

ДЫЯЛЕКТНЫ
СПЮЎНІК
БРЭСТЧЫНЫ

ДЫЯЛЕКТНЫ СЛОЎНІК БРЭСТЧЫНЫ

МІНСК
«НАВУКА І ТЭХНІКА»
1989

ББК 81.2 Бел-4

Д91

В словаре отражено разнообразие юго-западных говоров Белоруссии, их взаимодействие с украинскими говорами, учтены многочисленные варианты слов, проведено разделение многозначности слов и омонимии. Показывается лексическая и грамматическая сочетаемость слов. В словаре богатый иллюстрационный материал.

Рассчитан на языковедов, преподавателей и студентов филологических факультетов вузов, работников печати, радио.

Складальнікі:

М. М. Аляхновіч, У. У. Барысюк, В. М. Емельяновіч,
Т. М. Кананенка, Г. М. Малажай, М. І. Новік,
А. Я. Петручук, І. А. Шумская

Рэдактары:

Г. М. Малажай, Ф. Д. Клімчук

Рэцэнзенты:

В. Б. Хацкевіч, І. Я. Лепешаў, В. І. Несцяровіч

Дыялектны слоўнік Брэстчыны/Склад. Аляхновіч М. М. і інш.— Мн.: Навука і тэхніка, 1989.—294 с.

ISBN 5-343-00293-5.

Диалектный словарь Брестчины.

У слоўніку адлюстравана разнастайнасць паўднёва-заходніх гаворак Беларусі, іх узаемадзеянне з украінскімі гаворкамі, улічаны шматлікія варыянты слоў, праведзена раздзяленне шматзначнасці слоў і аманіміі. Паказваецца лексічная і граматычная спалучальнасць слоў. У слоўніку багаты ілюстрацыйны матэрыял.

Разлічан на мовазнаўцаў, выкладчыкаў і студэнтаў філалагічных факультэтаў, работнікаў друку, радыё.

Д 4602020000—006
МЗ16(03)—89 110-88

ББК 81.2 Бел-4

ISBN 5-343-00293-5

©Выдавництва
«Навука і тэхніка», 1989.

ПРАДМОВА

Матэрыялы «Дыялектнага слоўніка Брэстчыны» збіраліся выкладчыкамі беларускай мовы і студэнтамі філалагічнага факультэта Брэсцкага педагагічнага інстытута імя А. С. Пушкіна на працягу дзесяці гадоў. Збіральнікі працавалі па інструкцыях, складзеных да абласных слоўнікаў і для «Лексічнага атласа беларускай мовы». Наладжваліся дыялекталагічныя экспедыцыі ў розныя раёны вобласці. Выкладчыкі рабілі запісы пры непасрэдных моўных кантактах з носьбітамі традыцыйных гаворак. Студэнты, асабліва завочнікі, выконвалі спецыяльныя лексікаграфічныя заданні.

У слоўнік у першую чаргу ўключаліся лексемы, якіх няма ў нарматыўных лексікаграфічных працах беларускай мовы або якія там падаюцца з паметай *абласное, устарэлае, прастамоўнае*. Найчасцей гэта назвы прадметаў паўсядзённага вясковага побыту жыхароў Брэсцкай вобласці, назвы разнастайных дзеянняў, звязаных з вытворчымі працэсамі сялян, ацэначныя назвы асоб. Адлюстроўвае слоўнік запазычанні з польскай мовы (*ро-вэр* — веласіпед, *файны* — прыгожы, *есёнка* — дэмісезоннае паліто). У слоўніку нямала эмацыянальна-экспрэсіўных слоў, сэнс якіх у літаратурнай мове звычайна перадаецца апісальна (*аліганчык* — спешчаны бацькамі хлопец, *доляты* — бедаваць, наракаючы на долю).

У гаворках сустракаюцца словы, якія на пэўнай тэрыторыі маюць больш шырокі ці больш вузкі семантычны аб'ём, чым у літаратурнай мове, або адрозніваюцца ад літаратурных адпаведнікаў словаўтваральным складам (*адмыкатка* — адмычка, *вацянка, ватывэць* — ватоўка, *рошча* — рост), іншай граматычнай характарыстыкай (*вешніца* — весніцы, *торпа* — торф), нерэгулярнымі фанетычнымі асаблівасцямі (*абезмен* — бязмен, *лапно* — вапна), стылістычнай афарбоўкай (*морда* — твар, *дівка* — дзяўчына).

Слоўнікавыя артыкулы прыводзяцца ў алфавітным парадку. Загалоўныя словы і ілюстрацыі да іх падаюцца ў спрошчаным фанетычным запісе графічнымі сродкамі беларускага літаратурнага пісьма. Гаворкі Брэсцкай вобласці неаднародныя ў фанетычных адносінах¹, таму ўзніклі значныя цяжкасці пры складанні слоўніка. У паўночнай частцы вобласці пашыраны гродзенска-баранавіцкія або панямонскія гаворкі, блізкія да літаратурнай беларускай мовы. Да гэтага ж тыпу адносіцца гаворка вёскі Калоднае Столінскага раёна, дзе жывуць патомкі перасяленцаў з Навагрудчыны. Далей на поўдзень (раён Шарашова, Целяхан, Лунінца і інш.) знаходзяцца так званыя паўночнабрэсцкія гаворкі. Ім уласцівы такія, напрыклад, рысы, як оканне, акрамя часткі шарашоўскіх гаворак (*голова, молоко, дорога, але: трава*), мяккасць прэдняязычных перад *е*, прэдняязычных і губных зычных перад *і* (*небо, дзень, косіці, міска*), цвёрдасць губных зычных перад *е* (*вэчор, мэд*), дзеканне і цеканне (*дзеці, ходзіці, цепэр*), наяўнасць форм тыпу *вадро* 'вядро', *машок* 'мяшок', *пасок* 'пясок'. На крайнім паўднёвым усходзе вобласці (раён Давыд-Гарадка) бытуюць гаворкі ўсходнепалёскага тыпу. Паўднёвую частку вобласці займаюць заходнепалескія (або загародскія) гаворкі. Выдзяляюцца чатыры асноўныя тыпы брэсцка-пінскіх гаворак: сярэднезагародскія, паўднёвазагародскія, паўночна-ўсходнія загародскія і тараканскія. На месцы націскага *о* ў новых закрытых складах у гаворках сярэднезагародскіх, паўднёвазагародскіх і тараканскіх вымаўляецца *і*, радзей *ы* (*віз, більш, стыл, стіл*). У гаворках паўночна-ўсходніх загародскіх — *у* (*вуз, бульш, стул*). У гаворках тараканскіх і паўднёвазагародскіх на месцы націскага *а* пасля мяккіх зычных вымаўляецца *е* (*зеть, седу, шепка*), у сярэднезагародскіх і паўночна-ўсходніх загародскіх гаворках *а* ў гэтай пазіцыі захоўваецца (*зять, сяду, шяпка, шапка*). У тараканскіх гаворках на месцы націскага *е* пасля цвёрдых зычных вымаўляецца *а* (*дань* 'дзень', *сташка* 'сцежка', *вачур* 'вечар', *мад* 'мёд', у астатніх брэсцка-пінскіх гаворках *е* ў данай пазіцыі захоўваецца (*дэнь, стэшка, вэчор, мэд*). Канфігурацыя размяшчэння названых тыпаў у арэальным плане даволі складаная: напрыклад, астравы паўночна-ўсходніх гаворак ёсць на

¹ Клімчук Ф. Д. Гаворкі Заходняга Палесся: Фанетычны нарыс. Мн., 1983. С. 7—41.

крайнім паўднёвым захадзе вобласці, астравы гаворак паўднёвазагародскіх сустракаюцца на поўначы і паўночным захадзе брэсцка-пінскага дыялектнага арэала і г. д. Акрамя таго, на тэрыторыі вобласці многа пераходных гаворак, якія адлюстроўваюць асаблівасці вымаўлення некалькіх дыялектных груп.

У дыялектным слоўніку Брэсцкай вобласці зафіксаваны ў першую чаргу лексічныя з'явы народнай мовы, аднак, калі слова мае розныя фанетычныя варыянты, яны таксама паказваюцца ў слоўнікавым артыкуле. Апрацоўваючы матэрыял, давялося правесці некаторую уніфікацыю фанетычнага боку запісаў: адмовіцца ад перадачы вузкіх (закрытых) галосных, асіміляцыі па мяккасці. Фанетычныя варыянты слоў, калі яны не закранаюць алфавітнага парадку, падаюцца ў адным артыкуле. Таксама адлюстроўваюцца марфалагічныя варыянты (*жалязкі* ж., *жалязко* н.; *ліжок* м., *лішко* н.).

Тлумачэнне слоў найчасцей даецца праз сінанімічны літаратурны адпаведнік або апісальна. У асобных выпадках значэнне слова раскрываецца шляхам апісання характэрных асаблівасцей прадмета, дзеяння або ўказваецца сфера бытавання слова.

Загалоўныя словы маюць граматычныя паказчыкі і стылістычныя паметы. Формаўтварэнне адлюстроўваецца ў асноўных слоўнікавых артыкулах, словаўтварэнне — у розных артыкулах на тую самую літару (словаўтваральны сродак — суфікс) і ў артыкулах на розныя літары (словаўтваральны сродак — прыстаўка).

Слоўнікавыя артыкулы падрыхтавалі: на літары А — Б, Г — І — Г. М. Малажай, В — І. А. Шумская, К — Т. М. Кананенка і А. Я. Петручук, Л — Н — У. У. Барысюк і І. А. Шумская, П — Р — В. М. Емельяновіч, С — М. І. Новік і Г. М. Малажай, Т — Я — М. М. Аляхновіч. У зборы дыялектнага матэрыялу і частковай яго апрацоўцы ўдзельнічалі таксама былыя выкладчыкі кафедры беларускай мовы М. В. Дабрыян, Т. І. Звяровіч, Р. І. Карлаў, А. К. Шыкаловіч. Значэнні некаторых слоў ілюструюцца прыкладамі з картатэкі Ф. Д. Клімчука і В. Л. Вярэніча. Звязныя тэксты да друку падрыхтавала В. М. Емельяновіч. Дадатак «З фразеалогіі Брэстчыны» склалі В. М. Емельяновіч і І. У. Сацута.

НАЗВЫ НАСЕЛЕННЫХ ПУНКТАУ

Баранавіцкі раён

Гарадзішча, Дамашэвічы, Дзераўная, Крошын, Ма-
лахоўцы, Навасады, Навасёлкі, Нецеч, Паланэчка, Пача-
пава, Палонка, Рудашы, Слабажаны, Тартакі, Чэрніхава.

Брэсцкі раён

Аркадзія, Архова, Астрамечава, Вялікія Шчытнікі,
Гершоны, Гута, Дружба, Дубіца, Заполле, Знаменка,
Кавярдзякі, Казловічы, Камароўка, Клейнікі, Кустын,
Лышчыцы, Ляплёўка, Матыкалы, Малая Курніца, Малыя
Шчытнікі, Пlosка, Прыбарава, Прылукі, Пугачова, Ра-
гозна, Скокі, Смолін, Страдзеч, Тэльмы, Хабы, Харсы,
Цюхінічы, Чарнаўчыцы, Шумакі, Шэбрын.

Бярозаўскі раён

Агароднікі, Альшэва, Белаазёрск, Боркі, Вінін, Восаў-
цы, Высокае, Горск, Жычын, Здзітава I (Здзітаўскі с/с),
Здзітава II (Углянскі с/с), Кабакі, Малеч, Мастыкі, Між-
лессе, Нарутавічы, Осаўцы, Падкраічы, Панасавічы, Пер-
шамайская, Пескі, Плехаўшчына, Пясчанка, Сялец, Сіг-
невічы, Спорава, Стаўкі, Стрыгінь, Судзілавічы, Угляны,
Хойнікі, Хрыса, Шылін, Шылінок.

Ганцавіцкі раён

Агарэвічы, Будча, Востраў, Гута, Дзяніскавічы, За-
дуб'е, Крышылавічы, Кукава-Бор, Кукава, Лактышы, Лю-
сіна, Макава, Новыя Агарэвічы, Раздзялавічы, Хатыні-
чы, Чудзін.

Драгічанскі раён

Агдэмер, Акропна, Аляксеевічы, Бездзеж, Белін, Бе-
лінок, Брашэвічы, Бурмакі, Вавулічы, Валавель, Вулька
Сіманаўская, Вялікі Лес, Галоўчыцы, Гаравіца, Гошава,

Гутава, Дзеткавічы, Дубраўкі, Заверша, Завялёўе, Залесе, Зарэчка, Закляценне, Закозель, Застаўе, Імянін, Какорыца, Крамно, Купаўцы, Корсунь, Ласінцы, Леснікі, Літоўск, Людвінова, Ляхавічы, Марцінова, Маркавічы, Нямержа, Новая Папіна, Орлавічы, Осаўцы, Папіна, Равіны, Радастава, Саха, Сварынь, Свеклічы, Сіманавічы, Старомлыны, Субаты, Сулічава, Сукачы, Хідры, Хомск, Ялач, Ямнік.

Жабінкаўскі раён

Азяты, Арэпічы, Бусні, Вулька, Вялікія Якаўчыцы, Мацёвічы, Падлесе, Пруска, Рагозна, Ракітніца, Рыкавічы, Старое Сяло, Хмелева.

Іванаўскі раён

Агова, Адрыжын, Ападышча, Асаўніца, Беразляны, Варацэвічы, Вулька Дастоеўская, Гарбаха, Гнеўчыцы, Дастоева, Дружылавічы, Журавок, Залядынне, Застружжа, Карсынь, Красіеўка, Крытышын, Кулякі, Лядавічы, Махро, Моладава, Моталь, Падышча, Пяшкова, Радаўня, Рагадашч, Рылавічы, Смольнікі, Снітава, Стрэльна, Сычэва, Трудавая (Працоўная), Трыліскі, Туляціцы, Тышкавічы, Уласаўцы, Юхнавічы, Ячкавічы, Якша.

Івацэвіцкі раён

Амяльная, Бабровічы, Выганашчы, Вялікая Гаць, Глінная, Глінішча, Горталь, Гошчава, Доўгае, Квасевічы, Коланск, Коратчын, Косава, Краі, Любішчыцы, Магіліцы, Панкі, Плехава, Рудня (Рэчкаўскі с/с), Рэчкі, Сасновы Бор, Святая Воля, Турная.

Камянецкі раён

Агароднікі, Алешкавічы, Бабічы, Бардзёўка, Бучамля, Бушмічы, Бярозаўка, Ваўкастavec, Воўчын, Вулька, Высокае, Вярховічы, Дварцы, Дзмітравічы, Доўбнева, Зенькі, Індычы, Кавалікі, Камянец, Камянюкі, Куцічы, Ліпна, Лумна, Ляхаўцы, Мартынюкі, Мікалаева, Мінкавічы, Навасёлкі, Падбела, Падомша, Пелішча, Ражкоўка, Сарава, Ставы, Унучкі, Хадасы, Хлевішча, Чвіркі, Шышова.

Кобрынскі раён

Агароднікі, Астраўляны, Бухавічы, Воса, Дзівін, Залессе, Імянін, Каменка, Камень, Клятышча, Козішча, Корчыцы, Кустовічы, Лелікава, Ліпава, Лука, Ляскова, Мінянка, Навасёлкі, Павіцце, Патрыкі, Перкі, Пескі, Сялец, Тэўлі, Хабавічы.

Лунінецкі раён

Азярніца, Багданаўка, Баравікі, Бастынь, Велута, Еічын, Вулька I, Вулька II, Вялікія Чучавічы, Гоцк, Дварэц, Дзятлавічы, Дрэбск, Запросе, Кажан-Гарадок, Купаўцы, Лахаўка, Лоўча, Лунін, Любань, Мікашэвічы, Перунова, Пузічы, Ракавічы, Сінкевічы, Сітніца, Чарабасава, Цна.

Ляхавіцкі раён

Альхоўцы, Вонькі, Востраў, Гарадзішча, Гута, Заліпенне, Заполле, Зубелевічы, Ліпск, Мазуркі, Мінічы, Мыслабаз, Навасёлкі, Падлаззе.

Маларыцкі раён

Арэхава, Дарапеевічы, Забалоцце, Замшаны, Ланская, Ласкі, Лукава, Ляхаўцы, Макраны, Маларыта, Мельнікі, Новае Раматова, Олтуш, Пажэжын, Перавысь, Радзеж, Сушытніца, Чарняны, Хаціслаў, Хмелішча, Яміца.

Пінскі раён

Азарычы, Ахова, Барычэвічы, Боркі, Ботава, Бяроза-вічы, Валішча, Востраў, Вулька, Выжлавічы, Вылазы, Жоўкіна, Калавуравічы, Камень, Канатоп, Каўбы, Каўняцін, Клятная, Кнубава, Қончыцы, Лагішын, Ладараж, Ласіцк, Лапацін, Ліпнікі, Лісяцічы, Лышча, Маладзельчыцы, Марозавічы, Малая Вулька, Малая Плотніца, Мерчыцы, Парахонск, Парэчча, Паўтаранавічы, Пінкавічы, Пучыны, Сакалоўка, Сасновічы, Сямяховічы, Ставок, Хваросна, Хрысцібалавічы, Цвярдоўка, Церабень, Чухава, Чэнчыцы.

Пружанскі раён

Андрыянаўка, Арабнікі, Бакуны, Блізная, Бортнавічы, Брады, Бузуны, Варанілавічы, Галоўчыцы, Гарадзечна, Глушэц, Дабучын, Казлы, Калазубы, Клепачы, Купічы, Ласасіна, Лінова, Лысава, Манцы, Мікалаевічы, Мокрае, Навасёлкі, Парасляны, Роўбіцк, Скорцы, Смаляніца, Сухопаль, Таўцвілы, Харава, Чапляі, Чахец, Шарашова, Шэйпічы, Юндзілы.

Столінскі раён

Адвержычы, Альгомель, Альманы, Альшаны, Альпень, Аўсямірава, Белавуша, Беражное, Бор-Дубенец, Бухлічы, Відзібар, Велле, Велямічы, Вялікае Малешава, Гальцы, Гарадная, Гарадзец, Гарынь, Глінка, Давыд-Гарадок, Дубай, Дзераўная, Какорыца, Калоднае, Кароцічы, Лядзец, Мачуль, Малыя Арлы, Першамайск, Плотніца, Радчыцк, Рамель, Рубель, Рухча, Рыбнікі, Сіціцк, Столін, Струга, Сямігосцічы, Талмачова, Узляжжа, Фядоры, Харомск, Хорск, Хотамель, Цераблічы, Церабяжоў, Юнішчы.

ЭКСПЕДЫЦЫІ І СПЕЦЫАЛЬНЫЯ ВЫЕЗДЫ НА БРЭСТЧЫНУ¹

1968 — Драгічынскі раён (Брашэвічы, Аляксеевічы), Івацэвіцкі раён (Бабровічы, Гошчава); 1969 — Кобрынскі раён (Дзівін, Лелікава, Павіцце), Жабінкаўскі раён (Хмелева); 1970 — Камянецкі раён (Дзмітровічы, Камянюкі, Мікалаева, Мартынюкі); 1971 — Брэсцкі раён (Гершоны, Знаменка, Прылукі, Шэбрын); 1972 — Кобрынскі раён (Корчыцы, Пескі); 1973 — Івацэвіцкі раён (Краі, Рудня, Рэчкі); 1974 — Пінскі раён (Валішча, Хваросна); 1975 — Брэсцкі раён (Астрэмачава, Кустын, Лышчыцы); 1976 — Жабінкаўскі раён (Маціевічы, Падлессе); 1977 — Маларыцкі раён (Ляхаўцы, Макраны, Пажэжын, Олуш, Хаціслаў); 1978 — Бярозаўскі раён (Спорава, Стаўкі, Судзілавічы); 1979 — Камянецкі раён (Дзмітровічы, Унучкі, Хадасы, Чвіркі), Ганцавіцкі раён (Агарэвічы); 1980 — Брэсцкі раён (Камароўка, Прыбаравя, Рагозна, Харсы); 1981 — Брэсцкі раён (Дружба, Дубіца, Ляплёўка, Страдзеч); 1982 — Драгічынскі раён (Бездзеж, Заверша, Закляенне, Застаўе, Какорыца, Крамно, Сулічава), Столінскі раён (Струга); 1983 — Жабінкаўскі раён (Азяты, Арэпічы, Хмелева), Лунінецкі раён (Азярніца, Сінкевічы, Сітніца); 1984 — Бярозаўскі раён (Пясчанка, Сігневічы, Шылін, Шылінок); 1985 — Драгічынскі раён (Залессе, Зарэчка, Папіна).

¹ З 1972 г. экспедыцыі па збору матэрыялу для слоўніка сумяшчаліся з дыялекталагічнай практыкай студэнтаў.

УДЗЕЛЬНІКІ ЭКСПЕДЫЦЫЙ І ВЬЕЗДАЎ

М. М. Аляхновіч (1971, 1974, 1977, 1982—1984), У. У. Барысюк (1978, 1983, 1984), Н. І. Васілюк (1983, 1984), М. В. Дабрыян (1968, 1972), В. М. Емельяновіч (1968—1972, 1975—1985), Т. І. Звяровіч (1972), Т. М. Кananенка (1980—1986), Р. І. Карлаў (1968—1971), Г. М. Малажай (1968—1972), М. І. Новік (1983, 1984), А. Я. Петручук (1968—1972), Н. М. Чалюк (1977, 1986), І. А. Шумская (1968, 1972), А. К. Шыкаловіч (1969, 1970). Акрамя выкладчыкаў кафедры, з 1972 г. картатэку «Дыялектнага слоўніка Брэстчыны» папаўнялі і студэнты філалагічнага факультэта.

ПРЫНЯТЫЯ СКАРАЧЭННІ

РАЁНЫ

Бар.— Баранавіцкі
Брэсц.— Брэсцкі
Бяроз.— Бярозаўскі
Ганц.— Ганцавіцкі
Драг.— Драгічынскі
Жабін.— Жабінкаўскі
Іван.— Іванаўскі
Івац.— Івацэвіцкі

Кам.— Камянецкі
Кобр.— Кобрынскі
Лун.— Лунінецкі
Лях.— Ляхавіцкі
Малар.— Маларыцкі
Пін.— Пінскі
Пруж.— Пружанскі
Стол.— Столінскі

ІНШЫЯ СКАРАЧЭННІ

абрад.— абрадавае
абразл.— абразлівае
анат.— анатамічнае
асудж.— асуджальнае
безас.— безасабовая форма
выкл.— выклічнік
груб.— грубае
дзеепрым.— дзеепрыметнік
дзіц.— дзіцячае
ж.— жаночы род
жарт.— жартаўлівае
займ.— займеннік
зак.— закончанае трыванне
зб.— зборны назоўнік
злучн.— злучнік
зневаж.— зневажальнае
зніж.— зніжальнае
іран.— іранічнае

ласк.— ласкальная форма
м.— мужчынскі род
мад.— мадальнае
мн.— множны лік
н.— ніякі род
неадабр.— неадабральнае
незак.— незакончанае трыванне
пабочн.— пабочнае
павеліч.— павелічальнае
пагард.— пагардлівае
перан.— пераноснае значэнне
прым.— прыметнік
прыназ.— прыназоўнік
прысл.— прыслоўе
устар.— устарэлае
часц.— часціца
экспр.— экспрэсіўнае

А

АБАСЛАЎЦЬ зак. Надзяліць, абдарыць. *Гасціна маладой велькая, шчасцем-долейкай добра абашлюць.* Палонка Бар.

АБДЗЁЦЬ зак. Апануць. Абдзень цёплы бікеш. Гута Лях.

АБІЯК м. Абудак на драўлянай падэшве. *Левы абіяк мокры, то ажымала плаццё.* Малахоўцы Бар. *Дайней у абіяках хадзілі, яны з дзерава і скуры.* Нецеч Бар.

АБЛАТАШЫЦЬ зак. экспр. Абабраць садавіну, гародніну, спустошыць. *Мне гадоў пяць было, ек аблаташылі ў дохтара агарод.* Крошын Бар.

АБРЫНДАНИЦА м. і ж. экспр. Неахайны чалавек. *Абрынданіца ходзіць нячыста, замазаны.* Паланэчка Бар. *Абрынданіца ты, усю спадніцу заляпала грязню.* Дамашэвічы Бар.

АБЦЭНГІ, АПЦЭНКІ мн. Абцугі. *Гэты цвік і абцэнгамі не вырвіш.* Любішчыцы Івац. *Апцэнкі на полцы ляжаць, хіба не бачыш.* Навасёлкі Лях.

АБШЫВАНКА ж. Воз без драбін, абшыты тонкімі дошкамі. *У абшыванцы вазілі бульбу.* Слабажаны Бар.

АБЫЯКЫЙ прым. Абыякавы, часта неахайны. *С того дятка смыялыся, бо він абыякий.* Радзеж Малар.

АБЯЗМЕН м. Бязмен. *Няма свайго абязмена, то па людзях хадзі.* Чэрніхава Бар.

АВЕНЬДЗЯКА часц. Вунь дзе. *Авеньдзяка Грышка купіў машыну дроў.* Зубелевічы Лях.

АВОЗЬДЗЯКА часц. Вось дзе. *Авозьдзяка паглядзі, колькі грыбоў прынясла мая бабуля.* Зубелевічы Лях.

АГЛОБНЯ ж. Аглобля. *Зрабіў бы новую аглобню.* Кукава Ганц.

АГРАЎКА ж. Аграфка. *Дай мне аграўку шаліка зашчэпнуць.* Тартакі Бар.

АДВЕЙКІ мн. Адыходы пры веянні. *Заграбі адвейкі або лепей венікам падмяці, но землю не бяры.* Рудня Івац.

АДЗЕР *м.* Памост на дрэве пад вулей. *Адзёр рабілі, каб не залез на дзерэво мядзведзь.* Дзяніскавічы Ганц.

АДМЫКАТКА *ж.* Адмычка. *Такі лаўчак, можа пад любы замок зрабіць адмыкатку.* Слабажаны Бар.

АДРУЖЫЦЦА *зак.* Ажаницца. *Пара й табе адружыцца.* Малахоўцы Бар.

АЙЁ *часц.* Няўжо. *Айё гэта праўда?* Роўбіцк Пруж.

АКАЊСІЯ *ж.* Праца, сталы занятак. *У майго сына добрая акансія.* Бакуны Пруж.

АЛІГАНЧЫК *м.* 1. Выпеставанае дзіця. *Вон у еі аліганчык, так добрэ догледжоны.* Запросе Лун. 2. Прыгожа апрануты чалавек. *Аліганчык у мне старшы сын.* Запросе Лун.

АЛТОБУС, АНТОБУС *м.* Аўтобус. *У кепску пагоду да нас алтобус не ходзіць.* Паланэчка Бар. *До хаты з базара ййхала антобусом.* Міжлесе Бяроз. *Вывыюха такая, шо антобус ны пушов.* Хаціслаў Малар.

АМЫРЫКАЊКА I *ж.* Ранні сорт бульбы. *Вжэ мы звэлы амырыканку, топіро то тэмп, то кандідат, а булы ш такыі смачныі картоплі.* Кустын Брэсц.

АМЫРЫКАЊКА II *ж.* Садовы рамонак. *Прынысы у букет шчэ пару амырыканок.* Хомск Драг.

АНАДОС *прысл.* Пазаўчора. *Анадос было хорошэ кіно.* Рубель Стол.

АНБУЗОВАЦІ *незак.* Перабіраць у ежы, капрызіць. *Усё не есць, анбузуе нешчасце тое.* Бастынь Лун.

АНДАЛЯЦА, АНДУЛЯЦЫЯ, АНДЫЛЯЦЫЯ *ж.* Завіўка. *Ніна зрабіла хімічну андаляцу.* Гарадзішча Лях. *Андуляцыю зробілы хорошэ.* Залесе Кобр. *Малая похвалылася, шо зробіть андыляцыю.* Хомск. Драг.

АНДАЦЬ *зак.* Аддаць. *Андада дачку замуж.* Гута Лях.

АНДЕ *прысл.* Там. *Анде він пуставав субі хатц.* Гавіца Драг.

АНДОВЕ *прысл.* Напярэдадні, нядаўна. *Андове быў у тым сяле, рабілі з зяцем.* Дзяніскавічы Ганц.

АНДЫК *м.* Індык. *Стуяв надутый андык, аш страшно было проходыты.* Астремечава Брэсц. *По дворі ходять андыкі, распустылы пір'е.* Дружба Брэсц.

АНДЫЧКА *ж.* Індычка. *Андычка сыдыть на яйцях.* Чарнаўчыцы Брэсц.

АНЕВАЖ *часц.* Няўжо. *Аневаж з арміі прыйшов Коля?* Туляцічы Іван.

АНЕГДЫ *прысл.* 1. Вельмі даўно. *Анегды гэта было, ці ж усё спомніш.* Слабажаны Бар. 2. Аднойчы. *Анегды*

приходзіць да нас кума і просіць паслухаць яе. Востраў Ганц.

АНИГАДКІ прысл. Хоць бы што. *Отвезла маці дзіця і анігадкі собе. Цераблічы Стол.*

АНТАЛЯЖЫ мн. Карункі. *Гальку обшыла анталяжамы, хурошэ. Перавысь Малар.*

АНТАСЕЦ м. Ілгун, хвалько. *Учора расказвалі, як Сцяпан казаў: у лесе воўка бачыў. От антасец, налжэ і ні засмяецца. Востраў Ганц.*

АНЫВЖЭНЬ у знач. пабочн. Безумоўна. *Заходь, кума, ду нас.— Анывжэнь, кулы будэ свубодна мінюта, забыгу. Страдзеч Брэсц.*

АПАЛУШКІ мн. Апалушкі. *Дай мне твае апалушкі, трэба просо адвезьць. Чаплялі Пруж. Добрыя апалушкі зрабіў дзед. Дзяніскавічы Ганц.*

АПАНІВА ж. Патэльня. *Вазьмі апаніву ды спячы саланіны. Слабажаны Бар.*

АПАНОВКА, АПАНОЎКА ж. Тое ж. *Апановка була гаряча. Алешкавічы Кам. На апанойцы у печы жарылося мяса. Калоднае Стол.*

АПІВОШ м. зневаж. П'яніца. *Маня, апівош яшчэ не вярнуўся? То і у хаці ціхо. Востраў Ганц.*

АПІВОША м. і ж. зневаж. Тое ж. *Што мне з тым апівошам рабіць? Як дзяцей пагадаваць? Паланэчка Бар. Апівоша пошла. Дзяніскавічы Ганц.*

АПІНІЯ ж. Гонар. *І чого вона свою апінію паказуе? Сыділа б спокійно. Думае, всі хлопцы будуць ёй. С такою апінією і в дівках сыдiтымэ. Хмелева Жабін.*

АПЛІК м. Гаплік. *Дзесяток аплікоў купіла, будушыці. Мазуркі Лях.*

АПОНЯ ж. Широкая, непрыгнаная да стану вопратка. *Скінь ты гэту апоню. На дзвёх такіх можна надзець. Слабажаны Бар.*

АПРАТАЦЬ зак. Накрыць коўдрай. *Вечарам маці апратала дачку, каб добрэ сагрэлася. Калоднае Стол.*

АПРЫШ прысл. Побач. *Маці з сынам і нівесткаю жыве апрыш. В. Чучавічы Лун.*

АПЫЛЫНКА ж. Лёгкая хустачка. *Маты наложыла дівчыны апылынку. Боркі Пін.*

АРГІНЯ ж. Вяргіня. *Ужо і аргіню пара садзіць. Мазуркі Лях. Хороша в тэбэ аргіня под окном. Лышчыцы Брэсц.*

АРЦЫ, АРЦЭ часц. Абы. Ты гаворыш арцы-што. *Туляцічы Іван. Арцэ русказаты пру тое. Радастава Драг.*

АРЫШТАНЕЦ *м. экспр.* Неслух, свавольнік. *Ні дзейка — арыштанец, то б'ецца, то назневажае хоць каго.* Слабажаны Бар.

АРЭПТАМ *присл.* Раптоўна. *Шалёны кот арэптам кідаецца на чалавека.* Слабажаны Бар.

АСКАЛЕБАК *м.* Кавалак дрэва, абломак чаго-н. *Гэта ш аскалёбак так ударыў.* Слабажаны Бар.

АСМЫЧАНЫ, АСМЫЧЫНЫ *мн.* Ачоскі. *Спрала ўжэ асмычаны, можэ як вытчу радно.* Дзяніскавічы Ганц. *Мяхе ткалі з асмычын.* Малахоўцы Бар.

АСТРАВОК *м.* Купіна на балоце. *Нідзе і астраўка ні відаць, каб ступіць можна было.* Малахоўцы Бар.

АСТРОЎ *м.* Яліна з коратка абсечанымі сукамі. *Прыстайляе астрова і лезе падглядаваць пчолы.* Дзяніскавічы Ганц.

АСЯНЧУК *м.* Свойская жывёліна, якая нарадзілася ўвосень. *Два пацьвінкі гадую. Нешто росьлі на іх нема, ведамо асянчукі.* Слабажаны Бар.

АТДЗЕЛ *м. устар.* Клас. *У нашай школе дзесяць атдзелаў.* Паланэчка Бар.

АТКАДЗЕ *присл.* Толькі што. *Аткадзе пособляла брату.* Баравікі Лун.

АТКІЛЬ *присл.* Адкуль. *Аткіль холодом цягне?* Лінова Пруж.

АТСІЛЬ *присл.* Адсюль. *Атсіль недалёко рэчка.* Раздзялавічы Ганц.

АФЕРМА *м. і ж. абразл.* Неахайны, нязграбны чалавек. *Ух, аферма, унь сало на бородзе блішчыць, а ты так і ходзіш.* В. Малешава Стол.

АХАЛА *м. і ж.* Завідушчы, ненаедны чалавек. *Ахала яго маці, усё ёй мало, увесь свет сцягнула б.* Паланэчка Бар.

АХВІРАНКА *ж.* Фіранка. *На вокнах віселі новыя ахвіранкі.* Квасевічы Івац. *Шырокая ахвіранка хавала святло.* Гута Ганц.

АШЧЭ *присл.* Яшчэ. *Ашчэ малы, а ўжэ ўсё хочэ ведаці, усё знаці.* Св. Воля Івац.

Б

БАБА *ж.* Калодзец з драўляным жураўлём. *Каля бабы сабраліся людзі з вёдрамі.* Шэйпічы Пруж.

БАБІЧ *м. экспр.* Бабнік. *Ну і бабіч гэты Іван.* Слабажаны Бар.

БАБКА ж. 1. Запечаная цёртая бульба. *Сегоні зной застановіла банку ў печ.* Люсіна Ганц. 2. Дранік. *Ранком мама напыкла бабок.* Кулякі Іван. 3. Здобны пірог. *Спыкла банку на свято.* Кустын Брэсц. 4. Падбязавік. *Бабку тешко заметітэ сырыд лэстув.* Завялёўе Драг. *Под бырэзыныю растуць бабкы.* Дзеткавічы Драг. *Жараныі бакпы вэльмы смачныя.* Кустын Брэсц. 5. Сталёвае кавадлачка для кляпання касы. *Косу клэплють на бапцы.* Ляхаўцы Малар. 6. Страказа. *Бабка сіла на квіточку.* Камянюкі Кам. 7. Завязка, якой прымацоўваюць біч да цапільна. *Біча прыв'язалі бапкою, можна молотіті.* Азарычы Пін. 8. Калодачка ў падсядзельніку. *Бабка зломалася у кульбацы, ехаті не могу.* Бязозавічы Пін.

БАБНЫК м. Трыпутнік. *Малых гусэй мама кормыла бабныком.* Кулякі Іван.

БАБОЧКА ж. Тое ж. *Трэба бабочку прыложыці до раны.* Шылін Бязоз.

БАБУЛЬКЫ мн. Пупышкі на дрэвах. *Вжэ на вэрбі бабульткы вылыкі.* Гершоны Брэсц.

БАБУХ м. Стары грыб, звычайна баравік. *Трэба бабухы пасушыці.* Чахец Пруж.

БАБЫТЫ незак. Прымаць дзяцей у час родаў. *Вона колысь багато дытэй бабыла.* Хмелева Жабін.

БАБЫЧ м. Хлопчык, якога прымала бабка-павітуха. *То всі моі бабычы, повывыросталы вжэ.* Хмелева Жабін.

БАБЫЧКА ж. Дзяўчынка, якую прымала бабка-павітуха. *Мніго було в мынэ і бабычув і бабычок.* Хмелева Жабін.

БАВЕТ, БАВЫТ м. Манішка, гестка. *Пошыю сукню з баветом.* Ботава Пін. *Платте хорашэ, з бавытом.* Адрыжын Іван.

БАВІЦІСА, БАВЫТЫСЯ незак. Затрымлівацца дзе-н., марудзіць. *Чого ў школі доўго бавіўса?* Св. Воля Івац. *Чы так можна бавытыся, колы работы повна хата?* Гершоны Брэсц.

БАВЭЛ м. Мяккая шарсцяная пражэ, ссучаная ў некалькі нітак. *Бавэл такій суконный, добрэ ім ткаты.* Здзітава І Бязоз.

БАГНО н. 1. Дрыгва. *Тут булэ такэі багна, шо ны пройтэ, ны пройхатэ.* Сварынь Драг. 2. Багун. *Мы нарвалы багна ад молю.* Орлавічы Драг. *Пастойце, пойдуду багна троха нарву.* Сінкевічы Лун.

БАГНЮК м. Грыб махавік. *Багнюк — такый жов-*

тэнькый грыбочок, твэрдійшы за рышытняка. Гершоны Брэсц.

БАГРАК I м. Бадзяк. Коло хаты в ёго ростуть одны багракы. Гэты багракы вэльмы колючый. Хабы Брэсц.

БАГРАК II м. Няроўнасць, шурпатасць на дрэве, нитках. Ныткы з багракамы, в'язаты цяшко, швэдра будэ ныхорошая. Радастава Драг.

БАГУК м. 1. Страўнік. Всё пхаюць у багук. Альшаны Стол. 2. Сальцісон. Кендзюх вычышчаюць, вараць пэчэні, лёхкое, холонэ всэ, напіхаюць цісно у кендзюх, пуд камэнь, то багук. Здзітава II Бяроз. Памянш. багучок. У тэлюка маленькый багучок. Бярозавічы Пін.

БАГУРОК м. Пагорак. На рівному полю був тільки одэн багурок. Арэхава Малар.

БАДРЭК, БЭДРЫК м. Божая кароўка. Бадрэку, бадрэчку! Скажэ мэні правдочку, чэ пэнь, чэ колода, чэ будэ завтра погода. Арэхава Малар. Повзэ по руце бэдрык. Панасавічы Бяроз.

БАДЗЮРКІ, БАДУЛЬКІ, БОДУЛЬКІ мн. Ігліца. Зымою коровы ідаць і бадзюркы. Забалацце Малар. Некі дядько бадульки нашы забраў. Валішча Пін. Вжэ нападало мнэго бодулёк. Бярозавічы Пін.

БАДЗЫГОН м. 1. Страва з цёртай бульбы, запечаная ў чыгунку. Тоды такый бадзыгон смачный був з молодзі картоплі! Адрыжын Іван. 2. перан. Вялікі няскладны чалавек. Ну і бадзыгон вырос, а ныц ны хочэ робыты. Рагадашч Іван.

БАДЗЬЯ ж. Балея. У бадзві купалі дзяцей. Бакуны Пруж.

БАДЗЯ м. і ж. Бадзяга, валацуга. Такі бадзя, такі волюцуга, абы не робіці. Шылін Бяроз. Аж ранком тая бадзя прыснулася. Акропна Драг.

БАЙ м. Балбатун. Прышов бай, наговорыв абы-шчо. В. Лес Драг.

БАЙБУС м. Здравовы і гультаяваты чалавек. Нічога не робіць да гойсае по селу, ек байбус. Цераблічы Стол.

БАЙДУМА м. і ж. пагард. Нясталы чалавек. У байдумы ужэ трэтяя жінка, а кількы дытэй по світу. І шчо собі думае? Моладава Іван.

БАЙСТРУК м. 1. Кароткае бярвяно, што кладзецца паміж вокнамі. Подточы шчэ байструка, коб ліг помыж окнамы добрэ. Здзітава I Бяроз. 2. Кусок бярвяна, якім падоўжваюць бярвенні ў сценах. Трэба наточыты дыля, одрізуйте байструка, но рувнэнько. Здзітава I Бяроз.

БАЙСТРУКІ, БЭЙСТРУКІ *мн.* Кураняты, якія вывеліся самасадам. *Стылько байструків вывила курыця, мусить в картоплях.* Бусні Жабін. *Наша кура вывэла ў крапіве бэйструкі.* Бастынь Лун.

БАЙТУС *м.* Пляткар. *Каб тое, што кажа байтус, хоць напалавіну было праўдаю, свет перавярнуўся бы.* Падлаззе Лях.

БАЛАБАЙКА *ж.* Матыль. *Літом над болотом, над полэм, капустою лэтаюць балабайкі.* Какорыца Драг.

БАЛАБУШКА *ж.* Невялікі хлябок, булачка з пшанічнай або жытняй мукі. *Балабушка із рошчыны прымешаной бывае.* Харомск Стол. *Іш балабушкэ і нэ робы смішкэ.* Арэхава Малар.

БАЛЕЧКА *ж.* Папярочная планка ў граблях, у якую набіваюць зубы. *На грабліско набілі балечку.* Шылін Бяроз. *Замэні зубы у той балечцы.* Осаўцы Бяроз.

БАЛЕК *м.* Балька. *Вжэ і пэршы балёк положэлы.* *Добра будэ хата, добры балькэ.* Макраны Малар.

БАЛЁН *м.* Шкляная трохлітровая банка. *Не разбі гэты балён, цяпер гэтакаго не купіш.* Альхоўка Лях.

БАЛІЦІСА *незак.* Мыць бялізну. *Маці будзе сягоні баліціса.* Сухопаль Пруж. *Мы з Насцей пойдзем на рэчку баліціса.* Роўбіцк Пруж.

БАЛО *прысл.* 1. Бывала. *А бало нашый батькі аж в Пінск возамы іздылы.* Бярозавічы Пін. *Бало як збяруцца хлопцы ля Піваварчыкавага дуба, такую бойню устроцяць, што нядзелю паліцыянт разбіраецца.* Гошчава Івац. 2. Даўно. *Бало я тэбэ люб'ю.* Шылін Бяроз.

БАЛОЧКА *ж.* Папярочная планка ў кроснах. *Думала паставыты кросна, ныма балочки.* Ляхаўцы Малар.

БАЛЬХВА, БОЛХВА *ж.* 1. Баваўняныя фабрычныя ніткі, што ідуць на ўток пры тканні. *Бальхва куплёна всяка, жовты, чырвоны шпулі.* Ляхавічы Драг. *Ковдра выткана бальхвою, хорошэ так.* Бярозавічы Пін. 2. Муліна. *Пыйду куплю собі болхвы і росшыю хвартуха.* Ляхаўцы Малар.

БАЛЯСКА *ж.* Жардзіна ў плоце. *Трэба прыбыты новы баляскы, а то гэты вжэ поодрывалыся.* Закозель Драг. *На балясцы вісыло мокрое платце.* Карсынь Іван.

БАЛЯСКЫ, БАЛЯСКЕ, БАЛЯСКЭ *мн.* Агароджа, плот. *Нашы баляскы покрасяны ў сыну краску.* Бярозавічы Пін. *Пырыт Пэршым маём усі былэлэ баляске.* Закозель Драг. *Які баляскэ высокі, нэ можна пэрэлісты.* Моталь Іван.

БАЛЯШНІ *прим.* Стары, колішні. *Одзень баляшню сподніцу з галёнамі і будзе хорошэ.* Велута Лун.

БАМБОША *ж.*, **БАМБОШЫ** *мн.* Лапаць, падшыты скураю. *Бамбошы вжэ помняць взьмы стары люды.* Олтуш Малар.

БАНДЎРА *ж. перан.* Вялікая рэч. *От бандура, нэ знаеш, куды й паставіці.* Шылін Бяроз. *Паставыв бандуру коло хаты, світ затымняе.* Кустын Брэсц.

БАНДЎРЫСКО *м. зневаж.* Вялізны, але някемлівы чалавек. *От зэтого бандурыска толку ны доб'ешся.* Бусні Жабін.

БАНДУШКА *ж.* Гл. балабушка. *Бандушка свежая, таму і смачная.* Хатынічы Ганц.

БАНЕЧКА *ж.* Бурбалка. *Багато банёчок на калюзы — будэ дошч доўго йты.* Аўсямірава Стол.

БАНЬКА *ж.* Гліняны збанок з носікам. *Налі ў баньку молака.* Лахаўка Лун. *З банькы добрэ лыты, но чысто вымый, бо молако шчавіе.* Макраны Малар.

БАНЯК *м.* Бідон саракалітровы. *Тэпэр одного люцького молака тры банякы было.* Гальцы Стол.

БАРАБОЛЯ, БАРБОЛЯ *ж.* Бульба. *Маці часто варыла бараболю.* Гута Лях. *По нышшых месносьцах садыты можна барболю.* Олтуш Малар.

БАРАН *м.* Прыстасаванне для перамотвання пражы. *Возьмы барана, намотай на ёго, потым сушы няткі.* Лукава Малар.

БАРАЊІЦА, БАРАЊЫЦЯ *ж.* 1. Аўчына. *Назбырала бараныць, трэба кожуха пошыты.* Ямнік Драг. *Бараныці oddалы красыты.* Гутава Драг. 2. Ірха. *Загуску бараныцю ты зробыв, цяжко будэ сшиваты.* Закозель Драг.

БАРВА *ж.* Ламачча, галлё. *На грэблю возэлэ пэсок і барву.* Арэхава Малар.

БАРКА *ж.* Лодка. *Нашу барку понэсла вода.* Церабжаоў Стол.

БАРКАН *м.* Паркан. *Хата обнесена барканом.* Цна Лун. *Оробушок сыдів на баркані.* Боркі Бяроз.

БАРСУН *м. устар.* Лапаць. *Калісьці даўно барсуны абувалі.* Слабажаны Бар.

БАРЎХА *ж.* Бручка. *Летась баруха была салатзейшая, а сёліто нешто ні так.* Любішчыцы Івац.

БАРХАНКА *ж.* Безрукаўка, што апранаецца на кашулю пад сукенку або кофту. *Пошыла маты собі барханку.* Гершоны Брэсц.

БАРЫЛО, БОРЫЛО *н.* Невялікая двухдонная бочач-

ка з дзіркай збоку для напіткаў, вады. *Поўнае барыло налив квасу.* Глушэц Пруж. *Старая Ганка заўжды наливала свайму унуку барыло яблочнага соку.* Семяховічы Пін. *Ек іхалы у сваты, трэба было браты барыло бражкы.* Кулякі Іван. *Памянш. барылко, барэлцэ.* *Пад веселле зрабілі поўнае барылко квасу.* Калоднае Стол. *В барэлцэ соку мало.* Бастынь Лун. 2. перан. *Непаротлівы чалавек.* Такэ борыло, *покі зробіць, то й дзень пройдэ.* Кустын Брэсц.

БАР'ЯК м. 1. Сасна. *Бар'як часом ростэ і в багні.* Забалацце Малар. 2. Сасновае бервяно. *Прывіз хорошых бар'яків на хату.* Забалацце Малар.

БАТУГ, БАТЫГ м. Бізун, пуга. *Як свыснэш коня батугом, то быжыць.* Гальцы Стол. *У пастуха доўгый батыг.* Сулічава Драг.

БАХІЛА ж. 1. Мужчынскі бот. *Подай тую бахілу, хтось затягнув.* Ляхаўка Малар. *Вжэ холодно, натягай бахілы.* Макраны Малар. 2. Самаробны глыбокі галёш. *Дядько купыў валінкы разам з бахіламы.* Кулякі Іван. *Трэба на валенкі бахілы, бо мокро стало.* Каўняцін Пін.

БАХУР м. жарт. або груб. Дзіця. *Бахур до бахура.* Так аж думаеш, *дэ Петя, дэ Коля.* Лышчыцы Брэсц. *Бахуры под окнамы лязяць.* Кустын Брэсц. *У суседа поўна хата бахуроў.* Шылін Бяроз.

БАЦ м. Пацук. *А у баца які хвост велькі і страшны, ні гэтакі, як у мышы.* Пачапава Бар. *Многа у нас у хлєві бацоў.* Чэрніхава Бар.

БАЦЦА незак. Здавацца. *Мэне бацца, што не гэтак трэба шыці.* Перунова Лун.

БАЮРЫНА ж. Выбоіна на дарозе. *Мы об'іхалы вэлыкую баюрыну.* Трудавая Іван.

БАЯТЫ, БАЯЦЬ незак. Размаўляць. *Доўго будытэ шчэ баяты?* Хаціслаў Малар. *Можэш ты баяць по-польску?* Рубель Стол.

БЕГАЧ прысл. Многа. *У клубі было бегач людзей.* Вулька І Лун.

БЕКЕШ, БІКЕШ м. 1. устар. Мужчынскае паліто старадаўняга крою са зборкамі ў таліі. *Бекеш вжэ ны найдэтэ.* Павіцце Кобр. 2. Кароткае паліто. *Ужэ бікешы выходзяць із моды.* Залессе Кобр. 3. Куртка. *Адзявай цёплы бікеш.* Гута Лях.

БЕРАСЦЕНЬ м. Гаршчок ці збан, аплецены бяроstay. *Узялі берасцень і пайшлі пд ягады.* Юндзілы Пруж.

БЗЫКОВАТЫ незак. Гізаваць. *Замучылы мынэ гэты*

коровы за дэнь, як почалы бзыковаты, то ньяк ны могла рады даты. Судзілавічы Бяроз.

БЗЫНІТЫ *незак.* Гусці (пра насякомых). Пчола бзыныць. Рухча Стол. Комар под вухом бзынів цілу ніч. Кустын Брэсц.

БЗЭМЭЦЬ *м.* Выступ у коміне. Положэв мэло на бзмэць, а хтось узев. Павіцце Кобр.

БІБ, БОБ *м.* Фасоль. Пушов обрываты біб, хоч він і зэлёны, алэ суп будэ смачный. Моталь Іван. Маты посадыла загін бобу, то трэба ставыты тычкі. Астреме-чава Брэсц.

БІБУЛА *ж.* Прамакатка. Чарніла прамакаюць бібу-лаю. Навасёлкі Бар.

БІГМА I *выкл.* Далібог. Бігма ны казала стого. Рада-става Драг.

БІГМА II *присл.* Подбегам. Ішов додому бігма. Белін Драг.

БІЕНКА, БІЯНКА, БЫЯНКА *ж.* Пасудзіна, у якой б'юць масла. Збэвшэ масло, господыня вэмыла біенку. Арэхава Малар. Подай мні біянку, буду быты масло. Кустын Брэсц. Быянка росохлася. Лышчыцы Брэсц.

БІЗЬБІН, БІЗЬМІН, БЫЗЬМІН *м.* Бязмен. Бізьбін був нысправный. Высокае Бяроз. Зважытэ гэтэ бізьміна ны хватыть. Ласінцы Драг. Сусід позычыв бызьміна. Вавулічы Драг.

БІЙКА, БОЙКА, БУЙКА, БЫЙКА *ж.* Гл. біенка. Бійку трэба зробіты нову і більшу. Ляхавічы Драг. От росохлася бойка, нельга й масло збіці. Купаўцы Лун. Повна буйка смэтаны. Ботава Пін. Маты збыла масло і просушыла быйку. Вулька Дастоеўская Іван.

БІКУСЫ *мн.* Расольнік. Господыня подала шчэ тэп-лые бікусы. Столін.

БІЛО, БЫЛО *н.* 1. Спінка ложка. Повесь ручнік на біло. Коланск Івац. Нэ лезь на было, бо впадэш. Рудня Івац. 2. Драбіны ў возе. Біло трэба заложыці вышшэ. Осаўцы Бяроз.

БІЛЗІН *м.* Бензін. Бумага горыць, а там глядзі біл-зін. Мікашэвічы Лун.

БІНДЗЮГАЙЛА *м. экспр.* Гультай, абібок. Біндзю-гайлу ні да чаго ні разу німа дзела. Манцы Пруж.

БІРНА *ж.* Бярозавы сок. Васною наробілі бірны, о, як любімо піці. Манцы Пруж.

БІРУЛЬКА, БЫРУЛЬКА *ж.* Палачка, ушытая замест гузіка. Як малы быў, дык гузікаў не ведаў, бірульку пры-чэпіш і добрэ. Любішчыцы Івац.

БІТКА ж. 1. Кієчак з цвіком на канцы, якім падштурхоўваліся пры катанні на самаробных каньках, саначках. *Дай мні твою бітку, бо мая зломалася, а саночки ось якія добрыі.* Кустын Брэсц. 2. Валачобнае яйка, якім біліся на вялікдзень. *Выграв вжэ пять біток.* Кустын Брэсц.

БІЧАЛНО н., **БІЧЭЛНА** ж. Цапільна. *Доўге бічално у цэповы.* Здзітава І Бяроз. *Зломалася бічэлна, трэба зробіты новую.* Гершоны Брэсц.

БІЯК м. Біч. *Добры бияк, то добрэ молотэтэ.* Дзмітравічы Кам.

БЛАГОВІШЧЭ н. Хрысціянскае свята, якое адзначаецца 25 сакавіка ст. ст. *Благовішчэе бувае у марті, то наш святок.* Хмелева Жабін.

БЛЭНТАТЫ незак. 1. Блытаць. *Чого ты блэнтаеш ныткі?* Кустын Брэсц. 2. Блытацца, бадзяцца. *Довго блэнтаты будэш по сылі? Колы почнэш робыты?* Гершоны Брэсц.

БЛІШЧАК м. устар. Вузкая атласная стужачка. *Зара ны кажуть блішчак, а кажуть лента.* Здзітава І Бяроз.

БЛОЧКЫ мн. Драўляныя блокі ў кроснах. *Штыры поножы, блокків вісім аж.* Ляхавічы Драг.

БЛОШНЫК м. Палын. *Положы под сыннык блошныку.* Матыкалы Брэсц.

БЛОШЧЫЦ м., **БЛОШЧЫЦА** ж. Клоп. *Зара німа блошчыцай.* Давыд-Гарадок Стол. *Блошчыца шкодна, як укусыть, то спаты ны будэш.* Аўсямірава Стол. *Блошчыца така зараза, вночі спасу од іх нэма.* Каўбы Пін.

БЛУСКА, **БЛЮСКА** ж. 1. Клоп. *Як ныма світу, блуска вылазить і кусае.* Камянюкі Кам. *Раный в хатах булы блюскы, зара з огнём ны найдыш.* Хмелева Жабін. 2. Лясны клоп. *Блускы сыдыть на ягодах, то кузаки, шчо воняють.* Дзмітравічы Кам.

БЛЎТАТЫСЯ незак. Блытацца. *Пасмо на мотовылы пэрэв'язваема ныткою, коб ны блуталося.* Макраны Малар.

БЛЫЗНА, **БЛЭЗНА** ж. Памылка пры тканні. *У вашум полотно тылько мныго близні.* Макраны Малар. *Подывыся, ты зобыла блэзну.* Камароўка Брэсц.

БЛЫЗНЁТА, **БЛЫЗНЮКЫ** мн. Спарыш. *У городы на грецы гурків лыжать близнета.* Бурмакі Драг. *Коло дороги два клёна-близнюкы.* Ляхавічы Драг.

БЛЭМАЦІ незак. Лыпаць вачыма. *Наставіла зенькі і блэмаеш, стыдно такі.* Шылін Бяроз. *Трэба было раней крышку думаці, а то блэмаеш гочыма.* Пясчанка Бяроз.

БЛЫНДАЦЬ, **БЛЭНТАЦЬ** незак. Хадзіць без працы.

Всі пойшли на роботу, тільки він удён блындав пугуліці. Бардзёўка Кам. І чого гэто вун тут блэнтае? Боркі Пін.

БЛЭНДА м. і ж. экспр. Валацуга. Шчо за блэнда роставь у мына. Ны вспію одвырнутыся, ек він ужа побіг абэ-кудэ і цілы дань ны покажыцца. Брашэвічы Драг.

БЛЭНКА ж. Паласа абалоні, з якой плятуць кашы. З блэнок плэтэмо кошэле на ягоды. Азарычы Пін.

БЛЮДЭК м. Сподак. Маты пулужыла масло на блю-дэк. Агова Іван.

БЛЮМА м. і ж. асудж. Плакса. Ростэ такая в хаті блюма, шо жыты цяшко. Кустын Брэсц. Як тобі ні стыдно енчыты, блюма ты. Пескі Кобр. Блюма нека, а нэ дзіця. Шылін Бяроз.

БЛЮСКА ж. Кофта. Як пошыць тобе блюску? На рэ-зінку чы коб рошпільваласа? Дзятлавічы Лун.

БОБІК м. Свіны страўнік. Наложыла бобік сала, повесіла на жэрдку. Бастынь Лун.

БОБОВІЦА ж. Мука з бобу. Намололі з бобу бобовіцы. Дзятлавічы Лун.

БОБОНІТЫ, БУБОНЕЦІ незак. Бубнець, сварыцца. Шо вітэ там бобонітэ, гаворітэ складній. Кустын Брэсц. Хваціт ужэ бубонеці, ніц ужэ не зменіш. Пясчанка Бяроз.

БОВГОНІТЫ незак. Невыразна віднецца. Прыдывля-юса, шчо там бовгоніе. Каўбы Пін.

БОВДУР м. экспр. Дурань. Посыды, бовдуру, трохы спокійно. Карсынь Іван.

БОВКУН м. 1. Вол. В нас мало горалы бовкунамы. Пескі Кобр. 2. Ярмо на аднаго вала. То бовкун на одного вола. Велута Лун.

БОВЛІК м. Балотная лілея. Дзеці нарвалі багато бов-лікоў. В. Чучавічы Лун.

БОВМАЗ м. экспр. Брудны чалавек. Як тобе нэ стыдно іты у школу такому бовмазові. Кабакі Бяроз.

БОВТ м. Шост, якім заганяюць рыбу ў сетку. Бэз бой-та і на настайку мало зловіш. Шылін Бяроз.

БОГАТЫР м. Багацей. Ёго і бацько быў богатыр, чому ж і ёму нэ быці богатым. Шылін Бяроз. Макар — самы богатыр у сылі. Саха Драг.

БОДЗЮЛІ мн. Гл. бадзюркі. Нагрэбі ў лесе бодзюлей. Любань Лун.

БОЗУГАЎНО прысл. Бесперапынна. Бозугайно ідэ дошч. Рыбнікі Стол.

БОЛОНЬЕ н. Забалочанае месца. Довгое сено на бо-лоньі. Альшаны Стол.

БОЛО́ТО, БУЛО́ТО н. 1. Гл. болонье. *Коровы в болото ны пускай.* Кустын Брэсц. 2. Сенажаць на балоце. *Болото нашэ тязко косіці, купок вэльмі много.* Шылін Бяроз. 3. Сена, скошанае на балоце. *Але ж не ўсе коровы болото хочут есці, оношо сечку можна робиці.* Пясчанка Бяроз. 4. Бруднае месца. *Посэрэдзіне хата чыста, а под ложкам болото.* Шылін Бяроз. *Шо ты вліз по коліно в булото?* Гершоны Брэсц. 5. Бруд. *Болото на ногах, а ты лізэш в хату.* Кустын Брэсц.

БО́ЛЬБА м. і ж. Балбатун, балбатуха. *Надоів мні гэтой больба.* Вавулічы Драг.

БО́МБЭЛЬ м. Бурбалка. *Ходы побач, якіі бомблі з дошчу.* Малеч Бяроз. *Як оно бомбэлі скачуць, то знай, шо нэ хутко дошч пройдэ.* Шылін Бяроз.

БО́НДА І ж. Скавароднік з хлебнага цеста. *Буна тыпэр напыкла смачных бонд.* Клятышча Кобр. *Памянш. бондачка.* *Цеста засталося трохі, то трэба бондачку спячы.* Нецеч Бар.

БО́НДА ІІ ж. Пасаг. *Ля мэі дочкі ужэ бонда готова.* Міжлесе Бяроз. *Сто рублёв — уся мая бонда.* Баравікі Лун.

БО́РОДА ж. 1. Выступ у крокве, якім яна прымацоўваецца да верхняга вянца зруба. *Кроква паддэржуецца бородаю, а борода сядзе в мурлату.* Макраны Малар. 2. Ніжняя частка кудзелі. *То борода, шо нытку тягнэш.* Спорава Бяроз.

БО́РОДЗЭЙ м. Барадач. *Намучылася вона з тым бородзем.* *Казалі ёй, шо жызні нэ будэ.* Оношо борода хороша. *Так і вышло.* Шылін Бяроз.

БО́РУВКА ж. Лясная пчала. *Борувкі лэдз ны замолы.* Радзеж Малар.

БО́РУШКАТЫСЬ незак. Дужацца, валтузіцца. *Борушкався батько з сыном ды стомывся.* Кустын Брэсц.

БО́УТКА ж. Бурбалка. Гледы, 'якіе вэлікіе бойткі на лужах. Шылін Бяроз. *Першая бойтка упала.* Пясчанка Бяроз.

БО́ЯЗКО прысл. Страшна. *Уночэ поголоска знекуль донэслася, стало боязко.* Стрыгінь Бяроз.

БО́ЯКА м. і ж. Палахлівец. *Такого бояку маты за руку водыць.* Валішча Пін.

БРАВА́РКА, БРАВА́РКА ж. Цёплая вопратка, крыху карацейшая за паліто. *Браварка цёплая, але холад даймай.* Дзяніскавічы Ганц. *Мой бацько купіў бравэрку.* Пузічы Лун.

БРАКІВА ж. Крапіва. Под плотом росце браківа.
В. Малешава Стол.

БРАНКА ж. Самаробная вязаная кофтачка. Ох, і цёп-
лая бранка. Велямічы Стол. Вывязала шэрсцяную
бранку. Альгомель Стол.

БРАТАНІЧ, БРАТАНЭЦЬ м. Пляменнік. Вон муй бра-
таніч. Альшаны Стол. То бацьков братанэць. Пескі Кобр.

БРАТАНКА ж. Пляменніца. То дочка, а то братанка.
Альшаны Стол.

БРАТЁННІК м. Дваюрадны брат. Братеннікі у скры-
сенне былі на кірмашы. Высокае Кам.

БРАТЁННІЦА ж. Дваюрадная сястра. До нас прышла
вэчором братенніца з мужом. Высокае Кам.

БРАТЫ незак. Вязаць. Олеся як почнэ браты, як поч-
нэ, дак глядыш, ото й выбрала швэдра хлопцу. Валішча
Пін. Чы догадаесса, якога свэдра брала я вчора? Каўбы
Пін.

БРАТЫСЯ незак. Жаніцца. Учора высілле было, дов-
го збыралыся братыса Іван з Оксаною. Маладзельчыцы
Пін.

БРАТЫХА, БРАТЭХА ж. Браціха. Була в мэнэ вчо-
ра братыха. Дарапеевічы Малар. Моя братэха вэльмэ
хороша. Шэбын Брэсц.

БРЭЖЫК, БРЫЖЫК м. Карункавая аборка. Брежык
прышеты ду шапочкы. Бучамля Кам. Брыжык хорошэнь-
кый. Гершоны Брэсц.

БРОДНІК м. Браднік. У іх вэльмі густы броднік.
Рубель Стол. Пошлы вэчором з бродныком на рыбу.
Пінкавічы Пін.

БРОДЫВКА ж. Месца, дзе раней быў брод. У бро-
дивцы тэпэр добрый выпас. Ляхаўцы Малар.

БРОЇЦІ незак. Нішчыць. Броіла тухлі по калові, чому
чоботы нэ обуці? Я тобе больш купляцім, дождэсся.
Шылін Бяроз.

БРОХАТЭ, БРОХАЦІ незак. 1. Разліваць. Вызла
воду, тая брохае. Брашэвічы Драг. Хаціт брохаці воду,
набраці нэ вэльмі хочэтэ. Шылін Бяроз. 2. Гучна шлёпаць
па вадзе. Да нэ брохай так, всю рыбу порозгоньш. Каў-
бы Пін.

БРОХНУТЫ зак. Гучна булькнуць. Нэ оглэдывса і
брохнув у ополонку. Каўбы Пін.

БРОХОТНІЯ ж. Стукатня, грукат. Выдно, шо шэны вда-
лая ткалля, бо наробыла набылыцамы брохотні на всю
хату. Моталь Іван.

БРОШЧЫНА ж. Плесня. Знымы брошчыну і застылы чысту онучку. Гершоны Брэсц.

БРУКАЛО н. Палена, прывязанае да шыі каровы. Походуюшчай каровы на шыю брукало прывязваюць, так вона ны можэ втычы далёко. Пескі Кобр.

БРУКОВЫННЕ н. Лісце бруккі. Бруковынне кінь свынюм. Гершоны Брэсц.

БРУСЛІНА ж. Варэнне з брусніц. Брусліна добра з грушмі. Адрыжын Іван.

БРУЧКОЎНІСКО н. Гл. бруковынне. Бручку вырвалі, бруккоўніско вывэзлі. Бастынь Лун.

БРЫДЗЭНЬКНУТЭ зак. Разбіцца, нечакана ўпасці. Ек брыдзэнькнула со злосці аб зямлю гэты мыскэ. Сулічава Драг.

БРЫЗІЛЁТ м. Бранзалет. Він на руці мае брызілет, во як блышчыць. Макраны Малар.

БРЫНДА м. і ж. зневаж. 1. Валацуга. Пошов той брында знов до клуба. Кустын Брэсц. Брында усігда без работы. Слабажаны Бар. 2. Неахайная жанчына. Гэта брында языком трэпаці масцер, у сэбэ ў хаці калу нэ бачыт. Шылін Бяроз.

БРЫНДЗА ж. Пасолены сыр, тварог. Бывало озьмём тварогу, замесемо, посолімо, у дзежачку складземо, і стоіць, то брындза. Як трэба есці, подогрэем да емо. Харомск Стол.

БРЫНДЫ мн. Брыжы. Прышый брынды до галькі. Андрыянаўка Пруж.

БРЫНІТЫ незак. Бруіцца. Грэблю прорвало, вода так і брыныць, так і пэрэрываецца по каміньчыках, по бугорках, выдно всэ до самісінького дна. Барычэвічы Пін.

БРЭНЬКАЦЬ незак. перан. Пасвіцца на дрэннай пашы. Загнала каровы на пустую пожню, крб брэнькалі ўвэсь дэнь? Шылін Бяроз.

БУБНАТЫЙ прым. З тоўстымі круглымі бакамі (пра жывёлу). Такая вжэ бубната корова, хутко будэ тэлытыся. Гершоны Брэсц.

БУБНАЧ м. экспр. Бурклівы, сярдзіты чалавек. Хоч вон і бубнач, але ўжэ сам любую работу робіт добрэ. Шылін Бяроз.

БУБОТКА ж. Бутон. Буботка ружы росцвітае. Гершоны Брэсц.

БУДАЙ часц. Бадай. Будай ны вуна робыла. Радастава Драг.

БУЗУН м. Забіяка. Усюды ўбачыш гэтуго бузуна. Ражкоўка Кам.

БУЙКІ мн. Буякі. Набрала поўнае вэдро буйкоў. Мікашэвічы Лун. Ну й ек насыпалось на зымлю буйків, вжэ пэрэспілы. Гершоны Брэсц.

БУЙМЭ выкл. Гл. бігма І. Буймэ правда! Пугачова Брэсц. Буймэ ны пужыну с тубою курувы. Радзеж Малар.

БУНЬКА ж. 1. Шкляная пасудзіна, слоік. Бунька з квасом стояла на столі. Азяты Жабін. Вылый молоко в буньку. Ляхавічы Драг. 2. Бурбалка. Дошч пэрэходный, гля, вжэ мэньшы бунькы в калюжыны. Гершоны Брэсц. 3. Мыльны шарык. Возьмэ соломынку, розвэдэ мыло в воді і пускае бунькы. Барычэвічы Пін.

БУНОВАТЫ незак. Доўгі час халасцякаваць. Во бунуе, скількі літ, а шчэ ны жэныця. Сулічава Драг.

БЎРКА І ж. Дзіцячая цацка — гузік на дзвюх нітках. Зробі дзіцяці бурку, нехай іграе. Цераблічы Стол.

БЎРКА ІІ ж. Ватоўка, даўжэйшая за звычайную. Бурка — вэльмы нэпаворотная одэжа, алэ позыч з'іздыты по сіно. Ботава Пін.

БЎРКАЛА мн. Частка ткацкага станка — драўляныя блочкі, прымацаваныя да верхняй перакладзіны, якія рэгулююць становішча нітоў. Ну й добры буркала выйдуть з клёна, алэ ёго трэба напэрих просушыты. Моталь Іван.

БЎРСА ж. Вялікая луста. Одрэзаў бурсу хлеба. Бела-вуша Стол.

БУРУШЧЫ прым. Бадлівы. Корова в сусіда бурушчая, одыйды, дітятко, далій. Гершоны Брэсц.

БЎРЦЫЯ ж. Сварка. Ек довідаўся, то такую бурцыю поднеў. Акропна Драг.

БУСЕК, БУСЬКО м. Бусел. А бусёк високо до нэба лытыть. Карсынь Іван. На блавішчынна бусько прылытів. Вулька Сіманаўская Драг.

БЎСЫНЬ, БЎСЭНЬ м. Тое ж. На нашым дэрыві бусэнь зробыв гнэздо. Дружба Брэсц. Гніздо бусыня. Чарнаўчыцы Брэсц.

БЎХМАРОК м. Невялікая хмара. Було сонцэ, а тэпэр бухмарок наплывае. Сулічава Драг.

БЎХТА ж. Яма, напоўненая вадою; гразкае месца. Гляды, бо в бухту влізэш. Кустын Брэсц. Туды ны кіруй, бо ны пройдэш, там настояшча бухта. Павіцце Кобр.

БЎХТАВЫЦЯ, БЎХТОВЫЦЯ ж. Тое ж. В такую бухтовыцю влізла. Вулька Сіманаўская Драг. С хаты ны выходь, дошч і дошч, бухтовыця настояшча. Пескі Кобр.

БУШЧЫХА ж. Бусліха. *Бушчыха довго сэдзіт на гнэз-ді. Азарычы Пін.*

БУЯН м. Бугай. *В нашый брыгадэ е трэ буянэ. Суліча-ва Драг.*

БЫЗДЭННЫЦЯ, БЫЗОДНЫЦЯ ж. Безданы, прорва. *На нашому болоті е быздэнныця, гляды, пупадэш, ныхто ны выратуе. Пескі Кобр. Там заболочанэ місцэ, е і бызод-ныці. Влытыть курова, ны достаныш. Гершоны Брэсц.*

БЫРО прыназ. Каля. *Він шов быро хаты. Сварынь Драг. Быро школы був сад. Ляхавічы Драг.*

БЫРЫЗНЯК м. Падбярозавік. *В гэтой год в лісы мны-го грыбів було, алэ найбільш бырызняків, то мы трохы й насушылы. Мінянка Кобр.*

БЫЧКІ мн. Вузкія палоскі, якімі завязваецца фар-тух. *Прышый новы бычкі до хвартуха, а то порвалыся старыі. Гершоны Брэсц.*

БЫЧОВНЫК м. Бераг ракі. *Діты сыдыть на бычовны-ку і ловлять рыбу. Агароднікі Кобр.*

БЭЗУГАВУ, БЭЗУГАЛУ прысл. Гл. бозугаўно. *Шчо ты бэзугаву воду н'еш. Рамель Стол. Дытя крычыть бэ-зугалу. Вулька Кам.*

БЭЗУРОКУ прысл. Няўрокам кажучы. *Росцвэла дівка, безуроку, як макаў цвіт. Каўбы Пін.*

БЭЙБАС, БЭЙБУС м. зневаж. Гультай, абібок. *Бэйбас гэты повжыття однимэ. Кустын Брэсц. Бэйбус, а нэ дзі-ця, у кого вон такій удаўса, ні учыціс, ні робиці, коб оно дэ нашкодзіці. Шылін Бяроз.*

БЭЙЛА м. і ж. абразл. 1. Някемлівы чалавек. *Бэйла якая, такіс роботы ны понімае — косы набыты. Карсынь Іван. 2. П'яніца. Напэўся бэйла до сорому. Гута Лях.*

БЭЛІЦЬ, БЭЛЫЦЬ м. Драўляны посуд, у якім таў-куць свіням бульбу. *Насычы бэліць картоплюв. Ваўкаста-вец Кам. На базары купыла бэльця. Леснікі Драг.*

БЭЛЫЦЯ ж. Вавёрка. *Бэлыця грызэ оріхы. Ляхаўцы Малар.*

БЭЛЬКА ж. Кубелец. *Вэльмы гладкіі був выпрук, наклалы цілу бэльку сала. Дубраўкі Драг.*

БЭРВА ж. 1. Кладка. *Хіба колісьці не было на селе бэрвы проз рэчку? Люсіна Ганц. Чырыз рів положана бэрва. Замшаны Малар. 2. Бервяно ў насціле. Бэрвы погнылы. Куды люды дывляцца? Каўбы Пін.*

БЭРДО н. Бёрда. *Бэрдом прыбывають полотно, то воно плотній ложыцца. Ладараж Пін. Гэтэ бэрдо вэль-*

мы густэ. Камароўка Брэсц. Бэрдо зроб'яно з тонэнькіх палочок. Пясчанка Бяроз.

БЭРЛІНА, БЭРЛЫНА *ж.* Баржа. Цяглі бэрліну. Харомск Стол. Чоловік трыццаць ідэ на одну бэрлыну. Лапацін Пін.

БЭРЭЦЕНЬ *м.* Частка ворнага поля даўжынёй каля дзесяці метраў. Цімы бэрэцень наорав. Здзітава І Бяроз.

БЭТКІ *мн.* 1. Усе добрыя грыбы, акрамя белых. На-збырав цільны кошык бэток. Ваўкастavec Кам. 2. Розныя грыбы. Набрала повну коробку бэток. Белін Драг.

БЭЧА *ж.* Бурт для захавання зімой бульбы. Бэча поўная бульбы. Квасевічы Івац.

БЯЗВАНКА *ж.* Вялікая хустка. Як моцны мароз, мы завязваем бязванку. Баравікі Лун.

В

ВАБНЫК *м.* Калодачны вулей, пастаўлены ў лесе, каб уляцеў рой. Вабнык в лісы стоіть вжэ довго. Радзеж Малар.

ВАВЖ *прысл.* Рана. Вавж прышов сьегодня з работы. Агароднікі Бяроз.

ВАГАН *м.* Карыта, жолаб. Ты налі в ваган воды, бо зара коровы будуць йты. Тэўлі Кобр.

ВАГ *м.* Вага. Возьмы вага, будэ лёкш подняты. Вулька Сіманаўская Драг.

ВАДА *ж.* Недахоп, загана. Дзіця мае ваду, часта міргече. Дзяніскавічы Ганц.

ВАДРЫК *м.* Божая кароўка. Усі думаютъ, шо вадрык прыдсказуе погоду. Завялёўе Драг.

ВАДРЫНА, ВОДРЫНА *ж.* 1. Пуны. Вадрыну ачысціў, можна сена весці. Падлаззе Лях. 2. Хлеў. Далёка ны йды, хутко коровы прыжынуть, то зажынеш у водрыну. Осаўцы Драг.

ВАЖКІ *прым.* Цяжкі. Які важкі мяшок. Азярніца Лун. Вельмо важкі стос. Адвержыцы Стол.

ВАЖКО *прысл.* Цяжка. Набрала много бульбы за плечы, то важко йсці. Купаўцы Лун.

ВАЛІСКА *ж.* Чамадан. Пуд вэчур хтось з двума валіскамі шов чырыз сыло. Ланская Малар. Валіска стояла в кутовы. Рагозна Брэсц. Валіска в ёго була тяжка, бо кніжкамь набыта. Корчыцы Кобр.

ВАЛКОВАТЫ *незак. экспр.* Есці на поўны рот. Глянё, як валкуе, бо ны йів доўго. Вулька Сіманаўская Драг. Кілько ты можыш валковаты, чы ты голодны? Плоска Брэсц.

ВАЛОКА, ВОЛОКА *ж.* 1. Абора ў лапцях. Каб валокі былі мацнейшыя, іх вілі з мочанаго ільну. Роўбіцк Пруж. Розвязалася волака. Коланск Івац. 2. Вяроўка. І дзе вон дастаў такую волаку? М. Арлы Стол.

ВАЛОМ *присл.* Многа. Тыпэр у Пінску было валом ковбасы. Бярозавічы Пін.

ВАЛОТКА *ж.* Пладовая частка проса. На жыцечкі колос, а на просі — валотка для зерняток. Альманы Стол.

ВАЛЬНЯ *ж.* Вялікае драўлянае карыта. Дзеці поўную вальню налілі воды. Пясчанка Бяроз.

ВАЛЬЦОВКА, ВАЛЬЦОЎКА *ж.* 1. Пшанічная мука першага гатунку. Намолов вальцовкы, а я напыкла пырога. Саха Драг. 2. Жытняя мука першага гатунку. Гэтой хліб у вас з вальцовкы? Карсынь Іван. Вальцовка — мнечка мука, мэяна в вальцах. Адрыжын Іван.

ВАЛЮТА *ж.* Грошы. Няма ў мяне столькі валюты, каб купіць гэтую сукенку. Міцкевічы Бар.

ВАЛЮША *ж.* Валюшня. Валюша — хвабрыка такая, в валюшах валёнкі валяць. Сварынь Драг.

ВАЛЮШЫЦЬ *незак.* Абсыпаць, укачваць у муку. Пасыпалі мукі на стол, каб цеста валюшыць. Лагішын Пін.

ВАЛЯНКА I *ж.* Вялікая шарсцяная хустка. Вазьмі валянку, бо можэ будзе халадно. Андрыянаўка Пруж.

ВАЛЯНКА II *ж.* Скрынка авальнай формы. У валянцы ляжыць сала. Юндзілы Пруж.

ВАНТУХ *м.* 1. Чэрава ў жывёлы. Кова наіла добры вантух, кажуть шчэ чэрво. Хаціслаў Малар. 2. перан. Гультай. От вантух, учэтыся ны заставыш. Хадасы Кам.

ВАПРЎК *м.* Вяпрук. За зіму вапрук вырос, якраз колоць добрэ. Дзятлавічы Лун. Так рые вапрук. Вулька I Лун.

ВАРА *ж.* Варыва. Вара получилася вельмі смачная. Юндзілы Пруж. Хіба ж мая вара не смачнейшая за тваю? Востраў Ганц. Хоч вары якой подада б. Коланск Івац.

ВАРАВАЦЦА *незак.* Саромецца. Галя варуецца свайго дзядзька. Баравікі Лун.

ВАРАПЕЊІЦЦА *незак.* Не згаджацца з кім-н. або чым-н. І чаго ты вельмі варапенішся? Ты ж знаеш, што так рабіць нельга. Гарадзішча Бар.

ВАРБУХ м. Верабей. *Бачый варбуха, як палецёй?*
Калазубы Пруж.

ВАРНАЧЫТЫ незак. Марудзіць. *Варначышся ты доўго.* Макраны Малар.

ВАРОНКІ мн. Бульбяны суп. *Маці наварыла варонкі, поем у обед.* Дрэбск Лун.

ВАРСАНУТЫ зак. Штурхнуць. *Хлопец розузлиўся і так варсанув яго, што мужык чуть пудневся на ногі потым.* Лумна Кам.

ВАРСТАЦЬ, ВЫРСТАТ м. Стан для красён. *Зарэ будом уносіць варстаць да навіваць кросна.* Дзятлавічы Лун. *Ны в кажнаго був свій вырстат, за ёго ж тілько трэба было заплаціты.* Стрэльна Іван.

ВАРТЯГА, ВЭРТЕХА, ВЭРТЯГА ж. Гліняная міска. *Коло розбэтыі варцягэ сьдів кіт і лызав молоко.* Туляцічы Іван. *Повна вэртеха варэныкув.* Кустын Брэсц. *Чоловік фурую возыць вэрцягы.* Олтуш Малар.

ВАРУНІЦА ж. Шафа для прадуктаў, посуду. *Варона, сарока на прыпечку сядзелі, дзецям кашку варылі, на ложкацы дзялілі. А ты малы, круп не драў, хлеба не мясіў, кашку не варыў, табе кашка на паліцы, а ложкачка ў варуніцы.* Слабажаны Бар.

ВАРУНЯ, ВАРЫМНЯ ж. Варыўня. *У варуні было многа бульбы.* Гута Ганц. *Бульбу на зіму сыпаць будзем у варуню.* Дзяніскавічы Ганц. *Іды в варымню, набыры картоплі.* Бярозавічы Пін.

ВАРЫЛНЫК м. Гаршчок. *Маты супу наварыла в варылныку.* Агова Іван.

ВАРЭНЬКА, ВЫРЭНЬКА ж. 1. Сплечены з бяросты кошык з накрыўкай. *Повну вырэньку ягод набрала.* Карсынь Іван. *От набрай грыбой поўную варэньку.* Цераблічы Стол. 2. Лазовы кош. *Хлопэц прынёс варэньку картоплі.* Рудня Івац. 3. Торбачка. *Маты наладовала пастиховы вырэньку.* Кустын Брэсц.

ВАСЫРВАГА ж. Ватэрпас. *Пушлы ставыты хату, а васырвагу забулысь взяты.* Харсы Брэсц.

ВАТЫВЭЦЬ м. Ватоўка. *Ватывця пошылы в артэлі.* Агароднікі Кобр.

ВАЎЧОК м. Замок. *Хата закрыта на ваўчок.* Юндзілы Пруж.

ВАФЫЛЬНЫЦЯ ж. Машына для прыгатавання васьчыны. *У колхозного пчоловода е вафыльныця.* Макраны Малар.

ВБОРА ж. Абора. *У вбору зайіхала машэна.* Сварынь Драг.

ВБЫТЫСЬ зак. Запомніцца, застацца ў памяці. Той дэнь вбывся мыні в памыть. Осаўцы Драг. Вбылося шось в голову, шо там так говорылы. Кустын Брэсц.

ВБАРДЫТЫСЬ, ВБЭРДЫТЫСЬ зак. Вытрымаць, выседець. Але ж ны вбардылысь дывчета в нас, пушлэ до Оганэ. Субаты Драг. Ны вбэрдывця, ны посыдыть вдома. Вулька Сіманаўская Драг.

ВВЫРЭДЫТЫСЬ, ВВЭРЫДЫТЫСЬ зак. Вельмі ста-міцца. Зробыш, ныц с тобою ны зробіцца, од гэтого ны ввырэдыся. Сухачы Драг. Вжэ так вэн там ввэрыдывся. Радастава Драг.

ВВЫШКЫ прысл. Увышыню. Ны ростэ ввышкы хата. Гершоны Брэсц.

ВГАМЫТЫ зак. 1. Спыніць нешта, утаймаваць. Ны вгамыты діты, як розыйдуця. Кустын Брэсц. 2. перан. Зразумець. Ну, вгамыв вжэ шо до чого? Кустын Брэсц.

ВГОНЬ м. Агонь. Я рускладаю вгонь. Макраны Малар.

ВДОБА ж. Фізічныя асаблівасці, фізічны тып. Якая в хлопця вдоба, на кого вын удався? Вулька Сіманаў-ская Драг.

ВДОВШКЫ прысл. Уздоўж. П'ятэ мэтрув вдовшкы зробілы хату. Гершоны Брэсц.

В'ЕЗЫ, ВЯЗЫ мн. Шыя і плечы. Так наробылася, шо аж в'езы болей. Імянін Драг. Учора мышків наносывся, шо зарэ в'езы болей. Осаўцы Драг. Гляды, коб вязы ны зламав. Кустын Брэсц. У мане вязы сільно заболелі. Рубель Стол.

ВЁКО, ВІКО н. Накрыўка дзяжы, скрыні. Накрый дзяжу веком. Падлаззе Лях. Здыймэ віко і побач, ек там хліб. Павіцце Кобр. Трэбо, коб віко зробыв, бо гэтэ ста-рое. Ляхавічы Драг.

ВЕЛЬКІ прым. Вялікі. А на бяду і снег насыпай велькі. Малахоўцы Бар.

ВЕНО н. Пасаг. Вона пушла замуж з добрым веном. Рубель Стол.

ВЕТРАНИК, ВІТРАНЫК м. 1. Крытыя зверху акенцы на даху. Якіе хорошие ветранікі ў вас! Белавуша Стол. 2. Планка, якая звязвае кроквы ў канцы скрыжавання. Батько прыбэв вітраныка. Павіцце Кобр.

ВЕШНІЦА, ВІШНЫЦА ж. Весніцы. Отчынай вешні-цу. В. Малешава Стол. Ужэ сіно вызуть, отчынай віш-ныцу. Ляплёўка Брэсц. Дядько зробыв вішныцу. Бота-ва Пін.

ВЗЛАМЫВАТЫ незак. Скарадзіць. На зіму вспахва-

ют, а высною взламывают под картоплі. Адрыжын Іван.

ВІД, ВЫД м. 1. Твар. Від у Колі був увесь у гразі. Альшаны Стол. Об куст абадраў выд. Вун зморшчыў выд. Церабень Пін. 2. Выгляд. На від хорошы коровы. Літоўск Драг.

ВІДЗЁЛКО н. Люстра. Дзед крычай на ўнучку за тое, што вона розбіла відзёлко. Вулька ІІ Лун. Пагля-дзіся в відзёлко. В. Чучавічы Лун.

ВІДОК м. Карціна. На сцяне вісіць прыгожы відок. Тартакі Бар. На відку нарысованы дрэвы. Шэйпічы Пруж.

ВІЖОЛ, ВЫЖОЛ м. 1. Хітрун. Віжол всё вынюхае. Угляны Бяроз. 2. Непаседлівы чалавек. Сядь, выжол, ны крутыся. Міжлессе Бяроз.

ВІКО н. Павека. Чого-то віко болыть. Ляхаўцы Малар.

ВІЛАШНІК м. Дзяржанне вілаў, вілак. Трэба зрабіць новы вілашнік. Міцкевічы Бар.

ВІЛІЦЫ, ВЫЛІЦЫ мн. Чаўнок, пры дапамозе якога плятуць рыбацкія сеці, ткуць дарожкі. Віліцамі ходнікі звязала. Казлы Пруж. Вылыцамы то нэвода, ныта вэжуть. Спорава Бяроз.

ВІР м. Паркан. Хлопчык з-за віра выглядае. Всёго города обгородыв віром. Чарнаўчыцы Брэсц.

ВІРОК м. Юрок. Цётка Ганна так хутко клубка вір-ком віла. Хатынічы Ганц. З вірком ві, а то порэжэш пальцы. Бабровічы Івац.

ВІСТЭРКО н. Люстэрка. Нычаяно брат розбіў віс-тэрко. На стэне весіт вістэрко. Клетная Пін.

ВІСЯЛЮНЬКА ж. Вясёлка. Вісялюнька на небі. Пле-хава Івац.

ВІТКІЛЯ прысл. Адкуль. Віткіля вітэ йдэтэ? Жычын Бяроз.

ВІТРОВКЫ мн. Басаножкі. Мні купэлі новы вітров-кы. Кустын Брэсц.

ВІТРЫТЫ незак. Ветрыць. Маты доўго вітрыла про-со. Лышчыцы Брэсц.

ВІХУР м. Моцны вецер, віхор. Ну і віхур поднявся. Ляхаўцы Малар.

ВІШ, ВЫШІЙ, ВЫШЭЙ м. Трава, якая асталася на зіму не скошанай. Выкосіў троха на подцёл вішу. Сін-кевічы Лун. Вышій привэзлы под хлів. Хаціслаў Малар. Бацька пайшоў у балота касіць вышэй. Калоднае Стол.

ВІШАК м. 1. Вешалка. Пувісь пальто на вішак. Шума-

кі Брэсц. 2. Пятля, за якую вешаюць адзенне. *Вішак в пальтовы одорвався.* Кустын Брэсц.

ВІШКІ, ВЫШКІ, ВЭШКЭ *мн.* 1. Гара ў сенях, хляве. *Сено на вішках.* Харомск Стол. *Усе вышкі сенам заляжылі.* Гарадзечна Пруж. *Трэба шчэ навозэтэ хлуддя і наложэтэ вэшкэ.* Арэхава Малар. 2. Падстаўка пад вулей. *Прыстройваюцца вішкі і ставіцца вулей.* Харомск Стол.

ВІЯ *ж.* Вейка. *Вія влэтила в око.* Сулічава Драг. *Хороший той, в кого довгы і чорны вії.* Сасновічы Пін. *Віі булы густы й хорошы.* Ляхавічы Драг.

ВЛІЙНЫЦЯ *ж.* Алейніца. *Влійныця була пустая.* Макраны Малар.

ВЛІТУСЬ, ВЛІТЮСЬ *присл.* Летась. *Він окончыў школу ны влітусь, а позалітусь.* Журавок Іван. *То було шчэ влітось, колы батько дома жыв.* Кустын Брэсц.

ВЛУСКНУТЫ *зак.* Увагнуцца, асесці, трэснуць. *Дошка влускнула.* Радастава Драг. *Пічка влускнуты вжэ можэ.* Гаравіца Драг.

ВМОСТЮХАТЫСЬ *зак. экспр.* Зручна і надзейна прымасціцца. *Вмостюхався коло мэнэ.* Вулька Сіманаўская Драг.

ВНІРЫТЫСЬ *зак. экспр.* Утаропіцца. *Внырився в тую кнэжку, нычого ны бачыт.* Кустын Брэсц.

ВОБУЙ *м.* Абутак. *Вобую гэтаго много, а яна ходзіць боса.* Нецеч Бар.

ВОВЮРКА *ж.* Вавёрка. *Глянь, вовюрка поскакала.* Мерчыцы Пін.

ВОДЖОГ, ВОЖОГ *м.* Вожаг. *Поправлю воджогом дрова.* Церабень Пін. *Зусім вожог абгарэў у вілах.* Сасновы Бор Івац.

ВОДЗІЦЬ *незак.* Вышываць. *Водзі хустку гэту.* Кароцічы Стол. *Дзейкі седзелі і водзілі.* Цераблічы Стол. *Я водзіла ручніка.* Там жа.

ВОДКІДОК, ВІТКІДОК *м.*, **ВОДКІДКА, ВІДКІДКА** *ж.* Тварог. *Водкідок смачный з цукром.* Бярозаўка Кам. *У нас гаворать то тварог, то выткідок.* Молоды вжэ мало так гаворать. Страдзеч Брэсц. *Покі водкідка свіжа, вона смачна, потом стане кісла.* Хабы Брэсц. *На столі стояв полумысок з выдкідкою.* Высокае Бяроз.

ВОЕВАЌЦА *незак.* Сварыцца. *Чаго ты вэсь дэнь воюеш?* Осаўцы Драг.

ВОЖКІ *мн.* Лейцы. *Добрэ трымайся за вожкі, ны тягны правую, бо кобыла завэрнэцца.* Стрыгінь Бяроз.

ВОЖОГЫ *мн.* Месца каля печы, дзе ставяць качаргу. *І вожогы вымэты, попэлу насыпалоса.* Гальцы Стол.

ВОЙЛАКІ, ВОЙЛАҚЫ *мн.* Тып бурак. *Войлакi мяккія і цёплыя.* Нецеч Бар. *Пойдыш в город, то подивыся мыні войлакы.* Осаўцы Драг.

ВОЛЕЧКА *ж.* Ланцужок або вяровачка ад ашыйніка. *Нехто ведзе на волечцы собаку.* Вулька І Лун.

ВОЛКІ *прым.* Вільготны. *Склалі стожок волкого сена, то корова зімою не хоцела есці.* Альшаны Стол.

ВОЛОГА *ж.* Страва з таўчомага канаплямага семя, разведзенага вадой. *Розомнуць семя з водою і робляць вологу.* Альшаны Стол. *С конопель волога.* Як *вологу робляць, коноплі мнуць, у сыру воду опускаюць, коноплі на дне, а зверху бы молоко робіцца.* Там жа.

ВОЛОСЦЕ *мн.* Валасы. *Дівчына сыділа на стульці пуд хатою і росчэсывала волосце.* Ланская Малар.

ВОЛОХАТЫТЬСЯ *незак.* Рабіцца касматым. *Нытка слызька і мнечка робыця, вжэ ны волохатыться.* Олтуш Малар.

ВОНДЗЕКА, ВОНДЭ, ВОНДЭЧКА *часц.* Вунь. *Вондэка пасуцца коровы.* Бабровічы Івац. *Вондэ рустэ муя еблынка.* Гаравіца Драг. *Вондэчка растуць ягоды.* Аўсямірава Стол.

ВОНПІТЫ *незак.* Баяцца, адчуваць адказнасць. *Шчоб вон одразу прыкажэ, то вона б крохі вонпіла б.* Валішча Пін.

ВОРОНЯК *м.* Варона. *На кажнай хвой по пяць гнёзд вороняков.* Раздзялавічы Ганц. *На хліві сідзіць вороняк.* Лунін Лун.

ВОРОТЫЛО *н.* 1. Навой. *На воротыло трэба разложыты прежу.* Папіна Драг. 2. Драўляны вал у колах. *Воротыло в пырэднім колысовышэ добрэ.* Ляхавічы Драг. 3. Драўляны вал з ручкаю, пры дапамозе якога дастаюць ваду з калодзежа. *Закруты добрэ цэпа на воротыловы.* Кустын Брэсц. 4. Ручка ў жорнах. *Воротыло прыкрыпылы ду жорнув.* Гершоны Брэсц. 5. перан. *Непаваротлівы чалавек. Такэ вжэ воротыло, нычого сам ны зробіть.* Кустын Брэсц. *Памянш. в о р о т ы л ц э.* *На воротыльцэ закруты полотно.* Папіна Драг. *Трэба вжэ з воротыльця полотно зняты.* Гальцы Стол. *Воротыло, на которое пражэ крутыцца, а на которое полотно ішло, звалы воротыльцэ.* Здзітава І Бяроз.

ВОРОТЫННЫК *м.* Вал, на які намотваецца натканае палатно. *Я з братом учора бачыла воротынныка коло*

подрубы старой хаты. На воротыннык намоталосо богато полотна. Дзераўная Стол.

ВОРОЧОК м. Мяшочак. *Сыр лежыць у ворочку. Запроссе Лун.*

ВОРСА ж. Адходы воўны пры яе часанні. *Под чэсальну машыну падае ворса. Спорава Бяроз.*

ВОРЫНА ж. Плот. *Корова поломала ворыну коло хаты. Камянюкі Кам.*

ВОРЫТЯЧКА н. Весніцы. *Закрый ворытячка, коб куры ны заходылы. Шэбрын Брэсц.*

ВОСІМКА ж. 1. Бёрда ў восем пасмаў асновы. *Восімка — то колы бэрдо в восім пасмэй. Стрэльна Иван.* 2. Шарсцяная квяцістая хустка. *У недзелю мама завязала новую восімку. Калоднае Стол.*

ВОСЭЛЭНЭЦ м. Селядзец. *Сходы в магазін, купы восэлэнцув. Кончыцы Пін.*

ВОТО прысл. Цяпер. *Вото ні будзе ад яго спакою. Любішчыцы Ивац.*

ВСВЫЛЭПЫТЫ зак. Убіць у галаву нешта. *Всвылэпыв шось дурное і всёй час кажэ. Перавысь Малар.*

ВСМЫКАТЫ зак. Уцягнуць. *Всмыкай но нытку в голку, бо вжэ ны бачу. Кустын Брэсц.*

ВСПУХА ж. Шчолак. *Вжэ вспуха готова, можна класты полотенно. Лукава Малар.*

ВСТЫДАТЫСЬ незак. Саромецца. *Хлопэць можэ встыдатысь пудыйты ду дівчыны. Клейнікі Брэсц.*

ВТОЛОВАТЫСЬ зак. Замучыцца. *Вчора я вэльмы втоловалась. Гершоны Брэсц.*

ВУДАР м. Рыбак. *Ныкого ныма тут, тэлько одын вудар вудыть рыбу. Ляхавічы Драг.*

ВУЖОВІЦА ж. Хітрая жанчына. *Грае гэта вужовіца на нэрвах, як на гармоні. Плехава Ивац.*

ВУЛЬШЫНА ж. 1. Вольха. *Усю вульшыну порізалы. Гершоны Брэсц.* 2. Алешнік. *Раньшы тут була вульшына. Хабы Брэсц.*

ВУНЁВО часц. Вось там. *Вунёво ідуць маладзіцы. Баравікі Лун.*

ВУРЛЁП м. Водпуск. *Надойго далі тебе вурлёп? Любань Лун.*

ВУРУПЛАН м. Самалёт. *Вуруплан пуднявся високо. Мінкавічы Кам.*

ВУРЧАТЫ незак. Брахаць, гаўкаць. *Кожну ніч субака вурчыть на місяця. Гершоны Брэсц.*

ВУСЦЯК м. Асцюк. *Вусцяк застрег, ек пражмо йілы.*

Сулічава Драг. *З ячмэню многа вусцяків. Ляхаўцы Малар.*

ВЎСЫК м. Адростак. *Вусыкы в трускавках булы вельмі доўгі. Ляхавічы Драг.*

ВЎСЯЛКА ж. Шнурок для падвязвання кошыка, калыскі. *Вусялка в кулэсэ вельмэ слабэі. Радастава Драг.*

ВЎТВА ж. Качка. *Плівэ по рэцэ вутва. Давыд-Гарадок Стол.*

ВУТЮГ м. Прас. *Вутюгом погладыла кохту шэ вчора. Ляхаўцы Малар.*

ВУТЮК м. Качаня. *Вутюк слабы. Вутюкы од вутвы нэдэ нэ отходять. Гальцы Стол.*

ВУЦЁЧКА ж. Экскурсія. *Мая дачка паехала на вуцечку у Кіеў. Гута Лях.*

ВУЧЫТЭЛЬКА, ВУЧЫЦЁЛЬКА ж. Настаўніца. *У школу прыехала новая вучыцелька. Рудня Івац. Любяць дзеці гэту вучыцельку. Любань Лун.*

ВУШЧАРОК м. Манюка. *Ну і вушчарок жэ ты, я аж паверыці хацёў. Пузічы Лун.*

ВХІТЧЫНА ж. Святкаванне перасялення ў новую хату. *Добрая була вхітчына, шчэ помытаю. Хмелева Жабін.*

ВЦІРАЉНІК м. Ручнік. *Мама купіла вціральніка. Дварэц Лун.*

ВШЭСТЕ н. Свята праз шэсць тыдняў пасля вялікадня. *На вшэсте ны робяць в полі. Шэбрын Брэсц.*

ВЫБІРАЊКА ж. Саматканая поцілка з узорами. *Мо ўжо выткала выбіранку? Кукава Ганц.*

ВЫБЫРАЉНЫК м. Той, хто выбірае бульбу. *Ты собі шчэ позвала выбыральныка? Арэпічы Жабін. Выбыральныкы выбырають картоплі. Хмелева Жабін.*

ВЫВОЛОЧ м. экспр. Валацуга. *В сылі ёго інакш ны звалы, як выволоч. Потягався по світу. Чвіркі Кам.*

ВЫВЫЮХА ж. Пясчанае поле, дзе нічога не расце. *Чы то полэ, чы вывыюха? Хаціслаў Малар.*

ВЫГОДА ж. Аўтобус. *Додому мы іхалы выгодаю. Знаменка Брэсц.*

ВЫДМІДЬ м. Мядзведзь. *Выдмідь спрытно влязыть на дэрэво. Кавалікі Кам.*

ВЫДМЭДЫНЫ мн. Ажыны. *Выдмэдыны добрэ тут порослы, але ж колюцца. Шэбрын Брэсц.*

ВЫДЮЖЫТЫ зак. Прамачыць да ніткі. *Выдюжыв нас дошч. Гершоны Брэсц.*

ВЫЖАРЫШЧЭ н. Выжарышча. *Вжэ і на выжарышчы* *появылася поросля.* Хаціслаў Малар.

ВЫЖЛА ж. экспр. Вельмі хітры чалавек. *Выжла гэтая проклятая штось знов вынюхае.* Коланск Івац.

ВЫЖЛУКТЫТЫ зак. экспр. Выпіць. *Коб хоч каплю оставылы молока. Всьё до дна выжлуктылы.* Судзілавічы Бяроз.

ВЫЗ прыназ. Паўз. Чулі, як учора Максім у контору ішоў. *Хоцеў выз плота пройсці, а там яма, так вон з головою туды.* Люсіна Ганц.

ВЫЗЫРКА ж. Маяк. *За сылом стоіть вызырка.* Дзеткавічы Драг.

ВЫЙМА ж. Рэшткі асновы ў шырыню пры накідванні ў ніт і бёрда. *Як пэрэснуеш, то останэца выйма, в бэрдо нэ влізла.* Здзітава І Бяроз.

ВЫЙМАНКА ж. Прарэх. *Выйманку трэба шэ обкыда-ты.* Тышкавічы Іван.

ВЫКАПАНЫЙ прым. Падобны. *Сын був выкапаний батько.* Боркі Бяроз.

ВЫКІДАЦЦА зак. Набрацца сіл, акрыяць. *Парася памалу й выкідалася, дзякуй богу.* Агарэвічы Ганц.

ВЫКЛАДАНКА ж. Гл. выбіранка. *Бачыла лоўкую выкладанку.* Унясём вярстах у хату, хочу выкладанку выткаць. Купаўцы Лун.

ВЫКЛАДЫ мн. Асаблівы спосаб ткання ўзорамі. *У выклады выкладаюць, клубочки маленькы быруть і выкладають.* Ляхавічы Драг.

ВЫКУБЛЫТЫ, ВЫКУБЛІЦЬ зак. экспр. Выседзець, памяць ложак. *Чого ты всёго ліжка выкублыла?* Радчыцк Стол. *Вжэ постэлю выкублыла в дівках.* Кустын Брэсц. *Выкублылі увесь ложок.* Белавуша Стол.

ВЫКЫЦЯТЫ зак. Вымазаць. *Выкыцяв вчора рубашку.* Гершоны Брэсц.

ВЫЛІВОК, ВУЛІВОК м. Вылівак. *Я зноў знайшла вылівок.* Лунін Лун. *Вуліўкі ле як гладка кура.* В. Лес Драг.

ВЫЛІКДЎРА ж. зневаж. Вялікая дзяўчына, якая паводзіць сябе, як малая. *Якая вылікдура, а з малэмы шчэ бавыцця.* Хадасы Кам.

ВЫЛКОВЫСКО н. Гл. вілашнік. *Залізны вылкі на-бывають на вылковыско.* Ляхаўцы Малар.

ВЫЛЫВКА ж. Прылада, якой выліваюць ваду з лодкі. *Зробыв вырбову выливку.* Маладзельчыцы Пін.

ВЫЛЮДНЯТЫ зак. Выраўняцца, набрацца сілы.

Порося вжэ здыхало, а потым неяк вылюдняло. Кустын Брэсц. Було зразу бідно, алэ някось покрохы вылюднялы. Вулька Сіманаўская Драг.

ВЫНОК м. *Пляцёнка. Вынок цыбулі шэ вісыць на пыці. Ляхавічы Драг.*

ВЫНОРЫЦІ зак. *Знайсці, адшукаць. Вынорыла кулёк мукі в сцёпцы. Амяльная Івац.*

ВЫПРЫНЫ мн. *Парэчкі. У лісы поспілы выпрыны. Жоўкіна Пін.*

ВЫПРЯД м. *Пража. Лучший выпряд на основу трэба. Олтуш Малар.*

ВЫПУСТОК м. *Аднагадовае цяля. Одных выпусткув дэсэць. Саха Драг.*

ВЫРГІ мн. *Скручанае васьмёркаю лыка. Выргі — гэта ек складяно васьмёркою лыко. Тышкавічы Іван.*

ВЫРОСТОК м. *Падлетак. Вжэ добры выросток, поможэ. Амяльная Івац.*

ВЫСАДКІ, ВЫСАДКЫ мн. *Высадкі. Трэба пасадзіці высадкі, шчоб булі семена. Лунін Лун. Пазычыла в сусідкы высадок. Навасёлкі Кобр. На літо свойго насіння будэ, усякых высадкув насадыла. Гальцы Стол.*

ВЫСЕКАТІ зак. *Высмаркаць. Высекай носа свайму дзіяті. Барычэвічы Пін.*

ВЫСКОРОЖЭНЬ, ВЫСКОРОТЭНЬ м. *Загнуты канец полаза. Вискорожня збіў, дорога кепска. Харомск Стол. За вискоротня взяв подняць. Велута Лун.*

ВЫСМАГТЫ зак. *1. Вельмі захацець піць. В лісы так всі высмаглы, шо лэдьво до колодыза дотягнулыся. Кустын Брэсц. 2. Загінуць без вільгаці. Пугляды на той ліс, бач, як він быз воды высмаг. Пажэжын Малар.*

ВЫСПЫТОК м. *Штуршок нагой. Ны чыпай, бо дам выспытка. Хаціслаў Малар.*

ВЫСТУПКЫ мн. *Кароткія халявы. Шый чоботы з выступкамы. Тышкавічы Іван.*

ВЫСТЯЖЫЦА зак. *Накіравацца, выправіцца ў дарогу. Хай бы хоть трохы подождав. Так не — ужэ выстяжывса сам. Дубай Стол.*

ВЫСЫЛУХА ж. *Вясёлка. Дывыса — высылуха над лісам. Дастоева Іван.*

ВЫТЛЫНА ж. *Вярба. Коло хаты в іх ростэ вытлына. Парахонск Пін.*

ВЫТНУЦЬ зак. *Выцяць. З усёй сілы вытнуў ногою по мячу. Альшаны Стол.*

ВЫТРУМКИ *мн.* Зношаны абутак. Вдома шчэ можна ходыты в гэтых вытрумках. Корчыцы Кобр.

ВЫТУШКА, ВЫЮШКА *ж.* Матавіла. На вытушку зывае маты ниткы. Стрэльна Іван. Выюшка е мотаты пражу? Ляхавічы Драг.

ВЫХВАТ *м.* Чапля. Мой чалавек у кузнi зрабіў новы выхват. Гута Лях.

ВЫХВАЦЕНЬ, ВЫХОПЕНЬ *м.* Блін з хлебнага цеста. Дзеці упляталі гарачыя выхватні. Баравікі Лун. Выхвацень таўшчэйшы за млінця. С хліба пыкуць выхватня до сажання. Рубель Стол. Смачны гарачы выхопень! М. Курніца Брэсц.

ВЫХОРОШЛЯТЫ *зак.* Скастрыраваць. Трэба вжэ порсяток выхорошляты. Хаціслаў Малар.

ВЫЧАЎПЛЯЦЬ *незак.* Бегаць, весяліцца. Хлопцы былі рады, што ужо зіма, і вычаўплялі на дварэ. Агарэвічы Ганц.

ВЫЧОРЫНЫ *мн.* Вячоркі. Завтра будуць вычорыны. Шэбрын Брэсц.

ВЫЧЫНЯТЫ *незак.* Аддзяляць пасля малацьбы дробную салому, каласы ад зерня. Трэба добрэ вычыняты, каб жыто было чыстэ. Гершоны Брэсц.

ВЫШМОЛЬГАНЫЙ *прым.* Вельмі брудны. Пінжак в ёго такі вышмольганы. Кустын Брэсц.

ВЭДМА *ж.* Выдма. На сітым місці нэць ны ростэ, одна вэдма. Арэхава Малар.

ВЭДРАНО *безас. у знач. вык.* Зорна. На нэбы тыпер вэдрано. Лумна Кам.

ВЭЗВЫРЫТЫСЬ *зак. экспр.* Моцна накрываць. Вызвырыўся на мынэ, а я зусем ны выноватая. Брашэвічы Драг.

ВЭКТУХ *м.* Гаршчок. Тітка купыла новаго вэктуха. Боркі Пін.

ВЭЛЁН *м.* Вэлюм. На юй був вэльмы хвайный вэлён. Чэнчыцы Пін. Хорошы вэлён у гэтой княгіні. Любань Лун.

ВЭЛКЭ *мн.* Скрыжаванне дарог. Дойшов до вэлок, та нэ знав, по якуй дорозе дальша ітэ. Арэхава Малар.

ВЭЛЬКОЛЮН *м.* Лён даўгунец. Простый лён пэршый, а вэльколюн у войну мыколаіўску выяўся. Олтуш Малар.

ВЭНГОР *м.* Канавал. Вэнгор выхорошлёвав у сусіда кабанчыка. Хаціслаў Малар.

ВЭНҚЫЛЬ *м.* Навугольнік. *Қоло плітэ у кутковэ був новый вэнкыль.* Харсы Брэсц.

ВЭПРЫЧКЫ *мн.* Ягады шыпшыны. *Як закынэш вэпрычків за пазуху, то цілый дэнь будэш чухатысь.* Воса Кобр.

ВЭРОД *м.* Высыпка на целе. *Вэрод в дытыны.* Вулька Сіманаўская Драг.

ВЭРХ *м.* Смятана. *Збэры вэрха у збанковы, трэба боршч забылыты.* Лышчыцы Брэсц. *Памянш. в ы р ш о к.* *Знымы выршка з молака, бо вжэ одстоялося.* Макраны Малар.

ВЭРХНІК *м.* Пярына. *У нас цёплы вэрхнік.* Давыд-Гарадок Стол.

ВЭРХОВ'Е *н.* Сена на самым версе стажка. *Тэпэр самого вэрхов'я прывэзлы.* Гальцы Стол.

ВЭРХОЛЁДЫЦА *ж.* Абліваха. *Була вэрхолёдыца, поломала голле.* Дастоева Іван.

ВЭСНЫНА *ж.* Глеба, апрацаваная вясною. *Вэснына вжэ добрэ подсохла.* Адрыжын Іван.

ВЭСОЧ *ж.* Вышыня. *То ж хату зробэв, такая вэсоч!* Брашэвічы Драг.

ВЭЧКА *ж.* Авечка. *То наша вэчка, шо одбылася од чэрэды?* Хатынічы Ганц.

ВЯЖЫЧ *м.* Фартух. *Вяжыч зробывся маратый.* Пучыны Пін.

В'ЯЗАНКА *ж.* Вялікая вязаная хустка. *Зав'яжы в'язанку, бо вжэ холодно.* Сварынь Драг.

ВЯРАНКА *ж.* Гліняная міска. *Вяранка з тварагом стаіць у стопцы на дзяжы.* Падлаззе Лях.

ВЯРХАЛЁТКА *ж.* Верхаводка. *У воді у сонічны дэнь много вярхалёткі було выдно.* Ляхавічы Драг.

ВЯСЁНКА *ж.* Дэмісезоннае паліто. *Мне купілі новую вясёнку.* Мыслабаж Лях.

ВЯТАРА *ж.* Атава. *За лазам у кустах вятара заста-лася, пайдзі пакасі.* Падлаззе Лях.

Г

ГАБЛЫК *м.* Аплік. *Одорзався габлык от пальта.* Рыкавічы Жабін.

ГАБЛІ *мн.* 1. Вілы. *Габлямі гэту салому падбяры.* Малахоўцы Бар. 2. Вілы з тупымі зубамі. *Бяры габлі і кідай картоплю ў скрыньку.* Падлаззе Лях. *Засыпай габлямы у мышкы, так хучій, чым рукамы возытыся.* Мінянка Кобр.

ГАВЭНДЫ *мн.* Пустая розмова. *Надоіло* вашы гавэндзы слухаты, *росказала* б людзям вартое шо. Кустын Брэсц.

ГАДКА *ж.* Думка. Гадка в ёго добра була, а зробіў *нашого*. Корчыцы Кобр.

ГАЁТ *м.* устар. Сшытак. *Скілько* школьнікы гает *портят*. Макраны Малар.

ГАЗІВКА, ГАЗЎВКА, ГАЗЫВКА *I ж.* устар. Маленькая лямпа без шкла. *Колыся* свытылы газівкамы. Залесе Кобр. *Постав* осторожно газувку на піч. Шэбын Брэсц. *Батько* запалыв газывку і пошов у лёх. Моталь Іван.

ГАЗІВКА, ГАЗЎВКА, ГАЗЫВКА *II ж.* Лёгкая газавая хустачка. *Якая* твая газівка хороша. Гершоны Брэсц. *Вітэр* трэплэ газувку, гляды, *коб* ны згубыла. Кустын Брэсц. *Газывку* зав'яжы на шыю. Прылукі Брэсц.

ГАЗНЫК, ГЭЗНЫК *м.* Гл. газівка *I.* *Я* запалыла газныка і *пысала* хлопцёвы *письмо*. Заверша Драг. *Гэзнык* горів тьмяно. Хаціслаў Малар.

ГАЙДАЙ, ГАЙДАР *м.* устар. Табуншчык. *У* гайдае *наймаліса* *молодыі*. Сямігосцічы Стол. *Він* добрый гайдар, *усё* на волах. Макраны Малар. *Булы* такыі гайдары, *шо* гонялы *чужыі* коны. Хаціслаў Малар.

ГАЙДАМАКА, ГАЙДАМАХА *м. і ж.* *экспр.* Высокі чалавек. *Дывэ*, *якэй* гайдамака *взрос*. Субаты Драг. *Во* *якая* гайдамаха *пушла*, *всі* *дывытыся* *почалы*. Клятышча Кобр.

ГАК *м.*, **ГАКА** *ж.* *1.* Спецыяльны крук для гною. *Гакі* — *то* *котары* *ірвуть* *гнуі* *у* *хліві*. Макраны Малар. *Коваль* зробіў *мне* *гаку* для гною. Угляны Бяроз. *2.* Матыка. *Узяла* *гака* і *пайшла* *ў* *гарод* *да* *капусты*. Квасевічы Івац. *Баба* з *гакою* *пошла* *на* *дзялку* *бураків*. Моталь Іван.

ГАКОВКА, ГАКАЎКА *ж.* Матыка. *У* *нашом* *сэле* *все* *людзі* *копают* *бульбу* *гаковкамі*. Лінова Пруж. *Гакоўка* *наша* *затупілася*. Шылін Бяроз.

ГАЛАГУТ *м.* Певень з густым пер'ем на нагах. *Завыла* *мама* *того* *галагута*, *а* *він* *б'ецця*. Кустын Брэсц. *2.* *перан.* *іран.* Фанабэрысты мужчына. *Гля*, *галагут* *пушов*, *зымлі* *ны* *чуе* *пуд* *ногамы*. Кустын Брэсц.

ГАЛАТКА *ж.* Аладка. *На* *стол* *паставілі* *галатке*. Навасёлкі Бар.

ГАЛГІТАЦЬ *незак.* Казытаць. *Вельмі* *баіцца*, *калі* *пачнеш* *галгітаць* *его*. Лыскава Пруж.

ГАЛДА ж. Крык, гамана. *Наробылы галды на всэ сыло.* Знаменка Брэсц.

ГЎЛДЭБА м. і ж. *экспр.* Высокі і худы чалавек. *То пушла цыла, настояшча галдэба. Тяжко будэ хлопця найты такога ж.* Арэхава Малар.

ГАЛЁШЫНА, ГОЛЬШЫНА ж. Вольха. *Па берагах рэчкі расла галешына.* Навасёлкі Бар. *Зрубыв гольшыну.* Карсынь Іван. *Пташка звыва собі гныздо на гольшыны.* Дубіца Брэсц.

ГАЛЁНА ж. 1. Булачка. *Баба выняла з пэчы галёну і положила.* Белаазёрск Бяроз. *Напачы галён.* Радастава Драг. 2. Коржык. *Напэчы, мамо, солодкіх галёноў.* Кабакі Бяроз.

ГАЛЁНЫ мн. 1. Карункі. *Трэба наложыць спонніцу з галёнамі.* Велута Лун. 2. Вышытая безрукаўка. *Мы выступалы в галёнах і фартухах.* Моталь Іван.

ГАЛУБКІ мн. Незабудкі. *Назбіралі ў букет галубкоў.* Гарадзішча Лях.

ГАЛУЗА м. і ж. Неахайны чалавек. *Ну ў галуза, завшэ мурзатый.* Міжлесе Бяроз.

ГАЛЎШКА ж. Булка. *Матэ спыкла смачну галушку.* Гаравіца Драг.

ГАЛЬ ж. Гала; адкрытая, бязлесная прастора. *Там починаяца галь, лісу совсім нэма.* Хаціслаў Малар.

ГЎЛЬБА, ГЎЛЬВА ж. 1. Пятля на ярме, у якую ўстаўляецца дышаль. *На наворніцы посэрэдіне — гальба, скручвалася з дуба і накладалася на дышэль.* Велута Лун. 2. Скручаныя дубцы, якімі звязвалі бяровенні. *Гальвы скручваюць рублі.* Дружылавічы Іван.

ГЎЛЬВІНА ж. Гл. галь. *Тую гальвіну воком ны обхваташ.* Ладараж Пін.

ГЎЛЬКА ж. 1. Жаночая сарочка з карункамі. *У мэі бабы колыся була галька.* Какорыца Драг. *Хорошие мохры ты к гальцы прышыла.* Дзятлавічы Лун. 2. Ніжняя спадніца з карункамі. *Бабы одягають пiд спiд галькы, сподныця тоды добрэ выглядае.* Кустын Брэсц. *Пододiла гальку пiд спудныцю.* Маларыта. *Гальку в нашым сылі носыть тилько вжэ одна тiтка, шо з Росей прыйiхала.* Закозель Драг. 3. Камбінацыя. *Моя суседка купыла нову гальку, хорошу, капронову.* Рыкавічы Жабін.

ГАЛЯТЫ *незак.* Не рабіць нічога карыснага. *Цілы дзень дэсь галыв, нычога ны зробыв, шчо просыла.* Хрысцібалавічы Пін.

ГАНАВЫЦІ, ГАНАВЫЦЫ, ГАНАВЭЦЭ мн. Нагаві-

цы. Маты купыла батьковы новы ганавыці. Рагадашч Іван. Ганавыцы сохлы на гуры. Клейнікі Брэсц. Розодрав ганавацэ. Саха Драг.

ГАНДАРАК м. Андарак. В бабы шэ будэ в скрыні гандарак. Закозель Драг. Кулысь худылы в гандароках. Ялач Драг.

ГАПЛЯ ж. 1. Пятля, на якую вешаюць адзенне. Гаплю трэба зразу зробіты і прышыты, бо як вішаты будэ? Валішча Пін. Маты зробыла гаплю завылыку, вылазыть, торчыть. Кустын Брэсц. 2. Аплік. Чы е у вас белые гаплі? Жычын Бяроз. Памянш. гапелька, гапелька. Прышыла гапельку до швэдра. Кустын Брэсц.

ГАРА ж. Воз для перавозкі бульбы. Гара повна картоплюв. Літоўск Драг.

ГАРАБЕДА ж. Невялікая колькасць. З болота трэба хоч гарабеду сена прывесты. Міжлессе Бяроз.

ГАРАБЕЙ м. Верабей. Мы злавілі гараб'я. Гарадзішча Лях. Под стрыхою у нашое хаты гарабей звій гнездо. Заліпенне Лях.

ГАРАБІНА, ГАРАБЫНА ж. Рабіна. Літошня гарабіна добрэ цвіла. Плехава Івац. Гарабына ужэ цвітэ. Ляхаўцы Малар.

ГАРАБОК, ГАРАБУК м. Гл. гарабей. Селі гарабкі на кучу соломы. Заполле Лях. Гарабуки коло хаты крутяця. Хаціслаў Малар. Памянш. гарабушок, гарабэшок. На вышні сыдів гарабушок. Опаль Іван. Гарабэшкы зімою у стрэхі хаваюцца. Валішча Пін.

ГАРАМАХА ж. Кривая галіна. Одріж тую гарамаху. Кустын Брэсц.

ГАРАМАЧЧЭ н. зборн. Ламачча. У лісэ було много гарамачча. Клятышча Кобр.

ГАРАПА ж. Бізун. Быты коня гарапою можэ і дурэнь. Хаціслаў Малар.

ГАРАПНЫК м. Тое ж. Гарапныка ны згубы по дорозі. Дастоева Іван.

ГАРАХОВАТЫЙ, ГОРОХОВАТЫЙ прым. Кучаравы. У сыло до нас прыйхав гараховатый огроном. Карсынь Іван. Еі хлопцы такый гороховатый, як дівчына з парыкмахерскый. Хаціслаў Малар.

ГАРАХЫ мн. Валасы. У ёго гарахы уюцца самы. Крамно Драг.

ГАРАЦЬ, ГОРАТЫ незак. Араць. Гараць і касіць мне прыйшлося, бо рана памёр мой чалавек. Гута Лях. Гораты тяжко. Кустын Брэсц.

ГАРАЧКА ж. Тэмпература. Гарачка ў яе була аж ля сарака. Паланэчка Бар.

ГАРБУЗІК м., ГАРБУЗІКІ мн. Насенне гарбузоў. Насушыла рукаў гарбузікоў. Лахаўка Лун. Падымі гарбузік, параскідаў на хаце. Лыскава Пруж.

ГАРГІНЯ ж. Вяргіня. Гаргіня ростэ в горыды. Шэбрын Брэсц.

ГАРЁЛІКІ мн. Прыгаркі. Гарелікі скіну, а картоплі зарэка патайку. Магіліцы Івац.

ГАРКАЦЦА незак. экспр. Сварыцца. Эх, займецца божы дзень, то Кацерыну ўжэ чутно, почынае з усімі гаркацца. Люсіна Ганц.

ГАРМУЗЫТЫ незак. Цягнуць на ваніты. Ёго гармузыло. Перавысь Малар.

ГАРНАЧ м. Збанок. Сестра наліла молока у гарнач. Мікашэвічы Лун.

ГАРНЕЦ, ГАРНЭЦЬ м. 1. Драўляная (з клёпак або выдзеўбаная), часам сплеченая з саломы пасудзіна, якой вымяралі сыпкія рэчывы. Він взяв добрый гарнец жыта. Скокі Брэсц. 2. Шклянны посуд ёмкасцю каля трох з паловай літраў. У гарнэць п'ятэ бляшок уходыло. Забалацце Малар.

ГАРНІЗ м. Карніз. Купыла в новую хату новыі гарніз. Ляхаўцы Малар.

ГАРНУШАК м. Маленькі чыгунок. Прыгожы гарнушак ты сабе купіла. Востраў Лях. Гуляй, гуляй, пане дружку, кыпыть каша у гарнушку. Олтуш Малар.

ГАРОНКІ мн. Карункі. У нашым сяле дзейкі ўмеюць вельмі хвайныя гаронкі браць. Хатынічы Ганц.

ГАРСЁТ, ГОРСЁТ м. 1. Ватоўка без рукавоў. Гарсет быў у яе цёплы. Нецеч Бар. 2. Камізэлька. Горсэт такы хорошы, з брыжамы. Павіцце Кобр.

ГАРУНКА ж. Карункавая кайма. Якую хорошу гарунку сама звязала. Навасёлкі Кобр.

ГАРЦ м. Кубак. Побылы гарца новаго. Юнішчы Стол.

ГАРЦОВАТЬ незак. экспр. Гуляць. Шчоб другі раз нэ гарцоваў до поўночы. Узляжжа Стол.

ГАРЭЯ ж. Разбэшчаная кампанія. Зноў пайшла у тую гарэю, пропадзе молодзіца. Бакуны Пруж.

ГАРЧЯТЫ незак. Злосна вурчаць. Гарчяв ніччу собака, хтось ходыв по дворі. Корчыцы Кобр.

ГАРШЧЭЧНІК м. Вілкі. Усе гаршчэчнікі стаялі ў кутку каля печы. Калоднае Стол.

ГАСТРЫНЯ ж. Лязо. Гастрыня вылупілася. Клепачы Пруж.

ГАТО́К м. Запруда. *Ужэ болото гаткамы пэрэгородылы.* Гальцы Стол.

ГАХ м. 1. Ганарлівец. *До чого з сыбэ такога гаха гнуты.* Сіманавічы Драг. 2. Каханак. *Вжэ пошов до ійі тышком гах, думае, што ныхто ны бачыць.* Скокі Брэсц.

ГАЧО́К м. Матыка. *Быз гачка полоты буракы вэльмы гыцько.* Дзеткавічы Драг.

ГБА, ГУБА́, ГЫБА ж. Губка палатна або асновы. *Я насновала одну гбу.* Ляхаўцы Малар. *Кылько губ выткала?* Дзмітравічы Кам. *Дзэві гыбі выткаты цяжко.* Сварынъ Драг.

ГЕЗУ́Н м. Авадзень. *На тэлушку напалэ гезунэ.* Арэхава Малар.

ГЕ́ЛЬНЯ ж. Сплечены з лазы кузаў воза, санак. *Коб ны гельня, то пыску ны навозыв бы.* Какорыца Драг.

ГЕ́НДЭ, ГІ́НЬДЭ, ГОНДЭ прысл. Там. *Гендэ коровы ходять.* Павіцце Кобр. *Гіньдэ шось чырніе, мусыць, хтось ідэ.* Какорыца Драг. *Гондэ лыжыць кніга.* Высокае Бяроз. *Гондэ напысав ныправільно.* Лука Кобр.

ГЕ́НЦАР, ГЕ́НЦЕР, ГЕ́НЦЮР м. Вялікі буталь, звычайна аплечены. *На стулі стоіть генцар.* Пелішча Кам. *Змэны воду у генцёры.* Сігневічы Бяроз. *То вжэ як генцюр, то відомо, шо оплэтяный.* Забалацце Малар.

ГЕ́ТКО, ГІ́ЦЬКО прысл. Дрэнна, гадка. *Зусім гетко юму порадыв.* Гаравіца Драг. *Гіцько напісаў у шытку.* Бор-Дубенец Стол.

ГЕ́ТЬ, ГЭ́ТЬ прысл. 1. Там, вунь там. *Геть пошов чоловік.* Высокае Бяроз. 2. Зусім. *Геть подобная на батька.* Знаменка Брэсц. *Хлопэць вжэ гэть здаровый.* Маціевічы Жабін.

ГЕ́ЧКА, ГІ́ЧКА ж. Бацвінне. *Гечку обломалэ і склалэ в кучку.* Перавысь Малар. *Тягны за гічку, тягны, коб ны одорвалася.* Скокі Брэсц.

ГІ́ЗУ́НТЫ, ГЫ́ЗУ́НТЫ мн. Вантробы. *Гізунты, гушкі я не ем.* Запроссе Лун. *Вытягнэ вжэ всі гызунты на той работі.* Кустын Брэсц.

ГІ́ЛЯРА ж. Дашчатая лодка з вострым носам. *Мэ возэлыса на гілярэ.* Востраў Пін. *Дай мні свою гіляру пойхаты на рыбу.* Гальцы Стол.

ГІ́МЭЛЬ м. Карак. *Дам у гімэль, то бульш ны захоцэ.* Хомск Драг.

ГІ́НЧЫ займ. Іншы. *Гінчы раз бывае вэльмі нудно.* Навасёлкі Пруж.

ГІРА ж. Валасы. У хлопця кучарява гіра. Казішча Кобр.

ГІРДЗЕЛКА ж. Горла. Нешто у гірдзёлку папала, аж папярхнулася. Гошчава Івац.

ГІЦАЛЬ, ГЫЦЭЛЬ м. абразл. Нягоднік. Той гіцаль ніц ні зробіць, не бойся. Плехава Івац. Во гэты гыцэль у чужэй сад лазыв. Сулічава Драг.

ГІЧАННЕ н. Гл. гечка. Буракі то малыя, а гічанне унь якое. Востраў Ганц. Ідзі прынесі гічанне. Купаўцы Лун.

ГІЧАННІК м. Тое ж. За сённяшнюю ноч гічаннік увесь зваляўся. Кукава Ганц.

ГЛАБЫНА, ГРАБЫНА ж. Драбіна. Глабыну постав добрэ, а то солома ростэрушыцца. Спорава Бяроз.

ГЛЕЕВЫНА ж. Глеістая зямля. Глеёвына на ярыну хороша. Макраны Малар.

ГЛУШОК м. Канец асновы. Глушок — той канэць, што кончаюць сноватэ. Дэ пасма лічаць — там чыны, а другі канэць — глушок. Сварынь Драг.

ГЛУШМАН м. абразл. Глухі чалавек. Хоць як скажы, то той глушман не чуе. Цераблічы Стол.

ГЛЫВКІ прым. 1. Дрэнна выпечаны. Глывкі хліб в тэбэ. Страдзеч Брэсц. 2. Слаба скручаны. Глывка нытка ідэ на рушныкы. Радзеж Малар.

ГЛЫНКА ж. Мел. Пэрэд святамы біляць хату глыню. Цюхінічы Брэсц.

ГЛЭЗОВАТЫ прым. Дрэнна выпечаны. Якэйся вдався хліб глэзоваты. Павіцце Кобр.

ГЛЭШЫК м. Маленькая чарачка. Шчо ж з сего глэшыка пыты. Сюды умышчаецца стук, скуко кут наплачэ. Радзеж Малар.

ГМІНА ж. Камісія. У колхоз «Победа» прыехала гміна. Бакуны Пруж.

ГНОЕВЫЛА, ГНОЕВЭЛЭ, ГНУЮВЫЛА мн. Вілы, якімі выкідаюць гной. Гноёвыламы накыдаюць гный. Вавулічы Драг. Матэ пошла позычэтэ до сусіда гноёвэлэ. Туляцічы Іван. Гнуювыламы у нас называюць вылкы, якымы гный кыдаюць. Крытышын Іван.

ГНЫДНЫК м. Свінакроп. Нарвала гныдныку для свынэй. Бусні Жабін.

ГНЫЛЬ ж. Хвароба дрэва. Чы то гныль, чы то рак схватыв грушу. Хмелева Жабін.

ГНЫЛЕЦЬ м. Хвароба пчол. Одного року на пчол напав гнылец. Макраны Малар.

ГНЭНУТЫ, ГНЭНУТЭ зак. Стукнуць, ударыць. *Конюх гнэнув коня дубынкю.* Трудавая Іван. *Ідэ з гочэй, бо зарэ гнэну тыба.* Брашэвічы Драг.

ГОВАС м. Авёс. *У колхозэ вродэв добрэ говас.* Парэчча Пін.

ГОВОД м. Авадзень. *Ну й говодыв много, зусім закусалы скотыну.* Ляхавічы Драг.

ГОВСЯНЫЙ прым. Аўсяны. *На полы осталася говсяна солома.* Гершоны Брэсц.

ГОГУТ м. Гл. галагут. *Ранэнько-ранэнько заспывав гогут.* Маларыта.

ГОДЭЖА ж. Адзенне. *На ёму була чыста годэжа.* Карсынь Іван.

ГОЙДАЛКА ж. Гушкалка, арэлі. *Поміж ліпамі была наша гойдалка.* Лінова Пруж. *Ужэ дід своїм унукам і гойдалку зробыв.* Гальцы Стол.

ГОЙДАШКА ж. Тое ж. *Ду самого вэчура гойдалысь діты на гойдашцы.* Клейнікі Брэсц.

ГОЙМАН м. Чалавек вялікага росту. *Ходыць той гойман, над головамы бачыць.* Карсынь Іван.

ГОЙНЯ ж. Зграя. *Воўчу гойню бачылі у тым колгозі.* В. Малешава Стол.

ГОКНО н. Акно. *Гокна в гэтуі хаты вэльмы высокы.* Пугачова Брэсц.

ГОКО н. 1. Вока. *Гоко больць.* Гершоны Брэсц. 2. *Адтуліна ў жорнавым камені. Ны сып повнэ гоко, будэ чырыз вэрх сыпатыся.* Ляхавічы Драг.

ГОКУНЬ м. Акунь. *Мо зловэмо гокуня.* Востраў Пін.

ГОЛГІТКІ мн. Казытанне. *Вельмі ж баюса голгіткаў.* Лыскава Пруж.

ГОЛЁГА м. Сябар. *До войны воны булы голегамы.* Моталь Іван.

ГОЛЁКА ж. Галіна. *Дід з хлопчыком нысе голекаы.* Кавярдзякі Брэсц.

ГОЛЁЧЧЭ н. зборн. Галлё. *Сухое голеччэ валялося под ногамы.* Шэбрын Брэсц.

ГОЛІЙ м., ГОЛЫВА ж. Алей. *Голій прывызлы в магазін, трэба і собі купыты.* Ляхавічы Драг. *Голыва вжэ трохы горэныть.* Гершоны Брэсц.

ГОЛІЙНЫЦЯ ж. Посуд, у якім трымаюць алей. *Іды додому, прыносы голійныцю і набэрэмо голію.* Ляхавічы Драг.

ГОЛОБЛІ мн. Аглоблі. *Коло воза лыжать новы голоблі.* Ляхаўцы Малар.

ГОЛОВІЦА, ГОЛОВЬЦА *ж.* Адборнае зерне. Головіца — самэ *крупнейшэ* зерно. Харомск Стол. Головыца — *то добрэ жыто*. Лапацін Пін.

ГОЛОВКІ *мн.* Канец засеянага ці ўзаранага поля. Зыйшла корова на *головкі*. Макраны Малар.

ГОЛОДНЭЦЯ *ж.* Галалёд. Зэмою нэ было *голоднэці*. Арэхава Малар.

ГОЛОДНЯ *ж.* Голад. *Такая вжэ голодня була у войну*. Сулічава Драг. *Голодня була в тый часы*. Прылукі Брэсц.

ГОЛОТЭЧА *ж.* Галеча. *Голотэча в хаті була, діток богато, а йісты ныма чого*. Матыкалы Брэсц.

ГОЛОШЧОК *м.* Галалёд. *В вэлікі голошчок, ныхто ны можэ пройты сэлом*. Дастоева Иван.

ГОЛУБЦЫ *мн.* Звараная ачышчаная бульба. *Наелася ў смак голубцоў з малаком*. Лахаўка Лун.

ГОЛЫ *прым.* Аднародны, без прымесі. *Гэто нэ суп, а гола вода*. Сулічава Драг. *Пэкла з голой мукі*. Горталь Ивац.

ГОЛЬЕС *м.* Балота, парослае хмызам. *За сэлом починаецца гольёс*. Парахонск Пін.

ГОЛЯ, ГУЛЁ *часц.* Але, так. *Голя, ён выцяў мяне*. Навасёлкі Бар. *Гуле, прыбыжу потым*. Лінова Пруж.

ГОМОЛЯТЫ *незак. экспр.* Марудна есці. *Довго ты там будэш гомоляты?* Кустын Брэсц.

ГОМОНІТЫ, ГОМОНІЦЬ *незак.* 1. Гаварыць. *Годзі, ты гомоніш без толку*. Перунова Лун. *Почуў, шо гомоняць у хаці*. М. Малешава Стол. 2. Шумець. *Довго гомонілы на дворі, колы стыхлы, ны чула, бо стомляна хутко заснула*. Лышчыцы Брэсц.

ГОМОНКІ *прым.* Гаваркі. *Вона гомонкая баба, умее гомоніць*. Альшаны Стол.

ГОНЕНДЭ *присл.* Вунь там. *Гонёндэ будуць робыты клуба*. Радаўня Иван.

ГОНДЫЧКА *присл.* Вось тут. *Гондычка воны сыдзілы*. Псышчава Иван. *Вашэ тыле гондычка ходыло, я бачыла*. Цвярдоўка Пін.

ГОНОЗА *ж.* Заедзь. *Гоноза напала на статок*. Парэчча Пін.

ГОНЧКА *ж.* Плот са сплаўнога лесу. *Мы як плавім, звязжэм чотырі колоды, то гончка*. Велута Лун. *Стоіш на гунці і попіраешся ляскою*. Здзітава І Бяроз.

ГОПАЛКЫ *мн.* Апалушкі. *У коморы стоять гопалкы*. Радаўня Иван. *Позыч свойі гопалкы, хочу пэрэсіяты крўпы*. Лышчыцы Брэсц.

ГОРАНЬ, ГОРЫНЬ, ГОРЭН *м.* 1. Мулінэ. Зара горань лежыць у магазіне. Палонка Бар. Як пойдэш у Дорогычэнь, то купы мні зылёного горыню, бо ныма чым вышываты вжэ. Закляценне Драг. Шчэ і зарэ в многых сёлах горынём нашываюць разныя букеты. Какорыца Драг. Цяпер у анучніка вельмі многа горэну. Калоднае Стол. 2. Баваўняныя ніткі, што ішлі на ўток пры тканні. Рушныкі натканэ горэнем. Адрэжын Іван.

ГОРЁХВА *ж.* 1. Абруч. На колодіці на концох горехвы. Гарадная Стол. 2. Абшыўка воза — кольцы рознай шырыні. Горехва накладаеца, шоб вуз нэ роскідавса. Гарадная Стол.

ГОРОХВЫННЕ, ГОРОХВЭННЕ *н.* Гароховінне. Горохвынне трэба спалыты чы кнуты пуд хлів. Гершоны Брэсц. Горохвэннем накрэлэ картоплі. Брашэвічы Драг.

ГОРПА *ж.* Свірэпа. Ну і горпы на полі! Поле заросло горпою. В. Малешава Стол. Памянш. г о р у п к а. Нарвы горупкы свынюм. Хаціслаў Малар.

ГОРЧАК, ГУРЧЁК *м.* Драсён. Свыны нэ хочуть істы горчаку, бо вун гуркый. Спорава Бяроз. Дросён або гурчэк, то тое самэ. Хаціслаў Малар.

ГОСЛІН, ГОСЛЫН, ГУСЛОН *м.* Услон. Коло стола стоіть гослін. Радаўня Іван. На хаты стояв шэ зробляный дідом Мыхалком гослын. Вулька Дастоеўская Іван. На гуслоны сыдыць госты. Крытышын Іван.

ГОСЫНА *ж.* Асіна. На госыны спав лыст. Карсынь Іван. Гонде ростэ госына. Ляхаўцы Малар.

ГОСЫПКА *ж.* Матыка, якой асыпаюць бульбу. Госыпкыю там осыпала картоплі. Заверша Драг.

ГОТ'Я прысл. Вунь там. Гот'я побіг заец. Радаўня Іван.

ГРАБЛЫСКО *н.*, ГРАБЛЫШЧЭ *н.* 1. Грабильна. Зробы граблыско, бо хутко трэба грабаты сіно. Гершоны Брэсц. Граблышчэ трэба каб было лёгкое. Кустын Брэсц. 2. Папярочная планка ў граблях, у якую набіваюць зубы. О, якіі роботныкы! Всі граблышча за літо павытрушчувалы. Судзілавічы Бяроз.

ГРАДКА, ГРЯТКА *ж.* Палічка для посуду. Пастай на градку чыстыя шклянкі. Тартакі Бар. Грятка завішана хвіранкою. Прылукі Брэсц.

ГРАДКЭ *мн.* Штыкеціны. Усадьбу огородэв новымэ градкамэ. Завялёўе Драг.

ГРАДУГА *ж.* Вясёлка. Ека градуга на нэбовы. Павіцце Қобр.

ГРАДУС *м.* Радок, баразна. *Хай разорай конь ідзе, а не градусам.* Востраў Ганц. *І я ўжэ посадзіў бульбу ў градусы.* Люсіна Ганц. *Я восем градусаў картоплі праналола.* Падлаззе Лях.

ГРАНКА *ж.* Баразна. *У нас на полі дванаццаць гранок бульбы.* Цераблічы Стол.

ГРАНЯ *ж.* Мяжа. *Ны пырыходь граню, вкосыты в сусіда лёгка, а в очы дывытысь як будэ.* Прылукі Брэсц.

ГРАПКИ, ГРЭПКИ *мн.* Граблі, якія прымацоўваюцца да касы. *Грапкі на кіссе ставляць.* Адрыжын Іван. *Вылочки откыдають траву, грапки — жыто.* Ляхавічы Драг.

ГРАСІВКА, ГРАСУВКА *м.* Матыка. *Нішо наша грасівка зусім тупая стала.* Парэчча Пін. *Возьмы свою грасувку.* Бярозавічы Пін.

ГРАСУВАТЫ, ГРАЦУВАТЫ *незак.* Акучваць, абсыпаць бульбу, гародніну. *Буракі грасовалы грасувкамы.* Бярозавічы Пін. *Картоплі пырырастають, трэба грацуваты.* Хмелева Жабін.

ГРАФКА *ж.* Шпілька. *Сачка зашпіліла графкою.* Шэйпічы Пруж. *Гузiк вырвайса, сарочка росхрэсталаса.* *Вазьмі маю графку і зашпілі.* Бакуны Пруж.

ГРАЦ *м.*, ГРАЦА *ж.* Гл. грасівка. *Картоплі осыпаемо грацом.* Хмелева Жабін. *Дід пушов у гурод з грацом.* Пелішча Кам. *Гэта граца стала зовсім тупая.* Лелікава Кобр.

ГРАЦКА *ж.* Тое ж. *Картоплі выбыраімо грацкою.* Дружба Брэсц. *У сiнюх стоіть грацка.* Гершоны Брэсц. *Батько наустрыв старую грацку.* Клейнікі Брэсц.

ГРАЦКЕ *мн.* Падстаўка ў выглядзе дошчачкі з жалезнымі зубамі, на якой чэшуць воўну. *Грацке — то, на чому вовну чэшуть самы.* Ляхаўцы Малар.

ГРАШОЎКА *ж.* устар. Вялікая іголка. *Грашоўка лежыць у кufры.* Запроссе Лун.

ГРОМАДА *ж.* Куча. *Сып бульбу ў громаду.* Жычын Бяроз. *Добра громада намолочана, поповіем.* Макраны Малар. *Памянш. г р о м а д к а.* *Наклады громаткы гною, потом ростырушымо.* Ляхаўцы Малар.

ГРУБА *ж.* 1. Невялікая пакаёвая печ. *Мы почалы топыты в грубы.* Моталь Іван. *Наша груба добрэ гріе.* Гаравіца Драг. 2. Вялікая печ з ляжанкаю. *Полезу я на грубу.* Навасёлкі Лях. *Нам свою грубу трэба роскідаты, тоды місця будэ більш.* Радзеж Малар. *Памянш. г р у б к а.* *Гурыв угонь у грубцы.* Клейнікі Брэсц. *Осталосся зробіты грубку.* Белін Драг.

ГРУД *м.* 1. Узгорак, високае месца. *На груды косылы.* Вулька Сіманаўская Драг. *Груд заріс вжэ совсім.* Шэбрын Брэсц. 2. Сена з высокага месца. *Прывызлы цілы віз груды коровам.* Кустын Брэсц.

ГРУДОВЫЙ *прым.* 3 высокага месца. *Грудовэ сіно пахнэ.* Прыдукі Брэсц.

ГРУДОВЫНА *ж.* Сена з высокага месца. *Грудовыну добрэ ідыць конь.* В. Шчытнікі Брэсц.

ГРУДЫНА, ГРУДЭНА *ж.* 1. Грудзі. *Нэшчо больць грудэна.* Матыкалы Брэсц. 2. Мяса з грудной часткі тушы. *Грудына пошла в ковбасы.* Здзітава І Бяроз.

ГРУМНЫЦІ *мн.* Грамніцы. *Колы на грумныці нап'ецця півэнь водыці, то на Юр'я наісця віл травыці.* Хмелева Жабін.

ГРУНТ *І м. устар.* Цяглавы надзел селяніна. *На сімню в нас грунт був, було пувгрунта.* Радзеж Малар.

ГРУНТ *II прысл.* Абавязкова. *Коб грунт прыйхав на свято.* Субаты Драг. *Тут грунт коб він на суду правду сказав.* Сулічава Драг. *Грунт хату поставяць.* В. Малешава Стол.

ГРУЦА *ж.* Каша з ячных круп. *Груца была густая, смачная.* Запроссе Лун. *Была куця, то на стол паставілі груцу.* Ліпск Лях.

ГРУШОВКА *ж.* Кампот з груш. *Дай напытыся грушовкы.* Хмелева Жабін.

ГРЫБЫНКА *ж.* Грабянец. *Вона стала пэрэд люстром і почала грыбынкою росчысватыся.* Боркі Пін.

ГРЫНЗА *ж. экспр.* Сварлівая жанчына. *Ну й грынза ж вона, бабы.* Бакуны Пруж.

ГРЫЦЬ *м.* Кулік. *Грыць высною прылытае.* Равіны Драг.

ГРЭБІНКА *ж.* Бралка. *Шла в ліс по ягодэ, нэ взяла грэбінку, Влэта свою дала.* Перавысь Малар.

ГРЭБЫНЬ *м.* Верх страхі. *Мыколай заліз на хату, на самы грэбынь.* Заверша Драг.

ГРЭЙМА *прысл.* Хутка, рашуча. *Шчо за на іх, так і лецяць грэйма.* Цераблічы Стол.

ГРЭЧУХА *ж.* 1. Грэчка. *Хороша ростэ грэчуха.* Лышчыцы Брэсц. 2. Блінец з грэчкай мукі. *Рошчыняють грэчаную муку рыдко, пічуть грэчуху.* Спорава Бяроз.

ГУБА *ж.* Чага. *На дзераве росце козяк, бы губа.* Чахец Пруж. *На нашый бырэзыны выроста губа.* Ляхавічы Драг. *На стволі чорнілы губы.* Астрамечава Брэсц.

ГУГЕЛЬ *м.* Густы крупнік. Смачного гугелю зварыла баба. Запроссе Лун.

ГУЖ *м.* Вуж. Мій сусід можэ взяты гуже в руки. Ляхавічы Драг. Мніго гужів водэця у нашому лісовэ. Арэхава Малар.

ГУЖВА *ж.* Ліна. Гужва ў тры лозіны круціцца. Сінкевічы Лун.

ГУЖЕЧЫЙ *прым.* Неядомы (грыб). Гужечы грыб істы ны можна. Хаціслаў Малар.

ГУЖЫШЧЭ *н.* Тоўстая вяроўка. Шоб сіно ны роскыдалос, прыныслы гужышчэ і пырывязалы ім сіно. Крытышын Іван.

ГУЗ, ГУЗЬ *м.* Гузік. Одыя зашчыпають гузем. Ляхаўцы Малар. До каптана трэба прышыты гуза. Дружба Брэсц. Прышыый другога гузя. Саха Драг.

ГУЗДЫР, ГУЗЫР *м.* 1. Камель. Добрую машыну дров прывіз, одны гуздырі. Гальцы Стол. 2. Ніжняя частка снапа. Шапка стоіць уверх гузыром. Велута Лун.

ГУЛІГА *ж.* Нарасць. Во якая гуліга на бэрозі. Сварынь Драг.

ГУКАЦЬ *незак.* Клікаць, зваць. Гукаю, а вон не чуе. В. Малешава Стол. Гукаеш у грыбы? Агарэвічы Ганц.

ГУЛІШКА *ж.* Голень. Змэрзла в мынэ гулішка. Макраны Малар.

ГУЛІЦЯ, ГУЛЫЦА *ж.* Вуліца. Нэ ходы на гуліцу. Жычын Бяроз. Наша гулыца вэльмы красіва. Крытышын Іван.

ГУЛЬВІСНЫК *м. экспр.* Гарэзнік. Був він такіый вжэ гульвіснык, шо світ ны бачыв. Маларыта.

ГУЛЬТАІ *мн.* Бульба, звараная з лупінамі. Гультаі трэба істы з сыллю. Ляхавічы Драг.

ГУЛЬТЯЙ *м.* 1. Гультай. Гультай такі ростэ. Рыбнікі Стол. 2. перан. Труцень. Гультаїв в уллі много. Спорава Бяроз.

ГУЛЯ *ж.* Гузак. Вын набыв собі вэлыкую гулю. Моталь Іван.

ГУЛЯНКА *ж.* Пчаліны аблёт. Выходять на гулянку пчолы. В. Лес Драг.

ГУМОВЭЦЬ *м.* Самаробны галёш. Пробыв новы гумовэць. На валёнкы найліпш гумовці, а ны купляны галёшы. Хаціслаў Малар.

ГУНЬКА *ж.* Фартух, зроблены з посцілкі. На пырылазы вісыла гунька, маты рано копала бульбу. Кулякі Іван.

ГУРКОВЫННЕ *н.* Націна, лісце агуркоў. Гурковыне вжэ посохло. Гершоны Брэсц.

ГУРЧАК *м.* Грузд. *Гурчаки трэба доўго мочыты. В нас мало хто іх бырэ.* Хаціслаў Малар.

ГУСКА *ж.* Вадзяная лілія. *Гускі хорошы, хай растуць.* Судзілавічы Бяроз.

ГУСТАВКА *ж.* Прошва. *На рукавах якіе хвайныя густавкі.* Вавулічы Драг.

ГУСЬЦЕ *н.* Вусце. *У нашай печы вэльмы нычогэ гусце.* Панкі Івац.

ГУТКА *ж.* Вуда. *Він пойшов з гуткою на канал.* Ляхавічы Драг.

ГУТОШКА *ж.* Гл. гойдалка. *Гутошку зробылы дзіям, каб забавлетыся.* Тышкавічы Іван.

ГУТА *ж.* Гл. губа. *На дэрывы было много гутув.* Макраны Малар.

ГУШАК *м.* Вушак. *Пытро стукнувся лобом об гушак.* Вулька Дастоеўская Іван.

ГЫЛЭНДЫТЫ *незак.* Пішчаць, нечага патрабаваць. *Чого тыбэ лыхо гылэндыйт — вспійш на той автобус.* Сіманавічы Драг.

ГЫМНЕ *н.* Вымя. *Пэрш, чым подоіты корову, вона завжды подмывала гымне.* Рагадашч Іван.

ГЭБЫ *часц.* Быццам. *Гэбы высна стала, потыпіло.* Ботава Пін.

ГЭБЭЛЬ *м.* Гэбель. *Лыжялы дошкі, струганыя гэблём.* Макраны Малар. *Гэблём трэба поровняты.* Кустын Брэсц. *Памяни. гэблы к. Батько майстровав гэблыком.* Чарнаўчыцы Брэсц. *Гэблыка дэсь положыв, ны бачыла дэ?* Кустын Брэсц.

ГЭНЫЙ *м.* Іней. *Всё покрылося гэныём.* Саха Драг.

ГЭПНУТЫ *зак. экспр.* Упасці з размаху, з грукатам. *Вчора так гэпнула на дарозі, поковзнулася.* Субаты Драг. *Гэпнуло шось в сенюх.* Кустын Брэсц.

ГЭРЛІНА, ГЭРЛЫНА *ж.* Спецыяльна звязаныя кулькі саломы на страху. *Гэрлінамы крыють хату.* Гершоны Брэсц. *З того куля робыцца шысть гэрлын.* Радзеж Малар.

ГЭСТКА *ж.* Гестка. *Гэстку уставыла, красіво получэлося.* Закозель Драг.

ГЭТАЛІТО *присл.* Летась. *Гэталіто була жара.* Арэхава Малар.

ГЭТОРІЧНЫЙ *прим.* Сёлетні. *На стэні гэторічныя карточкі.* Прылукі Брэсц. *Гэторічнэ сало товстое.* Шэбрын Брэсц.

ГЭЦАТЫ *незак.* Скакаць. *І чого вона гэцае, дівка такая.* Дубай Стол.

Д

ДАВНІШНІЙ прым. Даўні. Слід выдно давнішній, бо вжэ травною заростае. Ляхавічы Драг.

ДАГЛЁДОК, ДОГЛЯДОК м. Догляд. Старому трэба добры дагледок. Стрыгінь Бяроз. Чы ж то такі доглядок трэба малому? Шылін Бяроз.

ДАЙМЫНАТО мад. слова. Напрыклад. Паша, даймыната, не любіць хадзіць у кіно. Навасёлкі Бар.

ДАКОПКІ, ДОКОПКІ мн. Канец капання бульбы і святкаванне з гэтага выпадку. Бабы, давайце кончым капаць на гэтым тыдні да справім дакопкі. Востраў Ганц. Докопалы картоплі, справымо докопкы. Матыкалы Брэсц.

ДАЛЕТА, ДОЛЕТА прысл. На ляту. Стрыляты цяжко долёта. Ляхаўцы Малар.

ДАЛІКАТНЫ прым. Хваравіты. Да ўрача трэба з'ездзіць, бо нейкі ты вельмі далікатны. Малахоўцы Бар.

ДАРМО прысл. Дарма. Дармо ходыв навдогін. Хаціслаў Малар.

ДАФІЛЯДА ж. 1. Гулянне з танцамі. Хадзілі вечарам на дафіляду. Тартакі Бар. 2. Дэманстрацыя. Школа пошла на дафіляду. Клейнікі Брэсц.

ДАХНА, ДОХНА ж. Дачка. Мая дахна вучыцца ў Мінску. Задуб'е Ганц. Ой, дохна, як цяжко на світы жыты старому. Міжлесе Бяроз. Маты poslала дохну в магазін. Трудавая Іван.

ДАХТУРКА, ДОХТОРКА, ДУХТОРКА ж. Доктар жанчына. Дужэ добрая наша дахтурка. Мікашэвічы Лун. Наша дохторка робіла проверку у школы. Клятная Пін. Дохторка ужэ п'ять літ у нас. Міжлесе Бяроз. Духторка чэрэз грезкэ былого добыралась до слабого. Павіцце Кобр.

ДАЧЫНКА ж. Пляменніца. Пайшлі, кума, да мае дачынкi. Бакуны Пруж.

ДАШОК м. Павець. Літом мы спымо под дашком. Макраны Малар.

ДБАЙЛЫВЫЙ прым. Гаспадарлівы. Дбайлывый еі мужык, добрэ так жыты. Хаціслаў Малар.

ДВУЯНЫ мн. Спарыш. На гратцы знайшла двуяны, нашчо вуны мні. Камянюкі Кам.

ДЕДЫНА, ДЗЯДНА, ДЗЯННА, ДЯДЫНА ж. Дзядзькава жонка. Дедына была у мэне добра. Макраны Малар. У тэбэ хороша дедына, так помогае. Белін

Драг. Дзядзьку, зрастуйце! А дзе дзянна? Азярніца
Лун. Дядына жывэ поруч з намы. Бусні Жабін.

ДЖАГА ж. Нажоўка. Прынэсы мні маленьку джа-
гу. Харсы Брэсц. Джага — то пілка з одною ручкою.
Гершоны Брэсц.

ДЖОГА ж. Высокая здаровая жанчына. Джога і
здаду усэ бачыць і понысэ, як мужык. Моладава Іван.

ДЖЫГАНУЦЬ зак. Пабегчы вельмі хутка. Яна як
джыганула, толькі яе і бачылі. Гарадзішча Бар.

ДЖЫРЫКОТІТЫ незак. Стракатаць, трашчаць. Со-
рока так джырыкотыць. Хаціслаў Малар.

ДЗЁНЕКА прысл. Дзесьці. Дзенека поклав торбу, не
знайду ніяк. Св. Воля Івац.

ДЗЕНЬ прысл. Тое ж. Схавай граблі дзень пад кор-
чом, покуль додому ісці. Св. Воля Івац.

ДЗЕБАКЫ мн. Зубы матыкі. Затупылыся шось дзе-
бакы. Макраны Малар.

ДЗІЧОВІНА ж. Неапрацаваная зямля. Дзічовіна —
дзіке поле, нічоге поле, мало што на ім росце. Харомск
Стол.

ДЗУКОЎІНА ж. Пярсцёнак. Дзуковінуносяць на пра-
вой руцэ жонатые, а на левай холосьцякі. Раздзялавічы
Ганц.

ДЗЫГАРОЦ м. Гадзіннік, звычайна ручны. Купыв
новы дзыгароц. Камянюкі Кам.

ДЗЫГАЦІ, ДЗЫГАТЫ незак. 1. Скакаць. Од радосці
вон почай дзыгаці. Угляны Бяроз. Дзыгнув братыхы
хлопэць з воза, як прыйіхалы, то до вэчора дэсь тягався.
Корчыцы Кобр. 2. Пераскокваць праз што-н. Дзыгнуў
цераз плот. Магіліцы Івац.

ДЗЫГАТЫ прым. Высокі і тонкі. Прыходзів сюды той
дзыгаты хлопец. Калоднае Стол.

ДЗЫГАЧ м. іран. Цыбаты, даўганогі чалавек. Ну і
дзыгач Іваноў Валё. І ў каго юн такі ўрадзійса. М. Плот-
ніца Пін.

ДЗЫГОНІТЫ незак. Струменіць. Вода з цэбра дзы-
гонить, дэсь россохся. Сіманавічы Драг.

ДЗЭНДАЛЬ м. Нясталы чалавек. Дзэндаль на адном
месці ні ўжывецца, дай яму пагуляць пабольш. Востраў
Ганц.

ДЗЮБОЧКА ж. Парастак. Пророшчуваты трэба
насіinne. Садыты, колы вжэ е дзюбочкы. Гершоны
Брэсц.

ДЗЮГНАТЫ, ДЗЮГНАСТЫ прым. Паласаты. Дам

ему дзюгнатого пояса запрязаци. Бабровічы Івац. Дзюгнаста посцілка. Горталь Івац.

ДЗЯРҮГА ж. 1. Коўдра з грубага сукна. Абдзявайся дзяругай, бо ў печы я не паліла. Гута Лях. 2. Грубая самаатканая посцілка. Дзяругаю засланы ложка. Навасёлкі Бар.

ДІВКА ж. Немаладая незаможная дзяўчына. Гэндэ пушлы хорошы дівкі, хлопці чомусь мынаюць іх. Павіцце Кобр.

ДІВЛЯ ж. пагард. Дзяўчына. Такая вжэ дівля, а глядыць, каб маты йсты дала. Кустын Брэсц.

ДІВЫР м. Мужаў брат. Муй дівір тыпэр на охоту пушов ранынько, чуть світ. Шэбрын Брэсц.

ДІНЬКАТЫ незак. экспр. Выдумляць. Шчо мала дінкаты, то лучче помовчы. Радчыцк Стол.

ДІСЕТҮХА, ДЫСЯТҮХА ж. Рэлігійнае свята пасля вялікадня. Шчэ ныма ягуд чорных, бо шчэ ныма дісетухы. Ляхаўцы Малар. Свято у дысятую пятныцю пусля вэлыкодня зувеця дысятуха. Макраны Малар.

ДОБІРКІ мн. Гл. дакопкі. Колі бульбу добралі свою, то робяць добірки. Харомск Стол.

ДОБРО н. 1. Дабро. Добро робыты людюм трэба. Кустын Брэсц. 2. Маёмасць. В хаті мніго добра. Гершоны Брэсц. 3. Гародніна. От хаты до хлыва гузынька стэжычка, а з одного і з другога боку добро. Вулька Сіманаўская Драг. 4. Агульная назва збожжа. Свое добро домолотыв, братовы помогчы трэба. Сварынь Драг.

ДОВГАСТЫЙ прым. Прадаўгаваты. Довгастый хліб положи на полицю, а круглый — в шафу. Кустын Брэсц.

ДОВГОБРА́ЗЫЙ прым. Даўгатвары. Такі дядько довгообразый, борода клыном торчыть. Скокі Брэсц.

ДОВГОВЫ́ДЫЙ прым. Тое ж. Вын круглый, чы довговыдый? Вулька Сіманаўская Драг.

ДОВЖЭ́ЗНЫЙ, ДОВЗІ́ЗНЫЙ прым. Вельмі доўгі. Довжэзного кыя прыніс, каб выдро достаты. Лышчыцы Брэсц. Вырос довзізный, а дытына дытыныю. Гутава Драг.

ДОГО́ДЛЫВЫЙ прым. Спагадлівы, уважлівы. Догодывого чоловіка одразу познайш. Хаціслаў Малар.

ДОЛЕГА́ЦЬ безас. незак. Нездаровіцца. Коб не долегало, не лежай бы так. Цераблічы Стол.

ДОЛІ́ВКА, ДОЛО́УКА ж. Падлога. Трэба нам долівку пырыстылаты. Корчыцы Кобр. Не садзі на долоўку дзіця, а то холодно. Цераблічы Стол.

ДОЛЬКАТЫ незак. Бедаваць, наракаць на долю. *Шо ты, бабо, долькаеш, чы ж так тобі нядобрэ жыты?* Гершоны Брэсц.

ДОМОЛОТКЫ мн. Канец малацьбы. *Вжэ хутко і домолоткы будуць.* Хмелева Жабін. Домолоткы трэба отсвятковаты. Макраны Малар.

ДОМОТКАН м. Спадніца з саматканага шарсцянога палатна. *У тэбэ хорошый домоткан.* Ботава Пін. *Зіна йшла до цэрквы у новум домоткані.* Бярозавічы Пін.

ДОПАСЦІ зак. Дабіцца чаго-н. *Коб вэн да не мог допасці до лёгкай службы!* Св. Воля Івац.

ДОПІРУ, ДОПЭРО прысл. Цяпер. *Прыходыла до мэнэ сусідка і сказала, што допіру брыгадір заказав на роботу.* Выжлавічы Пін. *Допіру от вун пойшовдохаты.* Радчыцк Стол. *Допэро прыйду, чого ты так раскрычайса?* Кабакі Бяроз.

ДОРЭЧНЫЙ прым. Прыгожы. *Гэта дівчына такая дорэчна завжды.* Астраўляны Кобр.

ДОСІВКЫ мн. Заканчэнне асенняй сяўбы. *Кольсь досівкы проводылы часто.* Ляхаўцы Малар.

ДОСТІГАТЫ незак. Даспяваць (пра збажыну). *Жыто вжэ достігае.* Макраны Малар.

ДОТУРКАТЫСЬ зак. экспр. 1. Дасягнуць, дабіцца. *Аж до сельсовета дотуркався.* Кустын Брэсц. 2. Дабудзіцца. *Нык его ны дотуркаюсь, так заснув.* Лышчыцы Брэсц.

ДОЎБЭНЬКА ж. Вялікі таўкач. *Доўбэнькою тойкуць свінням бульбу.* Раздзялавічы Ганц.

ДОШЧІВКА, ДОШЧЎВКА ж. Дажджавая вада. *Дошчівкою добрэ голову мыты.* Кустын Брэсц. *Дошчувкі корыто стоіть, швэдра трэба вымыты.* Шэбрын Брэсц.

ДРАБА ж., **ДРАБЫ** мн. Лесвіца. *Купылы новую драбу на гору.* Ботава Пін. *Зробылы драбы, будэ добрэ лазыты.* Чухава Пін.

ДРАГЛІ, ДРЫГЛІ мн. Халадзец. *Вчора маты наварыла смачных драглів.* Пажэжын Малар. *У каморы на полцы застывалі ў місках дрыглі.* Калоднае Стол.

ДРАՆКА I ж. Бульбяная бабка. *Якую смачную дранку прыгатавала сёння маці.* Калоднае Стол.

ДРАՆКА II ж. Лучына. *На прыпечку дагарала дранка.* Варанілавічы Пруж.

ДРАՆКА III ж. Посцілка. *Ты выткала вжэ нову дранку?* Ботава Пін. *Дранка твоя хорошая.* Трудавая Іван.

ДРАПА́К, ДРАПКА́Ч, ДРАПА́Ч м. 1. Змецены ве-
нік. Возьмы драпака і потры пудлогу. Шэбрын Брэсц.
На кота полецеў драпкач, маці кінула. Калоднае Стол.
Дзеўчына драпкачом подмэтала двора. Лядзец Стол.
Такым драпачом і ны пробуй замытаты. Хлевішча Кам.
Там коло вугла драпач стоіць, пудмэты двора. Ляхаўцы
Малар. 2. Драўляная барана. На досцы п'яць пальцоў,
зуб'еў — такі драпач. Харомск Стол. Коб поволочэтэ кар-
топлі за одэн дань, ны хватало два драпакэ. Туляцічы
Іван. На колхознум полі стояв трактор з драпкачом. Це-
рабяжоў Стол. 3. Матыка з доўгімі зубамі. Драпачэм
мотычать картоплі. Вавулічы Драг. Пуломався зуб в дра-
паковы. Макраны Малар.

ДРАПАКІ мн. Вілы для гною. То драпакі, шчо рвалы
гнуй. Радзеж Малар.

ДРАПА́ЧЫТЫ неск. Рыхліць зямлю. Перэд севом
драпачылі землю. Харомск Стол.

ДРА́ПКІ, ДРА́ПҚЫ мн. Кутасы. Трэба зробіты дра-
пкы до настылныка. Агдэмер Драг. Простые драпки
в'яжэмо рукамы. Спорава Бяроз.

ДРАПЛЯ́НКА ж. Скараспелая бульба. Трэба дра-
плянкі купіць і завесці ў нас дома. Паланэчка Бар.

ДРАПУ́ЗЬ м. Пазногаць. Одрыж свої драпузі, а то
бы в кута. Глінка Стол.

ДРАСКА ж. Трэска. Коло хлева лежалі драскі. Нава-
сёлкі Пруж.

ДРАЦІ́НА, ДРОТЫ́НА ж. 1. Дрот. Драціну прыбяры
з дарогі. Палонка Бар. На дротыны вісьць вэдро. Са-
калоўка Пін. 2. Качарга з дроту. Погортай драціною
вуголле. Парасляны Пруж.

ДРАЧ м. Гэблік. Подрачуў драчом доски, шчо-
б шчыльно прылягалы. Хмелева Жабін.

ДРА́ЧА ж. Блізарукась. В его драча, окуляры з
маленькосці носыць. Сварынь Драг.

ДРАЧОВАТЫ́Й прым. Блізарукі. Чоловік драчова-
тый, ны бачыць здаля. Сварынь Драг.

ДРОБО́ЗА ж. Дробязь. Гуркы марны, дробоза одна,
солыты ныма ек. Сварынь Драг.

ДРОБЫ́НКА ж. Невялікая колькасць. Вона взяла
дробынку хліба. Высокае Бяроз.

ДРОВІ́ТКА, ДРОВІ́ТНЯ, ДРУВІ́ТНЯ ж. Дрывотня.
Дровыма ты завалыв всю дровітку. Харсы Брэсц. Со-
кіру з дровітні забэры. Гальцы Стол. Быжэ на дровітню,
назбырай трысок. Харсы Брэсц.

ДРОГОМІЖ м. Дарожны майстар. Дрогоміж строіць дарогі. Цна Лун.

ДРОПКА ж. Дробны торф. Няма чым паліць у мяне. Адна дронка засталася. Навасёлкі Пруж.

ДРУЖКА ж. Сяброўка маладой на вяселлі. В хаты осталася пэрша дружка. Гершоны Брэсц. На высілли было много дружок. Яечкавічы Іван.

ДРУЧЭ, ДРУЧЧЭ н. зб. Сучча. Батько прывіз дручэ обгородыты города. Пажэжын Малар. Послалы по дручча обгородытыся. Замшаны Малар.

ДРЫБОТІТЫ незак. Дрыжаць. Дрыботів под двырыма, покы хату одчынылы. Кустын Брэсц.

ДРЫГОЛІТЫ незак. Тое ж. Дві годыны дрыгулів, покы тыбэ дуждався. Бусні Жабін.

ДРЫГУХА ж. Халадзец. Дрыгуха была вельмі смачная. Альгомель Стол.

ДРЫЖКА ж. Тое ж. Подалі смачну дрыжку, варылі з голёнок. Рубель Стол. Дрыжка захолодала у талерцы. Давыд-Гарадок Стол.

ДРЫЛЕВАТЫ незак. Цягнуць волакам лес. На будівлю ліс дрылюім. Шэбрын Брэсц.

ДРЫН м. Кій, палка. Нэма на тэбэ доброго дрына. Хойнікі Бяроз. Ідзі одсюль, коб і вочы не бачылі, бо як возьму гэтого дрына, да як выежджу, то век будзеш помніць. Люсіна Ганц.

ДРЫСЁЛІК м. Аладка на дражджах. Не пячы той-стых дрыселікай. Навасады Бар.

ДРЭБЫ мн. Басаножкі. У прылаўцы стаіць многа дрэбай, накуплялі мае хварсухі. Заліпенне Лях.

ДРЭКАТЫ незак. 1. Невыразна гаварыць, чытаць. Хоть хлопчык і дрэкав, но мы ёго добрэ пнімалі, про што він росказав. Хрысцібалавічы Пін. 2. Картавіць. Так дівчына дрэкае, аж шкода. Кустын Брэсц.

ДРЭНІНА, ДРЭНЫНА ж. Цаліна ці аблога. Поралі грутка, дрэніну виробів на полэ. Лукава Малар. Там була дрэнына, тыпэр просо посіялы. Субаты Драг.

ДРЭНЧЫТЫ незак. Мучыць. Другый дэнь кашэль дрэнчыть. Маціевічы Жабін. Покынь дрэньчыты ката. Кустын Брэсц.

ДУБ м. Вялікая дашчатая лодка. Дуб по озэры плывэ. Велямічы Стол. Дуб робяць с кокорамі. Харомск Стол.

ДУБЕЛЬТЫ мн. Падвойныя аконныя рамы. Трэба паставіць дубельты, холад пачынаецца. Гарадзішча Лях.

ДУБНАТЫ, ДУБНЯТЫ *прим.* Дуплаваты. Мныго дубнатоі рэдiскы. Падлесе Жабін. Стары дуб, але не дубняты. Гошчава Івац.

ДУБКЫ, ДЫБКЫ *присл.* 1. Дыбам. Валоссе поднялося дубкы. Кустын Брэсц. 2. Дыбка. Хоть стань дыбкы, нычого нэ будэ. Корчыцы Кобр.

ДУБЦІ *мн.* Галлё, ламачча. Тыі дубці трэба порубаты. Кустын Брэсц.

ДУБЭЛЬТЫВКА *ж.* Вялікая шарсцяная хустка. Вона була в каптані, хороший дубэльтывці. Кустын Брэсц.

ДУДАН *м.* Сцябло. В цыбулі дуданы тырчать. Корчыцы Кобр. Скажы, коб батько шчавух скосыв, бо дуданы вэлыкыі. Матыкалы Брэсц.

ДУДЫ *мн.* Макароны. Наварыла дудаў з малаком. Ласасіна Пруж.

ДУЖЭ *присл.* Вельмі. Нешчо дужэ голова розболела-са. Св. Воля Івац.

ДУЛІНА *ж.* Палонка. На лёт не ідзі, бо ў дуліну ўвалісся. Любань Лун.

ДУНДЗІЦЬ *незак. экспр.* Сцаць. Ніц есці ні хоча, а ўсё дундзіць цыцку. Сасновы Бор Івац.

ДУПЛЯК *м.* Стары тып вулля, калода. Вжэ зара рамочныі вуллі, а то булэ дуплякэ. Сварынь Драг.

ДУПЭЛЬ *м. экспр.* Чалавек малога росту. Ну й дупэль, чого вун тут усе крутыцца, шов бы напэрод. Радчыцк Стол.

ДУХ *м.* 1. Паветра. 3 колыса дух вышов. Арэхава Малар. 2. Задышка. Став едушлывый, духу много, ныек ны вэдыхатэ. Сварынь Драг. 3. Цяпло, цёплае паветра. Много духу в хаты, оччыны окно. Кустын Брэсц.

ДУЧА *ж.* Лунка. Вылыку дучу трэба зробіты на помыдоры. Ляхаўцы Малар.

ДУШНЫК *м.* Адтуліна для паветра. Чырыз душнык у баню проходыть свіжый воздух. Ляхавічы Драг. В склепові трэба одкрыты душныка. Гершоны Брэсц.

ДЫВІТЫСА, ДЫВЫТЫСА, ДЭВЫТЫСЬ *незак.* Глядзець. Люблю дывітыса, як ты ідэш по воду. Рудня Івац. Чого ты на мынэ так дывыса? Сасновічы Пін. На кого тэ почав дэвытысь? Закозель Драг.

ДЫВОЧУР *м.* Хлопец, які часта бывае з дзяўчатамі. Дывочур, дывочур, ты з дывкамы ны ночуй, тэбэ дывкы продадут, тобі грошы ны дадут. Хмелева Жабін.

ДЫЖА *ж.* Бочка на сала. Опорожны дыжу, будыши у ій сало класты. Ляхавічы Драг.

ДЫЙКА ж. Сасок каровы. Дыйка лопнула, трэба ва-
зеліною змазаты. Кустын Брэсц.

ДЫКТА, ДЫХТА ж. Фанера. Дыхтыю пудбылы по-
лапа. Камянюкі Кам. Купылы дыхты обыты хату. Рыкаві-
чы Жабін.

ДЫЛЬ м. 1. Тоўстая дошка. У кожную сцяну дома
укладаюць па адзінацаць дылёў. Варанілавічы Пруж.
Мы думалы хату строіты, ужэ порізалы дэрыво на дылі.
Навасёлкі Кобр. 2. Плот. Повісь блуску на дыль, там
сонцэ. Парахонск Пін.

ДЫМАР м. Комін. Полізь зобач, чым там галкы наш
дымар забылы. Корчыцы Кобр.

ДЫРЖАК, ДЭРЖАК м. 1. Дзяржанне. Зрубив дыр-
жака до жылізныка. Гершоны Брэсц. 2. Чапяла. Трэба
було дэржаком браты, а то вона хучій добігла до онучкі.
Радзеж Малар.

ДЫРҮН м. Дранік. Тыпэр напыклы дырунів. Пажэ-
жын Малар.

ДЫТЫНА ж. Дзіця. Ой, як плачэ дытына. Макраны
Малар. Дытына сыділа куло дарогы, аж злякався. Вулька
Жабін.

ДЫТЮК м. Падлетак. Він шчэ дытук, а вжэ до дівчат
подскоквае. Павіцце Кобр.

ДЫХЛА н. Месца пад рэбрамі, сонечнае спляценне.
В дыхло шось стало колоты. Макраны Малар.

ДЫХТІТЫ незак. Дыхаць. Собака тяжело дыхтів. Ля-
хаўцы Малар.

ДЫШЛА н. Дышаль. Вязла перад сабою тачку з доў-
гім дышлам. Мінічы Лях.

ДЫХНЯВКА ж. Гл. дыхла. Дыхнявку занело. Хаці-
слаў Малар.

ДЭБАЦЬ незак. экспр. Хадзіць. От такі з яго хадок,
дэбае крышачку каля дому. Паланэчка Бар.

ДЭНЧЫШЧЭ н. Частка прасніцы, на якой сядзіць
папрадуха. На дэнчышчы вона сыдыть, на ёму і потюся
ставыть, прадэ взрэтёном. Олтуш Малар.

ДЭРВО н. Дрэва. Дэрво было высокэ. Вулька Жа-
бін. Выросло хорошэ дэрво пуд вокнамы. Гершоны
Брэсц.

ДЭРГАВКА, ДЭРГАНКА ж. Грэбень, на якім апра-
цоўваюць лён пасля трапання. Луччэ предыво з дэргав-
кы. Олтуш Малар. Прынысы дэргавку, будэмо лён чэсаты.
Хаціслаў Малар. У мэі сусідкі добра дэрганка. Арэхава
Малар.

ДЭРНЯК м. Цаліна. *На дэрняку бульба уродэла.*
Сварынь Драг.

ДЭРЎН, ДЯРЎН м. Боб, які ўецца. *Дэрун аж пэрэрастае палкы.* Кустын Брэсц. *Коло хаты трэба посадыць дярун.* Церабяжоў Стол.

ДЭРЭВІНА ж. Бервяно. *Дэсяць чововек нэ моглi подняці тую дэрэвіну і пложыці на машыну.* Першамайская Бяроз.

ДЭРЭВЛЯШКЫ, ДЭРЭВЯШКЫ мн. Абутак на драўлянай падэшве. *Колысь ходылы у дэрэвляшках.* Каменка Кобр. *Дэрэвляшкы добры булы в хлів до коровы.* Олтуш Малар.

ДЭШЧО займ. Што-небудзь, штосьці. *Мы просымо, шоб дід дэшчо расказав.* Высокае Бяроз. *Трэба дэшчо купыты на свято.* Лука Кобр.

ДЯЛКА ж. Частка поля, норма апрацоўкі. *Брыгадiр дав нам дялку буракiв.* Маладзельчыцы Пін.

Е

Е незак. Ёсць. *В ёго е сэстры і браты.* Кустын Брэсц. ЁБЛЫКО н. Яблык. *У садку було много еблык.* Карсынь Іван.

ЁДУХА ж. Задышка, дыхавіца. *Колы хворы, у ёго често жывэ едуха.* Крытышын Іван.

ЕЕДРОМ м. Аэрадром. *З еёдрома полэтiв ейроплан.* Сакалоўка Пін.

ЕЖ м., ЕЖЫ мн. Грыб саркадон чарапічны. *Спод грыба сiвы і ў мяккiх iголочках, шляпка натрэснутая.* *Ежы растуць до самых морозоў.* Чахец Пруж.

ЕЗДОВІК м. устар. Паганяты валоў. *Ездовікі булі, кажэн, хто маў воны.* Велле Стол.

ЕЙРОПЛАН, ЕРОПЛАН м. Самалёт. *На ейроплане ехаць вэльмі страшно старым.* Дрэбск Лун. *Ероплан полытiв над полэм.* Юхнавічы Іван. *Ероплан нызько лытiв над хатыю.* Міжлесе Бяроз.

ЕЛАВЕЦ м. Ядловец. *Елавец расце високо.* Востраў Лях. *Вэнкы з еловцю булы, бырозы.* Хорошэ ховалы. Гершоны Брэсц.

ЁЛКІ прым. Ёлкі. *Елкое сало вжэ стало, як жарыш, то гурчыць.* Лышчыцы Брэсц. *Сало пожойклое, кажуць елкое.* Харомск Стол.

ЁМКА ж. Патэльня. *Ціла емка яечні.* Цна Лун.

ЕНДОВ'Е *присл.* Зараз жа, неадкладна. Ендов'е зробі ёто, прошу. Пузічы Лун.

ЁНЧЫТЫ *незак.* Стагнаць, скардзіцца на боль. Енчыв цілу ноч, так боліло. Кустын Брэсц.

ЕПРЎК *м.* Вяпрук. Забілі епрука, сала, мяса дзежку наклалі, дэтэй выклікаюць з горада. Смаляніца Пруж.

ЕРГЁНЯ *ж.* Вяргіня. Ергеня хороша, вэлька, лапчаста. Хаціслаў Малар.

ЁРЫЦЯ *ж.* Ярына. Ужа на дворі потыпліло, можна сыятэ ерыцю. Арэхава Малар.

ЕСЁНКА *ж.* Дэмісезоннае паліто. Есёнка була суконна. Ваўкастовец Кам.

Ё

ЁЖ *м.* Вожык. Ёж хутко біг по дарозі. Вулька Жабін.

ЕМҚА *ж.* Чапяла. Ёмкою вымаюць з печы чыгуны. Рыбнікі Стол.

ЕМҚІ *прым.* Зручны. Ёмкі нож, добры, гостры. Смаляніца Пруж.

ЕМҚО *присл.* 1. Хутка. А пошов вэльмі ёмко. Ботава Пін. 2. Моцна. Ёмко пальця порізав. Субаты Драг.

ЕРАГА *ж.* Маслёнка. Молоко у ёго коровы рыдкэ, вэльмы много отходить ёрагы. Дубраўкі Драг.

ЕСЬ *незак.* Ёсць. Ёсь ягоды, назбіраць можна. Смаляніца Пруж.

ЕСЦЕКА, ЕСЦЯКА *незак.* Тое ж. Ёсцака дома і грушы, і яблыкі. Азярніца Лун. Цяпер ёсцяка всё, жыці толькі няма калі. Востраў Ганц.

Ж

ЖАБА *ж.* Памылка пры тканні, недабой ніткі. Неўмеля ткаля можэ жабу наткаці. Бузуны Пруж.

ЖАБКА *ж.* Чапяла. Жабкою дэржать патэльнію. Макраны Малар.

ЖАБКІ *мн.* Бульба, звараная з лупінамі. Усе сядзяць за сталом і ядуць жабкі з маслом. Кукава Ганц.

ЖАБУРНЫК *м.* Раска. Жабурныку назбырай свынюм. Хаціслаў Малар.

ЖАБУРЫННЕ, ЖАБУРЭННЕ *н.* 1. Ікра жаб. *Вэсною в гозэрэ мніго жабурыння.* Арэхава Малар. 2. Раска. *Жабурэнне ідыць свынне.* Ляхаўцы Малар.

ЖАК *м.* Нерат з двума крыламі. *Паставіў на рэцэ п'яцэ жакоў.* Альшаны Стол. *Сегодні ставімо жакі на речцы.* Церабяжоў Стол.

ЖАЛЁТКА, ЖЫЛЁТКА *ж.* Камізэлька, безрукаўка. *Ек одягныш жалетку, то зразу становыцца тыплій.* Ляхавічы Драг. *Жылетка була хуросэ вышыта пацёркамы.* Макраны Малар.

ЖАЛО, ЖВАЛА, ЖЫЛО, ЖЭРЛО *н.* Джала. *Вытягны жало, бо твар спухнэ.* Кустын Брэсц. *Пчола мае спецыяльнэ жвала.* Гершоны Брэсц. *Вкусыла оса і оставыла жыло.* Хаціслаў Малар. *У целі остаецца жэрло пчолы.* Харомск Стол.

ЖАЛЯЗКА, ЖАЛЯСКА *ж.*, ЖАЛЯЗКО, ЖАЛЯСКО *н.* Прас. *Куплю новую жалязку.* Мікашэвічы Лун. *Жалязкой файно выпрасовала вопратку.* Ласасіна Пруж. *Маці просовала гарачым жалязком.* Шэйпічы Пруж. *Патрэбно было пагладзіць, і я напрасіла жаляска.* Ліпск Лях.

ЖАЛЯЗНЯК, ЖЫЛІЗНЫК, ЖЭЛЕЗНЯК, ЖЭЛЫЗНЫК *н.* Рыдлёўка. *Возьмі жалязняка, выкапай рова да посадзі гэту гарабіну.* Раздзялавічы Ганц. *Быры жылізныка і копай, а ны дывыся на батьку.* Прыбаравы Брэсц. *Позыч на часік жэлезняка.* Цераблічы Стол. *Жэлызныком цяжко копаты города.* Агароднікі Кобр.

ЖАРОВНЯ, ЖАРОЎНЯ, ЖАРЭВНЯ *ж.* Патэльня. *Маті купіла новую жаровню.* Глінішча Івац. *На снаданне поўную жароўню яек напяку, і яшчэ ім мала.* Слабажаны Бар. *Вазьмі выхвата і выймі жароўню.* Гута Лях. *Жарэвня стоіць под столом.* Саха Драг.

ЖАРОЊІКІ, ЖАРОЊЦЫ *мн.* Жараная бульба. *Нажарыла жаронікаў, ешце.* Квасевічы Івац. *На стыл булы поставляны жаронцы.* Боркі Пін.

ЖАРОЎНІК *м.* Неэлектрычны прас. *Жароўнік ахаладаў і прасоваць было нельга.* Баравікі Лун.

ЖАРЫЙ *прым.* Карычневы. *Подруга мая купыла жарэ платте.* Радаўня Іван.

ЖАСКО *прysl.* 1. Страшна. *Ны гувуры ты мні пругэты, бо жаско слухаты, як малых забылы.* Бусні Жабін. 2. Гадка. *Ны могу в рукы взяты жабу, бо мні жаско робыцца.* Маціевічы Жабін.

ЖАЎТАЧКА, ЖОЎТАЧКА *ж.* Жаўтуха. *Ад жайўтачкі*

ці ж паміраюць? Агарэвічы Ганц. Вона нейка жоўта, у ёй можа жоўтачка. Дварэц Стол.

ЖБУРЛЯЦЬ *незак. эксп.* Кідаць. Діты жбурлялы у воду камінне. Застружжа Іван.

ЖВЫРЫТЬ *незак.* Гудзец. Нідэ шчэ далёка жвырыць пароход. Гальцы Стол.

ЖЁБСЬКИЙ *прим.* Ядавіты (пра грыб). Жебський грыб ны быры, выкінь одразу з кошыка. Ляхавічы Драг.

ЖІЖКА, ЖЫЖКА *ж. дзіц.* Агонь. Нэ чэпай, а то жіжка спэчэ. Радчыцк Стол. Гляды, як горыць жыжка в пэчы. Матыкалы Брэсц.

ЖІЖКІЙ, ЖЫЖКЫЙ, ЖЭЖКЫЙ *прим.* Гарачы. Жіжкій боршч, ны клыч шэ батька. Бусні Жабін. Картоплі жыжкі, хай охолонуть. Кустын Брэсц. Ой, які жэжкы палюхы. Астрамечава Брэсц.

ЖЛЎКТО *н.* Пасудзіна для запарвання бялізны, звычайна выдзеўбаная з драўлянай калоды. Цэлы вечор у жлукці полотно золіла. Раздзялавічы Ганц. Застылаеш на жлукто радюшку, на радюшку попэл і кыпяток на попэл. Ляхавічы Драг. Ужэ замест жлукта у кожнаго стоіць стіральная машына. Семяховічы Пін.

ЖМАЦЬ *незак.* Мыць бялізну. Пойду на сажолку жмаць, а ты вары есці. Люсіна Ганц. Учора жмала цэлы дзень. Агарэвічы Ганц.

ЖМІНДА, ЖМЫНДА *м. і ж.* 1. Скупы чалавек. Няма як жыць з гэтай жміндай. Слабажаны Бар. Ну й жмында, ныколы ныц ны дасы людюм. Міжлессе Бяроз. 2. Пляткар. Жмынды гэтый ныможна верыты. Марцінова Драг.

ЖМЫНДЫТЫ, ЖМЭНДЫТЫ *незак.* Шкадаваць што-н. Старая почала шось жмындыты, собі істы шкодуе. Кустын Брэсц. Нашо жмэндыты, возъмэ да купэ. Брашэвічы Драг.

ЖНЕЙКА *ж.* 1. Жняя. Наша тітка була справна жнейка. Кустын Брэсц. 2. Жняярка. Жнейка вэльмы добрэ жнэ, а вчора шось там поломалося. Ляхаўцы Малаар.

ЖНЫВАРКА *ж.* Гл. жнейка 2. В жныварку впрагають пару конэй. Шэбын Брэсц. У поле выйшлы жнываркі. Тэўлі Кобр.

ЖНЫВАЧКА *ж.* Гл. жнейка 1. Жнывачка хутко робыла пэрэвясло і ставыла снопы в ляшкы. Шэбын Брэсц.

ЖОВГАЛО *м. асудж.* Нудны чалавек. Алэ і жовгало ты, мусыць, ныгдэ такога няма, нудыш і нудыш. Бухавічы Кобр.

ЖОЖОН м. Ражэнчык. *Вэчором дзеті насобераюцца коло огню і пекуць сало на жожоні.* Альшаны Стол.

ЖОЛОПАТЫ незак. *экспр.* Есці, жаваць. *Можэ хопыць жолопаты? Плямкаеш над ухом.* Кустын Брэсц.

ЖОНОЧЫНА ж. Жанчына. *Учытелька наша — добрая жоночына.* Астрэмечава Брэсц. *У хату прышла нызнякома жоночына.* Лісяцічы Пін.

ЖОРНОВЭЦЬ м. Пясок на дне ракі, возера. *Добрэ купатыся там, дэ жорновэць выдно.* Корчыцы Кобр.

ЖУЖВЫЛЫЦЯ ж. 1. Жужаль. *Жужвылыці напалы на корову.* Гершоны Брэсц. 2. Гуз пад скурай у жывёлы. *Гля, якія жужвылыці в коровы, то жуку наробылы.* Гершоны Брэсц.

ЖУЖЫЛ м. Шлак. *Сосідска хата була з жужылу.* Пугачова Брэсц.

ЖУЙКА ж. Жвачка. *Корова завшэ жуйку жуе.* Кустын Брэсц.

ЖУКОЎІНА, ЖУКОЎЫНА ж. Пярсцёнак. *Нашым маладым надзелі жуковіны.* Востраў Ганц. *Мне падарылі жуковіну.* Купічы Пруж. *Жуковіна была з чыстого золота.* Навасёлкі Пруж. *На пальцовы блышчала золотая жуковына.* Тэўлі Кобр.

ЖУР м. Аўсяны кісель. *Сходы, прынысы журу, вжэ захолов.* Жычын Бяроз. *Навары, мамо, на абед журу.* Чапляі Пруж.

ЖУРАВЕЙ м. Журавель. *Чаго шыю выцягнуў, як журавей?* Паланэчка Бар.

ЖУРАВЛІНЫ, ЖУРАХВЫНЫ, ЖУРАХЛЫНЫ, ЖУРАФЫНЫ *мн.* Журавіны. *Кіслы вэльмы журавліны.* Дзмітравічы Кам. *Маты пошла збыраты журахвыны.* Лісяцічы Пін. *На болоты поспілы вжэ журахлыны.* Юхнавічы Іван. *Літом часто ходыла у ліс по ягоды, восэнню — по журафыны.* Парэчча Пін.

ЖУРАВЕЛЬ м. *перан.* Пасудзіна з доўгай шыйкай для напіткаў. *Батько купыв на косовыцю журавля.* Адрыжын Іван.

ЖУРКА ж. Куртка, фуфайка. *Опраны журку, бо холодно.* Кнубава Пін.

ЖУХАТЫ незак. *Мыць на дошцы. Вэльмы ны жухай, бо подырэш сорочку, вона вжэ старэнькая.* Кустын Брэсц.

ЖУШМО н. Некалькі жменек лёну. *Набэрэш пару жмэнь лёну, кажуть — жушмо, п'ять, шысть жмэнь — жушмо.* Справа Бяроз.

ЖЫВЭЦ м. Верабей. *Жывэц сэдзей на бэрозі, вэ-сёло чырыкаў.* Угляны Бяроз.

ЖЫЖУНКА ж. Пякучая крапіва з дробнымі ліс-точкамі. *Жыжунка росце по городах, вона міцно пычэц-ця.* Шэбрын Брэсц.

ЖЫЛЁТКА ж. Брытвачка. *Бацько купіў пачок жылет-каў голіціса.* Шэйпічы Пруж.

ЖЫМЧУЖЫНА ж. Пярсцёнак з прыгожым каме-нем. *От гэту жымчужыну падарыв мні батько, як шчэ мні восімнацэт літ было, то я і до гэтых пір ховаю.* Мінян-ка Кобр.

ЖЫНЬ ж. Вяроўка, пры дапамозе якой бортнік лазіў на дрэва. *Колысь булы жэні, булы колоды з пчо-ламы.* Хаціслаў Малар.

ЖЫСЦЬ ж. Жыццё. *Цяпер жысць зусім другая, як раньш.* Кукава-Бор Ганц.

ЖЫТКІ мн. Васількі. *У тэбэ стоять давні жыткі. Нар-вы шчэ коло дороги.* Хомск Драг.

ЖЫТНІСКО, ЖЫТНЫШЧЭ н. Іржышча. *Пасуць ужэ каровы на жытніску.* Дварэц Лун. *На жытнішчы добрэ пасты, только в ногы колалося.* Ляхаўцы Малар.

ЖЫТНЫЦЬКА мн. зборн. Жыта, пшаніца. *Жытныць-ка сіюць на вышшых місцях, коб ны вымокло.* Олтуш Малар.

ЖЫТНЫЦЯ ж. Жытняк. *Жытныця часом ростэ у жы-ты.* Шэбрын Брэсц.

ЖЫТЫ незак. Знаходзіцца, затрымлівацца. *Нэ жывы у іх доўго, прыходь додому, хутко будэмо вычэраты.* Рагозна Жабін.

ЖЫЧКА ж. 1. устар. Чырвоная шарсцяная нітка. *Жычку в косэ доставалэ, то нэтка чырвона.* Сварынь Драг. 2. Чырвоная стужачка. *Бачыла, якую жычку бо-гату бацько з зароботкоў прывёз Мані?* Люсіна Ганц.

ЖЭВГА ж. 1. Частка крэсіва (камень). *Дай мні жэвгу, трут е.* Хаціслаў Малар. 2. Падпаліна. *Жэвга була колысь на сподныці, а тыпэр сошла.* Арэхава Малар.

ЖЭМЭРА ж. Жамерыны. *Выдавлюіцца воск, оста-ецця жэмэра.* Хадасы Камян.

ЖЭРЭБҮК м. Аднагадовае жарабя. *Натурлывый жэ-рэбук на дыбкі становыцца.* Гершоны Брэсц.

ЖЭРЭБЛЕ, ЖЭРЭБ'Е н. Жарабя. *У мэі кобылы ма-лое жэрэбле.* Ляхаўцы Малар. *Жэрэб'е бігае по поплаву.* Прылукі Брэсц. *Памянш. ж э р э б л я т к о.* *Жэрэблятко было чырвонаі масті.* Макраны Малар.

ЖЭШКО прысл. Горача. *На гулыці вэльмы жэшко.*
Тэльмы Брэсц. *Літом бувае і в нас жэшко.* Ваўкаста-
вец Кам.

3

ЗАБАВА ж. Танцы. *Дзейчаты збіраюцца на забаву.*
Мікашэвічы Лун.

ЗАБАВЫТЫСЬ зак. Затрымацца. *Як доўго забав-
люся, то дасы коровы сам.* Выжлавічы Пін.

ЗАБАЙДЭШКА м. экспр. Дурань. *Гэтой забайдэшка
знов прыплівся сюды.* Дубраўкі Драг.

ЗАБАЛАЦЬ ж. Мулінэ. *Матка купіла забалаці.* Гоцк
Лун. *Папрасі купіць у Мінску забалаць зелёну і чорну.*
Баравікі Лун.

ЗАБОР м. Пояс. *Достала лаковы забор до плацця.*
Пузічы Лун.

ЗАБОРСАТЫ зак. Заборсаць. *Трэба заборсаты по-
стоны.* Ляхаўцы Малар.

ЗАБОРСКА ж. Забарсня. *Размоталася заборска,
можна впасты, зав'яжы добрэ.* Спорава Бяроз.

ЗАБОРЫ мн. Складкі адзення. *Вона заборы хочэ у
споніце спероду.* Мачуль Стол.

ЗАБРАКОВАТЫ незак. Не хапіць. *Забраковало ро-
зуму вучытыся, а рукы золотыі, жыты будэ добрэ, ны
пропадэ.* Корчыцы Кобр.

ЗАБРОЗГНУТЫ зак. Набрыняць. *Нога так заброзг-
нула, шо боты не сцягну.* Аздамічы Стол.

ЗАВОРУШЫТЫ зак. Занепакоіць. *Заворушылы
пчолы, то лэдьво повтыкалы самы.* Кустын Брэсц.

ЗАВУЦЬХЫЙ прым. Пародзісты. *Наш буен завуць-
хый.* Ялач Драг.

ЗАВШЭ, ЗАЎША, ЗАЎШЭ прысл. Заўсёды. *Я ходзю
завшэ на вэчоркі.* Люсіна Ганц. *Зайша хутчэй за ўсіх
зробіць.* Заполле Івац. *Зайшэ яна прыезжае са сваім сы-
нам дадому.* Заліпенне Лях.

ЗАВЫД м. Затока. *У заводовы рослы панычыкі.* Мо-
таль Иван.

ЗАВЫНУТЫ зак. Вельмі захацець. *Завынуло юму
жэнытыся одразу посла арміі.* Страдзеч Брэсц.

ЗАВЭРЫНЫ мн. Паркан. *Паставылы коло хаты новы
завэрыны.* Трудавая Иван.

ЗАГА ж. Пякотка. *Зага пычэ мынэ.* Хаціслаў Малар.

ЗАГАРАК м. Гадзіннік. Яна ўжо загарак надзела, такая малая. Мазуркі Лях.

ЗАГАТА ж. 1. Зробленая на зіму каля хаты загарадка з дошак і ігліцы. Хату обложілы загатою. Парасляны Пруж. Загату вжэ трэба откнуты, бо стало тэпло. Кустын Брэсц. 2. Загата. Коб жэ не прорвало загату, по берэгу вода понесе. Дварэц Лун.

ЗАГВОЗДКА ж. Затрымка. Днів тры була загвоздка на полі, ішов дошч. Семяховічы Пін.

ЗАГІЖВАЦЬ зак. Забруджваць. Нікого малога німа, а хто так загіжвае хату? Хотамель Стол.

ЗАГІН м. Месца, дзе стаяць вясною каровы. Жонкы вжэ давно в загін поіхалы лодкамы. Гальцы Стол.

ЗАГНЁТ, ЗАГНІТ м. 1. Смольныя трэскі, лучына. Дай загнету, дрова ў печы не гораць. В. Малешава Стол. Загнетом натпальваюць дрова. Давыд-Гарадок Стол. 2. Прыпечак. Трэскы на загніту сохнуць. Субаты Драг.

ЗАГОДЗЬ прысл. Загадзя. Сёні я загодзь устала. Сасновы Бор Івац.

ЗАГОЊ, ЗАГУЊ, ЗАГЫЊ м. Нешырокі ўчастак зямлі паміж разорами. До трох часов паспела выкопаці загон бульбы. Св. Воля Івац. Посіяв загун проса. Спорава Бяроз. Загын був короткый, роспругы глыбокы. Гершоны Брэсц.

ЗАГОРІДДЕ н. Месца за гарадамі. На загорідді пасвылася тылушка. Семяховічы Пін.

ЗАГОРОДЬ м. Плот. Трэба поладыты загородь, бо свыны лязять по градках. Хмелева Жабін.

ЗАГРАТКА ж. Паліца. Палажыла кубачкі на загратку. Навасады Бар.

ЗАГРОБА ж. Запруда. Цілы пуд рыбы з загробы прыніс. Гальцы Стол.

ЗАГУРТОХА ж. Качарга. Загуртохыю выгрыбы попыл. Ваўкастavec Кам.

ЗАГУШНЫЦЫ мн. Завушніцы. Таня купыла собі хо-рошы загушныцы. Радаўня Іван.

ЗАДАВА ж. Мўка, цяжкасць. Задава з таким дур-нэм жэтэ. Сварынь Драг.

ЗАДАВАЧЛЫВЫЙ прым. Такі, які задаецца. За-давачлывый став, як з города прыйіхав. Хаціслаў Малар.

ЗАДАВНЫТЫ зак. Зацягнуць у часе. Задавныла вона свою хворобу, можэ бути бэда. Кустын Брэсц.

ЗАДЗЭРЫНА ж. Завусеніца. Задзэрыны на пальцях болять. Сварынь Драг.

ЗАДЗЯРГАШКА ж. Фіранка. *На вокнах новыя задзяргашкі.* Палонка Бар.

ЗАДЛІК м. Услончык. *Прынясі задлік, буду картоплю скабліць.* Падлаззе Лях.

ЗАДОГАТЭ зак. Вымазаць. *Коло роботэ задогав рубашку за тэждынь.* Брашэвічы Драг.

ЗАЖМЭНЫТЫ зак. Натрудзіць руку ў час жніва. *Зажмэныла руку, жмэню набрала вэліку.* Гарадная Стол.

ЗАЖЫНОК м. Першая жменя зжатага жыта. *Зажынок часто до хаты беруць, то першая жменя жыта.* Харомск Стол.

ЗАЗДРОНЫЙ, ЗАЗРОНЫЙ прым. 1. Скупы. *Вона такая заздроная, шо в еі ныц ны выпросыш.* Бусні Жабін. 2. Зайздросны. *Ны будь такою зазроною, будэ і в тэбе такая блюска.* Кустын Брэсц.

ЗАЙМА прысл. Жменяй. *Рві займа, по одной доўго.* Дварэц Лун.

ЗАЙМАЦЬ незак. Чапаць. *Не займай мене, одстань.* Цераблічы Стол. *Нэ займайтэ ёго, а то вэн як заплачэ.* Рагозна Жабін.

ЗАЙМЫСКО н. Заняты ўчастак. *Він пырыйшов на свое займыско і почев косыты.* Сулічава Драг.

ЗАКАБАЙ м. Няроўнасць, завіліна. *Такі закабаі, шо косыты можна тілько косою.* Сулічава Драг.

ЗАКАЛ м. Закалец. *Ны можэ спэчы хліба быз закалу, от господыня в ёго.* Казловічы Брэсц.

ЗАКАРВАШ I м. Дрыгва, топкае месца на балоце. *За лесам асцерагайся, там закарваш.* Дзяніскавічы Ганц.

ЗАКАРВАШ II м. Манжэта. *Закарвашы булы прышыты шовковы.* Спорава Бяроз. *Закарваша зашпылы.* Здзітава I Бяроз.

ЗАКЛАД м. Фэст. *На закладі мнуго людзей.* Вулька I Лун. *Хутко гостына будэ, на заклад прыйдуть швагры.* Кустын Брэсц.

ЗАКЛАТЧЫНА ж. Закладзіны. *Був я в сусіда на заклатчыны.* Хмелева Жабін.

ЗАКОЛОТЫТЫ зак. 1. Замясіць негустое цеста. *Заколотыты парыш.* Ляхавічы Драг. 2. Забіць. *Заколотыты окна хаты.* Гершоны Брэсц.

ЗАКОТА ж. 1. Каўнер у світцы, кажусе. *У кожуховэ вэлыка закота.* Сварынь Драг. 2. Манжэта. *Закота одорвалася, трэба подшыты.* Здзітава I Бяроз.

ЗАКРАСА ж. Заправа, падліва. *Вару, да ныма закрасы: жіру, лысту, пэрця.* Хаціслаў Малар.

ЗАКРО́ПКА ж. Закладванне чарвы. *Матка хорошэ робыць закропку.* Радзеж Малар.

ЗАКРУ́ТНЯ ж. 1. Прылада, якой зачыняюць дзверы. Ёго хата завждэ на закрутню зачэняна. Субаты Драг. 2. Сукаратка. *Ныткэ покрутылыся в закрутні.* Радастава Драг. 3. Памылка пры накідванні асновы ў бёрда. *Як укінэцца одна і тры ныткі — зробіш закрутню, бо ныправыльнo в бэрдо поступалoся.* Здзітава І Бяроз. 4. устар. Залом. *З самого ранку закрутню побачыв у жыті, але боевся чыпэтэ.* Сулічава Драг.

ЗАКРЫ́ЛЫНА ж. Перакладзіна над вушакамі. *Говорать то шапка в дзвэрах, то закрылына.* Хаціслаў Малар.

ЗАЛА́НІЦА, ЗЕЛЕНІ́ЦА ж. Грыб зялёнка. *Заланіцы кучамі растуць.* Заполле Івац. *Зеленіцы добрэ збіраць.* Харава Пруж.

ЗАЛЕ́ГАЦЦА незак. Заходзіцца ад смеху. *Так смеюцца, аж залегаяцца.* В. Малешава Стол.

ЗАЛЁ́ГЛЯ ж. Аблога. *Залежэно поле, чы залегля, лежыць два-тры года.* Гарадная Стол.

ЗАЛЁ́ТКОВЫЙ прым. Леташні. *Шчэ е залетковэе са-
ло.* В. Малешава Стол.

ЗАЛЁ́КОТІТЫ зак. Задрыжаць. *Як зэкнуй на мына, шо я аж залёкотіла.* Брашэвічы Драг.

ЗАЛІ́ЖОК м. Гл. залегля. *Загрыбэ сіно на заліжкувы, бо дошч находить.* Хмелева Жабін.

ЗАЛО́ГА ж. Каўнер. *У твоім пальтовы хвайная залога.* Моталь Іван.

ЗАЛУ́БЫЦІ мн. устар. Выязныя санкі. *Батько бувало рубыв людям залубыці хорошы.* Дзмітравічы Кам. *Пуд шурыком у нас лыжат старый залубыці, на іх колысь йіздылы на кірмаш.* Індычы Кам.

ЗАЛЫ́ГАЦЬ зак. Залыгаць. *Трэба коня залыгаць, бо поеду по дрова.* Велута Лун. *Бачыш і ёго залыгав до роботы.* Кустын Брэсц.

ЗАЛЫ́ГАЧ м. Вяроўка, якой залыгваюць жывёлу. *Корову возьму залыгачэм поведу.* В. Малешава Стол.

ЗА́ЛЬВА ж. Маладое шчаўе. *Зальва густо пазыходзіла, трэба прапалоць.* Падлаззе Лях.

ЗАЛЯ́ДЫТЫ зак. Страціць апетыт. *Залядыло малое, йістэ ны хочэ, можэ в магазінэ шо-нэбудзь купэ.* Сва-рынь Драг.

ЗАЛЯ́ЗКО н. Прас. Цётка гладзіла залязком ручнікі. *Хатынічы Ганц. Пазыч мне свое залязко.* Навасёлкі Лях.

ЗАМАЛЕВАК м. Аловак. Рысоваць добрэ, цяпер замалёвок хватае усякіх. Дзятлавічы Лун.

ЗАМАНУЦІСЯ зак. Захацецца. Ёй замануло купіці шо-небудзь смачнэ. Здзітава II Бяроз.

ЗАМЕЖАК, ЗАМІЖЭК м. Узмежак. Папасі карову на замежку. Падлаззе Лях. Заміжэк як бы нывка, полэ коло галоўнаго поля. Лукава Малар.

ЗАМЕТ м. Агароджа з бяровенняў. Замёт робывся надовго. Літоўск Драг. В ёго ны плоту, ны замёту. Радастава Драг.

ЗАМІТЬ ж. Завея. Такая заміть, шо ны выходь з хаты. Корчыцы Кобр.

ЗАМУСЬКЫ часц. Быццам бы, амаль. Була я замуськы на тым світы, як слабувала. Макраны Малар.

ЗАМХІ мн. Пушок на саматканым палатне. От хорошэ полотно, побэрдывлось, то совсім нэма замхув. Спорава Бяроз. Вона завшэ хорошэ тчэ полотно, ныма в ёі замхив. Макраны Малар.

ЗАНУДЖЭНЫЙ, ЗАНУДЖАНЫЙ прым. Заняпалы, недагледжаны. Зарэ коровы не зануджэны. Альшаны Стол. От господар, такі занужданы кінь в ёго. Гершоны Брэсц.

ЗАНЫЗ м. Ніжня частка ярма. Заныз поладыв батько, на волах будэ ораты. Так говорылы, колы булы волы, колы булы ярма, то булы й занызы. Хаціслаў Малар.

ЗАЭГОДЫТЫСЯ зак. Раздажджыцца. Надовго занэгодылося літось. Павіцце Кобр.

ЗАНЮХРЫТЭ зак. экспр. Вельмі захацець, настроіцца на што-н. Занюхрыла у город йіхатэ, чы там ій добрэ будэ? Тут бацько, матэ, братэ, а там хто? Кому потрібна? Сварынь Драг.

ЗАПАДАТЫ незак. Кволіцца, часта хварэць. Муй малый западае на лёскі. Ставы Кам.

ЗАПЕРАД м. Фартух. Надзень заперада, а то сукенку запэцакаеш. Малахоўцы Бар.

ЗАПІК, ЗАПЫК м. Ляжанка за печчу. Запик зробляны з дубовых душчок. Радастава Драг. Прыбыру кровати, а ты полжыши на запыку. Выжлавічы Пін. Маты захворіла, на запыку лыжыть. Карсын Іван. Памяниш. з а п і ч о к, з а п ы ч о к. Посьля дарогы на запычку можна погрітыся і оддыхнуты. Заверша Драг. На запычку лыжыть кіт. В. Якаўчыцы Жабін. Пока ны было ліжкув, то спалы на запычках. Залессе Кобр. Батько любыв полжыеты

на запычку пасля работы, каля пэчы тэпло. Кулякі Іван.

ЗАПІНКА ж. Фартух. *Маці подв'язала запінку. Харомск Стол. Зав'язы хоць запінку, а то сподніцу покаліш. Рамель Стол. Прынесла запінку зеля. Велямічы Стол.*

ЗАПЛІШКІ мн. Кузаў воза. *Повз ручкі уклаліся доскі, то называлоса заплішкі. Велута Лун.*

ЗАПЛОДА ж. Чарва. *Поставіў у той улей заплоду. Здзітава ІІ Бяроз.*

ЗАПНУТЫ зак. Зав'язаць фартух. *Запну фартуха, і споньця будэ чыста. Агароднікі Кам.*

ЗАПОНА, ЗАПОНКА ж. 1. Фіранка. *Пут свято маты повісыла на окна новыі запоны. Выжлавічы Пін. Запонкою окно запны, ужэ вэчор. Гальцы Стол. На вокна повісылы капроновы запонкы. Сакалоўка Пін. 2. Заслона. Вэльмо хорошая запонка коло пэчы. Гальцы Стол.*

ЗАПОРОЖЖЭ н. зборн. Людзі, якія прыйшлі паглядзець на вяселле. *Трэба почаствоваты запорожжэ. Чухава Пін.*

ЗАПРАЖЫТЭ зак. Засмажыць. *Варэво трэба запражытэ добрэ. Сварынь Драг.*

ЗАПРУТА ж. Закрутка. *Запрутою укрэпляють гальву. Дружылавічы Іван.*

ЗАПУЗАЦЕЦЬ зак. экспр. Растаўсцець. *Наш дзядзько запузацеў, нічого не робячы. Востраў Ганц.*

ЗАПУСТ м. Аблога. *Такый запуст довго ны горалы. Ляхавічы Драг.*

ЗАПУСТЫ мн. устар. Апошняя нядзеля перад вялікім постам. *У запусты ілы молочнэ. На запусты можна последній раз танцёваты, бо потом пост будэ. Ляхаўцы Малар.*

ЗАПУШЧАТЫ незак. Закапваць. *Гэтым лекарством запушчаю вочы. Запросе Лун.*

ЗАПЫКУВАТЫСЬ незак. Заікацца. *Пікавыі чоловік, бо муцно запыкуваіцьця. Ставы Кам.*

ЗАПЫРНЁ н. Клін у коле навоя. *Запырне ны дэржыть воротыла. Папіна Драг. Памянш. з а п э р э н ь к а. Запэрэньку добрэ вложы. Хаціслаў Малар.*

ЗАРА́ННЯ прысл. Рана, на досвітку. *Встала зарання, як тьлько стало розвіднюваты. Ляхавічы Драг.*

ЗАРВАТЫ зак. Вывесці з раўнавагі. *Вона мынэ хотіла зарваты. Радаўня Іван.*

ЗАРНАТЫЙ прым. Загнаны (пра сабаку). *Як собака міцно дыхае, высунувшы языка, то говораць, шо він зарнатый. Казловічы Брэсц.*

ЗАРОДЫТЫ зак. Нарадзіць. Вона зародыла хлопца вжэ давновата. Валішча Пін.

ЗАРОСЛЯ ж. Зараснік. Скрозь страшна заросля. Дварэц Лун.

ЗАРЭ прысл. Цяпер. Нашы людзі зажылі зарэ добрым жыццём. Лінова Пруж. Зарэ пойдзеш? В. Малешава Стол. Памянш. з а р э ч к і, з а р э ч к а.

ЗАСІВКІ мн. Пачатак сяўбы. Тыпэр почаліся засівкы. Ляхаўцы Малар.

ЗАСЛАБНУТЫ зак. Захварэць. Дочка, мая шось заслабнула вчора. Астрамечава Брэсц.

ЗАСЛОН м. Услон. Ляндерак чамусьці стаяў на заслоне. Гута Лях. На заслоне посадзі малых. Будча Ганц.

ЗАСЛОНКА ж. Засланка. Зробы нову заслонку, а то гэтая зусім обгорыла. Цвярдоўка Пін. Оччыны крохы заслонку, коб хліб нэ загорів, вэльмы піч напалылы. Гальцы Стол.

ЗАСМАЧЫТЫ, ЗАСМАЧЫЦЬ незак. Засмажыць. Засмачыты капусту лёгка. Гершоны Брэсц. Трэба засмачыты той суп, што ў чыгунчыку. Шэйпічы Пруж.

ЗАСМЫК м. Патаўшчэнне на нітцы. Ек засмык, то нэтку ны втегныш в голку. Сварынь Драг.

ЗАСТРАГТЫ зак. перан. Забавіцца, затрымацца. Дэ ты так доўго застрыг? Бусні Жабін. Пошов до сусіда, там і застрег. Застрагты можна раз, два, а то взев моду кожний дэнь. Субаты Драг.

ЗАСТОВАТЫ незак. Засланяць святло. У хаты й так поночы, а ты шэ мні заступіш. Тышкавічы Іван.

ЗАСТУКАНКІ мн. Хованкі. Воны былі завшэ граюць в застуканкі, я подышла до іх — ны бачать. Рубель Стол.

ЗАСТУП м. Рыдлёўка. Заступом пэрэкопваюць лішкы. Хрысцібалавічы Пін. Ідзі заберы нашуго заступа. Адвержычы Стол. Чый гэто будэ заступ? Мерчыцы Пін.

ЗАСТУПАТЫ незак. Сустракаць і прад'яўляць прэ-тэнзію. Як заступлю, то будэ бідная. Кустын Брэсц. Заступылы мэнэ хлопцы, лэдзьво одбывся од іх. Бусні Жабін. Еі вечно заступаюць за доўгій язык. Сулічава Драг.

ЗАСУНКА ж. Засаўка. Ныма в вас ны замка, ны засункэ в хатэ. Радастава Драг.

ЗАТЛУМА м. і ж. Той, хто тлуміць галаву. То ж затлума на маю галаву знайшлася, не дае сну, дай ты спокуй. Слабажаны Бар.

ЗАТЛУМЛЕНый дзеепрым. Недагледжаны, замо-

рани. Курэнята затлумляные бэз курыцы, мо подохнут. Ставы Кам.

ЗАТОБ прысл. Зусім. Затоб комары мынэ з'ілы. Ботава Пін.

ЗАТОЛКА, ЗАТУЛКА ж. 1. Засланка. Тулько вытопыла піч, як баба зачыныла затолку. Чарнаўчыцы Брэсц. Пудай мні затулку ду пэчы. Бусні Жабін. 2. Фартух. Муя матэ пушела хурошу затулку. Радастава Драг. Баба була запнёна затулкою. Сварынь Драг.

ЗАЎЗУЛЯ, ЗОЗУЛЯ, ЗОЎЗУЛЯ ж. Зязюля. У лесе кукавала зайзуля. Кукава-Бор Ганц. Зозуля шчэ ны кукуе, рано. Кустын Брэсц. Зойзуля доўго кукавала, аж стоміліся лічыць. Чухава Пін.

ЗАЎРОЧЫЦЬ зак. Сурочыць. Чого гледзіш так, хочэш зайрочыці? Заполле Івац.

ЗАХВЫЦЕНЕ м. Цёмны куток. Знов ты сыдыш у захвыцeni? Журавок Іван.

ЗАХЛЕВОК м. Дарага за пабудовамі, за хлявамі. По захлейку беглі дeтi. Хойнікі Бяроз.

ЗАХЛЕПАНКА ж. іран. Неахайная жанчына. Еі всі в сэлi звалы захлепанкою. Семяховічы Пін.

ЗАХОЛОНУТЫ зак. Застыць. Квашылына ны поспіла захолонуты добрэ. Кустын Брэсц. Ой, ек захолонуты можна на морозі! Страдзеч Брэсц.

ЗАХУТАЦЬ зак. Зачыніць. Захутай хату, ек будзеш куды ісці. Люсіна Ганц.

ЗАЦЕНЛІВЫ прым. Зацяты. От заценлівы, якраз бы конь. Востраў Ганц.

ЗАЧВЭНДЫТЭ зак. Закапціць. Чы ж можна так зачвэндытэ хату, ек тая гаспадэня? Сварынь Драг.

ЗАШАМАЦЬ зак. экспр. Заварушыцца. Чуць што зашамала, у яго душа ў пятках. Агарэвічы Ганц.

ЗАШАМКАТЫ зак. Забрудзіць. Нідэ всю куртку зашамкала, трэба чыстыты. Радчыцк Стол.

ЗАШАРХНУТЭ, ЗАШЭРХНУТЫ зак. Пакрыцца тонкім лёдам. Сажолка ны замарзла, то дась оно вчора в ночі коло бырогів була зашархла. Брашэвічы Драг. Дорога ніччу зашэрхла. Гершоны Брэсц.

ЗАШМОРГ м. Зашмарга. Шнурок зав'езаны зашморгом. Сулічава Драг.

ЗАШЧЫТ м. Франтон. У хаты е зашчыт, в хліві — прычолок. Хаціслаў Малар.

ЗБАЕДАТЫ зак. Страціць, згубіць, немаведама дзе падзець. Гето ж стулько грошэй треба було збаедаты. Радчыцк Стол.

ЗБАНКІ *мн.* Гарлачыкі. *Навэсні на болоты мнуго збанкув.* Спорава Бяроз.

ЗБОБОЎЧЫТЫ *зак. экспр.* Ударыць чым-н. цяжкім. *Свінячым мялом збобовчыла, аж закульгав.* Дубай Стол.

ЗБІЖ, ЗБОЖ, ЗБУЖ *м.* Збожжа. *Усынаў свій збіж в скрыню.* Ляхавічы Драг. *Збож — гэта самое зерно.* Харомск Стол. *Збуж вжэ помолотылы.* Лукава Малар.

ЗБОЙКЫ *мн.* Перакладзіны, якія замацоўваюць станіны красён. *Збойкамы змоцюй статывкы.* Папіна Драг.

ЗБРОДНЯШ *м.* асудж. Гультай. *В нас няма місьця збродняшам.* Вавулічы Драг.

ЗБУТЛЫТЫ *зак.* Пачарнець ад вільгаці. *Колотка от сырости збутлыла.* Хмелева Жабін.

ЗБЫТКОВАТЫ *незак.* Зdzeкавацца. *Стыпан всё почав збытковаты з свэі Насці.* Семяховічы Пін. *Старшы ны могуць збытковаты над малымы.* Хомск Драг.

ЗВІД *м.* Калодзежны журавель. *Звід був старый і скрыпів.* Воса Кобр. *Вытягаты воду зводом лэгка.* Макараны Малар.

ЗВОДЫ *мн.* Плёткі. *Наробиць зводаў, цяжка і разабрацца.* Заполле Івац.

ЗВОЛОЧКА *ж.* Баранаванне. *Зволочка картоплів ны пумугла, засохлы.* Ставы Кам.

ЗВОРОТА *ж.* Заварот. *Вжэ за тым кустом хутко будэ зворота, тоді і адпочнэм.* Хаціслаў Малар.

ЗВЭРГНУТЫ *зак.* Нарадзіць раней часу, скінуць (пра жывёлу). *Звэргнула корова, ны будэ тылятка.* Азяны Жабін.

ЗВЯГАЦІ, ЗВЯГАТЭ *незак.* Надакучліва прасіць, патрабаваць. *Хай звягае, а ты не слухай.* Заполле Івац. *Як почнэ звягатэ, хоть вуха затыкай.* Радастава Драг.

ЗВЯЗЬ *ж.* Тое, чым звязваюць жэрдкі ў плоце. *Звязь з лозы, з бырэзыны, жэрдкы чы колкы до жэрдок звязуюць у нас так.* Перкі Кобр.

ЗГАДНУТЫ *зак.* 1. Надакучыць. *Згаднуты можэ у хаце седеці цэлы дзень.* Навасёлкі Пруж. 2. Абрыдзець. *Ты мні вжэ згаднув с свэю пляшкою.* Пескі Бяроз.

ЗГІН *м.* Статак. *Згін вэчором дудому ідэ.* Макараны Малар.

ЗГЛУМІЦЬ *зак.* Сапсаваць, знішчыць. *Такую ліпку зглумілі.* Магіліцы Івац.

ЗГОНЫНЫ *мн.* Амецце. *Збырэ згоныны, а потым дасы*

поісты конёвы. Арэхава Малар. Отмэты добрэ згоныны. Гершоны Брэсц.

ЗГОРІЛКЫ *мн.* Падгарэлыя часткі варанай бульбы. *Обріж згорілки, бо батько будэ лаятыся. Хаціслаў Малар.*

ЗГЫЗДЫТЫСЯ *зак.* Згізаваць. *Згыздылыся коровы, ны стрыматы йіх. Гершоны Брэсц.*

ЗДАЉГОЦЬ *прысл.* Раней часу. *Здаљгоць не хваліса. Велута Лун.*

ЗДАРАВЯКА *м.* Высокі, плячысты чалавек. *Ну й здаравяка пайшоў. Востраў Ганц.*

ЗДАТНЫ *прым.* Прыгожы. *Які здатны хлапец, так і глядзела б. Варанілавічы Пруж.*

ЗДРІК *м.* Гізун. *Як в жарку погоду здрік нападэ, коровы розбыгаюця. Хмелева Жабін.*

ЗДУБЫЧЛІВОСТЬ *ж.* Здольнасць шукаць здабычу. *Этый субака мае добру здубычлівость. Казловічы Брэсц.*

ЗДУБЯНЁЦЬ *зак.* Вельмі змерзнуць. *На дварэ стаяў мароз, покуль дайшла, то здубянела. Мыслабаж Лях.*

ЗДЫРДЗІЦЦА *зак.* груб. Памерці. *Ек я вытнуўся, так ледзь потым не здырдіўся. Рамель Стол.*

ЗДЫХЛЯК *м. экспр.* Хударлявы, нездаровы чалавек. *Нычого ны йість здыхляк гэтой. Першамайск Стол.*

ЗЁБРЫ *мн. абразл.* Вочы. *Чаго зебры повернуў, ну? Люсіна Ганц.*

ЗЁМНЕК, ЗЫМНЫК *мн.* Зімовая дарога. *Цілу зэму возэла сіно з болота земныком. Арэхава Малар. Зымнык вжэ падмірз, можна йіхаты. Азяты Жабін.*

ЗЁРНЯТА *мн.* Насенне з гарбуза. *Зернята з гарбузоў добре поесці зімою, як нема богато работы. В. Малешава Стол. Дай зернят і сядай. Азяты Жабін.*

ЗІВА *ж.* Прамежак паміж ніткамі асновы, дзе праходзіць чаўнок. *Добрэ ткаты, такая зіва вылыка. Страдзеч Брэсц.*

ЗІКАЦЬ *зак.* Крыкнуць. *Як зікнула на мяне, аж я спалохалася. Сасновы Бор Івац.*

ЗІКРА *мн. абразл.* Вочы. *Якеі зікра! Перавысь Малар. Ёго зікра булы каждый дэнь чырвоныі. Семяховічы Пін.*

ЗІЛЛЕ *н.* Пустазелле. *Зілля в траві було мніго. Гершоны Брэсц.*

ЗЛЕКАЦІСА *зак.* Спалохацца. *Вэльмі я злекаласа, як обачыла ёго у хаце. Здзітава ІІ Бяроз.*

ЗЛІВА ж. Лівень. Почалася така зліва, з хаты ны
выйты. Ставы Кам.

ЗЛІВАК, ЗЛЫВОК м. 1. Збан. *Надоілы цэлы злівак
малака.* Баравікі Лун. 2. Гаршчок. *Поўный злывок ква-
су наварыла.* Перунова Лун. *Цяпер наварыла оно злівок
кашы пшэное.* Дзятлавічы Лун.

ЗЛІМІК, ЗЛІМОК м. Маленькі гаршчок. *Постаў злі-
мік у печ.* Белавуша Стол. *Глядзі, не пэрэвэрні там злі-
мок.* Цна Лун.

ЗЛОГ м. Аблога. *Парыніна лыжела у злогу трэ рокэ.*
Сварынь Драг.

ЗЛОГАВАТЫ незак. Ляжаць аблогай. *Злогом лэ-
жыць полэ, злогуе.* Радзеж Малар.

ЗЛЕПАК, ЗЛЕПОК м. экспр. Малое тоўстае дзіця.
А хлопчык, дальбог, злёпак. Востраў Ганц. *Руки одор-
вэш з тым злёпком.* Кустын Брэсц.

ЗМЭЗБОЧКЫ прысл. Нечакана. *Змэзбочкы показа-
лась хмара.* Астрамечава Брэсц.

ЗМУЦІЦІ зак. Схлусіць. *Змуціў ужэ шось.* Дабручын
Пруж.

ЗМУШЧАЦА незак. Здзекавацца. *Фашысты так
змушчаліся над народом.* Галоўчыцы Пруж.

ЗНАТУРЫТЫСЬ незак. Заўпарціцца. *Знатурывся
кінь, ны хочэ ныек ітэ, шо хоч робэ, хоч плач, а йіхатэ
трэба.* Сварынь Драг.

ЗНЕКУЛЬ прысл. Аднекуль. *Знекуль набосонок вы-
бегла дзеўчынка.* Стрыгінь Бяроз.

ЗНЕЦІКУ прысл. Знянацку, раптоўна. *Знеціку спа-
лохалася.* Задуб'е Ганц.

ЗНІКЁРЫЦІСА зак. Вельмі стаміцца. *Так нарабіўся,
што аж знікерыўся, сразу заснуў.* Лыскава Пруж.

ЗНІСТОЖЫЦЬ зак. Знішчыць. *Столькі зністожылі
ўсяго за вайну.* Агарэвічы Ганц.

ЗНІШЧЫТЫСЯ зак. 1. Прапасці. *Усі буракі знішчы-
лысь.* Гершоны Брэсц. 2. Знійкавець. *Чого ты знішчывся
і мовчыш?* Кустын Брэсц.

ЗНОСОК м. 1. Маленькае яйцо. *Зноскы жывуць міц-
ны.* Літоўск Драг. *Забыры у гнізді зноска.* Орлавічы
Драг. 2. Вылівак. *Курыця знысла зноска, шчэ кажутэ
выливка.* Кустын Брэсц.

ЗНЫЗАЛЫ мн. Дзве верхнія вопраткі, апранутыя
адна на адну. *Знызалы одягнув, а на дворі ек на зло
тыпло.* Тышкавічы Іван.

ЗНЯЎДОЛЕЦЬ зак. Занядужаць, захварэць. *Зусім
я зняўдолеў пад старасць.* Кукава Ганц.

ЗНЯЧОГАЦЬ зак. Тое ж. Сёння, дочанька, я так знячогала, што аж ногі падкошваюцца. Слабажаны Бар.

ЗОБЗЕЛЬ м. Сук. Дэрво было з зобзэлямы. Каменка Кобр.

ЗОВЫІА, ЗОВЫЦЯ ж. Мужава сястра. На летніе канікулы до мене прыехалі братаніч, сестрычна зовіца. Альманы Стол. Моя зовыця вельмі справна господыня. Шэбрын Брэсц.

ЗОЛІННЕ н. Адбельванне палатна ў шчолаку. Молоды вжэ ны знають зоління, колы робляць шчолок і золять полотно. Страдзеч Брэсц.

ЗОЎЗУЛЬКА ж. Божая кароўка. Зойзулька повзэ по руцэ. В. Малешава Стол.

ЗРАДНІТЫ зак. Узрадавацца. Алы мыні пошыховало найты свого мужыка, а моі діты то так зраднілы тогды. Галоўчыцы Драг.

ЗРАЗА ж. Прышчэпачны матэрыял. Шчыпленне провядят зразою. Хмелева Жабін. Прывіз добрых зраз, прышчыплю до дычок. Корчыцы Кобр.

ЗРАЗУ прысл. Адразу. Зразу я скончыла вышываць, а потым і мая сястра. Калоднае Стол.

ЗРАЉІНА ж. Равок паміж загонамі. Зраліна ідэ од борозны до борозны, то ямка до купы. Лукава Малар.

ЗРЭЗАТЫ зак. Скроіць. Зрэж мні платте. Фядоры Стол. Зрэзаты зрізала, а пошэтэ ны вспіла. Сулічава Драг.

ЗРÓДУ прысл. 1. Заўсёды. Мой брат зроду ажно в сем годзін устае. Альшаны Стол. 2. Ніколі. Зроду я ні чула, каб гэтак спявалі. Дзяніскавічы Ганц.

ЗУБАЧЫТЫ зак. Пабачыць. Осынню в лісах можна зубачыты дыкіх кабанув. Клейнікі Брэсц.

ЗУБЫ мн. 1. Карункі. Маня зробіла хорошы зубы, прышыла до кофты. Мікашэвічы Лун. 2. Матыка. Трэба узеты зубы, поворушыты гретку. Крамно Драг.

ЗУБЭНЬКА ж. Торба з аўсом. Тато йіхав в ліс і взяв кунёвы повну зубэньку. Індычы Кам.

ЗУМЫСЛЫ прысл. Наўмысна. Зумыслы спознывся, коб роботу тую розобралы люды. Корчыцы Кобр.

ЗУСЛОН м. Услон. По вечорах некалі маладыя каля Суёнчыхі спявалі і гулялі. Сядзь вось на зуслон гэты, послухай. Слабажаны Бар.

ЗУСНО прысл. Наўмысна. Зусно прыйшоў до вас, коб позычылі. Высокае Бяроз.

ЗУЦ выкл. Псік. А зуц згэтуль. Бярозавічы Пін.

ЗЫКРА́ТЫЙ, ЗЭКРА́ТЫЙ *прым.* Лупаты. Чулавiк вiн так субi, тiльки ж вэльмо зыкратый. Бардзёўка Кам. Гэтой чоловiк зэкратый, вочы такыi. Орлавiчы Драг.

ЗЫЛІЗНЫК, ЗЫЛЫЗНЕК, ЗЫЛЫЗНЯК, ЗЭЛІЗ-НЫК *м.* Рыдлёўка. Дiд копав зылізныком города. Мар-тынюкi Кам. У кутку стоев новы зылызнек. Завялёўе Драг. Батько купыв зылызняка. Гутава Драг. На зэліз-няку був набэты новы тронк. Туляцiчы Иван.

ЗЫЛІЗО *н.* Жалеза. Твэрдый, бы зылізо. В. Якаўчы-цы Жабiн.

ЗЫЛІСКА *н.* Шуфлiк для попелу. Каждый ранок у зыліска выгрыбають попыл. Туляцiчы Иван.

ЗЫМНО *прysl.* Холадна. Наступить осэнь i будэ зымно. Ваўкастavec Кам. На дворi так зымно вжэ. Ма-тыкалы Брэсц.

ЗЫМНЯНКА *ж.* Зямлянка. Тыпэр у нашому сэлі ныма зымнянок, а послэ войны було много. Мiжлесе Бяроз.

ЗЫМОВНЫК *м.* Будынак, куды зносяць на зіму вул-лi. На зыму пчыл зносять в зымовныкы. Макраны Малар.

ЗЫМОВЛЯ, ЗЫМЫВЛЯ *ж.* Зiмоўка. Зымовля лiтюсь була добра, ны холодно, снiгу ны браковало. Шэбрын Брэсц. Моюй коровы тыпэр добра зымывля, i сiна наро-быв доброго i турнэпс е. Сiманавiчы Драг. Такую зымыв-лю надовго запомытае. Сулічава Драг.

ЗЫРКІ *прым.* Гарачы. Чай шчэ зыркi, ня пi. Дзя-нiскавiчы Ганц.

ЗЫСКА́ТІ *зак.* Запатрабаваць, выклiкаць. Узела зыскала мэне до сэбэ в город. Азарычы Пiн.

ЗЭ́ЛО *н.* Месца, дзе расце трысцё. На зэлі стоят жаке на рыбы. Арэхава Малар.

ЗЭ́ШЫТ *м.* Сшытак. У школьным бухвeцi е усякiе зэшыты. Дзятлавiчы Лун.

ЗЯ́ТЫ *незак.* Ззяць, ярка гарэць. Гасы, а то зятымэ одно окно на всэ сыло. Матыкалы Брэсц.

I

ІВА́НЧЫК *м.* Сальцiсон. Забілі свiнню i трэба зробіцi iванчыка. Велле Стол.

ІГРА́ТЫ *незак.* Цвiсцi (пра збожжа). Ужэ жыто iг-рае, курыць, добрэ будзе красоваць. Велута Лун. По-чынае iграць збiж. Макраны Малар.

ІДКЫ́Й *прым.* 1. Ядомы. Купылы такое iдкое сiно,

добрэ падказала зовыця. Корчыцы Кобр. У гэтым місцэ трава ійдкая. Сулічава Драг. 2. Непераборлівы ў ежы. Чоловік ёй ідкый, што даць, то нэ цэдыць, нэ кэцяе, як мій. Гершоны Брэсц.

ІДЛО н. Ежа. А ў нас топіро ідло якое хочыш. Вярховічы Кам.

ІДУХА ж. Дыхавіца. Ідуха напала, ні магу аддыхацца. Сасновы Бор Івац.

ІЕЧНЯ ж. Яешня. Вузьмы пуджар іечні. Кустын Брэсц.

ІНДУЛЯЦІЯ ж. Завіўка. У іі індуляцыя модна. Крытышын Іван.

ІНДЭГЭ прысл. Вось там. Індэгэ ідэ антобус. Хаціслаў Малар.

ІЛЬНЫСКО н. Ільнішча. Коровы пожынуть тыпэр пасты на ільныско. Корчыцы Кобр.

ІЛЬШЫНА ж. Алешына. В ільшыні росла малына. Імянін Кобр.

ІМЕННО прысл. Абавязкова. Наказвалі, каб бацько іменно прышоў. Цераблічы Стол.

ІРГІНІЯ ж. Вяргіня. Вся іргінія пропала. Астрамечава Брэсц.

ІРДЗЕЦЦА незак. Злавацца. Пачынае ірдзецца, то саступі хуценька, тагды будзе лад у хаці. Востраў Лях.

ІРЖАЊІЦА ж. Жытняк. Іржаница як жыто, але расце на балоце. Дзяніскавічы Ганц.

ІРХА ж. Ірха. Прышыхуй ірху, каб сшыты овчыны. Здзітава І Бяроз. Ірха помыж кожушынамы, то овчына быз вовны. Макраны Малар.

ІСЁНКА ж. Дэмісезоннае паліто. Ісёнка в мэнэ вжэ нылюдна. Астрамечава Брэсц. У ёй була рыжа ісёнка. Кустын Брэсц. Маты купыла дочці нову ісёнку. Трудава Іван.

ІСТКЫ мн. Ніткі, адрэзаныя пасля ткання палатна. Дэ твоі істкы? Собэры всі, можэ звязэш кускы і ходнікі зробіш. Шкода такыі нйткы выкыдаты. Камароўка Брэсц.

ІСТЫ незак. Есці. Мы хутко істымэм крупнык, ны ійж просто так. Хмелева Жабін.

ІСЦІС м. Сіла, моц. Стары, а здаровы, ісціс мае у руках, а я не панесу дойга. Дзяніскавічы Ганц.

ІХНІЙ, ІХНЫ займ. Іхні. Іхняя хата с того краю. Шэбрын Брэсц. Іхне поле цягнулося до самого лесу. Дабучын Пруж. Іхны наставнік нэ такій, як наш, добрый. Моталь Іван.

ІЩЭ н. Яйцо. Біглы діты, іцэ впало і разбылося. М. Курніца Брэсц.

ІШЧЭ прысл. Яшчэ. Ішчэ вона порозумніе, молодая. Матыкалы Брэсц. Ішчэ набяры вады. Востраў Ганц.

К

КАБАЌ І м. Вяпрук. Сусід учора закулов кабана. Ялач Драг.

КАБАЌ ІІ м. Певень. За хлевам заспевай кабан. Два-рэц Лун. Кабан заляцеў на плот і голасна заспявай. Баравікі Лун. А шчо ж сёння жыць. Бывало, кудзелі або льну понапрадзеш. Седзелі каля комінка, аж покуль кабаны не заспеваюць. Люсіна Ганц.

КАБАЌА ж. Ручка, якой приводзяць у рух калодзежны врат. У кузні зрабілі мне новую кабару, бо старая паламалася. Падлаззе Лях.

КАБАРЭТКА ж. Табурэтка. На кабарэццы сэдів незнакомый мужчына. Моталь Іван.

КАБАЌ м. Кароткая жаночая куртка. Юй у кабатывы натто хорошэ. Закляценне Драг. Кабат тэплы буй, коратэнькый, пообшываны гычкамы, ззаду розрэзочки булы с сукна. Спорава Бяроз.

КАБАЧЫННЕ н. Бацвінне. Іды нарэж кабачынныя свынню. Ляхаўцы Малар.

КАБЛУК І м. Абцас. Каблук у чобутувэ удурвався, трэба новы набываты, а то няма в чым худэты. Мікалаева Кам.

КАБЛУК ІІ м. 1. Маленькая дужка, якая звязвае цапільна з бічом. Каблук у цэповы лопнуў, новы трэба. Макраны Малар. 2. Аснова ў форме дугі ў драўлянай баране. Каблука дэрэвянога робяць з дубця. Забалацце Малар. 3. Вобад у кошыку, рыбалоўнай снасці. Каблук лопнуў у старом кошэ, зайяжы чым, бо розваліца кош, нэ докопаю картоплёў. Шылін Бяроз.

КАБЛУКЫ мн. Прылада для нашэння сена. Прынысы каблукы, пайдэм по сіно. Гершоны Брэсц.

КАБЛУЧОК м. Прыстасаванне да касы пры касьбе ручным спосабам. Возьмі косу і каблучка. Каблучок прыкрэпляеца до кося, каб лепш зганяці траву у покос. Шылін Бяроз.

КАБЫЦЯ ж. Прыпечак. Кабыцю вжэ почыстыла, була. гразна од горшков, од дыму. Кобрын.

КАВАРՕТКА ж. Прылада для сукання напрудзеных нітак. *Змаж каваротку, а то засну пад гэты скрып.* Гошчава Івац.

КАВГНУТЫ, КАЎКНУЦІ зак. 1. Праглынуць вялікі кусок. *Кавгнув усё за рас.* Сварынь Драг. 2. перан. Знікнуць, раптоўна прапасці. *Куды дзеліс вілкі, што нэ могу найці ў хлеве, кайкнулі недэ сэрэд белого дня.* Шылін Бяроз.

КАВДУН, КОЎДУН м. 1. Жывот (у жывёлы). *В тэзі коровы повный кавдун.* Гершоны Брэсц. 2. Страўнік. *Іды на рычку і помый кавдун.* Мікалаева Кам. *Коўдун вэлікій, добрый сальцісон будэ.* Шылін Бяроз.

КАВДУЧОК м. Посуд, выдаўблены з тоўстага кавалка дрэва. *В кавдучок ссыпають у нас муку.* Арэхава Малар.

КАВЁНЯ, КОВЁНЯ ж. 1. Чапяла. *Учора прыйшоў бацько п'яны, а маці за кавеню ды за ім. Ох, дзе і п'янка дзелася.* Люсіна Ганц. *Дзядзько зрабіў гаспадыні новую кавяню, каб справно вымала чыгуны.* Баравікі Лун. *Памянш. к а в ё н ь к а.* *Узяла кавеньку і выняла чыгуна.* Мікашэвічы Лун. 2. Качарга. *Ковеню выгрэбаюць по-пел.* Цераблічы Стол.

КАВІЛА ж. Мыліца. *Посьлі ранення Міця с кавілой хадзіў.* Слабажаны Бар.

КАВКАТЫ, КАЎКАЦІ незак. Глытаць, піць вялікімі порцыямі. *Він кавкав воду колё колодзяза.* Гнеўчыцы Іван. *Хопіт кайкаці воду холодну, то ж ты нэдаўно ўжэ валялас з горлом.* Пясчанка Бяроз.

КАВЭНЬЧЫЦЬ, КАВЭНЧЫЦІ незак. 1. Мучыць, душыць. *Брат ужэ дзве гадзіны кавэньчыў ката.* Малеч Бяроз. 2. Надакучліва прасіць, енчыць. *Хопіт кавэньчыці, надоеў ужэ.* Шылін Бяроз.

КАГЎЛ м. 1. Група людзей, кампанія. *Цэлы кагал пошоў до дэўчат пэщанскіх на вэчоркі.* Пясчанка Бяроз. *І чого той кагал гурланыт, можна тэшыў гувурэты.* Ліпна Кам. 2. Род, радня. *Твой вялікі кагал, а маіх сваякоў нема.* Альхоўцы Лях. 3. Мясціна (звычайна цэнтр вёскі), дзе ў вольны час збіраюцца людзі. *На кагал усе побеглі.* Св. Воля Івац.

КАГЎЛАМ, КАГЎЛОМ прысл. Сумесна, разам. *Гэты соткі канцовы ўсім кагалом садяць.* Гальцы Стол. *Кагалом усё робіці лэхчэй.* Шылін Бяроз.

КАГАН м. Палка, якой дастаюць ваду з калодзежа. *Каган оборвався і выдро впадо.* Літоўск Драг.

КАГДЗЁ, КАДЗЁ, КАЗЬДЗЁ прысл. Толькі што, ня-

даўна. Кагдзе вона пошла. Запроссе Лун. Мы кадзе прыйшлі з грыбоў. Кукава-Бор Ганц. Было ўжо позна, а дзяўчынка кадзе вярнулася дамоў. Мыслабаж Лях. Казьдзе быў мой бацька ў лесе. Баравікі Лун.

КАДАБЕЦ, КАДОЎБЕЦ м. 1. Дзежка, бочка. Кадабец буў поўны цеста. Баравікі Лун. 2. Бочка без дна, якая ставіцца ў крыніцах, калодзежах. Трэба вставыты в крыніцу кадовбца. Дастоева Иван.

КАДОЎБ м. Дзежка, бочка. Маты насыпала круп у кадовб. Моталь Иван. Зробілі кадоўба, да велікі. Велямічы Стол. Маці трапала на кадоўбе лён. Скорцы Пруж.

КАЁТ м., КАЕТА ж. Сшытак. У каетовэ ны было промакатэ. Лядавічы Иван. Іды в магазін і купы каету. Дубіца Брэсц. Дай мні каету. Гутава Драг. Я купэла в склеповэ каету. Туляцічы Иван. Мамо, як пуйдэш у лавку, то купы каету у клетку. Шылінок Бяроз.

КАЗАН м. Вялікі чыгун. У печы варыўса казан бульбы. Сінкевічы Лун. В казанах картоплі свэнюм варымо. Мікалаева Кам. Пора казана с пэчы выйматы. Кобрын.

КАЙ прыназ. Каля. Кай магазіна много народу. Радаўня Иван. А дед, як нэ свой: той кай одного двора вон сэдыть, то кай другого бачать ёго. Валішча Пін.

КАЙДУБ I м. Дзежка, бочка. Вчора вэшкарала пуслідню пшэзнэцю з кайдуба. Гаравіца Драг. У нас повны кайдуб солэ. Радастава Драг. Вузьмэ сала в кайдубуві. Мікалаева Кам.

КАЙДУБ II м. Вязкае месца на балоце, дрыгва. Ны йды туды, бо там кайдуб, загрузныш. Вулька Сіманаўская Драг.

КАЙМА ж. Узорысты край хусткі. Хустка була с хурушую каймою. Мікалаева Кам. Кайма у гэтыі хусцы була вэльмо гарна. Ляхавічы Драг.

КАЛ м. Бруд, грязь. Посля дошчу на гулыцы много було калу. Яечкавічы Иван. Кал такі ўжэ на дворэ вэсною, хоч с хаты нэ выходзь. Шылін Бяроз. Одзін кал на чэрэвіках, нэ відно, якіе воны: чорны чы корычнёвы. Пясчанка Бяроз.

КАЛАМАЖ м., устар. Чарніліца. У каламаж налылы чэрніла. Хрысцібалавічы Пін.

КАЛАТЫРЫЦЬ незак. экспр. Бегаць. Цэлы дзень толькі калатырыць і калатырыць. В. Малешава Стол.

КАЛАТУШКА ж. Зацірка. Хучей вары калатушку, а то я вельмі хачу есці. Востраў Ганц. Маці поставіла на стол калатушку. Давыд-Гарадок Стол.

КАЛАЧ, КОЛАЧ, КУЛАЧ *м.* 1. Абаранак. *Іды купы кілё калачів.* Гальцы Стол. *Іш кулачі, то полюблять панічы.* Арэхава Малар. 2. Белы хлеб прадаўгаватай формы. *Колачы — ек батоны.* Здзітава І Бяроз. 3. Заверцень з вяроўкі ці з лазы ў форме абаранка. *Калач до ярма круцяць з лозы.* Альпень Стол.

КАЛДОБ *м.* Драўляны круг, якім накрываюць калодзеж. *Калодяз накрываецца калдобом.* Камароўка Брэсц.

КАЛЁЙКА, КОЛЁЙКА *І ж.* Чыгунка. *Рабіла я і на калейцы.* Любішчыцы Івац. *Колейка коло сэла проходзіт іх, то вон і пілнуе ее, следзіт за поратком, добрэ получае за гэты.* Пясчанка Бяроз.

КАЛЁЙКА, КОЛЁЙКА *ІІ ж.* Чарга. *Пасвіць кароў была яго калейка.* Квасевічы Івац. *У нас много короў, колейка нэ хутко пасвіці.* Шылін Бяроз.

КАЛЁТЫ, КАЛЫТЫ *незак.* Бяліць. *Трэба калеты хату, бо свято натходыт.* Мікалаева Кам. *Взавтра будэм калыты сціны.* Дубраўкі Драг.

КАЛЕВКА *ж.* Пілка для фігурнага вырэзвання. *Калёвка — можна зробіты раму на гокно.* Вулька Сіманаўская Драг.

КАЛЕСЫ *мн.* Воз. *Лепш спачатку прывязём сено калёсамі.* Малахоўцы Бар.

КАЛІТА *ж.* Сумка, кашалёк. *Каліта вэліка, а положыці нэма шо.* Пясчанка Бяроз. *На грошы была каліта.* Смаляніца Пруж.

КАЛНО *прysl.* Брудна, гразка. *У нашому сылі вэльмы кално.* Радаўня Іван. *Як вэсна, то кално і на дворэ, і на дарозі, нідэ нэ вылезэш.* Шылін Бяроз.

КАЛОДА *ж.* перан. Божая кароўка. *Калода, калода, калі будзе пагода?* Арабнікі Пруж.

КАЛЫТКЫ *мн.* Гарлачыкі. *Калыткы растуць на воді.* Ляхаўцы Малар.

КАЛЫШЧЭ *н.* Гл. кал. *Машыны розмысылы после дошчу дарогу, стало ныпроходнэ калышчэ.* Мікалаева Кам.

КАЛЬВАЧКО *прysl.* Крыху. *Можэ ты кальвачко з'ясі што-небудзь.* Роўбіцк Пруж.

КАЛЮГА, КАЛЮЖА *ж.* Лужына. *У нас в селе такіе калюгі стояць, шо ні пройці, ні проехаць.* Купаўцы Лун. *Да не лазь ты ў калюгу.* Цераблічы Стол. *Уся дарога была в калюгах.* Малахоўцы Бар. *На вуліцы всюды булы*

калюжы. Клейнікі Брэсц. Обхлёпався всей, пука калюжы прухав. Мікалаева Кам.

КАЛЯНКІ *мн.* Рэзаная бульба. Дасадзілі гарод калянкамі. Навасады Бар.

КАМАШ, КАМЭШ *м.*, КАМАШЫКІ, КАМЭШЫ *мн.* Хатні тапачак. Камаш дай. У камашыках файно ходзіць. Любань Лун. Не хадзі босы, абуй камэшы. Роўбіцк Пруж.

КАМЯК *м.* Бульбяное пюрэ. Камяк быў румяны. Квасевічы Івац. На сьнеданне госпадыня падрыхтавала камякі. Баравікі Лун.

КАМЯНОК *м.* Шкло ад лямпы. Зусім закурэў камянок. Сасновы Бор Івац.

КАНАПЛЯНКА, КОНОПЛЯНКА, КУНУПЛЯНКА *ж.* Цёплая баваўняная хустка. У магазыні няма каноплянкі. Навасады Бар. Коноплянка була тэпла. Макраны Малар. Коноплянку йшчэ закруці, а то вецер велікі. Цераблічы Стол. Завязала чорну коноплянку. Квасевічы Івац. Чулувік купэў мны хурошу кунуплянку. Мікалаева Кам.

КАНАТКА *ж.* Кароткая мужчынская куртка. Вын накладав канатку тогды, як ходыв у город. Закляценне Драг.

КАНДЖУК *м.* Вяровачная частка пугі. Канджук, крынчук, пужално — гэто пастухі добрэ знають. Шылін Бяроз.

КАНДЮХ *м.* Страўнік. У кандюховэ знаходыцца ныпырыварона іжа. Туляцічы Іван.

КАНЕК, КОНЕК *м.* Грэбень страхі. Канёк згныв, новыі трэба. Макраны Малар. Конька з дэрэва на стрэху клалі звэрху, а з соломы казалі хіб. Пясчанка Бяроз.

КАНТОВАТЫЙ *прым.* Гранёны. С кантоватого прэнта нарубэлі зуб'юв ду бурунэ. Мікалаева Кам. Стоўб кантоватый выйшоў, трэба обтэсаці. Шылін Бяроз.

КАНТОПЛІ *мн.* Пантофлі. Скідай кантоплі, бо чысто ў хаце. Велута Лун.

КАНТОР *м.* Аброць. Кантор — гэто з упражы на коня. Раней у каждого господара быў у хозяйстві кантор, бо конь быў у каждого. Пясчанка Бяроз. Наложы кантора на коня. Спорава Бяроз.

КАНУН *м.* Абрадавая памінальная ежа. Канун — хлеб пакрышаны ў салодкую воду. Рубель Стол.

КАНЫЦА *ж.* устар. Дэталё галаўнога ўбору замужняй жанчыны: шнурок або моцна скручаны кусок па-

латна, які абвязваюся вакол галавы, на яго закручвалі валасы. *У бабы шчэ лэжыць каныца.* Адрыжын Іван.

КАНЯ ж. Перагародка. *Зробы шыршу каню, бо тая завуска.* Харсы Брэсц.

КАПА ж. Узорыстае пікейнае пакрывала на ложка. *Кроваты засланы хорошыю капыю.* Радаўня Іван. *Хорошыі капы есціка ў магазіні.* Адвержычы Стол. *Засцілай лепшу капу, бо сёння свято.* Малахоўцы Бар.

КАПАВАЌЬ незак. экспр. Цяміць. *І што твая галованька капуе, хіба ты не бачыш, як трэба рабіць.* Гарадзішча Бар. *Чы тэ ны мыг добрэ капуваты, шо тэ нарубэв, выправляй.* Мікалаева Кам.

КАПАНЬКА ж. Драўлянае карыта для мыцця бялізны. *Налыла воды в капаньку, замочу сорочки.* Драгічын.

КАПАЧ м. Матыка. *А ў нас бульбу капачом капаюць.* Малахоўцы Бар. *Добры у мяне капач.* Навасёлкі Лях.

КАПЕРАЦІЎ м. Магазін. *У прыгожым месцы пабудавалі наш капераціў.* Востраў Ганц. *Капераціў у нас новы — і тавару многа.* Ліпск Лях.

КАПІЖ м. Ніжні край крышы, які выступае над сцяной. *Дошч був кусэй, і капіж ны спас: намоклі.* Мікалаева Кам.

КАПЛЎН м. 1. Хлеб з вадой або з малаком. *Баба робыла унукам каплуна.* Вулька Дастоеўская Іван. 2. Накрышаны хлеб, заліты кіпенем. *Діты едять каплун.* Дружба Брэсц. *Мамо, зрубэ мны каплуну.* Мікалаева Кам. *Залі кіпэтком накрышаный чорный хлеб, добавь сала ростоп'яного, дай будэ каплун тебе.* Шылін Бяроз.

КАПІЦА, КОПІЦА ж. Капа сена. *Пяць капіц паставіў.* Заполле Івац. *Цяшкі копіцэ кладэ зайшэ. Бо много пэрэчынкой у одну копіцу пэрэчыняе і вэлікі робіт.* Пясчанка Бяроз.

КАПЌРЕ часц. Няхай. *Капоре зробіть гэту роботу другім разом.* Узляжжа Стол. *Капоре воно нічога з ім не станеца.* Адвержычы Стол.

КАПЌТА ж. Паліто. Міхаська быў рады, шо ему одзевалі капоту. Калоднае Стол.

КАПТАН м. 1. Пінжак. *Коля надзеў новы каптан.* Сухопаль Пруж. *Я сёння новы адзела каптан, а той ужо знасіўся.* Гарадзішча Бар. 2. Кофта. *Каптана бабе трэба пашыць.* Заліпенне Лях. 3. Касцюм. *Наложы каптана, в люды ідэш.* Справа Бяроз.

КАПТА́НІК м. Кофта. Баба купіла собе каптанік. Сінкевічы Лун.

КАПТА́НЧЫК м. Верхняе дзіцячае адзенне ў выглядзе халаціка. *Пуйдыш на двыр, ны забудь каптанчык одягнуты.* Бучамля Кам.

КАПТУ́Р м. Невялікі абрэзак, які застаецца пасля кройкі палатна. *У Валі поўна каробка каптурыкаў.* Дзяніскавічы Ганц.

КАПУСТЫ́ННЕ, КАПУСЦЁ́ННЕ, КОПУСТЫ́ННЕ н. 1. Лісце і качарыжкі ад капусты. *Прынысы капустыння з огорода.* Гершоны Брэсц. *Капусценне оддай кролям.* Шылін Бяроз. 2. Месца, дзе расла капуста. *Пусці корову на капусценне, то будэ с пашы ўтэкаці.* Пясчанка Бяроз.

КАПЦІ́ мн. Абутак, падобны да тапак. *Мая баба добрэ вяжэ капці.* Казлы Пруж.

КАПЫ́НА, КАПЛІ́НА ж. Невялікая колькасць чаго-н. *Дай капыну молока.* Сіманавічы Драг. *Возьмі капліну хлеба с салом, дай под'есі.* Шылін Бяроз.

КАРАВА́Н м. Штабель торфу. *У караване торф су-хэй.* Азарычы Пін.

КАРА́ВЫ, КО́РЯВЫЙ прым. Брудны. *Каравыя ў цябе вушы.* Навасёлкі Лях. *Назбыраемо корявыі одэжы, пойду в обід помью на озыры.* Выжлавічы Пін.

КАРАЛЕ́ВА ж. Маладая дзяўчына, нявеста. *Кажуць, яго каралева нішто сабе.* Агарэвічы Ганц.

КАРАМКА́ТЫЙ прым. Крывы, карчакаваты (пра лес). *Якая-то хвароба напала на дэрыво, ліс пушов карамкатый.* Радзеж Малар.

КАРА́НДА м. і ж. абразл. Нязграбны чалавек. *Ну і каранда, заставок нэ пэрэйдэ.* Валішча Пін.

КАРА́СЬ м. Жалезная палоска, якую прыбіваюць пад ніз драўлянай восі воза. *Карась — шчоб колутка ны змэлювалась.* Спорава Бяроз.

КАРА́ТКА ж. Нераст. *Ішла каля Мышанкі і бачыла, што каратка пачалася.* Падлаззе Лях.

КАРАЧОВА́ТЫЙ прым. Моцна скрыўлены, пакручаны (пра дрэва). *Карачоватэ дэрэво прыўёз мой, але можэ ўжэ шо выбэрэм на доскі роспусціці.* Шылін Бяроз.

КАРАЧУ́Н, КОРАЧУ́Н м. 1. Бярозавы венік. *Зробы доброго карачуна.* Пруска Жабін. 2. Стары, абдзёрты венік. *Я карачуном шоровала підлогу.* Клятная Пін. *Вытры ногі об карачун.* Маціевічы Жабін. 3. Корч, нешта крывое. *А, гэто кровати поломаны выкынулы, а я думаю,*

шо кривое дэрыво, то корачун. Радзеж Малар. 4. перан. груб. Згорблены, ссутулены, криваногі чалавек. Карачун некi, гэтой ее кавалер. Пясчанка Бяроз.

КАРБУНЕЦ, КАРБУНЯЦ м. Чорт. Карбунец ёго ведае, дэ вон ходзіт. Угляны Бяроз. Каб цябе карбуняц узай. Бакуны Пруж.

КАРДУПЭЛЬ м. іран. Чалавек малога росту. Куды ты, кардупэль, прэшся, ты ж ны дастанэш. Закляценне Драг.

КАРКОВЫНА ж. Сала з карка свінні. Дай ім сала с карковыны. Шэбрын Брэсц.

КАРНАТЫ, КОРНАТЫ прым. Кароткі. Каптан быў карнаты. Скорцы Пруж. Корнаты там раткі, хутко выгрэбэм. Шылін Бяроз.

КАРНАТО, КОРНАТО прysl. Коратка. Карнато зрабіў. Скорцы Пруж. Корнато одрэзаў, трэба было добра памераці зразу. Пясчанка Бяроз.

КАРОСТА, КОРОСТА, КУРОСТА ж. Кастрыца. Каросту вазілі на пасцёл. Ласасіна Пруж. Короста дыхаці нэ давала, як колесь трэпалі ў колхозі лён. Шылін Бяроз. Мныго коростэ в кудэлі. Дзмітравічы Кам. Кулу тэрныцы ліжало мныго куросты. Мікалаева Кам.

КАРПАНЫ мн. Плот. Огород загородалы новымы карпанами. Тэўлі Кобр.

КАРТА ж. Павестка. Раней казалі карта, як кого вызывалі, коб у суд яўляўся. Шылін Бяроз.

КАРДОПЛЯ, КАРТОПЛЯ, КАРТОФЛЯ, КАРТОХЛЯ ж. Бульба. Мы сажалі кардоплю. Маларыта. В Камынэцкім раёне смачная картопля родыця. Мікалаева Кам. У нас вэсною садят картоплы. Гершоны Брэсц. Картопля паспела, можна выбяраць. Паланэчка Бар. Картофлю яшчэ рана садзіць. Нецеч Бар. На высокум місцы ростэ мізэрна картохля. Кавалікі Кам.

КАРТАПЛЯНІК м. Блін з цёртай бульбы. Сёння вам адных картаплянікаў напаяку. Нецеч Бар.

КАРТОПЛЯНКА ж. 1. Звараная і патоўчаная бульба. Трэба стойкці бульбы на картоплянку. Талмачова Стол. 2. Суп з бульбаю. Наварыла картоплянкі, засмачыла салом. Кустын Брэсц.

КАРТОПЛЁННЕ, КАРТОПЛЫННЕ, КАРТУПЛЁННЕ н. Бульбоўнік. Картопленне хорошэ, будут картоплі. Шылін Бяроз. Картоплынне поросло в рост чоловіка. Семяховічы Пін. Картупленне посохло, пура с поля забраты. Мікалаева Кам.

КАРТОПЛІСКО, КАРТОПЛЫСКО *н.* Бульбянішча. *На картопліску добрэ родыт пшанэця.* Мікалаева Кам. *Пэрэгоралы всё картоплыско.* Гершоны Брэсц.

КАРТОЧКА, КАРТУЧКА *ж.* Фатаграфія. *У тэбэ хороша карточка.* Ботава Пін. *Мні Ваня ны однэі карточкі ны прыслав.* Радзеж Малар. *За сціклom в рамцы на стыны вісылі картучкі.* Мікалаева Кам.

КАРТУН *м.* Фартух. *Баба пушыла Мані новыі картун.* Мартынюкі Кам.

КАРЧЫК *м.* Верхняя частка стану, да якой прышываюць сабраны ў зборку матэрыял. *Карчык пурвався, і я вставыла другіі.* Бабічы Кам.

КАРЫ *мн.* 1. Сані для перавозкі бяровення. *Запрагаі кары і едзь у лес на вывазку.* Роўбіцк Пруж. 2. Вялікі воз. *Кары, як і тачка, коб грузы пэрэвозіці, оношо воз.* Шылін Бяроз.

КАСНІК, КОСНЫК, КУСНЫК, КУСНЭК *м.* Істужка. *Трэба купіці тры метры чырвонага касніка.* Малахоўцы Бар. *На сподніцы нашыто багато коснікоў.* М. Арлы Стол. *Заплытыся чырвонымі косныкамі.* Карсынь Іван. *Маты повязала свойі дочці косныка.* Боркі Пін. *Таня зав'язала в косы чырвоны кусныкі.* Дубіца Брэсц. *Колыся запліталы у косы кусныкі.* Какорыца Драг.

КАСНІКІ *мн.* Шнуркі да чаравікаў, ботаў. *Глядзі, у цебэ развязаліся каснікі на чаравіках.* Андрыянаўка Пруж.

КАСОВАЇЦІ, КАСУВАЇТЫ *незак.* 1. Забіваць, знішчаць. *Госэнню ўпэродж качкі касуют, а потом гусэй, іх мэч корміці трэба.* Шылін Бяроз. *Охотнікі всіх вувків в лісы касувалі.* Мікалаева Кам. 2. Псаваць, марнаваць. *Мусіт, нарочно выпусціла свое курэнята, коб мое граткі касовалі.* Пясчанка Бяроз.

КАСТОПҚЫ *мн.* Стары, зношаны абутак. *І не стыдно ў кастопках ходзіць?* Велута Лун.

КАСТРЫЦА *ж.* Ігліца. *У лесе много кастрыцы.* Ласасіна Пруж.

КАТАНКА *ж.* Куртка. *Наложі катанку, а то на дворі холодно.* Плотніца Стол. *Маша пошыла Қолі катанку.* Бярозавічы Пін.

КАТАНҚЫ *мн.* Валёнкі. *У магазін прывэзлы катанкы, нэ трэба просіты, коб Лях выбыв.* Ляхаўцы Малар. *Пытро купыв субі катанкы.* Кустын Брэсц.

КАТАРЭЗНІК, КАТОРЭЗНІК *м.* груб. Хуліган. *У суседа пачці ўсе хлопцы катарэзнікі.* Слабажаны Бар. *Нэ*

хлопцы, а некі каторэзнікі гэты дзеці, ні свого, ні чужого нэ слухаюць, усэ найрэд роб'ят. Шылін Бяроз.

КАТРЫНКІ, КАЦЭРЫНКІ *мн.* Астры. Пэрэд хатою дэвчата посадылы много катрынок. Осаўцы Бяроз. Узяла ў Веры насення з кацэрынок, посею гратку, вэльмі хорошэ цвітуць. Пясчанка Бяроз.

КАТЎН *м.* Чапяла. Тата зрабіў добры катун. Мікашэвічы Лун.

КАЎКАЦЬ *незак.* Мяўкаць. Выпусці ката, хай не каўкае. Люсіна Ганц.

КАЎТАНІКІ *мн.* Мучныя клёцкі. Вельмі смачныя каўтанікі згатавала наша баба. Мікашэвічы Лун.

КАХНУТЫ, КАХНУЦІ *зак.* 1. Кашлянуць. Вжэ і кахнуты нэможна. Кустын Брэсц. Кахнуці нэма як, так боліт шво, шо порэзалі, той боюс простудзіціс. Пясчанка Бяроз. 2. Прыкметна зменшыцца. Сало за зіму кахнуло, летом нэ так будэ йці. Шылін Бяроз.

КАЦІБА, КАЦЮБА, КОЦУБА, КОЦЮБА *ж.* 1. Качарга. Жар з плыты выгрыбаюць кацібою. Ляхаўцы Малар. Каля печы стаяла кацюба. Лядзец Стол. Коцубу мне зробі ў кузні, бо гэта ўжэ ўся вышчэрб'яна, нэма як уголле выгрэбаці. Пясчанка Бяроз. Выгорны коцюбою угілле. Мікалаева Кам. 2. Чапяла. У мынэ нэма под рукою коцубы, ны выйму горшчок. Высокае Бяроз. У кутку стужа коцюба. Вулька Дастоеўская Іван.

КАЦЯХЁ, КОЦЯХІ *мн.* Суквецце. Наламнэ гулек з кацяхаме. Радастава Драг. Хорошы якіе коцяхі гэты. Шылін Бяроз.

КАЧАВЫЛО *м.* Месца, дзе качаўся конь. Постуй, не влізь в качавыло, а то будэ чырак. Калавуравічы Пін.

КАЧАЛЕЧКО, КАЧАЛОЧКО *н.* Таўкач, мешалка. Кудэ гэта качалечко поделос. Валішча Пін. Подаі сюды качалочко, тойканицу стоічу. Шылін Бяроз.

КАЧАЛКА *ж.* Кукурузны пачатак. Діты прынэслы додому кукурузных качалок. Ляхаўцы Малар.

КАЧАЛКО *н.* Качалка. Праса ж нэ было раней, усэ качалі качалком. Пясчанка Бяроз. Маты брала качалко, коб покачяты ручныкы. Шэбрын Брэсц.

КАЧАНЫ *мн.* 1. Капуста. Качаны кажом, капуста не кажуць. Велле Стол. 2. Страва, згатаваная з капусты. Качаной, солоткіх наварыла. Велле Стол.

КАЧУР, КАЧЭР *м.* Качар. Качур поплыв з качкамы. Камянюкі Кам. Качэр вэльмі добрый у ее. Шылін Бяроз.

КАША́НКА ж. Крывяная кілбаса. Кашанку вдома робымо і добра выходыць. Сварынь Драг. Крупу варым грэцку ці ячну, мешаем з крывёй, дабайляем жыру, у тойстые кішкі наліваем, гэ кашанку робім. Рубель Стол.

КАША́Н м., КАША́НЫ мн. Галёш. Одзень кашаны, бо дошч. Любань Лун.

КА́ШКА ж. Пралеска. Кашка голубіе в траві. Макраны Малар.

КАШМІРЎКА, КАШМЫРЫ́ВКА ж. Шарсцяная хустка ў кветкі. Зарэ ў кашміроўках мало хто і ходзіт, ужэ і нэ кажут кашміроўка, а больш хустка, а некаторы, коб молодым догодзіці — то й платок. Шылін Бяроз. А зав'язала на голову кашмырывку? Бабічы Кам.

КАШЭ́ХА м. і ж. пагард. Неахайны чалавек. Кашэха ты, як тобе не стыдно так пэчкаціса. Любань Лун.

КВА́ПНЫЙ прым. Прывабны. Квапна тэлушка ў Мані, але дорого хочэ. Пясчанка Бяроз.

КВА́РТА ж. Кубак. Коло выдра стоела кварта. Павіцце Кобр. Выні кварту молока, то будэш душча. Шылін Бяроз.

КВАС м. 1. Бурачны квас. Квас — гэто юшка у квашаных бураках, п'юць іі бы воду. Адрыжын Іван. 2. Хлебны квас. Запарваюць отрубы жытніе, дабайляюць корку хлеба — это квас і п'юць і вараць. Рубель Стол. 3. Вараная кіслая страва. Наварыла жонка цепер квасу. Альшаны Стол.

КВАСКА ж. Вялікая бочка. Васыль купыв кваску на гуркы. Замшаны Малар. У куце стаіць кваска. Дзяніскавічы Ганц.

КВАСЛІ́НЫ мн. Закваска. Оўсяны кісель рошчыняем, на сіто процэдзім, вон состоіцца, зліваюць воду, та вода квасліны, а остаецца цэж, с цэжу вараць кісель. Альманы Стол.

КВАСО́К, КВАСЭ́Ц м. Шчаўе. У мэнэ ужэ вэлікі квасок у городзі. Рубель Стол. Вырос квасэц і вэльмы кіслый. Моталь Іван.

КВАСО́ЛЯ ж. Фасоля. Смачный суп с квасолію. Рыкавічы Жабін.

КВАЧ м. Пэндзаль. Цётка Хведора пошла до суседкі за квачом хату беліць. Азярніца Лун. Дывыса і мні здавалоса, бутто він квачом ны дотыкавса до стыны. Вулька Дастоеўская Іван. У нас квача, чэм хату калят, робат з довгого сына. Мікалаева Кам. Добрый квач і беліт добрэ, пасоў нэ пакідае. Шылін Бяроз.

КВАША ж. 1. Кіслае малако. *Кваша — як скыснэца молако. Здзітава І Бяроз.* 2. Кісла-салодкая страва з мукі. *Кваша — то, што жытню муку заколоцяць, вона кісне, соложэ, вараць. Кваша — болтушка кісленька і ўсё.* Рубель Стол. *Добрая кваша отрымалася у мой жонкі.* Альманы Стол.

КВАШАНІНА, КВАШЫЛНА, КВАШЫЛБІНА, КВАШЭЛІНА ж., **КВАШЫЛІНЫ** мн. Халадзец. *Квашаніна на гэты раз удалася. Ліпск Лях. На высіллі вельмоілы квашылну. Бярозавічы Пін. Колысь на высіллі квашылына була гавна закуска. Карсын Іван. Квашэліна з тэлячых голёнок смачна. Кустын Брэсц. Квашэліну трэба знаці як варыці, каб застыла хорошэ. Шылін Бяроз. Квашыліны — смачна іжа.* Мікалаева Кам.

КВАШКА ж. Качка. *Летам вада ў лузе кепская, бо гэтыя квашкі адтуль не вылазяць.* Слабажаны Бар.

КВАШОНА ж. Гл. квашаніна. *Квашона тожэ була на свято.* Крамно Драг.

КВЕЛІЦЦА незак. Дразніць. *Хваціць тобе квеліцца.* Велямічы Стол.

КВЕТКА, КВІТКА ж. 1. Кветка. *Як е кветка ў хаці, той хата хорошча. Пясчанка Бяроз. Якая в тыбэ хуроша квітка і пахтэт добрэ.* Мікалаева Кам. 2. *Мяцёлка проса, аўса. Будэ мныго проса, бо квітка вылыка.* Гершоны Брэсц. 3. *Нязжатыя сцябліны жыта, якія пакідалі ў час дажынак. Як дожыналы жыто, то на полы покыдалы квітку.* Ляхаўцы Малар. 4. *Букет з каласоў, зёлак, кветак. У кветку ўходзіт многа чого: мнята, жыто, ечменны колоскі, мак, квэткі разныя. Ёе дэржат у хаці ўвэсь час, а на другі год складают свежу.* Шылін Бяроз.

КВІТКОВАЦІ незак. Абілечваць. *Гэта ўжэ зарэ ўсе кажут давай білета чы бэры білета, а раней — квіткуй.* Пясчанка Бяроз.

КВІТОК м. Білет. *Дай мне квітка на автобус.* Мыслабаж Лях.

КВІТЭТЫ незак. Цвісці (пра жыта). *Дві нэділі жыто квітуе, дымок ідэ.* Сварын Драг.

КВОКАТЫ, КВОКАЦІ незак. 1. *Кудахтаць. Выдно, курыця зныслась, бо квокчэ.* Мікалаева Кам. 2. *перан. Ныць, скардзіцца. Ты ўсю жызню квокчэш, усэ нечым нэдовольна, вечно тобе нешо трэба.* Шылін Бяроз.

КВЫЧАТЫ, КВЫЧЯТЫ незак. Вішчаць. *Нысэ хучый свэнюм істы, а то квычат.* Мікалаева Кам. *Поросятка почалы квычяты.* Кустын Брэсц.

КЕ злучн. І, ды. *Пеця ке Оля былі выдатнікамі до дзесятого класу. Альшаны Стол.*

КЕЙ, КІЙ м. *Палка. Прынысэ міні кея. Акропна Драг. Тылну курову ны можна бэты кіём. Мікалаева Кам.*

КЕЛБ м. *Пячкур. На чэрвяка зловів доброго келба. Св. Воля Івац.*

КЕЛЬДЮХ, КЭНДЮХ м. 1. *Страўнік. Який напханий кельдюх. Спорава Бяроз. Прэш і прэш усё — кэндюх лопнэ. Варацэвічы Іван.* 2. *Сальцісон. Купылы смачного кельдюха. Боркі Бяроз.*

КЕЦАЛО м. і ж. *асудж. Марудны, неахайны чалавек. Чы так мэе, кецало ты. Сулічава Драг. Ну і кецало, а нэ мужык, дзівіціс надоело. Шылін Бяроз.*

КЕШКАТЫСЬ незак. *Марудзіць. Чого кешкаішся, хучый кунчай руботу, ігы трэба, ждаты ны будут. Мікалаева Кам.*

КЕШКАЦІ незак. *Мяшаць, варочаць. Кешкала, кешкала, а воно ўсёроўно попрыліпало. Шылін Бяроз.*

КІДАЛЬНІК, КЫДАЛЬНЫК м. *Чалавек, які складае стагі. Кідальніка нанімаць не трэ, самі пойдзем. Рубель Стол. Кыдальнык ідэ стога вэршыты. Лапацін Пін.*

КІДЭРЫ мн. *Мяккія складкі, фалды. Платте у кідэры пошыла. Барычэвічы Пін.*

КІЗЛЫ мн. *Жалезныя вілы. Вылыкымы кізламы накладалы гный. Ляхавічы Драг.*

КІЗОК м. *Гарышча ў хляве. Злазь на кізок за сіном. Вулька Лун. Бацько паложыў на кізок сено і солону. Люсіна Ганц.*

КІЛЬКА, КІЛЬКО прысл. *Некалькі, колькі. Кілька раз ходыв по грыбы, алэ стілька ны разу ны набрав. Вулька Дастоеўская Іван. Кілько хочэш узяты картоплюв? Мышок, два? Мікалаева Кам.*

КІЛЦЭ н. *Круг. Мій чулувік купіў у лавцы кілце кувбасы. Асаўніца Іван.*

КІЛЁШОК, КІЛІШОК м. *Стограмовы келіх. Налій в кілешок гурілки. Мікалаева Кам. Кілішкі стоят на столі. Чарнаўчыцы Брэсц.*

КІМАРЫТЫ незак. *экспр. Драмаць. Старэнька бабка сыділа, кімарыла. Шэбрын Брэсц.*

КІНОВШЧЫК, КІНШЧЫК м. *Кінамеханік. Інтірэснэ кіно прывіз кіновшчык з города. Мікалаева Кам. Кіншчык новыі ожэніўса на Лідзі. Шылін Бяроз.*

КІНОР м. *Тое ж. Кінор поехаў по ленты. Велута Лун.*

КІНОЎНІК м. Тое ж. *До нас прішоў кіноўнік. Пузічы Лун.*

КІПКА ж. Паглыбленне ў сцяне печы. *Як лізуть на ніч, на кіпку становляцца. Барычэвічы Пін.*

КІПЫТОК м. Кіпень. *Кіпытком заваруюць чай. Макраны Малар.*

КІПЭНЬ м. перан. Мароз. *Рано був вэльмо вэлыкі кіпэнь. Боркі Пін.*

КІРАЎНІЦА ж. Руль. *От навучыўся ездзіць: ногі на кіраўніцу і бяз рук едзе. Паланэчка Бар.*

КІРКА ж. Абцас. *Збэла вчора праву кірку. Мікалаева Кам. От кіркі тонэнькі, як воны у ёй нэ пэрэламнуцца. Моталь Іван. Памянш. кірочкэ мн. А нашчо міні сты тонэнькэ кірочкэ. Радастава Драг.*

КІРЎХ м. Страўнік. *Кірух вжэ повный, бо натупталэ затувкэю. Радзеж Малар.*

КІСЁТ м. Кашалёк. *Повный кісет грошэй назбырала. Радчыцк Стол.*

КІСЛЯК м. Кіслае малако. *У гечыку був одзін кісляк. Чарабасава Лун.*

КІТКА ж. 1. Вязанка, цюк. *Засталося можа кітка сена. Ласасіна Пруж. 2. Суквецце. У кітках богато проса. Радзеж Малар.*

КІТЫЦЯ ж. Кутас. *Шаль з кітыцямы. Гарадная Стол.*

КІХА ж. Камера для веласіпеда. *Трэба замяніць кіху у ровары. Навасёлкі Бар. Кіха пробіта, трэба клеіці, бо бэз ровэра нікуды. Пясчанка Бяроз.*

КІЧУК м. Сальцісон. *Смачны кічук маці зробіла. Рубель Стол.*

КІЦІКАТЭ *незак.* Казытаць. *Нэ кіцікай мыні травэньню по нозі. Акропна Драг.*

КІЯХІ, К'ЯХІ мн. 1. Кукуруза. *У горады посадылі кіяхі. Гарадная Стол. На ферму прывязлі кіяхі. Гута Лях. Вот выраслі к'яхі, аж душа радуецца. Любань Лун. 2. Рагоз. Діты клалы ляльку на подушычку, напханую кіяхамы. Сямяховічы Пін.*

КЛАСТЫ *незак.* 1. Апранаць, надзяваць. *Клады пальто, і пуйдымо на двыр. Кустын Брэсц. 2. Распальваць вогнішча. Клады огонь, спычэмо сало. Мікалаева Кам.*

КЛАТКА ж. Куча. *Вялікая клатка гною на полі. Адрыжын Іван.*

КЛЕВЁЦ, КЛЕВЭЦ м. Малаток. *Дай мне клевец жор-*

ны біці. Бастынь Лун. Тут прыбіці трэба, дай мне клевца. Цераблічы Стол.

КЛЕЕ, КЛЫІ *мн.* Жыццёвыя сілы. Клее ўсе выцягнулі гэты дзеці, оно на іх і робіш, усё давай ім. Шылін Бяроз. Стары вжэ. Взі клыі вжэ выцягнаны. Субаты Драг.

КЛЕКОТАЇЦІ *незак. экспр.* Рагатаць. Клекочэ, аж заліваецца, хопіт, можэ, робіці пора. Пясчанка Бяроз.

КЛЁМРА *ж.* Пражка. До рэмя купілі нову клемру. Здзітава II Бяроз.

КЛЕТЬ, КЛЕЦЬ, КЛІТЬ *ж.* 1. Нежылы пакой для захавання прадуктаў. Клеть была малая. Харомск Стол. У клеці стаялі ўсе прадукты. Скорцы Пруж. Прынэсы сала з кліті. Глінка Стол. 2. Невялічкі хлёўчык, дзе складаюць гаспадарчыя прылады. Вынесьмо бочку з клеці, а то росохлася. Купаўцы Лун.

КЛЁШНЯ *ж.* 1. Калашына. Удна клешня була курочка за другу. Мікалаева Кам. Яка у тэбэ клешня шырока. Кустын Брэсц. 2. Ключня. Злужэв рака, а в ёго удна клешня була вылека, а друга — малая. Мікалаева Кам. Шо там наесіса з рака, одна клешня, а грошы плаці. Шылін Бяроз.

КЛЁШЧІ, КЛЁШЧЫ *мн.* Драўляная аснова хамута. Коло клешчюв хамуціна прывязваецца. Альпень Стол. Мныго налужэв на выз, кынь рванув і клешчы пулумаіся. Мікалаева Кам.

КЛЁК *м. экспр.* Розум. Вон зусім не мае клёку ў галаве. Бакуны Пруж.

КЛЁКЫТКА *ж.* 1. Прылада ў кроснах, да якой мацуюць ніт. Хурушу клёкытку зрубэв мны чулувік, лёхко ткаты. Мікалаева Кам.

КЛІЕНКА *ж.* Цырата. Коб ны пумэрзлы пусажаны пумыдоры, іх накрылы кліёнкію. Клейнікі Брэсц. Застыле на стыл нову кліёнку, хурышч будэ. Мікалаева Кам.

КЛІН *м.* Трохвугольная ўстаўка. У ёго завылыкы кліны вшылы. Лукава Малар.

КЛІНОК, КЛЫНОК *м.* 1. Палатняная трохвугольная торбачка для прыгатавання сыру. Налылы повный клынок творогу. Моталь Іван. Пулужэ на клінок тяжкій камінь, то хучый стычэ сыроватка. Мікалаева Кам. 2. Невялікі ўчастак поля. Клінок жыта остайса. Рубель Стол. Клінок трэба посыяты вручную, сыялцы ныма дэ розвырнутысь. Мікалаева Кам. Клінок некі вышой, але гораці больш нэ буду. Шылін Бяроз. 3. Клін. Вбы клінок в сныт,

лёкшый ризаты будэ. Мікалаева Кам. Клінок вшэла в на-
гавэці, свубудный худэты. Там жа.

КЛІЎНЯ, КЛОВНЯ, КЛОМНЯ ж. Кломля. Тэпэр
хлопцы рыбы богато наловылы кліўнею. Гальцы Стол.
Мы взяли клоню і пошлі ловыты рыбу. Клейнікі Брэсц.
Кломнею зарэ добрэ ловіці. Шылін Бяроз.

КЛІШАВЫ, КЛЫШНЯВЫ прым. Крываногі. Усе дзе-
ці ў ёго клішавы, бы бацько. Гэта дэўчатам нэхорошэ,
а хлопцам усяк удасца. Пясчанка Бяроз. Наш Хвэдор
клышнявы. Плоска Брэсц.

КЛІШОК м. Шклянка. З клішка пыв чай. Ботава Пін.

КЛОЧЧЭ н. Пачаскі. Клоччом, як і мохом, затыкают
дыркі в стынах хліва. Мікалаева Кам.

КЛУНЯ ж. 1. Пуня. У клуні мы складаем жыто. Дру-
жба Брэсц. Ду клуні кулесь звозылы сыно, кунюшэну,
жэто, пшаныцю, увэс, сулому, свырэдэю. Мікалаева Кам.
2. Свіран. Улетку вэльмі гарачэ спаць ў хаці, а у клуні
лепш. Раздзялавічы Ганц. Клуня стояла ныдалэко от
хаты. Радзеж Малар. 3. Хлеў. У клуні лежало много
сена. Пясчанка Бяроз. У клуні стоіт скотэна. Брашэвічы.
Драг.

КЛУСТАСЦЬ м. Растоплены тлушч. Мачай бліны
ў клустасць. Нецеч Бар.

КЛУЧЫКЫ мн. Насілы. Клучыкы поломалыся, трэба
робыты новы. Ляхавічы Драг.

КЛЫБАЦІ незак. экспр. Кульгаць. Захворэў, можэ,
шо так клыбаеш? Шылін Бяроз.

КЛЫКАТЫ, КЛЫКАЦІ незак. Глытаць. Кусае і ны
жуючы клыкае. Вулька Сіманаўская Драг. Горко ў році,
клыкаці нэ дае нешо, зноў захворэла. Пясчанка Бяроз.

КЛЫНАЧ м. Гл. клінок 1. Достань сыра з клынача
і розвыды смытаныю. Дубраўкі Драг.

КЛЭН м. Тое ж. У клэновэ под камынём лыжэв сыр.
Арэхава Малар.

КЛЮКА I ж. Брусок з кольцамі, на якія падвешваюцца
ніты. Зачэпыла нйт за клюкы. Одна клюка вышэй, а дру-
гая ныжэй, трэба выправляты. Горск Бяроз.

КЛЮКА II ж. Матыка. Ключэю копалы картоплі.
Моталь Іван. Попросіла ў Цуруля, коб клюку зробіў,
а то бульбу копаць німа чым. Люсіна Ганц. Памянш.
к л ю ч к а. Нам зрубылы добру ключку. Макраны Малар.
Ключкэю сэдячэ купаемо. Сварынь Драг.

КЛЮЧ м. 1. Вочап. Коворот ззаду, а ключ спэрэду
коло стойба, шо стаўят коло колодэзя, як раней гэта было.

А на ключэ вешалі вэдро. Шылін Бяроз. 2. Бусак. Дай ключа вэдро выцягнуты. Гершоны Брэсц. 3. Прылада для выцягвання сена. Ключэм скубают сено з стогаў зімою. Пясчанка Бяроз.

КЛЮЧКА *ж.* 1. Вочап. Ключка зламалася і выдро утопылося. Макраны Малар. 2. Кульба. Ключка якраз, ны довга і ны куротка, лёгка з ёю худэты. Мікалаева Кам. 3. Ручка на кассі. Пуправ ключку на кусцёвы, бо кусэты кепсько. Мікалаева Кам. 4. Гл. ключ. 3. Ключкую лёкшый скубеты сыно, чым голымі рукамі. Ліпна Кам.

КЛЯВАЦІ *незак. экспр.* Ледзь жыць, чуць дыхаць (пра слабага чалавека). Оношо клявае гэта цётка, нэмае ёжэ шчытай. Шылін Бяроз.

КЛЯК *м.* Корань. Некого кляка выкопала на городзі, але ж там ніц, здаецца, і нэ росло такога. Шылін Бяроз.

КЛЯМРА *ж.* 1. Зажым, у якім бярвяно ці дошка сціскаецца пры дапамозе кліноў. Клямрою стыскаюць дошкі у пудлозі. Хмелева Жабін. Прынысэ дві клямры, то будымо пырыстылаты пудлогу в хаты. Мікалаева Кам. 2. Два сцягнутыя жалезнымі прутамі слупы, пры дапамозе якіх мацуюць сцены. Клямры добрэ трымаюць сціны. Сварынь Драг. 3. Скаба, металічны зажим. У концы дышла прымоцована клямра жэлезна. Азарычы Пін.

КЛЯПА *ж.* Борт у вопратцы. У мане адарвалася кляпа в пальто. Андрыянаўка Пруж.

КНУР *м.* Кныр. У нас свінэй до кнура водят на ферму. Зенькі Кам. В кулхозы кнур пуродыстый. Мікалаева Кам.

КНЫБЕЛЬ, КНЭБІЛЬ, КНЭБЫЛЬ *м.* Кіёчак для вязання снапоў. Кыблём лёхко в'язаці снопы. Лыскава Пруж. Кнэблём вяжуть снопа. Дзмітравічы Кам. Кнэблём муцный звязыш снопа, чэм рукамі. Мікалаева Кам.

КНЫГА *ж.* Кнігаўка. Кыга стогнэ над болотом. Кустын Брэсц.

КНЭЦІЦІ *незак. экспр.* Біць, сцёбаць, хвастаць. Ох і кнэціці трэба за такую работу, шо нэ слухают. Чому нэ подождаци, як казаў? Шылін Бяроз.

КНЯГІНЯ *ж. экспр.* 1. Маладая дзяўчына, нявеста. Куды вжэ выбіраешся, княгіня? Купаўцы Лун. Княгіня вжэ поехала додому. Баравікі Лун. У мэне ужэ дочка княгіня, хоць замуж оддавай. Любань Лун.

КОБЫЛЕНКА ж. Ваўнянка. *Кобыленкі мочымо, солімо, то добры грыбы.* В. Якаўчыцы Жабін.

КОБЫЛКА, КУБЭЛКА ж. Вочка ў ніце, праз якое працягваюць нітку асновы. *Ты зработыла вэлыку кобылку.* Камароўка Брэсц. *Кубэлка прутэрлась, трэба звязаты нову.* Мікалаева Кам.

КОВБАК м. Калодка, на якой колюць дровы. *Зрублы мы з братом бырозового ковбака.* Ваўкастavec Кам.

КОВДОЛЕТЫ незак. Прасочвацца, выходзіць. *Дэм ковдолев на хату, бо була закрыта лухта.* Перавысь Малар.

КОВЗАЛКА, КОВЗЯЛКА, КОЎЗАЛКА ж. Каток. *Діты взяли конькы і пушлы на ковзалку.* Смолін Брэсц. *Дыты на лэджбах ковзались на ковзальцы.* Мікалаева Кам. *Дзеці ездзілі по коўзалцы.* Пясчанка Бяроз.

КОВЛАК м. зневаж. Звяглівы чалавек. *Мій сусід геть ек той ковлак, зроду сваріця.* Радастава Драг.

КОВОРОТ м. 1. Калодзежны журавель. *Цепер і ковороту не відаць на сале.* Люсіна Ганц. *Зламався коворот, ныма як вудэ набраты.* Мікалаева Кам. *Коворота ставілі на зводові коло колодэзя, вон поднімаўся ўгору, а тоды вэдро опускалось, як ішы можна сказаці.* Шылін Бяроз. 2. Вароты. *Вітёр стукае коворотом, зачыны.* Замшаны Малар.

КОВРІТОК, КОВРÓТОК, КОЛОВОРÓДОК, КОЛОВРÓДОК м., КОВОРУТКА ж. Калаўрот. *Шэ вун коврiтка ны здымав з горы, шэ кудэля ны преджэна.* Мельнікі Малар. *У мэнь вельмэ добрый ковроток.* Рыкавічы Жабін. *На коловородку хучій прасты ныткі.* Дубраўкі Драг. *Дай, Манё, свого коловродка льну на уток на-прасты.* Цвярдоўка Пін. *Коворутку выныслы з хаты, бо прасты ны було чого.* Лука Кобр.

КОВЭНЧЫЦЦА незак. Мучыцца. *Зробы шо, вырос і ковэнчыцца усэ жытце.* Горск Бяроз.

КОВЭШНЯ ж. Дрывотня. *У ковэшні лэжать дрова.* Вылазы Пін.

КОГУТ, КЎГУТ м. Певень. *Мая кварцірантка купіла когута, і я згатавала бараболь.* Гута Лях. *Наш кугут так хорошэ спывае, шкода зныбуваты.* Корчыцы Кобр.

КОДЛО н. абразл. Радня. *Гэтый Гнат з гультаювату-го кодла.* Корчыцы Кобр.

КОДЫК м. Кадык. *Ну і в того хлопця кодык вылыкый.* Ляхавічы Драг.

КОДЫМ м. Заядли курэц. Гэтой кодым ны можэ і мынюты посыдiты спокійно, завшы чвэндыть. Маркавічы Драг.

КОЖУХ м. Багна. Такой кожух е на тому болоты: вуда зрывае кожух од шчырцу. Радзеж Малар.

КОЗА ж. перан. зневаж. Худая і малая жанчына. Хоч бы гэта коза тут нэ путалас под ногамі, усё роўно ніякое помочы нэ дае, ні росту, ні сілы. Шылін Бяроз.

КОЗАЧОК м. Адуванчык. Козачок жоўтый, хорошы, але ўсе рукі од ёго потым чорны, нэ одмываюцца, і одэжа тожэ. У дэўчат малых усе плацця летом мараты од іх. Шылін Бяроз.

КОЗАЧЭНКА ж. устар. 1. Жаночая сукенка асобага пакрою: ніз шырокі, на грудзях шнуравалася, рукавы кароткія або зусім без рукавоў. Тэпэр козачэнку нэносять. Адрыжын Іван. 2. Жаночая вопратка з саматканага сукна, падобная на паліто асобага пакрою: доўгая, сабраная ў таліі. Цепер рэдка у кого захавалася козачэнка. Рубель Стол.

КОЗЛІК, КОЗЛЫК м. Конік. Козлікі зелёны усэ лето скачут по лугові ў нас. Пясчанка Бяроз. Вельмі у траве козлікі трышчэлі. Панкі Івац. У траві скачуть козлыкі. Ляхавічы Драг.

КОЗЛЫ мн. 1. Рэйкі для трымання саломы на грэбні страхі. Старый козлы замынылы на грэбні новымы. Радзеж Малар. 2. Прыстасаванне для плавання дроў. Прыносэ козлы, будэмо дрова рызаты. Мікалаева Кам.

КОЗЛЯК м. Кожны ядомы грыб, акрамя баравіка. Як козляка ўкінэш у кострулю, то і бэз мяса смачно. Шылін Бяроз. Коло козляков рос одзін грыб. Чарабасав Лун. Він прыніс цілыі кіш козляків. Боркі Пін.

КОЗУБ м. Плеценая каробка. Овэс ссыпалы у козубы. Харсы Брэсц.

КОЗЫРЁК, КУЗЫРЁК м. 1. Шчыток у санях. Кобны лытiв сніг, у санках зробылы козырка. Дастоева Іван. 2. Прычолак. Який хурошый на хаті кузырок. Макраны Малар. 3. Казырок у шапцы. Добрый кузырок, вылекій, тому сонце очі ны сліпыт. Мікалаева Кам. 4. Шапка. Купіў новаго козырка сёнь, привэзлі ў магазін. Пясчанка Бяроз.

КОЗЮМКЕ мн. Суніцы. Назбырав повный кошык козюмок. Саха Драг.

КОЗЯК, КУЗЯК м. Падбярозавік. Мы в лісы назбыралы мныго козяків. В. Якаўчыцы Жабін. Які велькі

козяк вырос. Навасёлкі Пруж. Кузякі рустуць в бырозу-
вых лісах. Клейнікі Брэсц.

КОЗЯЧЫХА ж. іран. Жанчына з тонкімі і доўгімі
нагамі. Ну і ногы ў козячыхы, ек шпычкы, тонкы і высо-
кы. Корсунь Драг.

КОКОЛЬ, КОКЫЛ м. Куколь. Коб коколю мэнь рос-
ло, трэба семне просейваці лепш. Шылін Бяроз. Кокыл в
жытовэ ростэ. Шэбрын Брэсц.

КОКОРА ж. Папярочнае мацаванне ў сярэдзіне
лодкі. Продай мыні кокоры, буду лодку робыты. Гальцы
Стол.

КОЛАЧЫК м. Частка бараны. Колачык робяць з дуб-
цоў, забіваюць палкі ў колачы і шчэ зубы. Рубель Стол.

КОЛДУН м. Галушка з начынкай. Прынэсу грыбів
і зварымо колдуна. Ляхаўцы Малар.

КОЛЁШНЯ, КОЛЭШНЯ ж. 1. Хлеў. Чырыз дуругу
напротів хаты стуйт наша колешня, там находыцца ску-
тэна. Індычы Кам. 2. Павець. У колэшні у нас лыжэть
дрова. Заверша Драг.

КОЛЕЯ ж. Чыгунка. На колеі стояв товарняк. Кор-
чыцы Кобр. Од нас далёко до колеі. Астрамечава Брэсц.

КОЛЕНІЯ ж. Хутар. Я піду на колёнію до родні. Крам-
но Драг.

КОЛЕСЦА мн. Прадаўгаватыя брускі з кольцамі, на
якія падвешваюцца ніты. Колёсца трэба до кого йці
просіці, коб зробіў, кросна хочу ставіці, ткацім. Шылін
Бяроз.

КОЛЕГОВАЌІС незак. Сябраваць. Колеговаліс воны
з Максею неколі, а зарэ мэнь нэ забывають, як ёго нэ стало.
Пясчанка Бяроз.

КОЛІЖАЊКА ж. Сяброўка. Ідучы в школу, я захо-
жу по коліжанку, бувало. Смолін Брэсц.

КОЛІЗУВАТЫ незак. Прышчэпліваць. Яблоні, гру-
шы, вэшні колізують. Макраны Малар.

КОЛІСЬ, КУЛЕСЬ прысл. Калісьці, некалі. Колісь
у нас клуба не було, а сёні е. Люсіна Ганц. Кулесь про
радіво тылько чулі, а тыпэр пучті у кождуго е радіво і
тылівізор. Мікалаева Кам.

КОЛО, КОЛЬ, КУЛУ прыназ. Каля. Коло стэны стояў
дзіван. Пясчанка Бяроз. Ззаді коль потыліцы е долінка.
Азарычы Пін. Кулу хаты був гурыдчык, там русле квіт-
кі. Мікалаева Кам.

КОЛОДА, КУЛОДА ж. Камель. На березі речкі
лежала колода. Церабяжоў Стол. Привіз кулоду з поля

довгу. Мікалаева Кам. *Памянш. колóдка, кулóдка а. Колодку трэба прыбраці з стэшкі, мэшае. Шылін Бяроз. Суснова кулодка була товста, рывна і довга. Мікалаева Кам.*

КОЛОДОЧКА ж. 1. Ручка. *Вот кепска колодочка у сэрповы. Макраны Малар. 2. Каленца ў сцябліне. На зэлёном жыці ўжэ корычнёвы колодочки. Пясчанка Бяроз. 3. Сустаў. Саму колодочку на пальцы забіў, боліт моцно. Шылін Бяроз.*

КОЛОМАР м. Гл. каламаж. *Мый сын розбыв новаго коломара. Боркі Пін.*

КОЛОТУШКА ж. Шляга. *Гэты дрова трэба з колотушкою рубаці, бэз ее ніц нэ зробіш сокерою. Шылін Бяроз.*

КОЛОТУХА ж. Зацірка. *Нішчо загустыла колотуха. Радчыцк Стол.*

КОЛОЦІЦІ незак. Рашчыняць. *Колоціці цесто трэба тожэ ўмеці. Угляны Бяроз.*

КОЛУДЕК м. Нож з драўлянай ручкай. *Нюж — колудэк, буто кулітка дырыв'яна. Радзеж Малар.*

КОЛЬБА ж. 1. Ручка калодзежнага калаўрота. *Кольба вэльма тяжка. Цюхінічы Брэсц. 2. Калаўрот. Кольба лыжэть на верочаковэ. Харсы Брэсц. 3. Ручка сячкальні. Пудай кольбу, будым рызаты сычку. Мікалаева Кам. 4. Свардзёлак. Подай кольбу дэрку провэртыты. Хмелева Жабін.*

КОЛЬЦО н. 1. Металічны кружок, за які чапляюць ворчык у баране. *За кольцо на бороне цэпляецца кручок. Бастынь Лун. 2. Гадавы круг на пні. На зрызаным дэрыву мныго кольцов. Астрамечава Брэсц.*

КОЛЫШКА ж. Калыска. *Некалі колышку падвешвалі под покот на бальцы, дай колыхалі дзіця, а зарэ поведумлялі — нэ можна колыхаці. Шылін Бяроз.*

КОЛЮК м. Вус у жытнім коласе. *Колюк убійса ў панчоху, коле. Пясчанка Бяроз. Колюкі як спойніца жыто. Альманы Стол. Колюкі ў колосках обсмалі на огне, дай еж, вэльмі смачно. Шылін Бяроз.*

КОЛЯТА ж. Пляма. *На сорочцы у тэбэ вэліка колята. Горск Бяроз.*

КОЛЯТЫЙ прым. 1. Брудны. *На нову сорочку, гэта колята. Вінін Бяроз. 2. Гразкі. Дорога колята, нэможна ехаты. Горск Бяроз.*

КОМ м., КОЎМА ж. Гл. камяк. *Мы наварылі бульбы, качалкай стайчом, заправім салам; вот вам і ком. Калод-*

нае Стол. *Наложы ковмы у полумысок.* Моталь Іван. *Коўма на славу выдалася смачная.* Сямігосцічы Стол.

КОМЁР, КОМІР, КОМНЁР, КОМНІР, ҚОМЭР, ҚУМІР, ҚУМНІР *м.* Каўнер. *Круглого комера трэба ў гэтэ плацце, будэ хорошч.* Шылін Бяроз. *В ёго усігды комір зашмуляный, як в трахторіста.* Ланская Малар. *Комнера нэдобрэ прышыла, трэба пэрэробляці.* Пясчанка Бяроз. *Прышый комніра до плаття.* Шэбрын Брэсц. *Пошылы кожуха бэз комэре.* Ляхаўцы Малар. *Кумір на ёго зашырокіі.* Макраны Малар. *Кумнір ныколы ны выходьць з моды.* Залессе Кобр. *Памянш. к у м н е р ы к.* *Тыпэр ву всіх школьніков білы кумнерыкы.* Кусцічы Кам. *Кумнерыкі хорошы е в магазіны, купы дівчыны до плаття.* Матыкалы Брэсц.

КОМІНОК, ҚОМЫНОК *м.* 1. Навес над печчу, плітой. *На комінкуві ліжалі запалкі.* Мікалаева Кам. *Змыты з комынка пыл.* В. Якаўчыцы Жабін. 2. Карніз печы. *Возьмы запалкы на комынку.* Ляхавічы Драг.

КОМІРКА *ж.* Кладоўка. *Іды в комірку, возьмы там са-ла.* Вулька Пін.

КОМПОНОВАТЫ *незак.* Сябраваць. *З ёю ніхто нэ компонуе.* Азарычы Пін.

КОМЫЛГА *ж.* Чага. *Комылга, кажуть, полезна, як хто знае.* Радзеж Малар.

КОМЭЛНЫК *м.* Вялікая лодка, выдаўбленая з цэлага дубовага камля. *Комэльнык — с товстого дуба.* Лапацин Пін.

КОНАЎКА *м. і ж. перан.* Дурань. *Вот жа конаўка, так конаўка, нічого не зразумей.* Бакуны Пруж.

КОНДЫБА *ж.* Прылада для вымярэння зямлі. *Кондыбыю міралы поле.* Дастоева Іван.

КОНІК *м.* Жэрдка, падвешаная ўверсе перад печчу. *Коніка нэ прыбірай, і так печ побелімо, а ёго потом протрэш.* Шылін Бяроз.

КОНОДРЫСТ *м.* бат. Кураслеп (анемона). *Конодрыст рано зацвіў у лесе.* Велута Лун.

КОНОЗДРА *ж.* Тое ж. *У гэтым роцы много цвытэ коноздры.* Какорыца Драг.

КОНОПЛЫСКО, КОНОПЛЫШЧЭ, КОНОПЛЯНЫШЧЭ *н.* Поле, з якога сабралі каноплі. *Поборонуй коноплыско.* Барычэвічы Пін. *Заоралы вжэ тое коноплышчэ.* Олтуш Малар. *На коноплянышчы пусадымо картоплі.* Мікалаева Кам.

КОНОПЎШКІ *мн.* Вяснушкі. *Конопушкі ў ёго дужэ.* Азарычы Пін.

КОНОПЯТЫЙ *прым.* Рабы. *Вэн дужэ у конопушках, конопятый.* Азарычы Пін.

КОНТЁТНЫЙ, КОНТЭТНЫЙ *прым.* Задаволены. *Моя Галя прышла с школы такая контетная, бо получила пятёрку.* Маладзельчыцы Пін.

КОНЧЭ, КЎНЧЕ *присл.* Абавязкова. *Кончэ тобе было ісці выз могліц.* Люсіна Ганц. *Кончэ тубі, а як хто другі скажэ.* Мікалаева Кам. *Кунче тобі трэба йіхаты ты-нэр.* Судзілавічы Бяроз.

КОНЧЫВЛЕ, КОНЧЫВЬЕ, КЎНЧЫВЬЕ *н.* Рэшткі нітак асновы. *Усталосся стылько мныго кончывля.* Макраны Малар. *Кончывье здамо унучныкувы, бо з ёго нычого ны зробіш.* Мікалаева Кам. *Кунчывье высунула з ныта, сплэла в косу і положила на полицю.* Ляхаўцы Малар.

КОНЫҚЫ *мн.* Чапёлкі. *Подвісь ныт на коныкы, бо трэба ткаты.* Ляхавічы Драг.

КОНЮК *м.* Канёк. *Нэ трэба була конюкі малому купляты, то вон тогдэ у хаты сэдеў бы.* Валішча Пін.

КОПАНЬ *ж.* 1. Ускапаная зямля, ралля. *Сёлета вясна ранняя, і копань ужо гатова пад пасей.* Слабажаны Бар. 2. Вадаём. *На копані плавае вутва.* В. Малешава Стол.

КОПАЊЦА, КОПАЊЦЯ, КОПАЊЭЦЯ *ж.* Гл. капач. *На гэтэ поле трэ добрая копаніца.* Сінкевічы Лун. *Тэпэр у колхозы копаньцямы ны копають.* Карсынь Іван. *Картоплі в нас копають копанэцыю.* Завялёўе Драг.

КОПАЧКА, КОПАШКА, КОПУШКА *ж.* Невялікая рыдлёўка для капання бульбы. *Мама копала картоплі і поламала копачку.* Здзітава II Бяроз. 2. Гл. капач. *Людэ пошлы з копашкамы полоты буракы.* Крамно Драг. *Зрабілі добрую копушку.* Бакуны Пруж.

КОПЕК *м.* Страказа. *Копеке летают над лугом.* Арэхава Малар.

КОПЕРАТ *м.* Крама. *Мы ідэм в коперат за хлібом.* Пузічы Лун.

КОПЕРАЦЫЯ *ж.* Тое ж. *В коперацыю прэвэзлэ хліб.* Перавысь Малар.

КОПКАС *м.* Абцас. *Давай пыдлажу копкаса у чоботу.* Азарычы Пін.

КОПНІСКО *н.* Месца, дзе была капна. *На месці копіцы остаецца копніско, ёго подгэрэбают.* Шылін Бяроз.

КОПНІЦІ, КОПНЭТЭ *незак.* Складаць сена ў копы. Я нэ ўмею копніці сено, хоч ты плач. Пясчанка Бяроз. Я буду копнэтэ сыно. Дзмітравічы Кам.

КОПСАВКА, КОПСАЎКА *м. і ж. зневаж.* Маруда. Копсавка прадэ, як мокрое горыць. Кустын Брэсц. Копсайка прышоў нарэшці, трэба было ішы помалей сунуціс. Шылін Бяроз.

КОПСАТЫСЬ *незак. экспр.* 1. Павольна ісці. Копсатымэ баба, копсатымэ, а до нас дойдэ. Сварынь Драг. 2. Марудзіць. *Шо там копсаешся доўго?* Кустын Брэсц.

КОПТУР *м.* 1. Жалезны абруч на коле. Коваль наложыв коптур на колясо. Велута Лун. 2. Навес над печчу. Коптур трэба побылыты. Кустын Брэсц.

КОПУХА *м. і ж.* Гл. копсавка. От і копуха ты, усе топчешся на адным месці. Альшаны Стол.

КОПЭЦ *м.* Мурашнік. Мурашкі нагорнулі копча, на гэтом месці будут значыт ягоды хорошы, бо мурашкі знают, дэ лепш обжываціс. Шылін Бяроз.

КОРАЃ *м.* Ануча. Трэба помыць коран, гразны. Бастынь Лун.

КОРДУП, КУРДУП *м.* Бульба. Учора мы откопале кордуп. Арэхава Малар. У цітым році вродывся абы-який курдуп. Ланская Малар. У нас ростэ нычогый курдуп. Яміца Малар. Вырослы добры курдуны. Ланская Малар.

КОРМНІК, КОРМНЫК *м.* Адкормлены вяпрук. Хорошого кормніка дала маці вам. Шылін Бяроз. Вылэз кормнык на двір, а в хлів ньяк ны загнаты. Гальцы Стол. Добрый кормнык у вас, нычого ны скажыш, удався ду ідла. Мікалаева Кам.

КОРНАТКІЙ, КОРНАТКЫЙ, КУРНАТКІЙ *прым.* Кароткі. Корнаткій хвартух стаў як вымыла ў гарачой водзе. Шылін Бяроз. Корнатка одэжа ўжэ, трэба новэ ўсэ купляты. Сігневічы Бяроз. Курнаткый пінжак пушэв кравэць, от горэ. Мікалаева Кам.

КОРОБ *м.* Дошкі, якімі накрываюць грэбень страхі. Шэ трэба кораба зробітэ і зцягнутэ на стріху. Павіцце Кобр.

КОРОБКА, КУРОБКА *ж.* 1. Драўляная аконная ці дзвярная рама. У дэрэвяной хаты вушакы на окна вставляюцца, в кірпічнай — коробка. Макраны Малар. Дзэры чыпляюцца до коробкі. Забалацце Малар. 2. Абруч. Набы коробку на бочку. Сварынь Драг. 3. Плечены з саломы посуд, якім разносяць корм жывёле. У коробцы вотру-

бы, возьмы і заңысы коровы. Гальцы Стол. Куробкую руздавалі сычку курувам. Мікалаева Кам.

КОРОБЭЦЬ м. Сявенька. *Коробэць у вас добрый сяты. Радзеж Малар.*

КОРОВАЙ, КУРУВАЙ м. Круглы вясельны пірог. *Коровай вылікій, круглый, пичуть ёго як высіллі. Здзітава І Бяроз. На высіллі в мулудого був вылекій і вэль-мэ вбраный курувай. Мікалаева Кам.*

КОРОВА́ННЕ н. Ачышчэнне дрэва ад кары. *Корованне дэрэва — лёгкая работа. Лагішын Пін.*

КОРОДАЙКА ж. Частка калаўротка, на якую намотваюць у час прадзення нітку. *Вжэ повна кородайка ныток. Ляхавічы Драг.*

КОРОК м. 1. Гл. кірка. *А то ж вышла на роботу, а корок отлецей. Чарабасава Лун.* 2. Корак. *Закрый пляшку корком, а то розліеш. Сварынь Драг. Бутэлку затыкают корком. Мікалаева Кам. Корка неколі з бумагі робілі. Шылін Бяроз.*

КОРОЛЫ́ЦЯ, КУРУЛЫ́ЦА ж. Трусіха. *Королыця любіць моркву. Макраны Малар. Курулыця спала в клітцы. Мікалаева Кам.*

КОРОЛЮ́ЩА ж. Шкарлупіна яйца. *Варымо яйцэ з королюшчою, лупымо да імо. Здзітава І Бяроз. Королюшчэю з еец жывота лечылі старыя людзі, неяк тойклі ее і запарвалі. Шылін Бяроз.*

КОРО́НКА ж. Вянок. *Зарэ мало хто коронку на вэль-на робіт, молодые нешо ўсэ свое выдумляют. Пясчанка Бяроз.*

КОРОТЫ́Ш м. Куртка з саматканага сукна. *Коротыш пошыты по мне. Велута Лун.*

КОРОЦЮ́ПЭ́НЬКІЙ прым. Кароценькі. *Такое ўжэ короцюпэньке плацце одэнула, так нэхорошэ, шо аж дзівіціс нэ хочэцца. Шылін Бяроз.*

КОРПЕ́ЦІ незак. Трывожыць, хваляваць. *Корпіт мэ-нэ нешо, коб чого нэ случылос. Пясчанка Бяроз.*

КОРХ м. устар. Вяршок (мера даўжыні). *Колысь постолы плылы, то міралы корхом. Дастоева Кам.*

КОРЧ м. 1. Куст маліны, парэчак, лазы. *Под корчом сьдільы куры. Бярозавічы Пін. Далёко на болоты выднілыся корчі. Яечкавічы Іван. Курчі лузэны зупсувалі лонку: кепсько кусэты. Мікалаева Кам.* 2. Куст бульбы, цыбулі, вывернуты з зямлі. *О, які сылны корч картоплёв. Гершоны Брэсц. Вывы до суну корч цыбулі. Камянюкі*

Кам. 3. Гронка. *Орэхі зайшэ ў корчэ, по одному мало колі бывають на дэрэві.* Пясчанка Бяроз.

КОРЧАКІ *мн.* Хмызняк (на пнях). *Корчакі хутко, бы тут жэ схватваюца на пне, як звалят дэрэво чы бура зваліт. Але воны ўжэ вэлікі нэ растуць.* Шылін Бяроз.

КОРЧІ, КОРЧЭ *мн.* Невялікі гай з перавагай вольхі. *Булы корчі коло лісу, потом вырубалы.* Кустын Брэсц. *У корчэ дзед поехаў, вон за зіму нарубае і вывэзэ машыны дзве дроў.* Пясчанка Бяроз.

КОРЧЫСТЫ *прым.* Кусцісты. *Яблыня корчыста ў горадзі ўжэ.* Шылін Бяроз.

КОРЫНКІ *мн.* Сорт валакна, які здзіраецца часаннем з ніжняй часткі сцябла лёну ці канпель. *Обдзіркі, як с корынчыков, то корынкі называюцца. Обыраемо на рідкі грэбэнь головкі і корынкі.* Здзітава І Бяроз.

КОРЭЦ *м.* Кубак. *Прынесі корэц воды.* Любань Лун. *Корэц стояў коля самого вэдра.* Дварэц Лун. *Гэты корэц ужэ дыркуваты.* Адвержычы Стол.

КОСА *І ж.* 1. Доўгія заплеченыя валасы. *Ну і вялікая у цябе коса.* Малахоўцы Бар. *У Мані довга і густа коса.* Люсіна Ганц. *Чорны і доўгі в Ганны косы.* Мікалаева Кам. 2. *перан.* Від звязкі валакна пасля часання, адзінка вымярэння валакна. *Трыццать жмэнь, як обыреть ёго на грэбэні, то коса.* Адрыжын Іван. 3. Форма пляцення нітак. *Основу знімалэ з снывныці і плылэ у косу.* Сварынь Драг. 4. Прамень. *Коса од сонца йдэ, нэма як увэрх глянуці.* Шылін Бяроз.

КОСА *ІІ ж.* Селязёнка. *Розбыралы поросю, і я там бачыв косу.* Ляхаўцы Малар.

КОСІНА *І ж.* Волас. *Косіна ў гоко попала, зліжы езыком, рэжэ, дзівіціс нэма як.* Угляны Бяроз.

КОСІНА *ІІ ж.* Выраз у аконным вушаку для падвойнай рамы. *Як ставыты другую раму, то трэба у яшчэковы косіна.* Горск Бяроз.

КОСОВЭЦ *м.* Касавокі чалавек. *Як у гочах нэ выдно чоловечка, то казалі косовэц.* Горск Бяроз.

КОСОГОКІЙ *прым.* Касавокі. *То ж некі косогокій ее гэтой кавалер, чы вона нэ бачыт? Шылін Бяроз.*

КОСТРЫЦА *ж.* Цвёрдая частка пяра. *Як дэрут пер'е, то остаецца кострыца.* Угляны Бяроз.

КОСЫ *мн.* Карэнне ў цыбулі, часнаку. *У молодое цыбулі малыя і тонкі косы ў зэмне.* Азарычы Пін.

КОСЯК *м.* Аконны ці дзвярны вушак. *Удэн косяк кры-*

вовато стуїт, тому і двєры нышчылно закрываюця. Ліп-на Кам.

КОСЯНКА, КОШАНКА ж. Трава, скошаная на полі. Вырвалі лён да накосілі косянкі. Альманы Стол. Батько прывіз повный выз кошанкі з поля, добрый корм. Мікалаева Кам.

КОТАСЯ ж. Істужка. Дівчына заплыла в косы чырвоны котасі. Равіны Драг.

КОТЕ мн. Ядавітыя грыбы. То ж гето коте, нэ збырай. Унучкі Кам.

КОТКА, КОТКО ж. ласк. Даражэнькая. Ой, моя ж котка, як ты вырасла. Любань Лун. Ах, котко мая, ныма у мы нэ здорovýчка. Закляценне Драг.

КОТЛІСКО н. Гняздо курыцы. Пойдзі забары у котліску яйца. Раздзялавічы Ганц.

КОТУХ м. 1. Яслі для сена. Зробіў котух даваць корові сено, а жонка зганьбавала. Альшаны Стол. 2. Куратнік. Прыроблюй до клуні котуха, бо ныма дэ курум сыдiты. Здзітава І Бяроз.

КОЎЗАЛО н. Гл. ковзалка. Дзеці пашлі на коўзало. Сухопаль Пруж.

КОХТА ж. Кофта. Побачно, ці лоўкую я кохту себе сшыла. Купаўцы Лун.

КОЦ м. Байкавая коўдра. Застылы лужок коцом. Сасновічы Пін.

КОЦЫНЁ н. Кацяня. До нас прыбылось коцыне. Людвінова Драг.

КОЦЮБНІК, КОЦЮБНЫК м. Кут ля печы. У нашым коцюбніку стоіць коцюба, вілы, ёмка. Кабакі Бяроз. У коцюбныку стоялы вылкі. Маркавічы Драг.

КОШКАТЫСЬ незак. Займацца карпатлівай справай. Довго там будэш кошкатыся. Кустын Брэсц. Хватыт кошкатысь тут, ідэмо йісты, маты гнываіця. Мікалаева Кам.

КОШЛАТЫЙ прым. Касматы. Якій кошлатый чоловік у Мані. Мікалаева Кам. Кошлатэ полотно, а як побэрдыця, то добрэ полотно, гладкэ. Сварынь Драг. Як намочыла, то неке полотно кошлатэ стало, нэ знаю, як высохнэ, шо будэ тоды. Шылін Бяроз.

КОШЛАТЫНЫ мн. Пушок, які ўтвараецца ў працэсе ткання. Кошлатын мало бувае, колы ныткы добры. Ляхавічы Драг.

КОШЛАЦЁННЕ н. Валасяное покрыва. Кошлаценне по ўсём целі ў ёго, бы ў звера. Пясчанка Бяроз.

КОШТРОБА *м. і ж. зневаж.* Неахайны чалавек. *Кош-
троба твой хлопэц, розуму нэ хапае, коб хоч прычэсаціс
по-люцкі.* Угляны Бяроз.

КОШУЛЬКА *ж.* Абалонка лічынкі пчалы. *В цёмном
воску остаюцца кошулькі.* Альманы Стол.

КОШЫК *м.* Від жаночай прычоскі. *Косы ў кошык
заплэла, дай хорошэ.* Ляхаўцы Малар. *Колісь-то оно
кошыка і зналі, заплеталіс, короткіх косэй нэ зналі.* Шы-
лін Бяроз.

КОШЫЛЫНА, КОШЭЛІНА *ж.* Гл. кошыль 1. *Тёт-
ка прынысла цілу кошылыну грыбів.* Пажэжын Малар.
В кошэліны було мныго ягід. Замшаны Малар.

КОШЫЛЫТЫ, КОШЭЛІЦІ *незак.* Гаварыць абы-што.
*Шо мав кошылыты оно на сміх людюм, то ліпш возьмы в
рот воды.* Дубраўкі Драг. *Кошэліт, шо нэнавідно слу-
хаці.* Шылін Бяроз.

КОШЫЛЬ, КОШЭЛЬ *м.* 1. Кошык. *У кошылі лэжать
картоплі.* Парахонск Пін. *Дід сэдів і плів кошэля.* Мо-
таль Іван. *Прынэсы мыні кошэля з бульбою з огорода.*
Гальцы Стол. 2. перан. Хлус, манюка. *Ну і кошыль жа ты,
кошыль.* Дастоева Іван. *Ох і кошэль твой брат, хоч бы
слово праўды сказаў.* Пясчанка Бяроз.

КОШЫЦА *ж.* Плеченая з лазы рыбалоўная снасьц.
На бэрозі лэжала кошыца. Аўсямірава Стол.

КОШЭНІЦА *ж.* Гл. косянка. *Кошэніца добра на
сечку тэляці.* Шылін Бяроз.

КРАВОК *м.* Ірха. *Ны забудь, што там трэба кравок.*
Велле Стол.

КРАЎЖЫСТЫЙ *прым.* Каржакаваты, развесісты.
*Кражысты Коля, у бацька ўдайса, у того былі плечы
вэльмі шырокі.* Пясчанка Бяроз. *Кражыста яблыня, мэ-
шае гораці горада.* Шылін Бяроз.

КРАЙ *присл.* Вельмі, да зарэзу. *Край тобі трэба?
Почыкаты ны можна?* Кустын Брэсц.

КРАЙКА *ж.* Саматканы пояс з суконных нітак. *Ко-
лысь спудныці подвязувалі крайкамы.* Воса Кобр. *Ного-
выці він подвязав крайкою.* Кустын Брэсц. *Буду ткаты
крайку.* Ляхаўцы Малар.

КРАМ *м.*, **КРАМА** *ж.* Фабрычная тканіна, палатно.
*Цепер зайдзі ў магазін, то очы разбэгаюцца, столькі
много розного краму.* Люсіна Ганц. *У склеп прывызлы
хороший крам.* Сулічава Драг. *Купіла краму на спод-
ніцу.* Велута Лун. *У магазіне е хороший крам.* Камень
Пін. *Новы крам був вельмі хорошы.* В. Малешава Стол.

Купіла крамы на сорочку. Крама в паскы. Дзмітравічы Кам.

КРАМІНА *ж.* Гл. *крам.* У магазіне хороша краміна е. Заполле Лях.

КРАМНІЦА *ж.* Магазін. У крамніцу поступілі новыя тавары. В. Малешава Стол.

КРАМНЫЙ *прым.* Фабрычны. Крамнэ полотно ліпшэ за домашне. Здзітава І Бяроз. У нас у лавцы мныго крамных ныток. Ляхаўцы Малар.

КРАМЭНЬ *м.* Крэмень. Гэта зарэ крамэня забываюць, а раней жэ запалкой нэ было. Шылін Бяроз.

КРАМУШКА *ж.* Тое ж. Жагву кладут на крамушку і высэкаюць огонь. Пясчанка Бяроз.

КРАНТАК *м.* Свядзёлак. Крантаком вывэрчваюць дыркі в дылях. Гершоны Брэсц.

КРАПЛЯ *ж.* 1. Кружочак, кропка. Гэтэ полотно хорошчэ, бо мэнчы крапле. Шылін Брэсц. 2. Малая колькасць чаго-н. В гладэшыцы ўсталось крапля мулука. Мікалаева Кам.

КРАПЛЫСТЫЙ *прым.* Буйны, з вялікімі кроплямі. Краплысты дошч пошов. Рухча Стол. Краплысты дошч доўго нэ йдэ. Сігневічы Бяроз.

КРАПЛЯСТЫЙ *прым.* У кружочкі, у кропачку. Краплястэ полотно на плацця купляюць, а на сподніцу воно нэ хорошэ. Угляны Бяроз. Ужэ гэта крапляста сподніца зарэ до нідочого. Шылін Бяроз.

КРАПОВЕЦ, КРОПЭВЭЦ *м.* Пярсцёнак. У падружкі краповец лоўкі. Лунін Лун. Наложы кропэвца на палец. Велута Лун.

КРАСІЛО *н.* Крэсіва. Красіло коб огонь запальваці. Шылін Бяроз.

КРАСНАГАЛОВІК, КРАСНОГАЛОВЭЦЬ *м.* Падасінавік. Многа ў гэтым годзе краснагаловікаў намарынаваць можна. Чэрніхава Бар. Мая Алена многа краснагаловікаў прынясла. Навасёлкі Лях. По вэросах багата краснаголовецув. Жоўкіна Пін. Краснаголовець — смачный грыб, ростэ коло госыны. Кустын Брэсц.

КРАСНЮК *м.* Тое ж. Краснюкі трэба шукаты пуд усынамы. Клейнікі Брэсц. Літом в лісы вэльмі мныго краснюків. Дзеткавічы Драг. Сёдни мні цілу ніч снылыся краснюкі. Радзеж Малар. Любыў муй дід збыраты в бырэзыні краснюкі. Выжлавічы Пін. Люблю збіраты краснюкі в лісы. Мікалаева Кам. Краснюка, як зварыш, вэльмі

чорны, але і юшка гэта, і грыб затое смачны. Шылін Бяроз.

КРАСО́ХА ж. Сойка. У дуплі сыдыла красоха. Камянюкі Кам.

КРАСЬКО́ м. экспр. Здаровы, прыгожы мужчына. Такый красько ёі господар. Сварынь Драг.

КРА́ТУНКА ж. Андарак. Вона була в шырокой кратунцы. Знаменка Брэсц.

КРА́ЯНКА ж. Дошчачка, на якой рэжуць сала, цыбулю. Поріж сало на краянцы. Камянюкі Кам.

КРА́ЯТЫ, КРА́ЯЦІ незак. Адразуць часткі або разразаць на кавалкі. Краяты хлеб. Кустын Брэсц. Трэба учыціс хорошэ хлеб краяці. Шылін Бяроз.

КРОВЭ́ШКА ж. Дробны дождж. Такая кровэшка, так змочыло мэна. Макраны Малар.

КРОП м. Кіпень. Налі ў корец кропу. Кароцічы Стол.

КРО́ПЭЦЬ м. Кроп. Як соляць гуркы, то кладуць кропэць. Сварынь Драг.

КРО́САНЫЙ, КРО́СЕНЫЙ прым. Які адносіцца да кроснаў. Всю збрую кросаную называюць понорадом. Арэхава Малар. Вынэсы кросёный наред. Олтуш Малар.

КРО́СНА мн. 1. Ткацкі станок. Кроснамі ткуць ходнікі. Лінова Пруж. Маты внысла в хату кросна, будэ дывана ткаты. Мікалаева Кам. 2. Наведзеная на ткацкі станок аснова. Трэба навыватэ уснову на вурутыло, ужэ як навьють на став, тогды ужэ звуць кросна. Сварынь Драг. 3. Вытканае, але яшчэ не знятае палатно. Як доткала, то вырэзала кросна. Адрыжын Іван. Трэ вырызаты кросна, бо ны так: чы бэрдо нйдобрэ, чы ныт ныхошой. В. Лес Драг.

КРО́ХІ, КРО́ХЫ прысл. Трошкі. Дай крохі семычок пулукаты, ны шкудуй. Мікалаева Кам. Насып крохы зэрнят. Парахонск Пін.

КРУГЛЕ́К, КРУГЛЯ́К м. 1. Бульба. На вычэру наварылы круглеків. Крамно Драг. 2. Яйцо. У коробцы лыжеть курыны круглякы. Вавулічы Драг. 3. Бервяно, ачышчанае ад кары. Добры́й кругляк, рівны і товсты́й. Канатоп Пін. Круглякі пусканют на доскі. Шылін Бяроз.

КРУГЛЯ́КІ мн. Настурцыя. Гэты квіты так называюць, бо в іх круглы́й лыст, то і круглякі. Моталь Іван.

КРУГО́Л м. Блін. Маты спыкла круга. Вулька Пін.

КРУЖКЫ́ мн. Від узора. Шчо іначэй у кружкы тчуть,

на ныт ступають штыры або п'еть, а потом назад і виходять кружки. В. Лес Драг.

КРУЗ прыназ. Праз, цераз. Мняч пырылытiв круз пліт. Радаўня Іван.

КРУК м. Крумкач. У нашого сусіда крук забыв двое гусынят. Ляхавічы Драг. Крук і гусь старую забыты мо-жэ. Мікалаева Кам.

КРУМКАЦЬ незак. 1. Квакуць. Гарох пара сеяць, жабы крумкаюць. Паланэчка Бар. Будэ тэпло ўжэ, раз жабы крумкают. Шылін Бяроз. 2. перан. Выпрошваць. От крумкая і крумкая, каб дала яму грошай. Паланэчка Бар.

КРУПАНІЦЯ ж. Кривьяная кілбаса. Крупаныця була смачна. Унучкі Кам.

КРУПЭЛЬЧЫК м. Частка ткацкага станка, калёсікі, якія рэгулююць становішча нітоў. В ставовы крупэльчык, по ёму бігае ныт. Спорава Бяроз.

КРУПЭНЯ ж. Крупнік. Возьмы наліў крупэні, йіж. Шэбрын Брэсц.

КРУТІЛКА ж. Рамы, на якія намотваюць ніты. На крутілку маты сновала прежу. Олтуш Малар.

КРУТО прысл. 1. Туга. Круто спрала ныткі, мыцны будут. Мікалаева Кам. 2. Хутка. Тая баба круто гаворыць, нэ розбэрэш. Мельнікі Малар.

КРУТЫЛЬ, КРУЦЁЛЬ м. іран. Нясталы чалавек, іл-гун. Шчо ты мні, крутыль, доказваеш, як сама тое бачы-ла. Радчыцк Стол. Ну і крутыль ты, і пулувэны правды няма в тым, шчо нагувурэв. Мікалаева Кам. Зноў гэтой круцель прышоў, хоч ты с хаты ўтэкай, як начнэ муціці. Шылін Бяроз.

КРУТЭЛЬ м. Сукаратка. Сіла прасты нэвмеючы і накрутыла крутэля. Кустын Брэсц.

КРУХІ мн. Хлебны квас. Да салёнікаў падалі крухі. Ласасіна Пруж.

КРУЧА ж. Завіруха. Захудылася круча на двурі. Ма-краны Малар. Зноў круча ўсе дарогі позаметае. Шылін Бяроз.

КРУЧАНЭНА ж. Тое ж. Якая кручанэна на гуліці, аж страшно з хаты выходыты. Мікалаева Кам.

КРУЧВАНКА ж. Вялікая хустка. Я купіла нову круч-ванку. Велута Лун.

КРУЧЫ мн. Боты з высокімі галянішчамі. Кручы — чоботы з довгымі холявамы. Спорава Бяроз.

КРУШНЫ прым. Ломкі, крохкі. Вырбына крушная,

ны лізь, бо вырба крушная — впадэш. Радастава Драг.
КРЫЖАЊІЦА ж. Паляндвіца. Одразу вырэзалі
крыжаніцу. Велле Стол.

КРЫЖАЊКА ж. Астра. На столі стояв букет крыжа-
нок. Астрамечава Брэсц.

КРЫЖУВКА ж. Перакрыжаванне. На крыжувцы трэ-
ба буты устаражым. Макраны Малар.

КРЫКІШКА ж. Выступ кораня. Крыкішкі дуба вы-
глядают с-пуд зымлі. Воса Кобр.

КРЫКСЫВЫ прым. Крыклівы, сварлівы. Хоч вона і
крыксыва, да людём нэ врэдна. Сігневічы Бяроз.

КРЫЛЛЯ мн. Палі капелюша. Вэлыкі крылля в капэ-
люшавы. Олтуш Малар.

КРЫПА, КРЭПА ж. Лодка. Налавіў рыбы пойную
крыпу. Дзяніскавічы Ганц. Крэпуу ны так упасно ката-
тыся на рыццы, як човном. Мікалаева Кам.

КРЫШАНЫ, КРЫШАЊ мн. Бульбяны суп. Ныма
ліпш іды, як крышаны з картоплюв. Мінянка Кобр. На
вычэру мы крышаны варылі. Адвержычы Стол. У крыша-
нах плавало много шкварок. Туляцічы Іван. Неколі на-
леш міску крышаноў, выесі і робіш цяшко. Одны кры-
шанэ елі і здаровы былі. Шылін Бяроз.

КРЭД м. Каляровы аловак. Дай мні пару крэдув
малюваты. Пруска Жабін.

КРЭДЫС м. Шафа для посуду. У крэдысовы сто-
яло мныго хорошыі посуду, маты іі любыла. Мінянка
Кобр.

КРЭПЭЛЬ м. Вадасцёк. Трэба паставіць вэдро пуд
той крэпэль на воду. Бастынь Лун.

КРЭЦЭК м. Маленькае калёсіка калаўрота, якое зна-
ходзіцца каля шпулі і перадае ёй рух вялікага кола. Бэз
крэцэка ны можна прасты. Арэхава Малар.

КУБАЊНЯ ж. Выбоіна, запоўненая вадой. Мыжы боло-
том е, ек выб'е скутына, то кубаня, там вуда стоіць. Ра-
дзеж Малар.

КУБАЊРКА ж. Адтуліна ў печы. Чыгунчык з кашэю
стуіць в кубарцэ. Гаравіца Драг.

КУБАЧКА, КУБЫРКА ж. Ямка ў печы для попелу.
Згорны попыл у кубачку. Адрыжын Іван. Я пойду на
роботу, а ты выгрыбы попыл з кубыркы. Ляхавічы Драг.

КУБАХ н. Гняздо. Бусён сыдів на кубаховэ. Архова
Брэсц.

КУБЕЛ м. Вялікая скрынка. Кубел быў зробляный
з дубового дэрэва. Пясчанка Бяроз.

КУБЕЛЕЦ *м.* Тое ж. *Пойны кубелец сала.* Ліпск Лях.

КЎБЛІК *м.* Бочка. *Налі ў кублік вады, бо рассохла.* Панкі Івац.

КУБЛО *н.* Гл. кубах. *А в нас на хаты бусёк кубло зрабыв.* Гальцы Стол. *Мальіі діты нашлы ў кублі пташынятко.* Бярозавічы Пін. *Куры недзе нарабляць кубла, што мы і не понаходзім.* Купаўцы Лун. *Хутко мы нашлы кубло ластовкы.* Крытышын Іван.

КЎБЛЯТЫСА *незак.* Марудзіць. *Чого ты там так доўго кубляеся — пора іты.* Барычэвічы Пін.

КЎБОЛ, КЎБЭЛ *м.* 1. Драўлянае вядро, падвешанае да калодзежнага жураўля. *Новым кублом добра набыраты воду.* Мікалаева Кам. 2. Вялікая скрынка. *Кубэл быў гнілы, попросіла, каб зробіў новаго, бо сало ж трэба недэ складаці.* Угляны Бяроз.

КЎБЭЛЕЦ *м.* Гл. кубел. *Кубэльца трэба просушыці, пока сонцэ, сала ў ём усёроўно нэма.* Шылін Бяроз.

КЎВЭННІК *м.* Качарэжнік. *У кувэнніку стуялі вылікі до чыгуны.* Макраны Малар.

КУГЭЛЬКА *ж.* Вялікая драўляная лыжка. *Звараную дэню расколэтэ кугэлькою.* Перавысь Малар. *Я помышела кугэлькою у горшчыку.* Арэхава Малар.

КУДАСА, КУДОСА *ж.* Завея. *На дварэ была вялікая кудаса.* Мыслабаж Лях. *На вуліцы ўсхадзілася страшная кудаса.* Малахоўцы Бар. *На дворы раптом пуднялася выліка кудоса.* Высокае Бяроз. *Усю ноч була гэтая кудоса.* Бярозавічы Пін.

КУДЛЫ *мн.* пагард. Доўгія валасы. *Ходыт, кудлы руспустэвши, ны стыдаіця ныкого.* Мікалаева Кам. *Кудлы вецёр трэпэчэ; а ёй ніц нэ обходзіт гэто.* Шылін Бяроз.

КУДРАВЭЦ *м.* Сорт ільну. *Довгунэц тыпэр, а колысь кудравэць; на довгунцёвы на одный стыблыны одна головка, а на кудровцёвы — п'ять, шість, сім головок.* Ляхавічы Драг.

КУДЭЛІШЧЭ, КУДЭЛЫШЧЭ *н.* Вертыкальная частка пралкі, да якой прывязваецца кудзеля. *На потэсі до кудэлішча прыўязваецца кудэля.* Шылін Бяроз. *Кудэлышчэ дэ прасты.* Хідры Драг.

КУДЭЛЯ *ж.* 1. Кудзеля. *Кудэля бувае з лёну, коноплі, з клочча, вовны.* Радзеж Малар. 2. Ачосы. *Грэбэні гэто для обырання лёну: на гэтый зрываюць кудэлю, што гурша, а в гэтый — вся.* Здзітава І Бяроз.

КУЖІЛКА ж. Частка самапралкі. *Кужілка вкладаецця в стулэць*. Олтуш Малар.

КУЖІЛЬНЫ, КУЖЫЛНЫ прым. Кужэльны. *Прежальная, вовняна, конопляна, кужільна добра*. Ляхавічы Драг. *Маты пушэла всім кужыльны суручкі і нагавэці*. Мікалаева Кам.

КУЖЫЛЬ, КУЖЭЛЬ м. 1. Кужаль. *Кужыль — самы главны лён, шчэткаю чэшэмо*. Здзітава І Бяроз. 2. Ільняныя ніткі. *Кужыль — самая ліпшая пражэ, самы мыцны нйткі*. Мікалаева Кам. *Із тонкаго кужэлю шылі бабы на свято сорочкі*. Бузуны Пруж. *Лепшы лён пралі на тонкі кужэль і на ровны кужэль*. Там жа.

КЎЗЕВКА ж. Дробны дождж. *Кузевка маросыць цілыі дэнь*. Арэхава Малар.

КУЗЁНЬКА ж. 1. Берасцяная каробачка. *Надралы бэрэсты і зробілы кузеньку на ягоды*. Макраны Малар. 2. Невялікі кошык. *Я зайчора набрала кузеньку козлякоў*. Сінкевічы Лун.

КЎЗІК м. Гузік. *Все гетые кузікі подыходзяць к косцюму*. Люсіна Ганц. *Кузік одорвайса од пальта, трэба прышываці*. Шылін Бяроз.

КУЗЫРЁК м., КУЗЭРКА ж. Кепка. *Батько купэв мны новыі кузырок на літо*. Мікалаева Кам. *У магазыні е новы кузэркі*. Сварынь Драг.

КЎЗЯ ж. дзіц. Жарабя. *Побач оно, сынок, кузя бэжыт за коніком*. Шылін Бяроз.

КУКЛА ж. 1. Самаробная соска. *Як было дзіця крыклівэ, то куклу робілі з цукру і хлеба і давалі ў рот, коб мойчало*. Пясчанка Бяроз. *Дамо куклу сцаці малому, коб нэ крычало*. Азарычы Пін. 2. Звязаныя ўверсэ каласы як метка ў жыце. *Куклу діты вырвалы; нэ знаю дэ й жала учора*. Гальцы Стол.

КУКУДАКАТЫ, КУКУДАКАЦІ незак. Голасна кудахтаць. *Пруслідэ дэ кукудачэ курыця, там, мусыть, гныздо іі*. Мікалаева Кам. *Кукудакаці курыця зра нэ будэ, нешо е там, сходзі ў хлейчык*. Шылін Бяроз.

КУЛАЙ м. Нож. *На столі лыжэв кулай*. Заверша Драг.

КУЛЁШ, КУЛІШ м. Прасяны суп. *Маці наварыла кулешу*. Велямічы Стол. *Баба зварэла куліш з мулуком і маслом*. Радастава Драг.

КУЛІТКА ж. Буханка. *Позыч кулітку хліба*. Канатоп Пін.

КЎЛІК, КЎЛЫК м. Сноп, вязка (ільну, канапель,

саломы). *Лён сцелют, збірают, ставят кучкі, коб сох, звязваюць у кулікі. Бузуны Пруж. Пузэч пару куліків суломы на сычку. Мікалаева Кам. Кулыкі знялы з хлыва, а покрылы шыфером. Навасёлкі Кобр. Крэшу крэют кулікамі, а углэ накрываюць устрышкамі. Мікалаева Кам.*

КУЛІСОК м. Сноп, не абмалочаны да канца. *Куліска ны-вытрэсююць. Радастава Драг.*

КУЛОТ м. Жардзіна, якой боўтаюць у вадзе, каб загнаць рыбу ў сеці. *Будэш по бэрозы іты і кулотом загоняты рыбу у сетку. Ляхавічы Драг.*

КУЛУТУШКА ж. Гл. колотуха. *Мамо, на сьнеданне кулутушку звары. Адвержычы Стол.*

КУЛЬБАКА ж. 1. Кій, на які абапіраюцца пры хадзе. *Дэ дзед з кульбакою. Парасляны Пруж.* 2. Ніжняя частка ярма. *У ярмах булі кульбакі. Альманы Стол.* 3. Частка ткацкага станка — ручка, якую накладаюць на зубы вялікага драўлянага кола, якім утрымліваецца ў патрэбным становішчы задні навой. *На вылыкым воротылы — рукоятка: сучка, кульбака, на малым — запырэнька. В. Лес Драг.*

КУЛЬБАЧКА ж. Падсядзёлак. *Одпусці у коня кульбачку, бо едэм на гору. Коланск Івац. З кульбачкую кунёвы лёкшыый тягнуты нагружаного воза. Мікалаева Кам.*

КУЛЬША ж. Вугал і грань у складзеным на возе сене, снапах, саломе. *Еслі правільно кульшы ны пуложыш, то в дуросы хура можэ руз'іхатысь. Мікалаева Кам.*

КУЛЭШНЯ ж. Хлеўчык для дроў. *Прынысы з кулэшні дров. Дарапеевічы Малар.*

КУЛЯ ж. Ручка сахі. *Гнёна у сохы куля. Ляхавічы Драг.*

КЎМАТЭ, КЎМКАЦЬ незак. Квакаць. *Жаба кумае. Арэхава Малар. Жабы моцно кумкают, коб дошчу нэ было. Пясчанка Бяроз.*

КУМΠΑНЯ ж. Кампанія. *За сталом сядзела вясёла кумпаня. Навасёлкі Бар. Кумпаня твая до дубра нэ доведэ. Ланская Малар.*

КЎНВА ж. Бідон для малака. *Дояркі выдоілы коровы і вылылы молоко в кунвы. Выжлавічы Пін.*

КУНДЖАРАВЫ, КУЧАДРАВЫ прым. Кучаравы. *У Алы кунджаравы косы. Сухопаль Пруж. Кучадравы Міхалінін хлопец. Заліпенне Лях.*

КУПА I ж. 1. Купіна. *Купы на болотэ, косэтэ тежко.* Сварынь Драг. Скакалы з купы на купу, коб ны встрагнуты. Кустын Брэсц. 2. Куча, група. *У пысковы купаіцця цыла купа дытэй.* Мікалаева Кам.

КУПА II ж. Адзінка вымярэння (60 снапоў, кучак ільну, яек). *Купа — гэта шысцьдысят снупыв увса, ячмэню, жэта.* Выбрала ут курэй дві купэ іець. Мікалаева Кам.

КУПЫНĀ ж. Гл. купа I. 1. *Такая купына на булоты, ныма як кусою рузмахнутыся.* Мікалаева Кам.

КУРА́ЗА м. пагард. Неадчэпны, задзірысты чалавек. *Гэты кураза і тут нос уткнув.* Падла́ззе Лях.

КУРАПА ж. Жаба. *Курапу бачылі на дарозе.* Мікашэвічы Лун.

КУРЛЫНЯ́ТКО н. Трусеня. *Курулыця прывыла двух курлыняток.* Макраны Малар.

КУ́РОК м. Гл. кірка. *Тухлі на курках харошы, але в іх кепско ходзіці, як курок высокі.* Андрыянаўка Пруж.

КУРО́ЛЬ м. Трус. *Куроль сыдів у клітцы, ів моркву.* Макраны Малар.

КУРПЭ́НЧЫК м. Драўляны самаробны гузік. *Курпэнчык з дэрэва бы гузь.* Спорава Бяроз.

КУРҮ́ГВА ж. Качарга. *Куругва стоіть в угловы.* Дарапеевічы Малар.

КУРУ́НКІ мн. Цюль. *На окна пувісылы вельмо красівы курункі.* Клейнікі Брэсц.

КУРЫ́ТЭ, КУРЫ́ЦІ, КУРЭ́ТЫ незак. 1. Дыміць. *Сырыі дрова почалэ курытэ.* Сварынь Драг. *Зноў пліта начала курыці, трэба просіці Вінцуля, коб подзівіўса.* Шылін Бяроз. 2. Пыліць. *Як поле пырысохнэ, то пры уранні чы бурунуванні страшно курэт.* Мікалаева Кам. 3. Імжэць. *І ўжэ надоўго дошч, абы почаў курэці.* Пясчанка Бяроз.

КУРЯ́ЧКА ж. Галавешка. *Курячка дэмэтэ стала.* Дзмітравічы Кам.

КУСЬКЕ́ мн. Вілы. *Куське стуеть в хліві.* Павіцце Кобр.

КУСНЭ́К м. Пояс. *Де подівся мій куснэк, подпаразатысь трэба.* Закозель Драг.

КУСТРҮ́Г м. Штабель. *Я наскладав цілыі куструг дров.* Ваўкастavec Кам.

КУСТЯ́ ж., КУСЦЕ́ н. Кассё. *Він якось по-новому трымався за кустю.* Цюхінічы Брэсц. *Кусьце робат пу росту чулувіка.* Мікалаева Кам.

КУСЯК м. Суконная куртка. *Кусяк був вельми міцний і теплий.* Макраны Малар.

КУТАСЁВКА ж. Шарсцяная хустка з махрамі. *Батько купив мні хорошу кутасёвку.* Спорава Бяроз.

КУТАСЫ, КУТАСЭ мн. Махры. *Хустка з кутасамі була выліка і хуроша.* Макраны Малар. *Кутасэ в хустцы буде доўгі і густы.* Мікалаева Кам.

КУТАСЯ ж. Істужка. *Мама заплыла в косу Наді ноўу кутасю.* Лука Кобр.

КУТАТЫ, КУТАЦІ, КУТАЦЬ незак. Мыць. *Я буду кохту кутаты.* Літоўск Драг. *Кутаці одэжу трэба ў цёплой водзе, у холодной нэ одмыеш.* Шылін Бяроз. *Маці кутала белізну.* Скорцы Пруж.

КУТАХ, КУТУХ м. 1. Яслі ў хляве. *Одгороды кутаха в хлыві.* В. Шчытнікі Брэсц. 2. Хлеўчык для курэй. *Куры нучують в кутуху.* Гаравіца Драг.

КУТОК м. 1. Вугал у хаце. *В кутковы стуялі вінык, куцюба, вілкі, куцюбка.* Мікалаева Кам. *Кутка трэба прыбраці, зашмальцовалі вілкамі.* Шылін Бяроз. 2. Патайное месца. *Залізь в куток і сыды, ны швэндайся пуд нугамі, ны мышай руботу рубэты.* Мікалаева Кам.

КУТОЎНЫК м. Від рубанка. *Накыд пуд шкло у окне выбырают кутойныком.* Горск Бяроз.

КУТЭНЬ м. Вантрабянка. *Для гатовання кутня пошло мнэго чясу, алэ зато было смачно.* Мінянка Кобр.

КУТЫЛЬГА м. і ж. Кульгавы чалавек. *Він маленькым упав з кровіт і став кутыльгою.* Хідры Драг. *Вона кутыльга з малэе.* Сігневічы Бяроз.

КУТЯ, КУЦЯ ж. 1. Каша з ячных круп. *На коляду густу кутю варать.* Спорава Бяроз. *Вона вельмі любіла куцю з молоком.* Шылін Бяроз. 2. Ячныя крупы. *Кутю прудают і ў магазіны.* Спорава Бяроз. 3. Памінальная ежа. *Проскурку у сыту покрышымо, тоі кутті кожны попробуе.* Гарадная Стол.

КУФАЙКА, КУХАЙКА, КУХВАЙКА ж. Фуфайка. *На гвоздэвы вісыть куфайка.* В. Якаўчыцы Жабін. *Майму малому пашылы кухайку.* Навасёлкі Бар. *В магазіны купылы тэплу кухвайку.* Макраны Малар.

КУХЕЛЬ м. Кубак. *Чэсом добрэ выпыты кухель кыслого квасу.* Ланская Малар. *Памянш. кўхлік.* *Маці наліла ў кухлік молока.* Давыд-Гарадок Стол. *Выпіла кухлік чаю солодкаго.* Альманы Стол.

КУХЕР, КУХОР м. Куфар. *У нас е вэлікі кухер.* Пу-

зічы Лун. *Кухор завжды був на замку.* Вулька Дастоеўская Іван.

КУЦАЙЧЫК *м.* Абломак нажа. *Картоплі добрэ обыраты куцайчыком.* М. Шчытнікі Брэсц.

КУЦІ *н.* Парасё. *Я купіла собе беленькое куці.* Альгомель Стол.

КЎЧА *ж.* Валасы. *У мое дочкі гэтака хороша куча на голове.* Чарабасава Лун.

КЎЧКА *ж.* 1. Падпечак. *Куры ужэ наілыся, зыжыны іх у кучку.* Гальцы Стол. *Гэта шчы у вас куры пуд кучкою сэдзят?* Радчыцк Стол. 2. Ямка пад прыпечкам, дзе ставяць гаршкі. *Збанок стоіт в кучцы.* Макраны Малар. 3. Паглыбленне ў печы, дзе кладуць лучыну. *Во, лучыны наколов, набыры і занысы у кучку, хай пудсыхае.* Судзілавічы Бяроз. *Положэтэ курячку в кучку.* Дзмітравічы Кам. 4. Адгароджаны вугал у хляве. *Удгурудэ кучку в хліві увычкам.* Мікалаева Кам.

КЫБКА, КЭБКА *ж.* Гл. кубачка. *Згорны попел у кыбку.* Адрыжын Іван. *Жар в кэбку грэбі.* Азарычы Пін.

КЫСЛЬ *ж.* Кісліна. *Бочка кыслю оддае.* Сварынь Драг.

КЫСЛЕХА *ж.* Кіслае малако. *На стіл поставылы істы кыслёху.* Яміца Малар.

КЫТАЙКА *ж.* Істужка. *Маты уплыла у косы дочцы кытайку.* Залессе Кобр.

КЫШ-А-КЫШ! Вокліч, якім адганяюць курэй. *Кыш-а-кыш одсіля.* Кустын Брэсц.

КЭДЫСЬ, КЭДЮСЬ *прысл.* Калісь. *Тут кэдысь рус вэлыкі дуб.* Боркі Пін. *От кэдюсь було — натягаецца за цілыі дэнь, то спыш як убытый, на улыцу нэ потягнэ.* Каўбы Пін.

КЕДЭШНІ *прым.* Колішні. *Кедэшне вэселле было лепшэ, а зарэ прайят абы, і спываці нэ ўмеют, оно едзят.* Шылін Бяроз.

КЭЙ *прыназ.* Гл. кай. *Кэй хаты зобралоса много людзей.* Св. Воля Івац.

КЭСТКА *ж.* Қадык. *В мэнэ пуд горлом вэлыка кэстка.* Азарычы Пін.

КЭЦА *м. і ж. іран.* Няўмека, маруда. *От кэца, наварэла, шо чоловік ны зможэ істэ, ек поросетам.* Ласінцы Драг. *Кэца, а нэ мужык у хаці, горэ на мою голову.* Пясчанка Бяроз.

КЭЧКА *ж.* Завязка. *Треба прышэтэ кэчку до фартуха.* Закозель Драг.

Л

ЛАБАНДА́ ж. Варэнне з чарніц з дабаўленнем мукі. Я наварыла лабанды з ягод, это однэ, што ягодніца. Велле Стол.

ЛАБО́К м. Франтон. На лабку было зробляне окэнца. Казлы Пруж.

ЛА́ВА І ж. Участак зямлі на асушаным балоце. Усю лаву засеялі буракамі. Амяльная Івац.

ЛА́ВА ІІ ж. Услон. Сядай на лаву. Тартакі Бар.

ЛА́ВКА, ЛА́ЎКА, ЛА́ФКА ж. Магазін. В лавку прывезлы цюкеркув. Гаравіца Драг. У лавку трэба сходыты, бо вжэ і сіль скончылася і запалок няма. Мінянка Кобр. От цяпер понавозілі ў лаўку ўсёго ўсякого. Купаўцы Лун. Збірайся скорэй, бо ў лаўку прывезлі товари. Дзятлавічы Лун. Ходы в лафку. Спорава Бяроз.

ЛА́ВОЧНІХА ж. Загадчыца або прадавец магазіна. Нова лавочніха прыехала к нам. Перунова Лун.

ЛА́ГА ж. Падваліна, на якую кладзецца падлога. Лага пэрэгніла, трэба пэрэноўляці, нову класці. Здзітава ІІ Бяроз.

ЛА́ГВІЦЯ, ЛА́ГВЫЦЯ, ЛА́ГВЭЦЯ, ЛА́ЗВІЦЯ ж. Невялікая бочачка з накрыўкай для сала. Лагвіця зробляна з дубовых душчок. Радастава Драг. Сала насолыв цілу лагвыцю. Воса Кобр. У лагвэці лэжыць вжэ мало сала. Сварынь Драг. Маты куля кулёдаза мые лазвіцю, бач. Завтра мы будэмо свіню быты. Гаравіца Драг.

ЛА́ГУВКА, ЛА́ГАЎКА ж. Тое ж. Наклалы цілу лагувку сала. Казловічы Брэсц. Прынэсы сала з лагаўкы. Макраны Малар.

ЛА́ГУН м. Склеп пад падлогай. Лагун ссыпан картоплем. Чарняны Малар.

ЛА́ДКА ж. Ахапак сухога лёну ці каноплі. Ладку лёну дома трымаю, жмень чэтвірэ ці тры, штоб не простывай, як цёплы, то скорэй трэцца. Харомск Стол.

ЛА́ДКІ мн. Дранікі. От я люблю картопляныя ладкі. Талмачова Стол.

ЛА́ДЫШКА, ЛА́ДЭШКА ж. Збан. Наліла поўную ладышку малака. Навасады Бар. На столі стоіць ладэшка молака. Ласінцы Драг.

ЛА́ЗУБЭ́НЬ м. Каробка з ліпавай кары для мёду. А шчэ колысь мэд дэржалы в лазубнэвы. Забалацце Малар.

ЛА́Й ж. Лаўка. Лай стоіць посеред хаты. Кажан-Гарадок Лун.

ЛАМАНКА ж. Паляўнічая стрэльба. *Зарады ламанку.* Велута Лун.

ЛАНДАНАК м. Вялікая міска. *Валя наліла ў ланда-
нак вады.* Паланэчка Бар.

ЛАНКА ж. Участак зямлі, вызначаны для апрацоўкі. *Мы тыпэр выбралы ланку буракы.* Гошава Драг.

ЛАНТУГ, ЛАНТУХ м. Мяшок. *Ны звывылы мы вчора
лантугы, а тыпэр дошч пошов.* Падлесе Жабін. *У лан-
туху вэзу поросятко.* Мікашэвічы Лун.

ЛАПА ж. Латка. *Дві лапы прышыі і дырок нэ будэ.* Гальцы Стол.

ЛАПАТКА ж. Маленькі снапок саломы, які кладуць у страе каласкамі ўверх. *Лапатка — снапок на страху,
кладуць уздром уверх.* Навасады Бар.

ЛАПІК м. Кавалак, абрэзак тканіны. *Одорві мні
лапіка.* Адвержычы Стол. *Памянш. лапічак.* Яна не
знайшла лапічка. Ласасіна Пруж.

ЛАПІНО н. 1. Вапна. *До школы прывывылы тры ма-
шыны лапны.* Мастыкі Бяроз. *Трэба хату побэліты, да
нэма лапна.* Каўняцін Пін. 2. Гліна. *Йды прынэсы в ха-
ту лапно піч замазаты.* Градняя Стол.

ЛАПТУХ м. Матылёк. *Ой, такі здатны лаптух паля-
цеў.* Лыскава Пруж.

ЛАПУН м. Верхняе суцэльнае бярвяно ў сцяне. *Той
лапун в покутнюю стыну будэ куроткі, трэба наточуваты.*
Харсы Брэсц.

ЛАР м. Скрыня. *Лар — збіж трыматы, овэс, просо,
горох, сімня с конопэль.* Олтуш Малар. *Лар стоіць у сцёп-
цы.* Давыд-Гарадок Стол.

ЛАСТУВЫННЕ н. Вяснушкі, рабацінне. *Высыпалось
мніго ластувыння.* Атрамечева Брэсц. *Вісной в еі пока-
залось ластувынне, аж рабая стала од ёго.* Макраны
Малар.

ЛАСЫЦІ мн. Малюнкi ад мароза на шыбах. *На окнах
мороз рысуе ласыці.* В. Якаўчыцы Жабін.

ЛАТА I ж. Жэрдка, дошка, якія кладуцца ўпопе-
рак крокваў. *На всю хату вже прыдбав латэй.* В. Лес
Драг. *Латы булы покладены на хату.* Ляхаўцы Ма-
лар.

ЛАТА II ж. Адзенне. *Ганна почала развішуваты латы.*
Высокае Бяроз. *Іногда гаворать, шо портніха шые латы,
то — одэжу.* Яечкавічы Іван.

ЛАТАНЯ ж. Гліняная міска. *Маці поставіла ў печ
таўпеню ў латані.* Белавуша Стол.

ЛАТА́ХКАЛО *м. іран.* Чалавек, які робіць усё хутка, але не якасна. *У брыгадзі некалькі латахкалоў.* Велута Лун.

ЛАТА́ЩЕ *н. зборн.* Лотаць. *На лузе цвіло латацце.* Арабнікі Пруж.

ЛАТА́Ч, ЛОТА́К *м.* Тое ж. *Стояв букет з латачу.* В. Якаўчыцы Жабін. *Раз я нарвала лотаку, привезла додому, а тэля прышло до лоткы да й увэсь з'іло.* Спорава Бяроз.

ЛАТА́ША *ж.* Тое ж. *Іды, нарсы букет латашы.* Каўняцін Пін.

ЛА́ТНЫК *м.* Коўдра, вытканая з рознакаляровых абрэзкаў. *Маты надрала латей і выткала латныка.* Да-стоева Іван.

ЛАТОШЫ́ТЫ *незак. экспр.* Латашыць. *Вона стала латошыты яблыка.* Агова Іван.

ЛАТУ́ХА *ж. устар.* 1. Саматканае суконнае паліто. *Бідный був, я навывіць своеі латухы ны мів.* Воса Кобр. 2. Світка, упрыгожаная вышытымі кветкамі. *До латухы прышываюць жычковы квыткы.* Ляхаўцы Малар. 3. Доўгі пінжак. *У ёго латуха сывая.* Макраны Малар.

ЛАХА́НКА *ж.* Міска. *Зупка стаіць у лаханцы.* Нава-сады Бар. *Налі супу ў лаханку.* Мікашэвічы Лун. *Налілі ў лаханку крышаной.* Хорск Стол.

ЛАХАЧЭ́, ЛОХАЧЭ́ *мн.* Буякі. *У гэтым годзе урадзілі добрэ лахачэ.* Амяльная Івац. *Мы отправіліся ў лес по лохачэ.* Арабнікі Пруж.

ЛЕГА́РЧЫК *м.* Дошка падлогі. *Легарчыкі булы добрэ обыблёваны.* Ляхаўцы Малар.

ЛЕ́ГІКА *ж.* Логава. *Учора хлопцы якраз выйшлы на легіку войка.* Ляхавічы Драг.

ЛЕЖА́НКА *ж.* Від калаўрота, у якім кола і катушка размешчаны гарызантальна. *Колісь у моеі свекрухі была лежанка, лежаночка, а друга — кузка, кузочка.* Лежанка дорожэй была. Галоўчыцы Драг.

ЛЕЖА́ТЬ *незак.* Быць незасяяным. *Пастбішчэ лезыць, пустуе.* Спорава Бяроз.

ЛЕЖНЯ́, ЛЭЖНЯ́ *м. і ж. пагард.* Гультай, гультайка. *У класе е лежні.* Дварэц Лун. *От то вжэ лэжня, тілько і тэі роботы знае, то поісты, то знов спаты.* Белін Драг.

ЛЕКОТІ́ТЫ, ЛЕКОТЫ́ТЫ *незак.* Трэсціся, калаціцца. *Чаго ты лекотів так?* Кустын Брэсц. *Дытя лекотыт, змэрзло.* Горск Бяроз.

ЛЁКСТРА ж. Ліхтарык. *Лекстра свытыла добрэ.* Козішча Кобр.

ЛЁНТА ж. Рулетка. *Ходылы з лентою і міралы полэ.* Дастоева Іван.

ЛЕНЫВО н. Шкурка вужакі, скінутая ў час ліняння. *Гуж покынуў леныво.* Пажэжын Малар.

ЛЕПЕШНЯ н. Аер. *На болоці росце лепешня.* В. Малешава Стол.

ЛЕПЯТУН м. Балбатун. *Не вер яму, ён жа лепятун, шчо на язык ускочыць, тое і гаворыць.* Махалоўцы Бар.

ЛЁСКІ мн. Лесвіца. *Бацько ўзяў лескі і полез на вышкі.* Задуб'е Ганц.

ЛЕСОПОЛОМ м. Буралом. *У лесі такі лесополом.* Бастынь Лун.

ЛЁСТРЫКА ж. Электрычнасць. *Лестрыка не горыць.* Велута Лун. *Мамо, уключы лестрыку, бо цімно бульбу лупіць.* Дзятлавічы Лун. *У хаты була лестрыка.* Ляхаўцы Малар.

ЛЕТНІК м. 1. Жаночы жакет без падкладкі. *Адзень, дачка, летнік, бо змэрзнеш.* Кукава Ганц. *Забрала в бабы летніка.* Ляхаўцы Малар. 2. Пінжак. *Він був у новым летніку.* Белін Драг. *Быры, Іване, летніка наклады, бо на дворы холодно.* Адвержычы Стол.

ЛЁТО злучн. Але. *Лето погода цяпер хорошая.* Нава-сёлкі Лях.

ЛЕТОВІШЧЭ н. Кольцы на розе, па якіх можна вызначыць, колькі год карове. *У коровы вжэ сем летовішч.* Бастынь Лун.

ЛІТЮСЬ прысл. Летась. *Літюсь яблыка вродылы як ныколы.* Пажэжын Малар. *Літюсь было вэсілле.* Кустын Брэсц.

ЛЕХ м. Чорт. *У болоті бы сыдів лех.* Ботава Пін.

ЛЕЦЕН м. Сені. *Зачыні дзверы ў лецён.* Велута Лун. *У лецёні цёмно.* Вулька І Лун.

ЛЁШКА ж., ЛЭШОК м. Бабка. *Бабы жалы жыто і ставылы лешкы.* Ялач Драг. *Пятнаццаць снапов стояць у лэшку, скорэе сохнуць.* Олтуш Малар.

ЛЕШЫНА ж. Алешнік. *Лешыны поросло повно скрозь тэпэр.* В. Шчытнікі Брэсц.

ЛЁКОТІТЫ незак. Дрыжаць. *Він так лёкотів, шчо ны міг слова сказаты.* Залядынне Іван.

ЛЁНДАР м. Каструля. *Назбірала ягод цэлы лёндар.* Любань Лун.

ЛЕНСКИ прым. Мінулагодні. *Лёнскай осеню была добрая погода.* Бакуны Пруж.

ЛЕНЫСКО, ЛЬНЫСКО, ЛЬНЫШЧЭ н. Поле, на якім вырвалі лён. *Вырвала лён і зосталось лёныско.* Ляхаўцы Малар. *Над льныском лэтае самолёт.* Шэбрын Брэсц. *Як вырвалы лён, то шчэ на льныску зілля мныго нарвала.* Выжлавічы Пін. *На зыму льнышчэ зусталося лыжаты.* Пажэжын Малар.

ЛЕХ м. Склеп. *На дворі построілы лёха.* Гутава Драг. *У лёх мы поставылы бочку з гуркамы.* Заверша Драг. *Картоплі лыжеть у лёховы.* Карсынь Іван. *Лёх був пуд пудогою в хаты.* Моталь Іван. *Памянш. л ё ш о к.* Рыбу занеслі ў лёшок. Баравікі Лун.

ЛІБОШЧЫ мн. Каханне, звычайна патаемнае. *В Васыля з Ганай лібошчы.* Шэбрын Брэсц.

ЛІВЭЦ м. Жаночае адзенне на ваце без рукавоў. *Як лівца одягну, то цілыі дэнь холоду нэ чую.* Гальцы Стол.

ЛІЖОК м., ЛІШКО м. Ложак. *Ранком я заслала ліжок.* В. Якаўчыцы Жабін. *Ліжок поставылы в спальні.* Сакалоўка Пін. *На лішковы спала маленька дівчынка.* Скокі Брэсц.

ЛІЗЕРФ м. Тарфяны кар'ер. *У лізерфу воды много, торф выбралі.* Бастынь Лун.

ЛІЙЦЫ, ЛІЦЫ мн. Лейцы. *Купылы новы лійцы.* Гутава Драг. *Тыпэр ты у нас будэш за кучыра, так шо быры ліцы.* Осаўцы Драг.

ЛІКАДЗЕН м. Каляндар. *Купіла новы лікадзён.* Навасады Бар.

ЛІМАНЕВЫ прым. Алюмініевы. *Ліманёва посуда блішчыць.* Дзяніскавічы Ганц.

ЛІСАВЫ прым. Ласкавы. *Она дзейка лісавая.* Давыд-Гарадок Стол.

ЛІСАПЁД, ЛІСАПЭТ, ЛІСАФЁТ, ЛІСІПЭТ м. Веласіпед. *Вон на гэтым лісапедзі голову звэрне.* Рамель Стол. *Бацько учора купіў лісапэт.* Давыд-Гарадок Стол. *Мне купілі новы лісафет.* Зубелевічы Лях. *Дык сыну новы лісіпэт купіў.* Рудашы Бар.

ЛІСКА ж. Кій. *Дід выходыў на двір з ліскою.* Бярозавічы Пін.

ЛІТНІСКО н. Аэрадром. *Кажнэ літо в нас на літнісцы стоеть солдаты.* Галоўчыцы Драг.

ЛІТО н. Гадавы круг у ствале дрэва. *Зрізалы дэрэвыну, у комлі подшчыталы літа.* Пажэжын Малар.

ЛІТЮШНЫЙ *прим.* Летаšní. То сіно шчэ літюшнэ.
Залядынне Іван.

ЛІЧЫДЛА *н.* Лічыльнікі. У школі е багато лічыдлоў.
Дварэц Лун.

ЛІШКА *ж.* Градка. На лішцы растуць гуркы. Параконск Пін. Прополі ты лішку з цыбулею. Ладараж Пін. Одною капустою трэ лішкі засадыла. Гальцы Стол. У нас лішкі бульбы кулу хаты. Адвержычы Стол.

ЛІШПАНКА *ж.* Рыдлёўка. Дзед узяў лішпанку і пачаў капаць зямлю. Квасевічы Івац.

ЛНЯНЫЦЯ *ж.* Тонкае льяное палатно. Я ткала більш льяныцю, такую тонку в дэсьць пасом. Ляхавічы Драг.

ЛОБАК *м.* Бахіла. После войны ны было нчыго обуты, то робылы з рызіны лобаку. Бабровічы Івац.

ЛОБОК *м.* Шчупак. У гетом году добрэ ловіць лобкі. Альшаны Стол.

ЛОБУДЗЬ *м.* Тоўстае сцябло гародніны. Лобудзь і гічка выраслі на городзе высокімі. Альшаны Стол.

ЛОВАТЫ *незак.* Лавіць. Вун любыт ловаты рыбу. Ботава Пін.

ЛОГАЦІ *незак.* Стукаць. Не логай ты, поседзі ціхо. Раздзялавічы Ганц.

ЛОГВІСКО *н.* Логава. Сідзіць дома, як у логвіску. Бастынь Лун.

ЛОГОВЫЛО *н.* Поле, на якім расцілаюць лён. Логовыло одразу в нас за хатою было. Забалацце Малар.

ЛОГОВЭЛО *н.* Гл. логвіско. Свынню в хлыві пуста, хай в логовэловэ лэжыць. Сварынь Драг.

ЛОЖЭЧНЫК *м.* Дранік. Я спыкла тобі тры ложэчныка. Моталь Іван.

ЛОЗКА *ж.* Флёкс. У цвятніку раслі лозкі. Арабнікі Пруж.

ЛОКОТЬ, ЛЫКОТЬ *м.* Мера даўжыні (прыблізна 0,5 м). Як шылы кравцы свыткі, то мірэлы локтем. Да-стоєва Іван. В куску п'ять лыктюв полотна. Ляхаўцы Малар.

ЛОМАКА *ж.* Галіна. Прынысэ мыні добру ломаку. Аляксеевічы Драг.

ЛОНКА *ж.* 1. Касавіца, сенакос. Хутко пачнецца лонка. Агдэмер Драг. 2. Луг. На лонцы ходылы коровы. Пугачова Брэсц. У гэтым годы добрая трава на лонцы, высокая. Падбела Кам.

ЛОПОТУ́ХА ж. Шчарбіна ў касе. Сам наклыплю, бо та лопотух наробыш. Аляксеевічы Драг.

ЛОСЫНЯ́ТО н. Ласяня. Малэнькэ лосынято ны отходыло от статку. Шэбрын Брэсц.

ЛОТО́К м. Вялікая бочка на збожжа. Лото́кы на жыто бэрыглы, так мэтров з дэсяць увійдэ в той лоток. Забалацце Малар.

ЛОЎ́КІ прым. Прыгожы. Гэты вэльмі лоўкі чоловек. Дрэбск Лун. Ах, якій лоўкі́й матэрыял купыла моя су́сідка. Камень Пін.

ЛОЎ́КО прysl. Прыгожа. На канцэ́рты ловко спыва-
лы. Юнішчы Стол.

ЛОХІ́НЫ мн. Гл. лахачэ. В гэ́тум годовы уродылы
добры лохіны. Астрамечава Брэсц.

ЛОШЧЫ́НА ж. Арэ́шнік. Мы коло хаты посадылы
лошчыну. Рыкавічы Жабін.

ЛОШЧЭ́ВІНА ж. Старое рэчышча. Тут лошчэвіна,
рэчка высохла. Бастынь Лун.

ЛУБІ́НІСКО, ЛУБЯ́НЬСКО н. Поле, на якім рос
лубін. По лубініску посею жыто. Кустын Брэсц. *Осталось
ны згораным лубяныско.* Гершоны Брэсц.

ЛУГ, ЛУЗ м. Шчолак. У лу́гу попарыла ниткы. Па-
піна Драг. Мама наробыла лу́зу. Арэ́хава Малар.

ЛУГОВА́ТЫ незак. Выбельваць лугам. Луг робляць,
у цэбрыку лугуюць. Сварынь Драг.

ЛУГЫ́Н м. Лубін. На полі ростэ лугын. Дружба
Брэсц.

ЛУЖО́К м. Сажалка. Ля хаты у яе лужок. Плехава
Івац. Кулу старэе хаты у нас був лужок. Імянін Кобр.

ЛУК м. 1. Дубец, які схоплівае з трох бакоў драўля-
ную барану. Такая сіла, што лук загне на борону. Рубель
Стол. 2. Ручка, якая агібае кассё. Лук у косе обогнёны
добрэ. Рубель Стол.

ЛУКА́ЦЬ м. Локаць. Я забіла лукаць. Церабень Пін.

ЛУМА́ЧЧЭ н. Ламачча. Под снопы подкладують
лумаччэ. Гершоны Брэсц.

ЛУПА́ЙКА, ЛУПЭ́ЙКА ж. Лупіна. Высып лупайкі
з хвартуха ў кош. Кажан-Гарадок Лун. Бульба з лупэй-
камі. Бастынь Лун.

ЛУ́ПКА ж. 1. Калыска. Дытя лыжало ў лупцы і
гралося. Угляны Бяроз. 2. Кош, сплечены з карэння. Баць-
ко сплюў лупку. Дзяніскавічы Ганц.

ЛУЧА́ІНА ж. Лагчына. Лучаіны між поля заліло
водою. Бастынь Лун.

ЛУЧАК м. Гл. лук 2. *Лучак у касе новы трэба, той адламайся.* Падлаззе Лях.

ЛУЧКА ж. Каляровая фабрычная шарсцяная пражка. *Пояса натыкаюць ны лучкою, а ниткамы сукатымы.* Справа Бяроз.

ЛУЧНИК м. Падстаўка для лучыны. *Лучыну ўтыкаюць у лучнік.* Бастынь Лун.

ЛУЧЫТЫ незак. Зганяць у кучу. *Будэмо лучыты ужэ скотыну.* Ляхаўцы Малар.

ЛЫВІРКА ж. Вавёрка. *Лывірка пырыскакувала з одного дэрыва на другое.* Шэбрын Брэсц.

ЛЫГАТЫ незак. Глытаць. *Мні так болыць горло, шчо я ны могу лыгаты.* Маціевічы Жабін.

ЛЫГІ мн. экспр. Доўгія тонкія ногі. *Ну і плацце адзела, што ўсе лыгі наверсе.* Калоднае Стол.

ЛЫЖБА ж. Драўляны канёк. *Спочатку трэба навучытыся іздыты на адной лыжбы.* Пажэжын Малар.

ЛЫКОВАТЫЙ прым. Такі, што кепска жуецца. *Подамышка ні давалася парсюку, то і сало лыковатэ.* Бабровічы Ивац.

ЛЫМІШКА, ЛЭМІШКА ж. Зацірка. *Тыпэр мы ваврылы лымішку.* Карсынь Іван. *З одного мішка хліб і лымішка.* Крытышын Іван. *Наварыла якзісь лэмішкі, шо ў душу ны йдэ.* Ляхаўцы Малар.

ЛЫНДА ж. устар. Посная страва з ільнянога сямя з селядцамі. *Лынду не ўжываюць і старыя людзі.* Мазуркі Лях.

ЛЫНДАВКА ж. Карусель. *Хлопцы зробілы лындавку на лёду.* Замшаны Малар.

ЛЫПЛЯНКА ж. Глінабітная хата. *Там жылы в лыплянках.* Залядынне Іван. *Лыплянкі ж не буду робыты.* Кустын Брэсц.

ЛЫСУХА ж. Участак зямлі, пазбаўлены расліннасці. *На лысуху глянё, які вітёр.* Гарадная Стол.

ЛЫСЫНА ж. Тое ж. *Лысына — гола містына, пэсок.* Гарадная Стол.

ЛЫХЫЙ, ЛЫХЭЙ прым. 1. Зношаны (прадмет, прылада). *Мышок гэты був лыхый.* Пажэжын Малар. *Лыхэю сокірыю дров ны насычэш.* Літоўск Драг. 2. Злы. *Вэльмы лыхый чуловік, тілько і думае зробіты кому зло.* Пажэжын Малар.

ЛЫШТВА ж. Планка, рэйка. *Лыштву прыбыв, шоб вітёр не задував.* Ляхаўцы Малар.

ЛЫШЫР м. Кош. Муй лышыр занятый, сын вжэ ягоды в свый. Макраны Малар.

ЛЭБАХІ мн. іран. Старая вопратка. Маты выносьвала лэбахі ў высьцёпку. Моталь Іван.

ЛЭЖЫНЬ м. Гл. лежня. Чого лыжыш, лэжынь? Усі люды на роботу пошлы. Какорыца Драг.

ЛЭККОБЫТНЫЦЯ ж. Жанчына, што ўмее лёгка жыць. Лэккобытныця лэжыць собі в тэчечку, а маты полэ. Сушытніца Малар.

ЛЭНДЫЦЯ ж. Клін у рукаве. Лэндыцю трэба в рукавовы зробіты. Арэхава Малар.

ЛЭНЬЦЮХ м. Ланцуг. Лэньцюх чэпляемо телушцы на рогы. Ляхаўцы Малар.

ЛЭЧМАНЭ мн. Упрыгожанне з медзі, пацеркі. Матрунэ падарылы лэчманэ дочка з зятем. Перавысь Малар.

ЛЮХТА, ЛЮФТА ж. 1. Юшка. Піч була ужэ готова, алы ны хватало шчэ люхты. Галоўчыцы Драг. Открый люхту, бо зара будэ повна хата дыму. Высокае Бязроз. Матэ отсунула люфту, шоб ліпш выходыв дэм. Перавысь Малар. 2. Дымаход. Няправільно зробілы люхты і дым ідэ на хату. Пажэжын Малар.

ЛЮФЦІК м. Фортачка. Атрылі люфцік, каб праветрыць пакой. Навасёлкі Бар.

ЛЯГАРА, ЛІГАРА ж. Падваліна, на якую кладзецца падлога. Лягару трэба змяніць, бо пагніла. Гошчава Івац. Лігары дядько прывіз хурошы, стрыжэнысты. Пажэжын Малар. Гл. л а г а.

ЛЯДА ж. 1. Прыстасаванне для рэзкі саломы. Бацька прынёс ляду і пачаў рэзаць салому. Арабнікі Пруж. 2. Прылада для падняцця грузаў. Паварочвай ляду вось сюды. Слабажаны Бар.

ЛЯДАКО прысл. Дрэнна. Раней людзі жылі лядако. Задуб'е Ганц.

ЛЯДОЎНЯ ж. Яма ў пограбе. У пограбе зрабілі лядоўню. Гута Лях.

ЛЯК І м. Страх. От напаў на цябе ляк. Велута Лун. Ляк до добра ны прыводыць. Бязозавічы Пін. Хлопчыка опановаў ляк. Лядзец Стол.

ЛЯК ІІ м. Сок з капусты. Бочка поўная ляку. Харомск Стол.

ЛЯКАЦА, ЛЯКАТЫСЬ незак. Палохацца. Ох, я вэльмо часто лякалася. Адвержычы Стол. Кінь завязь лякався машыны. Вавулічы Драг.

ЛЯЛЬКЫ *мн.* Малюнкi ў кнiжцы. Дай кнѣжку, хай дытына лялькы подывыцца. Замшаны Малар.

ЛЯМОВКА *ж.* Шалѣўка ў акне ці ў дзвярах. Хорошу лямовку зробылы. Адрыжын Иван.

ЛЯМПЭРЫЯ *ж.* Тое ж. Хутко зробылы і лямпэрыю. Прылуки Брэсц.

ЛЯНЫЦА *ж.* Ільняное валакно высокага гатунку. А на шчутцы, то пачосы, само хорошэ, шчо остае ужэ в жмэні лён — ляныца, як шчуткою чэшэш — кужэль. Спорава Бяроз.

ЛЯО-СЁ *часц.* Вунь. Ляо-сё вісіць аб'ява аб калгасным сходзе. Бабровічы Івац.

ЛЯПАЦЬ *незак. перан. экспр.* Гаварыць абы-што. Гэты цэлы дзень ляпае і ляпае. В. Малешава Стол. Шчо ты ляпаеш, людзям надоело слухаць ужэ. Адвержычы Стол.

ЛЯПЁЧАК *м.* Прыпечак. На ляпечку сядзела малая дзяўчынка. Юндзілы Пруж.

ЛЯСЁНКА *ж.* Дэмісезоннае паліто. На ёй была чыстая лясёнка. Велута Лун.

ЛЯСКА *ж.* Дошчачка ў драбіне. Ныкуды я ны поіду, бо в мынэ поламалыся тры лясцы в возовы. Марцінова Драг.

ЛЯСКАТЫ *незак.* Пустасловіць. Быры кнѣшкы і ўчысь, ны ляскай абышчо. Вавулічы Драг.

ЛЯТАЙКА *ж.* Печ. Хлопчык іх залез на лятайку. Юндзілы Пруж.

ЛЯ ТОЕ *часц.* Усё-такі. Ля тое я тыбэ любыла. Міжлесе Бяроз.

ЛЯХКАВУШКА *ж.* Легкавая машына. Нейкая ляхкавушка едзе. Навасёлкі Лях.

М

МАЗНЫЦА *ж.* 1. Драўляны посуд для мазуту. Дядько в далёку дорогу брав с собою усігда мазныцу. Кулякі Иван. 2. *перан.* Неахайная жанчына. Такую мазныцу нэ варто в хату пускаты. Дзераўная Стол.

МАЗУЛЬ, МОЗІЛЬ, МОЗОЛЬ, МОЗУЛЬ, МОЗЫЛЬ *м.* Вузел. Скулько ты навязав мазулів? Ваўкастavec Кам. Розвяжы мозіля. В. Якаўчыцы Жабін. Зробы мне мозоль. Сялец Бяроз. Сам вун ростом з мозуль. Цвярдоўка Пін. Хустка в іі була завязана на мозыль. Чвіркі Кам.

МАЗУН м. Пястун. *Ну і мазун у вас ростэ. Гарадная Стол.*

МАЗУРОК м. Верабей. *Нэ ўспіеш сыпнуты курам, як мазурок тут жэ скачэ коло іх. Дзераўная Стол.*

МАЙДАН м. 1. Вялікі двор. *Батько сказав подмэсты майдана. Мікалаева Кам. 2. Кавалак поля. За ранок выгорав добрый майдан бульбы. Кулякі Іван. 3. Плошча ў вёсцы, дзе часта сыходзіліся сяляне. Старый любыв побалакаты на майдані в нэділю або в свято з мужыкамы. Пінкавічы Пін. 4. Месца на кірмашы, дзе прадавалі скаціну. Учора на майдані добру тылушку собі вторговав. Патрыкі Кобр. 5. Чатыры слупы з перакладзінамі, на якія клалі сена, лён. Наскыдала з вышок на майдан сына коровы даваты. Ракітніца Жабін. 6. Прыбудоўка да хлява. Парсючка загналы в майдан. Н. Раматова Малар.*

МАЙІТЫ незак. Красавацца. *Жыто начынае майіты. Гершоны Брэсц.*

МАЙКА ж. Майскі жук. *Я наловіла богато маек. Давыд-Гарадок Стол.*

МАЙКУС м. Кавалачак (звычайна пра хлеб). *На столі лыжало два майкусы хліба. Карсынь Іван.*

МАЙТКІ, МАЙТКЫ мн. Трусy. *Автулавка прывэзла якіх хочэш майток. Ваўкаставец Кам. Наложыла новы майткы. Камянюкі Кам.*

МАКАЗЫН м. Магазін. *У маказын прывязлі хлел. Навасады Бар.*

МАКАТКА м. 1. Вышыўка. *Так хорошэ вышыла макатку, шчо аж ягоды завьдують. Гальцы Стол. Вышыла нову макатку. Саха Драг. На стіні вісіть хуроша макатка. Пелішча Кам. У ее ў хаце вісіць без толку макаток. Сямігосцічы Стол. У нашых девок багато макаток. Велямічы Стол. Макатка ў рамцы вісела на сцяне. Шэйпічы Пруж. 2. Накідка. Хорошыя ў цябе макаткі на падушках. Навасёлкі Лях.*

МАКАЎНЯ ж. экспр. Галава. *Разаб'еш сваю макаўню. Калоднае Стол.*

МАКІГОН м. Мешалка. *Макігон хутко ходыв у бабіных руках. Арэхаза Малар.*

МАКІТРА, МАКУТРА ж. 1. Гаршчок для хатніх кветак. *Вазьмі макітру да пэрэсады вазоны. Першамайск Стол. На окні стоіть макітра. Радаўня Іван. 2. Гліняная міска. Я іла борщ з макітры. Сварынь Драг. Положы ў макітру тварог і накрый, коб кіт нэ з'ів. Гальцы Стол. Подай мэні макітру. Сулічава Драг. У макутру натэрлы*

картоплі. Бярозавічы Пін. *Да ны рузбый макутру. Адвер-
жычы Стол. 3. перан. Галава. Ну чого наставыв тут свою
макітру? Смолін Брэсц. Лыз кут на покут, да розбыв
макутру. Дзераўная Стол.*

МАҚОВЭРТ м. Гл. макігон. Маковэрт стуяв у цэбры.
Макраны Малар. *Дівчына товкла картоплі маковэртом.
Замшаны Малар.*

МАКРАСТЎП м. Галёш. *Права нога намочылася, бо
ў макрастуе была дырка. Вонькі Лях.*

МАҚЎХ м. Макуха. *Остався макух от ляного сімя.
Гершоны Брэсц.*

МАЛАВЕЛЯ прысл. Трохі. *Малавеля шчо ні на яго,
то ў крык. Сасновы Бор Ивац.*

МАЛАЇ м. Маленькая булка хлеба. *Вуйміце с печ-
кы малай. Велямічы Стол.*

МАЛАФЕЙЧЫК м. Павець для дроў. *Сусыд наскла-
дае повны малафейчык дров. Хабы Брэсц.*

МАЛГОСЯ ж. Жанчына, апранутая без густу. *За іі
сподніцу і кохту іі прозвалы в сылі малгося. Семяховічы
Пін.*

МАЛЁЎКА ж. Каляровы аловак. *У цебэ е чырвона
малёўка? Вулька І Лун. У нашу лаўку прывезлі малёўкі.
Купілі новыя малёўкі. Давыд-Гарадок Стол.*

МАЛЯС м. Штучны мёд. *Скіпку хліба намазав маля-
сом. Вулька Дастоеўская Иван.*

МАМЗЕЛІК м. Гаршчок. *Каша варылася ў мамзели-
ку. Гарадная Стол.*

МАНКЭТА ж., МАНКАТЭ мн. Манжэта. *Рукавэ
пошыла з манкатэ. Перавысь Малар.*

МАНЎЦЬ незак. Хлусіць. *Ёго ні слухайце, вон вельмі
мануць любіць. Люсіна Ганц.*

МАНЎК м. Ілгун, манюка. *Ну і манук жа ты! Навасады
Бар.*

МАНЫТЫ незак. Духмяна пахнуць. *Бэз так манэть,
шо п'яніеш. Радастава Драг.*

МАНЬКУС м. Ляўша. *Манькус робыв всё лівэю ру-
кою. Ляхаўцы Малар.*

МАПА ж. устар. Карта. *На сцене вісела мапа. Ля-
дзец Стол.*

МАРАТЫЙ прым. Брудны. *Чого ты такій маратый?
Міжлесе Бяроз. Вэльмы маратый хлопчык стояв коло
плота. Высокае Бяроз.*

МАРАЦ м. Сакавік. *Такі марац цёплы, хутка араць
пойдуць. Паланэчка Бар.*

МАРА́ ж. Нячыстая сіла. *Пушла вон, мара.* Брашэвічы Драг.

МАРМЫТЭ́ЛЬ м. Вермішэль. *Мармытэль на малацэ вельмі смачны.* Навасёлкі Бар. *У магазіны зарэ нэма мармытэлю.* Чэнчыцы Пін.

МАРНА́ТКА, МАРЫНА́РКА ж. Пінжак, куртка. *Купыв собі новую марнатку.* Камень Пін. *Батько одів марынарку і пойшов по воду.* Трудавая Іван. *Дзевчына наладжыла новую марынарку.* Св. Воля Івац. *Марынарку купылы у Брэсці.* Агароднікі Кобр. *Накын на плэчы марынарку, а то пуд взчор холодно будэ.* Выжлавічы Пін. *Брат купыв хурошу марынарку.* Сварынь Драг.

МАРЭ́ЙДАЦЬ незак. экспр. Замазваць, размалёўваць. *Пубачылэ, шо я марэйдав кныжку.* Сварынь Драг.

МАСКА́ЛЬ м. устар. Салдат. *Маскаль ішов з арміі додому.* Н. Раматова Малар. *Сусідувуго сына забралі у маскалі.* Падбела Кам.

МАСКА́ЛІ мн. іран., жарт. Бульба, вараная з лупінамі. *Наварылы маскаліў, да і сілы кругом стола.* Карсынь Іван.

МАТАЦЫКЛЁ́Т, МАНЦЫКЛЁ́Т, МАЦЫКЛЁ́Т, МОЦОКЛЁ́Т, МОТОЦЫКЛЁ́Т м. Матацыкл. *Памажы адрамантаваць матацыклет.* Тартакі Бар. *Мы купілі манцыклет з коляской.* Пузічы Лун. *Я ўчора ездзіў на мацыклеці.* В. Малешава Стол. *Він любыць хутко іхатэ на моцоклетовэ.* Арэхава Малар. *Зарэ в многых маюцца моцыклеты.* Міжлессе Бяроз.

МАТРУ́НКА ж. Фуфайка. *У лавцы продаюць матрункі.* Рубель Стол.

МАТРУ́ШКА ж. Посцілка, тканая ў кветкі. *Як пазацілалі матрушкамі ложка, то ў хаці пасвятлела.* Лактышы Ганц.

МАТУ́СЯ ж. Хросная маці. *Дзіця пошло до матусі.* Велямічы Стол.

МАТЫ́РКЭ мн. Невялікія каноплі. *Мэньшыі куноплі, шчо стэлемо, то матыркэ, вунэ на воду такыі гошжы.* Сварынь Драг.

МАХ м. 1. Чалавек высокага росту. *Мах вырас, а ў галаве нічога няма.* Малахоўцы Бар. *Ну й мах чоловек.* Баравікі Лун. *Мах вырос, будзе до двух метроў.* Альшаны Стол. 2. Гмах. *От мах построілі.* Рамель Стол.

МАХІ́НЫ прым. Вялікі. *От махіны гурок.* Кароцічы Стол. *Які махіны ён вырос.* Азярніца Лун.

МАХНЫТКА ж. Галавешка. Дрова згорэлі, а остала-
са маленькая махнытка. Мікашэвічы Лун.

МАХОТОЧКА ж. Гаршчок. У махоточцы варонкі.
Цна Лун.

МАЦЕРА ж. Матэрыял. З мацеры пашылі сукенку.
Навасёлкі Бар.

МАЦЕРА ж. Свінаматка. Мацэра мае дванацять по-
росет. Людвінова Драг. Добра мацэра. Камянюкі Кам.

МАЦЫЯ м. экспр. Разумны чалавек. Він думае, шо
мацыя вылікі. Ласінцы Драг.

МАЧ м. Вілы для гною. Калгаснікі шлі на работу з
мачамі. Баравікі Лун. Бяры мачы і разбівай гной. Гута
Лях.

МАЧАЊІЦА ж. Мачанка. Пастай мачаніцу у духоў-
ку, хай цёплая будзе. Падлаззе Лях.

МАЧАННЕ н. Смятана з творагам. Маці прыготова-
ла смачное мачанне. Мікашэвічы Лун. Мы елі пірогі з
мачаннем. Сінкевічы Лун.

МАЧЁНА ж. Макаўка. Кулы зрізатэ мачену, то уста-
ныця уднэ маковэнне. Сварынь Драг.

МАШТАРКА ж. Месца, дзе хаваюць збрую. Казік
замкнуў маштарку і ны было як взяты хомута. Лукава
Малар.

МЖАЧКА ж. Дробны дожджык, імжа. Зранку ны
було добрыя погоды, а була мжачка. Дастоева Іван.

МІДВІДНЫК м. Зараснік ажыны. З мідвідныку ны
выбратыся. Скокі Брэсц.

МІЗ прыназ. Побач. Міз хаты вэлыкі клен. Белавуша
Стол.

МІНУШКА ж. Селязёнка. У кабана була вылікая
мінушка. Церабень Пін.

МІСТО, МІСТЭ н. Горад. Автобус поіхав до міста.
Боркі Пін. У сюю ныділю убызательна пуйду до міста.
Бардзёўка Кам. Маты скоро поідэ до міста. Ласіцк
Пін.

МІТЧАЊКА ж. Спадніца з сукна. Колысь хорошы міт-
чанкі былы. Кустын Брэсц.

МІШАЊКА ж. 1. Замешаная для жывёлы ежа. Мі-
шанку мы даем свыням. Гершоны Брэсц. 2. Трасянка.
Дай волонэ мішанкі. Дзмітравічы Кам.

МІШАЊ ж. Тое ж, што і мішанка 1. Свэнюм на-
мышаю мішані. Дзмітравічы Кам.

МЛА ж. Туман, імгла. Ох і мла на гулыці, нычого ны
выдно. Казловічы Брэсц.

МЛЁН, МЛЮН *м.* Ручка да жорнаў. Млён заўжды трэба з трывалувуго дэрыва. Пажэжын Малар. Млюна дэжэуць в руках, як мэлюць жыто. Макраны Малар.

МЛІНЁЦ, МЛЫНЁЦЬ *м.* Блін. Пэршы млінец быў самы смачны. Беражное Стол. Як напеку рано млінцоў, то ўсе чысто з'едзяць. Цераблічы Стол. У нідзелю на снеданне былі млінцэ, бо бульбу не можна чысціць. Беражное Стол. На столі стоялы пышны і вэльмы білы млынці. Ляхавічы Драг. Вельмі сподобалыся млынці з маслом. Аўсямірава Стол. Раній кожны дзень маты пыкла млынці. Ладараж Пін.

МЛІЧАРНЯ *ж.* Пункт прыёму малака ад насельніцтва. Лёня, колэ понысэш молоко на млічарню? Закозель Драг.

МЛЯНО *безас. у знач. вык.* Туманна. На гулыці так мляно, шо йхаты ны можня. Казловічы Брэсц.

МНЁТВА *ж.* Мята. Коло плоту багато мнетвы пахучыі. Ляхаўцы Малар.

МНЁТКЫ *мн.* Звараная тоўчаная бульба. У пэці сто-
яць мнеткы. Ляхаўцы Малар.

МНЮШКА *ж.* Тое ж. Маты накідала в тарілку мнюшкы. Пугачова Брэсц.

МНЯЛО, МНЁЛО, МЯЛО *н.* 1. Прылада расціраць вараную бульбу. Возьмы мяло і потоўчы бульбу. Гальцы Стол. 2. Прылада, якой таўкуць мак. У руці вона дыржала мнело. Карсынь Іван. Дзе гэта мяло дзеласё? Адна ступа стаіць. Слабажаны Бар.

МОГЛІЦЫ, МОГЛЫЦІ, МОГЛЫЦЫ *мн.* Могілкі. На могліцах рослі кветкі. Задуб'е Ганц. Летам усе хадзілі праз могліцы. Агарэвічы Ганц. Молодая умырла дочка, так маты кожны дзень ходыць на моглыцы. Выжлавічы Пін. На моглыцах похавана мая баба. Вавулічы Драг.

МОДНЫЙ *прым.* Узорны. Мы ткалы в моды, а гэто у моды на поножах і накідають радюгы модные. Спорава Бяроз.

МОДЫ *мн.* Узоры. Такых модэй не тчуть. Спорава Бяроз.

МОЗОЛЫК *м.* Вузельчык. Як тчэш, порвэцця, то і называіцца мозолік на нытцы. Ляхавічы Драг.

МОКОЎНЯ *ж.* Мучная каша. Мокоўня — это заколоцяць ячну муку, бы кашу, подсмажваюць, олей с семя подліваюць. Рубель Стол.

МОЛОЖЭЙ *м.* Атава. Добры молоджэй вырос гэтого літа. Какорыца Драг.

МОЛОДУ́ХА ж. Нявеста. Молодуху завэлы в хорошу хату. Сушытніца Малар.

МОЛОТЭБНЫК, МОЛОТЭЛЬНІК м. Малацьбіт. Іван пошов молотыты. Він добры молотэбнык. Ляхаўцы Малар. Сусід справны молотэльнік. Горск Бяроз.

МО́НДРЫ прым. Разумны. Не будзь такі мондры, то лепш будзя. Сасновы Бор Івац.

МО́РДА ж. груб. 1. Шчака. У ёго опухла морда. Церабень Пін. 2. Твар. Помый морду. Парахонск Пін. Вун скрывыв морду. Церабень Пін.

МО́РДАБАЧЫНА ж. іран.-жарт. Люстэрка. Падай мні мордабачыну. Запроссе Лун.

МО́СКАТЫ незак. Стукаць. Годы ты вжэ там москаты, да лажысь спаты. Дубраўкі Драг.

МО́СЦІК м. Ганак. На школьному мосціку він побачыв свого друга. Завялёўе Драг.

МОСЫ́ЛКА ж. Жэрдка на печы, на якую вешаюць адзенне. Прыбыры одэжу да повісь на мосылку, ныхай ны валяецца. Выжлавічы Пін.

МО́ТО пабочн. Мабыць. Мото, середа цепер? Вулька І Лун.

МО́ТУЗ м. 1. Шнурок. На мотузовы вісыло білл'ё. Трыліскі Іван. Одэжу я повісыла на мотуз. Вавулічы Драг. 2. Невялікі кіёчак з кавалкам палатна ці нацягнутымі вяроўкамі ў ткацкім станку. Затыкальны мотуз прывязала за пруточок. Накрутыла на воротыло мотуза і затыкала кросна. Малеч Бяроз.

МОТЫ́ЛЫЦА ж. Від хваробы. Много пчол хворіло мотылыцыю. Камароўка Брэсц.

МОХНЯ́ВКА ж. Грыб махавік. Збыралы мохнявкы. Шэбрын Брэсц.

МОХЭ́ТКА ж. Тое ж. Мохэткі растуць по мхэх. Ба-стынь Лун.

МРЭ́ЦЬ, МЫРЭ́Ц м. Нябожчык. У сэлі був мрэць. Хмелева Жабін. Люды ны расходылыса, хоч мырця вжэ схавалы. Жоўкіна Пін.

МУ́ЗЗЯ, МУ́ЗЯ, МУ́РЗА ж. 1. Суп з расцёртаю бульбаю. Розомнуть крышаны і называюць муззя. Адрыжын Іван. 2. Павідла з чарніц з дабаўленнем мукі. Наварымо ягод, крошкі мукі, коб гушчэй, то ужэ кажуть: музі наварыла. Гарадная Стол. Мурзу робяць, чэрніц насыпяць у горшчык, мукі сыпяць, стушкуецца ў печы. З веку вона гэта мурза. Альманы Стол. 3. Зваранае льняное сямя,

у якім замочваюць аснову. *Квасыш тэю музею, шоб нытка з ныткою нэ плуталась.* Радзеж Малар.

МУКРЭЦЬ м. Макрыца (трава). *В роспрузы знов на-рус мукрэць.* Камянюкі Кам.

МУЛ м. Глей. *На гозэры на дні много мулу.* Арэхава Малар.

МУЛЕНІК, МУЛЯНІК м. Мазоль. *Нацерла на нозе муленік, шчо і ходзіць нельга.* Велута Лун. Відно, шчо давно нэ робыла, зразу муляныків нахватала. Гальцы Стол.

МУЛОЧАЙКА ж. Малачай. *У гэтэ літо уся бульба мулочайкою заросла.* Макраны Малар.

МУЛЬ ж. Дробязь. *Нэ ягоды, а одна мульт.* Дзераўная Стол.

МУЛЯ ж. Гразь, твань. *Быс чобут тыпэр ныкуды ны вылзэш з гэтыі мулі.* Высокае Бяроз. *Посля дошчу много мулі.* Маціевічы Жабін. *І будзе ж мулі цепэр, коли растане ўвесь снег.* Дабучын Пруж. *На дарозі было много мулі.* Сухопаль Пруж.

МУМЛЯЦЦА незак. экспр. Здзекавацца, з'едліва на-сміхацца. *Як табе не сорамна мумляцца.* Навасады Бар.

МУНЯ м. і ж. Маруда. *Ну і муня.* За цілыі день ны-чого так і нэ зробыв. Радчыцк Стол.

МУР м. Цагляны дом. *У нашым краі сыла много вжэ муров.* Кустын Брэсц. *У нашым сылі ужэ построілы штыры мур.* Міжлессе Бяроз.

МУРАХА ж. Мурашка. *Кожную вэсну мурахы роман-тують свое жыллё.* Сушытніца Малар. *Мынэ укусыла му-раха.* Ляхаўцы Малар. *Мураха посунула соломыну му-рав'ю.* Арэхава Малар. *Рыжую мурашу называють жлымуда, вона вельмы болючэ кусаецца.* Дзераўная Стол.

МУРЗАЧ м. Нягоднік. *Гетой мурзач знов наробыв бы-ды.* Цвярдоўка Пін.

МУРЛАТЭ н. Бervяно над вокнамі. *Ек бэ вжэ мурла-тэ положэв, то осталось бэ мало работэ.* Павіцце Кобр.

МУРОВА ж. Аблога. *Мурову ныколы ны горалы, му-ровою заросло, змуравляло, коровы пасуть.* Здзітава І Бяроз.

МУРОЗНЫК м. Позняя кветка. *Мурознык цвітэ перыд самым сныгом.* Камянюкі Кам.

МУСОВО прысл. Абавязкова. *Завтра мусово трэба сгрысті сіно.* Осаўцы Драг. *Мусово трэба зробіты.* Здзі-тава І Бяроз.

МУТНЯ́ ж. Хлусня. *Мутня выйде на людзі. Смаля-ніца Пруж.*

МУТЫ́ТЫ, МУТЫ́ТЬ *незак.* Маниць, хлусіць. *Ну і му-тыш ты, як шыеш.* Маціевічы Жабін. *Він зайжды мутыть.* Залессе Кобр.

МУТЭ́РКА ж. Гайка. *У цябе не знойдзеца дзве му-тэркі?* Ставок Пін.

МУТЮ́Н м. Ілгун. *А він і остався мутюном.* Саха Драг. *Ны слухай гэтого мутюна.* Залессе Кобр.

МУХА́РКА, МУХА́РО́НКА ж. Мухамор. *Мухаркі — кепскіе грыбы.* Рагозна Брэсц. *Мухаронку ны быры, бо отравыся.* Прылукі Брэсц.

МУЧА́НЫЦА, МУЧА́НЫЦЯ ж. Крывянка. *Мы зако-лолы свиню і напыклы мучаныцы.* Галоўчыцы Драг. *Мучаныця зробляна с крыві.* Радастава Драг.

МЫДЛІ́К, МЭДЛІ́К м. Сціральны парашок. *Пойдзі до суседкі позыч мыдліку.* Парасляны Пруж. *Мэдлік хороший в магазін прывызлы, трэба купэты.* Хадасы Кам.

МЫДНІ́ЦА, МЫДНІ́ЦЯ, МЯДНІ́ЦА ж. Таз. *Мыд-ніца, повная воды, стояла коло хаты.* Боркі Бяроз. *На-лій воды ў мыдныцю.* Саха Драг. *У столову прывызлы мыдныці.* Сулічава Драг. *Рыба плавывала у мядніцы.* Тартакі Бар.

МЫЖУ́ХА ж. Сасна, якая расце на адкрытым месцы. *Мыжуха ростэ нызко.* Казловічы Брэсц.

МЫЗЫ́НЧЫК м. Мізінец. *З мызынчыка кров тэкла.* Ляхаўцы Малар.

МЫ́Л м. Занесены пяском участак. *Мыл — дзе зеле-но, дзе сенокос занесло.* Рубель Стол.

МЫЛЬЧЫ́К м. Пояс, які злучае дзве кроквы паміж сабою. *До обіда багато чого зробэлы коло хатэ, положэ-лы п'ять мыльчыків.* Падомша Кам.

МЫ́ЛЯР м. Доўгі, мелкі капец бульбы. *Тэпэрышного году у колхозы насыпалі мно́го мыляров.* Камянюкі Кам.

МЫ́МРА м. і ж. Маўклівы чалавек. *Не майчы, мым-ра.* Сасновы Бор Івац.

МЫ́НДРА ж. Модніца. *Ну і мындра, мындрыцца каля люстра цэлы час.* Бакуны Пруж.

МЫНТЭ́ШКА ж. Мянташка. *Косу батько нагострыв мынтешкыю.* Заверша Драг.

МЫ́РНЯК м. Вялікі гаршчок, чыгунок. *Як сэмня вз-лыка, то доброго мырняка трэба поставыты.* Макраны Малар.

МЫТЁЧКА ж. Вязка сушаных уюноў. Мы насушылы дві мытечкі в'юныв. Маладзельчыцы Пін.

МЫХТАЙКА ж. Гальштук. Брат пырыд люстром за-в'язуваў мыхтайку. Гошава Драг.

МЫШЛЭК, МЫШЛЯК м. Саломенны матрац. Подравса гэтой мышлэк, трэба новаго пошыты. Плотніца Стол. Мышляк набылы свіжою соломой. Бярозавічы Пін.

МЭДВЭДЫНЫ мн. Ажыны. На кустах было мныго мэдвэдын. Пажэжын Малар.

МЭЛЕС м. Варэнне. Мэлес робляць з тёртых яблык чы цукровых бураков. Валішча Пін.

МЭНДАЛЬ м. Мэндлік. Тэлькі прышла, а ужэ стэлькі мэндлёв наставіла. Сасновы Бор Івац.

МЭНДЭЛЬ м. Медаль. Ты бач, у якіх мэндэлях ходзіць. Глінка Стол.

МЭНЧЫЦА незак. Мучыцца. Не жыве, а мэнчыцца. Сасновы Бор Івац.

МЭНЮШКА ж. Мянушка. У кажнаго на сэлі есця своя мэнюшка. Гершоны Брэсц.

МЭРВА ж. Адходы пры тапленні воску. Дед назбырав в этом году мныго мэрвы. Бабровічы Івац.

МЭРГОВАЌІ, МЭРГОВАТЫ незак. 1. Старацца. Мэргую, мэргую у выдро, а молоко бэжыць в рукав. Бабровічы Івац. 2. Абдумваць. Мэрговав добрэ, а ны вышло. Кустын Брэсц.

МЭТР м. Цэнтнер. Продав мэтр жыта. Дастоева Іван.

МЭТЭЛЮХА ж. Мяцеліца. Мэтэлюха задула гурымэ гульцю. Арэхава Малар.

МЭЧЫ мн. Біла. Мэчы, поясы — гэто однэ, як хто хочэ, так і кажэ. В. Лес Драг.

МЯВКАТЫ, МЯВЧАТЫ незак. Мяўкаць. Кіт целый дэнь чогось мявкае, мо чье быду. Осаўцы Драг. Кішка мявчыць, істы хочэ. Гершоны Брэсц.

МЯЛІЦА ж. Гліняная міска. Бабка ляжыт у мяліцы. Андрыянаўка Пруж.

МЯРАНКА ж. Невялікая яма, запоўненая вадой. Хлопцы на мяранцы бумажныя караблікі пускаюць. Падлазе Лях.

Н

НАБАЎВЫТЫ зак. Падгаварыць. Набавыв ёго стой розгільдэй. Кустын Брэсц. Гэто юго старший той набавыв так зробіты. Осаўцы Драг.

НАБАМБУЛЫТЫСЬ *зак. експр.* 1. Многа выпіць. *Ну і набамбулылася, аш тяжко.* Кустын Брэсц. 2. Надуцца. *Ну, набамбулывся вжэ і сыдыш.* Казловічы Брэсц.

НАБІРОК, НАБЫРАЧ *м.*, НАБІРКА, НАБЫРКА *ж.* Посуд, у які збіраюць ягады. *Хутко набірок був повный.* Пажэжын Малар. *Ты ны забудь набырача?* Бяроза-вічы Пін. *Набрала дэсыть набірок ягод.* Камянюкі Кам. *Цепер у лесе я набрала дзесець літровых набірок ягод.* Дзятлавічы Лун. *Дзеці, шукайце набіркi, пойдзем па ягады.* Купаўцы Лун. *Вуна назбырала цілу набырку ягуд.* Падбела Кам.

НАБОСАК *присл.* Басанож. *Хай набосак ідзе, раз носкі порвай.* Цераблічы Стол.

НАБЭДРЫКЫ *мн.* Шлеі. *Поправ на конёвы набэдрыкы.* Вавулічы Драг. *Мы купылы новы набэдрыкы.* Камянюкі Кам.

НАВАРНЯ *ж.* Бервяно, якое кладзецца паверх акон і дзвярэй. *Наварню трэба взяты соснову, бульш пробудэ.* Градная Стол.

НАВЁК *присл.* Заўсёды. *Навек ты такая.* Адвержычы Стол. *Навек вон седзіць коло тое адрыны.* Цераблічы Стол.

НАВЕТЬ *часц.* Нават. *Наветь сонцэ ны нагрыло.* Міжлесе Бяроз.

НАВЕЦЬКО *часц.* Тое ж. *Навецько і старые вышлі на ўборку.* Навасёлкі Пруж.

НАВІДОЛІЦЫ *присл.* Навідавоку. *От шукала доўго, а вон навідоліцы лежай.* Цераблічы Стол.

НАВІЙ *м.* Навой. *Хутко ўжэ кончым навываты ниткі на навій.* Ляхавічы Драг.

НАВІСКА *ж.* Сплецены з лазы або лыка кошык з накрыўкай. *Колысь плылы навіскы на хліб пастуховы.* Макраны Малар.

НАВМІЙ *присл.* Наўме. *Мыні было навмій, шо чыры-вэкэ дівчынэ траба купэтэ.* Брашэвічы Драг.

НАВОДЗІЦЬ *незак.* Вышываць. *Маці наводзіла разноколяровымі ніткамі прыгожы малюнак.* В. Малешава Стол.

НАВОЗНАЧ *присл.* Наўзніч. *Навознач унай, што аж іскры посыпалыся.* Гальцы Стол.

НАВПРОШКІ *присл.* Напрасткі. *Хто навпрошкі ходыть, той дома ны ночуе.* Дастоева Іван.

НАВСКІС *присл.* Наўскасяк. *Як пырырызаты гэтую хустку навскіс, то поллучыцца дві добрыі косынкы.* Семяховічы Пін.

НАВУЧЫЦЁЛЬКА *ж.* Настаўніца. *До навучыцелькі нашай усе адносяцца з уважаннем.* Палонка Бар.

НАВЫЛЬ прысл. Навылёт. *Я ёго навиль бачу.* Астрамечава Брэсц.

НАВЭЛНІК *м.* Колькасць сена, саломы, якую можна ўзяць віламі. *Не поднось сено, навэлнікамі подавай.* Радастава Драг.

НАГАБАТЫ зак. З'яйсці. *В лісе я нагабала цылу кушылку грібів.* Гаравіца Драг.

НАГАВІЦЫ, НАГАВЫЦІ, НАГАВЫЦЫ *мн.* Штаны. *Мне пашылі новыя нагавіцы з вэльмі дорогогаго краму.* Хатынічы Ганц. *Трэба залапіць нагавыці.* Баравікі Лун. *Ну і мода тыпэр пошла: баба ў нагавыцы влізла.* Ст. Сяло Жабін.

НАГАДАВАЌ ЗАК. Пакарміць. *Не забудзь дзіця нагадаваць.* Цераблічы Стол.

НАГДАВА прысл. Пазаўчора. *Нагдава я ў горад ездзіла, базар вялікі быў.* Падлаззе Лях.

НАГДАЎ прысл. Тое ж. *Нагдаў я была у суседкі.* Зубелевічы Лях.

НАГЛА *ж.* Бяда. *Нагла яго ведае, чаму ён каровы не жыне, хоць пара ўжэ.* Бабровічы Івац.

НАГЛЕ прысл. Вельмі. *Нагле тыпэр погода добрая.* Гарадная Стол. *Вырос нагле вэлікі дуб.* Кароцічы Стол. *Нагле прыгожая кветка.* Мачуль Стол.

НАГЛЫ прым. Вялікі ростам. *Ну і наглы пойшоў.* В. Малешава Стол.

НАГНОМ прысл. Нагбом. *Нагном пуйлітра выпій.* Гальцы Стол.

НАГНУТІ зак. Настаяць на сваім, намагчыся. *Я нагну, як хочу, будэ слухатысь.* Бабровічы Івац.

НАГНЫЙНЫК *м.* Жук, які жыве ў гнаі. *У гнаі стылько жукаў многа, мусыць, гэто нагнийныкы.* Макраны Малар.

НАГОЛОБУЌСКУ прысл. Гл. набосак. *Нэ накладай чэрэвікы наголубуску, на дворы ужэ мороз, ногы померзнуть.* Радчыцк Стол.

НАГРУДНІК *м.* Безрукаўка. *Я пойду копаты бульбу у нагрудніку.* Заліпенне Лях.

НАДВЫЧІР прысл. Надвячоркам. *Госты прыйшлы зусім надвычір.* Сварынь Драг.

НАДВЫЧІРОК *м.* Час перад вечарам. *Дэнь буў гаречый, а надвычірок ны вальмэ.* Брашэвічы Драг.

НАДЁЖНІК, НАДІЖНЫК *м.* Абрус, якім накрыва-

юць дзяжу. *Накрыв дежу надзейніком.* Ляхаўцы Малар. *Надзейніка із простаго сітцу ны пошыеш, бо він чырыз нікілька дён порвэцця.* Какорыца Драг.

НАДЫСАТЫ зак. Сустрэць. *Ён надысай друга.* Хаціслаў Малар.

НАЖОРЫТЫ зак. Напаліць. *Нажорыла пічку, дыхаты цяжко.* Сварынь Драг.

НАЗАХЛУШКУ прысл. Вузлом на патыліцы (пра спосаб завязвання хусткі). *Было горача і жанчына завязала хустку назахлушку.* Дзяніскавічы Ганц.

НАЗВІСКО н. 1. Назва. *Тыпіро у нас показваюць кіно под назвіском «Овод».* Дружба Брэсц. 2. Прозвішча. *Забуйса, як ее назвіско.* Вулька І Лун.

НАЙДОВЕ прысл. Пазаўчора. *Найдове быў дождж.* Паланэчка Бар.

НАЙМА прысл. Сапраўды. *А найма воно так було.* Перавысь Малар.

НАКАВГАТЫСЬ зак. Наглытацца. *Для тыляты бульш ны давай — воно вжэ накавгатылось.* Старомлыны Драг.

НАКЛАД м. Аполак, які закрывае прамежак паміж дзвюма дошкамі ў столі. *Лядакая у нас столь, праходзіць дух, трэбо, мусіць, засыпаць наклад.* Крышылавічы Ганц.

НАКЛАДАЧ м. Жэрдкі, якія замацоўваюць козлы на страсе. *Накладач замынылы, бо ўжэ старый.* Імянін Драг.

НАКОТЭРНЫК м. Коржык. *Якыі смачны накотэрныкы.* Вавулічы Драг.

НАКУВІТЫСЬ зак. Напрацавацца. *Полыжы шэ трошкі, а то вчора цылый дэнь робыв, накувівся добрэ.* Старомлыны Драг.

НАЛЁДНІК м. Канёк. *Налёднікі продаюцца ў магазіні.* Давыд-Гарадок Стол.

НАЛІВАХА, НАЛІВЎХА ж. Крывянка. *Смачна наліваха.* Лунін Лун. *Увечэры налівалі налівуху.* Сінкевічы Лун.

НАЛІМ м. Мянтуз. *Зловыв мні сусід наліма.* Ляхавічы Драг.

НАЛОЖЫТЫ зак. Абрануць. *Наложы новэ платце.* Сулічава Драг. *Сорочку ліпшу наложыты варто.* Кустын Брэсц.

НАЛЯКАТЭ зак. Напалохаць. *Ну і вовк мынэ ны-давно налякав.* Закозель Драг.

НАМАГЕР прысл. Гл. назахлушку. *Завэжы хустку намагер, бо сёні дціно.* Люсіна Ганц.

НАМЕТКА, НАМІТКА, НАМЫТКА, НАМЭТКА ж.
1. Кужэльная прасціна. *Вэльні добрэ мыюцца свое роботы наметкі, трэба будэ йшэ пару штук выткаці.* Мікалаевічы Пруж. 2. Кужэльнае палатно з каляровымі палоскамі па баках. *У нашэе бабы е вышыта наметка.* Пясчанка Бяроз. *Шчэ аднымы намэткамы сватыв аб'язвала.* Гальцы Стол. 3. Галаўны ўбор у выглядзе рушніка, які насілі замужнія жанчыны. *Намітку закручвают на галову.* Барычэвічы Пін. *Намытку завывалы тылькі бабы.* Закозель Драг.

НАМОНЯЦЦА зак. Стаміцца. *От я цепэр намонялася.* Рамель Стол.

НАМОСКЛЫЙ прым. Намоклы. *Намосклэ дрова горіты ны будуць.* Сварынь Драг.

НАМЫКАТЫ незак. Накіроўваць сабаку на след. *Субаку трэба намыкаты на слід.* Макраны Малар.

НАМЯТА ж. Тонкае палатно. *Намята прасохла, скруці ў трубку і палажы ў куфар.* Падлаззе Лях.

НАНОЧКЫ прысл. Нанач. *Він прыйшов наночки.* Макраны Малар.

НАОБЫРАТЫ зак. Начысціць. *Трэба наобыраты бульбы.* Рудня Ивац.

НАОБЫСКЫ прысл. Гл. набосак. *Зложыла наобыскы тухлі.* Вулька Сіманаўская Драг.

НАОПАШКУ, НАОПАШКЭ прысл. Наапашкі. *Вэн був наопашку одеты.* Рудня Ивац. *Швэдру наэнула наопашкэ.* Сварынь Драг.

НАПАДАРЭНДЗІ прысл. 1. Пад рукамі. *Дакументы ўсе ляжалы нападарэндзі.* Паланэчка Бар. 2. Пасярэдзіне. *Нападарэндзі ляжаў бохан хлеба.* Чапляі Пруж.

НАПАРАХЛЁЎЕ н. Плошча каля хлява. *Напарахлеўе вяліке.* Дзяніскавічы Ганц.

НАПЕХОТУ, НАПЭХОТУ прысл. Пехатою. *Дзе ехай, дзе напехоту йшоў.* Цераблічы Стол. *Тэпэр напэхоту я йшла.* Радчыцк Стол.

НАПІРНАЧ м. Насыпка. *У напірнач сыплюць пір'е.* Макраны Малар.

НАПІРНЫК м. Тое ж. *В магазіны продавалыся красівы напірныкы.* Клейнікі Брэсц.

НАПНЎТІ зак. 1. Накрыць. *Напнула чым попало дитя.* Пінкавічы Пін. 2. Падштурхнуць. *Напні мяне, бо не магу улезці у аўтобус.* Дзяніскавічы Ганц.

НАПРОШКІ, НАПРУШКБІ прысл. Гл. навпрошкі.

*Пошов напрошкі. Кустын Брэсц. З лісу мы шлы напруш-
кы, бо по дорозе дальш. Пажэжын Малар.*

НАПУДЫТЫ *зак. Напужаць, разагнаць. Напудэла
'вчора всіх. І кого я гэтак напудэла? Сварынь Драг.*

НАПУЦНЯТЫ *незак. Набухнуць. Насінне вельмі
добра напуцняло. Макраны Малар.*

НАПЫНКА *ж. Вялікая хустка. У лавцы продавалы-
са напынкі. Моталь Іван.*

НАПЫТЛЮВАЎТЫСЯ *зак. экспр. Напрацавацца. Всё
прыбырала і так напытлювалася за дзень. Корчыцы Кобр.*

НАПЭРСТОК *м. Кальцо, якім замацоўваюць касу на
касільне. Міцны напэрсток, нэ тріснуў. Гальцы Стол.*

НАРАЊКІ *прysl. Назаўтра. Адлажыў гэту работу
наранкі. Варанілавічы Пруж.*

НАРВА *ж. Дошка, якая кладзецца на сані для пе-
равозкі тоўстага бярвення. Давай лепш лажы нарву, а
то не будзе чаго вазіць. Слабажаны Бар.*

НАРІЖНЫК *м. Вяроўка. Ворота падалы, і гасподар
вязаў іх наріжныком. Воса Кобр.*

НАРОСКЫД *прysl. Спосаб араць поле. У гэтым
місці будэм гораты нароскыд. Гершоны Брэсц.*

НАРТЫ *мн. Лыжы. Вельмі просіт мой малы купіці
нарты, гондэ пойду ў Пружану, то трэба купіці. Мікала-
евічы Пруж.*

НАРУЧЧЭ *н. Ахапак. Прыніс вын дров наруччэ. Арэ-
хава Малар. Дай коровы наруччэ сіна. Карсынь Іван.*

НАСАД *м. Воз без колаў. Ныкуды ты нэ пойдэш, бо
в мынэ насад. Залессе Кобр.*

НАСАДКА *ж. Верхні вушак у дзвярах. Насадка на
гэты раз моцно падалась. Мікалаевічы Пруж.*

НАСЕДАЛО *н. Седала. Куры літом на наседалу ны
сядяць. Бабровічы Івац.*

НАСЕННІКІ, НАСІННІКІ, НАСЫННІКІ *мн. 1. На-
сенная бульба. Сёніка мы пірабіралі насеннікі, каб са-
дзіць. Любішчыцы Івац. 2. Насенныя агуркі. У мэнэ на
градках вжэ ныма насінныків. Ляхаўцы Малар. Гуркі
пожовклы, одны насынныкі. Кустын Брэсц.*

НАСІЛКА *ж. Жэрдка, на якую вешаюць бялізну.
Памыла бялізну і павесіла сушыцца на насілку. Дзяні-
скавічы Ганц.*

НАСТАВКА *ж. 1. Вулей на дрэве для прывабліван-
ня рою. Нэ хопыло наставок. Макраны Малар. 2. Верх-
няя частка вулля. Поставылы наставку, і бач, ужэ нано-
сылы меду. Кустын Брэсц.*

НАСТАЛОК м. Специяльная сякера для адбіўкі касы. Шукав насталка клыпаты косу, а хтось положыв ёго на дрова. Бездзеж Драг. Насталок і бакы косу клыпаты. Адрыжын Іван.

НАСТІЛЬНЫК, НАСТІЛНЫК м. Абрус. Стіл був засланы новым настільныком. Туляцічы Іван. Вылыкый круглый стіл був засланы новым настільныком. Смолін Брэсц. Стіл накрытый новым настільныком. В. Якаўчыцы Жабін. На настільныку посырэдыны був хорошы узор. Вулька Дастоеўская Іван. На стіл настыллы настільныка. Яміца Малар. У суботу помыла настільныка. Гошава Драг.

НАСТОЛЬНИЦА, НАСТЭЛЬНЫЦЯ ж. Тое ж. Твоя настольніца хороша. Кустын Брэсц. Застэлы настэльніц. Корчыцы Кобр.

НАТОМОСТЬ прысл. Узамен. Давала мыні росады, то я тобі натомость дам насіння. Вулька Сіманаўская Драг.

НАТРЫБУСІТЫ зак. Натрэсці. Натрыбусіла яблык повны кош. Азарычы Пін.

НАТУРЛЫВЫЙ прым. Наравісты. Такый натурлывый кінь. Корчыцы Кобр.

НАТХА ж. Адрыжка. Колы з'ем молока, то у мэнэ такая натха, што нэ могу. Сялец Бяроз.

НАТЫКАНЫЙ дзеепрым. З вытканым узорам. Спудныцы свэі роботы білы, выизу натыканы, чырвоны. В. Лес Драг.

НАТЫНА, НАТЭНА ж. Націна. Натыну зрізалы на сілос. Лапацін Пін. У колхозный бульбэ добра натэна. Радастава Драг.

НАЎЛЕЧКА ж. Навалачка. Маці новую найлечку налажыла на падушкі. Гошчава Івац.

НАЎМЫСНЕ, НАЎМЫСНЯ прысл. Наўмысна, знак. Малодшы брат рабіў усё наўмысна. Мыслабаж Лях. Ніхто наўмысна шкоды не робіць. Зубелевічы Лях. Нехто наўмысна воду вылив. Гальцы Стол.

НАХОРОШЫТЫ зак. Начысціць. Нахорошыты бульбу на вычэру. Ботава Пін.

НАХЫБОВАТЫ зак. Завяршыць верх страхі. Збыв з досок хыба і нахыбовав хату. Сялец Бяроз.

НАЦЯГЛІ мн. Кулькі саломы (на страху). Нацяглямы вжэ хаты ны накрывають. Воўчын Кам.

НАЧАВЫТЫ зак. Надавіць. На туй ныділі начавымо соку з яблык. Корчыцы Кобр.

НАЧВЭРЫТЫ зак. Нашкодзіць. Вун стулькі начвэ-
рыв, што ёму ны можна гэтэ простыты. Камень Пін.

НАЧЫЙ займ. Іншы. Я люблю начый цвет. Корчыцы
Кобр.

НАЧЫННЕ н. Інструмент. Начынне бацькава стаяла
зайсёды спрайным. Клепачы Пруж.

НАЧЭПУРЫТЫСЬ зак. Прыбрацца. Куды ты так ужэ
начыпурылась? Бездзеж Драг.

НАШЛАП м. Бервяно, якое кладзеца паверх акон
і дзвярэй. Нашлап еловый положітэ. Сіціцк Стол.

НАШТЭ прысл. Навошта. Наштэ він поіхав на дэвітэ
дён? Дружба Брэсц.

НАШЧЭПА ж. Суцэльнае бервяно пад вокнамі. На-
шчэпа зусім згніла. Вулька Лун.

НЕБАЖ, НЕБОЖ м. Пляменнік. Мае небажы не за-
бываюць мяне. Гошчава Івац. Небож ужэ велікі вырос.
Азярніца Лун.

НЕГОДА, НЭГОДА ж. Непагадзь. На дворі негода,
хоть ты з хаты ны вылазь. Бабровічы Івац. Такая вжэ
нэгода стала. Макраны Малар.

НЕГОЖЫ прым. Хворы. Брат сёння негожы. Баравікі
Лун. Негожому чловеку выклікалі хуткую дапамогу. В.
Малешава Стол.

НЕДОБІРКІ мн. Рэшткі чаго-н. Цяля стаяла ў зага-
радзі і падбірала недобіркi. Дзяніскавічы Ганц.

НЕЖЫТОВКА ж. Скула. Мэне нежытовкі обселі,
одну загою, другая седіть, прохолодава. Лунін Лун.

НЕЛЮДНЫ прым. Непрыгожы. Ох, якая вона нелю-
дная. Велута Лун.

НЕМАШЭКА, НЯМАШАКА безас. у знач. вык. Няма.
У магазіне немашэка хлеба. Дварэц Лун. У мяне няма-
шака грошай. Зубелевічы Лях. Нечаго гаварыць пра
тое, чаго ў жыцці нямашака. Арабнікі Пруж.

НЕОБОЛЯЦЬ, НЭОБОЛЫТЫ незак. Зайздросціць,
не жадаць добра. Усе бабы у сале необоляць нас. Два-
рэц Лун. Вона нэоболыть тобі. Аўсямірава Стол.

НЕУДОБА, НЫВДОБА ж. Неўрадлівае поле. Ко-
лысь тут была одна неудоба, а зараз ліс ростэ. Пажэ-
жын Малар. Нывдоба нычого родыть. Гершоны Брэсц.

НЕЎКАЧ, НЕЎКАЧА прысл. Калісьці, даўным-даў-
но. Неўкач тут лёд велікі рос. Сінкевічы Лун. Неўкача
жылі мы ў сваім раёне. Азярніца Лун.

НІВА, НЫВА ж. 1. Невялікае поле ў лесе. Ніва жыта
ў лесу, островочэк пока не выгніе. Велле Стол. 2. Малень-

кае поле. *Ніва* — загон, два ў хазяіна. Харомск Стол. *Нывкы і полэ аднэ і другое* — то аднэ, на мэнчэ скажух ныва, на вылыкэ — полэ. Адрыжын Іван.

НІГДЫ прысл. Ніколі. *Нігды ні было гэтак холодно, як гэтою зімою.* Здзітава І Бяроз. *Ён нігды ні сядзіць ціхо.* Любішчыцы Івац. *Нігды не забудуць людзі дзеда.* Квасевічы Івац.

НІЖЫНЕР м. Інжынер. *Мой сябар вучыцца на ніжынера.* Навасёлкі Бар.

НІКУДЫШНІ прым. Няздатны. *Зусім нікудышнія доскі.* Сасновы Бор Івац.

НІЦ, НЫЦ займ. Нічога. *Ніц, мы тожэ купімо собе целевізора.* Здзітава ІІ Бяроз. *У нашым магазіне ніц путнага німа.* Гошчава Івац. *Вун ныц ны сказаў.* Міжлесе Бяроз. *Я про гэто діло ныц ны знаю.* Сасновічы Пін.

НІЧОГІ, НЫЧОГЫЙ прым. Дрэжны. *Нічогі быў харакцер у гэтого чоловека.* Пясчанка Бяроз. *Вун быв нычогый чоловік.* Міжлесе Бяроз.

НІШКАМ, НІШКОМ, НЫШКОМ, НЭШЧКОМ прысл. Паціху, цішком. *Дзеці гаварылі нішкам.* Гута Ганц. *Як стоялі ў нас немцы, то ходзілі мы нішком, боялісь одозвацца адзін адному.* Купаўцы Лун. *Нышком увойшлы мы в хату.* Агова Іван. *Діты в хаты сыділы нышком.* Крытышын Іван. *Охотнік нышком пробыраўса чырыз корці.* Маладзельчыцы Пін. *От нышком-тышком зробі, да йдохаты шуруй.* Радчыцк Стол. *Говорэлэ нэшчком, шоб ныхто нэ почув.* Перавысь Малар.

НІШО займ. Штосьці. *Він нішо казаў.* Сулічава Драг.

НО часц. Толькі. *Ны но в одного тэбэ діло.* Сварынь Драг.

НОБЫЛКІ мн. Набіліцы. *Нобылкі пулумалыся.* Камароўка Брэсц.

НОВІНА, НОВЫЗНА, НОВЫНА ж. Поле, засеянае ўпершыню. *Новіна, колі здёр поляну і посеяў.* Харомск Стол. *Новызна — гэто пэршыый раз засіяна полэ.* Шэбрын Брэсц. *Жэто посіялы на новыні.* Арэхава Малар.

НОДЫ прысл. Часам. *Мой сын ноды і посылкі мне шле.* Раздзялавічы Ганц.

НОЖНЫ мн. Нажніцы. *Ножны — гэто вэлікі ножніцы, што овэчок стрыжух.* Валішча Пін.

НОРЫЦА м. і ж. Праныра. *Норыца такая гэта баба.* Амьяльная Івац. *Норыца — бо ўсюды лезэ, трэба чы нэ трэба.* Валішча Пін.

НОС м. 1. Пярэдняя частка сякеры. *Нос у сакеры выбіты.* Клепачы Пруж. 2. Загнутая частка касы. *Носом у землю косіць.* Велле Стол.

НОСЫЛЬНЫЦЯ ж. Доўгая жэрдка для пераноскі сена. *Носыльныця — то дручэ хорошэнько загострыць.* Макраны Малар. *Носільніца — то две палкі на солом.* Рубель Стол.

НОЧВЕ, НОЧВЫ мн. Карыта для мыцця бялізны. *Ночвы прынысы мні платце помыты.* Закляценне Драг. *Ночве стуюць на двуры.* Радастава Драг.

НОШЫ мн. Каромысел. *Ношамы зараз ныносять воду.* Рыбнікі Стол.

НУННО прысл. Дрэнна. *До нас прыходзіла дохторка, бо мне было нунно.* Люсіна Ганц.

НЫВГАДЬ прысл. Немаведама. *Пошов він нывгадь кудэ.* Дружба Брэсц.

НЫВЖЫТКЭ мн. Пясчаная зямля, непрыдатная для апрацоўкі. *Нывжыткэ ныхто нысіе, парынуе зэмне.* Сварынь Драг.

НЫГЁДЛЫЙ прысл. Нікчэмны. *Няка ныгедла сокіра.* Вулька Сіманаўская Драг.

НЫДОСІК м. Брак у саматканым палатне. *Ныдосік, як ны прыб'еш добрэ ныткы.* Здзітава І Бяроз.

НЫМАВІСТЫ прысл. Вельмі. *Нымавісты якіы хоршый.* Астрамечава Брэсц.

НЫМАВІД прысл. Неверагодна. *Нымавід ек вуна зробэла такое.* Сварынь Драг.

НЫМАЙКА безас. у знач. вык. Няма. *У нас нымайка лавкы.* Лісяцічы Пін.

НЫНАДЖАНО прысл. Нечакана. *Майстры хату робэць прыйшлы, ненаджано пошов дошч.* Сварынь Драг.

НЫНАДЖАНЫЙ прым. Нечаканы. *Нынаджаный гасць в хатэ.* Сварынь Драг.

НЫРОЗНАК м. Няздатны чалавек. *Шоб я знала на гэту быду, то ны пошла б за гэтого нырознака замуж.* Дубраўкі Драг.

НЫСЭ часц. Быццам. *Погода нысэ добрая.* Замшаны Малар.

НЫТ м. Ніт. *Зламався ў вырстатовы нит.* Вавулічы Драг.

НЫТЫЛІВЫТЫ незак. Не ведаць, не разумець. *Хлопцэ нычого нытылівыть.* Лышча Пін.

НЫХЛЮЯ м. і ж. Неахайны чалавек. *Ой, і ныхлюя ты.* Астрамечава Брэсц. *Вжэ сусітка мая-ш і ныхлюя, колы*

ны зайды, то завжди сміття повно. Бухавічы Кобр.
НЬХОТЯЧЭ прысл. Нехаця. Я ныхотячы наступыла
на ногу. Сулічава Драг.

НЬЧАНЫЦА ж. Гл. нйт. Накідала ниткі в нычаныці.
Страдзеч Брэсц.

НЬЧОГІ, НЬЧОГІЙ, НЬЧОГЫЙ прым. Дрэнны.
Малым вун був вэльмы нычогым. Міжлесе Бяроз. Нычо-
гій тэ чоловік. Брашэвічы Драг. Нычогый урожай був в
прошлому роцы. Міжлесе Бяроз.

НЬЧОГО прысл. Дрэнна, кепска. Нычого ехаты, доро-
га розмытая. Горск Бяроз.

НЬШКА ж. Ноша. Дві нышкы соломы прынэсла.
Гальцы Стол.

НЬШЧЫМНЫ прым. 1. Пусты, парожні. У дятка
стояло дві нышчимных рамкы. Макраны Малар. 2. Посны.
Нышчимная страва. Кустын Брэсц.

НЭВОЛЬНО безас. у знач. вык. Нельга. Тудэ нэволь-
но ходэтэ. Перавысь Малар.

НЭГОДЫНА ж. Непагадзь. Нэгодына такая, шчо нэ
выдэш ныкуды. Валішча Пін.

НЭГОР м. Залеташняя трава. Коровы по нэгору ны
хочуть ходыты. Воса Кобр.

НЭДОКУДЭЛЕК м. Недапрадзеная частка кудзелі.
Шчэ остався вовны нэдокудэлёк. Сварынь Драг.

НЭДОТОПКЫ мн. Стаптаны абутак. Трэба отдаты
оночныку нэдотопкы. Ляхаўцы Малар.

НЭЖ злучн. Чым. Нэж маю тут бутэ, ліпша піду додом.
Перавысь Малар.

НЭЖЫТ м. Насмарк. Прокляты нэжыт зусім замучыв.
Радастава Драг.

НЭНЬКА ж. Калыска. Нэнька стуіть пусэрэдынэ ха-
тэ, там спетэ дытэна. Радастава Драг. Положы дытя в
нэньку і заколышы. Корчыцы Кобр. У нэньці лэжела ды-
тына. Ляхаўцы Малар.

НЭСЕБЕ часц. Як бы, быццам. Вуна нэсебе прінэсла
вудэ. Гаравіца Драг.

НЭТРА ж. экспр. Напасць, неадчэпны чалавек. Гэта
нэтра так прычыпэлася до дочкэ, ны отстае. Сварынь
Драг.

НЮХТЫК м., НЮХТЫКІ мн. Наготкі (кветкі). Пуд
окном росло мныго нюхтыкей. Моталь Іван. Нюхтыкы
самы высною выраслы. Ст. Сяло Жабін.

НЯБОГА ж. Пляменніца. Трэба обед лепшы прыста-
віць, нябога ў госці прыдзе. Азярніца Лун.

НЯБО́ГАЯ ж. Нявестка. *Сын узяў добрую нябогую.*
Бакуны Пруж.
НЯКО́СЬ присл. Неяк. *Ты някось добрэ зробыв.*
Хомск Драг.
НЯКСЯ присл. Тое ж. *Коля някся выйшов на дорогу.*
Крытышын Іван.

О

ОБДРЫ́ПАЦЦА зак. 1. Абадрацца (пра адзенне).
От обдрыпалася калошына, што гідко гледзеці. Цераб-
лічы Стол. 2. Запыркацца. *Глянь, як ты здаду обдры-*
палася. Кустын Брэсц.

ОБЕРЛЮ́ФТА ж., ОБЫРЛЮ́ХТ м., ОБЭРЛЮ́ХТО н.
Фрамуга. *На дзень открываем оберлюфту, шчоб свежій*
воздух зайшоў. Альшаны Стол. *Обырлюхтом в нас назы-*
вають вэрхніі уконні рамэ. Харсы Брэсц. *Трэба откры-*
ты обэрлюхто. Моталь Іван.

ОБІЕ́ДЗІ мн. Аб'едкі. *Рано выкінь із котуха обіедзі*
і постаў відро буракоў. Альшаны Стол.

ОБІРУЧ присл. Аберуч. *Обхватыв обіруч клумок.* Са-
ха Драг.

ОБЛО́ВА, ОБЛО́ГА ж. Каўнер. *Купыла собі нову об-*
лову до пальта. Бездзеж Драг. *У магазіны була добрая*
облога, глянь собі. Крамно Драг.

ОБЛОВУ́ХІ прым. Някемлівы, няспрытны. *Обловухі*
чорт, прохлопав всё на светі. Церабень Пін.

ОБЛО́ТКА ж. Абшыўка. *Облотка у гэтому кожуховы*
була вэльмы ярка. Ляхавічы Драг.

ОБЛЫ́Г м. Облога. *Тут лыжев сплошный облыг.* Ка-
мароўка Брэсц.

ОБЛЫГТЫ́ зак. Злегчы. *Зусім облыгла, ны встает*
з постэлі. Сварынь Драг.

ОБЛЯ́СКАТЫ зак. экспр. Абгаварыць. *Як тая баба лю-*
бить всіх обляскаты. Кустын Брэсц.

ОБМА́ЛЬ присл. Малавата. *У нашуму лісувы звы-*
рив обмаль. Індычы Кам.

ОБМА́НКА ж. Пустышка. *Дасі обманку, то дзіця хоць*
засне. Бабровічы Івац.

ОБМА́ЧКА ж. Падліва. *Обмачка була смачная.* Ра-
гозна Брэсц.

ОБМОЛО́ТКІ мн. Канец малацьбы. *Хутко будуць об-*
молоткі. Ляхаўцы Драг.

ОБМОТЛОТЫТЫ *зак. експр.* Зусім абабраць, абарваць. *Поліцаі вскочылэ у садок, обмотлотэлэ усё чэстынько й покуштаты ны покэнулэ.* Аляксеевічы Драг.

ОБМЫШКА *ж.* 1. Вобмешка. *Граба було обмышкэ змолотэ.* Аляксеевічы Драг. *Прынысы коровы обмышкы.* Орлавічы Драг. 2. Мука з зерня нізкай якасці. *Трэба намолоты обмышкы і кормыты свынэй.* Смольнікі Іван. *Змоллов вжэ обмышкы?* Карсынь Іван.

ОБНОЖКЫ *мн.* Пылок на пчаліных лапках. *Обножкы прыносять пчолы в улый.* Макраны Малар.

ОБЛОКІ *мн.* Воблакі. *Сухое літо, на нэбы ныма і облоків.* Хаціслаў Малар.

ОБОРА *ж.* Абора. *Обора була чысто подмытёна.* Кулякі Іван. *Обора була ужэ старая.* Баравікі Лун.

ОБОРІГ, ОБОРІХ, ОБОРЫХ *м.* Абарог. *Оборіг у моей тіткы нахылывся вбік.* Харсы Брэсц. *Цілы оборіх сіна.* Радастава Драг. *Оборых трэба ладыты, бо тычэ.* Лышчыцы Брэсц.

ОБОРЫНА *ж.* Шнурок, вяроўка. *Дэ ж тая оборуна? Ныма чым кудэлю прыв'язаты.* Стрэльна Іван.

ОБРІК, ОБРЎК *м.* Аброк. *Кінь ів обрік.* Індычы Кам. *Возьмы оброку більш, дорога нымалая.* Гершоны Брэсц.

ОБРЎСОК *м.* Абрус. *Обрусок білыі, як сніг, був застэляныі на стулі.* Чарнаўчыцы Брэсц.

ОБРЭСКНУТЫ *зак.* Напухнуць, набрыняць. *Обрэскнула вся рука.* Сварынь Драг. *Пчола вкусыла, то вся морда обрэскнула, вочы заплылы.* Кустын Брэсц.

ОБСЎВГАТЫ *зак.* 1. Абсунуць. *Обсовгалы всёго стужка.* Кустын Брэсц. 2. Трошкі абтаўчы ў ступе. *Вжэ обсовгала просо, товчы.* Вулька Сіманаўская Драг.

ОБУЛЎННЕ *н.* Поплаў. *Выгналы коровы ранком на обулонне.* Скокі Брэсц.

ОБЦЕНГІ, ОБЦЕНЬГІ, ОБЦЕНЬКЫ, ОБЦЭНЬКЫ *мн.* Абцугі. *Шчоб выйняты гоздя з поліна, трэба взяты обценгі.* Міжлессе Бяроз. *Обценьгамы куваль вытягае гозьді.* Гершоны Брэсц. *Обценкы лыжалы разом з гвозакамы.* Бярозавічы Пін. *Дай обцэнькі.* Хмелева Жабін. *Обцэнькымы добрэ выіматы гозьде.* Яміца Малар.

ОБШЧЁ *прысл.* Наогул. *Ему обшче не хоцелос ехаць.* Вулька І Лун.

ОБЫГНАТЫ *зак.* Акучыць. *Обыгнаты трэба потраву.* Гершоны Брэсц.

ОБ'ЯЗАНКА *ж.* Вялікая хустка. *Зав'язжы об'язанку, бо голова заболіць, простудзіш.* Любань Лун.

ОВОД м. Авадзень. *Овод корову покусав.* Гершоны Брэсц.

ОВСЮГА ж. Пустазелле аўсюк. *На нашум болоты было вэльмы мнуго овсюгы.* Спорава Бяроз.

ОГАР, ОГІР м. Жарабец. *Наш огар вэлыкій.* Дарапевічы Малар. *На кунюшні стуяв огір.* Ваўкастavec Кам.

ОГЛАДКА ж. Аладка. *Кожны ранок на снеданне маці пэкла огладкі.* Першамайская Бяроз.

ОГНЫК м. Пачырваненне вакол раны, скулы. *Огнык свэрбыть.* Хаціслаў Малар.

ОГНЫЛО н. Крэсіва. *Огнылом стукнув об крэмень і огонь выявіся.* Ляхаўцы Малар.

ОГНЯВКА ж. Скула. *Сіла на нuzі така огнявка.* Сварынь Драг.

ОГОЛЛЕ н. Вуголле. *У пычі много оголля.* Сварынь Драг.

ОГРЫПЭЧЫТЫСЬ зак. экспр. Упасці і ўдарыцца. *Шов поночэ і огрыпэчывся, нога болэть.* Сварынь Драг.

ОГУЗОК м. Агузак. *Грузіць на машыну такія огузкі цяжка.* Дзяніскавічы Ганц. *От жа не порубалі тые огузкі.* Угляны Бяроз.

ОГЭНЦІКА часц. Вунь. *Огэньціка бусько ходыть.* Чухава Пін.

ОДВОД м. Застрэшша. *Дошч такый, то хоч стань под одвод.* Заверша Драг.

ОДГАКАЦІ зак. экспр. Многа прайсці. *Адгакалі за дзень гунь колькі.* Заполле Івац.

ОДЖОГ, ОЖУХ м. Вожаг. *Оджог найды да насады помыло, бо ныма чым выгрібаты жер.* Тышкавічы Іван. *Ожух обгорів трохы.* Хаціслаў Малар.

ОДДЫХ м. Адпачынак. *Сёгодня добрый оддых був.* Гершоны Брэсц.

ОДНОСТАЛКА ж. Прасціна. *Застылы лужок адносталкою.* Міжлесе Бяроз. *Хозяйка для гостей послала чысту адносталку.* Лука Кобр.

ОДНЎТЬ прысл. Заўсёды. *Однуть увечары до нас збыралыся люды.* Бярозавічы Пін.

ОДОГО часц. Вунь. *Одого стоіть хата.* Ланская Малар.

ОДУЖАТЫ зак. Паправіцца, паздаравець. *Батько хутко одужав, пошов на роботу.* Сварынь Драг.

ОДХУХАТЫ зак. экспр. Выратаваць ад смерці. *Одхухалы малога, а вжэ думалы, шо ны жыты ёму.* Кустын Брэсц.

ОДШЧЫКНУТЫ зак. Адламаць. *Одшчыкны мне го-
лінку од вазона.* Рудня Івац.

ОДЭГЁ, ОДЭГЭ часц. Вунь. *Одэге вона пушла.* Зам-
шаны Малар. *Одэгэ стояла раній наша хата.* Дварцы
Кам.

ОДЭЖА ж. 1. Адзенне. *Одэжа вжэ старая.* Кустын
Брэсц. 2. Сукенка. *Под свято пошыла новую одэжу.* Бо-
тава Пін.

ОД'ЯТРЫТЫСЬ зак. Ажыць. *Ядловэць од'ятрывся, а
то був всыхав.* Вулька Сіманаўская Драг.

ОЗАДДЕ н. зборн. Пазаддзе. *Озадде сыпаты трэба
особно.* Азяты Жабін.

ОЗАДКЫ мн. Тое ж. *Озадкы куром дають.* Хаціслаў
Малар.

ОКАЗІЯ м. і ж. экспр. Волат. *Гэто нэ чоловік, а ока-
зія, кого хочэш поборэ.* Цераблічы Стол.

ОКАП, ОКАТ м. Стрэшка ўнізе франтона, шчыток.
Зробэв новзі окапэ. Павіцце Кобр. *Пуправылы нам ока-
па.* Харсы Брэсц. *Годы, шо вітэ сталы под окапом, до
хаты заходьтэ.* Кустын Брэсц. *Под окатом сухо.* Завер-
ша Драг.

ОКАРОК м. Кумпяк. *Купчоный окарок вэльмы смач-
ный.* Ялач Драг.

ОКІДАЌЦА незак. Азірацца. *Стала окідацца і дзі-
віцца баба.* Альшаны Стол.

ОКЛІНА ж. Бяздонне. *Сэрэд болота была окліна.*
Угляны Бяроз.

ОКОЛОТ м. Абмалочаны сноп. *У клуню положи око-
лот.* Гершоны Брэсц.

ОКОНІЦА, ОКОНЬЦЯ ж. Аканіца. *Зачыны оконьцу.*
Рагозна Брэсц. *Оконьці хорошэ пофарбованые.* Кустын
Брэсц.

ОКОРОВАНЫЙ дзеепрым. Ачышчаны ад кары. *Око-
рована жырдна коло хаты лэжела.* Сварынь Драг.

ОКОРЭНОК, ОКОРЭНЫК м. 1. Дзяркач. *Вжэ ны вінык,
а окорэнок.* Пажэжын Малар. *Ны дэры пудлогу окорэ-
ныком.* Замшаны Малар. 2. Ніжняя частка снапа. *По-
став снопа добрэ, окорэнок прытысны.* Хаціслаў Ма-
лар.

ОКОТЫТЫСЯ зак. Акаціцца. *Кішка окотылася у хлы-
ві.* Гершоны Брэсц.

ОКРАВОК м. Акравак. *Окравкі хорошые.* Малеч Бя-
роз.

ОКРАСКА ж. 1. Афарбоўка. *Окраска добра, ны лыняе*

кофта. Кустын Брэсц. 2. Масць. Якая в гэтого коня окраска хороша. Хмелева Жабін.

ОКРІП, ОКРОП *м. Кіпень. Стоіт, як окріпом облітый. Воса Кобр. Сухіе яблыкі і грушы мы залілі окропом. Альшаны Стол.*

ОКРІПЭЦЬ *м. Кроп. Добра прыправа до супа окріпэць. Астрамечава Брэсц.*

ОКРУПЭНЬ *м. Гл. окріп. Гляды, да нэ опарса окрупнем. Дзераўная Стол.*

ОКРУЧВАНКА *ж. Вялікая хустка. Марыля, купі мне у гораді окручванку. Мокрае Пруж.*

ОКРУШОК *м. Кавалак хлеба. Такій окрушок, шо і двум хлопцям можна под'істы. Пажэжын Малар.*

ОКРУШЧЫК *м. Тое ж. Окрушчык хліба е, і добрэ. Сварынь Драг.*

ОКРЫЯТЫ *зак. Паздаравець, паправіцца. Баба літом окрыяла, а думалы, шо со світу сыдэ. Прылукі Брэсц.*

ОКУЛЕРЫ *мн. Каляровыя алоўкі. Рысоваты трэба окулёрамы. Юхнавічы Іван.*

ОЛЕНІХА *ж. Самка аленя. Оленіха вэльмы шкодуе своїх дытэй. Ляхавічы Драг.*

ОЛЁ *н. Валлё. Олё курыца наела добрэ. В. Малешава Стол.*

ОЛЭС *м. Забалочанае месца. Там дорогі не відно, такі олёс. Любань Лун.*

ОЛЬШЫНА *ж. Алешына. Ольшыны растуць частій коло річкі. Шэбрын Брэсц.*

ОЛЯ *часц. Вунь. Оля дзівіс, айтобус поехаў. Пясчанка Бяроз. Оля твуй портфель. Здзітава І Бяроз.*

ОНДЕ, ОНДЭ *присл. Там. Воно онде сховалоса. Онде посады квіты. Моталь Іван. Колысь ондэ був млын. Астрамечава Брэсц.*

ОНДОВЕ *присл. Напрэдадні, нядаўна. Ондове до нас прыхав дядько. Трудавая Іван.*

ОНЕ *часц. Вось тут. Кніжка онё лежыць. Рамель Стол.*

ОНО *часц. Толькі. Воны зловылы оно по одному шчунаковы. Міжлесе Бяроз. Оно одін чоловік нэ откажаў на пытанне. Хойнікі Бяроз.*

ОПАДОК *м. Апад. Опадку насущэла цілый мышок. Саха Драг.*

ОПАЛАТЫ *зак. Правеяць, ачысціць. Опалаты просо опалочком можна. Ляхаўцы Малар.*

ОПАЛУШКІ, ОПАЛУШҚЫ *мн.* Апалушкі. *Помню, як дзед зробіў хорошы опалушкі.* Пясчанка Бяроз. *Зырно чыстыя опалушкамы.* Залессе Кобр.

ОПАНЧА́ *ж.* 1. Широкая, непрыгнаная да стану вопратка. *Одягнула неку опанчу.* Корчыцы Кобр. 2. *перан.* Неахайна апрануты чалавек. *Опанча няка, а ны людына.* Судзілавічы Бяроз.

ОПАРАЗАТЫ́ *зак.* Моцна ўдарыць. *Як опаражу гэтым кыём, то будэш помытаты.* Маціевічы Жабін.

ОПІВЗІНЫ́ *мн.* Апоўзіны. *Опівзіны вжэ подрыхтовалы, бо стіг канчаемо.* Гершоны Брэсц.

ОПІНКА, ОПЫНКА́ *ж.* Вялікая хустка. *Опінка вісіць на вешалцы зверху.* Мікашэвічы Лун. *Ек мороз, то добрэ, ек е опынка.* Завялёўе Драг. *Дэ-ныдэ старыі носяць і зара опынкі.* Закозель Драг.

ОПІНЁХА, ОПЫНА́ХА *ж.* Тое ж. *Зранку было зэмно, і Параска опудэлася опінёхою.* Перавысь Малар. *У моеі бабы е опынаха.* Маладзельчыцы Пін.

ОПІЛОҚ, ОПОЛОҚ́ *м.* Аполак. *Вжэ дэсь господар дустав опілкув на шопку.* Павіцце Кобр. *Ополоч той зама-лы, довжэго знайды.* Кустын Брэсц.

ОПЛІСКАЦЬ́ *зак.* Апрыскаць. *Кройю опліскаў усю руку.* Цераблічы Стол.

ОПЛІЧКА́ *ж.* Плячо ў вопратцы. *Подріжу оплічку, будэ справно.* Ляхаўцы Малар.

ОПЛЮТАТЫ́ *зак.* Аблытаць. *Оплютала вона того мужыка.* Кустын Брэсц. *Оплютав горідчыка хмэль.* Азяты Жабін.

ОПНУ́ТЫСЯ́ *зак.* Накрыцца. *Опнулася хусткою і нагрілася.* Кустын Брэсц.

ОПО́ЛЕЦ́ *м.* Вялікі кавалак сала. *Трэба пазычыць суседцы ополец сала.* Дрэбск Лун.

ОПО́ЛІНЫ́ *мн.* Адыходы пры веянні. *Чого од гэтого проса вэльмі богато ополін?* Ляхаўцы Малар.

ОПОЛО́НЫЌ *ж.* 1. Разліўная ложка. *Влій два ополонькы крышаныў у мыску, хай стынэ.* Ботава Пін. 2. Хлеб, спечаны з рэшткаў цеста. *Смачный свіжы ополоньк, діты завшэ просят одломаты.* Карсынь Іван.

ОПОЛО́ХАНЫ́Й́ *дзеенрым.* Напалоханы. *Жывэ такі ополоханы, завшэ оглядаецца.* Сварынь Драг.

ОПО́НА́ *ж.* Веласіпедная шына. *Опоны булі полопаны.* Хмелішча Малар. *І нашо тые опоны на вышках? Пора вжэ прыбраты тобі стуль.* Судзілавічы Бяроз. *Ровэр е, а опону пробіў на гвозд.* Роўбіцк Пруж.

ОПОРОК *м.* Апорак. *У чоботях порвалысь холявы і батько зробыв опоркы.* Кулякі Іван.

ОПОЧЫНОК *м.* Адпачынак. *Начався вжэ опочынок, работы зара мало.* Хаціслаў Малар.

ОПОЧЫТЫ *зак.* Адпачыць. *Опочынь, бабо, трохы.* Кустын Брэсц.

ОПРЁТНО *прысл.* Акуратна. *В хате в ёго всё опрётно прэбрано.* Арэхава Малар.

ОПРЫТ *прысл.* Побач. *Оля положила опрыт яблыкі, грушы.* Велямічы Стол.

ОПУВЫВАЧ *м.* Палатняная шырокая лента, якой спавівалі дзіця. *Народылося малое, то зробі новаго опу-вывача.* Скокі Брэсц.

ОПЎДЫНА *ж.* Широкае адзенне. *Гэто в тыба опу-дына, а не платте.* Брашэвічы Драг.

ОПЎДЫТЫСЯ *зак.* Накінуць на сябе. *Опудылася дівка опінёхою.* Перавысь Малар.

ОПЎКА *м. і ж.* Мяч. *Погуляй со мной у опуку.* Давыд-Гарадок Стол. *Діты гралыся у опука.* Хрысцібалавічы Пін.

ОПЫНІАНКА, ОПЫНІЕНКА *ж.* Гл. опінка. *Хай бы узяла хоць опынанку с собою.* Дзераўная Стол. *Маты знов накінула опыненку.* Пажэжын Малар.

ОПЫРЭНТА *мн.* Спінка лаўкі. *Опырэнта булы вы-сокы.* Заверша Драг.

ОРАБ *м.* Рабіна. *Вылікий ораб ріс под укном.* Кавалікі Кам. *Осэню всі орабы у чырвоных ягодах.* Дружба Брэсц. *Ораб заготовляють пташкам.* Памянш. *о р а б ё ц ь.* *Орабэць ріс коло хаты.* Рагозна Брэсц.

ОРАБЫНА *ж.* Тое ж. *Орабына осэню вся чырво-ная.* Хаціслаў Малар.

ОРАЧ *м.* Аратай. *Батько був добрый орач.* Шэбрын Брэсц.

ОРІХ *м.* Агрэх. *Добрэ орэ, оріхів нима.* Хаціслаў Малар. *Добры орач ны покідае оріхув.* Шэбрын Брэсц.

ОРОБУХ *м.* Верабей. *Вжэ полытів до вышні оробух.* Навасёлкі Кобр. *Памянш. о р о б у ш ó к.* *На баркані сьдів оробушок.* Боркі Бяроз.

ОРЧАКОВЫ *прым.* Прысцяжны. *Орчаковы кінь прыпрагаецца у нас с правой стороны до голобэльного.* Дастоева Іван.

ОСАДКА *ж.* Рамка для фатакартак. *Батько зрабів новую осадку, бо карточок набралоса доволі.* Парасляны Пруж.

ОСАТЬ присл. Даўно. *Осать нэ было дошчу.* Перавысь Малар.

ОСВЫНУТЫ зак. Сустрэць досвітак, раніцу. *Хто знае, ек вона освынэ, мо полёгчае, одпустыць.* Сварынь Драг.

ОСЁЛКА ж. Дужка ад вядра. *У вадры поломаласа оселка.* Бабровічы Івац.

ОСЕЛЁНЕЦ, ОСЫЛЭНЭЦЬ м. Селядзец. *Маці купіла ў лайцы оселенцаў.* Рудня Івац. *У магазін прывезлі оселенцув.* Глінка Стол. *Купылы у магазіны осылэнца.* Юхнавічы Іван.

ОСЁ, ОСЕСЁ 1. часц. Вось тут. *А вон осё ховаецца.* Рамель Стол. *Ідзе маці осё.* Бабровічы Івац. 2. присл. *Зараз. Осё іду.* Бабровічы Івац. *Осёсё. Шчо́б я не прынесла!* Альгомель Стол.

ОСЕНКА ж. Дэмісезоннае паліто. *Ходыла я зымою в осёнцы, бо ны было в мынэ зымоваго пальта.* Здзітава І Бяроз.

ОСКОДАВ м. Мяшочак для адціскання сыру. *Роздавілі каменем оскодава.* Велямічы Стол.

ОСКОДАВОК м. Тое ж. *Прынесі мне того оскодайка.* Рамель Стол.

ОСЛІН, ОСЛОН, ОСЛЫН м. Услон. *Той ослін робыв шчэ дід наш.* Корчыцы Кобр. *Поломав хтось ослона.* Саха Драг. *Маці сядзела на ослоне.* Задуб'е Ганц. *Седь на ослоны.* Карсынь Іван. *Коло стэнкы стояв ослын.* Пугачова Брэсц. *Памянш. ослінчык, ослончык, ослынчык.* *Возьмітэ ослінчыка, прысядътэ на хвыльночку.* Корчыцы Кобр. *Вона сыділа на ослончыку.* Высокае Бяроз. *На ослынчыку лыжыть кніга.* Вавулічы Драг.

ОСОКО́Р м. Таполя. *Коло школы посадылы два рйда осокорів.* Моталь Іван.

ОСТЕН м. Палка, якой падганялі валоў. *Остёном подгоньлы вола.* Хаціслаў Малар.

ОСТОПОК м. Атопак. *Выкінь ужэ гэтые остопкі на сметнік.* Рамель Стол.

ОСТО́РКНУТЫ зак. Спыніцца, асталявацца. *Цыганы коло нашого сыла осторклы.* Сварынь Драг.

ОСТРОВА́ЛЯ ж. Лесвіца бортніка. *Дяцько зробыв островлю, коб на дэрэво злісты.* Макраны Малар.

ОСУ́ШЧЫК м. Акрайчык. *Моі хлопцэ натто осушчыкэ любляць.* Сварынь Драг.

ОСЦЕНЖА́РОК м. Стажар'е. *Ідзі зробі осценжарка, сено везці трэба.* Рамель Стол.

ОСЫПА́ЧКА ж. Матыка. Пошла на полэ з осыпачкою. В. Якаўчыцы Жабін. *Моя маты шчэ й тыпэр спомынае коваля, вэльмэ ж добру осыпачку зробыв. Мінянка Кобр.*

ОСЫ́РЫТЫ зак. Пакінуць. *Нашто ты осырыв ее одну? Кароцічы Стол.*

ОСЫ́ТОВАТЫЙ прым. Нямоцны, з сеткаватай драўнінай (пра дрэва). *Нашчо взяв осытоватэ дрэво. Хмелева Жабін.*

ОСЭ́ЛЫЦЯ ж. Загуменне. *Пошла на осэлыцю лыст згрыбаты. Шэбрын Брэсц.*

ОТО́РА ж. Вузкі ўчастак зямлі. *Посеялі одну отору проса. Велямічы Стол.*

ОТО́ЧИНЫ, ОТО́ЧЫНЫ мн. Нутраное сала. *Маті перэтопляе оточіны. Велямічы Стол. Оточыны перетопіла, шмалец удайся добры. Брады Пруж.*

ОТПУ́ДЫТЫ зак. 1. Адагнаць. *Отпудэтэ говычкэ с-пуд хлыва. Сварынь Драг. 2. перан. Адрэзаць. Отпудыла такей кавалок сала. Сварынь Драг.*

ОТРІ́ПЫНЫ мн. Адыходы лёну пры трапанні. *Повныі сіны натяглы отріпын. Стрэльна Иван.*

ОТРЭ́ПКЫ мн. Рваны абутак. *Одны ужэ отрэпкы осталыся, ныма шчо ладыты. Пескі Бяроз.*

ОТТАРА́СКАТЫСЬ зак. Адчапіцца. *Вжэ од ёго ны оттараскаешся, як прыстане, то бы смола. Кустын Брэсц.*

ОТТЯГА́ЧКА ж. Пасудзіна для адстойвання малака. *Молоко у оттягачцы опустылы у колодяз. Вулька Дастоеўская Иван.*

ОТХВА́ТКА ж. Чапяла. *Маты вэйняла отхваткою з пачэ яечню. Арэхава Малар.*

ОХВА́ТЫТЫСЯ зак. Абпіцца. *Кінь водою охватывся. Гершоны Брэсц.*

ОХНА́ЛЬ м. Доўгі цвік. *В лавку прывызлы тры скрынкі охналюв. Дубраўкі Драг. Охналя убылы в стыну. Крытышын Иван. У стыні тырчав охналь. Парахонск Пін.*

ОХО́ТА ж. Паляванне. *В нас охоты ек промыслу ныма. Хмелева Жабін. Він часто ходыть на охоту. Арэхава Малар.*

ОХЫ́ЛЯНКА ж. Вялікая хустка. *У мынэ есть охылянка. Корчыцы Кобр.*

ОЦЕ́Т м. Воцат. *Пулій сэлэдэць оцётом. Пелішча Кам.*

ОЧЕРЕ́ДЬ ж. Чарга. *Твоя очередь коровы пасты. Гершоны Брэсц.*

ОЧЭ́ПА, ОШЧЭ́ПА ж., ОЧЭ́ПЫ, ОШЧЭ́ПЫ мн. Апош-

нія бярвенні, якія кладуцца ў верхнім вянку хаты. *Вжэ на очопы поставылы кроквы*. Хмелева Жабін. *Кроквы ставляць на ошчэпу*. Лагішын Пін. *Очэпы хорошы вчора сусіду прывэзлы*. Кустын Брэсц. *Ошчэпы положыты, той зруб готовый*. Тышкавічы Іван.

ОЧУВАТЫСЬ *незак*. Знаходзіцца. *Сусід дэсь про-
нав і ны очуваіця*. Сварынь Драг.

ОШЧЯПНЫЙ *прым*. Шчыльна прыгнаны да стану. *Ошчяпнэ платце пошыла собі*. Лышчыцы Брэсц.

П

ПАВАЎЖЫЦЦА *зак*. Вызначыць сваю вагу. *Спорылі, хто цяжэйшы, да пашлі паважыцца*. Агарэвічы Ганц.

ПАВІТУХА, ПОВЫТУХА *I ж*. Бабка, якая прымала роды. *Ідзі пакліч павітуху*. Таўцвілы Пруж. *Повытуха була добра, опытна, і дытына хутко родылась*. Плоска Брэсц.

ПАВІТУХА *II ж*. Вясёлка. *Якая павітуха прыгожая на небі!* Падлаззе Лях.

ПАВУТА, ПАУТА *ж*. Павуцінне. *У тому місцы, дэ есць павуку, завсіды павута*. Ляхавічы Драг. *Обмыты пауту з потолка*. Шэбрын Брэсц.

ПАВУТКА, ПОВУТКА *ж*. Павіліца. *Всі квіткі павутка поплыла*. Плоска Брэсц. *У картоплі мныго повуткі*. Дзмітравічы Кам.

ПАД *м*. Апалыя яблыкі. *На лаўцы стаяла два кашы паду*. Юндзілы Пруж.

ПАЎДАНКА *ж*. Тое ж. *Паданкі чырвонынькі, а нымачны*. Плоска Брэсц.

ПАДАЛНЫЦА *ж*. Гл. пад. *Позбырай падалныцы і свынням oddай*. Гальцы Стол.

ПАДВІЧКА *ж*. Хустка, завязаная на лоб пад другую хустку. *Цепер не носяць падвічкі*. Заліпенне Лях.

ПАДЖЭГЛІСТЫ *прым*. Высокі і худы. *Насустрач мне йшоў вельмі паджэглiсты хлопец*. Мыслабаз Лях.

ПАДКАЛОТКА, ПОДКОЛОТКА *ж*. 1. Бульбяны суп, запраўлены мукой. *Як падварыцца бульба, то муку ўсып у падкалотку*. Нецеч Бар. 2. Яечня. *Ранком сям'я ела бліны з подколотою*. Дрэбск Лун.

ПАДОШВА, ПОДОШВА, ПУДОШВА *I ж*. 1. Ніжняя частка абутку. *У моём тухлі раптоўно поломалас подошва*. Хотамель Стол. 2. Ніжняя частка ступні. *У мынэ накало-*

ласа падошва. Церабень Пін. 3. Ніжні слой каравая. Мій папо завжды прывозыць з высілля падошву з каровая: по обычаю вона даецця гармоністу. Свеклічы Драг.

ПАДОШВА, ПОДОШВА, ПУДОШВА II ж. Падмурак. Заніская падошва, стройце большу. Таўцвілы Пруж. Пуд хату заложэлэ пудошву. Сварынь Драг.

ПАДЦЕС, ПОДТЭС м. Сцёс у нізе бярвяна. Большы падцёс зрабіце. Мыслабаж Лях. Зробы падтёс, а то жэрдка ны лыжыць добрэ. Корчыцы Кобр.

ПАЖЎР м. Пазногаць. Пуздрызуй, Вася, пажуры. Ялач Драг. Якій доўгый пажуры. Падышча Іван.

ПАЗЎР, ПАЗЮР м. 1. Тое ж. Трэба пузрызуваты пазуры на пальцах. Яміца Малар. Дывкы покрасылы пазюры. Радаўня Іван. Чужымы пазюрамы жару ны загрыбэш. Какорыца Драг. 2. Кіпцюр. Ну й пазуры ў нашого кота! Смольнікі Іван. 3. Капыт. Карова збыла пазур. Сакалоўка Пін. 4. У спалучэнні: і на пазур — мала, мізэрна. Уна такая скупая, і на пазур ныц ны даць. Плоска Брэсц.

ПАЗУХА ж. 1. Разрэз у кашулі. Зашый у сорочцы пазуху. Ляхаўцы Малар. Баба пошыла сорочку, алэ ж пазуху завылыку зробыла. Сычэва Іван. 2. Манішка. Пазуха хорошэ вшыта. Заверша Драг. 3. Частка кашулі ад грудзей да пояса. Усю пазуху обліў. Хотамель Стол.

ПАЗЮРІ мн. Капаніца. Зобравшысь іхаты на полэ, мама положила на віз коші, мышкы, пазюркі. Кулякі Іван. Хутко копаты картоплы, зробы пазюры. Смольнікі Іван.

ПАКАМІСЬ, ПОКАМЫСЬ, ПУКАМЫСЬ прысл., злучн. Пакуль, пакуль што. Пакамісь ты сходзіш у магазін, я вячэру звару. Св. Воля Івац. Покамысь у сылі было тыхо: ныхто ныц ны гаворыв про Раінэ высіллі. Сычэва Іван. Пудужды пукамысь, бо зара нима. Доўбнева Кам.

ПАКОТ, ПОКОТ, ПОКІТ, ПОКЁТ м. 1. Гарышча. Стары палез на пакот. Плехава Івац. Влізь на покіт, клубкы достаць. Гальцы Стол. На покеты сушыцца платье. Парахонск Пін. 2. Столь. На пакоце пад страхой яблыкі ляжалі да самых халадоў. Квасевічы Івац. У старой леснічоўцы гэтым летам абваліўся пакот. Роўбіцк Пруж. Покот покрасілі голубою краскою. Чарабасава Лун. Покет у хаце некалі быў вельмі ніско. Вялікая Гаць Івац.

ПАКУЛЛЕ н. 1. Лён, які яшчэ не трапалі. Пакулле, отрыпыны, нетрэпаны лён — гэта однэ і тое самэ волокно. Адрыжын Іван. 2. Пакля, адыходы трапання льну, каноплі. Пакулле з-пад трыпачкі отходыт. Сварынь Драг.

ПА́КУН м. Бакас. *Пакун нэса чэтэрэ ейці на боло-тэ. Арэхава Малар.*

ПАКУ́ТА, ПОКУ́ТА ж. 1. Хвароба. *На сестру напала покута, і сестра померла.* Бор-Дубенец Стол. 2. У выразе: *Іды субі з покутою — адстань, адчапіся. Іды субі з покутою, чого ты ду мынэ прычыпылась.* Плоска Брэсц.

ПАЛАМЫ́САК, ПОЛО́МІСОК м. Талерка. *Падай мне паламысак.* Навасады Бар. *Наліла рэзанок у поломісок.* Дрэбск Лун.

ПАЛАМЯ́НКА ж. Спечаная булка. *Адламі паламянкі папробаваць.* Слабажаны Бар.

ПАЛА́НІЦА ж. Патэлья. *На паланіцы ляжалі бліны.* Баравікі Лун.

ПА́ЛІК м. Вешка. *Дорогу замыло, алэ коб было выдно знаты, то поставылы палікі.* Дастоева Иван.

ПАЛІ́НКА ж. Бохан хлеба. *Маты напэкла высокіх палінок.* Ляхаўцы Малар.

ПАЛҚА́ЦЬ незак. Глытаць. *Ні трымай у році, а хучэй палкай.* Сасновы Бор Ивац.

ПАЛО́К м. 1. Палаці ўздоўж сцяны. *А цяпер палкоў гэтых і ні ўбачыш нідзе, звяліся сайсім.* Пачапава Бар. 2. Нары за печчу. *На палку за печчу мармытаў кот.* Калоднае Стол. 3. Ложак. *Я сёні буду спаць на новым палку.* Люсіна Ганц.

ПАЛУ́ННАЦЬ незак. Палуднаваць. *Пасля работы можна палуннаць.* Дзяніскавічы Ганц.

ПАЛУШ́КЫ, ПОЛЫШ́КІ мн. 1. Апалушкі. *Возьмі палушкі, опалай просо.* Лукава Малар. 2. Драўлянае карыта, у якім мыюць бялізну. *Прынэсэ но ля мэнэ палушкэ.* Радастава Драг. *У полышках быллё мокнэ.* Тышкавічы Иван.

ПАЛЬ м. Паля. *У мосту паль зусім погнэв, то міст аж шатаецца.* Радастава Драг. *Ны напурыва ты на паль.* Адвержычы Стол.

ПАЛЬТО́Н м. Паліто. *Як пошыв вон мне пальтона шэснаццаць год тому назад, той зарэ новы.* Белавуша Стол. *Купіла собе на зіму пальтона.* Хотамель Стол.

ПАЛЭ́БНІЦА, ПОЛЭ́БНЫЦЯ ж. Паляндвіца. *Палэбніцу аднымаеш з кабана, з кості, шо ідэ сэрэд спыны.* Спорава Бяроз. *Полэбныця і свіжа і копчына смачна.* Корчыцы Кобр.

ПАЛЮВА́ТЫ, ПАЛЮВА́ТЭ незак. Цячы, не замярзаючы зімой (пра ваду ў рэчцы). *Палюе вода, і прутёк ідэ,*

то ны замырзае, ідэ вода прутёком. Радастава Драг.

ПАЛІЮТКА, ПОЛУТКА І ж. Капусная галоўка. Капусту палюткамы кладуть. Ляхавічы Драг. Добра полутка на голубцы. Кустын Брэсц.

ПАЛІЮТКА ІІ ж. Сцягно. Так впала, шо й зараз палютка булыть. Плоска Брэсц.

ПАЛЮХ м., ПАЛЮХІ, ПАЛЮХЁ мн. 1. Клёцкі з цёртай бульбы. З тэртоі картошкі качають такэі шарыкы, з молоком і бэз молока палюхе бувають. Олтуш Малар. 2. Аладка. Палюхі булы смачныі. Дубіца Брэсц.

ПАЛЯНЫЦЯ ж. 1. Паляндвіца. Паляныця добрэ заправляна. Арэпічы Кобр. 2. Бохан хлеба, пшанічнага ці жытняга. Мама накрыла паляныцю ручныком. Сварынь Драг.

ПАМАСТОК, ПОМОСТОК м. Ганак. На памастку сядят дзеці. Хойнікі Бяроз. На помостку лежай собака. Альгомель Стол.

ПАМЛОДОК м. Парастак. Помалу, зламныш памлодка. Сварынь Драг.

ПАМОЛОДЫТЫСЯ незак. Пачаць падрастаць (пра расліну). Памолодытьця, окрыяе пусля морозу. Радзеж Малар.

ПАМОСТ, ПАМЭСТ, ПОМОСТ м. Падлога. Толькі што вымыла памост. Агарэвічы Ганц. Сёння мы пафарбавалі памэст жоўтай фарбай. Св. Воля Івац. Я зарэз помью помост, і пойдом у клуб. Люсіна Ганц.

ПАМПУХА м. Мяч. Діты гралы ў пампуху. Моталь Іван.

ПАМПУШКІ мн. 1. Булкі. Моя маці часта ў нідзелю пекла пампушкі. Сітніца Лун. 2. Бліны на дражджах або содзе. Пампушкі трэба жарыты. Адрыжын Іван.

ПАНІВА ж. Патэльня. Маты пэкла бліны на чыгунной панівы, бо з алюмінёвой панівы воны знімаліся гурыш. Камень Пін. На паніве пячэцца сало. Навасёлкі Бар.

ПАНТОПЛІ мн. Лёгкі абутак. Дуйдэмо до Кобрыня, одінымо пантоплі на ногы і ходымо по городу. Бухавічы Кобр. Я обуу пантоплі, бо ў чобочях вашко. Рамель Стол.

ПАНУВАТЫ незак. 1. Быць патрэбным. Тое зыло почты до всего пануе. Радзеж Малар. 2. Падыходзіць, стасавацца. Пануе тубі платце. Радастава Драг.

ПАНЦАК м. 1. Круглыя ячныя крупы. Наробілі панцаку куццю варыць. Дзятлавічы Лун. 2. Каша з ячных круп. Дзеці цэлы дзень елі панцак. Любішчыцы Івац.

ПА́НЦЫРКА ж. Ватоўка. Холодно, наложы панцырку. Рубель Стол.

ПАПЁР, ПАПІР м. Папера. Вазьмі папер, напішы пісьмо. Дзяніскавічы Ганц. Лысток папіру лыжав на ступлі. Чарнаўчыцы Брэсц.

ПА́ПУЦЬКІ мн. Вязаныя з нітак або сшытыя з палатна тапачкі. Для вязання папуцькаў трэба пяць вязальных спіц. Шарашова Пруж.

ПАПЫРІВКА, ПАПЫРЎВКА ж. Сорт яблыкаў. У нас в горады ростэ дзі папырівкы. Дзеткавічы Драг. Вжэ наша папырувка родыць. Клейнікі Брэсц.

ПАРАБЕРА́НКА, ПЕРАБЕ́РАНКА ж. Саматканая посцілка з узорамі. Радзюшку-параберанку прывазлі з Бастыня, бо ў нашым сале шчы такое нема. Дзятлавічы Лун. Пераберанкі красівыя. Таўцвілы Пруж.

ПАРАДЫ́НЕ н. Адгароджанае ля хлява месца для жывёлы. По парадыню ходзілі коровы. Сінкевічы Лун.

ПАРАІ́КА ж. Неспакойная жанчына, якая ўвесь час штосьці робіць. Во параіка і знов кудысь побігла. Закозель Драг.

ПАРАСО́ЛЯ, ПАРОСО́ЛЯ ж. Парасон. Пошов чоловік з парасолею. Астрадавава Брэсц. Парасолу згубыв. Кустын Брэсц.

ПАРНЭ́К м. Драўляная бочка, у якой гатуюць свінням ежу. Мартоха товкла в парнэковэ бульбу. Перавысь Малар.

ПАРО́НІКІ мн. Бульба, звараная ў лупінах. Паронікі былі шчэ не давараныя. Квасевічы Івац. Маці наварыла чыгун паронікаў. Любішчыцы Івац.

ПАРО́НКА ж. Тое ж. Мы ўсе любім паронкі. Запросе Лун. Мама паставіла на стол саган паронак. Лактышы Ганц.

ПАРОЎ́КА ж. Млын. Пароўка працуе до познего вечора. Лядзец Стол.

ПАРО́ХА ж. Участак поля, які ўзараны позняй вясной для таго, каб восенню яго засеяць. Пароха під жыто ідэ в нас. Радзеж Малар.

ПА́РУБОК м. 1. Парабак. Добра робыв парубок. Вавулічы Драг. 2. Нежанаты хлопец. Парубкі ужэ собрались. Ляхаўцы Малар.

ПАРШУ́К м. Вяпрук. Паршука закололэ на сало. Ласінцы Драг. Свіню кармілі на прыплод, а паршука закололі. Дамашэвічы Бар.

ПА́РЫШ м. 1. Страва з запаранай мукі. У того парыш

удаецца, у кого пяты доўгі. Дастоева Иван. У макітры розмэшалы парыш. Жоўкіна Пін. 2. Страва з аўсяных хлоп'яў. Зварітэ нам парышу з хлоп'юв. Карсынь Иван.

ПАРЭНДЖЫНА ж. Жэрдка, перакладзіна. Заложыла парэнджыну, каб кінь нэ выскочыў. Харсы Брэсц. Чуго ты пувіс на парэнджыны? Доўбнева Кам.

ПАС м. Гуж звязаных плытоў сплаўнога лесу. Многа начэпваецца гонсток — то пас. Альманы Стол.

ПАСАР м. Пасаг. Мой чоловек ні просіў пасару. Давыд-Гарадок Стол.

ПАСВЫСКО, ПАСОВЫСКО н. Паша. Гоны коровы на пасвыско. Дружба Брэсц. От пасовыско добрэ. Кустын Брэсц.

ПАСІЯН м. Люты чалавек. Чы ж гэто так трэба крычаты на малэе дытя, пасіян? Выжлавічы Пін.

ПАСКА I ж. Палоска. Паска на сподныці вэльмы хо-роша. Гальцы Стол.

ПАСКА II ж. 1. Вялікдзень. Хутко ужэ паска. Орлавічы Драг. 2. перан. Велікодны пірог. Смачна паска вдала-ся. Плоска Брэсц.

ПАСКЎДНЫЙ прым. 1. Непрыгожы. Колысь була хороша, а на гэтэ врэмя паскудна. Кавярдзякі Брэсц. 2. Дрэжны. На дворы паскудна погода. Дружба Брэсц.

ПАСМО, ПАСЬМО н. 1. Адзінка вымярэння, роўная 30 ніткам асновы. Тры тростыны дэсать раз — пасмо. Адрыжын Иван. У пасьмо входыть дэсать чыслянок по тры ныткы в каждуй. Як снують основу, од бэрда буває дванаццаць, а то і шэснаццаць пасём — гэто, як хто хочэ шэрокэ полотно, алэ бульш дванаццацаты в нас нэ ткалы. Каўбы Пін. 2. Мера палатна ў шырыню. У дэв'ять пасомтку полотно. Корчыцы Кобр. 3. Некалькі віткоў нітак на клубку. Кажэ, дйавол, вэлькімы пасмамы наматала, обсу-ваеця. Олтуш Малар. 4. Невялікая колькасць вычасанага лёну. Пасмочко льну молодая возъмэ, як ідэ до вынця, обтягае сорочку, а потом вишивала в кічку, носыла на голові. Ляхавічы Драг.

ПАСОК м. Пояс. Ты не бачыла, дзе мой пасок? Хотамель Стол.

ПАСОЛЯ ж. Фасоля. Няма ў мяне ў гэтым годзе пасолі. Выжахла ўся. Чэрніхава Бар. Пасолі ў гэтым годзе было як ніколі. Квасевічы Ивац.

ПАСТАЛЫ, ПОСТОЛЫ, ПУСТОЛЫ мн. 1. Лапці з лазы. Ботаў не было, а хадзілі ўсе ў насталах. Роўбіцк Пруж. У нас постолыў ужэ няма. Какорыца Драг. Доб-

рз ходытылітом у пустолах на сынокосы. Ланская Малар. 2. Скураныя лапці. У нас шчэ е кожаны дідовы постолы. Бярозавічы Пін. 3. іран. Туфлі з дзірачкамі, басаножкі. Я купіла собе постолы. Дварэц Лун.

ПАСТОВНЬІК м. Паша. *На пастовныку росло дэры-во. Міжлесе Бяроз.*

ПАСТЫ, ПАСТЭ зак. Здохнуць (пра жывёлу, птушак). *Могуть пастэ свэнэ, курэ. Дзмітравічы Кам.*

ПАСТЭВКА ж. Кармавая морква. *Пастэвку даем ко-ровам, а добру моркву самы імо. Астрамечава Брэсц.*

ПАСЫРБ м. Пасынак. *Я вдова, пошла замуж, то моі діты пасырбы другому мужыку. Відзібар Стол.*

ПАСЫРБА ж. Падчарка. *Пасырба так добрэ вучы-ца. Гальцы Стел.*

ПАСЫРНЫЦЯ, ПАСЭРБНЫЦА, ПАСЭРБЫЦЯ. Тое ж. *Пасырныця вжэ вылыка, быды ны будэ. Гаравіца Драг. Не, гэто нэ іі дочка, гэто пасэрбныця. Каўбы Пін. Ёго пасэрбыця вэльмы робітна дівчына. Кустовічы Кобр.*

ПАСЯК м. Суконны дыван, вытканы яркімі палоска-мі. *Мы аддалі пасякі ткаці. Абяшчалі хутко зробіці. Св. Воля Івац.*

ПАТЗАХ м. Гл. панцак 2. *У печы варыцца патзах. На-васёлкі Бар.*

ПАТРАЎКА ж. 1. Страва, ежа. *Есць цепер розная патрайка. Востраў Ганц. 2. Падліўка. Патрайка атрыма-лася сёння негустая і вельмі смачная. Дзяніскавічы Ганц.*

ПАТУХ м. Певень. *Патух залецей на плот. Давыд-Гарадок Стол.*

ПАТЫКА ж. Палка. *Сходы назбірай патык подва-заты помыдоры. Астрамечава Брэсц. Патыка лыжыць на дарозі, одсунь еі, бо малое впадэ. Кустын Брэсц.*

ПАТЫНҚЫ мн. Самаробныя тапкі. *Маты хлопчыко-вы пошыла патынкі. Замшаны Малар.*

ПАТЫРКЫ, ПАТЭРКІ мн. Пацеркі. *Маты купыла сыстры хорошы патыркі. Заверша Драг. Патэркі россыпа-лысь. Сакалоўка Пін.*

ПАТЭЛЬКА, ПІТЭЛЬКА ж. Пятля. *У пальтовы зро-былы патэлькы. Азяты Жабін. Защчэпні на пітэльку. Аль-маны Стол.*

ПАЎРОЗЫ, ПОВРОЗЫ мн. 1. Тасёмка, матузы ў фар-туху. *Цётка завязала фартух на пайрозы. Дварэц Лун. Ны прышывай мні довгых поврозов до фартуха. Каўняцін Пін. Поврозы довгы, добрэ завязваты. Корчыцы Кобр.*

2. Махры ў хустцы. *Купіла хустку з паўрозамі.* Квасевічы Івац.

ПАХАДУХА, ПОХОДУХА ж. *экспр.* Непаседлівая жанчына, якая ходзіць па хатах. *Ну й пахадуха твая жонка.* Мілейкі Івац. *Гэта походука нэ затрымаецца доўго ў хаце.* Нарутавічы Бяроз.

ПАХАТНІЦА, ПОХАТНЫЦА, ПОХАТНЫЦЯ ж. *экспр.* Тое ж. *Ад пахатніцы Сцяпулі ніводная навіна не ўцячэ.* Калоднае Стол. *Знов гэта похатныца до нас ідзе.* Гальцы Стол. *Маня в нас похатныця.* Крытышын Іван.

ПАХВА, ПОХВА ж. 1. Паха. *Бабка Настуля кожны раз прыносыла з лісу под пахвою голле.* Ляхавічы Драг. 2. Падуздышная ўпадзіна ў жывёлы. *Шрам пропоролы коровы коло похвы.* Гершоны Брэсц.

ПАХНЮЧЫЙ *прым.* Пахучы, духмяны. *Е пахнючий пэрэц.* Відзібар Стол.

ПАЦАЊКА ж. Кавалак сала на палачцы, спечаны на агні. *Хлопцы паслі коровы і ілі пацанкі.* Чвіркі Кам.

ПАЦЕРЫ *мн.* Гл. патыркі. *От хорошы пацёры в молодухі!* Сушытніца Малар.

ПАЦЭС *м.* Столь. *Мой старэйшы вымахаў пад самы пацэс.* Слабжаны Бар.

ПАЦЫЯТ, ПАЦЫЕТ *м.* Франтон. *У пацыяце выразано акно.* Шэйпічы Пруж. *Мы поставылы новыі пацыят.* Сакалоўка Пін. *Поможітэ нам пацыета засунуты на хату.* Крытышын Іван.

ПАЧАНІНА ж. Апёк. *Ох, як ссадзяе пачаніна!* Велута Лун.

ПАЧОК *м.* Скрынка. *Дід зробыв пачка.* Сакалоўка Пін.

ПАЧОНКА ж. Прыбудова. *Бацька пачаў будаваць пачонку.* Скорцы Пруж.

ПАЧОСЫ *мн.* 1. Лён пасля апрацоўкі. *Начысала паціс і навывртіла кудэлі.* Ляхаўцы Малар. 2. Пачаскі. *Пачосы спрала.* Дзятлавічы Лун.

ПАЧУРА, ПЫЧУРА ж. Невялікая выемка ў печы. *У нашай пачэ дзве пачуры.* Хатынічы Ганц.

ПАШНЫЦЯ ж. Збожжа, зерне. *Святыі Васыль по полю ходыть, жыто-пшэныцю родыть, всяку пашныцю. Зароды, божэ, вам жыто.* Радзеж Малар.

ПАШЫПА ж. Ігліца. *З хвоіны опала пашыпа.* Застружжа Іван.

ПАШЧЭНКА ж. Сківіца (у воўка). *Той чоловік взяв вовка за ніжню пашчэнку.* Радзеж Малар.

ПЕЛЕНА ж. Прыпол. *Набрала яблук поўную пелену.* Пузічы Лун.

ПЕНДЭЛЬ, ПЭНДЗЭЛЬ м. Шотка, якой беляць печ, столь. *Пендлі ў нас робяць з травы, якая зовецца ребрэй.* В. Малешава Стол. *Дай пэндзля забілэтэ грубу.* Заверша Драг.

ПЕРАКІНУЦЦА зак. экспр. Памерці. *Перакінуўся наш стары.* Тартакі Бар.

ПЕРАМЁЛ м. Брод. *Смело едзь і з возом, там перамел.* Дзяніскавічы Ганц.

ПЕРАХАЎКНУЦЬ зак. Перабольшыць. *Бабуля зварыла суп някёпскі, але крышку перахайкнула солі.* Мінічы Лях.

ПЁРУЧ прысл. Спачатку. *Перуч чым адрэзаць, трэба сем раз адмераць.* Галоўчыцы Пруж.

ПЕРШАЧКА, ПЫРШАЧКА ж. Карова, якая першы раз ацялілася. *Мая карова першачка.* Востраў Ганц. *Твая пыршачка богата молока дае.* Гершоны Брэсц.

ПЕРЭПІЧКА, ПЭРЭПІЧКА ж. Невялікі хлябец. *Скорэй перэпічок накідаю.* Рубель Стол. *Пэрэпічка — як нывылыка булка.* Спорава Бяроз.

ПЕЧУРЫЦА ж. Шампіньён. *Печурыцы растуць і на сенокосах, і на пасьцьбішчах.* В. Малешава Стол.

ПЁШНЯ ж. Долата з доўгім чаранком для ачысткі пазоў. *Пешня — гэта на палцы долато, можна секці вулі.* Дзяніскавічы Ганц.

ПІВЗЫНЦЭ н. Апоўзіны. *Прывіз з лісу півзынцэ на стыг.* Павіцце Кобр.

ПІВНІЦА І ж. Драўляная бочачка з двума донцамі на квас. *Прывізі півніцу, то прыставлю квас.* Бастынь Лун.

ПІВНЬЦЯ ІІ ж. Склеп. *Сходы в півныцю по гуркы.* Кустын Брэсц.

ПІДБЫЛКА, ПУДБЫВКА ж. 1. Ніжняя частка сукенкі, спадніцы, падрубленая другой тканінай. *Підбылка в спуднэці нывылыка.* Бучамля Кам. 2. Падклад у верхнім адзенні. *Ты шыйш плашча з пудбывкой?* Пескі Бяроз.

ПІЖНЯ ж. Пожня. *Тэпэр коровы тылькі на піжні пасуць.* Гальцы Стол.

ПІЗІ мн. неадабр. Слёзы. *Оно знае, што пізі пускае.* Акропна Драг.

ПІЗЫННЕ н. Гл. півзынцэ. Каўбы Пін.

ПІЗЯ, ПЫЗЯ м. і ж. Плаксун, плаксуха. *От, пізя.* Акропна Драг. *Чого ты плачыш, пызя?* Галоўчыцы Драг.

ПІКУС *м.* Фікус. *У покої много пікусоў.* Навасёлкі Бар.

ПІЛІКАЦЬ *незак. экспр.* Рэзаць тупым. *Будзя табе пілікаць на доскам гэтым.* Паланэчка Бар.

ПІЛКА, ПУЛКА *ж.* Фартух. *Возмы пілку, а то вымочыш сподныцю.* Астрамечава Брэсц. *Якая добрая пулка.* Ваўкастavec Кам.

ПІЛЁ *н.* Пойла. *Занысы коню піло.* Гершоны Брэсц.

ПІЛОВІНЫ *мн.* Пілавінне. *С-над пілкі сыплюцца жойтыя піловіны.* Мазуркі Лях.

ПІЛЬТЬ *м.* Кавалак (сала). *Купыла капу за пільть сала.* Доўбнева Кам.

ПІРОГ *м.* Блін. *Уставай, пірагі сьнякліся.* *Мачай у сьмятану і еш.* Ласасіна Пруж.

ПІРНАЧ *м.* 1. Пярына. *Раньшій дівка быз пірнача замуж ны йшла.* Карсынь Іван. 2. Пухавік. *Насця спыт на пырначы, быз наволочки.* Туляцічы Іван.

ПІТУШКА *ж.* Невялікі гліняны гаршчок. *Малако стаіць у пітушцы.* Блізная Пруж.

ПІЦЬ *м.* зневаж. Нос. *Сэды, бо зарэ як дам у піць.* Валішча Пін.

ПІШНЯ *ж.* Невялікі кій, якім падпіраюцца, ідучы па лёдзе. *Чоловік з пішню пэрэходыв чэрэз тонкый лід.* Хрысцібалавічы Пін.

ПЛАВАК *м.* Плывец. *Ну й плавак с цебэ! Азярніца Лун.*

ПЛАВУШКА *ж.* Першая трава. *Плавушка вжэ выскаквае, то будэ тыпло.* Ботава Пін.

ПЛА́ЗМА, ПЛА́ЗЬМЯ *присл.* Плазам. *Дошка в пудлозы лыжыть плазма, кніжка на столі тожэ.* Сіманавічы Драг. *Воны лыжеть плазьмя.* Валавель Драг.

ПЛАМЭТЫТЫСЬ *незак.* Хандрыць. *Тэ знов пламэтыся.* Дзівін Кобр.

ПЛА́НКЫ *мн.* Клямар. *Планкамы рувняють стыну.* Гершоны Брэсц.

ПЛА́ТТЕ, ПЛА́ЦЦЕ *н.* 1. Бялізна. *Я прынюс маты праты платте.* Ботава Пін. *Увэчэры мне трэба позолиць плацце.* Цна Лун. 2. Сукенка. *Матруна, надзяні чыстае плацце.* Востраў Ганц.

ПЛАЎ *м.* Топкае балота. *Плав, пльвэ, што ны можна пруйтэ: ты ідэш, а він дмэця пэрэд тубою.* Радастава Драг.

ПЛА́ХТА *ж.* Саматканая посцілка. *Мы вытчымо нову плахту.* Ваўкастavec Кам.

ПЛЕЙТОШ *м. експр.* Балбатун. *Но й плейтош, плетэ, плетэ, абы-шчо бае, здаецца, ото ужэ й языка зламить — аж не.* Валішча Пін.

ПЛЁСКАЦЬ *незак. зневаж.* Гаварыць абы-што. *А вон і будзе плескаць языком.* Велямічы Стол.

ПЛЕТ, ПЛІТ *м.* Плот, паркан. *Коло хаты бацько зробіў плет.* Вулька І Лун. *Наша хата обгороднена новым плотом.* Рагадашч Іван.

ПЛЕЦЬЮНКА, ПЛЭТЬЮНКА *ж.* Кошык з лазы, спецыяльна сплечены для шклянога бутля. *Сплёў бы плецюнку для бутля.* Рудня Івац. *Дай но бутля в плэтюнцы.* Радзеж Малар.

ПЛЁШКА, ПЛЯШКА *ж.* Бутэлька. *У плешцы була вода.* Сулічава Драг. *Занысы пляшкы здай.* Хмелева Жабін.

ПЛЁШНІК, ПЛОШНЫК, ПЛЫШНЫК *м.* Аер. *Нарвала на болоці плешніку і на троіцу нарадзіла хату.* Альшаны Стол. *Плошнык ростэ на болоты.* В. Якаўчыцы Жабін. *Плышныку нарвалы.* Кустын Брэсц.

ПЛЁШЧЫТЫ *незак.* Шумець (пра ваду). *Плёшчыть вода.* Відзібар Стол.

ПЛІВКА *ж.* Дыяфрагма. *Плівка так і называецця в нас.* Гершоны Брэсц.

ПЛІСІРОВКА *ж.* Спадніца ў складачкі. *Тэпэр хорошы плісировкы роблять.* Кустын Брэсц.

ПЛІСКА І *ж.* Раска. *У гэтой дэнь озэро было покрыто пліскою.* Спорава Бяроз.

ПЛІСКА ІІ *ж.* Драбіны (у возе). *Пліска — драбіны ў возе.* Дзятлавічы Лун.

ПЛІСКІ, ПЛЫСКЫ *мн.* Лісічкі. *У лісы зараз мнуго плісок.* Ваўкастavec Кам. *Плыскы — такіі жовтэнькі грыбы.* Хмелева Жабін.

ПЛІСНЯ *ж.* Верх ступні нагі. *Обтэр зусім плісню.* Відзібар Стол.

ПЛІЦАК *м.* Рукзак. *Я купыла пліцака.* Вавулічы Драг. *Субыры сынувы пліцака в дуругу.* Плоска Брэсц.

ПЛІШКА *ж.* Месца, дзе не ўзышла гародніна. *Пустая плішка на грядцы, нычого ны зыйшло.* Камянюкі Кам.

ПЛОЙМА, ПЛЫЙМА *ж.* Вялікая колькасць чаго-небудзь, процьма. *Хлопчаў цэлая плойма сабралася.* Слабажаны Бар. *Плуйма жуків на картоплях.* Вулька Сіманаўская Драг.

ПЛОТ *м. і ж.* Гл. плейтош. *А баба Яра такі плот, шчо*

свет не бачыў. Да ў тэбэ ўжэ вушы ўпалі, слухаючы плота. Валішча Пін.

ПЛУТО м. і ж. зневаж. Нікчэмны чалавек. *Плуту ты, нічога не можэш зробіць.* Бакуны Пруж.

ПЛЫГНУТЫ зак. Скочыць. *Муй кінь як плыгнэ, і што ты думаеш, той ровчак пэрэскачыв.* Каўбы Пін.

ПЛЫСКАТЫСЯ незак. Пырсацца. *Нэ плыскайся, нэ бачыш, і так всю облыв.* Каўбы Пін.

ПЛЫСКУНКА ж. Асака. *На болоты вжэ прорізалася плыскунка.* Гершоны Брэсц.

ПЛЫТАР м. Плытагон. *Мый дід робыв плытаром.* Дастоева Іван.

ПЛЫТКО прысл. Неглыбока. *Нэ буйса, пырыходь, тут зусім плытко.* Цвярдоўка Пін.

ПЛЫТЫНЯ, ПЛЕЦЕНЯ ж. Пляцень. *Плота зробыв з плытыні. Нарубав лозын, сплів плытыню і плют.* Радзеж Малар. *Каля суседняй хаты наставілі плеценю.* В. Чучавічы Лун.

ПЛЫТЮХ м. экспр. Гл. плейтош. *От такый плытых старый.* Радзеж Малар.

ПЛЮГАВЫ, ПЛЮГАВЫЙ прым. 1. Дрэнные. *Ду нас всё якійся плюгавый субака прыбыгае.* Плоска Брэсц. 2. Брудны. *Ой, якіый ты плюгавый!* Сакалоўка Пін.

ПЛЮСКАВКА, ПЛЮСКАЎКА, ПЛЮСКАМКА ж. Кнопка. *Плюскавкыю прыколоты газету.* Крамно Драг. *Карціну прыкалолі плюскаўкамі.* Варанілавічы Пруж. *Дай мне плюскамок.* Навасёлкі Лях.

ПЛЮТА ж. Дождж са снегам. *Якая на дворі плюта, шо субакы ны выжынэш.* Радзеж Малар.

ПЛЮХОТА, ПЛЮХТА ж. Тое ж. Стаіць такая плюхота, што з хаты не хочацца выходзіць. Рудня Івац. *Сядзі дома, нікуды не пойдзеш гэтаю плюхтаю.* Востраў Ганц.

ПЛЮШАВІК м. Паўпаліто, пашытае з плюшу. *Пайду на вуліцу я ў плюшавіку.* Заліпенне Лях.

ПЛЯГА ж. Зараза, навала. *Як убіласа гэтая пляга в город, дак усэ на светы понэсла — гебі й нэ садыла ныц.* Валішча Пін.

ПЛЯЖЫЦЬ незак. Ісці няспынна (пра дождж). *От учора пляжыў дошч.* Рамель Стол.

ПЛЯЗГАЦЬ незак. Плявузгаць. *Плязгае на чалавека німаведама што.* Слабажаны Бар.

ПЛЯМКАТЫ незак. Цмокаць, чмякаць (ротам). *Плямкае под ухом, істы ны вміе.* Кустын Брэсц.

ПЛЯЦ м. 1. Месца для пабудовы хаты і для агаро-

да. Але і пляц добры табе далі: і рэчка бліско, і карову добра выгнаць, у шкоду не ўлезе. Пачапава Бар. 2. Сядзіба. У тэбэ добрый пляц. Ботава Пін. 3. Месца, дзе размяшчаецца калгасная ферма. Матэры ішчэ з пляцу нэма. Гальцы Стол.

ПЛЯЦНУЦЬ, ПЛЯЦНУТЫ *зак. экспр.* Стукнуць. Восьмі да пляцні, чого вон розышоўса. Рубель Стол. Пляцнуло шось в сінях. Кустын Брэсц.

ПЛЯЦОК *м.* 1. Блін, аладка. Діты мачаюць пляцкі в тук. Чвіркі Кам. На сніданне напыклы пляцкув. Яміца Малар. Ужэ подышлы пляцкы, трэба пычы. Гершоны Брэсц. 2. Дранік. На обід булы картопляны пляцкы. Маларыта.

ПОБЫГУШЧЫЙ *прым.* Прагавіты (пра жывёлу). В тэбэ корова натто побыгушчая. Гершоны Брэсц.

ПОБЁЛ *м.* Крэйда. Ты купі побелу: трэ побеліці печ. Раздзялавічы Ганц.

ПОБЛАГНУТЫ *зак.* 1. Змарнець. После муроца картоплі публаглы. Пугачова Брэсц. 2. Пастарэць. Поблагнула вжэ маты. Корчыцы Кобр.

ПОВАЛ, ПОВАЛ *м.* 1. Столь. У старых хатах повал був нызькій. Боркі Бяроз. Пóвал у хатэ був покрашаны голубэю краскыю. Завялёўе Драг. Тэпэр мы клеілы пóвал. В. Якаўчыцы Жабін. 2. Гарышча. Одніс на пóвал старэі кніжкэ. Валавель Драг.

ПОВАЦЬ, ПОВЭТЬ *ж.* Павець. Сходзі под поваць да набэры сухіх дроў, бо гэтыя, з двору, горэць не хочуць. Дзятлавічы Лун. Набэры дров у повэті. Парахонск Пін.

ПОВІСМО, ПОВЫСМО *н.* Жменя цёртага лёну. З повісма звылы мотуза. Ляхавічы Драг. Лён трут і вяжут у повысма. Дзмітравічы Кам.

ПОВІТКА *ж.* Гл. поваць. Сходэ в повітку, набэрэ дров. Ладараж Пін.

ПОВНУЧЭ *прысл.* Цёмна. А я сыжу сама в хатэ, повнучэ на улыцэ, страшно мні, вся лякучу. Дзівін Кобр.

ПОВОДЗЕЦ *м.* Тое ж. Цэлы тыдзень поводзец лежав без потрэбы. Альшаны Стол.

ПОВОДОК *м.* Нядоўгая, але тоўстая і моцная вяроўка. Нашу корову завсёды на поводку трэба водыты, бо вона брыкаецца. Гальцы Стол.

ПОВОРНІЦА *ж.* Хамут для пары быкоў. Панас, возьмі поворніцу і повода, запрагом волы, будом ораць поле. Купаўцы Лун.

ПОВХ, ПОЎХ м. Крот. *Повх рые възьку нору.* Макраны Малар. *Повх точыть зэмню.* Сукачы Драг.

ПОВХОВЫННЕ н. Зямля, паточаная кратамі. *Всёй сынокос в повховыннёвы.* Доўбнева Кам.

ПОВХОТОЧЫНЫ мн. Тое ж. *Повхотчыны по всёму полы, повх нарыв.* Кустовічы Кобр.

ПОВЫВАЧ м. Спавівіч. *Возьмы повывач да уповый дытыну.* Шэбрын Брэсц.

ПОВЫПРАВЛЯЦЦА зак. Падохнуць, выпруціцца. *Шоб мое курэнятка бэз курыці нэ повыправлялысь.* Ставы Кам.

ПОВЫСМЫКАТЫ зак. Павыцягваць. *Повысмыкав разом з зіллем і буракы.* Кустын Брэсц. Мама попросыла мынэ помогчы ёй канву повысмыкаты. Сычэва Іван. *Бабэ повысмыкалі лён у довгі нэткі.* Сарава Кам.

ПОВЫХВАРШВАЦЦА зак. Прыгожа апрануцца. *Повыхваршваюцца да ходзяць по вуліцы і ў будзень, і ў свято.* Цераблічы Стол.

ПОГАНЫ, ПОГАНЫЙ прым. Дрэжны. *Остан з молодых літ шчытавса поганым чоловіком.* Выжлавічы Пін. *Погана ўчора була погода.* Адвержычы Стол.

ПОГАНО прysl. Дрэнна. *Тэпэр погано жыто жаты.* Юнішчы Стол.

ПОГОЛОВАЧ м. Папярочныя барозны ў канцы ўчастка. *Поголовач робяць, дзе не доорваюць.* Рубель Стол.

ПОГО́НЯ ж. 1. Заліўны луг. *На погоні пасуть корув і свіней.* Бор-Дубенец Стол. 2. Невялікае балота. *Дзе погоня, ніц не росце.* Рубель Стол.

ПОГРАБІТЫ зак. Адубець (пра пальцы). *Пограбілы пальцы в вуді.* Сулічава Драг.

ПОД м. 1. Дно калодачнага і рамачнага вулля. *Под — дно вуля.* Палонка Бар. 2. Дашчаты насціл на дрэве ці на зямлі, на якім ставяць вулей. *На поду ставлять вуля.* Альпень Стол.

ПОДА́НКЕ н. Дажджавава вада. *Такзі водэ нэ пэй, бо то тылькі поданке.* Арэхава Малар.

ПОДВО́ЛЫЦЯ, ПУДВО́ЛЫЦЯ ж. Ніжняя частка падбародка. *Бач, якую подволицю наів, аж комнір ны зашчікаіця.* Падышча Іван. *Похудів, пудволиця помэнчала.* Сулічава Драг.

ПОДВОРО́ТНЫЦА, ПОДВОРО́ТНЫЦЯ ж. Дошка пад варотамі. *Пры в'ездзе на двур подворотныця одымаецца.* Лагішын Пін.

ПОДВЫРОК, ПОДВІРОК, ПОДВУРОК м. Падворак. *Подвырок був высыпаний жовтым пыском.* Заверша Драг. *На подвірку ходять куры.* Плоска Брэсц. *Якій в тыбэ чыстый подвурок.* Клейнікі Брэсц.

ПОДВЫЧКА ж. Стужка. *На шапках у партизан булы чырвоны подвычкі.* Лука Кобр.

ПОДГАРЛЕ н. Ніжняя сківіца ў жывёл. *Вовк схватыв порося за подгарле.* Гершоны Брэсц.

ПОДДУБНАК м. Грыб свінуха тонкая. *У нашым лысі мнэго поддубнаків.* Ляхавічы Драг.

ПОДГРІБОЧКА, ПУДГРІБОЧКА, ПУДГРЫБАЧКА ж. Качарга. *Подгрэбы жер подгрібочкою.* Якша Іван. *Пудгрібочка кулу пэчы.* Пелішча Кам. *Кулу пэчы лыжала пудгрыбачка.* Індычы Кам.

ПОДЖАР, ПЫДЖАР м. Пясчанае поле, якое не апрацоўваецца. *Пыджар, которэ вонэ нейродлівэ, дзе клок поля, сама плохая земля, гора, песок.* Рубель Стол.

ПОДЗОР, ПУДЗОР м. Падзор. *Хорошы подзор, Маня, у цебэ.* Рубель Стол. *Пудзора купыла в магазіны.* Макраны Малар.

ПОДЗОРНІК, ПУДЗОРНЫК м. Тое ж. *Чаму падзорніка не прычэпіш?* Таўцвілы Пруж. *Поправ пудзорныка, ты ж ёго оборвала.* Радчыцк Стол.

ПОДКУЛЬБАЧНІК м. Пас. *Подкульбачнік дэржыт оглоблі.* Спорава Бяроз.

ПОДЛОЖЫТЫ зак. Падкласці, падшыць. *Гэтэ платце трэба було шчэ подложыты.* Ляхавічы Драг.

ПОДМАЗКА, ПУДМАЗКА ж. Кавалачак сала ці тлушчу для падмазвання патэльні. *Пумаж пытэльнію подмазкью.* Камень Кобр. *Ты пудмазкую мажыш чы улій льеш?* Плоска Брэсц.

ПОДПАЛЕК, ПУДПАЛОК м. Скавароднік з хлебнага цеста, спечаны перад полымем. *Напэкла подпалків пэрэд полумнем на сніданне.* Арэхава Малар. *З'ів пудпалка.* Сварынь Драг.

ПОДПОЛОНЫК, ПУДПОЛОНЭК м. Тоўсты блін з хлебнага цеста. *Подполонык пэчоны с хліба.* Дружба Брэсц.

ПОДРОБЭНЬКЭ, ПУДРУБЫНКЫ мн. Вантробы. *Подробэнькэ на сальтисон вставэлэ.* Сулічава Драг. *Вставыла собі такі-сякі пудрубынкі.* Доўбнева Кам.

ПОДРҰБА, ПУДРҰБА ж. 1. Падмурак. *Вуны заложылы новую подрубу в хаты.* Міжлесе Бяроз. *Пытро ужэ хату почев робыты, ужэ подрубы положыв.* В. Лес Драг.

2. Ніжні вянок зруба. *Пудрубы мажуть смолою, тому што нападае грыб.* Лагішын Пін.

ПОДСВЫНЯК *м.* Падсвінак. *Подсвыняк у город заліз.* Гершоны Брэсц.

ПОДСТАРОСТА, ПУДСТАРОСТА *м.* Чалавек, які памагае свату на вяселлі. *Подстароста вжэ коровай трэбуе.* Сакалоўка Пін. *А хто ў вас пудстароста?* Парохонск Пін.

ПОДСТЫРЫТЫ *зак. экспр.* Падгаварыць. *Алэ хто-то тыбэ так подстырыў, шоб ты такую пакость зробіў?* Сычэва Іван.

ПОДХВАТКА *ж.* Сачок пад рыбу. *Трэба іты поэчыты в сусіда подхватку.* Чарнаўцы Брэсц.

ПОДЫВЛЕ *н.* Дзівоснае здарэнне, дзіва. *Такэ страшнэ подывле було; зараз ныма такога подывля — дывуютьця люды, шо случай такый получывся.* Радзеж Малапар.

ПОДЫВЫТЫСЯ *зак.* Паглядзець. *Подывыся зымою в окно, то одын сніг лыжыть на полы.* Галоўчыцы Драг.

ПОД'ЮНДЫТЫ *зак. экспр.* Пад'юдзіць, падбухторыць. *Гэто ты ёго под'юндыла, што він такый злы.* Камень Кобр.

ПОЖАРКА *ж.* Трэшчына на лёдзе. *Дітэ на людовэ зрубэлэ пожарку.* Гаравіца Драг.

ПОЖБУРЫТЫ *зак. экспр.* Кінуць. *Я подняў ломаку і пожбурыў у собаку.* В. Малешава Стол.

ПОЖНЯ, ПІЖНЯ, ПЎЖНЯ *ж.* 1. Поле, з якога сабрана збожжа. *Іды на піжню, суломы назбырай.* Плоска Брэсц. *Пушой товар по пужні.* Рубель Стол. 2. Іржышча. *Пожня высокая, можна накосіці.* Азярніца Лун. *Трэба пужні накосіць, корове подослаць.* Велута Лун.

ПОЗАБОРСЫ *прысл.* Па шчыкалатку. *А воды тут — позаборсы.* Каўбы Пін.

ПОЗАВТРИ *прысл.* Паслязаўтра. *Позавтри до мэнэ прыйдуць хлопцы з Молодова.* Дастоева Іван.

ПОЗАГУНШЧЫНА *ж.* Падзел зямлі на загоны. *Загун вашый і нашый, то позагуншчына.* Відзібар Стол.

ПОЗЕМКІ *мн.* Суніцы. *Мы ходылы за позёмкамы.* Шэбрын Брэсц.

ПОЗОЛІЦЬ *зак.* Пажлукціць бялізну. *Каце, прынесі жлукто, бо трэба плацце позолиць.* Дзятлавічы Лун. *Матко, давай унясом жлукто, позолю плацце наноч.* Купаўцы Лун.

ПОЗОРНЫЙ, ПАЗОРНЫ *прым.* Прыгожы, відны. *Нэ*

такая позорная дівчына, а шчаслівая. Азяты Жабін.
Які касцюм у тебе пазорны! Таўцвілы Пруж.

ПОЗЮНЬКЫ мн. Гл. позёмкі. У лісы поспілы поэюнь-
кы. Сулічава Драг.

ПОЇЛКА ж. Невялікае вядзерца, з якога паяць
малых цялят, у пайлку таксама збіраюць ягады. *Набра-
ла дві поілки і вісім брачок.* Радзеж Малар.

ПОКАЛЕННЫ прым. Брудны. *Твуй пінжак покалены.*
Рамель Стол.

ПОКІДАНЕЦ, ПОКЫДАНЭЦЬ, ПОКІДЭНЕЦ м.
Пакінуты муж. *Пошла замуж за покіданца.* Азярніца
Лун. *До нас подсэлылся новый сосед — покыданэць.* Са-
калоўка Пін. *Вон покідэнец.* Бастынь Лун.

ПОКІДАНКА, ПУКІДАНКА, ПОКІДЭНКА ж. Пакі-
нутая жонка. *До мэі сасідкы прыхала ў госты дочка-
покіданка з дытыною.* Сычэва Іван. *Пуйды пусватайся
ду тэі пукіданкі.* Доўбнева Кам. *Вона покідэнка.* Бастынь
Лун.

ПОКОВБАЧЫТЫСЯ зак. Пакрывіцца. Хата іі ста-
рая, ужэ поковбачылася. Пескі Бяроз.

ПОКОВЧАТЫ зак. Запэцкаць, памяць. *Можэ б і
сіла, да боіцца — сподныцу поковчае.* Каўбы Пін.

ПОКОПЫШЧЭ, ПОКОПІШЧЭ н. Поле, з якога вы-
капалі бульбу. *Пустэе покопышчэ зосталосо, як покопалі
бульбу.* Гарадная Стол.

ПОКРЫШКА ж. Пакрывала. *На лужку лэжалы хоро-
шыя покрышкі.* Радчыцк Стол.

ПОКУМЫТЫСЯ зак. Стаць кумамі. *Вона з ім поку-
мылася.* Хмелева Жабін.

ПОКУТЬ ж. Чырвоны кут у хаце. *Молодых на высіл-
лі садяць на покуті.* Смольнікі Іван. *Постав кутю на по-
куті.* Пескі Бяроз.

ПОКУТТЕ н. Тое ж. *На вэсілі старша сваха сэдыць
на покутті.* Гальцы Стол.

ПОЛАДЫТЫ зак. Адрамантаваць. *Гэты чоботы трэ-
ба было лададыты.* Ляхавічы Драг.

ПОЛА ж. Крысо. У гэтому пінжаковы була порва-
на пола. Ляхавічы Драг.

ПОЛАП, ПОЛАП м. Гл. пакот 3. Батько красыв
пóлапа. Дубіца Брэсц. *Пóлап був пугнывший і прувалыв-
ся.* Ваўкастavec Кам. *Полáп пудбэтый дыктыю.* Арэхава
Малар.

ПОЛАТАВШЫСЯ у знач. набочн. Магчыма. *Пола-
тавшиыся, абыйдымося самы.* Сулічава Драг.

ПОЛЕЎКА, ПОЛЫЎКА ж. Малочны суп. *Маті поста-віла на стэл полеўку. Глінішча Івац. Любляць малыі діты полыўку. Выжлавічы Пін.*

ПОЛІК м. Гл. палок 1. *На поліку добрэ адпочыці. Глінішча Івац.*

ПОЛІТА ж. Гліняны паліваны гаршчок для мас-ла. *Політа гладэнька, блысуча такая. Олтуш Малар.*

ПОЛКА, ПУЛКА ж. Гл. полá. *На одну полку ма-цер'ялу не хватае. Хотамель Стол. В тыбэ удна пулка довшá. Клейнікі Брэсц.*

ПОЛОВІТЫ незак. Палавець. *Овэс половіе, спіты почи́нае. Лапацін Пін.*

ПОЛÓВНЯ ж. Хлеў, у якім зімою знаходзіцца сена. *Сіно заложылы у половню. Вылазы Пін.*

ПОЛОВЫ́НЧЫК м. Аполак. *Хата поставляна з поло-вынчыкув. Доўбнева Кам. Вылыку бырэзыну разрэзалы на половынчыкі. Смольнікі Іван.*

ПОЛО́ЗІНЕЦ, ПОЛО́ЗЫНЭЦ м. След ад палазоў. *Іды полозынцэм. Відзібар Стол. Нехто ехаў, полозінец відно́. Азярніца Лун.*

ПОЛОМЫ́СОК, ПОЛОМІ́СОК, ПОЛУМЭ́СОК м. Талерка. *Помый зарэ поломыскы. Чэнчыцы Пін. На па-ліцы роўненько стоят поломіскі. Мікалаевічы Пруж. Дів-чынка разбэла полумэска. Арэхава Малар.*

ПОЛÓНІК, ПОЛÓНЫК, ПУЛÓНЫК м. Апалонік, вялікая лыжка. *Мама взяла полоніка і наліла в мыску супу. Столін. Полонык вэлыкі́й, добрэ мэшеты ім. Олтуш Малар. У пулоныка одорвалась ручка. Ставы Кам.*

ПОЛÓНЯ ж. Месца, дзе не ўзышло пасаджанае, пасеянае. *На загоны вылыкая полоня. Бурмакі Драг.*

ПОЛÓССЕ, ПОЛÓСЦЕ н. Лыка. *Прынысы мні тый постолы, шчо з молодого полосся. Він надрав полосся, полоссем позавішвав усэ на світы: повітку, комірку, хлэ-вы. Каўбы Пін. В нашуй лавцы платяць по дваццэтэ адну́й копі́йцы за кілё полосця. Маладзельчыцы Пін.*

ПОЛОТНЯ́НКІ мн. Буркі. *Полотнянкі шыют з полот-на. Кустын Брэсц.*

ПОЛÓХАТЫ незак. Плюхаць. *Чую, ныхто полохае по болоту. Дзераўная Стол.*

ПОЛУДЭ́НЬ, ПОЛУДЭ́НЬ м. Абед. *Мама позва-ла ўсех на полудэнь. Боркі Бяроз. На стул поставылы полудэнь. Парахонск Пін.*

ПОЛУ́ПОШОК, ПОЛУ́ПЫШОК м. 1. Воз. *На дворі стояв новы́й полупышок. Трудавая Іван. 2. Прыстасаван-*

не для сядзення на возе. *У пыродку воза лыжыць полупышок.* Вавулічы Драг. 3. *Пляцёнка, якая кладзецца на воз. Знялы з воза полупошок.* Пугачова Брэсц. *У полупышковы возяць овэс.* Камень Кобр.

ПОЛУСЫТОК м. Падсітак. *Дай мыні свойго полусятка муку просіяты.* Гальцы Стол. *Полусыток рыдзіі за сыто.* Відзібар Стол.

ПОЛУСЫЦОК м. Рэшата з лыкаў. *Полусыцок з лыкэй ткалы, як рышыто.* Відзібар Стол.

ПОМАГ, ПОМЯГ м. Воблака. *По нэбу плывуць помагі.* Столін. *Мабыць, будзе дошч: помягі на небе відно.* Рубель Стол. *Памянш. п о м я ж о к.* Хоць бы погода не спорцілася, бо нешто помяжок выявіўся на небе. Там жа.

ПОМІШЧЫК, ПОМЫШЧЫК м. 1. Парог. *На помышчыку сыділа малая дытына.* Гошава Драг. 2. Ганак. *Ніна помыла помішчыка.* Крытышын Іван.

ПОМНІ мн. Штаны. *Мне купілі новыя помні.* Давыд-Гарадок Стол.

ПОМОРОК, ПОМЭРОК м. 1. Напасць. *Шо за поморок на куры напав, здыхаюць і ны нэсуця.* Корчыцы Кобр. 2. Прывід. *Так похована стала худыты помэрком.* Радзеж Малар.

ПОМУЧ м. Дапамога. *Прыдэ сюгодня на помуч.* Гершоны Брэсц. *Помуч твоя трэба.* Корчыцы Кобр.

ПОМЫЙНІЦА, ПОМЫЙНЫЦЯ, ПУМЫЙНЫЦЯ ж. 1. Вугал насупраць печы, дзе стаіць кухонны посуд. *В помыйніцы стояць горшчкі.* Азярніца Лун. 2. Міска, у якой мыюцца. *Налы чыстоі воды у помыйныцю.* Лышчыцы Брэсц. 3. Вядро, у якое зліваюць памыі. *Кынь вжэ в пумыйныцю, бо ныхто істы нэ будэ.* Кустын Брэсц.

ПОМЯТКЫ, ПОМЁТКЫ мн. Звараная тоўчаная бульба. *Маты наварыла смачных помятків.* Замшаны Малар. *Пометки горячы натто смачны.* Хаціслаў Малар.

ПОНАЧЫ, ПОНОЧЫ, ПОНОЧЭ прысл. Гл. повнучэ. *Тыпэр на дворы вэльмі поначы.* Міжлесе Бяроз. *Зымою в сім часов ужэ поночы.* Дзеткавічы Драг. *Куда тэ підэш, ужэ ш поночэ.* Закозель Драг.

ПОНЕВА ж. Першы снег. *Тэпэр понёва, можэ пійдэм на полёванне?* Радастава Драг.

ПОНОЖІ, ПОНОЖЫ мн. Панажы. *Пырыбырай ногамы по поножах.* Орлавічы Драг. *Корнаткы поножы, ныможна дастаты ногамы.* Папіна Драг.

ПОНЭТКА ж. Жанчына, якая развялася з мужам. *Тая баба понэтка.* Павіцце Кобр.

ПОПАР *м.* Пырнік. *Попар вэльмы врэдный, як розростэцца на полы, тогды картоплі ны растуць. Дэ есця попар, то всэ запусте.* Спорава Бяроз.

ПОПЛАВ, ПОПЛАЎ *м.* 1. Заліўны луг. *Скутына пушла на полав.* Гершоны Брэсц. 2. Сенажаць. *Пойдзем на поплаў косіць.* Дзятлавічы Лун. 3. Сенажаць каля хаты, каля агарода. *Поплав — грудок куля хаты, блызэйко. На мэжы куля поля прыгурудэв поплава.* Радастава Драг. *Павеліч. поплавыско. На поплавыску ходылы коровы.* Міжлесе Бяроз.

ПАПЛАВНЫЧІЙ *м.* устар. Вартаўнік паплавоў. *Ох, і быда будэ, як зловыць нас поплавнычій.* Рагадашч Іван.

ПОПЛАВУХА *ж.* Трава, якая расце толькі вясною на вадзе, раска. *Глянё, якая вэлыка поплавуха ростэ.* Гальцы Стол.

ПОПЛАВЭЦ *м.* Месца на лузе, дзе жанчыны беяць палатно. *Тэпэрэчка тэплая вэсна, то будуць надто добрыі полавцы, доладу полотно побылымо.* Моталь Іван.

ПОПЛЮСКЫ *мн.* Гл. пліска ІІ. *Постав на вазовы поплюскы.* Вавулічы Драг.

ПОПОНА *ж.* Гунька. *Прынысы попону коня накрыты.* Адрыжыч Іван.

ПОПОНКА, ПОПУНКА *ж.* 1. Тое ж. *Коні моцно ўпарваюцца, і на іх накідаюць попонку.* В. Малешава Стол. 2. Дзяруга. *Обопныса попункою, а то дождж намочыць.* Радчыцк Стол.

ПОПОРАТЫСЯ *зак.* Управіцца па гаспадарцы. *Ох, засыдзілась я, пойдуду, а то шчэ я ны попоралася.* Марцінова Драг.

ПОПОТУРКАТЫ *зак.* 1. Прыкласці нямала намаганняў. *Попотуркае вын, покыль до Дорогычыня зайдэ.* Радастава Драг. 2. Дбўга турбаваць. *Івана трэба было попотуркаты, каб він зробіў корыто.* Сычэва Іван.

ПОПРАДУХЫ *мн.* Папрадухі. *Ны хочыцца в хаты самуй сыдiты: пойдуду на попрадухы, мо шчо почую коло бабэй.* Выжлавічы Пін.

ПОПРІЛЫЙ *прым.* Прэлы. *Попрілэ сіно, корова ны ісць.* Гершоны Брэсц.

ПОПРУГА *ж.* 1. Папруга, частка збруі. *Попруга — пуд чэрэвом, шоб сэдiлко нэ злітало.* Гарадная Стол. 2. Рэмень, дзяга. *Куды сховала мою попругу? Хай вісыць на стыні, каб дiты бачылы.* Корчыцы Кобр.

ПОПРЫЦА, ПОПРЫТА *ж.* Прылада, якая рэгулюе рух каменяў у жорнах. *У старых жорнах змолааса*

попрыца. Дастоева Іван. *Попрыта* — довгое зэлізо, *под-
нымае камэня.* Радзеж Малар.

ПОПЫЛЬНЮХ м. Кавалак мешкавіны, на які сыпалі попел, каб жлукціць бялізну. *Мама насыпала на попыль-
ных попылу, щоб зробыты позолы.* Кулякі Іван.

ПОПЫЛЮХ, ПОПЭЛЮХ м. Матыль. *Попылюх влы-
тів на огонь.* Замшаны Малар. *Мы наловэлэ многа попэ-
люхів.* Арэхава Малар.

ПОПЫНДЮХ м. Тое ж. *У хату улытів попындюх.* Хаціслаў Малар.

ПОПЫРЫЧНЯК, ПУПЫРЫЧНЯК м. Папярочны загон. *Пусадыв пупырычняк картофлюв.* Доўбнева Кам.

ПОПЫРЭДНЯ ж. Ланцуг для ўціскання сена. *По-
зыч попырэдню в сусіда.* Залессе Кобр.

ПОПЭРЭД прысл. Раней. *Воны прыехалі попэрэд нас.* Вулька ІІ Лун.

ПОПЭРЭЧКА ж. Гл. попырычняк. *Пуйду полоты по-
пэрэчку.* Гершоны Брэсц.

ПОПЭРЭДНЯ ж. экспр. Чалавек, які перабівае дру-
гіх. *А Ніна, як попэрэдня, ны дала сказаты ны слова.* Міжлессе Бяроз.

ПОРАТЫСЯ незак. Гл. попоратыся. *Я шчэ ны пора-
лася дома.* Заполле Брэсц.

ПОРОВНУВАТЫ зак. Параўнаваць. *Хто горэ, хто бо-
ронце, всіх буг поровнуе.* Відзібар Стол.

ПОРОЖІЛЛЯ, ПОРОЖЫЛЛЯ ж. Парадзіха. *Ны
спышы робыты, бо ты шчэно зародыла, порожілля ты.* Падышча Іван. *Лыжыть, ек порожылля.* Сулічава Драг.

ПОРОШОК м. Таблетка. *У аптецы трэба было ку-
пыты порошкув.* Бярозавічы Пін.

ПОРОШЧУНЫ прым. Прарослы. *Порошчуны гуркы.* Гершоны Брэсц.

ПОРУЛОДЭНЬ м. 1. Коўдра. *Накрийся порулоднем.* Сварынь Драг. 2. Прасціна. *Постэлы чыстый порулодэнь.* Застаўе Драг.

ПОРЦЫЯ, ПОРЦІЯ ж. Шклянка. *Вун выпыв порцыю
вына.* Міжлессе Бяроз. *Порції тэпэр чаркамы называють.* Радзеж Малар.

ПОСВЫСТОЛ, ПОСВЫСТЭЛ м. 1. Свісток. *На, по-
свышчы ў посвыстол.* Малеч Бяроз. 2. перан. Нясталы чалавек, распуснік. *Дэ вона нашла такога посвыстэла?* *Находылыся ж добры люды.* Кустын Брэсц.

ПОСЕДЗЭНЬКІ, ПОСЕДЗЕНКІ мн. Вячоркі. *Колі
почнуцца морозы, часцей будзем на поседзенькі хо-*

дзіць. Цераблічы Стол. *Мы ходзілі на поседзёнкі.* Велямічы Стол.

ПОСКРЫПТАЧ, ПОШКРІПТАЧ *м.* Хлябок з рэшткаў цеста. *Спыкла поскрыптача.* Арэхава Малар. *Памянш. пошкріптачок. Пошкріптачка* діты з'ідеть. Яміца Малар.

ПОСКРЫПТУХА, ПОСКРЭПТУХА *ж.* Тое ж. *Осталось тісто на поскрыптуху.* Павішце Кобр. *Трэба з остаткув тіста спычы поскрэптуху.* Ляхавічы Драг.

ПОСМАЧЫТЫ, ПУСМАЧЫТЫ *зак.* Заскварыць. *Посмачы добрэ товканыцю.* Корчыцы Кобр. *Пусмачы більш кашу, то смачній будэ.* Плоска Брэсц.

ПОСМЭТЮХ *м.* Жаваранак. *Над галовамы крычалы посмэтыхы.* Воса Кобр. *Вжэ прылытілы посмэтыхы.* Яміца Малар.

ПОСНЫЙ *прым.* Нішчымны. *Посна бульба, посный хліб.* Арэхава Малар.

ПОСОЛЯНКА *ж.* Цэлая вараная бульба. *З молодое бульбы наварылі посолянкі.* Плехаўшына Бяроз.

ПОСПАЛЬ *присл.* Запар. *Два дня поспаль не вылазіць з хаты.* Цераблічы Стол.

ПОСТАВЭЦЬ *м.* Ражка, у якой замешвалі корм для свіней. *Поставэць картоплюв за два раза свыня з'ідае.* Олтуш Малар.

ПОСТАРЫЙ *прым.* Пажылы чалавек. *Вжэ він постарый.* Радзеж Малар.

ПОСТАЦЬ *ж.* Паласа жыта. *Гэта постаць жыта зусім не ўрадзіла.* Галоўчыцы Пруж.

ПОСТОЛНЫК *м.* Сенажаць, размешчаная адразу за хатамі. *Гусы ходылы за горадамы на постолныку.* Кулякі Іван.

ПОСТОРОНКІ *мн.* Пастронкі. *Прынэсы посторонкі скорій, да пудэмо в ліс по дрова.* Радчыцк Стол.

ПОСТОЯЛКА *ж.* Сыракваша. *Маць прінесла з лёха постоялку.* Гоцк Лун.

ПОСТРОЙКА, ПУСТРОЙКА *ж.* Будынак. *Раньшэ таких постройк ны було.* Заверша Драг. *Пустройкы в ёго хурошы.* Ланская Малар.

ПОСТЭЛКА, ПОСЦІЛКА *ж.* Посцілка. *Дома выткалы постэлку.* Кустын Брэсц. *На ложку лежала хорошая посцілка.* Рубель Стол.

ПОСТЭЛЫТЫ *зак.* Паслаць. *Підбэрэм місцэ, шоб постэлыты лён.* Ляхаўцы Малар.

ПОТАК, ПОТАХ *м.* Прылада для намотвання нітак

на бабіну. *Позыч на дэнь потака.* Вавулічы Драг. *Помаж потака, бо тяжело сукаты.* Папіна Драг. *Ты на потаховы вміеш мотаты?* Арэпічы Жабін.

ПОТАПЦЫ *мн.* Страва з хлеба і малака або вады. *На столі стоять потапцы.* Сакалоўка Пін. *Цётка зрабіла дзецям на сьнеданне потапцы.* Сінкевічы Лун.

ПОТО *злучн.* Як, як быццам. *Кроваты засланы білыю простынію пото сніх.* Радаўня Іван.

ПОТРАВА *ж.* Гл. патраўка 1. *Пэрша потрава кысла, друга потрава прісна.* Спорава Бяроз.

ПОТРАВЛЯНЫЙ *дзеепрым.* З'едзены. *Увэсь загын потравляный.* Гершоны Брэсц.

ПОТРОБІЛКА *ж.* Магазін. *У потробілку прывызлы муку.* Знаменка Брэсц.

ПОТРОНДЭЛЯ *ж.* Балбатуха. *Одного ны кончыла, другэе почала, от потрондэля.* Лагішын Пін.

ПОТРОШАНКА *ж.* Вантрабянка. *Я сёгодня зробыла потрошанку.* Доўбнева Кам. *Потрошанка вдалася вельмо смачна.* Дварэц Кам.

ПОТРУСЫНЫ *мн.* Канец вяселля. *До молодого прыхалы на потрусыны.* Бярозавічы Пін.

ПОТШУПКА *ж.* Прыбудова. *Потшупку нэдавно построілы.* Міжлесе Бяроз.

ПОТЫРҰХА, ПУТЭРҰХА *ж.* Адыходы ад сена. *Од сіна осталась одна потыруха.* Гершоны Брэсц. *Іды в хлыві потырухы набыры.* Орлавічы Драг.

ПОТАСЬ, ПОТЮСЬ, ПОЦЮСЬ *м.* Прасніца. *Кудэлю прывязала до потася.* Ляхавічы Драг. *Прынысы свого потюся.* Кустын Брэсц. *Учыпыла кудэльку до поцюся, праду.* Ляхаўцы Малар.

ПОТЭСЬ, ПОТЫСЬ, ПОЦЯСЬ *ж.* Тое ж. *Ганна сэдзела за потэссю і руйно выводзіла нітку.* Пясчанка Бяроз. *У мэнэ йшчэ од свэкрыві потэсь осталаса.* Гальцы Стол. *Ідуть з потысямы на вычоркы.* Крамно Драг. *Ніна ўзяла поцясь і пачала прасці.* Дамашэвічы Бар.

ПОЎЗЕ *н.* Апоўзіны. *Поўзе бэрэзовое таке з лістом одно з другім звязжуть, коб сіно не разліталоса.* Гарадная Стол.

ПОЎЗІНЫ, ПЭВЗІНЫ, ПІЎЗЫНЫ *мн.* Тое ж. *Поўзіны кладуць на стозе.* Дзяніскавічы Ганц. *Прыложы стожка пэвзінамі.* Сакалоўка Пін. *Він пойшоў по піўзыны, бо трэба вырышыты стожка.* Падышча Іван.

ПОХАПАЧ *м.* Чапяла. *Похапачом достають каструлі.* Крамно Драг.

ПОХОДАЊЬКЭ *мн. іран.* Бадзянне, гуляння, хадня. *Дась пушла наша дівка на походанькэ.* Субаты Драг.

ПОХОДУЊКА *ж.* Склеп. *В походуныцы вода.* Ставы Кам. *В походунку хувають картофлі.* Доўбнева Кам.

ПОЦЬКАЦЬ *зак.* Падаіць. *Вона поцякала корову.* Радзеж Малар.

ПОЧАПЕНЬКА *ж.* Кошык. *Я ўзяла почापеньку і пошла ў лес.* Сінкевічы Лун.

ПОЧТАРКА *ж.* Жанчына-паштальён. *Почтарка прынысла тіліграму.* Сулічава Драг.

ПОЧУХРЫТЫ *зак.* Пачухаць. *Целя подошло, шчоб ёго почухрылі.* Белавуша Стол.

ПОЧЫНОК *м.* Вялікае верацяно, на якое зьвіваюць пражу з двух-трох верацён для прасушкі. *Звыла дві ручейкы на починок.* Папіна Драг.

ПОЧЫРЭДЬ *ж.* Чарга пасвіць кароў. *Наша почырэдь чырыз тры дня.* Клейнікі Брэсц.

ПОЧЭП *м.* Вілы. *Почэп стояв в углу.* Міжлесе Бяроз.

ПОШВА *ж.* Навалачка. *Вжэ пошва закалялася, трэба мыты.* Папіна Драг.

ПОШКРЫБАЧ, ПУШКРЫБАЧ *м. экспр.* Апошняе дзіця. *Як жэ ш пошкрыбач той вдався ростом!* Ляхаўцы Малар. *Наш пушкрыбач пасэ скотыну.* Макраны Малар.

ПОШУВКА *ж.* Гл. пошва. *Пошувкэ булэ маратэ і матэ зняла іх, шоб постіратэ.* Брашэвічы Драг.

ПОШЫХОВАТЫ *зак.* Пашанцаваць. *Ёму вэльмэ пошыховало, вун выйграў «Москвіча».* Камень Пін.

ПОШЭРУШЫТЫСЯ *зак.* Зрабіцца шурпатым, (пра скуру). *Рукі от холоду пошэрушыліся.* Дварэц Кам.

ПРАВАВАЦЬ, ПРАВУВАТЫ *незак.* Крыўдзіцца. *Вона правуе і сама ны знае чого.* Агова Іван.

ПРАВДЫВЫЙ ГРЫБ *м.* Баравік. *Пусля хурошого дуждя назбыраім правдивых грибув.* Клейнікі Брэсц.

ПРАВДЫВЭЦЬ *м.* Тое ж. *Пуд дубочком русло много правдивцов.* Дубіца Брэсц.

ПРАВДЗУЊ *м.* Тое ж. *Правдзуны — хорошы грибы.* Шэбрын Брэсц.

ПРАВЗУК *м.* Тасьма фартуха. *У хвартуху розавы правзук.* Андрыянаўка Пруж.

ПРАВІЛО, ПРАВЫЛО *н. 1.* Частка воза: доўгая жэрдка, якая злучае задок і перадок. *Із шворня в задок — правіло подойжное пэрднее.* Альманы Стол. *2.* Апошняе бярвяно ў зрубе. *Правыло положыв шэ муй батько.* Харсы Брэсц.

ПРА́ВЫТЫ *незак.* Расказваць. Баба часта правыла внукам казкі. Клейнікі Брэсц.

ПРАГУМЕНОК *м.* Месца на дварэ, дзе пабудаваны хлеў. Наш прагуменок маленькі. Цераблічы Стол.

ПРАДІЛЬ *м.* Прабор. Зачысався на праділь. Ялач Драг.

ПРАЖЕ́ЛО, ПРАЖЭ́ЛО *н.* Растоплены тлушч. Кубасу мі залываемо пражелом. Гаравіца Драг. Матэ налыла пражэла в бульбу. Радастава Драг.

ПРА́ЖКА *ж.* Спражка. Вэльмэ хурошы пражкы пукрашаны жовтую краскую, як зулутэі. Бабічы Кам.

ПРАЛЫ́СІЦЬ *зак.* Крыху прамыць. От памыла, пралысіла крыху. Востраў Ганц.

ПРАМУ́ЗА *ж.* Падпечак. У прамузе ляжаць стальнякі. Шэйпічы Пруж.

ПРА́НІК, ПРА́НЫК *м.* 1. Верхняя качалка. Пранікам была добра выкачана бялізна. Гута Ганц. 2. Пранік. Б'еш, б'еш праніком полотно, дай крохы выб'еш, а пося выполошчу. Ладараж Пін.

ПРАРЫ́ЗІНКІ *мн.* Гумовыя тапачкі. Купіла я прарызінкі, каб займацца фіскультурай. Мыслабаж Лях.

ПРАС *м.* Электрычная плітка. Пастаў воду на прас і падагрэй. Гута Лях.

ПРА́СЛО I *н.* Прас. Праслом разы два потягны. Глінка Стол. Я купіла прасло. Рубель Стол.

ПРА́СЛО II *н.* 1. Частка агароджы ад слупка да слупка. У плоці не хватае прасла. Азярніца Лун. 2. Плот з неабчасанага колля. Вашэ прасло трэба ужэ строіць. Цераблічы Стол. 3. Жэрдка, якой закладаюць праход у агароджы. Гляды, бо прасло зломаецца. Корчыцы Кобр.

ПРА́СНА *ж.* Тое ж, што пр а с л о II 2. Высока прасна, што і хаты не відно́. Любань Лун.

ПРАСНА́К, ПРЫ́СНЁК *м.* Праснак. Маці напаяла смачных праснакоў. Баравікі Лун. В квасу прыснек розмяжкнэ, на ім хліб рошчынять. Арэхава Малар.

ПРА́ТВА *ж.* Старое рэчышча. Наша пратва заросла травою. Заверша Драг.

ПРА́ТЫ, ПРА́ЦЬ *незак.* Мыць бялізну. Пойду я ўжэ праты. Ботава Пін. Пойду на рэку праць. Дрэбск Лун.

ПРАЦ *м.* Гл. прасло I. Я гладіла біллэ працом. Пелішча Кам.

ПРАЧ I *м.* 1. Спецыяльная прылада з ручкай, зробленая з дрэва для аббівання льну. Прачом бэлэ лён. Імя-

нін Драг. *Прач, яким мама была лён, був вэльмы важкый.* Кулякі Іван. 2. Пранік. *Баба захватила шэ з собою прача і пошла на луг.* Гошава Драг. *Мыла белізну і прача згу-была.* Бардзёўка Кам.

ПРАЧ II м. Апалонік. *У воді плавай прач.* Імянін Драг. *Памянш. пр а ч ы к.* Як булы малымы, банкамы лувылі прачыкі. Доўбнева Кам.

ПРАЧ III м. Плоскі бохан хлеба. *Купыла в лавцы хліба два прачі.* Бярозавічы Пін.

ПРАЯВА, ПРОЯВА м: і ж. *экспр.* Дасціпны чалавек. *Ось праява, дык праява!* Плехава Івац. *От, проява, відае, дэ шо лэжыць.* Кустын Брэсц.

ПРОДУХА ж. Адтуліна. *Утчэнэ продуху, бо подлога мокрые.* Хмелева Жабін.

ПРОЙМА ж. Выраз для рукава. *Пройму трэба вырізуваты такую, як і рукав.* Бабічы Кам.

ПРОКЫВА ж. Крапіва. *Под плотом ростэ прокыва.* Спорава Бяроз. *Одного разу я упав у прокыву.* Моталь Іван.

ПРОЛОЙ, ПРОЛЫЙ м. Лівень. *Хмара выліка, а пролою ны було.* Дастоева Іван.

ПРОПРАСТЫ зак. Здзерці да крыві скуру на пальцах ад доўгага прадзення. *Пропрала пальцы.* Здзітава I Бяроз.

ПРОПЭКА ж. Здобны пірог. *Повымалі с печы пропэкі.* Любань Лун.

ПРОСЛІДОК м. След, зроблены ўпершыню. *Коло хатэ курэ зрубэлэ прослідок.* Павіцце Кобр.

ПРОСТОВАТІ, ПРОСТОВАТЫ незак. Ісці нап्राсткі. *Хто простуе, той дома ны ночуе.* Плоска Брэсц.

ПРОСТРУГАТЫ зак. Прамыць (роў, даліну). *Простругала дорогу вода.* Вулька Сіманаўская Драг.

ПРОСЫЛНЫКІ мн. Людзі, якія ходзяць па хатах і завуць на вяселле. *Просылныкі клычуть гостэй.* Казловічы Брэсц.

ПРОТУР м. Вялікая іголка. *Дэ то муй протур, мэшка зашэты.* Сулічава Драг.

ПРОХРОМІТІ, ПРОХРОМЫТЫ зак. Прабіць нагу цвіком, шклом. *Ой, а дэ ж гэто ты ногу прохромый?* Сычэва Іван.

ПРОЦА ж. Рагатка. *З процы забыв швораба.* Літоўск Драг.

ПРОШВА ж. Вышыўка, карункі. *Вуна зробыла на подушцы прошвы.* Макраны Малар.

ПРОШЫВКА ж. Тое ж. *Гэта прошивка робыла настільнык шырым.* Ляхавічы Драг.

ПРУЖЫНЫВКА ж. Конны культыватар. *Позыч в сусіда пружынывку.* Камянюкі Кам.

ПРУЗАК м. Раменьчык. *Іван вырызав с шкуры пружака.* Вулька Дастоеўская Іван.

ПРУЦІК м. Пруток для вязання. *Пруцікі зусім тупыя.* Тартакі Бар.

ПРЫБОР м. Ткацкая прылада. *Ны погубы прыбора до вырстата.* Папіна Драг.

ПРЫВЕН м. Сенцы. *Вон ціхенько ўвойшоў у прывен.* Угляны Бяроз.

ПРЫВЗЫ, ПРЭВЗЭ мн. Галіны, якія кладуць зверху на стог. *Стужок звэрху скрыплеіцца прывзамы.* Ляхаўцы Малар. *Шоб вітэр нэ роздзв сіно, наварх положэмо прэвзэ.* Перавысь Малар.

ПРЫГАРКА ж. 1. Падгарэлая ежа. *У хаце прыгаркаю пахнэ.* Магілёўцы Пруж. 2. Плёнка на параным малацэ. *Прыгарка робіцца, як кыпятыш молоко.* Спорава Бяроз.

ПРЫДАНКІ мн. Удзельнікі вяселля, якія дапамагаюць перавезці пасаж маладой у дом маладога. *Прыехалы прыданкі.* Агова Іван.

ПРЫДАТОК м. Дабавачны ўчастак зямлі да асноўнага надзела. *Сусід получилв прыдатка.* Гершоны Брэсц.

ПРЫДІРОК м. Кусок поля, узнятай цаліны, што прылягае да вялікага масіву поля. *Вжэ згорав свуй прыдірок.* Вулька Сіманаўская Драг.

ПРЫЗЫЛЫТЫ зак. Прываражыць. *Ты хотіла мынэ прызылыты.* Падышча Іван. *Прызылыты хлопця до сыбэ тяжко.* Сулічава Драг.

ПРЫЗІРАДЛО, ПРЫЗЫРАДЛО н. Люстра. *Чаго ты ўсё тырчыш у прызірадле?* Навасады Бар. *Купылы шкапа з прызырадлом.* Смольнікі Іван.

ПРЫКЛУНОК м. Павець (для дроў). *Прыклунок збоку хлыва.* Сулічава Драг.

ПРЫКОРКНУТЫ зак. Задрамаць. *Очы зліпаюцца.* *Прыкоркну на мінутку.* Плоска Брэсц.

ПРЫМАТКОБОЖЫТЫСЬ зак. экспр. Прымасціцца. *Роман прыматкобожывся на лайцы коло выдра.* Падышча Іван.

ПРЫМЕН, ПРЫМЕНЬ м. 1. Гл. прывен. *Зайшоў у прымен, намацаў дзверы ў хату.* Квасевічы Івац. *У прымні было цёмно.* Коланск Івац. *У прымне стаяў яго ровар.*

Ласасіна Пруж. 2. Павець. Дровы склалі ў прымень. Арабнікі Пруж.

ПРЫМОСТОК, ПРЭМУСТОК м. Ляжак ля печы. На прымостку сыдів дід. Маларыта. На прэмустку коло пачэ спав дід. Перавысь Малар.

ПРЫМОСТЫ мн. Тое ж. Пытро з Іваном спеть на прымостах. Замшаны Малар.

ПРЫМЫРГОВАТЫ, ПРЫМЭРГОВАТЫ зак. Памераць. Трэба добра прымырговаты, чы выйдэ платте. Падышча Іван. Трэба прымэрговаты ліпшу зэмлю жэніха. Крыўчыцы Пін.

ПРЫПАСЫЧ м. Падпасак. Мыкіта тыпэр прыпасыч. Гершоны Брэсц. Прыпасыч момагае пастуховы. Ляхаўцы Малар.

ПРЫПЫК, ПРЫПЫЧ м. Прыпечак. На прыпыку стояла шковрода з еечнею. Моталь Іван. На прыпычу стоялы каструлі. Шэбрын Брэсц.

ПРЫСАБЕЧЫЦЬ зак. экспр. Прысвоіць. Прысабечыла ты мой кошык. Навасёлкі Лях.

ПРЫСАДЗЬ ж. Саджанец. А як замацуем прысадзі? Плехава Івац.

ПРЫСКРЫНОК, ПРЫСКРЫНЭК м. Баковачка ў кufры. Пулужы кульцо в прыскрынок. Плоска Брэсц. У прыскрынэк я завсёды грошы кладу. Гальцы Стол.

ПРЫСТАВІЦЬ зак. Паставіць варыць у печ. Прыставіла квас і кашу. Чарабасава Лун.

ПРЫСТАРОНАК м. Застаронак. Снопы клалі ў прыстаронак. Коланск Івац.

ПРЫСТОЛЬНІК, ПРЫСТЭЛЬНІК м. Шуфляда ў сталё. Ложкі і вілкі лежаць у прыстольніку. Вулька П Лун. Пушку положы ў прыстэльнік. Велута Лун.

ПРЫСУШЫТЫ зак. Прысушыць, прываражыць. От прысушыла, так прысушыла, сохнэ быз іі. Плоска Брэсц.

ПРЫСЫ мн. Вусы. У ёго вэлыкі прысы выраслы. Плотніца Стол.

ПРЫСЯБРЫЦА зак. Паддобрыцца. Прысябрыўся ты нешта да дзейчыны. Н. Агарэвічы Ганц.

ПРЫТАБАК м. Партсігар. Прытабак лежаў у карма-не. Раздзялавічы Ганц.

ПРЫТАБАШНЫЦА, ПРЫТАБАЧНЫЦЯ ж. 1. Скрынка з бяросты для нюхальнага тытуню. У прытабашныцы трымалы табак. Олтуш Малар. 2. Гл. прытабак. Дід выняв прытабачныцю і закурыв. Пугачова Брэсц.

ПРЫТАЙВАЦЦА *незак.* Прытварацца. *Він прытайваецца, што спыт.* Ставы Кам.

ПРЫТУМАНЁТ *м.* Кашалёк. *Прытуманет лежыць на stole. Положы туды грошы.* Дварэц Лун.

ПРЫТЬМОМ *присл.* Вечарам, на змярканні. *Прытьмом усэ скопалэ, нэц ны осталось.* Харсы Брэсц.

ПРЫХА *ж.* 1. Пыса. *Не сунь сваю мокрую прыху.* Гошчава Івац. 2. Храпа ў каня. *Возьмы коня за прыху, то закільзаеш.* Падышча Іван.

ПРЫХВАТКАМІ *присл.* Укрыўкамі. *Прыхваткамі багата не зробіш.* Агарэвічы Ганц.

ПРЫЧІЛОК, ПРЫЧОЛАК *м.* Вільчык. *Прычілок хаты був подкрашаний.* Харсы Брэсц. *А галубы на прычолку ўсю раницу буркавалі.* Слабажаны Бар.

ПРЫЧЫНДАЛЫ *мн.* Фокусы. *Не показвай свое прычындалы.* Угляны Бяроз.

ПРЫЯТІ, ПРЫЯТЫ *незак.* Спрыяць. *Чы ж я ій ны прыяла?* Вулька Сіманаўская Драг. *Прыяты — добра жылаты.* Сулічава Драг.

ПТАСТВО *н.* Свойскія птушкі. *Трэба покормыты свое птаство.* Людвінова Драг.

ПУВЗАГІН *м.* Палова загона. *На пувзагінувы пусіалы учоры.* Макраны Малар.

ПЎГА *ж.* 1. Бізун. *У ёго ны было пугы, і вын коня погоняў дубцэм.* Дастоева Іван. 2. *экспр.* Той, хто непакоіць, перашкаджае (аб дзецях, аб малых свойскіх жывёлах). *Чого гэта пуга малая мышае?* Сулічава Драг.

ПУДВАЉКЭ *мн.* Ніжні вянок зруба. *Трэба в ліс поіхатэ і прывэзтэ дубовы пудвалкэ.* Арэхава Малар.

ПУДВАЉОЧКА *ж.* Падваліна. *Пудвалочки в ганку дырывлены.* Ляхаўцы Малар.

ПУДЛАНКІ *мн.* Планкі, якія падбіваюцца пад палазы, калі яны з'ездзяцца. *Санкі з'іздылыся, мусыв ставыты пудланкі.* Дастоева Іван.

ПУДНАРАДА *ж.* Падкладка пад халявы ботаў. *Подклады пуднарады.* Ляхаўцы Малар.

ПУДНЫБЭННЕ *н.* Складзенне ў печы. *В пычі рузвалылося пудныбэнне.* Макраны Малар.

ПУДПАЉКА *ж.* Гл. подпалек. *Він з'ів дві пудпалкі.* Ляхаўцы Малар. *У пычі стоялы смачны пудпалкы.* Трудава Іван. *Маты напэклы пудпалкув в пэчы.* Радастава Драг.

ПУДПІЧЧЭ *н.* Падпечак. *У пудпіччы раній трымалы куры.* Заверша Драг.

ПУДРА́НОК м. Паранены звер, птушка. Собака давно гонев пудранка. Арэхава Малар.

ПУДШЕВКА ж. Падкладка ў паліто. Пудшевка у пальтовы була атласная. Бучамля Кам.

ПУДЭ́ЛОЧОК м. 1. Каробачка. Пудэлочок от пудры лежай на stole. Шэйпічы Пруж. 2. Маленькая шкляная баначка. У ее століку ў пудэлочках розныя малеванкі стояць. Усе грошы на іх зводзіць. Белавуша Стол.

ПУЗУ́БЫТЫСЯ зак. Прарасці (пра насенне). Трэба пусадыты, бо насінне пузубылося. Макраны Малар.

ПУКІ́Р м. Пухір. Опэкла руку, што аж пукір выскочыв. Гальцы Стол.

ПУКО́С, ПУКІ́С м. 1. Касьба. Пукіс вжэ почався. Макраны Малар. 2. Доўгая града скошанай травы. На грудку лыжало многа пукосув. Гершоны Брэсц.

ПУЛАН́КА ж. Мышалоўка, пастка. За місяць в пуланку пупалось сорок мышэй. Клейнікі Брэсц.

ПУЛІВА́ЧКА ж. Лейка. Пулівачка стала тычы. Макраны Малар.

ПУ́ЛЬГАТЫ незак. 1. Разбрызгваць, разліваць. Іш нурмальна, ны пульгай. Сулічава Драг. 2. Сёрбаць. Поставлю вам мыску крупныку, да пульгайтэ. Вулька Сіманаўская Драг.

ПУ́МНІ мн. Месца, дзе пальцы сутыкаюцца з пясцю, калі рука сціснута ў кулак. Я побіла пумні. Церабень Пін.

ПУ́ПЭК, ПУПЭ́Х м. Пупышка. Пупэкі набрынялі, хутко роспусцяцца. Св. Воля Івац. На вэрбі вжэ пупэхі. Кустын Брэсц.

ПУ́ПЭНОК I м. Страўнік. У пупэнковы була жывая пшэныца. Хойнікі Бяроз.

ПУ́ПЭНОК II м. Бутон кветак. Сірэнь хутко зацвытэ, вжэ пупынкі е. Плоска Брэсц.

ПУРКАВЭ́ТКА ж. зніж. Матацыкл. 'Пуркавэтка стоіць коло плота. Дрэбск Лун.

ПУРТО́К м. Тканы настольнік з узорами. Я бачыла на базары вэльмы хорошый пурток. Радастава Драг. Стыл засланы хорашым пуртком. Сварынь Драг.

ПУРЫ́МЭЦ м. Невялікая булачка. Учора пэкла пурымцы, то діты так смачно ілы. Маладзельчыцы Пін.

ПУСТЭ́ЧА ж. Пустка. На нывы добрэ вродыло жыто, а на пустэчы пропало. Сычэва Іван.

ПУТБО́ЛКА ж. Футболка. Мойму брату пошылі нову путболку. Пясчанка Бяроз.

ПУТЛЁЎКА, ПЫТЛІВКА ж. Вальцаваная мука. *Мой хозяйн поехаў у Сленцы ў мэльніцу, хочэ зробіць путлёўку.* В. Малешава Стол. *В магазін прывызлы пытлівку.* Корчыцы Кобр.

ПУТЬ-ПУТЬ выкл. Падзыўныя выгукі для курэй. *Путь-путь! Скорый ходітэ, шчоб вас шуляк подавыв.* Радчыцк Стол.

ПУХА ж. Тупы канец яйка. *На велікдзень б'юць яйкі ў носок і пуху.* Альшаны Стол.

ПУЦ м. Сякера з доўгім тапарышчам. *У мене пуц вострэйшы, чым у тебе.* Люсіна Ганц.

ПУЧОК м. Ахапак (звязаных дроў). *Прынысы пучок дров з двора.* Гершоны Брэсц. *За дэнь я трыццэтэ пучків дров насыкла.* Гальцы Стол.

ПУШКА І ж. 1. Карабок. *В пушцы мныго запалкув.* Ляхавічы Драг. 2. Рэпрадуктар. *Купіла я собе маленькую пушку, добрэ говорыць.* Давыд-Гарадок Стол.

ПУШКА II ж. 1. Збан. *Матэ надуіла пушку мулука.* Агароднікі Кобр. 2. Маленькі гаршчок з вузкім горлам. *В пушцэ трымають голій.* Арэхава Малар.

ПУШУПКА ж. Прыбудова для дроў ці торфу. *Сходы, Маню, у пушупку, прынэсі дроў.* Шылінок Бяроз.

ПЦУГІ мн. Абцугі. *Подай мне пцугі.* Перунова Лун.

ПШОНЫЧНЫСКО н. Поле, з якога зжалі пшаніцу. *Коровы погналы на пшонычныско.* Гершоны Брэсц.

ПЫДБОЧНІК м. Пярына. *Ох, і вэлікі пыдбочнік прывезла наша молода.* Рубель Стол.

ПЫКІ мн. экспр. Губы. *У яго вялікія пыкі.* Ласасіна Пруж.

ПЫЛОВЫННЭ н. Апілкі. *Пыловыннэ зусім сухое.* Саха Драг.

ПЫЛЫПА ж. Широкая канава. *Мы пыдэмо на пылыпу кататыса на лодцы.* Моталь Іван.

ПЫЛНЭК м. Напільнік. *Дядько купыв сігодня нувого пылнэка.* Харсы Брэсц.

ПЫЛЮГА, ПЭЛЮГА ж. Моцны пыл. *Такая пылюга на току, дыхаты ныма чым.* Плоска Брэсц. *Нуй пэлюга пуднялась.* Сулічава Драг.

ПЫЛЮШКА, ПЕЛЮШКА ж. Пялёнка. *Накрый дзіця, холодно ёму ў пелюшках.* Св. Воля Івац. *Возьмы змыны пылюшкы.* Шэбрын Брэсц.

ПЫЛЮТЧЫНА ж. Верхняе лісце капусты. *Обобравы пылютчыны, можна шатковаты капусту.* Крамно Драг.

ПЫПЭСКА ж. Канцылярская кнопка. *Хату ны клеілы, а прыбывалы бумагу пыпэскамы.* Кулякі Іван.

ПЫРАЧУН м. Момант, калі пры паляванні сабака выбягае ўперад, каб перахапіць звера. *Ухотнік ны любыць пырачуна.* Казловічы Брэсц.

ПЫРГА, ПЭРГА ж. Сабраны пчоламі пылок. *Пчола нысла мныго пэргы. Для молодых пчыл робяць пыргу.* Макраны Малар.

ПЫРГАН, ПЭРГАН м. Паркан. *Кругом школы поставылы новыі пырган.* Моталь Іван.

ПЫРІСТЫЙ прым. Няроўна пафарбаваны, з плямамі. *Покрасыла нэдобрэ, полотно стало пырыстым.* Хмелева Жабін.

ПЫРНИК, ПЮРНИК м. Пенал. *Учыніку купылы пырнік.* Вавулічы Драг. *Положив у сумку пюрнік і пошов у школу.* Тэўлі Кобр.

ПЫРШОК м. Першы рой. *Есть тры роі: пыршок, другок, трытек.* Макраны Малар.

ПЫРЫВЭСЛО, ПЭРЭВІСЛО, ПЭРЭВЭСЛО н. Перавясла. *Зробы пырывесло снопа звязаты.* Орлавічы Драг. *Трэба скрутыты пэрэвісло, шоб ны роскідався снып.* Ляхаўцы Малар. *Як сэчэм дрова, мні Іван робыць пэрэвэсла, а я в'яжу.* Гальцы Стол. *Ужэ мусыць хватыць пэрэвэслув.* Заверша Драг.

ПЫРЫДНЁК м. Фартух. *Пырыднек завсіды одіваюць тоді, як начынаюць шчо мыты.* Ляхавічы Драг.

ПЫРЫДОІШЧЭ н. Момант вясельнага абраду — другі прыезд сватоў у хату нявесты. *Прыіхалы сваты на пырыдоішчэ.* Вулька Сіманаўская Драг.

ПЫРЫЗ прыназ. Праз, цераз. *Мы прошлы пырыз міст.* Журавок Іван.

ПЫРЫЗОВ, ПЭРЭЗОЎ м. 1. Першае пасля вяселля (праз тыдзень) наведванне роднымі сям'і маладой. *Мныго гостэй было у пырызві.* Бярозавічы Пін. 2. Пачастунак у бацькоў маладой. *Пэрэзоў, пэрэзоў, дарогу пэрэшоў.* Рубель Стол.

ПЫРЫЛАЗ м. Драўляны плот. *На пырылазы сыдыць птушка.* Вавулічы Драг. *Пырылаз развалывся, трэба новыі.* Саха Драг.

ПЫРЫКРЎСЭННЕ н. Ніткі, якія ідуць ад задняга навоя да пярэдняга. *Ныдуткала уднэ пырыкрусэнне.* Страдзеч Брэсц.

ПЫРЫМОТА ж. Памылка, якую можа зрабіць жан-

чына пры снаванні кроснаў. *Сновала кросна і зробыла пырымоту.* Папіна Драг.

ПЫРЫПІЛКА *ж.* Матыль. *От ловат пырыпілкі малы.* Хмелева Жабін.

ПЫРЫДОЙКА *ж.* Ялавая карова, якая доіцца другі год. *В мынэ курова пырыдойка, то мулука мало.* Плоска Брэсц.

ПЫРЭДНЯ *ж.* Пярэдні пакой ці сталовая. *Молодая завжды сыдыть в пырэдной.* Ланская Малар.

ПЫРЭЙ *м.* Пырнік. *Пырэй нарост, заглушыў авёс усей.* Паланэчка Бар.

ПЫРЭМЫТУШ *присл.* Стрымгалоў. *Быжы пырэмытуш, поклыч тата.* Вулька Сіманаўская Драг.

ПЫСКЎР *м.* Пячкур. *Нам у сетку попалося многа пыскурів.* Ляхавічы Драг.

ПЫСОЧНЫК *м.* Бяссмертнік (кветка). *На нывысокіх бугорках растуць пысочныкі.* Ячкавічы Іван.

ПЫЧОРА *ж.* Нара. *Сусід выйняв лынька з пычоры.* Дастоева Іван.

ПЫЧЎРКА *ж.*, **ПЫЧУРКІ**, **ПЫЧУРКЫ** *мн.* Гл. печурыца. *Посля дождю дужда вырасло многа пычурук.* Клейнікі Брэсц. *У нас на выпасы растуць столькі пычурук, што набрав я повкоша.* Какорыца Драг.

ПЫЧЭНЯ, **ПЭЧЭНЯ** *ж.*, **ПЭЧЭНІ** *мн.* Печань. *Пычэня в кабана була хвора.* Дабучын Пруж. *У бацька боляць пэчэні.* Церабень Пін.

ПЭДРЫК, **ПЭТРЫК** *м.* Божая кароўка. *Пэдрык, пэдрык, куды повзэш? Панасавічы Бяроз.* *Пэтрык, пэтрык, чы пэнь, чы колода, чы будэ завтра погода?* Хмелева Жабін.

ПЭНДЫТЫ, **ПАНДЫТЫ** *незак. экспр.* 1. Несці, цягнуць, валачыць. *Пэндыв сам мышка, воны стоялы.* Корчыцы Кобр. *Кішка мыш пандыць.* Брашэвічы Драг. 2. Гнаць. *О, як субака Ольчыну курову пэндыць.* Доўбнева Кам.

ПЭНДЫТЫСЬ *незак. экспр.* Насіцца. *Дэ ты так доўго пэндылась?* Доўбнева Кам. *Костя дэсь на коні пэндыцца.* Вулька Сіманаўская Драг.

ПЭНЬКНУТЫ, **ПЭНЬКНУТЬ** *зак.* Лопнуць. *От пэнькнэш со сміху!* Дзераўная Стол. *Можэ пэнькнуты мыска.* Кустын Брэсц.

ПЭРОГОН *м.* Абястлушчанае сепаратарам малако. *Цепер пэрагоняюць молоко, сліўкі збіраюць, а пэрогон остаўляюць.* Альшаны Стол.

ПЭРУЧ *присл.* Спачатку, раней. *Пэруч у мяне хвайны швэдэр быў.* Калазубы Пруж.

ПЭРШЫ СТЭРНІ. Дваюрадны. *То ёго пэршы стэрні брат. Павіццё Кобр.*

ПЭРЭДЫННЕ н. Хлеў для жывёлы. *Ідзі на пэрэдынне, подкінь корові сена. Любань Лун.*

ПЭРЭІД ж. Аб'едкі. *У коровы в жолобі зсталася пэрэід. Ляхаўцы Малар.*

ПЭРЭКАЛЬКУВАТЫ зак. Адбіць на тканіну малюнак для вышывання. *Рушнык пэрэкалькувалы на другій рушнык. Макраны Малар.*

ПЭРЭКІДКА ж. Палатно, якім кума пакрывала дзіця пры хрышчэнні. *Хорошу якую пэрэкідку положила. Хмелева Жабін.*

ПЭРЭЛОГІ мн. Хвароба свойскай жывёлы. *На корову напалі пэрэлогі. Валішча Пін.*

ПЭРЭНЖА ж. Поручні. *Збоку маста былі пэрэнжы. Скорцы Пруж.*

ПЭРЭПІЙ, ПЫРЫПІЙ м. Момант вясельнага абраду, калі адорваюць маладых. *Молудую пэрэпылы вэльмо бугато, бугатый пэрэпій. Ляхаўцы Малар. Мніго грошы пулужылы на пырыпій. Плоска Брэсц.*

ПЭРЭСТОЙ м. Жыта, якое не было жата ў час. *Постіло жыто і падае, то пэрэстой. Олтуш Малар. Як пэрэстой, то склякло жыто, зламываецца. Рубель Стол.*

ПЭРЭТОП м. Ператопленае сала. *З свежого сала маці зробіла пэрэтоп. Талмачова Стол.*

ПЭРЭХМАРОК м. Нечаканая невялікая хмара. *Малый пэрэхмарок, а дошч дав такіы. Кустын Брэсц.*

ПЭРЭХОТКА ж. Хвароба, якая хутка праходзіць. *Ай, ныц-ныц нэ бійса, гэта пэрэхотка. Гальцы Стол.*

ПЭСТКІ мн. Семачкі. *Купі стакан пэсткаў. Тартакі Бар.*

ПЭЧЫВО н. Колькасць хлеба, выпечанага за адзін раз. *Як рошчынець веліко пэчыво, то шэсць-сем боханцоў. Альманы Стол.*

ПЭШЧУГА, ПІШЧУГА ж. Пясчаны ўчастак, які не апрацоўваецца. *Пэшчуга — горы такіе, выгоны, одын пэсок да камінне. Гарадная Стол.*

ПЯКОТКА ж. Іканне. *Ішла пякотка да мора, сустрэла Рыгора: «Рыгору, верніса, пякотка, мініса!» Косава Івац.*

ПЯЛЮННІК м. Хлеў. *Мы нядаўна новы пялюннік зрабілі. Слабажаны Бар.*

ПЯРЭБІРКА ж. Пласт сена. *Даграбай скарэй. Там*

усяго на некалькі пярэбірак засталася. Слабажаны Бар. Дзед памаленьку носіць пярэбіркі. Кукава Ганц.

ПЯРЭРВА ж. Размытая дарога. Тудою не едзь, там пярэрва. Дзяніскавічы Ганц.

ПЯСТЫСЬ, ПЯСТЫСЬ незак. Напружвацца. Мачухіна дочка плясая, плясая вырваты яблычко, а яблыняны далася. Клейнікі Брэсц.

ПЯСЧАЊКА ж. Зямлянка. Цепер немашэка ў нас песчанок. Запроссе Лун.

ПЯЧАЙКА ж. Пякотка. Нешта плячайка пяхэ. Паланэчка Бар.

ПЯЧОЊКА ж. Печаны гарбуз. Дастань там у печы пяхонку. Дзяніскавічы Ганц.

Р

РАБЕЙЗА м. і ж. Чалавек, у якога твар густа пакрыты рабаціннем. І ў каго ты, божачка, удалася такая рабейза? Востраў Ганц.

РАБРЫНА ж. 1. Лесвіца. У нас у сінюх стоіць рабрына на гору. Дзеткавічы Драг. 2. Рашотчаты бок у возе. Рабрына і до воза і до хаты. Забалацце Малар.

РАБРЭЙ м. Аер. Пуд труйцу усю хату насыпаюць рабрэём. Пінкавічы Пін.

РАДІКЮЛЬ, РЫДІКЮЛЬ м. Невялікая жаночая сумачка. Які ў тебэ хорошы радікюль! Здзітава І Бяроз. В мынэ шчэ польскій рыдзікюль. Плоска Брэсц.

РАДНО, РЯДНО н. 1. Грубае саматканае палатно. Зараз ужэ ны тчут радна. Бабічы Кам. 2. Саматканая посцілка. Моя нывістка радном ліжок застылае. Гальцы Стол. 3. Двайнае палатнянае посцілка, сшытая з шасці палотнішчаў. Радно з ільну у шысть пулок шыюць накругло. Спорава Бяроз. У радновы носят соломю. Варацэвічы Іван. 4. Коўдра. Мама купыла новэ радно. Юнішчы Стол. Взялы радно, шоб было тыплій. Крамно Драг.

РАДНЫНА ж. Тое ж, што радно 1. Ны трэба былыты радныну. Кустын Брэсц.

РАДНЯНЫ прым. 1. Грубатканы. Самое товстое полотно раднянэ. Здзітава І Бяроз. 2. Тоўсты, груба спрадзены (пра ніткі). Радняны нйткі. Здзітава І Бяроз. 3. Прызначаны для ткання грубага палатна. Бэрдо радняное. Спорава Бяроз.

РАДОВОЕ прым. у знач. наз. Тканіна, вытканая «ў

рады». *Радовое ідэ на ручныкі і радюшкі.* Олтуш Малар.

РАДОВЭНА ж. Гл. радно 1. *Пража всекого віду е: тонка ідэ на пулутно, грубша — на радовэну.* Сварынь Драг.

РАДЮГА ж. Гл. радно 2. *У нас була мода на ткань радюгі.* Қакорыца Драг.

РАДЮЖКА, РАДЮШКА ж. Тое ж. *Ну, ужэ радюжок натчэм на кроснах! Пінкавічы Пін. Сэстра выткала радюшку нового взора.* Боркі Бяроз.

РАЖАНКА, РЯЖАНКА ж. Ражанка. *Ражанка смачная.* Қорчыцы Кобр. *Молоко парать, остужваюць, вліваюць кіслый смытаны, робяць ряжанку.* Плоска Брэсц.

РАЖКА, РЯЖКА, РЕШКА ж. 1. *Драўляная нізкая пасудзіна, у якой замешваюць есці свінням.* *Свынём наклады повну ражку кукурузы.* Чарнаўчыцы Брэсц. *Ражка для свынэй, а цэбрык для чого ліпшого.* Радзеж Малар. *В рещы ставлялы картоплы.* Ляхавічы Драг. 2. *Памыйнае вядро.* *Выкінь смітте в ряшку.* Плоска Брэсц.

РАЗАНКІ, РЭЗАНКІ мн. 1. *Бульба, звараная палавінкамі ў мундзірах.* *Прыстаў разанкі варыць.* Рубель Стол. 2. *Бульбяны суп.* *Наліла в міску рэзанок.* Велута Лун.

РАЗАЧКА ж. *Рэзкі боль у жываце.* *Қаб іх разачка рэзала, калі яны выразалі ўсе кветкі.* Калоднае Стол.

РОЗБРАДЗІЦЦА зак. Распрануцца. *Вона хутко розбрадзілася і легла спаць.* Дрэбск Лун. *Розбрадзіса, бо вспотнееш.* Азярніца Лун.

РАЗНЕ, РАЗНЯ прысл. Заўсёды. *Разне вон такі хмуры.* Дрэбск Лун. *Я разня ўстаю рано.* Велута Лун.

РАЗНО прысл. Раўнамерна, аднолькава роўна. *Хошоэ пасіаяв, разно.* Вулька Сіманаўская Драг.

РАЛ м. Сплеценая з саломы скрынка вялікіх паме-раў для ссыпання збожжа. *Добра́ було мныго шчэ в ралі.* Радзеж Малар.

РАЛЮХ м. Загон. *Сюгодня засіялы последнюго ралюха.* Макраны Малар. *Посадыла ралюх картоплюв.* Гершоны Брэсц.

РАМІННЫК м. Рэмень. *Кулесь пудвязувалі нагавэці шнурком, а зараз рамінныком.* Бабічы Қам.

РАПТОВО прысл. Раптоўна. *Высна началась вэльмэ раптово.* Галоўчыцы Драг.

РАСКОЛА м. і ж. Хуліган. *Той раскола зноў разбіў Івану галаву.* Востраў Ганц.

РАСПОРКА, РОСПОРКА ж. 1. *Распорка чаго-н.* На-

што табе тая распóрка? Не порць вочы. Таўцвілы Пруж. Столькі врэмня на распóрку потраціла. Азярніца Лун. 2. Прарэх. Завылыка рóспорка в сурочцы. Плоска Брэсц.

РАТАЙ м. Араты. Цілы́й дэнь горав ратай. Ляхаўцы Малар.

РАТВА ж. Карункі. Я ўжо ратву звязала на прось-ціну. Падлаззе Лях.

РАХВА, РІХВА, РЯХВА ж. Прыстасаванне для ўмацавання спіц у колах. Кòло спыц дві рахвы. Дастоева Іван. Наб'ю шэ ряхву на колыдку. Вулька Сіманаўская Драг.

РАХУ́НКІ мн. 1. Матэматычныя прыклады. Рахункі былі цяжкія. Ліпск Лях. 2. Урокі. Лено, ці ты рахункі ўжэ спісала? Азярніца Лун.

РІЗКА ж. Пілавінне. Різку высыпалы на дарозы. Пажэжын Малар.

РІК м. Год. Дэнь до́вгый, ек рік. Сулічава Драг.

РІПА ж. Дэталё пралкі, якая злучае яе верхнюю частку з падстаўкай. Кужылка вкладаецца в стулэць, а в стульці ріпа. Олтуш Малар.

РОБА́К м. Гліст. В мэ́нэ, мусыть, е робакы. Кустын Брэсц.

РОБОТЯ́ШЧЫЙ, РОБОЦЯ́ШЧЫ прым. Працавіты. От робоцяшчая Мані́на Вера. Рубель Стол. Вун хоть і в года́х, алэ бач, які́й робоцяшчы́й. Якша Іван.

РО́БУШОК м. Верабей. Рóбушкэ гэть знішчы́лэ мое просо на Джары. Радастава Драг.

РÓВАР, РÓВЕР, РÓВЭР, РÓВЫР м. Веласіпед. На новум ровары і ехаць ляхчэй. Пачапава Бар. Я роверэм прыехай. Азярніца Лун. Тыпэр вжэ мало хто купляе ро-вэры, бульш мотоцыклы. Ланская Малар. У нас в сылі ка́ждый мае сві́й ровыр. Дзеткавічы Драг.

РОГО́НУЦІ зак. Раптоўна памерці. Ніхто не думаў, як Уля́на рогону́ла. Пясчанка Бяроз.

РОГУ́З м. Балотная расліна, якую можна есці. От ужэ лі́том рогузу наі́моса. Пінкавічы Пін.

РÓЖА ж. Вяргі́ня. Лоў́кая рожа зацві́ла ў городчы́ку под вокном. Цна Лун. Высо́кіе рожы ў це́бэ расту́ць. Любань Лун.

РОЖНО́ н. Драўляны пруток, на якім смажаць сала. Вурэ́ж рожно, сала трэ́ба напекці. Цераблчы Стол.

РОЖНЫ́ мн. Ві́лкі, які́мі ставя́ць у печ і даста-юць чыгуны. Там, у кутку, сто́яць рожны́. Адвержычы Стол.

РОЗВѢДНИК м. Мужчына, які развёўся з жонкай. *Він гідкий чоловік, він розводник.* Павіцце Кобр.

РОЗВѢРА ж. Трайня. *Пэрэдок ідэ на розворі.* Гарадная Стол.

РОЗГОРАТЫ зак. Пазябліць. *Трэба розгораты тое, што росло.* Гершоны Брэсц.

РОЗДОРІЖЖЭ, РОЗДОРѠЖЖЭ н. 1. Раздарожжа. *Мы дойшлы до роздоріжжа й ны зналы, куды іты.* Дастоева Іван. *На роздорожжы крыжі ставлялы.* Чарнаўчыцы Брэсц.

РОЗЛУЧНЫК м. 1. Той, хто разлучае жонку з мужам. *Знов прышов той розлучнык.* Плоска Брэсц. 2. Дзталь ткацкага станка. *І розлучнык, здаецця, добрый, а всэ ровно поножы злазять.* Ляхавічы Драг.

РОЗМАЗАНЫЙ прым. 1. Размазаны. *Як ты пысав, што всэ розмазанэ?* Сулічава Драг. 2. экспр. Распешчаны, збалаваны. *Ну й розмазаны в тыбэ хлопцы.* Плоска Брэсц.

РОЗМІНКА ж. Тварог, перамешаны са смятанай ці малаком. *Сыр с оскодоўца росціраюць з молоком — то розмінка.* Рубель Стол.

РОЗТЫКАТЫ незак. У час ткання пускаць дадатковыя ніткі па асноўных. *Пасамэнныкы ткалы, а купчым розтыкалы.* Олтуш Малар.

РОІННЕ н. Раенне. *Пэрэд роіннем пчолы лытають.* Ланская Малар.

РОЙНЫЦЯ ж. Раёўня, прыстасаванне ў выглядзе скрынкі з вентыляцыйнай сеткай. *Як пчолы сілы, то страшнў іх у ройныцю.* Олтуш Малар.

РОНДЭЛЬ м. 1. Невялікая каструля з ручкай. *На плыті стояв рондэль.* Макраны Малар. *Памянш. рондлік, рондэлік.* *Маці зварыла крышаны ў рондліку.* Глінішча Івац. *Не чапайце, дзеці, у рондэліку молоко, гэто маленькому.* Дрэбск Лун. 2. Патэльня. *Од рондля розносывся пах смажаного баранчыка.* Сушытніца Малар. 3. Чапяля. *Схватыв рондэлем патэльню.* Ляхаўцы Малар.

РОПЇ ж. 1. Расол з пасоленага мяса, рыбы. *Осэлэнцы лыжалы в ропі в бочцы.* Гарадная Стол. 2. Крывяністае выдзяленне з раны. *Як надавыв скулы, то одразу ропы полылася.* Кустын Брэсц.

РОСКАЛЛЕ н. Слата, хлюпота. *Такое роскалле, шо ніг нэ выцягнуты.* Доўбнева Кам.

РОСПЛОД, РОСПЛЫД м. Пчаліны вывадак. *Пчолы кормляць расплод.* Харомск Стол.

РОСПОРКЫ *мн.* Частка кроснаў. У кроснах полома-
лысь роспоркы і ны можна ткаты. Ляхаўцы Малар.

РОСПРОСТАТЫСЯ *зак.* Вываліцца ад чаго-н., раз-
лучыцца з кім-н. Абы я з тобою роспростаўся, то шчэ по-
жыву. Падышча Іван.

РОСПУГА *ж.* Баразна паміж градамі. Зробы рос-
пугі глужы, шоб вуда ны стояла. Гершоны Брэсц.

РОСТРЫБУШЫТЫ *зак.* Раскідаць. Вітёр ростры-
бушив всёго стожка. Семяховічы Пін.

РОШЧА *ж.* Рост (раслін). Картопля ны мае рошчы,
так і сыдыць на місцы. Гершоны Брэсц.

РОШЧЫНА, РОШЧЫНА *ж.* 1. Рэдкае заквашанае
цеста, якое потым замешваецца. З рoшчыны пэклі оглад-
кі. Здзітава І Бяроз. *Рошчына* — то, шчо хлеб рошчыня-
ем, і на водку рошчына, кісель вараць з рошчыны. Ру-
бель Стол. 2. Від стравы, кулага. *Наварымо рошчыны і*
імо с хлібом. Справа Бяроз.

РОШЧЫНЯТЫ *незак.* Паставіць цеста на заквасцы
ці на дражджах. *Кісель варать з овса, таксамо рошчы-*
няють. Арэхава Малар.

РУБЭЛЬ *м.* Прылада для ўціскання сена ці саломы
на возе або машыне. *Шчоб больш накласты сіна на сан-*
кы, быруць на вырху колысныка кладуць рубля і пры-
вязваюць выровкамы. Семяховічы Пін. *Згубыв рубля і нэ*
довызу сіно на пляц. Гальцы Стол.

РУДЎ *ж.* Красільнае рэчыва, што змяшчаецца ў
ільняным палатне, выводзіцца з палатна вымочваннем
і адбельваннем. *Полотно белім, шчоб з ёго руда вышла.*
Здзітава І Бяроз.

РУДЛЯ *ж.* Узаранае поле. *По рудлі іты тяшко.* Гер-
шоны Брэсц.

РУДЫЙ *прым.* Нябелены. *Рудое полотно, рудый*
настылнык. Сулічава Драг. *Гэты ручныкы трэба одбылы-*
ты, бо воны шчэ рудыі. Падышча Іван.

РУЗОРА *ж.* Разора. *Вуда стікае в рузору.* Ялач Драг.

РУКАВАТЬ *ж.* Мяшок у выглядзе клінка для прыга-
тавання сыру. *Молоко откнуты у рукавать на сэр.* Арэха-
ва Малар.

РУЛІ *мн.* Страва, прыгатаваная з кусочкаў хлеба,
пакрышаных у салёную або салодкую ваду. *Діты ілы рулі.*
Альманы Стол.

РУМЯНОК, РУМНЁНОК *м.* Рамонак. *Румянок мы*
збыраем і сушым на лікарство. Макраны Малар. *Румнен-*
ком мыють голову. Ляхаўцы Малар.

РУМЫНКИ *мн.* Жаночыя чаравікі з невысокімі халюкамі. *Добрыя румынкі мыні бат'ко купыв.* Гальцы Стол.

РУНО *н.* 1. Воўна з адной авечкі. *З аднэі овэчкы — аднэ руно.* Спорава Бяроз. 2. Воўна з ягнят і маладых авечак. *Руно з молодых овэчок, а вовна — со старых.* Лукава Малар.

РУХЛЯВЫ, РУХЛЯВЫЙ *прым.* Рухавы. *От жа ж гэты Панасіхін хлопец рухлявы.* Варанілавічы Пруж. *Ну й рухлявый хлопэць в тыбэ.* Клейнікі Брэсц.

РУЧКА *ж.* Ручайка. *За вечор напрала штыры ручкы льнянэі пражы.* Выжлавічы Пін.

РУШНІЦА *ж.* Вінтоўка. *Я толькі прыцэліўса з рушніцы, а вон подняўса і кінуўса науцёк.* Альгомель Стол.

РЫБА *ж.* Няроўнасці на палатне касы пры няўмелым кляпанні. *Хто ны вміе клыпаты, то рыбы нажынэ.* Гершоны Брэсц. *Клэнав косу і загнав рыбу.* Ляхаўцы Малар.

РЫБОІД *м.* Вадзяны жук. *Тыпэр хлопцы пловнію разам з рыбою вытягнулы рыбоіда.* Ляхавічы Драг.

РЫГЛІ *мн.* Вілы для гною. *Дай рыглі, трэба гной выкідаць.* Перунова Лун.

РЫДЕЛЬ, РЫДЭЛЬ *м.* Рыдлёўка. *Добрэ новым рыдлём копаты.* Ліпава Кобр. *Позыч, Ганно, мні свого рыдла розоры вькідаты.* Цвярдоўка Пін.

РЫЗА *ж.* Пілаванне. *Дэрво колы рыжыш, рыза лытыть.* Шэбрын Брэсц.

РЫЗУВАТЫ *незак.* Расчышчаць. *На працы гучынікы рызувалы сніг.* Ялач Драг.

РЫЗЎХА, РЭЗЎХА *ж.* Асака. *Мы нажалы рызухы для коровы.* Макраны Малар. *Рэзухі накосыв радюшку.* Ляхаўцы Малар.

РЫНКА *ж.* Маленькая патэльня на трох ножках. *Трэба почыстыты рынку.* Ліпава Кобр. *Поджар сала в рынцы.* Ялач Драг.

РЫХТЫК *прysl.* Якраз, дакладна, сапраўды. *Ты рыхтык як маты.* Астрэмечава Брэсц. *А дзейка рыхтык наша Манька.* Востраў Ганц.

РЫШЫТО, РЭШЭТО *н.* Рэшата. *Вжэ трэба новэ рышыто.* Гершоны Брэсц. *Жыто пуччыняеш на рэшэтовы, а бруд скідаеш.* Макраны Малар.

РЭГОТЫ *мн.* Драўляная пасудзіна ў выглядзе карыта, у якой мялі сукно. *Колысь мялы ў рэготах сукна.* Радзеж Малар.

РЭЗКІ *мн.* Вілы для пераноскі саломы. *Гэтыі рэзкі*

ліпшы до соломы, а тый короткі і мало возъмэш. Дубраўкі Драг. Повісь рэзкі ў клюні, кэб на дошчы ны гнылы. Сулічава Драг.

РЭМЖЫТЫ *незак. Іржаць. Кінь рэмжыць у хлыві. Ляхаўцы Малар.*

РЭПНЫК *м. Страва, прыгатаваная з бульбы і морквы, забеленая малаком. Я вэльмэ люблю рэпнык. Тэўлі Кобр.*

РЭПЦЭМ *прысл. Нечакана, раптам. Рэпцэм пошой дошч. Вулька II Лун.*

С

САВГАТЫ *незак. Кляваць. Старэі курэ савгаюць крупэ, удгонэ, хай едзяць молодзі. Сварынь Драг.*

САГАН, СОГАН *м. Чыгун. Пастаў сагана на пліту. Тартакі Бар. У лавку прывызлы новэ саганэ. Завялёўе Драг. Маты купыла знов сагана. Зарэчка Драг. Свыным у сагановы там у пычі. Варанцэвічы Іван. Солёнікі бэры в сагане. Қоланск Івац.*

САГОЊІ *прысл. Сёння. Сагоні шоў снег. Сухопаль Пруж.*

САКАТЎХА *ж. экспр. Балбатуха. Гэта Ніна нічога не робіць, толькі ходзіць па людзях і сакоча. От жэ сака-туха. Чэрніхава Бар.*

САЛАМАЙДА *ж. Узвар з каліны. Учора варылі з калін саламайду. Талмачова Стол.*

САЛАМАХА, СОЛОМАХА *ж. 1. Яечня. На патэльні шыпела саламаха. Баравікі Лун. 2. Зацірка. Навары соломахі з білы мукі. Моталь Іван.*

САЛЕНІКІ, СОЛЕНІКІ *мн. Звараная бульба. Еў салёнікі, запіваў малаком. Квасевічы Івац. Гарачыя салёнікі стаялі на сталe. Шэйпічы Пруж. Хутко звару солёнікі. Лыскава Пруж. Солёніков на вачэру навару. Бабровічы Івац.*

САЛОХА *ж. іран. Неахайная жанчына. Адна дачка ды тая салоха некая. Агарэвічы Ганц.*

САЛІСОЎКА *ж. Хустка ў кветкі. Заўтра сято, то завяжы салісойку. Белавуша Стол.*

САЛІТЭРКА *ж. Талерка. У шкапчыку богата салітэрок. Запроссе Лун.*

САЛНЫЦЯ *ж. Унутранае сала. Всю салныцю пырытопыла одразу. Ляхавічы Драг.*

САЛО *н. Груз, прычэплены да калодзежнага жу-*

раўля. *Колы до пугы прывязано сало, то воду лёгчэй даставаты.* Падкраічы Бяроз.

САМІКАВАЌЦА *незак.* Раіцца. Маладым завсёды трэба самікавацца са старымі. Юндзілы Пруж.

САМОДІЛОК *м.* Драўляная барана. Самоділком бо-роновалі даўно. Харомск Стол.

САМОДІЛКОВЫЙ *прым.* Самаробны. Кэдысь усё бу-ло самоділковэ: як ножі, ложка, так крэсла, столы. До-піро, кажуть, знов за ім на базары гоняюцца. А тут дід зробыв і скрыпку самоділкову. Барычэвічы Пін.

САМОЛУК *м.* Вобад, што агінае барану з трох ба-коў. Самолук вжэ стары, яго выгнув колысь шчэ бацьков дід. Рубель Стол.

САМОПУСТ, САМОПУСТЬ *присл.* Без догляду, сама-стойна. *Не, так і выросла вона самопуста.* Корчыцы Кобр. *А чыя то скотына ходыць самопуста?* Сіманавічы Драг.

САМОСІВ, САМОСІЙ *м.* Мак, які сам сеецца. *Ой, якы то мак, то самосів.* Гершоны Брэсц. *Самосій зыйшов вэльмы густо.* Макраны Малар.

САМОСЕЙКІ *мн.* Кураняты, якія вывеліся самаса-дам. *У крапіве кура выседзела самосейкі, вжэ осень, чы поростуць?* Дзятлавічы Лун.

САМОТУЖ *присл.* Поцягам. Мацыклета самотуж вызлэ до хатэ. Сварынь Драг.

САМОТУЖКІ, САМОТЯЖКІ *мн.* Невялікія ручныя санкі. *Провезі на самотужках крыху.* В. Малешава Стол. *Дід зробыв для мэнэ самотужкі.* Ляхаўцы Малар. *Едзь з самотяжкамі в ліс і прывэзі дрова.* Церабяжоў Стол.

САМОХОД *м.* Машына. *Йды, бо зары самоход пуй-дэ.* Бухавічы Кобр. *По селу самоход новы пойшов.* Дзят-лавічы Лун. *Ее сын работае на самоходзі.* Белавуша Стол. *Наш колхоз получиў новы самоход.* Рамель Стол. *Самоход іхав, аж за ім пыляка курыла.* Арэхава Ма-лар.

САМЫЦЯ *ж.* Самка. *Самыця малых народыла.* Гер-шоны Брэсц.

САНДАЛ *м.* Сандаля. *Сандал зашпілі, а то хварсіш сандаламы, а не бачыш росшпіляного.* Белавуша Стол. *Дзеці ходзяць у школу ў сандалах.* Заліпенне Лях.

САНКІ *мн.* Сківіцы. *Глядзі санкі скрывіш, так поэя-хаеш.* Дзятлавічы Лун.

САННЫК *м.* Колькасць сена, саломы, што змяшчаец-ца на санках. *Шчэ санныка два сіна прывызтэ трэба.* Сварынь Драг.

САПА ж. Матыка. *Возьмэ гострую сапу, тая тупая.* Ладараж Пін. *Трэба было сапуваты сапою картоплі.* Арэхава Малар. *Памянш. сапка. Моя сапка ньяк ны сапае, шчо хоч тое і робы.* Радзеж Малар. *У нас дома аж тры сапкі.* Калоднае Стол.

САРАХВАН м. Сарафан. *Пошыла новыі собі сарахван вжэ?* Шэбрын Брэсц.

САРАЧ м. Сукно з горшага гатунку воўны. *І на шчо той сарач згодытыся можэ?* Рухча Стол.

САРВЭТКА, СУРВЭТКА ж. Настольнік. *Маты вышыла хорошу сарвэтку.* Сакалоўка Пін. *Падарыла на вяселе дацэ сурвэтку.* Дзераўная Бар.

САРДАК м. Суконная жакетка без падкладкі. *Хутка мецьму сардака, добрэ будзе осенню, як холодно.* Казлы Пруж.

САРЖАТКА ж. Іголка з вялікім вушкам. *Саржаткай мама цыровала панчоу.* Навасёлкі Бар.

САРОКА ж. Аладка. *Маці напекла сарокі, але ніхто не ёй.* Запроссе Лун.

САХАВІЛЫ, СОХОВІЛЫ мн. Драўляныя вілы з акаванымі зубамі для гною. *Бацько на сахавілы браў много, кідаў на воза.* Калоднае Стол. *Добрыя соховілы в нашого дядька.* Бабровічы Івац.

САХАР, САХОР, СОХАР м., СУХАРЫ мн. Тое ж. *А там возьмі сахар і пойдом гной накідаць.* Люсіна Ганц. *Сахор стаяў у стаюшцы.* Тартакі Бар. *Сохарэм вэльмі добрэ гной накідаць.* Раздзялавічы Ганц. *Падай сахары, сынку.* Востраў Ганц. *Сохары я покінуй у свірні.* Запроссе Лун. *Батько сказаў, шчоb зараз жа прыніс сахары.* Трудавая Іван. *Молодыцы взяли сахары і пошлы траті гній.* Пяшкова Іван.

САЧІВКА, САЧУЎКА, САЧЫВКА ж. Сачавіца. *Сачівка в нас ны ростэ.* Прылукі Брэсц. *Сачуўкі напарым, то з'ядуць і бульбу.* Нецеч Бар. *Сачывка дрыбна, алэ густа.* Ляхаўцы Малар.

САЧЫК м. Кароткае жаночае паліто, жакет. *У ёй сачык тёмного колёру.* Падбела Кам. *Жанчына была ў прыгожым сачыку.* Ліпск Лях. *Налужы сачыка, холодно.* Дарапеевічы Малар. *Тітка вэльмі добрэ шые сачыкі.* Лінова Пруж.

СВЕРСАДЛО н. Люстэрка. *Я ны вэльмы часто дывлюся в сверсадло.* Моталь Іван.

СВЕРМЕГА ж. устар. Сярмяга. *Зара в нас вжэ ныносять свермег.* Шэбрын Брэсц.

СВІЕРКА ж. Вавёрка. У нас жыла блізка свіёрка. Гарадзішча Лях.

СВІЖЫНА ж. Свежына. У мынэ тыпэр свіжына. Адрыжын Іван. Як заб'еш кабана, будэ свіжына. Спорава Бяроз.

СВІНАЧКА ж. Тая, што пасе свіней. Свіначка жане свіні недалёко. Падкраічы Бяроз.

СВІНІ, СВЫНЫ мн. Грузды. Хадземо по свіні на Галёву гору. Чахец Пруж. Свыны растуць на горі. Ляхавічы Драг.

СВІСТЕЛ м. Жалейка. Добрэ вмію граты на свістёлу. Корчыцы Кобр.

СВІРОНОК, СВЫРОНОК м. Свіран. Занэсы жыто в свіронок і высып в засык. Хмелева Жабін. Цілы свіронок жыта було. Падбела Кам.

СВІРЫПКА ж. Свірэпа. Свірыпку свыны ідыць добрэ. Шэбрын Брэсц.

СВІСЦЬ ж. Жончына сястра. Муя дучка жывэ в горадзі, там свісць мае хату. Сварынь Драг.

СВІТНО, СВЫТНО н. Світка. Світно по пяты наложыла дзіцяці, бо холодно. Дзятлавічы Лун. Наложы свытно, бо змэрзнэш. Ботава Пін.

СВІЧКІ мн. Перыяд ад каляд да вадохрышча. На свічкі у нас ны пралы. Ляхаўцы Малар.

СВОДЫТЫ незак. Збіраць разасланы лён. Отстае лён, вжэ вылыжев, трэба сводыты. Олтуш Малар. Трэба лён, конопэлькы сводыты, бо вжэ влэжаны. Ляхавічы Драг.

СВЎЛОК м. Бервяно, якое кладзецца на сохі. Давай, сынку, сволок положымо на соху. Талмачова Стол.

СВЫДЕР, СВЫДЭР, СВЭДЭР, СВЭТЭР м. Світэр. Мама купыла свыдэра. Козішча Кобр. Свидэр такый ловкый. Матыкалы Брэсц. У магазін прывызлы хорошы свэдры. Высокае Бяроз. Свэтэр хоть був і зробляный ны красіво, но затое був тэплы. Ячкавічы Іван.

СВЫНКА, СВЭНКА ж. Частка дымахода паміж вусцем печы і комінам. Дым ідэ у свынку, яка на горы сядыняецца с комыном. Макраны Малар. Свэнка була побілёна. Харсы Брэсц.

СВЫНЯЧЫ прым. Свіны. А свыняз мясо у нас ны выходыць. Шэбрын Брэсц.

СВЫРБЯЧКА ж. 1. Сверб. На тэбэ свырбячка напала, шо нэ сэдыш на одним місцы? Кустын Брэсц. 2. Кароста. Вона захворіла на свырбячку. Ялач Драг.

СВЫРШЧОК м. Цвыркун. *Свыршчок вэрышчыть пуд лужком.* Камянюкі Кам.

СВЫРЫНЭЦ м. Свіран. *У нашому колхозі построілі нового свырынца.* Міжлесе Бяроз.

СВЭРГУН м. Цвыркун. *Свэргун за печчу знайшовса.* Валішча Пін.

СВЭРДЕЛ, СВЭРДЭЛ м. Свардзёл. *Трэба было мэншого свэрдла узяць, а то валіку дзірку пракруціў.* Рамель Стол. *Куды ты подів свэрдэл?* Кустын Брэсц.

СВЭРДЛЫК м. Цвыркун. *Свэрдлык усю ныч ны давав спаты.* Ляхаўцы Малар.

СЕВАР м. Сявец. *Севар не голицца, пока не засеєца, яка борода — такое поле.* Рубель Стол.

СЕВБА, СЭВБА ж. 1. Сяўба. *Севба почалася рано.* Велле Стол. *До Сэмэна рання сэвба, а кулэ вжэ посля Сэмэна, то пізня, остатня сэвба.* Сварынь Драг. 2. Засеянае поле. *Як зоралі, то роля, як посеюць, то севба.* Велле Стол.

СЕДАЛО н. 1. Месца, дзе начуюць куры. *Вжэ куры сілы на седало.* Кустын Брэсц. 2. Месца, дзе часта бывае чалавек. *Знов на свое седало пошов.* Коланск Івац.

СЕДАЧКА ж. Лаўка. *Дзіця седзела на седачцы.* Два-рэц Лун.

СЕДМУХА ж. Сёмуха. *Нядзеля такая седмуха.* Гошчава Івац. *Пэрэд тройцою живэ седмуха.* Макраны Малар.

СЕКАР м. Сякач. *Посекці бульбу секарэм трэба.* Бастынь Лун.

СЕЛЕХТАЦІ незак. Казытаць. *Кінь селехтаці, бо боюся, колі селехтаці починуюць.* Дзятлавічы Лун.

СЕЛЬНІК, СЭЛЬНІК, СІДНЫК, СІМНЫК м. Сяннік. *Ці ты будзеш сёго літа ткаць сельнікі?* Бортнавічы Пруж. *Помыла новыго сельніка, трэба сходзіці до скірды і прынесці соломы.* Казлы Пруж. *Бацько поехаў до скірды, коб напхаці сэльніка соломю.* Панасавічы Бяроз. *Сімнык со свіжыю соломюю вылыкі.* Вулька Дастоеўская Іван.

СЕМЕНІК м. Кветканоснае сцябло. *У цыбулі е малыя і велікіе семенікі.* Дзятлавічы Лун.

СЕРА, СІРА ж. Малодзіва. *Млінцэ з серы бы гужэвые, не пухкіе, бы цубкіе.* Рубель Стол. *Озьмем выдоімо, сіру на пытэльны, спічэм і імо.* *Посля тэлу тры дні доімо сіру.* Спорава Бяроз.

СЕРВІТУТ, СІВЕРТУТ м. устар. Зямля агульнага

карыстання. *Сервітут* — обчаская земля, вся дзерэўня пользовалася. Альшаны Стол. *Сівертут* — опшее для всей громады поле. Радзеж Малар.

СЁСЦІ зак. Не падысці (пра хлеб). Хлеб нэ вдавса, мало вытопіла, сев так. Валішча Пін.

СЁЮМ м. Бяседа. Чоловеки зобралыс на сеюм, довго там воны посемовалі. Падкраічы Бяроз.

СЁДНЕ прысл. Сёння. Сёдне була ясная погода. Арэхава Малар.

СЁКАР м. Свёкар. Сёкар помогае, як батько родны. Падкраічы Бяроз.

СЁКРОВ ж. Свякроў. У мэнэ сёкров вэльмі добрая. Валішча Пін.

СІВАК м. Гл. севар. Знае сіятэ, добры сівак. Сварынь Драг.

СІВНЫК м. Сявенька. З сівныка сіють жыто. Шэбрын Брэсц.

СІВУХА ж. Свінуха тоўстая. Сівуха вэлыка, дывысь, алэ сівухы в нас ны быруть. Шэбрын Брэсц.

СІЛАС м. іран. Вінегрэт. Добрая закуска сілас. Навасёлкі Бар.

СІЛЁГА ж. Расшчэпленае хваёвае карэнне, з якога плятуць кашы. Коша заплетают сілегой. Бастынь Лун.

СІМЕ, СІМЯ н. Ільняное семя. Сіме вэльмэ смачнэ. Шэбрын Брэсц. Сімя прыложы до раны, хучій нарвэ. Маткалы Брэсц.

СІМЭНЬ м. Тое ж. Прыложы сімэнь, можэ вытягнэ болячку. Каўбы Пін.

СІНІЦА ж. Шчупак. Воды нагнало, сініцы прокідаюцца ў канаўцы. Дзятлавічы Лун. Памянш. с і н ё в о ч к а. У нашай канаві е маленькіе сіневочки. Чарабасава Лун.

СІНЬ м. Тое ж. Хлопцы наловілі сінів. Кароцічы Стол.

СІНЯНКА ж. Гл. сельнік. У лаўку прывызлы вэльмы шыроку матэрыю, добрэ сінянку пошыты. Дубраўкі Драг.

СІПЭЦ м. Мокры пясок. Сіпэц нэ даваў закончыці колодзежа. Угляны Бяроз.

СІРОЖКА ж. Завушніца. Сірожка свытылася на сонцы, аж ухо горіло. Ляхавічы Драг.

СІТКА ж. Акучнік. Колхоз купыв нову сітку картоплі обгортуваты. Гутава Драг.

СІТЭ, СЫТЭ займ. Гэта. Далі мні сітэ пальто. Камянюкі Кам. Сітэ діло трэба рышаты в сым'і. Корчыцы Кобр. Сытэ порося зусім худзе. Дзмітравічы Кам.

СІФКА ж. Сеяная цыбуля. *Сіфку сеюць на маленьку цыбульку.* Камянюкі Кам.

СІЧАНЫК м. Пераплецены тканы ўзор. *У січаньковы то парочка, дві, тры, п'еть, а у нит, ек у прошчыню.* В. Лес Драг.

СІЯЛНЫК м. Гл. севар. *Добры́й був батько сіялнык, шыроко сіяв.* Каўбы Пін.

СІЯНКА ж. Гл. сіфка. *Сіянка зыйшла хутко.* Макраны Малар.

СКАВАРЭНДА, СКАРАВАДА́, СКОЎРОДА́ ж. Патэлья. *Маці печэ аладкі на скаварэндзе.* Запроссе Лун. *Пяклося на скаравадзе сало.* Гарадзішча Лях. *Наша скоўрода зосім старая, трэба другую купыты.* Радзеж Малар.

СКАВІЧОК м. Торбачка для сыру, клінок. *Кісloe молоко ўлілі ў скавічок.* Запроссе Лун.

СКАКУ́Н м. Танцор. *Дід був добры́й скакун, так выдавав под музыку.* Судзілавічы Бяроз.

СКАКУ́НКА ж. Танцорка. *Малая, а вжэ бач якая скакунка.* Судзілавічы Бяроз.

СКА́ЛКА, СКА́ЛЬКА ж. Слімакова ракавіна. *Скалку взяв под кустом посля дошчу.* Рухча Стол. *Воду зогнало, по всёму бэрэзы скалькы.* Барычэвічы Пін.

СКА́ЛЬ, СКА́ЛЯ ж. Пчаліная разведка. *Бачыш, вжэ скаль прылытіла, хутко і другы́й пчолы прылытять.* Бабровічы Ивац. *Впэрот пчолы посылають скалю, шоб нашла квэтки.* Спорава Бяроз.

СКАНА́ТЫ зак. Памерці. *Баба вжэ тая сканала даўно.* Шэбрын Брэсц.

СКАПЎСТЫ́ТЫСЯ, СКАПЎСЦІ́ЦІСА зак. *экспр.* Змарнець ад старасці. *Я вжэ зусім скапустылася, ны маю сылы.* Акропна Драг. *Скапусцілас Ганна, нэ познаці, коб нэ одозвалас.* Шылін Бяроз.

СКАРА́Ч м. 1. Ручнік. *Возьмы скарача да вытрыс.* Шылін Бяроз. *Сыстра прынысла чэстого скарача.* Ласінцы Драг. *Мыла посуду і вытырала скарачэм.* Дастоева Іван. *Гэтым скарачом ногы вытрэш.* Какорыща Драг. 2. Канец палатна разам з ніткамі, якія застаюцца недатканымі і звіваюцца ў шнуркі. *Зробыла скараче ввязуваты гладышку.* Папіна Драг. *Ссучітэ конці на скарачі в дві столкы.* Ляхавічы Драг.

СКАРПЭ́ТКА ж. Шкарпэтка. *Порвалася скарпэтка, гля, палец тырчыць.* Дварэц Лун.

СКІ́БКА ж. 1. Трэска. *Скібка одлэтіла од поліна.*

Сушытніца Малар. 2. Невялікі кавалак чаго-н. *Вона одрізала скібку сала. Дзятлавічы Лун.*

СКІГЛІЦІ, СКУГОЛІЦІ, СКУГОЛЫТЫ *незак.* Скуголиць, плакаць уголас. *Шо ты скігліш под ухом? Шылін Бяроз. Скуголіт вечно бэз прычыны. Пясчанка Бяроз. Хватыць тобі скуголыты, вжэ надоіло слухаты.* Рылавічы Іван.

СКІНУТЫ *зак.* Заўчасна нарадзіць. *Корова скінула тэля.* Гершоны Брэсц.

СКІРТА, СКЫРТА *ж.* Сцірта. *Скірта поставляна ко-ло дороги. Матыкалы Брэсц. Як вона довга, то скырта, а круга — то стожок.* Макраны Малар.

СКІРТОВАТЫ *незак.* Складваць у сцірту. *У клуні жыто складаюць у сторону, на полы скіртууюць.* Адрыжын Іван.

СКЛАД *м.* Баразна. *Пэрша борозна на полі, колы садзяць картоплы, то склад. Шэбрын Брэсц. Доробылы, оста-лося зровняты склада.* Гершоны Брэсц.

СКЛАДУЖЫНА *ж.* Пакосы, якія кладуцца адзін на другі. *Складужына получаецца, гды ў одну і другую сто-рону косяць.* Рубель Стол.

СКЛЕП *м.* Магазін. *Була в skleпы, там е тюль.* Сулі-чава Драг. *У sklep прывызлы пэркаль.* Туляцічы Іван.

СКЛУМАЧЫТЫ *зак.* Скамячыць. *Нашто склумачыла плацце?* Сварынь Драг.

СКЛЭБКА *ж.* Скобля. *Склэбку гострыў цэлы дзень.* Бастынь Лун.

СКЛЮНДРА *м. і ж.* 1. Скупы чалавек. *У гэтыі склюн-дры і воды холодныі ны возъмэш, пошкодуе.* Карсынь Іван. 2. Пляткар, пляткарка. *Склюдры ны знаіш: з то-бою гаворыть, а одвэрныця, тыбэ обгаворыть.* Карсынь Іван.

СКЛЮТ *м.* 1. Склад. *Трэба обтысаты, а в нас ныма склюта.* Дастоева Іван. 2. перан. Худы, прыгорблены чалавек. *І стаў жа такі, склют і ўсё, а хорошы быў.* Пала-нэчка Бар.

СКМЭТЫТЫ *зак.* Скеміць, сцяміць. *Всі ростіралысь, а той одразу скмэтыв, розмову пэрэвів у другі бік.* Сва-рынь Драг. *Пунав я в гэткае пулужэніе, алэ скмэтыв, шчо рубэтэ.* Дзівін Кобр.

СКОБЛЫТЫ *незак.* Чысціць. *Трэба вжэ на вэчэру скоблыты картоплі.* Пажэжын Малар.

СКОВОРІДНЫК, СКОВОРІДНЫК *м.* 1. Праснак. *Зарэ спеку сковорідныка.* Велута Лун. *Сковороднык сма-*

чны і хутко пэчэйца. Гарадная Стол. 2. Чапяла. Як будэш в лавцы, то купы сковородніка. Дубраўкі Драг.

СКОЗЎБЫТЫСЬ зак. Пагнуцца, пакасіцца. *Двэры скозубылысь в хлэві. Сварынь Драг.*

СКОЛІТЫ зак. Змерзнуць. *Сколів вжэ на морозі. Кустын Брэсц.*

СКОМЛЫТЫ незак. Нудзіцца, ныць. *Да нэ скомлыты, всі гізунты пэрэів. Цілы дэнь скомлыть і скомлыть, місца собі нэ знаходыць. Каўбы Пін.*

СКОПЕЦ, СКОПЭЦЬ м. 1. Яма для захоўвання бульбы. *Бульбу закопалі ў скопец. Сухопаль Пруж. Закрыла картоплі в скопэць. Гершоны Брэсц. Сходы побач, чы нэ лазяць гусі по скопцах. Валішча Пін. 2. Слупок, які аддзяляў надзелы зямлі. Скопцямы од пана булі огранічэны. Радзеж Малар. Паля увоб'юць да і огорнуть, то е скопэц. Гарадная Стол.*

СКОРОМЫНА ж. Скаромніна. *Цэлы кубел скоромны ў коморы стоіць. Судзілавічы Бяроз.*

СКОРЧНІ, СКОРШНІ мн. Галоўкі палазоў. *У саннях поламаліса скорчні. Ласасіна Пруж. Загнёныя скорчні. Спорава Бяроз. Скоршні санок тырчаць. Малахоўцы Бар.*

СКОТЫНА ж. зборн. Каровы. *Осынню скотына лыныця. Шэбрын Брэсц. На всёй дэнь ходыць скотына госынню. Ячкавічы Іван. Пасты скотыну будэмо по оцэроді. Ляхаўцы Малар.*

СКОЧКА ж. Шматгадовая травяністая расліна сямейства таўсцянкавых, якая хутка размнажаецца. *Каля дарогі расло многа скочак. Кукава Ганц.*

СКРАБОТІТЫ незак. Скрабці, шастаць. *Мышы под підлогою скрабютяць. Гершоны Брэсц.*

СКРАЙЧЫК м. Акрайчык. *Одрыш мні скрайчык хліба. Павіцце Кобр.*

СКРОПЛЬ м. Дымар. *Взяв скропля і пошов подглядаць пчолы. Бастынь Лун.*

СКРУНУЦЬ зак. Павярнуць. *Машына скрунула вбик. Жоўкіна Пін.*

СКРУТЕХ м. Вузел на нітцы. *Скрутехов понатыкала, от госпоdynя. Сварынь Драг.*

СКРЫДЭЛЬ м. Пласт. *Скрыдэль зымлі одвалыця за плугом. Шэбрын Брэсц.*

СКРЫНЯ, СКРЭНЯ ж. 1. Куфар. *У коморы стоіць скрыня. Сулічава Драг. Вэлізнá крашана скрыня стояла коло стэны. Пясчанка Бяроз. Баба ховае грошы у скры-*

ні. М. Арлы Стол. *Моя баба шчэ мае посажну скрэню.* В. Якаўчыцы Жабін. 2. Вялікая чатырохвугольная драўляная пасудзіна для захоўвання збожжа. *Насыпала скрыню мукы.* Заверша Драг. 3. Збіты з дошак кузаў воза. *Цілу скрыню пыску прывіз.* Спорава Бяроз. 4. Аконная ці дзвярная шуфляда. *У вокновы згныла вжэ скрыня.* Дзмітравічы Кам.

СКРЫПЭЛЬ *м.* Несапраўдная апенька. *Скрыпэль сіневаты такі, як опенька.* Бастынь Лун.

СКУБАРНЯ *ж.* Майстэрня, дзе скубуць воўну. *До скубарні вовну розводимо в руках.* Радзеж Малар.

СКУВІТЫ *незак.* Мучыцца. *Скувів цілу ныч, так боліло.* Сварынь Драг.

СКУДАВА, СКУДОВА *присл.* Адкуль. *Скудава ты ідэш?* Матыкалы Брэсц. *Скудова ты родом?* Цюхінічы Брэсц.

СКУЛЬБЯНЫ *прим.* Згорблены. *Дзядзько вжэ скульбяны, стары.* Сварынь Драг.

СКУЛЯЧКА *ж.* Скула. *Скулячка сіла на ногу, ньяк ны прорвэцця.* Кустын Брэсц.

СКУНДЗЯБІЦА *зак. экспр.* Сагнуцца. *Сусід так посла хворобы скундзябіўса.* Мачуль Стол.

СКУПЫНДЯ *м. і ж.* Скупы чалавек. *Ны будь скупын-дэю.* Судзілавічы Бяроз.

СКУПЫТЫСЬ *зак.* Сабрацца ў кучу. *Скупылыся всі коло машыны, ныхто ны одыходыть.* Кустын Брэсц.

СКУТУГІН *м.* Сцежка, вытапаная жывёлай. *Там якраз скутугін, направо од дорогэ.* Радастава Драг.

СКЫБАНЫЦА *ж.* Вялікая скіба. *Такую скыбаныцу вэлыку одбахав.* Спорава Бяроз.

СКЫБКА *ж.* Лучына. *Прынысы скыбку в пычі запалыты.* Воса Кобр.

СКЫРЫТЫСА *незак. экспр.* Смяяцца. *Увэсь вэчэр вун скырывса.* Цвярдоўка Пін.

СЛАБУВАТЫ *незак.* Хварэць. *Муя дівчына шчось пучала слабуваты.* Макраны Малар.

СЛАНІНА, СЛОНІНА *ж.* Тоўстае сала. *Сланіна добра на хібу.* Нецеч Бар. *Пэрэсолыла я гэтой рік слоніну.* Корчыцы Кобр. *Слоніна — товстэ сало.* Спорава Бяроз.

СЛЕДЗ, ЁЛЕДЗЬ, СЛЕДЬ *м.* Селядзец. *Следза ззела, воды хочу моцно.* Шылін Бяроз. *Смачны следзі ў магазін прывызлы.* Стаўкі Бяроз. *Знымы шкуру, спынка следя на дві часткі расколваецца.* Матыкалы Брэсц.

Дайней следі були смачные, шмальцувка особливо.
Кустын Брэсц.

СЛЁПОТЭНЬ, СЛЁПЭТЭНЬ *м.* Дзікая пчала. Слепотэнь до дуба леціць, мо там у дупле гнездо. Горталь Івац. Слепотэнь — это дзікая пчола, не своя у садзе. Бастынь Лун.

СЛЕПАЌ, СЛЫПАЌ *м.* Сляпень. Слепак укусэв тэлушку, і вона погезувала. Арэхава Малар. Слыпакы напалы на скотыну, вона позадырала хвосты. Камянюкі Кам. От напыклы слыпакы ногы. Судзілавічы Бяроз.

СЛЕЗЫНА *ж.* Сляза. Змахнула слёзыну і зноў заспывала. Судзілавічы Бяроз. Слёзына на воку, во-во капнэ. Падкраічы Бяроз.

СЛІНЧЫК, СЛОНЧЫК, СЛЎНЧЫК *м.* Маленькі ўслон. Бабця сьдiла на слінчыкувы і чыстыла картоплі. Індычы Кам. Батько зробыв слончыка. Гершоны Брэсц. На слончыку седзела малая. Дварэц Лун. Дасы нам слунчыка сісты? Рыкавічы Жабін.

СЛЎВІК *м.* Слоік. Купіў словіка с навідлам. Гарадзішча Лях.

СЛОКІТА *ж.* Непагадзь, слата. Слокiта такая на двары. Гошчава Івац.

СЛОН *м.* Услон. У нашой хаці два слоны поўз вокны стояць. Любань Лун. У кутковы стуяв слон. Падбела Кам. Коля стэны стояў доўгі слон. Лінова Пруж. Памянш. сл ó н а к, сл ó н о к. Слонок стаяў каля стала. Ліпск Лях. Нiдэ мiй слонok подiвса. Парэчча Пін.

СЛОНЦО *н.* Сонца. Слонцо свеціць летам жарка. Заліпенне Лях.

СЛОТА *м. і ж.* Назола. Одчэпыса, слота, нэ оттара-скаесса от тэбэ. Каўбы Пін. Прыстала тая слота. Кустын Брэсц.

СЛОНЭШНЫК *м.* Сланечнік. Вэлыкі выраслы слонэшныкі. Гершоны Брэсц.

СЛЫВКА, СЛЫЎКА *ж.* Сліва. Сливкы растуць у городы. Лісяцічы Пін. На мыжі росла сливка. Рагадашч Іван. Сліўкі старыя выкопаці можна. Шылін Бяроз.

СЛЫЖКА *ж.* Кавалак (сала). Позычыв у сусіда слыжку сала. Смольнікі Іван. Дайтэ слыжку сала. Карсынь Іван.

СЛЫЗА *ж.* Тое ж. З дыжы досталы слызу сала. Ляхавічы Драг.

СЛЫПОТІТЫ *незак. неадабр.* Ліпнуць да дарослых, уважліва слухаць іх размовы. Іды почитай кніжку, ны-

ма чого тут коло старших слыпотіты. Судзілавічы Бяроз.

СЛЫПЧЫХА, СЛЫПЧЭХА ж. Сляпая жанчына. *По сылі ходыла з хлопчыком слыпчыха.* Кустын Брэсц. *Слыпчэха ходэла раній по хатах.* Брашэвічы Драг.

СЛЫПЫНДЯ, СЛЭПЭНЖА м. і ж. пагард. Той, хто дрэнна бачыць. *От слыпындя, сам положыв тут, а топіро шукае.* Кустын Брэсц. *Помалу, а то голову розоб'еш, слыпындя, прыгынайся крохы.* Судзілавічы Бяроз. *Такій став слэпэнжа, под носом нэ бачыш.* Каўбы Пін.

СЛЫПЫТІТЫ незак. Працаваць, напружваючы зрок. *Слыпытіла кажну зыму над кудэлію.* Вулька Сіманаўская Драг.

СЛЮНЯЎЧЫК м. Ерш. *Вэльмо вкусны жараны сляняўчыкы.* Бабровічы Івац.

СЛЯМАЗАРНЫЙ прым. Дробны. *Слямазарный дошч довго ідэ.* Ляскова Кобр.

СМАГАРЭЛЦЫ, СМАГОРЭЛЦІ мн. Прыгарэлая бульба. *Смагарэлцы кажын раз, свінням оддаем.* Валішча Пін. *Зберы смагорэлці, не трэба выкідаці, я іх люблю.* Шылін Бяроз.

СМАГЛОНЬКЫ мн. Печаная, смажаная бульба. *Смаглоныкы з костра смачныє.* Адрыжын Іван.

СМАЖАНЦЫ, СМАЖОЌІКІ мн. Тое ж. *На сніданне нажарылы смажанців.* Сакалоўка Пін. *Звары бульбы на смажонікі.* Талмачова Стол.

СМАКОЦЫЯ ж. жарт. Смаката. *Раней цукеркі смакоцыя была, а зарэ і на іх дзеці нэ дзіўяцца.* Шылін Бяроз.

СМАЛЬНЯК м. Смаляк. *На печы сохлі смальнякі на роспал.* Варанілавічы Пруж.

СМАЛЯНКА ж. Грыб лісічка. *Поўную корзіну прынесла з лесу смалянок.* Бор-Дубенец Стол.

СМЕЦЕЙКО н. Дробнае, пашкоджанае зерне. *Оно смецейко у коробцы осталос, увзэсь оўёс высеяў.* Шылін Бяроз.

СМІТТЕ н. Смецце. *Сыстра хутко замыла хату і вынысла смітте.* Гошава Драг.

СМОКОТАТЫ незак. Змочваць нітку слінаю. *Праду, смокочу, спатонькі хочу.* Радзеж Малар.

СМОКОТІТЫ незак. Ссаць. *Дытя мало смокотіло груды.* Валішча Пін.

СМОЛА ж. Молодзіва. *Трэба поглядіты, мо вжэ смола показалася в коровы, пора пудходыть тылытыся.* Стай-

кі Бяроз. *Одна смола, як корова отэліца, молозіва есці нэ будэш.* Шылін Брэсц.

СМОРЖОК м. Вузел. *Крутая нытка в тэбэ, збыраюцца сморжкы, в'язаты ныдобрэ будэ.* Спорава Бяроз.

СМОРОДЗИНА, СМУРОДЫНА ж. Чорныя парэчкі. *Под окном росце смородзіна. Бастынь Лун. В кажного чуловіка в нас е тыпэр смуродына. Пажэжын Малар.*

СМОРОДНІК, СМУРОДНЫК м. Кусты чорных парэчак. *Смородніку пойду в гуркі наламлю. Бастынь Лун. Коло сажалкі ростэ густый смуроднык. Пажэжын Малар.*

СМУГ м. Смоўж. *Смугув на грыбах многа. Сіманавічы Драг.*

СМУГУН м. Дыван, тканы ў палосы. *Смугун вісыт на стыні.* Лукава Малар.

СМУТНО прысл. Хмурна. *На дворы шось смутно, можэ дошч будэ.* Цюхінічы Брэсц.

СМУШКА ж. Снежка. *Діты гулялы в смушкі. Смушкою туды попадэш?* Моталь Іван.

СМЫКАНЫНА ж. Цяганне. *Чы тобі бракуе смыканыны, нашо тобі шчэ картоплі самой смыкаты.* Судзілавічы Бяроз.

СМЫКАТЫ незак. Цягнуць. *Сіно до стожка смыкалы кіньмы.* Жоўкіна Пін.

СМЫКАТЫСА, СМЫКАТЫСЯ незак. 1. Бадзяцца. *Дэ ты смыкавса так? М. Вулька Пін. Вон смычэца недэ, а людзі ёго ждуть.* Шылін Бяроз. 2. Заставацца. *Хорашэнько жны, коб колуссе за тобою ны смыкалося.* Судзілавічы Бяроз.

СМЫТЮХ, СНЭЦЮХ м. Жаваранак. *У густый траві мы найшлы гныздо смытюха.* Белін Драг. *От снэцюх у жыці спэвае.* Шылін Бяроз.

СНЕГОВЕЦ, СНИГОВЭЦ м. Кароценькі гумовы боцік. *Новыя снеговцы стоялі на лаўцы.* Давыд-Гарадок Стол. *Наложы сніговцы, бо мокро.* Кустын Брэсц.

СНІТЭЙ, СНЭТЭЙ м. Галаўня. *Снітэй чорны, бы сажэ, ростэ в жыты.* Горталь Івац. *У ечмені много ростэ снэтэю.* Шылін Бяроз.

СНОВАЛЫ мн. Прыстасаванне для снавання пражы. *Понакладай сновалы на жэрдэ.* Папіна Драг.

СНОВАЛЬНЫЦА, СНУВАЛЬНЫЦЯ ж. Тая, што снуе кросна. *Вона сама ліпша сновальныца.* Рухча Стол. *Маты добра снувальныца, еі завшэ просылы засноваты*

кросна. Кустын Брэсц. *Памяниш. с н у в а л н о ч к а. Ох, моя снувалючка, дытынка мая. Сварынь Драг.*

СНОВАЧКА ж. Гл. сновалы. *Сную завшэ сновачкою. В. Лес Драг.*

СНОЎНЫЦА, СНЫВНЫЦЯ ж. Тое ж. *Унысы снойныцу, трэба сноваты пражу. Судзілавічы Бяроз. Шчооб выткаты полотно, трэба ёго основаты на снывныці. Шэбрын Брэсц. Прынысэш снывныцю в хату і будэмо сноваты. Ляхавічы Драг. Сновалы мы ны на стэні, было добрэ, зроблена снывныца на нужках. Радзеж Малар.*

СОБАКАРНЯ ж. Псярня. *У нашого пана була добрая собакарня. Гершоны Брэсц.*

СОВГНУТЫ зак. Штурхануць. *Гляды, а то коб коцюбою часом ны совгнула. Кустын Брэсц. Ны товчэся тут коло пачэ, бо совгну вылкамэ. Субаты Драг.*

СОВПАТЫСЬ незак. Сноўдацца, совацца. *Совпалась то коло пачэ, то коло свынай. Субаты Драг. Совпалась цілыі ранок коло пэчы. Вулька Дастоеўская Драг.*

СОВПНУТЫСЬ зак. Таркануцца, усунуцца. *Совпнулась в дзэры. Вулька Сіманаўская Драг.*

СОДНІК м. Блінец на содзе. *Смачных соднікаў напэкла мама. Давыд-Гарадок Стол.*

СОКОР м. Таполя. *В нас на дворі ростэ высокый сокор. Ляхавічы Драг. Коло школы ростэ сокор. Вавулічы Драг.*

СОКОРІТЫ незак. Сакатаць. *Вжэ так сокораць куры, будуць нысты яйця. Кустын Брэсц.*

СОКОРЫНА ж. Гл. сокор. *Сокорыны растуць вдовш гуліцы. Жычын Бяроз. Скількі гнёздув на сокорыні. Навасёлкі Кобр.*

СОКОТІТЫ, СОКОЦЕЦІ незак. 1. Сакатаць. *Сокотіты почала курыця. Матыкалы Брэсц. Куры почалі сокоцеці, трэба іці ў хлейчык дзівіціс, шо там е. Пясчанка Бяроз. 2. перан. Многа гаварыць. І сокотіт, і сокотіт тая дзейчына, не коб шо лепш зробіці. Шылін Бяроз. 3. Смяяцца. Во ёй расказвае, а вона сокотіт, аж заходзіца. Шылін Бяроз.*

СОЛОМНЯНКА, СОЛОМЯНКА ж. Сяннік. *Я з систрою спала на соломнянцы. Заверша Драг. Трэба было напхаты нову соломнянку, бо такая вжэ збылась. Кулякі Іван. Ложысь спаты на соломнянку. Гутава Драг. Я сходыла в клуню і напхала соломнянку. Крамно Драг.*

СОЛОМНЯНЫК м. Тое ж. *На соломняныку надто*

добрэ спаты. Моталь Іван. Ужэ давно ныхто ны спыць в нашой хаты на соломняныхах. Семяховічы Пін.

СОЛОНЦЫ мн. Гл. салёнікі. Гаречы солонцы стоелы на столі. Ляхавічы Драг. Повный саган солонцув наварыла. Ботава Пін. Солонцэ з росолом будэтэ есты? Валішча Пін. Поздымай солонцы да стовчы товканыцю. Шэбрын Брэсц.

СОЛОПЭЙ м. зневаж. Салапяка. Хлопэц добрі, алэ солонэй, рота нэ закрывае. Махро Іван. Роззяваты чолувек, чы солонэй. Шылін Бяроз.

СОЛЯНКА ж. 1. Сальніца. Солянка поўная солі. Велута Лун. 2. Вараная пасолёная бульба. Наша солянка смачная. Дабучын Пруж.

СОМЫЧ м. Бэлька. Вон сховав грошы за сомыч. Боркі Пін.

СОНОШНИК м. Сланечнік. У нас усе сеюць соношнікі. В. Малешава Стол.

СОНЧЫК м. Трава сон. Недалекоод нашого сыла ростут сончыкі. Лінова Пруж.

СОНЧЫКЫ мн. Насенне сланечніка. Насушы на зыму сончыкув. Ботава Пін.

СОНЮГА ж. пагард. Соня. Тыпэр шось і сонюга рано встала, чуть тилько святаты стало. Ляхавічы Драг.

СОНЯНЬКО н. ласк. Сонейка. Сонянько свеціць. Плеваха Івац.

СОПКАТЫ незак. Папіхаць кім-н. Ты ім бульш ны будыш сопкаты. Радзеж Малар.

СОПОНУТЫ зак. 1. Кінуцца. Сопонулы всі до хлопця, а він лэдьво дыхае. Кустын Брэсц. 2. Нечакана таўкануць, шыгнуць. Як сопонэ пуд ногы хлопчык, то я злякався. Сварынь Драг.

СОПУХА ж. Сажа. Тра чыстыты комына, бо ужэ богато сопухы. Жоўкіна Пін.

СОПЭЛЬ І м. Ерш. У гэтом мэсці одны сопле ловаюцца. Валішча Пін.

СОПЭЛЬ II м. Шуфля. Трэба было взяты сопля, ім ліпш накыдаты пысок. Бабровічы Івац.

СОРОВЯТКА ж. Сыроватка. Соревятку вэлыла в вэд-ро. Арэхава Малар.

СОС м. Шаша. На сосу стояла машына. Ляхаўцы Малар.

СОСУНЬКА ж. Мытнік. Пушла полоты какарузу, а там одна сосунька. Макраны Малар.

СОУҒАЛО *н. экспр.* Валацуга. *Соўгаеца гэтэ соўга-ло, оно мэшае.* Шылін Бяроз.

СОУЯК *м.* Падасінавік. *Вырос хорошы соўяк, а там шчэ.* Чарабасаву Лун.

СОХА *ж. устар.* 1. Саха. *Сохою вжэ ныхто ны орэ.* Шэбрын Брэсц. 2. Зямельны надзел. *Дві сохы — то був рыз.* Ляхавічы Драг.

СОШНЫК *м.* Жалезная частка сахі. *На тую соху набыты сошнык кованы.* Радзеж Малар.

СОЮЗКА *ж.* Рант у абутку. *Чоботы трэба обсоюзыты союзкою.* Шэбрын Брэсц.

СПАЙНЯТЫ *зак.* Злавіць. *Вэн мане не спайняў.* Велута Лун.

СПАЛАХТІТЫ *зак.* 1. Згарэць. *Дрова всі спалахтілы, а груба лэдь тэпла.* Хабавічы Кобр. 2. перан. *Закахацца.* *Спалахтів хлопэць, будэ жэнытыся.* Павіцце Кобр.

СПАЛЕНКА *ж.* Арэх з чорнай мякаццю ў сярэдзіне. *Много спаленок на орэшыне.* Бастынь Лун.

СПАМАГАЦЬ *незак.* Дапамагаць. *Матуля спамагае, шчэ до того родзіна добрая.* Мокрае Пруж.

СПАРАЗАТЫ *зак.* Моцна і нечакана ўдарыць. *Як спаражу ёго, то будэ сыдіты дома.* Матыкалы Брэсц. *Ідэ, бо зара спаражу.* Брашэвічы Драг.

СПАСНЫЙ *прым.* 1. Тоўсты. *Спасный мужык в тэбэ.* Корчыцы Кобр. 2. Непераборлівы ў ежы. *Спасна свіня гэта наша, добрэ, шо купілі тогды, нэ прогадалі, добра до еды, спокойна.* Шылін Бяроз.

СПЕРШКУ *присл.* Спачатку. *Спершку пайду ў школу, а потым дадому.* Востраў Ганц.

СПІВКА *ж.* Прамакатка. *У тэбэ кітрадь бэз співкэ.* Радастава Драг.

СПОГОНЛЫВЫЙ, СПОГОНЧЫВЫЙ *прым.* Злапаяматны. *Сусід такий спогонливый, гляды, оддячыть.* Рухча Стол. *Тобі некалі выкажэ, спогонить, вэн спогончывый.* Бастынь Лун.

СПОДНЕ *н.* Бялізна. *Надзень сподне, бо холодно на дварэ.* Мікашэвічы Лун. *Помэняй сподне, можэ начаваці дэ прыдэца.* Шылін Бяроз.

СПОДОВ'Е *н.* Ніжні слой сена, саломы ў стагу, скірдзе. *Сподов'е навить ны згныло, бо добрэ пудложылы.* Хаціслаў Малар.

СПОМЫЛОК *м.* Памылка. *Гэто був спомылок ёго.* Бастынь Лун.

СПОНІЦА ж. Спадніца. *Цепэр жэ свято, наложы новую споніцу.* Рамель Стол.

СПОРТЫТЫ зак. Сапсаваць. *І гэта ж трэба, ужэ пошчы дошывала і спортыла, трэба будэ знов пачынаць спачала.* Ляхаўцы Драг.

СПОТЫЧ прысл. Старчаком. *А там вэрэтэно спотыч стояло.* Радчыцк Стол.

СПРАВНО, СПРАЎНО прысл. Прыгожа, добра. *Справно робыць, хорошэ глянуты.* Корчыцы Кобр. *Вона была адзета вельмі спраўно.* Роўбіцк Пруж.

СПРАВЫТЫ зак. 1. Купіць, зрабіць. *Пальто собі справыла.* Брашэвічы Драг. 2. Знішчыць. *За місяць справыла тухлі.* Кустын Брэсц. 3. Замучыць. *Ёго справыла тая робота.* Вулька Сіманаўская Драг.

СПРЫНЖЫНІВКА, СПРЫНЖЫНІВКА ж. Культыватар. *Спрынжынівка застрагла в коліі.* Чарнаўчыцы Брэсц. *В колхоз прывызлы нову спрынжынівку.* Рыкавічы Жабін. *Старый пошов по спрынжынівку.* Гершоны Брэсц.

СПРЫШЧЫТЫ зак. Здранцвець, анямець. *Спрышчыло ногу, доўго сьдiла.* Крамно Драг.

СПТАШЫТЫ зак. экспр. Знішчыць, тайна забіць. *І хутілы вунь ёго спташыты, забыты.* Радзеж Малар.

СПУДЫТЫ зак. Спалохаць. *Ек мы ішлі по лісы, то мій брат гэтак спудыв неку пташку.* Ляхавічы Драг.

СПЎЛКА ж. Кампанія. *А ў спулцы ўсё лепш.* Востраў Ганц.

СПЎСКАСТЫЙ, СПЎСКОВАТЫЙ прым. Пакаты. *Той бэрог спускасты, так можна пудыйты до воды.* Гошава Драг. *Спусковаты бэрог порус травой.* Рухча Стол.

СПЎСКАСТО, СПУШЧАСТО прысл. Паката. *Спускасто на тому бэрэговы.* Кустын Брэсц. *Тут растуць кусты і троху спушчаasto.* Макраны Малар.

СПУСТ м. Фуганак. *Прынэсэ спуста, буду дошку ровняты.* Харсы Брэсц. *Він справлев дошкі спустом.* Сварынь Драг. *У доброго майстра добры спуст.* Церабяжоў Стол. *Ловко ходыв спуст у дiдовых руках.* Судзілавічы Бяроз.

СПЫТАТЫ зак. Пакаштаваць. *Возьмы ложку, спытай кашы, а то можэ забуласа пасолыты.* Выжлавічы Пін.

СПЫЦА ж. Стрэмка. *Нога напухла, бо в нозі сэдiла спыца.* 3-за спыцы нэ можна было ходыты. *Помалу, а то зажынэш спыцу в ногу.* Тышкавічы Іван.

ССМЫКА́ТЫ *незак.* Сцягваць. *Пынькы ссмыкаты́муть в громады.* Вулька Сіманаўская Драг.

ССЫПКА *ж.* Насыпка. *Ссыпкі ў капераціў прывезлі.* Востраў Ганц.

СТАВ *м.*, СТАВЫ *мн.* Кросны. *Батько зробив става.* Вавулічы Драг. Став — *то вирстат старынний.* В. Лес Драг. *Мы ўчора почалі ткаці на ставах.* Восаўцы Бяроз.

СТАВО́К *м.* Козлы. *Роспылуйтэ дрова на ставку.* Высокае Бяроз.

СТАГОВКА *ж.* Бочка. *Цэла стаговка гурків.* Арэхава Малар.

СТА́ЖКА, СТА́ЖКА *ж.* Сцежка. *Стажка мэ́нэ вэвэла до доро́гэ.* Арэхава Малар. *По стэжцы ходыть моць людэй.* Павіцце Кобр.

СТАМА́ЙЗА *ж.* Стамеска. *Стамайза сорвалася і ляснула коло мэ́нэ.* Цюхінічы Брэсц. *Уддав сусід вчора стамайзу.* Харсы Брэсц.

СТА́НІК *м.* Ніжняя вопратка без рукавоў, якуюносяць дзеці, жанчыны паверх кашулі. *Вэ́льмэ узкий станік.* Кустын Брэсц. *Тэ́плого станіка пошыла малому.* Адрыжын Іван.

СТАНО́К *м.* Папярочная планка ў граблях, у якую набіваюць зубы. *Поломавса станок в граблях.* *Трэба вбі́ті зуба в станок.* Азарычы Пін.

СТА́НЦА *ж.* Станцыя. *Пайду на станцу да паязда.* Заполле Лях.

СТАРОПО́ЛІЦА *ж.* Зямля, якая даўно апрацоўваецца. *Старополі́ца — удо́брэны́е поля, вечное, домашнее поле.* Рубель Стол. *Старополы́ца, шчо в́сёгда сіе́цца.* Лапацин Пін.

СТА́РУСТА *м.* Сват на вяселлі. *На вы́сіллі гла́вный дружок, а старуста ю́го замі́ститель.* Пажэжын Малар.

СТА́РШУ́Н *м.* Старэйшы сын. *Гэ́то тв́ій старшун?* Ляхавічы Драг.

СТА́РШЯ́К *м.* Тоўсты канец бервяна. *За старшы́а трэ́ба двом браты, бо одын ны здужае.* Сіманавічы Драг.

СТА́РЫК I *м.* Старыца. *У одном старыку воны нало́вылы много рыбы.* Дастоева Іван.

СТА́РЫК II *м.* Поўня. *За́рэ вжэ старык, трэ́ было пудрі́заты косу, як мо́лодык був, росла б лі́ш.* Судзілавічы Бяроз.

СТА́РЭ́ЦЬ *м.* Старац. *Старці́ ра́ній ходылы, просылы.* Сушытніца Малар.

СТАТОВЫННЕ *н.*, СТАТОВЫНЫ, СТАТЫВКЫ *мн.* Найпрасцейшы ткацкі станок, кросны. *Статовынне дід сам робыў. Міжлесе Бяроз. Ткалы колысь на статовынах. Спорава Бяроз. Тяшко ўнысты статывкы в хату. Папіна Драг. Баба взяла в мэнэ статывкы. Ляхаўцы Малар.*

СТАЮШКА *ж.* Дрывотня. Паскладай дровы ў стаюшку. Тартакі Бар.

СТЕПКА, СТО́БКА, СЦЕБКА *ж.* 1. Кладоўка. *Прынясі з ступкі бульбы. Андрыянаўка Пруж. Сході ў ступку, прынесі міску гуркой. Хойнікі Бяроз. Восё пойдзі ў стобку, наберы капусты. Люсіна Ганц. Вынысла сало в сцёбку? Гошава Драг. 2. Прыбудова да хаты. Летам дзеці спяць у сцёбцы. Парасляны Пруж.*

СТІН *м.* Тонкая ледзяная скарынка. *Зашэрхае вуда і робыцца стін, тонэйкый літ, такіый тонэйкы, шо курыцю ны здэржыць, як будэ йты пу сцёнувэ. Радастава Драг.*

СТОВПА́К, СТОЎПА́К, СТОВПА́Н *м.* Кветканоснае сцябло. *У нашый цыбулі вылыкы стовпакы. Бурмакі Драг. Пошла цыбуля в стовпакі. Хмелева Жабін. Вырос вэлікі стовпан шчовуха. Ляхаўцы Малар. Стовпаны на грядцы тырчаць. Лышчыцы Брэсц.*

СТОДО́Л *м.*, СТОДО́ЛА *ж.* Адрына. *В стодолах моляты. Олтуш Малар. В стодолу наложылы мніго жыта, довго трэба молатыты. Кустын Брэсц.*

СТОЇ́ТЫ *незак.* Каштаваць. *Мое пальто стоіть сто дваццять рублів. Ласінцы Драг.*

СТОЙ займ. 1. Гэты. *Стой чулувік вэльмо добры. Радастава Драг. 2. Той. Стой хлопец сыдыть у нас. Сварынь Драг.*

СТО́ЛКА, СТУ́ЛКА *ж.*, СТО́ЛОК *м.* Зэдлік. *Хай сядуць на столку. Бастынь Лун. Замахнулася стулкою, думае злякався. Варацэвічы Іван. В хаті стояв новыый столлок. Чарнаўчыцы Брэсц. Пусунь столака до стула. Сварынь Драг. Памянш. стóлчóк. Коло пэчы стояв столочок. Чарнаўчыцы Брэсц.*

СТО́ЛКІ *мн.* Козлы. *Товстые дрова рэзалі на столках. Першамайская Бяроз. Прынысы столкі дрова різаты. Кустын Брэсц.*

СТОЛНЫ́ЦЯ, СТОЛНЭ́ЦА *ж.* 1. Паверхня стала. *У хаты стояв хорошы стыл з вылікою столнэцыю. Заявлёўе Драг. 2. Шуфляда ў стане. Добрэ, шо ў столі е столныця, можна положыты ўсякый друб'язок. Судзілавічы Бяроз. 3. Дошка, на якой рэжуць гародніну, мяса. Столныця зломалася, зробі нову. Кустын Брэсц.*

СТОЛІК *м.* Шуфлядка. *Одсунь столыка, мо туды положила ниткы.* Заверша Драг.

СТОЛЭЦЬ, СТУЛЭЦЬ *м.* Гл. столка. *В хаты столэць і табурэтка.* Дружба Брэсц. *Прынысы стулэць з кухні.* Астрэмчава Брэсц.

СТОЛЯ *ж.* Столь. *Простая столя, а хорошэ в хаті.* Харомск Стол.

СТОНОВКІЙ *прым.* Непраточны. *Вода там стоновка давно.* Бастынь Лун.

СТОНОГА *ж.* Макрыца. *Я так боюся, як убачу стонугу.* Корчыцы Кобр. *Стоног мныго у кутковэ.* Дзмітравічы Кам.

СТОПНЯК, СТУПНЯК *м.* Кветканоснае сцябло. *Стопнякы позрываты на цыбулі нызабудь но.* Матыкалы Брэсц. *Ступнякэ на шчав'юху, на цыбулі.* Радастава Драг.

СТОПЭЦЬ *м.* Слупок. *Стопці в ганку тожэ дырывлены.* Ляхаўцы Малар.

СТОРОНА *ж.* Застаронак. *Вжэ повна сторона сноів.* Гершоны Брэсц. *Добрый господар, вжэ в ёго повна сторона сіна.* Стаўкі Бяроз.

СТОРЧАК *м.* Дрэва з абламанымі сукамі. *Такая лоўка яблынка була, а зараз одын сторчак остайся.* Судзілавічы Бяроз.

СТОЯК *м.* Вушак. *Стояк гэты заменілі, як хату перасыпалі.* Дзераўная Бяроз.

СТОЯН *м.* 1. Сухі колас у жыце. *Жыто нечого нэ уродзілос, стояноў много.* Шылін Бяроз. 2. Нязжаты колас. *Стояны осталіс на полі.* Шылін Бяроз.

СТРАБЫНА, СТРАМЫНА, СТРАМЭНА, СТРОМЫНА *ж.* Лесвіца. *Трэба поставыты страбыну да стоптаты сіно на вышкі.* Аўсямірава Стол. *Быры страмыну і лізь на стовба.* Карсынь Іван. *Прынэслы страмыну і поставылі еі до стыны.* Моталь Іван. *Зробэ нову страмэну.* Брашэвічы Драг. *Добрэ, шчо коля хаты стояла стромына, то залізлы на стрыху, ны далы вітру скінуты усю чырыпыцю.* Какорыца Драг.

СТРАМЕНКЫ, СТРАМЭНТЫ *мн.* Барвінак. *Вжэ цвытуть страменкы.* Лапацін Пін. *Страменты ідуць на вэнкы.* Там жа.

СТРАПНЭК *м.* Зрэбнае палатно нізкага гатунку. *Страпнэк — вуно нехорошэе полотно, ріткое.* Сварынь Драг.

СТРАХ *м.* Пудзіла. *В городаы страха поставылы, коб*

шворобы вышні ны обдзёбвалы. Вулька Сіманаўская Драг.

СТРАХОПҮД м. 1. Баязлівец. Гатой страхопуд усё-го боіцца. Брашэвічы Драг. Такого страхопуда свет нэ бачыў. Валішча Пін. От боюся іхаты в поїзду, ныколы ны іхала, гэтки я страхопуд. Выжлавічы Пін. 2. Пудзіла. Паставылы в городаы страхопуда, коб гороб'і ны дэвбалы грядкы. Матыкалы Брэсц. 3. перан. Незвычайна апра-нуты чалавек. Волоссе надэрла, штаны наложила, насто-ячий страхопуд. Кустын Брэсц.

СТРАХОЦЯ ж. экспр. Жях. Страхоця була і в лісэ сьдзітэ, ек нашэ сыло горіло. Субаты Драг.

СТРАШКО м. Гл. страхопуд. 1. Страшко твій баць-ко, боіцца ныччу ходэтэ. Сварынь Драг.

СТРІХА, СТРЭХА ж. 1. Страха. Стріху трэба вжэ ладыты. Матыкалы Брэсц. Вжэ нову трэба стрэху робыты або гонтамы чы жылізом крыты. Хомск Драг. 2. Лядзяш. Стріхы высять замэрзлы. Одломала стріху. Радзеж Ма-лар.

СТРОЇЦА незак. Апраанаца. Ідзі строіцца, а я побе-жу. Адвержычы Стол.

СТРОМА ж. Дах. Строму такую хорошу зробыв дятко. Адрыжын Іван.

СТРОМЛЯТЫ незак. Забіваць у зямлю. Тычыкі стромляють в зэмлю. Камянюкі Кам.

СТРОНЭ прыназ. Наконт, дзеля. Хочу у тыбэ спы-таты стронэ ёго. Корчыцы Кобр.

СТРОПЭЦ м. Укладка з дзесяці снапоў, мэндлік. От хорошего стропца Зося зложыла. Гальцы Стол. Де-вять снопів поставлять, а дэсетога на шепку, то будэ стропэц. Адрыжын Іван.

СТРОХНУТЫ зак. Зрабіцца трухлявым. Гэтой дыль зусім строх. Вулька Сіманаўская Драг.

СТРУБЫТЫ зак. экспр. Знішчыць. Вжэ чэрэвыкы струбыв? Кустын Брэсц.

СТРУГ м. Скобля. Стругом скублылы жэрдку. Гершоны Брэсц.

СТРУГА ж. 1. Мокрае месца, парослае хмызняком. І знов корова в стругу повернула. Першамайскі Стол. 2. Балюістая мясціна. Вчора паслы куровы за стругыю. Пажэжын Малар.

СТРУГАТЫ незак. Церці. Маты стружэ бульбу на вэчэру. Сварынь Драг.

СТРУЖЧЫК м. Чалавек, які апрацоўвае бяровенні.

Зыйшылыся старый стружчыкы, то порадыть. Макраны Малар.

СТРУЛЭЧНИКЪ м. Сланечнік. *Струлэчнікь начынае цвістэ. Радастава Драг.*

СТРУМКОВАТО прысл. Няроўна, вузлавата. *Напредэнэ струмковаго. Олтуш Малар.*

СТРУМКОВАТЫЙ, СТРУПОВАТЫЙ прым. Няроўны, вузлаваты. *Струмковатэ полотно, нэхорошэ, нэглядкэ. Олтуш Малар. Струповатый ручнык. Спорава Бяроз.*

СТРУМЭНТ м. Сталярскія прылады. *Добрыя столяр мае добрыя струмэнт. Хмелева Жабін. У кожнаго столяра е струмэнт. Шэбрын Брэсц.*

СТРУПОК м. Верх, вяршыня. *Ворон на лыпыны на самому струпковы сів. Вулька Сіманаўская Драг.*

СТРУЧНЫЙ прым. З мноствам ягад. *Агрэст того року быў стручний. Падкраічы Бяроз.*

СТРЫЖОВАТЫЙ прым. Роўны, гладкі. *Стрыжоватыя доскі добры, воны бэз суків. Шэбрын Брэсц.*

СТРЫЖЭНЫСТЫЙ прым. З тонкім слоём абалоні. *Колысь смулу ны тягнулы, ліс був стрыжэнысты. Пажэжын Малар.*

СТРЫЖЭНЬ м. Згустак гною ў скуле. *Хутко пройдэ чырак, стрыжэнь ужэ вылазіт. Шылін Бяроз. Да скулы, да стрыжня трыпутніка прыкласці трэба. Дзераўная Бар.*

СТРЫЛЁЦЬ м. Паляўнічы. *Стрылець тылькі стрыляе, астатне робят другі. Хмелева Жабін.*

СТРЫЛКЫ мн. Насенне сланечніка. *На базары шклянка стрылок дваццэт копейк. Дубраўкі Драг. Мы высушылы много стрылок. Заверша Драг.*

СТРЫПАЧ м. Мера валакна, дзве-тры жмені. *Дэсыть стрыпачів, то повысмо. Адрыжын Іван.*

СТРЫШАЛЬНЫК м. Край страхі, што навісае над сцяною. *Воны сховалыся од дошчу под стрышальнык. Ляхаўцы Малар.*

СТРЭНЧЫТЫ незак. Настойліва раіць. *Гэто ж сусідка так ёму стрэнчыла. Судзілавічы Бяроз. Стрэнчыла ёму пойці сёгонь, хай бы послухай. Шылін Бяроз.*

СТУБЛО н. Невялікі вадаём. *Коло нашого сыла е нывылыке стубло. Вулька Дастоеўская Іван. Стубло было такое глыбокэ, шо ціла носілныця хавалася. Бабровічы Івац.*

СТУГОНІТЫ незак. Грукатаць. *Нідэ далэко шлы боі, блыскало, прыложыш ухо до зэмлі, стугоньт. Да нэ стугоны ты так, дытя спыт! Каўбы Пін.*

СТУЖІТЫ зак. Трошкі зацвярдзець, падшэрхнуць.
Врано крохэ стужіло, можна прайты. Сварынь Драг.

СТУЗАТЫСЯ незак. Бегчы ад перапуду. Як то тыі
овэчкы, шо то стузаютця. Чоловік як налякаецця, кажуть,
шо стузався. Радзеж Малар.

СТУЛЮВАТЫ незак. Набліжаць адно да другога.
Стулюіш пэрода і спынку, шываеш. Сварынь Драг.

СТУЛЯНКА ж. устар. Пілотка. Хлопыць був у стулян-
цы. Пажэжын Малар.

СТУРЗАЦІ зак. Расскубці. Трэба воўну стурзаці,
бо почну ужэ прасці, хочу шкарпэткі выўязаці хлопцові.
Шылін Бяроз.

СТУС м. Яма для бульбы. Чуць ек у стус не ўваліўса.
Альгомель Стол. Два стусы картоплёў на зіму закопалі.
Цераблчы Стол. Мой чоловік вукопай стуса, шчоб заха-
ваць на зіму картоплі. В. Малешава Стол.

СТЫГНЯК м. Кумпях. Удзіж стыгняка гостюм. Да-
рапеевічы Малар.

СТЫДОТТЕ н. экспр. Сорам. Стыдоття наробыла на
всё сыло. Кустын Брэсц.

СТЫЙКА, СЦІЙКА ж. Прыстасаванне, у якое ста-
вяць малое дзіця. Дід зробыв стыйку малому. Заверша
Драг. Сцыйку постав на зэмлю, а то шчэ дытя впадэ.
Гальцы Стол. Памянш. с т ы е ч к а. Дытя стоіть у стыеч-
цы. Ляхаўцы Малар.

СТЫЛО н. Стойла. Загнала тэлушку на стыло. Ляхаў-
цы Малар.

СТЫПІРЬЕ, СТЫПЫРЬЕ, СТЫПЫРНЕ, СТЫ-
ПЭРЬЕ н. Пер'е цыбулі, часнаку. Быжы нарвы стыпір'я.
Дубіца Брэсц. Стыпыр'е было зылэнэ. Макраны Малар.
Наломаю стыпыр'ня цыбулі. Хмелева Жабін. Стыпэр'е
часныку мы ны імо. Ляхаўцы Малар.

СТЭ займ. Гл. сітэ. Стэ відро люмінювэ. Гаравіца
Драг. Стэ мні всё вдома е. Сварынь Драг. Стэ дэрэво я
пусадав. Радастава Драг.

СТЭБЭЛІНА, СТЭБЭЛЫНА ж. 1. Сцябло. Стэбэлі-
на тойста у лебэдзе, трэба вырэзваці ножом, ужэ нэ
проподем картоплі. Шылін Бяроз. Стэбэлына добра, а кар-
топэль ньякый. Судзілавічы Бяроз.

СТЭГНО, СЦЕГНО н. Гл. стыгняк. Смачнэ стэгно,
той розыйшлося хутко. Судзілавічы Бяроз. Сцегно за-
правіла, да у соль положила. Бастынь Лун.

СТЭЖАР, СТЭЖОР, СТЭЖЭР м. 1. Стажар'е. Шоб ны
стэжар, то зусім мышы солону поілы б. Махро Іван. Ох,

і вэлыкий стэжор. На его можна класты сорок копыц сіна. Гарадная Стол. 2. Жэрдка, вакол якой кладуць етог. Поставэлэ стэжэра сыно стоговатэ. Дзмітравічы Кам.

СТЭЛЬВАГА *ж.* Стальвага. Стэльвага чэпляецца до дышла. Хаціслаў Малар.

СТЭЛЫШЧЭ *н.* Месца, дзе сцелюць лён. Лён лыжыць на стэлышчы. Шэбрын Брэсц. Стэлышчэ — то сенокосы скосілі, лён сцелюць. Рубель Стол.

СТЭМП *м.* Прыбіральня. Сходзі до стэмпу, бо дорога вэліка. Рубель Стол.

СТЭНУТЫСА *зак.* Скалануцца. Проняло, аж стэнувса, а він хоч бы шчо. Каўбы Пін.

СУБАЧКІ *мн.* Званец (кветкі). В угуроды русцвылі субачкі. Камянюкі Кам.

СУБАЧЭНЯТКО *н.* ласк. Сабачаня. Коло субакі булы маленькы субачэнятка. Макраны Малар.

СУВАЛОК *м.* Скрутак палатна. Побілять і покачають сувалок і полотно готовое. Ляхавічы Драг. В мынэ шчэ е дэсыть сувалок полотна. Макраны Малар.

СУВОРОТЫ *мн.* Заварот. Як доходу до краю борозны, то сувороты. Гарадная Стол. Сувороты робы акуратно. Каўбы Пін.

СУВУЙКА *ж.* Гл. сувалок. Як у повуйцы, так як у сувуйцы. Здзітава І Бяроз.

СУВЯЗОК *м.* Звязка. Сувязок — то пувкупы, тріцэтэ повісом. Здзітава І Бяроз.

СУГЛЯДЫ *мн.* Агледзіны. Вчора булы сугляды у мэі сусідкі. Казловічы Брэсц.

СУДАЧКІ *мн.* Вузкі праход паміж будынкамі, адлегласць паміж хатамі. Праз гэтыя судачкі можна было прайсці толькі аднаму чалавеку. Галоўчыцы Пруж.

СУДАШАЦІ, СУДОШАТЫ *незак.* Сустракаць. Вона пошла судашаці мацеру. Сухопаль Пруж. Дэ ж мынэ маты частоваты будэ? Дэ ж мынэ маты судошаты будэ? Дубраўкі Драг. Вона ходыла судошаты сына. Высокае Бяроз.

СУДНЫК *м.* Шафа для посуду. Поставым суднык вунацькы там коло вокна. Церабяжоў Стол.

СУДОСЫТЫ, СУДОСЭТЭ *зак.* Сустрэць. Побыжы маму судосы з роботы. Корчыцы Кобр. Судусэтэ кугось там. Радастава Драг. Добрэ судошаты, судосэтэ можна, а провожаты тяжко. Судзілавічы Бяроз.

СУКАЛО *н.* Прыстасаванне для навівання нітак. Дэ ж будэ вэзаты сукало. Камароўка Брэсц.

СУКА́Ч м. Тое ж. *Сукач стоев на лавце.* Арэхава Малар.

СУКНЯ́ ж. Сукенка. *Мы кажэм сукня, а молодый скажутъ платте.* Ботава Пін. *Одзень гэту сукню.* Кароцічы Стол. *Хороша сукня в гэтой дейкі.* Велута Лун.

СУКРАК м. Вузел на нітцы. *Нытка вельмі перекрутылася, сукраков много.* Хваросна Пін.

СУКРУТ м. Тое ж. *Знов сукрут скрутився.* Орлавічы Драг.

СУКРУТКА ж. Тое ж. *Сукрутка можэ скрутытыся, ек мотаеш.* Адрыжын Іван.

СУСНЫ́НА ж. Сасна. *Суснына рустэть на пысковы.* Макраны Малар.

СУТКІ, СУТҚЫ мн. Гл. судачкі. *У нашой вёсцы суткі зусім малые.* Люсіна Ганц. *Суткі булы малыі, навод віз ны пруходыть.* Пажэжын Малар.

СУТУНІ́ТЫ незак. Змяркацца. *Ужэ сутуніе.* Ялач Драг. *Рано сутуніе вжэ.* Радастава Драг.

СУ́ФІТ, СУФЭ́Т м. Столь. *У комнаце накрасілі суфіт.* Навасёлкі Бар. *Суфэт був аж чорный од сажы.* Харсы Брэсц.

СУХАПА́РАМ прысл. Хутка. *Як ты так ходзіш сухапарам.* Навасады Бар.

СУХА́РЫК м. 1. Коржык. *У сухарыкі іец наб'юць богато і сметаніны нальецца.* Харомск Стол. 2. Сухі нараст па краях бохана. *Дай одломню сухарыка од хліба.* Спорава Бяроз.

СУХАРЭ́БРЫК м. экспр. Вельмі худы чалавек. *Унь пайшоў такі ж сухарэбрык.* Слабажаны Бар.

СУХІ́ прым. 1. Нішчымны. *Варым сухыі картоплі.* Ляхавічы Драг. 2. Не тлусты. *Сухое мясо.* Адрыжын Іван.

СУХО́ПАРКАМ, СУХО́ПАРКОМ прысл. Сухама. *Му-сьць, сухопаркам пырыбулы, покуль мама прыйхала.* Стаўкі Бяроз. *Жінка ёму сніданне ныколы ны варыть, сухопарком поісць і побіг на роботу.* Валішча Пін.

СУХО́ПЭРКА ж. Бульба, звараная з лупінамі. *Люблю есці сухопэрку з молодым гурком.* Лінова Пруж.

СУХО́ТА ж. Сухоты. *Каб на цебе сухота напала.* Велута Лун.

СУХО́ТНІК м. Бяссмертнік. *В горыды рослы сухотнікы.* Астрамечава Брэсц.

СУХО́ТНЫК м. Старасцень (лекавая трава). *Напылася сухотныку і удразу пуліпшало.* Макраны Малар.

СУХЫНЫ *мн.* Высокае сухое поле. *Шо там вродыцца, то ж сухыны.* Літоўск Драг.

СУЧКА *ж.* 1. Невялікія санкі. *Діты до самого вэчура спускалыся з горы на сучцы.* Моталь Іван. *Мы з сучкамы пошлы в ліс по дрова.* Карсынь Іван. 2. Падсанкі. *Як вэзуть дэрэво, то на сучці.* Здзітава І Бяроз. *Сучку прычэпіў до саней.* Велута Лун. *Прывяжы сучку до санок, будэм во-зэтэ ліс.* Дзмітравічы Кам. 3. перан. Від гальштука (бабачка). *Лёня сам зрабіў сучку до рубяхі.* Дабучын Пруж.

СУЧОК *м.* Вузел. *Завяжы міцно сучка.* Рагозна Брэсц.

СУШАЛЬНЯ *ж.* Сушыльня. *У сушальні сохнув лён.* Ляхаўцы Малар.

СУШЧЫК *м.* 1. Акрайчык. *З'іш сушчыка, у тэбэ здоро-вэ зубэ.* Павіцце Кобр. 2. Сухарык. *Сёні ў лаўку сушчы-коў прывезлі.* Любань Лун.

СУШЬ *ж.* Вашчына. *Ставлю в вабнык сушь для пры-манькі.* Радзеж Малар.

СХАВАНЬ *ж.* 1. Захаванне. *Отдам тобі грошы на сха-вань.* Корчыцы Кобр. 2. Месца, дзе хаваюць што-н. *Знай-шла дэ зробыты схавань.* Корчыцы Кобр.

СХВАНУТЫ *зак.* Схапіць. *Схванув чоловіка за руку.* Радзеж Малар.

СХЛЯБЛЫ *прым.* З апалымі бакамі (пра жывёлу). *Твоя корова вэльмі схляблая.* Гершоны Брэсц.

СХОЛОНУТЫ *зак.* Ахалодаць. *Вжэ суп зусім схоло-нув, а він сыдыць за кніжкою.* Кустын Брэсц.

СХРОН *м.* Сховішча. *В вуйну хувалыся уд бумбёж-кы в схрон.* Кавалікі Кам.

СХУНЯ *ж.* Палатняная торба для зерня, з якой се-ялі ўручную. *Со зрэбного полотна шылі схуні, з іх сеялі.* Бастынь Лун.

СЦЕЖАРОК *м.* Танцпляцоўка. *Усю ноч на том сце-жарку скакалі.* Цераблічы Стол.

СЦІБРЫТЫ, СЦІБРЫТЭ *зак.* груб. Украсці. *Гляды, коб діты нычого ны сцібрылы.* Кустын Брэсц. *Глядэ, шоб в тыба грошэ ны сцібрылэ.* Субаты Драг.

СЦІРКА *ж.*, **СЦІРОК** *м.* 1. Ручнік для посуду. *Пу-дай чысту сцірку.* Корчыцы Кобр. *Возьмы сцірок і вытры-ложкі.* Лоўча Лун. 2. Ануча. *Сцірком маці муе подлогу.* Давыд-Гарадок Стол.

СЦЮРТА *ж.* Сцірта. *Вы будзяце салому вазіць, а Костусь у сцюрту кідаць.* Падлаззе Лях.

СЦЯНКУВКА *ж.* Печка. *Трэба руспалыты сцянкувку.* Ваўкастavec Кам.

СЧОВГАТЫ, СЧОВГАТЭ *зак. неадабр.* 1. Стаптаць, счасась. *Счовгав вжэ чэрэвыкы.* Корчыцы Кобр. 2. Заптаць падлогу. *За дань счовгалэ пудлогу, траба знов мэтэ.* Субаты Драг.

СЫБА *часц.* Няўжо. *Сыба ты ныц ны чув?* Трудавая Иван.

СЫВАК *м.* Саматканая спадніца. *Тыпер ны ткут сывакы.* Аркадзія Брэсц.

СЫВЫ *прым.* Шэры. *В тэбэ е сыва вовна?* Хмелева Жабін.

СЫДЛЫСКО *н.* Сядзіба. *У Якова на сыдлыскowy добрэ ростэ сад.* Залессе Кобр.

СЫДУН *м.* Сорт бобу. *Біб на тычках — тычковы, а быс тычок — сыдун.* Камянюкі Кам.

СЫЛНО *присл.* Густа. *Сылно сніг ідэ, ны выйты.* Сушытніца Малар.

СЫЛНЫК *м.* Прыбудова для сена. *Зробыв сылныка, а він згорів.* Саха Драг.

СЫЛОМІТТЮ *присл.* Нахабна, надакучліва. *Сыломіттю лізэ в очы, хоч ты стуй, хоч падай. Дэ просьбою, дэ грозьбою, а дэ сыломіттю, а возъмэ, ны впустыть свого.* Каўбы Пін.

СЫЛЯГА *ж.* Тонкая лаза. *Однэі сылягы віз прывіз.* Гальцы Стол. *Дубці в мэнэ е, трэба шчэ сылягы нарізаты і можна плэсты коші.* Каўбы Пін.

СЫМНЁ *ж.* Сям'я. *Вэлыкая сымне наша.* Карсынь Иван.

СЫНОВЫЦЬ, СЫНОВЭЦЬ *м.* Пляменнік. *У госты до нас прыхав сыновыць.* Белін Драг. *Своіх хлопцув ныма; то сыновэць помагае дроў прывызты.* Судзілавічы Бяроз.

СЫРДАК *м.* Кош. *Брат прыніс з лісу повный сырдак грыбів.* Трудавая Иван.

СЫРОВАТНІК *м.* Суп на сыроватцы. *Сыроватнік бывала варылі, то кідаем крупу у сыроватку.* Харомск Стол.

СЫРОЇД *м.* Гатунак бобу. *На ранок наварэлы сыроїду.* Дружба Брэсц.

СЫРОЇЖ *м.* Сыраежка. *Прошов дошч, то будуть сыроїжы.* Зарэчка Драг.

СЫРОМІТЬ *присл.* Амаль дарма. *Зайшов якыйсь одур в голову, сыроміть оддала півня.* Пескі Кобр. *Задурылы голову, сыроміть добру вовну оддала.* Судзілавічы Бяроз.

СЫРПАНОК *м.* Белая хустка. *Дывчаткы жнут жыто в сырпанках.* Пяшкова Иван.

СЫСЬКА ж. Матачник. *Сыська вжэ вэлыка, гляды, коб нэ выйшла матка, а то будуть роітыся пчылы.* Ланская Малар.

СЫТА ж. 1. Вада з мёдам. *От чэцверга до суботы нічого не кушаюць, толькі тую сыту.* У цёпленькой водзе росколоцяць мёду і п'юць. Харомск Стол. 2. Страва з кавалачкаў хлеба, пакрышаных у салодкую ваду. *Сыта смачная, діты еі раній любылы, топіро то чоколад, то цукеркі.* Хмелева Жабін. 3. Страва з цёртага канаплянага семя. *Высушыла коноплі, потовкла, розвэла на воде, то зовэм сыта.* Варымо шэ гороховую сыту на помінкі. Бастынь Лун.

СЫТНЫК м. Чарот. *Муй батько накусыв хвуру сытныку.* Макраны Малар. *У нас на берозі мнуго сытныку.* Діты ёго рвуть і ідыть. Спорава Бяроз.

СЫТЫЙ прым. 1. Тлусты. *Як зварыш з добраго мяса, то сытый борщ, хоч стань на том борщучу.* Харомск Стол. 2. Адкормлены, тоўсты. *Сыты гэты чоловік, а був жэ худызны.* Матыкалы Брэсц.

СЫЧЫКІ мн. Смажаная бульба. *Добрыя цепер сычыкі, аж хрусцяць.* Любань Лун.

СЭКАЧ м. 1. Сякач. *Возьмы сэкача і посэчы коровам бураків.* Гальцы Стол. 2. Прылада капаць бульбу. *Сэкач буў тупы, ны ішоў у землю.* Баравікі Лун.

СЭЛЮХ, СЭЛЯХ м. Качар. *То качка, а то сэлюх.* Сварынь Драг. *Сэлях дэсь отстав, качкы коло хаты, а ёго ныма, коб машына ны забыла.* Барычэвічы Пін.

СЭРЦА, СЭРЦЭ н. Стрыжань. *Сэрца ў карандашы зламалася.* Дзераўная Бар. *Вырвалі моркву, а ея усэ сэрцэ потрухляло.* Хваросна Пін.

СЯВКОТІТЫ незак. Пішчаць. *Малыі гусынята сявкотят, гусыня сявкотыть.* Радзеж Малар.

СЯХОТІТЫ незак. 1. Бліскаць. *Дывыся, як шось сяхотыт.* Чвіркі Кам. 2. Блішчаць. *Брошка аж сяхотыть.* Кустын Брэсц.

СЯХОТНЯ ж. Маланка. *Цілу ныч сяхала сяхотня.* Чвіркі Кам.

С'ЯЧЫК м. устар. Брошка. *Вона прышпіліла на свою сукенку с'ячык.* Рубель Стол.

Т

ТАБАРЭЗІК *м.* Табурэтка. *Каля стола стоялі два табарэзікі. Мазуркі Лях.*

ТАБАРЭТКА, ТУБАРЭТКА *ж.* Тое ж. *Дзед зрабіў прыгожую табарэтку. Тартакі Бар. Пуломаную тубарэтку спалылы. Клейнікі Брэсц.*

ТАВАР, ТОВАР *м., зборн.* 1. Каровы. *Заўтра нам товар пасці. Цераблічы Стол. У нашум колхозі тэпэр добры товар годуецца. Церабяжоў Стол. На прыёмны пункт прывелі багата товару. Сямігосцічы Стол. Сэргій с Хвэдором пасвылы товар. Боркі Пін. У недзелю я пасціў товар. Чарабасавы Лун. Зара будзе цёпла да погонём товар пасьціць. Велута Лун. 2. Свойская жывёла наогул. Товар стаў на стойло, бо выпаў снег. Купаўцы Лун. А тавару ў мяне мала ў хлеме. Малахоўцы Бар.*

ТАКВЁЛЯ *прысл.* Столькі. *Сёння ён спаў таквеля як учора. Мазуркі Лях. Чакаць таквеля я не згодна. Навасёлкі Бар.*

ТАКМАН, ТАКМАНЬ *прысл.* Цяпер, нядаўна. *Такман я была в лавцы. Навасёлкі Пруж. Такмань ездзіў я дамоў. Скорцы Пруж.*

ТАКІВСЬКЫЙ *прым.* Найбольш зручны ў дадзены момант. *Ныма в мынэ такіўскаго ножыка. Вулька Сімануўская Драг.*

ТАЛЕЖ *м.* Талерка. *На столі стояв повный талеш картоплюв. Трудавая Іван.*

ТАЛІРОК *м.* Тое ж. *Я рузбыв талірок. Ваўкасталец Кам.*

ТАЛЁК *м.* Натоп. *Калі распісвалі маладых, то людзей цэлы талок сабраўсё. Слабажаны Бар.*

ТАЛЭПЎ *ж.* Месца, крыху прыкрытае снегам. *Вэсною місцямэ йіхав пэском, місцямэ талэпою. Арэхава Малар.*

ТАЛЁХАТЫ *незак.* Абгаворваць. *Цэлы дзень оно й знають, што языком талёхаты. Валішча Пін.*

ТАМАКА, ТАМЭКА *прысл.* Там. *Тамака было многа людзей. Зубелевічы Лях. Тамэка оно одна корова ходыла. Валішча Пін.*

ТАМАЧКА, ТАМЕЧКА *прысл.* Тое ж. *Тамачка ля лесу починаяцца канава. Дзяніскавічы Ганц. Тамечка за речкою вельмі хорошее месца. Навасёлкі Пруж.*

ТАМБУР *м.* Падстаўка для вядра каля калодзежа.

Вядро з вадой зайсёды стаяла на тамбуры, які зрабіў сам дзед. Квасевічы Івац.

ТАМДЗЯКА прысл. Гл. тамака. Тамдзяка стаяў парызанскі атрад. Квасевічы Івац.

ТАРАБАН м. Кош, сплечены з дранкі. Дзед назбіраў поўны тарабан грыбоў. Альшаны Стол.

ТАРАГНІЦЬ незак. экспр. Хутка гаварыць. Не тарагні гэтак. Велямічы Стол.

ТАРАДАЙКА ж. Кошык з сасновай дранкі. Цэлу тарадайку ягод набрала. Велямічы Стол.

ТАРАНДІТЫ незак. экспр. Балбатаць. А баба тая нэ кончае тарандіты: тарандыць і тарандыць. Радзеж Малар.

ТАРАНОЎКА, ТАРНОВКА, ТЭРНОВКА ж. Шарсцяная хустка ў кветкі. Трэба завязаць тараноўку ў цветы. Цераблічы Стол. І дзе воны достаюць такія тараноўкі? Альгомель Стол. Зав'язэ тарновку — вона тобі до твару. Ладараж Пін. Нывістка купыла білу тэрновку. Бярозавічы Пін.

ТАРГАНКА ж. Конная малатарня. Жыто молотять на тарганцы. Камянюкі Кам.

ТАРКОВАТІ незак. Церці на тарцы. Мам, ты будзеш тарковаті картоплю на тарцы? Сінкевічы Лун.

ТАРНЫЦЯ, ТЭРНЫЦА, ТЭРНЫЦЯ ж. Прылада для апрацоўкі лёну. Матруна тарла тарныцію лён. Перавысь Малар. У нас тэрныцою ужэ мало колы лён труць. Гальцы Стол. Лён абробляюць тэрныцею. Шэбрын Брэсц. На тэрныцы тэрлы, а трыпачкою трыпалы. Ладараж Пін.

ТАРПА ж. Торф. Тарпою слаўна паліць у печы. Плеваха Івац.

ТАРПАТЫН м., ТАРПАТЫНА ж. Шкіпінар. Гарэлкі з чаём ~~вы~~піў, спіну тарпатыном нацерлі, й кашэль прайшоў. Магілічы Івац. Дай я тобе ногі натру тарпатыною. Мазуркі Лях. Пах тарпатыны. Навасёлкі Бар.

ТАРПЕЛЬНЯ ж. Яма пасля торфу. Выкапалі тарпельню глыбокую. Навасады Бар.

ТАСЫНУТЫ зак. Пхнуць. Тасынуў ёго за руку. Вулька Сіманаўская Драг.

ТАТОВЫНА ж. Націнне. Татовыну на бураках трэба позрываты. Краі Івац.

ТАТУСЬ м. Хросны бацька. У нас добры татусь. Цераблічы Стол.

ТАХАТЫ незак. 1. Узбоўтваць. Крохі потахай цэбра, бо насподы будэ муля. Сіманавічы Драг. 2. Стукаць,

біцца. *Прыбіглы на пужар, сэрцэ тахае, кажыця, зара выскучыць.* Пажэжын Малар.

ТАШЧЫТЫ *незак.* Выбіраць бульбу рукамі. *Завтра будэм ташчыты картоплі.* Бездзеж Драг.

ТЁСКА, ТІСКА *ж.* Лучына. *Трэба тёскі наколоты.* Валішча Пін. *Дай гэту тіску, можа ёю грубу пудпалю.* Багданаўка Лун.

ТІК, ТОК *м.* Гліняная падлога. *Тік у хаты вымазаны жовтою глыною.* Ласкі Малар. *На току молоцілі горох.* Калоднае Стол.

ТІЛЬНАЯ *прым.* Цельная. *Твоя корова тільная.* Гершоны Брэсц.

ТКАЛЯ *ж.* Ткаля. *Тожэ мне ткаля знайшлася.* Валішча Пін.

ТКАНКА *ж.* Вытканая хустка. *Тканок тыпэр нэносяць.* Кустын Брэсц.

ТКАТЫ *незак.* Ткаць. *Дай мэні става кросна ткаты.* Сварынь Драг. *Ткаты половікі лёхко.* Валішча Пін.

ТКАТЫСА *незак.* Ткацца. *Як добрэ ўсё наладзяно, дак і ткатыса будэ добрэ.* Валішча Пін.

ТКАХА *ж.* Ткаля. *Ткаха Ганна выткала чорнэ сукно.* Ляхаўцы Малар.

ТКОЛЁ *часц.* Ка, тка. *Сходы-тколе ў магазін.* Боркі Бяроз. *Прынэсі-тколе дроў до грубы.* Валішча Пін.

ТЛА-ТЛЯНО *присл.* Вельмі мокра, сыра. *Дошч, роса і стало тла-тляно.* Падкраічы Бяроз.

ТЛУМАК *м.* Клунак. *У поньділок выйшла замуж, у вовторок набулась, у сырэду за тлумак дай додому подалась.* Карсынь Іван.

ТОБТОМО *мад. сл.* Напэўна. *Тобтомо, вэліка вода будзе цепэр.* Кароцічы Стол.

ТОВДІ, ТОВДЫ, ТОГДЁ *присл.* Тады. *Товді было ны так, ек зары.* Вавулічы Драг. *Товды мы повставалы рано.* Перавысь Малар. *Нэ было колі тогдэ разбіратыса.* Валішча Пін.

ТОВКАНЫЦЯ, ТОВКАНЭЦЯ, ТОЎКАНІЦА *ж.* Тоўчаная бульба. *Я зварыла товканыцю.* Пажэжын Малар. *Тыпер була смачна товканыця.* Сулічава Драг. *Товканыцю діты ілы з охвотыю.* Вавулічы Драг. *На столі стояв горшчок товканэці.* Туляцічы Іван. *Тоўканица вэлімі смачная з катлетами.* Панасавічы Бяроз.

ТОВКЁНЯ, ТОВКЭНЯ, ТОЎЧЭНЯ *ж.* Тое ж. *На вычэру маты подала товкеню.* Высокае Бяроз. *Мы седзелі за стёлом і елі товкеню.* Альшаны Стол. *Господыня*

поставыла на стул мыску товкэні. Белаазёрск Бяроз. На вычэру мы елі тоўчэню. Цераблічы Стол.

ТОВКТЫ, ТОЎКТЁ *незак.* Таўчы. І просо, і сім'я, і шо ны товкуть, вэс сюда товкты. Олтуш Малар. Тоўкачом тоўкте просо. Валішча Пін.

ТОВСТЫЛЮЗНЫЙ *прым.* Вельмі тоўсты, таўшчэзны. Така товстылюзна колода. Рухча Стол.

ТОВЧ *м.* Шалупінне з проса. З проса товч остаецця, колы обдырають. Радзеж Малар.

ТОВЧА, ТОЎЧА *ж.* Гл. товканыця. Тыпар мы варэлэ товчу. Завялёўе Драг. Товчэ вэльмэ смачна. Ласінцы Драг. Дзеці селі за стол есці тоўчу. Мікашэвічы Лун.

ТОК, ТУК *м.* 1. Тлушч. У магазіне ўсялякі ток есць. Любань Лун. 2. Тлушч са смажанага сала. Ток с сала постав на полыцю. Ляхавічы Драг. Він вмокав картоплі в тук. Пугачова Брэсц. Много було туку. Гута Брэсц.

ТОКМАЧІ, ТУКМАЧІ, ТУКМАЧЫ, ТУМАЧІ *мн.* Гл. товканыця. Токмачі булы тэплы. Бухавічы Кобр. Тэпэр матэ наварэла емачных тукмачів. Гаравіца Драг. Йіш тукмачі, пока горячы. Макраны Малар. Бульбу мнуть тухвачіком, дубавляють туда жіру і пулучаюцца тукмачы. Радастава Драг. Во, мо пойісэ, йекрыс і тумачі готавэ. Закозель Драг.

ТОЛОКА *ж.* Выган. Коров погналы на толоку. Знаменка Брэсц.

ТОЛОХАТЫ *незак. асудж.* Балбатаць, малоць языком. На гуліцы толохае языком. Падкраічы Бяроз.

ТОЛЫНА *ж.* Праталіна. Толына вжэ травой поросла. Радзеж Малар.

ТОП *ж.* Багна. Там такая топ, што нэ пройте, коровы провальваюцца. Валішча Пін.

ТОПІТЫ, ТОПЫТЫ *незак.* Паліць у печы. Пора ўжэ ў пэчэ топіты. Валішча Пін. Я вжэ топыла. Гершоны Брэсц.

ТОПОРЫСКО *н.* Тапарышча. Трэба насадыты сокеру на топорыско. Падкраічы Бяроз.

ТОРБА *ж.* 1. Сумка. Я тобі положила в торбу сало і хліб. Церабяжоў Стол. 2. Клінок для вырабу сыра. Прынэсі торбу, будэмо сыр робіты. Хваросна Пін.

ТОРЗУНУТЫ *зак.* Тузануць, таргануць. Торзунув ёго за рукав. Рухча Стол.

ТОРКАТЫ *незак.* Упікаць, дакараць, лаяць. Хай бы юй ужэ торкалы, а Івана ны чыпалы. Радзеж Малар.

ТОРОДЫНКА *ж.* Металічны хамуцік, якім замацоў-

ваецца перадок воза. *Суголовок і тородынкі з воза, тородынкамы суголовок до осе прыкрэпляецца.* Падкраічы Бяроз.

ТОРОЧКЫ *мн.* Завязкі ў навалачцы. *Так хутко торочки поодрывалыся, што трэба знов прышываты.* Мінянка Кобр.

ТОРОЧЫТЫ *незак.* Даказваць. *Всэ торочыла, што так добра зробыла.* Кустын Брэсц. *Хватыць торочыты аднэ і тэе.* Валішча Пін.

ТОРП *м.* Сцірта. *Людзі аж до поту робілі на торпе.* Мокрае Пруж.

ТРА, ТРЭ *мад.* Трэба. *Тра было йты тобі шчы вчора на тую работу.* Багданаўка Лун. *Трэ ісці ў магазін хлеба ўзяць.* Заліпенне Лях. *Кому трэ было, той дайно нашоў, чым города згораты.* Хваросна Пін.

ТРАВЛЯНЫЙ *прым.* Травяністы, з травой. *Травляноі соломы прывіз.* Рухча Стол.

ТРАПЁНЯЦ *м.* Неспакойны, хуткі ў дзеяннях чалавек. *Яны ў сям'і ўсе такія. Адзіны сыноч і той трапеняц.* Гарадзішча Бар.

ТРАПІЛА *н.* Трайня. *У гэтым возе новае трапіла.* Ласасіна Пруж.

ТРАПКАЧ, ТРЭПКАЧ *м.* Невялікі льняны ручнік. *На гвоздзіку вісыв трапкач.* Семяховічы Пін. *Узяла трэпкача стола вытэрты.* Валішча Пін.

ТРАПЛО, ТРЭПЛО, ТРЭПАЛО *н.* Трапло. *Трапло хутка мільгала ў руках жанчыны.* Калоднае Стол. *Трэпло было новэе, оно што зробляне.* Валішча Пін. *Трэпалом лён трэплюць.* Хваросна Пін.

ТРАПУНОК *м.* Нечаканы выпадак. *Шо в тыбэ за трапунок?* Сіманавічы Драг.

ТРАПЯТУХА I *ж.* Варэнік з бульбы, начынены мясам. *Мама прыгатавала трапятухі.* Дзяніскавічы Ганц.

ТРАПЯТУХА II *ж.* Рухавая жанчына. *Чаго ты, трапятуха, спяшаеш? Каб усё акуратненька, памаленьку, то больша польза була б.* Востраў Ганц.

ТРАПЯЦІНА *ж.* Шкіпінар. *Трапяціною помажу.* Вялікая Гаць Івац.

ТРАСЫЛЭВЫНА *ж.* Дрыгва. *Корова ўлезла ў трасылэвыну.* Навасёлкі Кам.

ТРАХОТУНКА *ж.* Матацыкл. *Брат купыв собі трахотунку.* Пугачова Брэсц.

ТРАЧ *м.* Чалавек, які распілоўвае дрэвы. *Мы наймалы трачув трачоваты ліс.* Казловічы Брэсц.

ТРАЧКУВАТЫ, ТРАЧУВАТЫ *незак.* Распілоўваць бярвяно ўздоўж. *Сусіт просыць пумугчы юму трачкуваты ліс.* Дубіца Брэсц. *Завтра будым трачуваты гэту кулодку.* Ваўкасталец Кам.

ТРАЧЫНА *ж.* Пілавінне. *На лесопілцы купамы лыжала трачына.* Пугачова Брэсц.

ТРЫБЎХ *м.* 1. Страўнік. *У коровы заболів трыбух.* Гершоны Брэсц. 2. Вантробы. *У мынэ в жывоці пырывырнулыся ўсі трыбухы.* Ляхавічы Драг. 3. Сальцісон. *Прыходзь до нас трыбуха есты.* Валішча Пін.

ТРЫБУХАТЫЙ *прым.* З вялікім чэравам. *Такая корова трыбухатая.* Гершоны Брэсц.

ТРІСКА *ж.* Трэска. *Трыска лежала на дарозі.* Сушытніца Малар.

ТРІСТКА *ж.* Трысцінка. *У бэрду полomalось дві трісткы.* Ляхаўцы Малар.

ТРІЦІК *м.* Частка самапрадкі: маленькае кола побач са шпуляй. *Шпуля закручуецця тріціком.* Олтуш Малар.

ТРОЙНЯ *ж.* Трайня. *Тройня звязвае воза.* Харомск Стол.

ТРОЙЧАКЫ *мн.* Вілы для сена. *Чы взяв тройчака на сіно?* Макраны Малар.

ТРОМКАТЫ *незак.* Брынкаць. *На гітары коло хаты вчором тромкае і тромкае.* Пэрэстань тромкаты. Корчыцы Кобр.

ТРОНОЖКА *ж.* Самаробная скавародка на ножках. *У троножцы пэчэш сало, яйца.* Падкрайчы Бяроз.

ТРОНУТЫСА *зак.* Сапсавацца, растаць (пра зімовую дарогу). *Сонэйко крохі прыгрэло ўжэ, бач, трэба хутней сено прывесте, бо дарога тронутыса можа — нычым тогдэ нэ доедэш.* Валішча Пін.

ТРОП *м.* След. *Пошлі з самого ранку по грыбы, думалі, пэршые будэм, аж бач — нечы троп ужэ е, нехто до нас пошоў.* Валішча Пін.

ТРОПНУЦЬ *зак.* Ударыць, стукнуць. *Будзяш круціцца за сталом — тропну ложкаю па лобі.* Сасновы Бор Івац.

ТРОСЛІВЫ *прым.* Дрыгвяністы, гразкі. *Гнуткое, трослівое, гразное болото, нэ можна ходыты по ём, нэ можна ступыты.* Горск Бяроз.

ТРОСТЫНА I *ж.* Гл. трістка. *Бэрдо новэ, а тростына полomalась.* Папіна Драг.

ТРОСТЫНА II *ж.* Буйное жыта. Радзеж Малар.

ТРОХРОШКІ *мн.* Гл. тройчаки. *Трохрошкі* — до сіна вылкі дэрэвяны. Радзеж Малар.

ТРОШЧЫТЫ *незак.* 1. Разбураць, ламаць. *Трактором плота почаў трошчыты, ездыты нэ ўмее, а сеў.* Валішча Пін. 2. Рваць. *Улез вэчором у садок і давай трошчыты яблыка.* Валішча Пін. 3. Прагна, хутка есці. *Сеў і почаў трошчыты ўсэ, шчо на стол поставілі.* Валішча Пін.

ТРУБЭ *мн.* Вотруб'е. *Ек мэлэш на вальцэ, на пэтэль муку, утходять трубэ.* Радастава Драг.

ТРУДОВІК *м.* Працаўнік. *То ж трудовік, завшэ за роботою.* Мачуль Стол.

ТРУСКАВКІ, ТРУСКАВКЫ *мн.* Клубніцы. *Сітым літом хутка пуспілы трускавкі.* Клейнікі Брэсц. *Уже поспілы трускавки.* Закозель Драг. *Варэнне з трускавок вэльмі смачнэ.* Гальцы Стол., Боркі Пін. *Сусідка поіхала продаваты трускавки на базар.* Гошава Драг. *На градзе много трускавак.* Гошчава Івац.

ТРУСКАТЫЙ *прым.* Кусцісты (пра лён). *З вэлыколёну то мэніш сэмэна, бо вун нэ такіый трускатый.* Радзеж Малар.

ТРУСЫНЯТКО *н.* Трусяня. *Трусынятко любыть грітыся на сонцы.* Шэбрын Брэсц.

ТРУСЫТЫСА *незак.* Дрыжаць. *Вун трусыцца от холоду.* Відзібар Стол.

ТРУСЬ *м.* Трус. *Трусь сыдів у клеццы.* Людвінова Драг.

•ТРУТНЫХА *ж.* Трутнёўка. *Трутныха разводьць трутны.* Макраны Малар.

ТРУТОВКА *ж.* Тое ж. • *Як мы забылы матку і доўго нэ пітсаджуем, пчолы самы с сэбэ робляць трутовку.* Справа Бяроз.

ТРУХМАЛ *м.* Крухмал. *Трухмалом трухмалыты у ночовках марлю.* Ляхаўцы Малар.

ТРЫБ *м.*, ТРЭБА *ж.* Прасека, прагал. *На трыбу ставылы мэтры.* Камянец. *Просыклы новыый трыб.* Каменка Кобр. *Пуд проводамы вырубваюць трэбу.* Хрыса Бяроз.

ТРЫВІНКА *ж.* Братавая. *Трывінкі пошлы копаты картоплі.* Рыкавічы Жабін.

ТРЫВУШЧЫЙ *прым.* Вынослівы. *Тривушчыый чоловік, такое горэ, а він тількі счорнів.* Кустын Брэсц. *Кіт самыый тривушчыый.* Гершоны Брэсц.

ТРЫКА *ж.* Драўляная лаўка. *Бацько зробіў трыка.* Шэйпічы Пруж.

ТРЫМ *м.* Падоўжная бэлька, якая падтрымлівае па-
парочныя. *Трым будэ добрэ дэржэтэ.* Павішце Кобр.

ТРЫПАЧКА, ТРЭПАЧКА, ТРЭПАШКА *ж.* Гл.
траплю. *Трыпала лён дай трыпачку поламала.* Выжлавічы
Пін. *Колысь трыпачкамы трыпалы.* Карсынь Іван. *Трэ-
пачка така як ныж.* Макраны Малар. *Лён трэпалы трэ-
пашкамы.* Боркі Бяроз.

ТРЫПУГА *ж.* Мянташка. *Трыпугою гострыт косу на
місці.* Радзеж Малар.

ТРИСТЁ *н.* Трысцінка. *Пулумылось трыстё в кроснах.*
Камароўка Брэсц.

ТРИСЦЕНІК *м.* Трысцен. *Сем'я велікая, трысценік
трыба ставіці.* Вялікая Гаць Івац.

ТРИТЯЧКА *ж.* Цёлка на трэцім годзе. *Твоя трытяч-
ка коровы колыть.* Гершоны Брэсц.

ТРИЦЭПНАЕ *прым.* Тканое льняное палатно. *У яго
быў чорны трыцэпны касцюм.* Квасевічы Івац.

ТРЕМІЦЬ *незак.* Балбатаць, гаварыць пустое. *Шо ты
там трэміш?* Плехавя Івац.

ТРЕНТІ *мн.* Рваная вопратка. *Трэба вжэ скынута
своі трэнті.* Маціевічы Жабін.

ТРЕПАЛЬНЫЦА *ж.* 1. Драўляная падстаўка для тра-
пання лёну. *Прынёс трэпальныцу, думае лён трэпаты.*
Валішча Пін. 2. Жанчына, якая трэпле лён. *Трэпальныца
памагае трэпаты лён.* Валішча Пін.

ТРЕПАННЕ *н.* Трапанне. *После трэпання лён чэшуть.*
Лукава Малар.

ТРЕПАТЫ *незак.* Трапаць. *Лён трэпаты.* Валішча
Пін.

ТРЕПКАЧ *м.* Ануча. *Возьмы трэпкача да помый под-
логу.* Валішча Пін.

ТРЕПУГАТЫ *незак.* Мянціць. *Трэба добрэ трэпугаты
косу, щоб косыла.* Ляхаўцы Малар.

ТРЕПЫ *мн.* 1. Тапачкі на драўлянай аснове. *У трэ-
пах цяжка хадзіць.* Заліпенне Лях. *Дід ходыць у трэпах.*
Вулька Пін. 2. Шлёпанцы. *Зараз модна хадзіць у трэ-
пах.* Казлы Пруж.

ТРЕПЫСНІ *мн.* Лахманы. *На ёму вісылы одны трэ-
пысні.* Кулякі Іван.

ТУВАРЫШКА *ж.* Сяброўка. *У мынэ хурошая тува-
рышка.* Пелішча Кам.

ТУДЭМА *прysl.* Там. *Тудэма не хадзі, то ўлезеш у
грась.* Зубелевічы Лях.

ТУЗАТЫ, ТУРЗАТЫ *незак.* 1. Рытмічна торгоць, пра-

нізваць. *Палец так тузае, нарывае.* Кустын Брэсц. *Нога напухла й турзае.* Валішча Пін. 2. *Тузаць каго-н.* *Вон зачэ-піў ёго взроўкою і давай турзаты.* Валішча Пін. 3. *Рас-цягваць што-н.* *Турзаты воўну.* Валішча Пін.

ТУКАРНЯ ж. Частка будынка, куды складваюць ста-лярскія прылады. *Вжэ в тукарню шо й носа ны вопхнэш, скрызь тымы жылізякамы позавалявав.* Харсы Брэсц.

ТУЛІ мн. Цюль. *Тулі навесілі на вокны.* Навасёлкі Бар.

ТУЛІКА ж. Частка самапрадкі — кавалачак скуры з дзіркай, праз якую праходзіць нітка. *І там туліка е, шо ныткі йдуть.* Олтуш Малар.

ТУМАНЬ ж. Туман. *Тумань такая густа.* Рухча Стол.

ТУПО прысл. Вельмі павольна. *От тупо воны йшлы.* Вулька Сіманаўская Драг.

ТУРКАТЫ незак. Турбаваць, дамагацца. *Туркай хлопця, хай ідэ.* Вулька Сіманаўская Драг.

ТУРНУТЫ зак. Прагнаць. *Турнуты трэба такога ко-сара, оно траву портыць.* Валішча Пін.

ТУРЫТЫ незак. Гнаць. *Хутко турыты гусі, коровы, конь.* *Туры свого малого додому, хай спіць.* Валішча Пін.

ТУТАКА, ТУТЫКА прысл. Тут. *Тутыка болото, нэ ходы.* Рэчкі Івац. *Вось тутака некалі панскі двор быў.* Слабажаны Бар. *Тутыка рос ліс.* Хабы Брэсц.

ТУТАЧКА, ТУТЫЧКА, ТУТЭЧКА прысл. Тое ж. *Тутач-ка недалёка жыла яго родная сястра.* Дзяніскавічы Ганц. *Тутычка була хата муго діда.* Гаравіца Драг. *Куды гэта дзейся Лявон? — А ён тутэчка.* Арабнікі Пруж.

ТУТЭНЬКІ прысл. Тое ж. *Тутэнькі ныкого нэ було.* Моталь Іван.

ТУЧНЫЙ прым. Тлусты. *Тяжко юму йты, бо тучный вэльмэ.* Шышова Кам.

ТУЧЫЛО н. Тачыла. *Нож на тучыло погустрыв.* Гер-шоны Брэсц.

ТУШОЌІКІ, ТУШОЌЦЫ мн. Тушаная бульба. *А на сёння тушонікі будуць.* Доўгае Івац. *Цепэр мама такіх смачных тушонцоў наварыла, што мы аж пальчыкі облі-зали.* Рубель Стол. *Елі тушонцы с капустою.* Валішча Пін.

ТЫБЭЛЬ, ТЭБЫЛЬ I м. Вялікі свярдзёлак. *Купыв два тыблі.* Навасёлкі Кобр. *Возьмы тэбыль, іды додому.* Шэбрын Брэсц.

ТЫБЭЛЬ, ТЭБЫЛЬ II м. Клін. *Майстор зробыв дэ-рэвляный тыбэль.* Ляхаўцы Малар. *Хучый затышытэ тэб-ля.* Харсы Брэсц.

ТЫГЭЛІК, ТЫДЁЛЕК *м.* Тыгель. *Постав тыгэлік на прыпэк.* Камянюкі Кам. *У тыдэльку жарылось сало.* Ваўкастavec Кам. *Памянш. тыгелічок.* *Пах сала, шо жарылось в тыгелічковы, був чуты аж на дворі.* Смолін Брэсц.

ТЫЖДЭНЬ, ТЭЖДЫНЬ *м.* Тыдзень. *Другы тыждэнь садымо картоплі.* Дружба Брэсц. *Прэдымо додому чырыз тэждынь.* Брашэвічы Драг.

ТЫКАВКА *ж.* Верашчака. *Там зробляна тыкавка, возьмы поіш.* Ляхаўцы Малар.

ТЫЛУШКА, ТЭЛУШКА *ж.* 1. Карова. *Вчора тылушка вродыла тыле.* Ланская Малар. *Тэлушка с пэршым тэле-том.* Ляхаўцы Малар. *Тэлушке выганеюць на пашу рано.* Радастава Драг. 2. Цяля. *Нашу тэлушку зваты Маліна.* Гаравіца Драг. *Тэлушка цэлы дэнь стояла ў хлеве.* Валішча Пін.

ТЫЛЯ *н.* Цяля. *Твое тыля в мое жыто бегае.* Гершоны Брэсц.

ТЫНОТЫ *мн.* Цянёты. *Ну і попала я ў тыноты.* Карсынь Іван.

ТЫПАР, ТЫПЭР, ТЫПЭРА, ТЭПЭР *прысл.* Цяпер, сёння. *Тыпар на дворі тыпло.* Брашэвічы Драг. *Тыпэр будэ высілле в нас.* Сулічава Драг. *Тыпэр добра погода.* Дастоева Іван. *Тыпэра дома матэры нэ будэ.* Адвержычы Стол. *Тэпэр трэба ўсэ зробіты.* Валішча Пін.

ТЫПЭРЫЧКА, ТЫПІРЫЧКО *прысл.* Тое ж. *Тыпэрычка діты пойшлы на экскурсію.* Пяшкова Іван. *Тыпірычко вітэ ны найдытэ бабів старэх.* Дружба Брэсц.

ТЫПСТЫ *незак.* 1. Моцна трэсці. *Тыпэ мынэ за плэчы.* Вулька Сіманаўская Драг. 2. Шукаць. *От дэ вона, а я йійі тыпу, шукаю.* Сіманавічы Драг.

ТЫПЭЦЬ *м.* Сівец. *Тыпэць пуріс, куся ныек ёго ны бырэ.* Сварынь Драг.

ТЫРНУТЫ, ТЭРНУТЫ *зак.* Церануць. *Тырнув рукою по столу, а там мокро.* Кустын Брэсц. *Тэрнуты запалком об сцірку.* Валішча Пін.

ТЫРПУГА, ТЭРПУХА *ж.* Мянташка. *Батько взев тырпугу і пуйшов кусыты.* Яміца Малар. *Батько гострэв тэрпухою косу.* Перавысь Малар.

ТЫРПУЖЫТЫ *незак.* Мянциць. *Рано батько тырпу-жыть косу.* Радзеж Малар.

ТЫРТУН *м.*, ТЯРТУХА *ж.* Бульбяная бабка. *Маты пычэ тыртуна.* Дубіца Брэсц. *Тяртуха смачная получыла-са.* Адрыжын Іван.

ТЫРТУШКА ж. Цёрка. Положы на місцэ тыртушку. Рыкавічы Жабін. На полыці е місце 'для тыртушкы. Ага-роднікі Қобр.

ТЫРУЮ н., ТЫРУЯ ж. Пілавінне. Коло цыркуляркы лыжало свіжэ тырую. Трудавая Іван. Тыруя получаіцьця пры різанні дэрыва. Закляценне Драг.

ТЫСЕЧНИК м. Лекавая расліна. Тысечнік — лечая трава. Шэбрың Брэсц.

ТЫСЯЧЭНЫШКА ж. Сараканожка. Нывжэ в тыся-чэнышкы столько много ныг. Ляхавічы Драг.

ТЫТІН, ТЫТІНЬ м. Тытунь. Він скурэв пачок тыті-ну. Қорчыцы Қобр. А тут ростэ тытін. Гершоны Брэсц. Ты-тінъ вырос на городы. Ляхавічы Драг.

ТЫТЫРУЎК м. Цецярук. Батько на охоты забыв тыты-рука. Людвінова Драг.

ТЫЦАТІ незак. Шукаць. Тыцала ў прыпечку, кэб якого запалка найті. Сакалоўка Пін.

ТЪМЁНЫ прым. Бардовы. Я пушела тьменэ плате. Радастава Драг.

ТЭБЛЕВАТЫ незак. Свідраваць. Я дэрэвыну тэб-лёвав тэбэлем. Падкраічы Бяроз.

ТЭЖ прysl. Таксама. Я, як і мой брат, тэж люблю іграць на гармоні. Галоўчыцы Пруж.

ТЭЙГАНІ мн. Пельмені. Ба, добрые ўдаліса тэйгані. Любань Лун.

ТЭНУТЫ зак. Зрушыцца з месца. Автобус тэнув. Саха Драг.

ТЭРПЁТЫ незак. Цяпець. Так боліть, шчо нельга й тэрпеты, а тэрпеты мусіш. Валішча Пін.

ТЭРПНУТЫ незак. Нямець. Рука почала тэрпнуты. Кустын Брэсц.

ТЭРТКА ж. Цёрка. Тэрткою натэрти картоплёў. Валішча Пін.

ТЭРТЫ незак. Церці, мяць. Як лён добрэ вылежыцца, до ёго можна тэрти. Валішча Пін. Як стане мнeкій, ужэ можна тэрти, трэмо в тэрныці. Олтуш Малар. Картоплі тэрти на бабку чы на млінцы? Справа Бяроз.

ТЭТЭРА ж. Вясельны гасцінец. Памянш. тэтэ-ронька. Вэрнітэса по тэтэроньку, прыданочкам на вэ-чэроньку. Гальцы Стол.

ТЭЧКА ж. 1. Гаспадарчая сумка. Возьмы тэчку і сходы в магазін по хліб. Здзітава І Бяроз. Тэчка с хлібом стоіть на лавцы. Дзеткавічы Драг. 2. Школьная сумка. Як я йшла в пэршый клас, то мні купылы хорошу тэчку.

Мінянка Кобр. *Кнышкы булы зложаны в тэчку. Хмелішча Малар. Тэчка с кнышкамы була важкая. Бярозавічы Пін. Діты з тэчкамы ідуць у школу. Юнішчы Стол.*

ТЯГЛІЙ м. Працавіты чалавек. *Ныздарма мынэ тягліём зовуць. Оно знаю тягну, а іншыі адпочывають. Моладава Іван.*

ТЯЖ ж. Два вярочныя кольца або вяроўка на ярме, на канцы якой мацуецца канец дышла. *Яром з тяжэю, бэз тяжэі. Наплетена тяж. Альманы Стол.*

У

УБКЌСОК м. Месца, дзе выкасілі траву. *Устався уб-косок с краю. Гершоны Брэсц.*

УБЛЌВЛІВАТЫ незак. Вылоўліваць. *Пучалы уб-ловліваць дычыну. Казловічы Брэсц.*

УБЛЫСЫТЫ зак. Зняць кару. *Дружба Брэсц.*

УБУРІГ, УБУРЫГ м. Абарог. *Всё плачэ, шчо сіна ным, а вжэ убуріг повный. Харсы Брэсц. Пут убурыгом лыжело сіно. Дубіца Брэсц. Батько с сыном складають сіно в убурыг. Камянюкі Кам.*

УБЦЭНЬГІ, УБЦЭНЬКЫ мн. Абцугі. *Убцэньгі і гвозді лыжалы на полкі. Клейнікі Брэсц. Гвозді выймають убцэнькамы. Пугачова Брэсц. Вытягае гвоздя убцэнькамы. Дружба Брэсц.*

УВОБГАТЫ зак. Шчыльна скласці, уціснуць. *Усё у чумайдан увобгала. Корчыцы Кобр.*

УВЫВІЧ м. Палатно, якое дораць навароджанаму. *Кума накрыла дытя увывічом. Казловічы Брэсц.*

УВЭРЭДА ж. Стомленасць, зморанасць. *Од важкой работы у моі бабы була увэрэда: права рука вельмы боліла. Багданаўка Лун.*

УГЁ прысл. Ужо. *Уге змеркалосо. Сінкевічы Лун. Уге всё гатова. Пузічы Лун.*

УГНОЯТЫ незак. Угнойваць. *Як шо полэ добрэ угно-яты, то вродыть хорошэ. Забалацце Малар.*

УГНЫРЫТЫСЯ, УГНЭРЫТЫСЯ зак. неадабр. *Задумацца, засяродзіцца, апусціць галаву ў задуменні. Шо ты йдаш, голову угнэрыўшэ, ныкого кругом ны бачыш. Аляксеевічы Драг. Угнырывся в тую кнігу і ны чье. Кустын Брэсц.*

УГРАЗЫТЫ, УГРАЗЭТЭ, УГРОЗЫТЫ зак. Разве-радзіць (рану). *Як угразыла рану, то думала, шо кончу-*

ся — *гэтак боліло. Старыя Пескі Бяроз. Знов угразэв буляччу ногу, тыпэр доўго булітэ будэ. Шышова Кам. Глэды оно, коб раны нэ ўгрозыты. Валішча Пін.*

УГУРТАТЫ *незак. Абганяць. Мы пушлы угуртаты картоплы. Макраны Малар.*

УДАВАТЫСЯ *зак. Здавацца. Мне удалося, шчо нехто стоіть на дарозі. Пясчанка Бяроз.*

УДАЎШКІ *прысл. Уздоўж. Поле цягнулася ўдайшкі лесу. Агарэвічы Ганц.*

УДОГОН *прысл. Наўздагон. Доўго бег удогон за каровою, а завэрнуты так і нэ завэрнуў назад. Валішча Пін.*

УДОПШЧЫНА *ж. Урадлівае поле. У нас нэўдопшчыны більш было, чым удопшчыны. Лапацін Пін.*

УДУШЫТЫСА *зак. Спацець. Пробегла і вся удушылася. Вулька II Лун.*

УДЫНАК *м. Адзінае дзіця ў сям'і. Удынак захворів. Макраны Малар.*

УДЗЭМОК *м. Корань. Трэба сее дэрво вырваты з удзэмком. Ваўкаставец Кам.*

УЖМЫНЫТЫ *зак. Навярэдзіць. Ужмыныла руку, як жала. Гершоны Брэсц.*

УЖОВКА *ж. Рамень, якім злучаюцца дзве асноўныя часткі цэпа. Цэп звязаны ужовкой. Здзітава I Бяроз. Вэльмэ уская ужовка, біак ны удэржыть. Дзмітравічы Кам.*

УЖЫШЧЭ *н. Моцная тоўстая вяроўка. Я закінула ужышчэ на рубля і помогла втягнуты сіно на возовы. Залессе Кобр. Возьмы в хліві на дровах ужышчэ. Корчыцы Кобр. Привяжы ўжышчэм, то ўжэ ны одорвэцца. Маціевічы Жабін. Ужышчэм прыцягнулі воз сена. Осаўцы Бяроз.*

УЗВАР *м. Кампот. Прышовшы додому, мы напіліса цёплого ўзвару. Альшаны Стол.*

УЗДЭР *м. Частка снапа ніжэй перавясла (да зрэзу). Уздэр — то ныз снопа. Падкраічы Бяроз.*

УЗНЁТОК *м. Ступня. Узнёток боліт, нога опухла, шо ступаті нельга. Сакалоўка Пін.*

УЗРЫЦЬ *зак. Убачыць. Стары чоловек здзівівса, полі ўзрыў новую машыну, схававса ў хату. Вялікая Гаць Івац.*

УКОЎТНУТЫ *зак. Праглынуць. А вон укойтнуў ложэчку. Рамель Стол. Укойтнуў зразу ўсёго куска. Валішча Пін.*

УКРАСКА ж. Масць. *Украска субакі була хорошая.*
Казловічы Брэсц.

УКРІП м. Кіпень. *Стукнуў пу куструлі, а укріп мні на гоцы, упарылася вся.* Пажэжын Малар.

УКРУНУТЫ зак. Адламаць. *Укрунуты хлеба кавалок.*
Падкраічы Бяроз.

УКРУТОВАНКА, УКРУЧВАНКА ж. Вялікая хустка.
Завяжы укрутованку. Дзераўная Стол. *На бабулі була укручванка.* Вулька Лун. *Купіла хвайну укручванку.* Дзяніскавічы Ганц.

УЛАМАТІ, УЛАМАТЫ зак. Адламаць. *Трэба уламати кусок хлеба.* Сінкевічы Лун. *Уламаты скорынку хлеба.*
Валішча Пін.

УЛЕЖАТЫ зак. Вылежаць. *Полотно добрэ ўлежало на поплаўцу.* Валішча Пін.

УЛІЙ м. Алей. *Пулій уліём картоплі.* Пелішча Кам.

УЛІЙНЫЦЯ ж. Посуд на алей. *То колысь улійныці булы, а тэпэр нэма тых улійныць.* Макраны Малар.

УЛЬ м. Вулей. *Уль новыі поставылы в садку.* Пугачова Брэсц.

УЛУМОК м. Непаваротлівы чалавек. *Ах, ты, улумок.* Слабажаны Бар.

УЛЯК м. Спалох. *Захворэло з уляку дытя, мусіть, бо ньяк уночы нэ спіть, крычыть усэ, ускакае.* Валішча Пін.

УМОЧАЊКА ж. Яечня. *На сніданне напыклі ўмочанкы.* Лышча Пін.

УМОЧАЊНЕ н. Тое ж. *Дай мні умочання.* Ботава Пін.

УЊЬДЕКА, УЊЬДЗЕКА прысл. Там. *Уньдека брама, ідзі, зачыні.* Плехава Івац. *Уньдзека паляцелі гусі.* Задуб'е Ганц.

УПОДОБУ прысл. Даспадобы. *Купіла от платте, було мне ўподобу.* Горталь Івац.

УПАЉ м. Спёка. *У такі ўпал лепш нэ выходыты з тэньку.* Каўбы Пін.

УПЁРЫЦЬ зак. экспр. Моцна ўдарыць. *Уперу я цябе кіем.* Навасёлкі Лях.

УПІРЫСТЫ прым. Упарты. *Конь упірысты.* Велямічы Стол.

УПОВЫВАЧ м. Палатняная лента, якой спавіваюць дзіця. *Возьмы уповывач, сповы дытя.* Кустын Брэсц.

УПОМЫТОК м. Успамін. *Хорошэ высілле справыв, будэ всім упомыток.* Сіманавічы Драг.

УПОР *м.* Упарты чалавек. *Такі ўпор, нікого ні слухае.* Падкраічы Бяроз.

УПОРЫНЫ *мн.* Брусы, якія ўпіраюцца ніжнім канцом у папярочныя бэлькі, а верхнімі падтрымліваюць вільчак. *Упорыны трэба ставіты добрыя, моцныя.* Лагішын Пін.

УПУХА *І ж.* Пласт сена, які абвісае са стога. *Упуха упустэлася.* Радастава Драг.

УПУХА *ІІ ж.* Абшыўка ў кажусе. *Упуху ду чорнуга кожных робяць білу.* Бабічы Кам. *Памянш. у п у ш к а.* *Я хочу собі зробіты кожных з упушкою.* Кустын Брэсц.

УПЭРШ *прysl.* Спачатку. *Шчо ты ўпэри рабіла?* Роўбіцк Пруж.

УРАД *м.* абрад. Сваякі жаніха, якія прыязджаюць да маладой. *Ужэ ўрад поехаў.* Адвержычы Стол.

УРЕЧОК *м.* Паліто ці армяк з саматканага сукна. *Діт зымою носыть свуй старый уречок.* Індычы Кам.

УРУН *м.*, УРУНА *ж.* Рунь. *На уруны позна осэнню скотыну пасуть.* Валішча Пін. *Урун — то озимые ўзыйдуць.* Рубель Стол. *З уруны стожка нэ кладуть.* Каўбы Пін.

УСМЫКАТЫ *незак.* Уцягваць. *Усмыкаты нытку ў голку.* *Усмыкаты сено ў хлеб.* Валішча Пін.

УСНІЦА *ж.* Асцюк у жыце. *Усніца ў око ўпала.* Рубель Стол.

УСТЫЛКА, УСЦЁЛЬКА *ж.* Вусцілка. *За місяць устылку згноів.* Кустын Брэсц. *Положы усцельку з сукна в чобот.* Вялікая Гаць Івац.

УСЯДНО *прysl.* Усё роўна. *Я ўсядно пярмагу яго.* Агарэвічы Ганц.

УТАЛОВАТЫСЯ *зак.* Моцна стаміцца, змарыцца. *Уталовався за дань коло таі работэ.* Субаты Драг.

УТЁР, УТОР *ж.* Жалабок у ніжняй частцы бочкі, у які ўстаўляецца дно. *Шоб уставітэ дно, трэба зробітэ утёр.* Павіццё Кобр. *Утор — гэто такій вырэз у бочцы.* Камароўка Брэсц.

УТОРІК *прysl.* Пазалетась. *Уторік я жэв у сэловэ.* Арэхава Малар.

УТОРОПЫТЫСЯ *зак.* Угледзецца, уставіцца поглядам. *Чого він уторопывся на мына?* Субаты Драг.

УТОЧНЫЙ *прым.* Папярочны (пра нітку, якая ідзе на ўток). *Попэрок основы — уточная нитка.* Здзітава І Бяроз.

УТРАВЕТЫСЯ, УТРАВІТЫСЯ *зак.* Унадзіцца, панадзіцца. *Утравевся в гурот, ек вэпрык у бульбу.*

Радастава Драг. Тхюр як утравыця. Радзеж Малар.

УТРОНЧЁТЫСЯ *незак. асудж.* Лезці не ў сваю справу. *Ша й він утрончеіцца в гатэ діло.* Субаты Драг.

УТЭРУСІТЫ *зак.* Укінуць. *Сена коровы на ноч утэрусіты можна того, шчо з роўца, нэхай пэрэбірае.* Валішча Пін.

УТЭРЭБІТЫСА *зак. экспр.* Улезці. *Утэрэбітыса ў суседой садок. Тэля ўтэрэбілоса ў город.* Валішча Пін.

УТЯГАЧКА *ж.* Банка для малака. *Утягачка в нас для мулука стоіть в колодязі.* Крытышын Іван.

УТЯТЫ *зак.* Скасіць, зжаць. *Ой, нут-кэ, косары, бо нэ рано почалы, хоть нэ рано почалы, а богато утялы (з песні).* Олтуш Малар.

УХНАЛЬ *м.* Вухналь. *На поліцы лежат ухналі.* Дабучын Пруж. *Хоть ухналём колка прыбы, як нэма доброго гвоздя, бо куры ў город лазітымуть.* Хваросна Пін.

ЎХО *н.* Жалезнае кольца ў касе. *Забіў клінок у ухо, коб косіць лойчэй было.* Рубель Стол.

УХОДЖВАЦЦА *незак.* Упраўляцца з хатняй работай. *Трэба скорэй уходжвацца, а то вечар настане.* Заліпенне Лях.

УХРОМІТЫСА *зак. экспр.* Улезці. *Корова ў город, ну ў самэнькі буракі ўхроміласа.* Ухромітыса ў болото. Валішча Пін.

УХБІЛЯНКА *ж.* Вялікая хустка. *Ішов дошч і я упынулась ухылянкю.* Макраны Малар.

УЦІРАК *м.*, УЦІРКА *ж.* 1. Ручнік. *Падай скоранька ўцірак.* Слабажаны Бар. *Збанок з молоком і хлеб на столе былі прыкрытыя ўціркой.* Мікашэвічы Лун. 2. Насоўка. *Дзеўчына вышыла ўцірку.* Мікашэвічы Лун.

УЦЯЦЬ *зак.* Укусіць. *Гэтага хлопчыка моцна ўцяў сабака.* Ласасіна Пруж.

УЧВЎРЫЦІ, УЧВЭРЫТЫ *зак.* Натварыць, нарабіць чаго-н., выкінуць штуку. *Шо ты там учворыці хочэш?* Доўгае Івац. *Колдуньнік той дэшчо ўчвэрыть.* Радзеж Малар. *Трэба ж было ёму на сэле гэто ўчвэрыты.* Валішча Пін.

УЧЫПЎРЫТЫ *зак.* Учыніць незвычайнае. *От учыпурыв чоловік.* Рухча Стол.

УШВЫЛЁПЫТЫСЯ, УШВЭЛЯПЫТЫСА *зак.* 1. Унадзіцца. *Шо тэ ушвылепылася кажды дань носэтэ гатэ платте, ек будто в тыба ныма більш шо одетэ.* Аляксе-вічы Драг. 2. Закахацца. *Божэ муй, божэ, як ушвэляпыв-*

ся в її, то нычого ёму нэ трэба, ны хаты, ны дэтэй. Каўбы Пін.

УШЧЫННЫЙ *прым.* Цеснаваты, вузкаваты. Купэла б ужэ тыбі стэ пальто хурошэ на від, алэ ж вэльмо ушчыннэ, пурвеця хутко. Дзівін Кобр.

УШЧЭПА *ж.* Прышчэпа. Пасадзів два рады ўшчэпов коло хаты. Нарутавічы, Бяроз. Ушчэпы добрэ прыняліса, ны одна нэ ўсохла. Хваросна Пін.

УШЭЙНЫК *м.* Ашыйнік. Субака мае ушэйныка. Макраны Малар.

Ф

ФАЙЁРКА *ж.* Кружок на пліце. Закрэй на плеті дэрке файеркамэ. Арэхава Малар. Піч зробляна на штыры файеркы. Шэбрын Брэсц.

ФАЙКА *ж.* Люлька. Дід курыв завшэ файку. Падбела Кам.

ФАЛЬБАНКА, ФАЛЬБОНКА *ж.* Фальбона. Ек одену, бувало, спудныцю з фальбанкыю, то всі хлопцэ моі буле. Закозель Драг. Фальбонкы шырокіі прышыла. Кустын Брэсц.

ФАРБЫТЫ *незак.* Фарбаваць. В нас фарблят швэдры, панчохі, хусткы. Хмелева Жабін.

ФАРФАЛІ *мн.* Клёцкі. Німа лепшой еды, як фарфалі ў молоцэ. Любань Лун.

ФАСТРЫГОВАТЫ *незак.* Фастрыгаваць. Зразу фастрыговаты трэба, а то потым можэ нэ так буты. Валішча Пін.

ФЕСТМЁТР *м. экспр.* Здравяка. Ты фестметр, у дзвєрах моіх не пройдзеш, а столу головою достанеш. В. Малешава Стол.

ФІЛІЖАНКА *ж.* Талерка. Я ўчора купіла п'яць філіжанак. Мазуркі Лях.

ФОСТЫК *м.* Чаранок. Фостыкы в стручку вэльмы короткы. Ляхаўцы Малар.

ФЎРА *ж.* Фуфайка. Фуру одзень, а то змерзнеш. Лыскава Пруж.

ФУТРЫНА *ж.* Рама, у якой замацаваны аканіцы. Футрына зроблена з новуго дэрэва. Макраны Малар. Гэта футрына вэліка. Шэбрын Брэсц.

ФЭДЭР *м.* Паз у дошках падлогі. Фэдэр трэба подогнаты в дошках. Радзеж Малар.

ФЭДЭРКО м. Божая кароўка. Діты, колы побачать або зловлять, то трэндыхуть: «Фэдэрко, фэдэрко, пэньчы колода, скажы, шчо будэ — дошч чы погода?» Каўбы Пін.

Х

ХАВІР м. Аер. Поосушувалы всі болота, той хавіруны стало. Судзілавічы Бяроз.

ХАДАК м. Скураны лапаць. Для нас і хадак быў вялікай радасцю. Малахоўцы Бар.

ХАЛАКЦІР м. Характер. Плахі ў цебэ, чолочэз, халакцір. Давыд-Гарадок Стол.

ХАЛЁВАТЫСЯ незак. Убірацца, прыхарошвацца. Став халёватыся на нэдлію. Пескі Кобр.

ХАМЁЛЦЫ мн. Чышчаная бульба. Хамелцы смачныя зварылі. Мачуль Стол.

ХАМІЛЬ ж. Прозвішча. Як твая хаміль? Мікашэвічы Лун.

ХАМУЛЬ-ХАМУЛЬ выкл. Ціха, непрыкметна. Хамуль-хамуль за вугол і ўтёк. Валішча Пін.

ХАНАБЭРЫСТЫ прым. Ганарлівы. Та дзейка ханабэрыстая. Рамель Стол.

ХАПКІ прым. Хуткі, прагны. Геты чолочек хапкі до дзела. Цераблічы Стол.

ХАТНЫСКО н. Месца, дзе стаіць ці стаяла хата. Хатныско пана дэты булі роскопалі, понаходылі много ўсёго. Валішча Пін.

ХАЎКАЦЬ незак. Пазяхаць. Муціць, ты сягоння не выспайса, што хайкаеш? Роўбіцк Пруж. Зноў буду хайкаць. Чудзін Ганц.

ХАХНУТЫ зак. экспр. Прапасці. У одной ямы ўсе картоплі хахнулі, погнылі, а ў тых не, бо воду поспускай і добрэ, шо так зробіў, бо моглі хахнуты. Хваросна Пін.

ХАЯЦЬ незак. Прыбіраць у пакоі. Ты вжэ хаяв вэліку хату, чы мо сены? Пасянічы Пін.

ХВАЙНО, ФАЙНА прysl. Добра. У хаті было хвайно. Ваўкастavec Кам. Ой, хвайно пое. Цераблічы Стол. Файна было мне ў гасцях. Заліпенне Лях.

ХВАЙНЫ, ХВАЙНЫЙ, ФАЙНЫ прым. Добры. Коля хлопец хвайны. Малахоўцы Бар. Муя пудрушка хвайна. Радастава Драг. На хвайным коні ездзіць наш старшыня. Роўбіцк Пруж. Якая хвайная хустка. В. Малеч

шава Стол. *Хвайный будэ зять, ны выпускай ёго з рук.* Кавярдзякі Брэсц. *Файнэ пальто купыла я собі.* Маціевічы Жабін.

ХВАЛДЭ, ХВАНДЫ *мн.* Зборкі ў ніжняй частцы вопраткі. *Якыі ныхорошы хвалдэ тэ зробіла.* Закозель Драг. *Некалі бабы свое споніцэ ў хванды горнулі, коб было хвайно.* Раздзялавічы Ганц. *Трэба зробіты хванды, схвандоваты.* Ляхаўцы Малар.

ХВАЛЁГО *м. іран.* Хвалько. *Гэты хвалёго ныц нэ зробіть.* Падкраічы Бяроз.

ХВАЛЮК *м.* Тое ж. *От дэ вжэ хто хвалюк!* Горск Бяроз.

ХВАНАБЭРА *м. і ж.* Фанабэрыстая асоба. *Такая стала хванабэра, шо з фігою до носа ны подступысся.* Хмелева Жабін.

ХВАНТЭНА *присл.* Да твару. *Ото хвантэна, шчыль-нынько, хорошэ, ны так, як опанчя.* Цераблічы Стол.

ХВЕЙЧАР *м.* Фельчар. *Мне галава балиць, пайду к хвейчару на ляркства.* Заліпенне Лях.

ХВОІНА *ж.* зборн. Сасна, сасоннік. *У нашому лісы много хвоіны.* Юхнавічы Іван.

ХВОСТ I *м.* Корань у расліны. *Нэ покідай буракі с хвостамі, одрэзвай.* Гэто ў цукрового бурака доўгі хвост, а ў кормового не. Валішча Пін.

ХВОСТ II *м.* Апошні дзень вяселля, у які дзеляць каравай. *Як хвост, то коровая делять.* Валішча Пін.

ХВЭЙНІК *м.* Гл. хвоіна. *Зелёніцы браті трэба в хвэйніку.* Азарычы Пін.

ХВЭСТРОТЫ *мн.* Жаночыя чаравікі на высокіх каблуках. *У бабы е шчэ старыі хвэстроты.* Спорава Бяроз.

ХІЖЫ *прым.* Слабы. *Ой, знаеце, ён ужэ саўсім хіжы, доктар сказаў, кап зайтра дадом забралі.* Доўгае Івац.

ХІЗОК *м.* Гарышча. *Залезь на хізок паглядзі.* Ма-лахаўцы Бар. *Скінь сена з хізка.* Перунова Лун.

ХІТАТЫСА, ХІТАТІСА *незак.* Хістацца. *Як вэтэр по-дуе, дак дэрэво зразу хітатыса почиае.* Валішча Пін. *Колок у плоти хітатіса будэ.* Сакалоўка Пін.

ХЛЭХОНУТЫ *зак. экспр.* Засмяяцца. *Як хлэхонулы всі.* Сіманавічы Драг.

ХЛІБЭЦЬ *м.* Бохан. *Прынэсы хлібэць.* Шэбрын Брэсц.

ХЛОПЧЫК *м.* Вінт. *Хлопчыка трэба подкрутыты, да всё.* Ляхавічы Драг.

ХЛОПЧЫКІ *мн.* Маленькія драўляныя трысцінкі, якімі мацуюць унізе петлі шнуркоў, што трымаюць ніт.

Хлопчыкі зачыпаемо і за ныт і за бэрдо. Сварынь Драг.

ХЛОПЧЯК м. Хлапчук. Мій сын жвавый хлопчяк. Шэбрын Брэсц.

ХЛУСТ м. Адыходы пры малацьбе. Собралы хлуст, коб ны розмыло. Шэбрын Брэсц.

ХЛЮБА ж. 1. Тонкі лазовы дубец. Помню, як маты мэнэ хлюбою з річкы гнала. Шчытнікі Брэсц. С хлюбой у руках хлопэц ішоў чэрэз поле. Хойнікі Бяроз. Возьмы хлюбу і пасы гусэй. Камянюкі Кам. 2. Скручаная з тонкай бярозкі прывязка, якой прымацоўваюць саху да валоў. Скрутять з бэрозы хлюбу, накладають на ярмо, а от ярма накладають на вула. Радзеж Малар.

ХЛЮГ м. Жэрдка. Тэпэр штахэты, а раньчэ булы хлюгы. Радзеж Малар.

ХЛЮГА ж. Планка, да якой прымацоўвалі снавалку. Ны мае хлюгы — снувныцю ставыты. А там няма такіх пырэкладув — называюця хлюгы. Радзеж Малар.

ХЛЯБОВЫТЫЙ прым. Худы. То свыны хлябовыты, на іх сала ны будэ. Кустын Брэсц.

ХЛЯПА ж. Дождж са снегам. На вуліцы такая хляпа, шчо й носа нельга высунуць. Цераблічы Стол.

ХЛЯПАНЭНА ж. Тое ж. Хляпанэна на дворі, ны выйты. Радзеж Малар.

ХОВП м. Лапіна. Ховп лісу. Мельнікі Малар.

ХОДІК, ХОДНІК, ХОДНЫК м. Палавік. Вытрясы з ходіка пыл. В. Якаўчыцы Жабін. Марыля наслала на пудлогу новыя ходнікі. Здзітава ІІ Бяроз. На подлозы лыжав самотканый ходнік. Пугачова Брэсц. Тэпэр мало ткуць ходніков, а больш купляють у лавцы. Рудня Івац. Коло муго лужка лыжыць ходнік. Бярозавічы Пін. Ходнік був хороший. Высокае Бяроз. Я выткала новыи ходнык. Рыкавічы Жабін.

ХОДЫТЫ незак. Ажыўлена рухацца перад раеннем. Рій вэсэло ходыць. Ланская Малар.

ХОЛАН, ХОЛОН м. Капрыз. От, колы до ёго холон прыдэ, тоды ныц нэ зробіш, покы вон нэ пройдэ сам. Твое холаны надоелі вжэ. Падкраічы Бяроз.

ХОЛОНЫСТЫЙ прым. Капрызлівы. Хлопэц холоныстыи, у рукі трэ взяты. Падкраічы Бяроз.

ХОМХА м. Мямля. Хомху нэ розобраті, шо кажэ. Турная Івац.

ХОРОМЫНА ж. Збудавање. Выхалэ мэ з лісу, бачымо некых дві хоромынэ стоіть. Брашэвічы Драг.

ХОРОСТВО *н.* Урадлівае, добрае, якаснае што-н. *Ты-пар капуста хороство — такэі вылікэ і густэ головкэ. Брашэвічы Драг. Набралі в том вулі трі вздрэ хороства. Харомск Стол.*

ХОРОШІЦЬ, ХОРОШЫТЫ *незак.* Чысціць (бульбу). *Давай будзем хорошіці бульбу. Дварэц Лун. Казалы хорошыты картоплі. Бярозавічы Пін. Маты попросыла мынэ хорошыты картоплі. Трудавая Іван.*

ХОРОШМАНЫЙ *прым.* Прыгожы. *Гэтой хлопэц був хорошманий. Спорава Бяроз.*

ХОРТКА *ж.* Веснічкі. *Закрый хортку. Пружаны. Я вам очыніла хортку. Давыд-Гарадок Стол.*

ХОРУШЧ *прysl.* Прыгажэй. *Так воно было б хорушч. Скокі Брэсц.*

ХРАПА *ж.* Груда. *На гэтой храни і галошы попробі-валі. Цераблічы Стол.*

ХРАСТОК *м.* Расток. *На картоплях высною появля-юцца храсткі. Шэбрын Брэсц.*

ХРАСТЫТЫСЬ *незак.* Узыходзіць. *Храстыцца жыто, маленькы храсточкы вылазять. Спорава Бяроз.*

ХРОМКА *ж.* Гармонік. *Хлопэць грае на хромцы. Ду-біца Брэсц.*

ХРОСНУТЫ *зак. экспр.* Ударыць. *Зарэ я тыбэ хросну. Сіманавічы Драг.*

ХРУЛЁ *мн.* Клёцкі з бульбы. *Хруле смачныя. Гарад-ная Стол.*

ХРУЛЬ *м.* Хрушч. *Хруль на лісту сядзіць. Плехава Івац.*

ХРУМІТЫ *незак.* Храбусцець. *Йім морквыну, морк-вына хрумьць. Сіманавічы Драг.*

ХРУМКАТЫ *незак.* Есці з хрумстаннем. *Корова хрум-кае капусту. Яблыко хрумкаты. Валішча Пін.*

ХРЫСТЫННЫК *м.* Госць, запрошаны на хрысціны. *На хрыстынах было многа хрыстынныків. Хмелева Жабін. Хрыстынныкі почалі субіратыся. Макраны Малар.*

ХРЫШЧОНКА *ж.* Хросная маці. *Моя хрышчонка пу-іхала в госты до брата. Мастыкі Бяроз. Хрышчонка пры-нысла густынця. Макраны Малар.*

ХРЭНДЖ, ХРЭНЧ *м.* Фрэнч. *Я вчора нового хрэнджа порвав. Гальцы Стол. Мы ёму купілі новы хрэнч. Люсіна Ганц.*

ХУДКІ *мн.* Халадзец. *Учора мы ілы гожы худкі. Ваў-кастовец Кам.*

ХУДОБА *ж.* Буйная рагатая жывёла. *Сённі нам чар-*

га худобу гнать на пашу. Церабяжоў Стол. Мой бацько меў пяць голоў худобы. Цераблічы Стол.

ХЎРА ж. Вялікі воз сена. Нам прывызлы хуру сіна. Крытышын Іван. Батько прывіз хуру сіна. Лісяцічы Пін.

ХЎРМАН м. Фурман. Які конь, такі й хурман: цэлы дэнь будэм ехаты по такому поганянні. Хваросна Пін.

ХУРМАНКА ж. Воз. Налажыў дроў на хурманку і пов'ёз домоў. В. Малешава Стол.

ХУСТА, ХУСТЫ зб. Бялізна. Трэба бэлыты хуста. Дружба Брэсц. Маты выпрала хуста в рыці. Шчытнікі Брэсц. Цілы дэнь мама мыла хусты. Кавалікі Кам.

ХУТКА ж. Разведка. Хуткы ідуць і одыскуюць місце для жылья. Радзеж Малар.

ХУТНЁЙ прысл. Хутчэй. Хутней будэ, як сюдою пойдэш. Валішча Пін.

ХТОСЯ займ. Нехта, хтосьці. Ду нас прыйшов хтося. Радастава Драг.

ХЫБ м. Дзве збітыя дошкі, якія кладуць на стык страхі. Зробыты хыба і положыты на вэрх. Падкраічы Бяроз.

ХЫЖЫЙ прым. Прыгожы. Такая хыжа корівка. Сіманавічы Драг.

ХЭНЦ, ХЭНЦЬ ж. Ахвота, жаданне. Хэнц подпала й робота спорыцца. Ліпнікі Пін. Дайно адпала хэнц катацца на лыжах. Ласасіна Пруж.

Ц

ЦАБАРАЌ выкл. Цап. Цабарак мынэ рукою за плычко. Сіманавічы Драг.

ЦАБАРАЌНУТЫ зак. Цапнуць. Цабаракнув рукою мынэ. Сіманавічы Драг.

ЦАГАН, ЦЫГАН м. Чыгун. У цагане варылася бульба. Кукава Ганц. Бульба ў вялікім цагане. Заполле Лях. Трэба наліць вады ў цаган. Гарадзішча Лях. Звары ў цыгану картоплю. Панкі Івац.

ЦАЛЁЎКА, ЦАЛІВКА ж. Тонкая дошка. На гуліцы лыжалы в кучы цалёвкы. Казловічы Брэсц. Порізаны дэрыво на цалівкі. Шэбын Брэсц. Роспустыты гэты дэрыво на цалёўкі. Валішча Пін.

ЦАЛКАВЎХА ж. Яечня. Цалкавуха ў цябе ўдалася смачная. Востраў Ганц.

ЦАП м. Казёл. Цап ходыв завжды на прывязі. Залессе Кобр.

ЦАПКА ж. Лапата для копкі бульбы. Цапка лежыць на дворэ. Вічын Лун.

ЦАЦКАТЫ *незак.* Лашчыць, пеставаць. Довго цацкалы сыночка, топіро оддячыв так. Корчыцы Кобр.

ЦАЦКІ *мн.* Клёцкі. Крупніку наварыла с цацкамі. Цацюк з грэцкой мукі наробіла. Альманы Стол.

ЦВАНЫЙ *прым.* Разумны, дасведчаны. Цваный — гэто як знае ўсэ. Падкраічы Бяроз.

ЦВЯХ, ЦЕХ *м.* Цвік. Міша прыбыв цвяхом штахету. Трыліскі Іван. У дошчэчку набіты цяхі. Азарычы Пін.

ЦЕЖ, ЦЭЖ *м.* Раствор з аўсянай мукі, з якога варыцца кісель. Оўсяны кісель рошчыняем, на сіто процэдзім, вон сстоіцца, зліваюць воду, та вода квасьліны, а остаецца цеж, с цежу вараць кісель. Альманы Стол. Протцэдыла рошчыну на сыто, а з цэжа зварыла кісель. Кустын Брэсц.

ЦЕМЫТЫ *незак.* Памятаць. Я стэ цемлю. Сварынь Драг.

ЦЕНЕТО *н.* Сець для лоўлі рыбы. Як порвецца ценето, то трэба ёго постройць. Альшаны Стол. Ценето колі порвецца, то зашываюць вілочкамі. Цераблічы Стол.

ЦЕПАНКА ж. Дробна парэзаная трава. Пурсюк йіст цепанку. Дубіца Брэсц.

ЦЕПАТЫ, ЦЕПАТЭ, ЦЯПАТЫ *незак.* Даіць. Маты пошла цепаты корову. Замшаны Малар. Дівчына пушла цепаты тылушку. Ласкі Малар. Трэ цэпатэ картоплі свэням, бо я вжэ зняла чыгунэ. Харсы Брэсц. Таня пушла цяпаты курову. Пажэжын Малар.

ЦЕПЕРСІ, ЦЕПЕРСЬ, ЦЕПЯРСЯ *присл.* Вельмі даўно. Цеперсі мая маці служыла ключніцай у пана Радзівіла. Гута Лях. Цеперсі ўзяў лес на хату. Св. Воля Івац. Цепярся хату зрабіў. Слабажаны Бар. Майго старшога цепярся дома няма: от паехаў перад калядамі і ня піша нічога. Гарадзішча Бар.

ЦЕПЭРАКА, ЦЯПЭРАКА, ЦЯПЭРАЧЫ *присл.* Цяпер. Зробіў роботу, а цепэрака погуляй. Вялікая Гаць Івац. Давайце цяперака заспяваем харошую песню. Зубелевічы Лях. Цяперачы ты ў мяне не прасіся. Там жа.

ЦЕТА, ЦЯТА ж. Кропля. Шэ цета молока е в гладэсэ. Брашэвічы Драг. Влы цяту молока. Вулька Сімануўская Драг.

ЦЕГЛЭТЭ *незак.* Піць. Взев гладэшку дай цёглэть молоко. Брашэвічы Драг.

ЦЕНГЛЕ, ЦЕНГЛО, ЦЕНГЛЯ *присл.* Заўсёды. Цён-

гле геты діты замазаны. Ляскова Кобр. Ён цёнгле быў весёлы. Ліпск Лях. Ты цёнгло шось выдумаіш. Саха Драг. Цёнгло трэба буракі пулоты. Павіцце Кобр. Цёнгло кіт за мною выходыць. Гальцы Стол. Цёнгля я чакаю цябе. Навасёлкі Бар. Нашы дзяды цёнгля рабілі ўсё сваімі рукамі. Ласасіна Пруж.

ЦЁПАВКА ж. Гл. цапка. Пырыбы цёпавкю зэмлю. В. Якаўчыцы Жабін.

ЦЁРЛА ж. Міска, у якой труць што-н. А я ўчора цёрла купіла ў анучніка. Мазуркі Лях.

ЦЁСКА ж. Лучына. Маці запаліла цёску, каб святлей стала ў пакоі, і пачала шукаць мае валенкі. Дзяніскавічы Ганц. Брат прынёс у хату цёскі. В. Чучавічы Лун.

ЦЁТАТЫСЬ незак. Сварыцца. Воны цёталысь і доўго ны гаворылы потым. Галоўчыцы Драг.

ЦІБАРКА ж. Драўлянае вядро. У цібарку налэлі воды. Цна Лун.

ЦІБАХ, ЦЫБАХ, ЦЫМБАХ, ЦЮБАХ м. 1. Кветканоснае сцябло цыбулі. Мой хлопэц вытягса за лето, як той цібах. Валішча Пін. Вся цыбуля пошла в цымбахы. Камянюкі Кам. 2. Зялёнае пер'е цыбулі, часнаку. Нарву цыбахів у горыды. Бурмакі Драг. Шчоб холодык був смачніші, цыбахы трэба шчоб булы свіжыі. Семяховічы Пін. У нас цыбахы як лоза растуць. Гальцы Стол. Цюбахе крешаць, дубавляйуць ду іх смітанэ і ідыюць. Радастава Драг.

ЦІВКА, ЦІЎКА ж. 1. Цэўка. Скулько ты цівок насучыла? Камароўка Брэсц. Шэ одна цівка з ныткамы, а там трэба будэ знов сукаты. Ляхавічы Драг. Трэба ж одрызаты цівку такую, коб улізла в човнык. Какорыца Драг. Пока ў сукало ційку заложыў, то поломай. Валішча Пін. 2. анат. Частка рукі ад локця да кісці. Ударыўса ційкою об камэнь. Валішча Пін. У мынэ боліць ційка. Церабень Пін.

ЦІВОСЕ прысл. Даўно. Цівосе гэто было. Пузічы Лун.

ЦІКАВЫ прым. Цікаўны. А цікавы які, дапне ўсюды. Пачапава Бар.

ЦІКНУЦЬ зак. Глянуць. Цікні ў вакно, хто там ідзе. Паланэчка Бар.

ЦІЛНА прым. Цельная. У нашой чэрэді одна цілна тэлушка. Сварынь Драг.

ЦІМАЛЫ прым. Вялікі. На столі стоіць цімалая кварта. Міжлесе Бяроз.

ЦІМАЛКО *присл.* Многа. На лугу рустэ цімалко квыток. Индычы Кам.

ЦІПАНЯТА, ЦІПУНЯТА, ЦІПЭНЯТА, ЦЮПЫНЁТА *мн. зб.* Кураняты. Квоктуха вывела двенаццаць ціпанят. Вулька І Лун. Ля ганку стояла курыца с ціпунятамі. Варанілавічы Пруж. Ціпэнята ўсе маленькіе. Валішча Пін. З курою ходять цюпынета. Юхнавічы Іван.

ЦІХА *ж.* 1. Саматканая дзяруга. Нывістка выткала вэльмы хурушу ціху. Галоўчыцы Драг. 2. Вялікі мяшок для мякіны. Там у кутковы лыжыць ціха, насып еі повну. Залессе Кобр. 3. Матрац, сяннік. Батько пошов у клуню набываты ціху. Воса Кобр.

ЦІЦІВА *ж.* Бацвінне. Ціціва варылася з бульбай. Ласасіна Пруж.

ЦОЎДРА *ж.* Вялікі кавалак чаго-н. Да ж ўзяў цэлую цоўдру сала. Валішча Пін.

ЦУКРОЎКА, ЦЮКРІВКА *ж.* Сорт салодкіх яблык, груш. Цукройка росла, грушэ такіе смачныя булі. Валішча Пін. Цюкрівка — такіы яблыка, шо вэльмы солодкы. Літоўск Драг.

ЦУНІК *м.* Маленькая калодачка даўжынёй каля 30 см. Одрэж цуніка. В. Малешава Стол.

ЦУРБАЛКІ *мн.* Трэскі. Трэба насбіраць хоць цурбалкой да натопіць у грубе. Купаўцы Лун.

ЦУРКА *ж.* Прылада для вязання снапоў. Возьмы цурку, а то ны звязэш снопа. Ботава Пін.

ЦЫБАЛКА *ж.* Гушкалка ў выглядзе бярвяна з пакладзенай на ім накрыж дошкай. Цыбалыса діты на цыбалцы. Рухча Стол.

ЦЫБАЛО *н.* Тое ж. Пошлы, дывчата, поцыбаемоса на цыбало. Плотніца Стол.

ЦЫБАНЯСТЫЙ *прым.* Цыбаты, даўгавязы. От цыбанястый бычок. Вулька Сіманаўская Драг.

ЦЫБАТЫСА *незак.* Гушкацца. Цыбалыса діты. Рухча Стол.

ЦЫБАТЭ *незак.* Збіваць што-н. з чаго-н. Гатэ еблыка траба цыбатэ. Вася цыбай два еблыка. Туляцічы Іван.

ЦЫБЭРОК *м.* Кубел. Гэтой цыбэрок зусім розламався. Высокае Бяроз.

ЦЫГАНІК *м.* Сцізорык. Цыганік здалюк блішчав, як серэбро. Навасёлкі Пруж. Памянш. цыганчык. Даты одрэзаты хлеба цыганчыка? Падкраічы Бяроз.

ЦЫГНУЦЬ *зак.* Скокнуць. Як цыгнуў с самахода і

нагавіцы падраў. Варанілавічы Пруж. Ты на колькі цыгнуў ў даўжыню? Квасевічы Івац.

ЦЫДЫЛКА ж., ЦЫДЫЛКО н. Цадзілка. Коля прыпыка вісыла цыдылка. Семяховічы Пін. Цыдылка сушылася на дворі. Бярозавічы Пін. А мы цыдылком завжды пользуёмся. Шэбрын Брэсц.

ЦЫДЫЛНЫК м. Тое ж. Трэба новы цыдылнык, а то гэтой жовтым став. Ляхавічы Драг.

ЦЫЛУХ м. Снежная цаліна. Ішов цылухом до гостынца. Сіманавічы Драг.

ЦЫЛЫСЫТЫ незак. Вельмі хутка гаварыць. Вона цылысыт, а ны гаворыт. Маціевічы Жабін.

ЦЫМБАЛ м. іран. Вялікі чалавек. По дарозі шов цымбал. Смолін Брэсц.

ЦЫПӨК м. 1. Пруток, на якім знаходзяцца петлі нітоў. Одна клэшня, то кажуть одын цыпок. Спорава Бяроз. 2. Панажы. Ходыш ужэ на всіх цыпках, поножы звуцця цыпкамэ. Сварынь Драг.

ЦЫПЭНЯ, ЦЮПЫНЁ н. Кураня. Кура вывэла однэ цыпэня. Вялікая Гаць Івац. Курыцу садяць на ейца, шоб высэдыла цюпэнета, а однэ — то цюпыне. Ляхаўцы Малар.

ЦІТРА, ЦЫТРА ж. асудж. Вяртлявая прыгожая жанчына. У кого оно ўдалася, такая цітра, шчо свет нэ бачыў. Валішча Пін. Ны віртыся, як цытра. Залессе Кобр.

ЦЭБОР, ЦЭБЫР, ЦЭБЭР м. Цэбар. Міхась зрабіў новы цэбор. Гута Ганц. Цэбор буй новы і крохі отдаваў сырым дзерэвом. Дзятлавічы Лун. Мама сказала, шоб я налыла в цэбор воды і напуіла корову. Смолін Брэсц. В цэбры була вода. Крытышын Іван. Каля калодзяза стоев цэбыр з водою. Радаўня Іван. Свынячы картоплі высыпала маты в цэбэр. Макраны Малар. Цэбэр розваліўса соўсем, трэба гінчого цэбра поставіты. Валішча Пін.

ЦЭГЛОВЫЙ прым. Аранжавы. Я наділа цэгловэ платце. Сварынь Драг.

ЦЭЛКО прысл. Метка. Як ты цэлко стрыляіш. Саха Драг. Цэлко кінуй картопліну — прамо ў кошэль. Валішча Пін.

ЦЭНТР, ЦЭНТЭР м. Свердзел. Дзірку прокруцілі цэнтрам. Струга Стол. Подай мне цэнтра, тут цэнтэр трэба. В. Малешава Стол.

ЦЭПӨК м. 1. Вертыкальная планка, прымацаваная да гарызантальных доўгіх жэрдак. Збытые цэпкі ў драпкі, у страмынкі. Гарадная Стол. 2. Лёстка ў лесвіцы. Трэ-

ба цэпка одного помэняты ў страміны, бо трэснуў і можэ поломатыса. Валішча Пін.

ЦЮГА м. і ж. Валацуга. Кудэ ўжэ навалаклася, цюга, работы хіба дома не стае? Кукава-Бор Ганц.

ЦЮПА ж. Бульбяная каша. Засмачыла маслом цюпу. В. Малешава Стол.

ЦЮПАТЫ незак. Папракаць. Цюпаеш іх сынамі, а сама нывядомо якая. Пескі Кобр.

ЦЮПКА ж. Хлеб з вадой і цукрам. Дай мне цюпкі. Мікашэвічы Лун.

ЦЮРОВАТЫ, ЦЮРУВАТЫ незак. Цыраваць. Маты цюровала швэдру. Макраны Малар. Трэба цюруваты дырку. Дзмітравічы Кам.

ЦЮРЎБАЛО н. Костка з абрэзанага свінога кумпяка. Кынута цюрубало в кострулю. Ушкавіца Кобр.

ЦЮХ м. Сабака. На дворі брыхай цюх. Замшаны Малар. Цілу ніч чогось брыхав цюх. Ланская Малар. Цюх гнав зайця і гавкав. Перавысь Малар.

ЦЯЦЬКА ж. Цацка. У нас есця мнэго дытячых цяцёк. Агова Іван.

ЦЯЦЯ ж. дзіц. Тое ж. Дай малому цяцю, хай падэжыць. Бездзеж Драг.

Ч

ЧАБАРКА ж. Выдзеўбаная з дрэва пасудзіна для захавання солі. Я помню шчэ тую старую чабарку. Радзеж Малар.

ЧАВІТІ, ЧАВІТЫ, ЧАВЫТЫ, ЧАВЭТЫ незак. Давіць, ціснуць. Чавіті рукою в бэк. Азарычы Пін. Чавіты добрэ трэба, коб сок увэсь вышой. Валішча Пін. Под ранок так чавыв мороз, шчо сціны трышчалы. Жоўкіна Пін. Він чавэв хлопцёвэ рукэ. Сварынь Драг.

ЧАВЎХ м. Шчаўе. Посьлі роботы бабы пошлы по чавух. Астремечава Брэсц. Мы сёгодня варылі чавух. Пугачова Брэсц.

ЧАЙКА ж. Лодка. На чайцы мы поіхалы по рогуз. Марозавічы Пін. Мы іздылы на чайцэ цілы вачор. Ладараж Пін.

ЧАЛАВЁК, ЧОЛОВІК, ЧУЛУВІК м. Муж. Мой чалавек ужо даўно памёр. Рудня Івац. Мой чоловік просів посаду. Клятная Пін. В Марыны вэльме добрый чоловік. Замшаны Малар. Ныма в мынэ чоловіка — ныдав-

но вмер. Бухавічы Кобр. А ты чулувіка, жынка, шануй. Макраны Малар.

ЧАЛАВІЧОК, ЧОЛОВІЧОК м. Зрэнка. У мамі боліць чалавічок. Церабень Пін. Чоловічок росшырыны. Кустын Брэсц.

ЧАЛЮСТЭ мн. Адтуліна ў печы, праз якую ўстаўляюць чыгуны. Чалюстэ булэ чорнымэ от сажэ. Перавысы Малар.

ЧАПЛЁЙКА, ЧАПЛІЙКА, ЧЭПЛЁЙКА ж. Чапяла. Маці даставала з печы блінцы чаплейкой. Рудня Івац. У куце стаяла чаплейка. Скорцы Пруж. Чаплійка поломалася, трэба другую зробіты. Ляхавічы Драг. Чэплейкою дастаюць сковородь. Валішча Пін.

ЧАПЛЯ, ЧАПЛЯЯ, ЧЫПЛІЕ, ЧЫПЛІЯ, ЧЭПЛЕЯ, ЧЭПЛІЯ ж. Тое ж. Дзе падзелася мая чапля? Плехавя Івац. Вазьмі чапляю, адграбі жар далей. Гарадзішча Бар. Чыпліе була замазана в сажу. Туляцічы Іван. У нас новая чыплія. Беразляны Іван. Чэплея недэка пропала. Валішча Пін. Сковородь чэпліёю бэры, а то рукы попэчш. Гальцы Стол.

ЧАПЫЛЬНЫК м. Тое ж. На прэпыку лыжав чапыльнык. Трудавая Іван.

ЧАРАБАХНУТЫ зак. экспр. Моцна ўдарыць. Гэта ж трэба так чарабахнута хлопцу — оно шо пошоў. Валішча Пін.

ЧАРВЭКІ, ЧЫРВЫКЫ, ЧЭРВЭКІ, ЧЭРЭВІКІ, ЧЭРЭВЫКІ мн. Чаравікі. Гэты чарвэкі вэльмэ міцны. Кустын Брэсц. Братовы купылы новы чырвыкы. Зарэчка Драг. Чырвыкі почыстыла добрэ. Козішча Кобр. Сын обув чэрвэкі. Мартынюкі Кам. Чэрэвікі давілі ногу. Валішча Пін. Пойду в город і куплю собе чэрэвыкі. Дружба Брэсц.

ЧАРНЫЦЯ ж. зб. Чарніцы. Чарныця вэльмэ смачна. Астрамечавя Брэсц.

ЧАРЫНЬ, ЧАРЭН, ЧЭРЫНЬ, ЧЭРЭН м. Под печы. Чарынь був гаречый. Харсы Брэсц. У мойй пачэ узбух чэрэн. Рамель Стол. Я змазваю чэрынь. Макраны Малар. Коп то, старэнькі, чэрынь у пэчы загладыв, а то горшкы пэрэкыдаюцца. Гальцы Стол. Чэрэн трэбэка пэрэробіты. Валішча Пін.

ЧАРЭМШЫНА ж. Чаромха. Чарэмшына вжэ пырыцвыла. Ляхавічы Драг.

ЧАСНЫК, ЧОСНЫК м. Часнок. Часнык вырос вэлікі як ныколі. Валішча Пін. На городі посадыла чоснык. Гершоны Брэсц.

ЧАТОВАТЫ *незак.* Сачыць, чакаць. Чатовала, покыль вын ны выйдэ з лавкы. Сіманавічы Драг.

ЧАЎКОТЁТЫ *незак.* Хлюпаць. Ужэ ў чоботях чайкотеты стало, так многа воды наліло. Валішча Пін.

ЧАХОЛ *м.* Манжэт. Одны чахлы порваліся ў кошулі. Бор-Дубенец Стол.

ЧАЧОТКА *ж.* Нарасць. Навошта ты гэтую бярэзіну зрэзаў, яна ўся ў чачотках, патрэбна было б гладкую якую. Альхоўцы Лях.

ЧАШКА *ж.* 1. Некалькі віткоў нітак на клубку. Вілі юрком, каб цвердзейшы быў клубок, каб ні асаваліся чашкі. Бузуны Пруж. 2. Плечены караб. Чашка стояла з ягодымы. Бездзеж Драг.

ЧАШНЫК *м.* Шафер. На васілі чашныком буй хлопэц з Мінска. Спорава Бяроз.

ЧАШЧЭВІК *м.* Падбярэзавік. Хадзіла сягоння ў лес. Цэлую сумку чашчэвікаў прынясла. Няма сёлета баравікоў. Чэрніхава Бар.

ЧВАНДЫТЭ *незак.* Дыміць. Дрова ны гореть, а оно чвандыють. Брашэвічы Драг.

ЧВЁРЫЦЬ, ЧВЭРЫТЫ *незак.* 1. Многа гаварыць пра што-н., абгаворваць. Суседка ў нас ёсць адна. Яна знае адно, чверыць на кожнага, што ёй на язык прыйдзе. Гарадзішча Бар. 2. Злаваць. Не трэба чвэрыці собаку. Бастынь Лун. 3. Рабіць абы-што. Як почай вон у той хаты чвэрыты, дак мы потым ныц на мэсці нэ нашлі. Валішча Пін.

ЧВІРТКА, ЧВЭРТКА *ж.* Драўляная пасудзіна. Чвіртка жыта. Ляхаўцы Малар. У чвіртэ була мука. Перавысь Малар. Тылушцы заныслы чвэртку січкы. Хаціслаў Малар.

ЧВОГНУТЫ *зак. экспр.* Зачапіць, ударыць. Ногою чвогнуты. Сіманавічы Драг.

ЧВЎРКА *ж.* Чацвёрка. Зося ў школе заробіла чвурку. Вулька І Лун.

ЧЕД *м.* Чад. От чеду вельмы больть голова. Ляхавічы Драг.

ЧЕШЧА *ж.* Цешча. Я быў сёння ў чешчы. Дварэц Лун.

ЧЕШЧЫНА *ж.* Міска. У чешчыну насыпалы курдуп. Яміца Малар.

ЧОБАТ, ЧОБОТ, ЧОБУТ *м.* Бот. На дзеду былі старыя чобаты. Скорцы Пруж. У лавку прывезлі чобаты. Сямігосціны Стол. Хлопэц ішоў у вэлікіх чоботах. Пяс-

чанка Бяроз. *Одного разу мій батько надів чоботы і пушов на охоту.* Галоўчыцы Драг. *У ёго вельмі лоўкіе чоботы.* Дрэбск Лун. *Чобот порвайса.* Валішча Пін. *У кепску по-году порваного чобута нэ обувай.* Смолін Брэсц.

ЧОВНЫК, ЧОЎНЫК м. Чаўнок. *Насукала цывок, што ны вlazьць у човнык.* Папіна Драг. *Ну й ччэ быстро, чоўнык бігае то туды, то сюды.* Гарынь Стол.

ЧОМХАТЫ незак. іран. Цягнуцца, ісці паволі. *Чомхав в старых чоботях.* Сіманавічы Драг.

ЧОЛОПУХЭ мн. зніж. Распушчаныя валасы. *Чуго тра-сэш чолупухамэ?* Радастава Драг.

ЧОРНОБУСЕЛ м. Бусел чорны. *Чорнобусёл полецеў.* Беражное Стол.

ЧОРНУХА ж. Зябліва. *Зоралы чорнуху.* Арэхава Малар.

ЧОСАНКІ, ЧОСОНКЫ, ЧОСУНКІ мн. Валёнкi з чэсанай воўны. *Сёння нам у чосанках не пролезці — такая завезя сходзілася.* Слабажаны Бар. *Чосанкі сушат у пычі.* Кустын Брэсц. *Зымою ліпш за всё ходыты в чосонках.* Дзеткавічы Драг. *У магазін прывызлы чосонкы.* Залессе Драг. *В чосунках ходят зымою.* Бучамля Кам.

ЧОХЛЯ ж. Малярыя. *Опановала чохля, нэ поздөровею ньяк.* Падкраічы Бяроз.

ЧУГІШКАТЫ незак. Гушкаць. *Чугішкай, чугішкай, хутко свое будэ.* Страдзеч Брэсц.

ЧУЙКА ж. Чапля. *Цётка купіла чуйку.* Бакуны Пруж.

ЧУНЬ м. 1. Самаробны тапачак. *Баба звязала вжэ одын чунь.* Бучамля Кам. *У чунях добрэ ходыты.* Ляхавічы Драг. *Для малых дэтэй в'яжуть чуні.* Яечкавічы Іван. 2. Лапаць з вяровак. *Топірыка в чунях нэ ходять.* Ляхаўцы Малар.

ЧУНКА ж. Апона, якой накрываюць каня. *Подай чунку, коня накрывю.* Гарбаха Іван.

ЧУСТРЫТЫ незак. Церці бульбу. *Начустры картоплі!* Ляхаўцы Малар.

ЧУХА I ж. Тупы канец яйка. *Чуха об чуху будэм бітыса на вэліконне.* Валішча Пін.

ЧУХА II ж. Пух, які аддзяляецца ў працэсе ткання пры руху бёрда. *Чуху моё бэрдо жэнэ.* Лукава Малар.

ЧУХРАТЫ, ЧУХРАТЫ незак. Абіраць, чысціць бульбу. *Я встаю рано і чухраю картоплі.* Падышча Іван. *Я люблю натто картоплы молодый чухраты.* Журавок Іван.

ЧУЧЫРЫПОК м. Яйка без шкарлупіны. *Курыця знысла чучырыпка.* Заверша Драг.

ЧУШКО н. Пятля для вяровак у лапцях. *Порвалос чушко в постоловы.* Гарбаха Іван.

ЧЫБРУШКА ж. Божая кароўка. *Чыбрушка пувзла пу лыстковы.* Дубіца Брэсц.

ЧЫКІЛДА м. і ж. Кульгавы чалавек. *Ты, Мар'я, сама схадзі на яго, а то гэты чыкілда пакуль зачыкілдае, то й вечар надыдзе.* Кукава-Бор Ганц.

ЧЫКОЛОТКА ж. Каленца. *Стэблына мае чыколоткы.* Адрыжын Іван.

ЧЫКОЛОТОК м., ЧЫКУЛОТКА ж. Шчыкалатка. *Чыколоток забыв мыцно.* Перавысь Малар. *Завязала чыкулотку.* Макраны Малар.

ЧЫМАЛО прысл. Многа. *Вэсною в нас рыбы завсёды чымало.* Гальцы Стол.

ЧЫМЧУРА ж. Высокая прычоска. *Понароблялы гэты чымчуры, аж гадко дывытысь.* Журавок Іван.

ЧЫНОВАТЫ прым. Вытканы ў чатыры панажы. *Полотно такое ткut у чэтыры ніты, называють чыноватэ.* Бузуны Пруж.

ЧЫНОВАТЫНА ж. Тканіна, вытканая асаблівым спосабам. *Чыноватына в косэ і по-суконому і в кружкэ.* Сварынь Драг.

ЧЫНЫ мн. Планацкі ўнізе каля асноўнага бруска, якія служаць для падліку пасмаў і раздзялення нітак асновы на два рады. *Зробы колочка ля чыныв.* Папіна Драг.

ЧЫПУРЫЧОК м. Шампіньён. *Коло нас чыпурычок росце.* Адвержычы Стол.

ЧЫРКА ж. Чырок. *Вісім чырок було забыто.* Астрамечава Брэсц.

ЧЫРЫМШЫТЫ незак. Шкрабаць, пярыць. *Шось в горлы чырымшыть.* Вавулічы Драг.

ЧЫСЛЕНІК м. Каляндар. *Коло вокна повісь чысленік.* Вулька І Лун.

ЧЫСНЫЦЯ ж. Тры ніткі, якія ўваходзяць у пасма. *Чысныця одна дысята доля пасма.* Шэбрын Брэсц. *У пасмовы дэсыть чысныць.* Папіна Драг.

ЧЫТРАДЬ ж. Сшытак. *Сів на ровэр і поіхав по чытрадь.* Саха Драг.

ЧЫЧКА ж. Бацвінне. *Чычок нарвала ля свынэй.* Вялікі Лес Драг.

ЧЭНЭТЭ *незак.* Начыняць чым-н. Чэняць тонкі кішкэ мнесом. Сварынь Драг.

ЧЭТВЭРТЫНА *ж.* Чацвёртая частка. У мэнэ двенаццата доля, у тэбэ ж чэтвэртына була, хіба я нажыву на ій. Радзеж Малар.

Ш

ШАБАЛДІТЫ, ШАЛДІТЫ *незак. экспр.* Гаварыць абы-што. Він шабалдів бэз толку. Перавысь Малар. Шовоны там шалдять. Вулька Сіманаўская Драг.

ШАБЁШКА *ж.* Кашалёк. Він носыв у шабешцы оно копейкы. Кулякі Іван.

ШАБЭЛЬ м., ШАБЛІ *мн.* Фасоля. Маем куліш с шабэлем вэльмі смашний. Яміца Малар. Маты пусадыла шаблі. Дубіца Брэсц. Маты наварыла супу з шаблямы. Пажэжын Малар.

ШАВЕЛЬ, ШЕВЕЛЬ м. Казытанне. Мой брат боіцца шавелю. Запроссе Лун. Вона боіцца шевелю. Кажан-Гарадок Лун.

ШАДЗЕЛІК м. Кручок для вязання. Купі ў крамі шадзелік. Падлаззе Лях.

ШАЙНЯ *ж.* Сумка з лазовай або бярозавай кары. Покладзі ў шайню сала. Альшаны Стол.

ШАЛАТА *ж.* Салата. У гораді ростэ шалата. Дружба Брэсц.

ШАЛЭНЕЦ м. Шальнік. Шаленец — лечэбна трава. Камянюкі Кам.

ШАЛЭПАТЫ, ШЫЛЭПАТЭ *незак.* Казытаць. Кынь шалепаты, я так боюся стого. Страдзеч Брэсц. Шось у мына за пазухую шылёнае. Субаты Драг.

ШАЛІВКА, ШАЛІФКА *ж.* Шалёўка. Завтра будым шалёваты шалівкою хату. Шэбрын Брэсц. У ёго посьля шалювання хаты осталось мныго досок — шалівок. Хмелева Жабін. Шаліфкою обіваты хату. Азяты Жабін.

ШАЛІНЕЎКА, ШАЛІНОЎКА, ШАЛІНЫВКА, ШАЛІНІЎКА, ШАЛЯНЫЎКА, ШЫНЫЛІВКА, ШАЛІФКА *ж.* Шарсцяная квяцістая хустка. Сын прынёс маці квяцістую шалінеўку. Баравікі Лун. Гэта шаліноўка ідзе табе да твару. Нецеч Бар. Дівчына була в хорошій шалінывцы. Гутава Драг. Шалінывку зав'езують тоды, ек холодна погода. Ляхавічы Драг. Трэба завязаць шыляніўку. Панкі Івац. На свято вона зложыла новэ пальто і

зав'язала шалыныўку. Гошава Драг. На базары продавалы шалыныўкы. Сулічава Драг. Дэ ты дустала такую шынылівку? Бабічы Кам. Маты купыла доццы нову шаліфку. Чвіркі Кам.

ШАЛУПАЙКА ж. Лупіна. Звары шалупайкы свынюм. Ляхавічы Драг.

ША́МАЦЬ незак. Гаварыць непатрэбнае, неразумнае. Не шамай шчо не трэба. Рамель Стол.

ШАМО́ЛЬКАЦЦА незак. экспр. Працаваць марудна. Якая гэта работніца з яе: шамолькаецца сабе памаленьку. Гарадзішча Бар.

ША́НДРЫТЫ незак. Чысціць абутак да бляску. Чоботы заблышчаць тогды, як іх добрэ шандріты. Закляценне Драг.

ША́НОК, ШЯ́НОК м. Драўляная пасудзіна ёмістасцю 6 пудоў. Я тыпэр россіяв шанок овса. Дастоева Іван. Жыта наміралі п'ять шянкув. Падбела Кам.

ША́НЬКА ж. Скураная торбачка. У мене цэлая шанька цыбулі выроста. Цераблічы Стол. Учора поўну шаньку набрала грыбоў. Запроссе Лун.

ША́ПА, ША́ХВА ж. Шафа. У кожны хаты е шапа з юстром. Заверша Драг. У шапы вісьць святое вбранне. Моталь Іван. Марынка položыла шкарпэткі в шахву. Сушытніца Малар.

ША́ПКА ж. 1. Верхні сноп, якім канчаюць стог. На стошку соломы назбырав да звязав двома пэрэвясламы, да завэршыў стошка шапкою. Гарадная Стол. 2. Перакладзіна над вушакамі. На сподок ставят два стоекы, а на стоекы кладэцца шапка. Горск Бяроз.

ШАРАБА́Н м. Воз. По вуліцы проехаў шарабан. Лядзец Стол.

ША́РГА, ШЯ́РГА ж. Мяцеліца, бура. От ужэ узнялася шарга, шо світа ны выдно. Заверша Драг. Цілы дзень на дворі шарга. Пяшкова Іван. Ох і шярга расходылася. Пескі Кобр.

ШАРА́КІ мн. Порткі. Бацька адзеў новыя шаракі. Гута Ганц.

ША́РОВАТЫ, ША́РУВАТЫ незак. Скрэбці. Шароваты нагавіцы цэглаю. Валішча Пін. Пудлогу трэба завтра шаруваты. Карсынь Іван.

ША́СТУН м. Сяннік. Дайней усё на шастунах спалі, бо лошкі былі дзеравяныя. Дзяніскавічы Ганц. Ён укладуся на шастун. Баравікі Лун. Шастун быў короткі. Запроссе Лун.

ШАСТЎНЫ *мн.* Бомы, званочки. *Шастуны под дугою, коны ўбраныя стоять, а молодые нэ выходять.* Валішча Пін.

ШАСХАТКА *ж.* Балея. *Замачыла анучы ў шасхаццы.* Мельнікі Ганц.

ШАСЦІНЫ *мн. абрад.* Памінкі на шосты дзень. *Вчора булы шасціны по вмерлому.* Казловічы Брэсц.

ШАТКОВНІЦА *ж.* Шаткоўня. *Сусідка прыйшла позычыты шатковныцу.* Семяховічы Пін. *Капусту крышылі на шаткоўныцы.* Валішча Пін.

ШАЎПЕЦЬ *незак.* Балбатаць. *Не шайне, бога раді!* Пузічы Лун.

ШАЎРЫГЦІ *незак.* Тое ж. *Шчо ты шайрыгаеш?* Велле Стол.

ШАФЕР *м.* Сябар жаніха. *Шаферы гуляють на вэсіллі.* Казловічы Брэсц.

ШВАЙКА *ж.* 1. Вялікае шыла. *Дзядзька Макар выхваляўся, што яго швайка перакалола ўжо каля ста кабаной.* Калоднае Стол. 2. Шчупак. *Швайку жараць у салі.* Давыд-Гарадок Стол.

ШВЁДЭР, ШВЭДЭР *м.* 1. Кофта. *Тато купэв мні новуго шведра.* Сварынь Драг. *Я купіла шведра.* Пузічы Лун. 2. Світар. *Маці хорошого шведра звязала.* Св. Воля Івац. *Я скоро мецьму новага шведра.* Заліпенне Лях. *Хваліўса швэдрам пока нэ порвай.* Валішча Пін.

ШВЁНДАЦЬ, ШВЭНДАТЫ *незак. экспр.* Хадзіць без мэты. *Не швендай ты з хаты ў хату.* Гарадзішча Бар. *Швэндае под ногамы.* Кустын Брэсц.

ШВЁРГАЦЬ *незак. экспр.* Шоргаць. *Чаго ты швергаеш гэтымі нагамі?* Гарадзішча Бар.

ШВЁРАБ *м.* Верабей. *До кормушкы прылытів швораб.* Заверша Драг. *Кушка зловыла швораба.* Хомск Драг.

ШВЁРКА *ж.* Павадок. *Возьме собаку на шворку!* Арэхава Малар.

ШВЁРКІ *прым.* Хуткі. *От шворкі чоловік.* Ботава Пін.

ШВЁРЫНЬ, ШВЁРЭНЬ *м.* 1. Шворан. *Іхалы, іхалы і по дарозы лопнув шворынь.* Дастоева Іван. 2. перан. Лгун. *Ох, і шворэнь жэ ты!* Гошава Драг.

ШВЎХНУТЫ *зак.* Боўтнуцца, пляснуцца. *Вун швухнуў у воду і поплыў пуд вудою.* Радзеж Малар.

ШВЫГА *ж.* Кукіш. *Швыгу скрутыты.* Падкраічы Бяроз.

ШВЫРХАТЫ *незак.* Варушыць. *Швырхаты* ногамы под столом. Падкраічы Бяроз.

ШВЫТКЫЙ *прим.* Хуткі, рухавы. *От то швыткый* хлопчына. Белін Драг.

ШВЭДІ, ШВЭДЫ *мн.* Скваркі. *Тітка* пожарыла швэдов. Туляцічы Іван. *От моі діты нэяк швэдую нэ едять.* Гальцы Стол. *Мамо, напэчы швэдэй на вэчэру.* Сакалоўка Пін.

ШВЭДКА *ж.* Піла. *Швэдка* звыніла в ёго руках. Пажэжын Малар.

ШВЭНГАЛО *м.* пагард. Валацуга. *Ходыш гэбы той швэнгало, дома нэ знаеш.* Валішча Пін.

ШЕ, ШЭ *присл.* Яшчэ. *Ше* рано вставатэ. Гаравіца Драг. *Вын шэ ны прышов.* Моталь Іван.

ШЕЛЕХТАЦІ *незак.* Казытаць. *Дуня* смяялась й шелехтала малую дзеўчыну. Баравікі Лун.

ШЕНО, ШЧЭНО, ШЭНО *присл.* Толькі што. *Я шено* прыхав з болота. Закляценне Драг. *Ты шэно прыйшла с школы?* Дубраўкі Драг. *Хлопэц шчэно* почай ходыты. Боркі Пін. *Шэно сонцэ* зайшло за ліс. *Шэно* вчора было тэп-ло, а тэпэр ідэ дошч. Моталь Іван.

ШЁПКА *ж.* Шапка. *Сваю шепку* я згубыв. Сукачы Драг.

ШЁТКІ *мн.* Вазок. *Госты* прыхалы в шетках. Чвіркі Кам.

ШЁХЛЯ, ШЎХЛЯ *ж.* Ліхаманка. *Вэсною* я захворела на шехлю. Рудня Івац. *Було гэтак холодно, бы шухля* трасла. Бярозавічы Пін.

ШІНКІ *мн.* Некалькі снапоў жыта. *На загоне шінкі* стоялі. Калоднае Стол.

ШІПКА, ШЫПКА *ж.* Дрывотня. *На зыму у нас* повна шіпка дров. Трыліскі Іван. *Стыльки многы* было дров, шчо всёю сымнёю пырыносылы іх в шіпку. Мінянка Кобр. *Граблі в шыпцы* возьмы, ны забудься. Хомск Драг.

ШІРМАТЫ *прим.* Шырокі і круглы, пляскаты (пра зерне). *Сачівка шірматая.* Радастава Драг.

ШІХОВАТІ, ШЫХОВАТЫ *незак.* Гатаваць, рыхтаваць. *Манька шіховала до вісілля* свого сына. Семяховічы Пін. *Мні* треба шыховаты обід. Агова Іван.

ШКАЛЫК *м.* Кілішак. *На Новый рік* і я выпыв шкалык шампаньского. Воса Кобр.

ШКАП *м.* Шафа. *Купылы* нового шкапа. Здзітава І Бяроз. *Возьмі у шкапі* нового каптана, одэні. Шылін Бя-

роз. *У хаце стаяў шкап.* Гута Ганц. *Положы молотка на шкап.* Хваросна Пін.

ШКАРАЛЮПА ж. Шкарлупіна. *Розбэла шкаралюпу і йцэ вэтэкло на пудлогу.* Арэхава Малар.

ШКВАРКА ж. Скварка. *Чому ты шкварок нэ ісы?* Ботава Пін.

ШКВАРЧАТЫ, ШКВЭРЧАТЫ незак. 1. Трашчаць, патрэскаць, хрыпець. *В грудях в мынэ шкварчыть.* Вулька Сіманаўская Драг. 2. Квакаць. *Шквэрчаты жабы сталы.* Падкраічы Бяроз. 3. Паказвацца (пра слёзы). *Слёзы вжэ шкварчеть в ёго.* Сіманавічы Драг.

ШКЛЁНДРА ж. Крывянка. *Мам, дайце мне кусок шклёндры.* Андрыянаўка Пруж.

ШКЛЮД, ШКЛЮК м. Склад. *Шкладом шклюдуюмо дзерэво.* Азярніца Лун. *Шклюком цесалі дрэво.* Мікашэвічы Лун.

ШКЛЮДОВАЌ незак. Складавачь. *Буду шклюдоваць на хату.* Азярніца Лун.

ШКОВОРОДА ж. Скаварада. *Я собі учора шковороду нову купыла.* Карсынь Іван.

ШКОПЭЦЬ м. Бурт. *Шкопэць выкупалы на гуроді.* Клейнікі Брэсц.

ШКОРА ж. Скура. *Шкора ек на цыгановэ.* Сварынь Драг.

ШКОРЎНА ж. Снегавая корка. *После одлыгі шкоруна на сніговы.* Дастоева Іван.

ШКРАГНА м. і ж. зневаж. Піскля. *Чого ты плачэш, шкрагна?* Вулька Сіманаўская Драг.

ШКРАГНІТЫ, ШКРАГНІТЭ незак. 1. Плакаць. *Чогося шкрагнэть ваш малэй, чы ны хворы.* Субаты Драг. 2. Крычаць. *Шкрагнять гэты гусынята, трэба покормыты.* Вулька Сіманаўская Драг.

ШКРО́БАК м. Парваны вялікі бот. *Тогды у іі ныць ны было обуты, оно гэты шкробакаы.* Крамно Драг.

ШЛАПА́К м. Калаўротак. Баба зняла з гуры шлапака і стала прасты вовну. Індычы Кам.

ШЛЁМАТЭ незак. зніж. Хадзіць цяжкім крокам. *Шлёмала увась дань в гатых чоботях.* Субаты Драг.

ШЛО́ЙДА м. і ж. зневаж. Балбатун. *Нэ слухай гэтого шлойдуду, гаворыть абы-што.* Пескі Кобр.

ШЛЫХТОВАЌ незак. Насычаць аснаваную пражу растварам клейкай вадкасці. *Напарыла сімня шлыхтоваты прежу.* Папіна Драг.

ШЛЯМ м. Тарфянішча. У шляму почалы копаты торф. Дастоева Іван.

ШЛЯПАНЫНА ж. Слата. На гуліці стуіт шляпанына. Ваўкастavec Кам.

ШМАГЛЮ прысл. Метка, хутка, добра. От шмагло рубае. Сіманавічы Драг.

ШМАЛЫЦ м. Тлушч. В нашуй лавцы прудаецца свынячый шмалыц. Кустычы Кам.

ШМАЛЬНУТЭ зак. Разануць, паласнуць. Ек шмальнув ёго дубцом. Субаты Драг. Шмальнув ножэм по пальцові. Кустын Брэсц.

ШМАРА ж. Мазь. У банцы стоіць шмара. Зарэчка Драг.

ШМАРНУТЫ зак. экспр. Ударыць. Як шмарну, то одлытыш. Мацёвічы Жабін.

ШМАРОВАТЫ незак. Мазаць. Шмароваты воза мазёю. Валішча Пін.

ШМАРОВЫДЛО, ШМАРОВЭДЛО н. Колавая мазь. Шоб колёса ны скрыпілы, іх треба змазаты шмаровыдлом. Заверша Драг. Шмаровэдло прывозяць у бочцэ. Туляцічы Іван.

ШМАРЫНОЎКА ж. Шарсцяная квяцістая хустка. На базары не было шмарыноўкі. Заліпенне Лях.

ШМАТЭ, ШМАЦЬЕ мн. Бялізна. Я вчора мыла шматэ. Пажэжын Малар. Шмацье вісело на стуле. Альманы Стол.

ШМОРГАЦЦА незак. Хадзіць без справы. Чуго ты тут шморгаешся? Адвержычы Стол.

ШМОРГНУТЫ зак. 1. Пацягнуць, рвануць. Зэліну шморгнуты з росады. Валішча Пін. 2. Пацягнуць носам. Нэ шморгай носом. Попробуй оно хоть раз шморгнуты носом. Валішча Пін. 3. Стукнуць. Доскачэсса ў мэнэ — як шморгну зарэ дубцом по руках. Валішча Пін.

ШМОРЫГАТЫ незак. Сашморгваць лісце з галінак. Шморыгай помалэньку, бо руку можна пораныты. Корчыцы Кобр.

ШМУЛЬНУЦЬ зак. Сцябнуць, агрэць. Шмульні як ні слухаюць, то полешаюць. Сасновы Бор Івац.

ШМУЛЯТЫ незак. 1. Церці. Нэ шмуляй чоботямі. Валішча Пін. 2. Рэзаць тупым. Шмуляеш, шмуляеш ножом, а одрэзаты ньяк. Лепш ужэ одорваты, чым такою тупіцою шмуляты. Валішча Пін.

ШНУРОК м. Участак зямлі. Мэжа між робіцца шнуркамі. Здзітава II Бяроз.

ШНУРОЎКА м. Шнурок. *Поўбоцінкі то чорныя, а шнуройкі рыжыя. Хіба ж так хвайно? Хатынічы Ганц.*

ШНЫРОЎКА ж. 1. Безрукаўка. *Мая бабулька носіць і летом шныройку. Мікашэвічы Лун. Моя шныройка лоўко пошыта. Любань Лун.* 2. Блузка. *Баба была ў шныройцы. Дварэц Лун.*

ШНЫРЫТЫ *незак. асудж.* Шныпарыць. *Шнырыць по ўсех хатах, чого? Валішча Пін.*

ШОЎТАТЫ *незак.* Невыразна шаптаць. *Ны гаворыла, а оно шовтала. Сіманавічы Драг.*

ШОЛОТА м. і ж. *зневаж.* Чалавек, які гаворыць многа і абы-што. *Я тыбэ, шолота, і слухаты ны хочу. Гошава Драг. Нэ шолоты абы чого, шолота. Валішча Пін.*

ШОЛОТУН м. Тое ж. *Ны бай мныго, а то і тыбе прозовуть шолотуном, як і бацька. Выжлавічы Пін.*

ШОЛОТЫТЫ, ШОЛОХАТЫ *незак. экспр.* Гаварыць абы-што. *Хватыць тобі вжэ шолотыты. Маладзельчыцы Пін. Ты шолохаеш, сам ны знаеш шчо. Маціевічы Жабін.*

ШОПА ж. 1. Прыбудова для торфу і дроў каля хаты. *У шопе ляжалі на зіму дровы. Ласасіна Пруж. У шопы лыжелю много торфу. Радаўня Иван.* 2. Збудаванне з чатырох слупоў і страхі для захоўвання сена. *Мо якім віз сіна шчэ ў шопу влізэ? Гальцы Стол. Шопы була възлыка, сіна положылы богато. Ляхаўцы Малар.*

ШОПЛЯ, ШОХЛЯ, ШУПЛЯ, ШЫПЛЯ ж. Шуфель. *Пырысын пысок шоплюю. Корчыцы Кобр. Маты чэрэз шоплю просіяла жыто. Замшаны Малар. Дай свою шохлю. Яцкавічы Кам. Шуплямі рошчышчалі снег. Пясчанка Бяроз. Быз шыплі ны насыплэш картоплюв. Дубраўкі Драг. Жыто шыплю згрібвалы з машыны на тік. Семяховічы Пін.*

ШОС м. Шаша. *Коля шосу ростэ голэнысты дуб. Дастоева Иван. Я ішла в другое сыло чырыз шос. Шэбрын Брэсц.*

ШПАДЛЮФКА ж. Рыдлёўка. *Прынысы шпадлюфку яму выкопаты. Спорава Бяроз.*

ШПАДЛЯ ж. Тое ж. *Учынікы в садковы дэрва ункопвалы шпадлямы. Кустычы Кам.*

ШПАЛЮГІ мн. Козлы. *Шпалюгі нэсы, роспылуем кругяк які на дрыва. Дубай Стол.*

ШПАРОВАТІ *незак.* Абшываць дошкамі. *Шпароваті столу трэба. Сакалоўка Пін.*

ШПАРУТЫ мн. Планкі, якія трымаюць канцы ткані-

ны ў працэсе ткання. *Шпаруты, коб дэржалы, круглы.* Спорава Бяроз.

ШПАРЫ *мн.* Боль ад холоду. *Шпары в рукы і в ногы позаходылы.* Корчыцы Кобр. *Такі мороз вылыкі, шо аж шпары у рукі зайшлы.* Здзітава І Бяроз.

ШПІРКА, ШПЫРКА, ШПЭРКА *ж.* Сала. *Бульбу зажаруюць шпіркою.* Радастава Драг. *Він одрізава собі кусок шпіркі і наівся.* М. Шчытнікі Брэсц. *Маты дала сынувы шпыркі.* Дубіца Брэсц. *Він йів шпэрку.* Павіцце Кобр.

ШПЛІНТ *м.* Плінтус. *Шплінт був вжэ прыбытый.* Ляхаўцы Малар.

ШПОНКА *ж.* Запінка. *Він згубыв англійску шпонку.* Рыкавічы Жабін.

ШПРОЦЫ *мн.* Вушак. *На шпроцах вісыв шнур.* Ляхаўцы Малар.

ШПРЫХА *ж.* 1. Вязальная спіца. *Буна в'язала шкарпэткі на штыры шпрыхі.* Макраны Малар. 2. Спіца ў коле. *У ровэровы була выламана одна шпрыха.* Макраны Малар.

ШПУЛЯ *ж.* Кола. *Шпуля добрэ паддэржуе полотно, коб воно ны стягвалосся.* Ляхавічы Драг.

ШПЫЦЯ *ж.* Стрэмка. *Я в палэць загнала шпыцю.* В. Якаўчыцы Жабін.

ШПЫЧКА *ж.* Тое ж. *Я загнала пуд пазюр вылыку шпычку.* Гальцы Стол.

ШТАНДАРА *ж.* 1. Калодка, на якую кладуцца першыя вянкi хаты. *Зрубiлі дуб для штандар.* Азярніца Лун. 2. Калодка, на якую ставіцца печ. *Цепер укопалі штандары на печ.* Талмачова Стол.

ШТОКІЛ *м.* Паркан. *Старый, поваляный у мынэ штокiл.* Хабы Брэсц.

ШТЫБНО *прысл.* Вузка, да стану (пра вопратку). *Штыбно пошыла кофту.* Кустын Брэсц.

ШТЭГАТЫ *незак.* Кульгаць. *Штэгае вжэ давно, ньяк нога ны гоіцця.* Кустын Брэсц.

ШТЭМПОЛЬ *м.* Гл. штандара 1. *В яму ставым штэмполі, на іх кладэм пудрубы, або пудвалкы.* Падкраічы Бяроз.

ШТЭРНАЦЦЯТКА *ж.* Бёрда на 14 пасмаў асновы. *Штэрнаццятка — бэрдо, пасом у бэрдэ богато, густэ бэрдо.* Сварынь Драг.

ШТЭРХАТЭ *незак. неадабр.* Таўчы, калоць. *Штэрхав кэём у солому, шось шукав.* Субаты Драг.

ШУБЎСЬ *выкл.* Бултых. *Шубусь* водою ў вочы. *Шубусь у роў.* Валішча Пін.

ШУГАЙ *м.* Мяккі качан капусты. *Гэты год у нас уродзілі шугае.* Лінова Пруж.

ШУГАЛІЙКА *ж.* Невялікая лодка. *Вёсламі ездят, то мэншынькіе шугалійкі.* Здзітава І Бяроз.

ШУЛЭНЬ *м.* Шуляк. *Шулэнь* покрав *всі цюпынета.* Пажэжын Малар.

ШУЛЯК *м.* 1. Гл. шугай. *Капуста гетого літа ны вродыла, одны шулякы позбырала.* Выжлавічы Пін. 2. Нарасць на карані капусты. *Шулякэ пунаросталэ.* Радастава Драг.

ШУРКА *ж.*, ШУРЫК *м.* Павець. *Коб ны гэта шурка, то дров у зыму ны распалыв бы ньяк.* Какорыца Драг. *Прынысы з шурыка торфу.* Дарапеевічы Малар. *Памянш. ш у р ч ы к.* *Батько рубает і носыць дрова у шурчык.* Дарапеевічы Малар.

ШУСТА *ж.* Асцюк. *Шуста* пупала в око. Радастава Драг.

ШУСТЯК *м.* Амецце. *Шше шустяків добрэ нэ зняла.* Макраны Малар.

ШУХЛЯДА *ж.* Частка акна, якая ўстаўляецца ў аконны праём сцяны. *Дзядзько Андрэй штосьці напісаў на шухлядзе.* Азярніца Лун.

ШЧАВЕЙ, ШЧАВЭЙ *м.* Шчаўе. *Пашлі на шчавей.* Нецеч Бар. *У горшку варывся шчавэй.* Рагадашч Іван.

ШЧАВІТЫ *зак.* Сціснуць. *Шчавіты обцэнькамі гвоздзя.* *У грудях шчавіло.* Валішча Пін.

ШЧАВЎХ *м.* Гл. шчавей. *Шчавуху* наварылы *молодого.* Астрамечава Брэсц.

ШЧЕРЁЦЬ, ШЧЫРЭЦЬ *м.* Чысты жоўты пясок. *Взев в руку шчерцу.* Арэхава Малар. *На шчерцу добрэ лэжэтэ і загоратэ.* Там жа. *Вуда чыста, шчырэць бачыш.* Радзеж Малар.

ШЧО займ. Што. *Думай, шчо робітымо там.* Валішча Пін. *Шчо ты хочеш з мене?* Дрэбск Лун.

ШЧОЛАК, ШЧОЛОК *м.* 1. Рэдкая частка варыва. *Шчолаку не есць.* Вялікая Гаць Івац. 2. Малочны суп. *На вячэру маці зварыла шчолаку.* Варанілавічы Пруж. *Шчолаку* навары. Доўгае Івац.

ШЧОЛАЧАК *м.* Гл. шчолак. 1. *Не хочаш есці гушчы, то хоць шчолачку напробуй.* Падгорная Бар.

ШЧОТКА, ШЧУТКА, ШЧЭТКА *ж.* Сівец. *Шчотка* — гэто белая, сухая, твёрдая трава, якая добрэ горыць.

Валішча Пін. *Став косіті, а коса нэ косіт, шчэтка одна.*
Сакалоўка Пін.

ШЧУР м. Пацук. *І шо гэто за лыхо на мою голову: ньяк ны можу од шчурув збавытыся.* Судзілавічы Бяроз. *У гэтой старой хаты было много шчуров.* Макраны Малар. *Шчур взлікі був.* Хваросна Пін.

ШЧУХА ж. Памылка пры тканні. *Накідаючы ў ніт, я зрабіла шчуху.* Баравікі Лун.

ШЧЫ, ШЧЭ прысл. Яшчэ. *Дайтэ мне шчы кілограм цукерков.* Камень Пін. *Шчэ однэ ейцэ ў салат полуні.* Валішча Пін.

ШЧЫНКА, ШЧЫНОК, ШЧЫНЫК, ШЧЭНОК м. Пласт сена ці саломы, які можна ўзяць граблямі і панесці. *Прынэсы шчэ шчынку сіна.* Радастава Драг. *Взяв кынув шчынок коровы.* Гершоны Брэсц. *Шчыныкі — то маленька ханка сіна.* Макраны Малар. *Сухое сіно збірають у шчыныкі.* Ляхаўцы Малар. *Трэбо шчэнок шчэнятэ.* Дзмітравічы Кам.

ШЧЫНЁТЫ, ШЧЭНЯТЭ незак. Пластаваць, зграбаць. *Ты будэш шчынеты, а я буду подаваты на стожок.* Ляхаўцы Малар. *Ідэма шчэнятэ сіно.* Дзмітравічы Кам.

ШЧЫПЯРЫ мн. Пер'е цыбулі, часнаку. *Елі шчыпяры с соллю.* Нецеч Бар.

ШЧЭРУБІНА ж. Дзірка. *Голка ў шчэрубіну ўпала.* Валішча Пін.

ШЫБАДА ж., ШЫБОД м. Ігліца. *Шыбада сыпалася з голля.* Падкраічы Бяроз. *Колючый шыбод.* Шыбоду на-грэблы. Сялец Кобр.

ШЫВАНКА ж. Хустка. *Я собе недаўно шыванку купіла.* Цераблічы Стол.

ШЫВЭРЫТЫ незак. Гаварыць абы-што. *Той дзедзько шывэрыть нывыдомо шо.* Сварынь Драг.

ШЫДЭЛАК м. Кручок для вязання. *Вельмі добры купіла шыдэлак.* Мазуркі Лях.

ШЫКАТА ж., ШЫКУТ м. Гл. шыбада. *Шыкоты на-грыбсці можна.* Парасляны Пруж. *Ужэ падае шыкут.* Ваўкастavec Кам.

ШЫЛЁХНУТЫ зак. Зашамаець, зварухнуцца. *Шось шылёхнуло в соломэ.* Сварынь Драг.

ШЫЛЫСТУНЫ мн. Бомы, званочкі. *На коны нало-жылы шылыстуны.* Камянюкі Кам.

ШЫЛЭПНЯК м. Густыя кусты. *Дэсь у шылэпняку курыця сыдыть.* Астрамечавя Брэсц.

ШЫМОРОДЬДЕ н. Драбязя (трэскі, галінкі і інш.).
Шымородьде заваряе пуд ногамы. Пескі Кобр.

ШЫПОТА, ШЫПУТА ж. Ігліца. *Шыпоты нагрыбла.*
Кустын Брэсц. Мурахі тегнуть шыпуту. Дубіца Брэсц.

ШЫПУЛЬКЫ мн. Тое ж. *Я грыбла шыпулькы. Ва-
вулічы Драг.*

ШЫПТУНЧЫКЫ мн. жарт. Дрожжы. *У магазін пры-
вызлы шыптунчыкы. Вавулічы Драг.*

ШЫРСЯНКА ж. Вязаная хустка. *Раній у нашому
сылі ходылы в шырсянках. Ляхавічы Драг.*

ШЫРЫШ м. Тонкая ледзяная скарынка на вадзе,
кавалачкі лёду на вадзе. *Шырыш пливэ, рыка замэрза-
ты будэ. Гершоны Брэсц.*

ШЫРЫШЫТЫ незак. Пакрывацца тонкай скарынкай
лёду. *Почынае шырышыты, вжэ рыка замэрзне. Гершоны
Брэсц.*

ШЫТКІ мн. Санкі. *Шыткі стоялі на дварэ. Сухо-
паль Пруж.*

ШЫХАВАЌ незак. Шанцаваць. *Мне так шыхавала,
што я насобірала поўны кош грыбоў. Галоўчыцы Пруж.*

ШЫХЫВНЫЙ прым. Удалы. *Шыхывный дэнь вчо-
ра був. Сварынь Драг.*

ШЫШАК м. 1. Гронка. *У том шышаку аж пять горэ-
хоў было. Валішча Пін. 2. Гузак. Такого шышака набіў
на голове. Валішча Пін.*

ШЫШКА ж. Аздоба на караваі. *Шышкі, калачэ пе-
куць да на коровай вешаюць. Велле Стол.*

ШЭБУРШЭТЭ незак. Рухацца, варушыцца, мітусіцца.
Вотэ ўжэ гэтэ дітэ шэбуршэть. Радастава Драг.

ШЭЙДА ж. зневаж. Неахайная жанчына. *Прыберы
ў хаце, а то як у той шэйды. Люсіна Ганц.*

ШЭЙПАК м. Укладка з дзесяці снапоў. *У шэйпаках
жыто. Ляхавічы Драг.*

ШЭМЭТНУТЫ зак. Кінуць моцна. *Як шэмэтнуў ёго
на зэм. Корова шэмэтнула рогамі тэля. Валішча Пін.*

ШЭПКА ж. Ігліца. *Прывэзэтэ шэпкі свэнкі подо-
слатэ. Дзмітравічы Кам.*

ШЯПКА ж. Верхавіна дрэва. *Пойшов дошч, і схова-
лыся пуд шяпкою дуба. Астрамечава Брэсц.*

Ю

ЮКНА *мн.* Вокны. *Юкна* були одкрыты. Ботава Пін.
ЮР *м.* Вір. *Глядзі, бо там юр, утопісса.* Азярніца
 Лун.

ЮРКО *н.* Кіёчак для вязання снапоў. *Возьмы юрко*
на полэ. Олтуш Малар.

ЮРЧЫК *м.* Вялікі каравай хлеба, які клалі ў жыта,
 што ўзыходзіць, каб быў лепшы ўраджай. *Юрчык* сха-
 вався, то хлєп новы вырос. Сварынь Драг.

ЮСТРО *н.* Люстэрка. *Я купыла юстро.* Высокае Бя-
 роз. *Вона подывылася у юстро.* Заверша Драг. *Дівчы-*
на стоіць каля юстра. Сулічава Драг. *У хаты на стыні*
вісыць юстро. Вавулічы Драг. *Вона тьлько і дывылася в*
юстро. Замшаны Малар. *Мы купылы шап з юстром.*
 Парахонск Пін.

ЮХА *ж.* 1. Бульбяны суп. *Юха* вдалася добрая. Галь-
 цы Стол. 2. Халадзец. *Юха* на вяселлі была перасолена.
 Востраў Ганц. *Зваріла голову і ногі на юху.* Альшаны
 Стол. 3. Кампот. *Юха* вэльмы смачна з свіжых яблык і
 вышэнь. Моталь Іван.

ЮШКА *I ж.* 1. Булён. *Хворому* подалі *куруную юшку.*
 Камень Пін. 2. Суп з крыві і перацёртай мукі. *Кроў з пар-*
шука збяры, юшку зварым. Нецеч Бар. 3. Вадкая частка
 стравы. *Гушчу* забрала себе, а мне оно юшку пакінула.
 Валішча Пін.

ЮШКА *II ж.* Засоўка ў коміне. *Аткрый юшку, а то*
поўная хата дыму. Дамашэвічы Бар. *Закрываць юшку*
рана. Заполле Лях. *У новую піч* поставілы *дзябэлые юш-*
кі. Церабяжоў Стол.

ЮШНЫК *м.* Халадзец. *Я пайду в город, куплю голову*
і навару юшныку. Ботава Пін.

ЮЦ, ЮЦЬ *м.* 1. *Страўнік.* *Іжа* нападае зразу в юц, а
 посла в кышкэ. Брашэвічы Драг. *Маты прыбырала кыш-*
кы і вымыла юця. Ялач Драг. 2. Сальцісон. *Маты зро-*
была юца. Журавок Іван. *Прыложы камынём юця.* Да-
 рапеевічы Малар.

Я

ЯВО часц. Вось. *Яво лэжэць твоя шепка.* Гаравіца Драг.

ЯВЮРКА ж. Вавёрка. *Явюрка скачэ по хвоінах.* Лісяцічы Пін.

ЯГНІЮК м. Ягня. *Ягнюк побіг за овечкію.* Мерчыцы Пін.

ЯГНІЮЧКА ж. Авечка. *Купітэ в мынэ ягнючку на мяса.* М. Шчытнікі Брэсц.

ЯГОДКА ж. Кончык пальца. *З ягодкі кроў бэруць.* Валішча Пін.

ЯГОДНІЦА ж. Павідла з чарніц з дабаўленнем мукі. *Ягодніца — то чэрніцы да мука, парыцца ў печы.* Велле Стол.

ЯГРЭСТ м. Агрэст. *Каля плоту скрозь яграстам засадзілі.* Слабажаны Бар.

ЯДОМКА ж. Бульба на харчаванне. *Пад мастом ядомкі ёсць пудоў дзесяць.* Слабажаны Бар.

ЯДРАНО прысл. Холадна, суха, ясна. *Пад рانیцу ядрано стала.* Слабажаны Бар.

ЯДРАНЁЦ м. Божая кароўка. *Ядранец сеў на ліст бэзу.* Квасевічы Івац.

ЯДРАНЫ, ЯДРОНЫ прым. Ураджайны, урадлівы. *Пшаніца на гумнішчы густая, ядраная.* Слабажаны Бар. *От гарэхі ядроныя, але яшчэ зярнята малыя.* Сасновы Бор Івац. *От ядрына бульба ў тіткі.* Боркі Пін.

ЯДРОСТЬ ж. Падзь. *Ядрость напала — така слатка роса.* Лядзец Стол.

ЯДУХА ж. Задышка. *В нашого старога вжэ ядуха.* Корчыцы Кобр.

ЯЁЖНЯ ж. Яечня. *Мамо, дай мні яежні.* Запроссе Лун.

ЯЗЫЧОК м. 1. Выступ у сякеры для захоўвання ручкі ад пашкоджанняў. *Язычок адламаўся.* Клепачы Пруж. 2. Клін у пярэднім навоі. *Язычок отскочыў од воротыльця.* Папіна Драг.

ЯКА, ЯЧКА ж. Матыка. *Зробыв коваль гостру яку, аж высікае зілле з корынем.* Дубраўкі Драг. *Людэ шлы з ячкамы, бо трэба было полоты картоплю.* Высокае Бяроз.

ЯКАТАЇЦЬ незак. Енчыць. *Так жа якатаў, бедны, што аж у грудзях балела.* Слабажаны Бар.

ЯКЕНЫЦЕ, ЯКЭНЦЫ займ. Які-небудзь, які. *Купы*

якеньцу кныжку. Лышча Пін. Якэнцы ліпшы выбырай узор. Ботава Пін.

ЯКМАНЬ прысл. Цяпер, толькі што. Якмань некуды пойдзі. Стрыгінь Бяроз. Якмань ішоў вон з работы. Кабакі Бяроз. Хлопэц сказаў, што якмань ніхто пробіх коло хаты. Высокае Бяроз.

ЯЛ м. Елка. Пуд ялом схавався заіць. Астрамечава Брэсц.

ЯЛАВІНА, ЯЛОВІНА, ЯЛОВЫЧНА ж. Поле, якое засяваюць праз два-тры гады. Цэлы дзень пропасціла коровы на ялавіне. Дзяніскавічы Ганц. Тры года яловіна полежыць, потым жыто сеюць. Канатоп Пін. На яловычны нічогa ны ростэ. Шэбрын Брэсц.

ЯЛОВЫ прым. Непаваротлівы, марудлівы. Варушыся хутчэй, а то як яловы. Востраў Ганц.

ЯЛЁЦ, ЯЛОВЭЦ м. Ядловец. Прынясі заадно яльцу, калі ідзеш у лес. Агарэвічы Ганц. На яловцы пойявылыся чорныя ягоды. Тэўлі Кобр.

ЯЛОХА ж. Ялаўка. Наша куrowa зусталася ялохю. Макраны Малар.

ЯЛОШКА ж. Цялушка. Тылушка прывыла тыля — стылылася — ялошку чы быка. Радзеж Малар.

ЯЛЮГА ж. Балотны зараснік, на ўскраі якога расце ельнік. У той ялюзе ласі хаваюцца. Слабажаны Бар.

ЯНАВЫЦЫ мн. Порткі. У хлопца булы новы янавыцы. Альшэва Бяроз.

ЯРОХЫ мн. Кучаравыя валасы. Стоела дзівчына з ярохамы. Сварынь Драг.

ЯРАХАТЫ прым. Кучаравы. Ярахаты косэ любляць всі дывчета. Радастава Драг.

ЯРОВЫНА ж. Яравая культура. Грэчка, овёс, ячмень, просо, лён — то ўсё яровына, за то, шлё на высні сіюцца. Гарадная Стол.

ЯРУГА ж. 1. Размыты ўчастак дарогі. Прошлой выноў у нас было мнго яругей. Какорыца Драг. 2. Яма. Нічогa косэтэ, да (‘дзе’) яруга. Брашэвічы Драг. 3. Лужына. На дарозы стояла вылыка яруга. В. Якаўчыцы Жабін.

ЯРУС м. Яма, у якую сыплюць на зіму бульбу. Яруса на зіму тэпло накрываюць. Пясчанка Бяроз. Пры дарозе быў выкапаны ярус. Кукава-Бор Ганц.

ЯСЁНКА ж. Дэмісезоннае паліто. В магазін прывэзлы новы ясёнкi. Аркадзія Брэсц. Водна була в ясёнцы. Міжлесе Бяроз. Тi одразу я пузнала пу ясёнцы. Ялач Драг.

Яна ў гэтай ясёнцы выглядала вельмі прыгожа. Ліпск Лях. У магазін прывізілі дзіцячыя ясёнкi. Роўбіцк Пруж. Одзень ясёнку, бо холодно. Белавуша Стол.

ЯСІК, ЯСЕК м. Маленькая падушка. Я бачыла вэль-мэ хорошэ вэшытого ясіка. Ласінцы Драг. Бабуля дала мне ясіка. Кажан-Гарадок Лун. З гетого пір'я можна зробіты ясіка. Маціевічы Жабін. На ложку было тры ясі-кі. Велямічы Стол. Прышлося ніч пырыспаты на ясеку. Ялач Драг.

ЯСЛА мн., рэдка ж., ЯСЛЮ н. Дзёсны, дзясна. Так ясла пыкут, шо гаворыты ны могу. Макраны Малар. Зубы вырвала, і ясла роспухла і боліт. Горск Бяроз. Зуб булэть, гэть ясло руспухло. Дзівін Кобр.

ЯСНА мн. Тое ж. З яснув тычэ кров. Азяты Жабін. Як мні рвалы зубы, то рiзалы ясна. Воса Кобр. В ёго булілы ясна. Дубіца Брэсц.

ЯСНЫНА ж. Прасвятленне неба перад усходам сон-ца. Всю нуч паслі коны і ны хотелося спаты, а як стала яснына пырыд ранком — очы зліпаюцца, так спаты хо-чэцца. Малеч Бяроз.

ЯЦЕЛ м. Дзяцел. Чуеш, як яцёл стукае по дэрівовы. М. Шчытнікі Брэсц.

ЯЧМЁННЫСКО, ЯЧНЫСКО н. Поле, дзе рос ячмень. На ячменныско погналі коровы пасьвіты. Ячныско до вэ-чора згоруть. Валішча Пін.

ЯЧЫЯ ж. Адтуліна ў жорнах, куды засыпаюць зерне. Ячыя, сыпаты жыто. Спорава Бяроз.

3 ФРАЗЕАЛОГІІ БРЭСТЧЫНЫ

АБЛЭЗЦІ, БЫ СЁМҚОҰ СЁРЫ. Абняславіцца. *Геро-ем хадзіў. А прышлося троха парабіць — аблез, бы Сем-коў Серы. Макава Ганц.*

АБЫ ДЭНЬ ДО ВЭЧОРА. Абыякава, не стараючыся (працаваць). *Робылы абы дэнь до вэчора. Нямержа Драг.*

АБЫ З РУК. Абы-як. *Лужылы вуны сыно на вузы абы з рук. Ялач Драг. Ну і пошылы мні платце, абы з рук, навыйт ны разу ны наложу. Крытышын Іван.*

АНТОШЧЫНА (ПРАКОПАВА) РОБОТА. Пра дрэнна выкананую працу. *Здалёк відно, шчо Антошчына у цебэ работа. Цна Лун. Пракопава работа і то лепш за гэту. Макава Ганц.*

БЕЛЬМО НА ВОЦЦЫ. БЫЛЬМО НА ОЧАХ. Пра таго, хто замінае, перашкаджае. *Ніякое пользы от цебе нема, торчыш тут, бы бельмо на воццы, і другім мешаеш. Альшаны Стол. Пуд боком моя старая, як бильмо на очах. Ахова Пін.*

БОРУДУ ЗАДЫРАТЫ. Паміраць. *Чы ны задумаў ты боруду задыраты, шчо лыжыш і ны встаеш. Ялач Драг.*

БРАТЫСЬ ЗАГРУДКІ. Біцца. *Бувало, на вычорках хлопцы выйдуть на двыр і быруцця загрудкі. Бездзеж Драг.*

БУСЬКО РЭПЫ (РЭПУ) НАСЁЕ (ПОСЁЕ). 1. Пра вельмі бруднага. *По двору бегалі дзеці, а рукі ў іх булі — бусько рэпы насеяў. Бастынь Лун.* 2. Пра чыстага. *Ну ў цебэ і двоур! Бусько рэпу посее. Такая чыстота! Дзеці прыбралі, ці хто? Бастынь Лун.*

БУТЫ ПУД КОНЕМ І НА КОНЮ. Многа зведаць у жыцці. *Мій старый буў пуд конём і на коню. Ахова Пін.*

БЫ В ДУРНОГО НА ХАТЫ. Пра беспарадак. *Пры-быры в комнаты, а то бы в дурного на хаты. Крамно Драг.*

БЫЗ ГО́ДУ НЫДІЛЯ. Кароткі час. *Галя у нас, як кажуть, быз году ныділя.* Ялач Драг.

БЫК МУРАВІЦКОГО. Пра дужага, але неразумнага чалавека. *Усе ў хаці пэрабіў гэты бык Муравіцкаго.* Макава Ганц.

БЫ НА ВЫСІЛЛІ. Павольна, марудна (збірацца). *Шо ты чухайшса бы на высілли, дайно пора ўжэ буты каля канторы.* Крытышын Іван.

БЫ СВЫННІ В ДОШЧ. Не да твару. *Скынь гэты завушныці, бо тобі в іх так хорошэ, бы свынні в дошч.* Крамно Драг.

БЫ ШЛЁМІН ВОЗ. Пра вельмі нязграбнае, няўдалае. *А гета твоя каляска бы шлёмін воз.* Альшаны Стол.

ВАЛ ВА́ЛОМ. Многа. *С пезда згрузілі вал валам мэшкоў з бульбою, а пшэніцы і ў поміні нема.* Бастынь Лун.

ВАЛЫТЫ В ОДНУ́ КУ́ЧУ. Змешваць розныя рэчы. *Трэба розлічаты горох і сачывыцю, а ны валыты всё в одну кучу.* Уласаўцы Іван.

ВОДЫ НЫ ЗМУТЫТЫ. Не зрабіць нічога дрэннага. *Быры, сынок, кого хочыш у жынкы. Я ўжэ старая і воды ны змучу вам.* Уласаўцы Іван.

ВОЛА́М ХВОСТЫ КРУЦІ́ЦЬ. Не мець сталага занятку. *Не хочэш вучыцца, то после школы пойдзеш волам хвосты круціць.* Цна Лун.

ВОРОНЯ́КА ЗЛОВІ́ТЫ. Не ўбачыць па няўважлівасці. *Зноў вороняка зловіў, як коровы пасьвіў — у школу поўлазілі.* Валішча Пін.

ВОРО́ЧАТЫ ДУ́ШУ. Выклікаць непакой. *Аж душу ворочало, колі од сына весточкі ны было.* Дружылавічы Іван.

ВОРО́ЧАТЫ МОЗГА́МЫ. Думаць. *А ты ворочай мозгамы, чого паны ны хотілы дылыты зэмню.* Бездзеж Драг.

В СВЫННЁ́ЧЫЙ ГО́ЛОС. З вялікім спазненнем. *Прышла на высілле в свыннечый голас і хочэ шось побачыты.* Уласаўцы Іван.

ВСЫПА́ТЫ В РУ́КАВ ПО́ПЫЛУ. Спаліць, падпаліць што-небудзь. *Всыпав він і ім в рукав попылу — згорілы.* Вялікі Лес Драг.

ВЭРНУ́ЦЬ (ВАРНУ́ЦЬ) ГО́РЫ. 1. Цяжка працаваць. *І вэчэром можна забіць дзірку, то ж не вэрнеш горы на свёй робиці.* Рубель Стол. 2. Крыўдзіць, нагаворваць. *Яе анно пальцом чапі — такіе будзе зайтрэ пры людзех горы варнуць.* Макава Ганц.

ВЭРХ БРА́ТЫ. Пераважаць. *А зарэ жінка вэрх бырэ над мужыком, ны то, шчо колысь.* Уласаўцы Іван.

ГАННЫН АРХЫВ. Надзейная схованка. *Шчо, Костюк, знов жынка сало в Ганнын архыв сховала?* Бездзеж Драг.

ГЛЯДЗЁ́ЦЬ НЕМА́ НА ШЧО́. Пра брыдкага, непрыгожага. *Ну і жонку прывёз, глядзець нема на шчо.* Цна Лун.

ГОЛОВА́ ДУБОВА́Я. Пра неразумнага, някемлівага чалавека. *Він хочэ в інстytut поступаты. Сміх одын! Голова дубовая! Він і ў школы ны гучыўся.* Уласаўцы Іван.

ГОЛОВУ ПРОДОЎБЦІ́. Вельмі надакучыць. *Зайшла п ты к ему, погомони́ла б, а то вон мне ўжэ голову продоўп, пытаючы, чому не заходзім.* Альшаны Стол.

ГОЛОСОМ ГОЛОСЫ́ТЫ. Моцна плакаць. *На всэ сыло голосом голосыла, ек бацька на фронт забыралы.* Крытышын Іван.

ГОРЛО ДРАЦЬ. Моцна крычаць. *Ну, ціхо вы, драчы. Калі ні прыйдзеш — усе горло дзеруць.* Макава Ганц.

ГОСТРЫ́Й НА ЯЗЫ́К. Языкасты. *А дівчына попалась гостра на язык.* Пажэжын Малар.

ГРА́ТЫ НА НЁРВАХ. Нерваваць, злаваць. *Ны грай мні на нервах.* Пажэжын Малар.

ГРЫШЫ́ТЫ БОГУ́. Без прычыны скардзіцца на свой лёс. *Стыдно тубі грышыты богу, ны убіжаны́й нычым.* Ялач Драг.

ГУБУ ЗАКОПЫ́ЛІЦЬ. Пакрыўдзіцца. *Раі не ўспееш слово сказаць, як ужэ губу закопыліць, дзень гаворыць не будзе.* Рубель Стол.

ДАЙ БОГ НО́ГІ. Пра шпаркія ўцёкі. *Біг так, шо дай бог ногі, дэ і сыла узялася.* Ялач Драг.

ДАСТА́ЦЬ ДУ́ХІ. Моцна пабіць, пакараць. *Хутко духі дастане за гэ́тэ яблыко чэ́рвівэ.* Макава Ганц.

ДА́ТЫ ЖА́РУ. Нагнаць страху, накрычаць. *Ну й дала ёму жінка жару, до́вго тырпіла, ны выдыржала.* Дружылавічы Іван.

ДАЦЬ ДУ́ХУ. Паказаць прыклад. *Дае духу зайшэ, як прыдэ помагачі.* Хорошэ дзівіцісь. Шылін Бяроз.

ДАЦЬ ЧА́ДУ. Пагуляць ад душы. *Добрэ далі чаду мы там на вэселлі.* Цна Лун.

ДО НІ́ТКІ (НЫ́ТОЧКІ). Усё без астатку, да апошняга (забраць, панесці). *Забраў жэ ўсе до ніткі, нічога не оставіў.* Альшаны Стол. *Посварыўса, накрычай на ўсіх і*

пошой с хаты, а забраў жэ, понёс усэ — до ныточкі. Хваросна Пін.

ДРУГІ РОСЦІК. Пра чалавека, які носіць абутак вялікага памеру. Другі Росцік знайшойса: ніяк собе обутку не падберэш. Альшаны Стол.

ДЎБА ДАВАЌЬ. Заходзіцца ад крыку. Я его на двор выношу, а вонэ, што ні роби, дуба дае, аж заходзіцца. Рубель Стол.

ДЎБА ЗАГНЎТЫ. Памерці. Буў на вэселлі дён колька, додому прыехай і ўраз дуба загнуў — похавалі нэдайно. Валішча Пін.

ДУШЫ НЫ ЧЎТЫ. Моцна кахаць. Вуны душы уднэ у другуму ны чуюць. Ялач Драг.

ЕЗЫК НА ПЛЫЧКЎ. Нястомна, без стомы. Езык на плычко і попэр. Нямержа Драг.

ЕЗЫКОМ ЛЯСКАЌЬ. Абгаворваць. Коб Танька не побачыла: на кождо шагу будзе езыкам ляскаць. Рубель Стол.

ЕК МАРКО ПУ ПЭКЛУ. У разгубленасці. Рузбігався ек Марко пу пэклу і нычога ны зрубив. Ялач Драг.

ЁСЦІ ЧУЖЫ ХЛЕБ. Жыць за чужы кошт. Я роблю сама, а жыць і есці чужы хлеб не могу. Бастынь Лун.

ЖЭБЫ ПО КОЛІНО. Вельмі мелка. Шо там за рыка, чы ж там купатыся, жебы по коліно. Нямержа Драг.

ЖЫЗНІ НЫ ДАВАТЫ. Турбаваць, дабіваючыся свайго. Жызні ны дасць, покуда свуго ны дуб'еця. Ялач Драг.

ЖЫЦЬ НА НОЖАХ. Сварыцца, варагаваць. Воны дайно ўжэ живуць на ножох. Цна Лун.

ЗАБЛЎДНА ОВЭЧКА. Пра чалавека, які збіўся з сапраўднага шляху ў жыцці. От заблудна овэчка, трэба было не слухаць дзевок, а самой думаць. Рубель Стол.

ЗАГЛЯДАТЫ В РОТ. Уважліва слухаць. Ек Стыпан гаворыць, діты ёму заглядають прамо в рот. Крытышын Іван.

ЗА ДВІ ШЧОКІ. Хутка і многа (есці). Нішо ты з голоднаго краю, за дві шчокі ўплітаеш? Дружылавічы Іван.

ЗАЛЫТЫ ГОЧЫ. Напіцца, ап'янець. Залыў гочы, шо світа ны бачыш. Тышкавічы Іван.

ЗА МАЛІНУ. Добра. Я бачу, живеца тобе тут за маліну. Альшаны Стол.

ЗА СВЯТЫМ ДЎХОМ. Нічога не еўшы. Бэры полу-

дзень, бо за святым духом не будзеш дзень робиць. Рубель Стол.

ЗА ХОЛÓДНУ ВОДУ НЫ БРАТЫСЬ. Нічога не рабіць. Валя, іды хоть гуркы полы, бо ты тыпэр шэ й за холодную воду ны бралась. Чарнеевічы Драг.

ЗБОР-ДРУЖЫНА. Усе, без разбору. Не розберус я. Шчо гэта вы мне за збор-дружыну прыслалі? Альшаны Стол.

З ГОЛЫМІ РУКАМЫ. Без нічога. На высіллі ны пiдыш з голымы рукамы. Нямержа Драг.

З ГОРАЧО У ПОЛЫМЯЧЭ. У больш цяжкае становішча, чым было. Влецела добрэ мая дочка, з горачо у полымячэ. Цна Лун.

З ОБУХА ОБУХ. Тупы чалавек. Про Ваську у сылі кажуть, шчо вын з обуха обух. Бездзеж Драг.

З ТОРБЫЕ ПУСТЫТЫ. Зрабіць жабраком. Голька прдала хату і пошла до дытэй жыты. Покыль помогатымэ, то добрэ, а там з торбыё пустяць. Уласаўцы Иван.

ЗУБЫ СКІРЫЦЬ. Смяяцца. Вон шчэ зубы скірыць. Амяльная Ивац.

І КРЫШЫЧКІ ПОЗБЫРАТЫ. Быць вельмі падобным. Дочка і крышычкі бацьковы позбырала. Бездзеж Драг.

І КЎРЫ НЫ ШЭПЧУТЬ. 1. Нічога не нагадвае. Про ёго тут вжэ і куры ны шэпчуть. Пажэжын Малар. 2. Нікога не цікавіць. Да про тыбэ і куры ны шэпчуть. Дружылавічы Иван.

КАЗУ ПАЅВІЦЬ. Адставаць у працы. Што ты казу пасвіш. Глядзі, як баба робиць. Коратчын Ивац.

КІДАЦА НАПРАМКІ. Быць шчырым. Не думай кідацца напраткі: гэтым яго не здзівіш. Мыслабаз Лях.

КІШКІ МАРША ГРАЮТЬ. Моцна хочацца есці. Вэльмы істы хочу, кішкі давно вжэ марша грають. Бездзеж Драг.

КОЗ ВОЗ. Вельмі многа (нагаварыць). Так я і не няла, чого вон прыходзіў, наговорыў коз воз. Цна Лун. Вона ўжэ не малая, коз воз тобе нагомониць. Дварэц Лун. Прыбігла, наговорила коз воз, шо мы й ны розобралы толком, шо вона хотіла сказаты. Здзітава І Бяроз.

КОЛКА І РЭЗАНА. 1. Невядома хто. Глянуй — нека колка і рэзана нясе ўжэ яго сюды. Макава Ганц. 2. Штосьці нішто. Ходзіць расхрышчаны, бес шапкі. Ніяка колка ды рэзана яго ні озьмэ. Там жа.

КОЛЫСОМ ГРҮДЫ ДЫРЖАТЫ. Фарсіць. Наложыў

новы нагавыцы, дай колысом груды дыржыць. Ахова Пін.

КОСЫ ДЫБОМ СТАНОЎЛЯЦЦА. Пра пачуццё жаху, вялікага страху. *Ек побачыла я гэту ўсё, то аж косы в мынэ дыбом сталы.* Вялікі Лес Драг. *Глянуў мій дід упырод — і косы дыбом сталы: прамо на ёго вовк ідзе.* Уласаўцы Іван.

КОСЫ НА СОБЕ РВАЦЬ. КОСЫ НА СОБІ РВАТЫ. Моцна перажываць. *Вона аш косы на себе рвала, як сына провожала: одзін вон у ёе.* Рубель Стол. *Косы на собі рвала, як дытя в дарогу отправляла.* Дружылавічы Іван.

КОТОРА ПОРА. 1. Даўно. *Ужэ котора пора, як ты не прыходзіш да мяне.* Рубель Стол. *Ны пошые сподныцы, вжэ котора пора, ек оддала.* Крытышын Іван. 2. Позна. *Ужэ котора пора, а ёго ўсе нема, мо нешто ў дарозі случылося?* Альшаны Стол. *Котора пора на дворэ, а корой шчэ нема.* Цна Лун.

КОШЫЛІ ПЛЫСТЫ. КОШЭЛЁ ПЛЕСТЁ. Гаварыць абы-што. *Вона вам нагаворыць, зарэ ек начнэ кошылі плысты, то аж слухаты білыш ны захочытэ.* Сычэва Іван. *З тым вэлікдуром лепш нэ бай, бо вон як почнэ тобе кошэле плесте, шчо рады нэ найдэш.* Валішча Пін.

КУДА (КУДЫ) ОЧЫ ДЫЎЛЯЦЦА. Куды папала, абы-куды. *Выйшла баба з хаты — і дай бог ногы, куда очы дыўляцца.* Ахова Пін. *Іды субі куды очы дывляцца.* Карсынь Іван.

КУСОК ЛЕЖНЯ (ЛОДОРА). Гультай. *У ёе ўсе дзеці спраўныя до работы. Одзін вон ні на шчо не здатны, так, кусок лежня.* Альшаны Стол. *От лодора кусок, як шчо работы, то вун ўсё ровна ны чуе.* Выжлавічы Пін.

ЛАПІК НА ЛАПІКУ. 1. Пра вельмі бедна апранутага. *Добрэ допіўса, лапик на лапіку ходзіць, аж брытко.* Цна Лун. 2. Пра старое, зношанае адзенне. *Лапик на лапіку — другі набаяўся б адзець, а ён ходзіць.* Макава Ганц.

ЛЁГЦІ ЛОГОМ. Зваліцца ад стомленасці. *После гэтой работы я точно лягу логом.* Бастынь Лун.

ЛЕХКИЙ НА ЯЗЫК. Гаваркі. *Ны тому слава, хто на язык лёхкий, а тому, хто у ділу стойкий.* Паўтаранавічы Пін.

МАКОВЫІ РОСЫНКЫ В РОТУ НЫ МІТЫ. Быць галодным. *Возыўся я цілы дзень, маковыі росянкі ў роту ны мій.* Ахова Пін.

МОВУ ОДНЯЛО. Пра страту здольнасці гава-

рыць. *Од страху у мынэ і мову одняло. Дружылавічы Іван. Так спужавса, шчо мову отняло. Хорск Стол.*

МУХА НОСА НЕ ПОТОЧЫЦЬ. Не прыдзярэшся, не падкапаешся. *Я так роблю свою роботу, шчо муха носа не поточыць. Бастынь Лун.*

МЭТЭР (АРШЫН) З ШАПКОЮ. Пра чалавека вельмі малога росту. *Ну й кавалера собі знайшла — мэтэр з шапкою. Здзітава І Бяроз. Сам мэтэр ш шапкою, а петушыцца. Хорск Стол. Здэцца, невольшого росту, аршын ш шапкою, а як стане што робіць, то ўсе горыць у руках. Рубель Стол.*

НА ВОЛОВУ ШКУРУ НЕ СПІШЭШ. Многа. *Я вам столько наговарыла, шо і на волозу шкуру не спішэш. Сігневічы Бяроз.*

НА ДВА БОҚЫ. Прагна (есці). *Ны спышы, а то ісы на два боқы, бы тры дні голодный. Крамно Драг.*

НАЛОЖЫТЫ ЛАПУ. Прысвоіць чужое. *Гэто було матырынэ, а зарэ зятёк лапу наложыў. Дружылавічы Іван. Наложыў лапу на Ганнынэ добро, як у прымы прыйшоў. Здзітава І Бяроз.*

НІ К ТЫНУ НІ К ПЛОТУ. Нікуды не варты. *Купілі стола ні к тыну ні к плоту, ні есці на ём нельга, ні пісаць. Рубель Стол.*

НІ ПОРАХУ НІ СІНЯГА. Анічога. *Ні пораху ні сінга ў яе ні дастанеш. Коратчын Івац.*

НІ СЕЛО НІ ПАЛО. НЫ СІЛО НЫ ПАЛО. Без прычыны, нечакана. *Погулялі п шчэ недзельку, а то ні село ні пало хочэце ехаць. Цна Лун. Ны сіло ны пало завіхрыла роботу кідаты да ў город іхаты. Здзітава І Бяроз.*

НІ ТРЭСНЕ НІ ЛЯСНЕ. НЫ ТРЫСНЭ НЫ ЛЯСНЭ. 1. Анічога. *Не скоро короў будом пасьціць, а ў хлєве ні трэсне ні лясне. Азярніца Лун.* 2. Яшчэ нічога невядома. *Ны трыснэ ны ляснэ, а вун ужэ панікуе. Здзітава І Бяроз.*

НІ Ў СТРОМ НІ Ў ЛОМ. Неўпапад. *Лепш мойчы, а то гаворыш ні ў стром ні ў лом. Цна Лун.*

НОГІ Ў РУКІ. Вельмі шпарка (бегчы). *Як побачыў, шчо хмара находзіць, то ногі ў рукі і лецеў скорэй дохаты. Рубель Стол. Як казалы, шо сын прыйхай, то ногі ў рукі — дай бігом дохаты. Здзітава І Бяроз.*

НОСА НЭ ЎТЫСНУТІ. Цесна. *У лайцы гэтулькі людзей, шчо й носа нэ ўтыснуті. Амяльная Івац.*

НЫ БРАТ НЫ СВАТ. Чужы чалавек. *А шчо ты про Мыколая гаворыш, мыні він ны брат ны сват. Белінок Драг.*

НЫЗКІЙ НА ГОЧЫ. Блізарукі. А він одразу нызкій на гочы був, шэ малым за ім біглы хлопцы, всэ очкарыком дражнылы. Дружылавічы Іван.

НЫ КРУП НЫ МУКЭ НЫ ВОЗМЭШ. Пра няздольнага чалавека. *Тупэй гэты чоловік, ны круп ны мукэ з ёго ны возмэш.* Закозель Драг.

НЫ ХАТЫ НЫ ЛОПАТЫ. Анічога. Да в ёго ны хаты ны лопаты, *всё будзяўся дэсь по світу.* Дружылавічы Іван.

ОД БРЭГУ ДО БРЭГУ. Поўнасю. Узялася Ганна за роботу, од брэгу до брэгу *попрыбірала, наскладвала.* Шылін Бяроз. *Усю гулыцю водою залыло, од брэгу до брэгу, шчо і пройты ныма дэ.* Кустовічы Кобр.

ОД ВЭЛЯ ДО ВЭЛЯ. Усё, поўнасю. На суду *росказала ўсе од вэля до вэля, нічога не ўтаіла.* Рубель Стол.

ОДНУ ДРОБЫНУ. Зусім мала, крышачку. *Надоіла молока вчора одну дробыну.* Осаўцы Драг.

ПАВЕСІЦЬ ЯРМО НА ШЫЮ. ПОВІСЫТЫ ЯРМО НА ШЫЮ. Узяць на сябе абuzu. *Павесіў гэтаярмо на шыю, а цяпер свету за работаю не бачіў.* Ліпск Лях. *Дыржеты зарэ много гусэй — гэто чшо повісыты ярмо на шыю.* Крытышын Іван.

ПЛЕСЦІ ВЕРЭНЬКУ. Хлусіць. Ні плеці верэньку, *всё рэўно я тобе не веру.* Выганашчы Івац.

ПОД ГОРАЧЫЙ ЯЗЫК. Не падумаўшы (сказаць). *Под горачый язык чого тылько ны скажэ він, стоіт ёго зачыпыты.* Дружылавічы Іван.

ПОЙТЫ В ХВОІНУ. Памерці. *Хворіла, хворіла, дай пошла в хвоіну.* Осаўцы Драг.

ПОШЧЫТАТЫ РЭБРА. Пабіць. *Ны лазь по чужых садках, а то пошчытае ніхто рэбра.* Паўтаранавічы Пін.

ПРАВОТУ ПРАВІЦЬ. Даказваць сваё. *Васілю мойму хоць у лоб стрэляй, седно свою правоту правіць.* Рубель Стол.

ПУСТЫ МЛІН. Пустамеля. *От пусты млін, дай людзям адпочыць, не мэлі лішнёго.* Рубель Стол.

РОЗВІСЫТЫ СВОІ ЛОКАТОРЫ. Слухаць непатрэбнае, забароненае. *Чого развісылы свої локаторы, шчэ рано вам слухаты гэтэ.* Бездзеж Драг.

СЭСЦІ СТРУПОМ. Апынуцца ў непрыемным становішчы. *Радоваліся, радоваліся, а цяпер селі ўсе струпом, не знаюць, кому і як гледзець у вочы.* Бастынь Лун.

СОБАКЫ ВІСЯТЬ НА ШЫІ. Пра ляноту. *Буракі шыны допалола, собаки ны шыі вісяць.* Зарэчка Драг.

СТАРОЙ ГҮСЕ ПО КОЛЁНА. 1. Мелка. *Нэ бойса*

пэрэходзіці, тут жэ плытко, старой гусе по колена. Шылін Бяроз. 2. Пра малога, недарослага. Бацько маленькі, старой гусе по колена, а сыны ўсе, як дубы, повыросталі. Рубель Стол.

ТЮТЕЛЬКА У ТЮТЕЛЬКУ. Дакладна. *Ек зробіць поножі, то тютельница ў тютельку падходзяць. Крытышын Іван.*

ХОТЬ ГОКО ВЫКОЛЫ. ХОЦЬ ВОКО ВЫКОЛЬ. Вельмі цёмна. *На дворі такая поночота, хочь гоко выколы. Уласаўцы Іван. А цемень была, хочь воко выколь. Еле добраліса. Альшаны Стол.*

ХОТЬ КОЛ НА ГОЛОВІ ТЭШЫ. Пра вельмі ўпартага. *Тобі хочь кол на голові тэшы, а всё равно свое правэш. Закозель Драг.*

ХОЦЬ РАСПЭРАЖЫСА. Вельмі многа. *Цёплыя дажджы прайшлі нідаўна, лісіц хочь распэражыса. Макава Ганц. І ўдома работы — хочь распэражыса. Рубель Стол.*

ХОЦЬ ТЫ З'ЕШ. Вельмі добра. *От копёчку роўненьку položылі, хочь ты з'еш. Рубель Стол.*

ЦАРСКА ДІВКА. Пра вельмі прыгожую дзяўчыну. *Я была царска дівка. Новая Папіна Драг.*

ЦІ ПОЦЯГНУЦЦА ЦІ НЕ. Вельмі марудна (працаваць). *А што ты ее не знаеш, вона ў любой рабоце так — ці поцягнуцца ці не. Альшаны Стол.*

ЦЯГНУЦЬ НІТКУ. Адкладваць размову пра самае галоўнае надалей. *Ну, чого ты цягнеш нітку? Ведаеш верш ці не? Бастынь Лун.*

ЧУТЬ ДУХ У ТІЛЫ. Быць вельмі слабым. *Наша баба вельмі хвора. Чуть дух у тіль. Бездзеж Драг.*

ЧЫРВОНЬ ДА ХОРОСТВО. Пра вельмі здаровага, прыгожага чалавека. *Бапка Надзя — чырвонь да хороство, а от ее дзед за последнее врэм'я зробіўса худым мэшком. Бастынь Лун.*

ШКУРА ГОРЫЦЬ. Пра непаседлівага, гарачага чалавека. *Ты ёму не роўня, на ём шкура горыць. Цна Лун.*

ШЧО СЛЕПОМУ ЗЁРКАЛО. Пра нікому непатрэбнае. *Одзінакова мне трэба твая помач, што слепому зеркало. Рубель Стол.*

ШЧО У БОГА ДЗЕНЬ. Кожны дзень. *Сено зогніе, што у бога дзень ідзе дошч. Цна Лун.*

ЯК БА. Вельмі хутка. *Ты сем'ёй гэтого ўчастка як ба выполеш. Рубель Стол.*

ЯК ГАНУЧЫЮ ПО ЗУБАХ. Не падумаўшы (ска-

заць). Як скажа, то як ганучыю по зубах. Дружылавічы Іван.

ЯК МІКІТА З НАСТАХОЮ. Неразлучна. Мы цепэр с тобою як Мікіта з Настахою. Цна Лун.

ЯК МЫЛА НАЇВШЫСА. З горыччу на душы. І пойшов він домов як мыла наївшыса. Дружылавічы Іван.

ЯК МЫШ НА КРУПЎ. Без прычыны пакрыўдзіўшыся. Надулась, як мыш на крупу, ны хутко одыйдэ — цаца дай божэ. Красіеўка Іван.

ЯК СКОБЛЯ. Вельмі худы. Пасля хворобы вона стала як скобля. Новая Папіна Драг.

ТЭКСТЫ¹

КАЗКА

Був батько і мачуха. Була в батько дочка і в мачухі. І був в їх бычок. Пуслала мачуха пасты бычка батькуву дочку. Дала юй мныго руботы: спрасты, ссукаты, выткаты пулутна. Дочка загнала бычка пасты, сіла і плачэ. А бычок пытае еі, чуго вуна плачэ.

— А як мні, бычок, ны плакаты: мачуха надавала мні стулько руботы, шо я еі і за дзень ны пурублю.

Бычок кажэ:

— Ны плач, доню, я тубі всё пурублю. Хукны мні в правэ ухо — всё будэ зробляно.

І батькува дочка хукнула бычковы в ухо, а з другога уха стало выходыты гутовэ пулутно.

На другій дзень мачуха пуслала пасты бычка свую дочку. Дала юй мало руботы, туюлькі спрасты. Мачухіна дочка прыгнала бычка, спывае, танцюе, шо маты мало руботы дала, а бычок пытае:

— Чо ты, доню, спываіш, танцюіш?

А вуна юму кажэ:

— Мні маты мало руботы дала.

А бычок кажэ:

— Ты і тэі ны пуробыш.

А дочка сказала:

— Як я ны зрублю, то тэбэ зарыжуть.

І дочка мачухіна нычого ны зрубыла. Прыгнала дудому бычка, а мачуха прыказала зарызаты юго.

Батькува дочка зайшла ду бычка і кажэ:

— Тэбэ хочуть зарызаты, шо ты ны пумуг зрубыты руботы мачухінуй дочкі.

— Ныц-то. Як мэнэ зарыжуть, то суглашайся муі кішычкі мыты на рычкі в садочку. Як будыш мыты, там будэ зулутое яблычко, ны удадай ёго ныкому.

На другій дзень зарызалы бычка, і батькува дочка пушла мыты кішкі. І з ёю пушла мачухіна дочка. Мые батькува дочка кішычкі, а з кішычок выкутылось зулутое яблычко. Мачухіна дочка хутіла удубраты, а батькова дочка выкінула ёго в гурот...

¹ Прыводзяцца тэксты, запісаныя ў розных вёсках Брэсцкай вобласці на працягу 1970—1983 гг. выкладчыкамі кафедры беларускай мовы і студэнтамі Брэсцкага педінстытута імя А. С. Пушкіна. Актыўны ўдзел у зборы матэрыялу прынялі былыя выпускнікі філалагічнага факультэта Давідовіч М. Ф. (Кобрынскі раён), Дульская Н. Л., Супрунчык М. І. (Столінскі), Канановіч А. М. (Пінскі), Каравай В. М. (Брэсцкі), Жабрун Л. І. (Бярозаўскі).

Вырусла яблынька, ны прустая, а зулутая. Іхав мулудый красі-
вый паныч і кажэ:

— Хто с сеі яблынькі зурвэ яблычко, я того замуж вузьму.

Мачухіна дочка плясая, плясая вырваты яблычко, а яблыня ны
давалася. Тугды паныч сказав:

— Хай мні вырвэ яблычко батькова дочка.

Буна пудышла ду яблынькі, яблынька нагнулася, і вуна вырвала
зулутое яблычко. І тугды паныч взяв еі замуж.

*Я. М. Каравай, 1934 г. н.,
в. Клейнікі Брэсцкага раёна.*

ПРО КОЛЫШНЮ ЖЫЗНЮ

Кóлысы одывалысь вэльмы бідно, тому шо трудно доставалась тая
одежа. Сіелы лён, обыралы ўручную. Булы тэрныці, на іх тэрлы. На
дырыўляных трыпалах трыпалы лён. Потом пралы на потысі. Ныткі
накручвалы на вырытёна, сновалы на сныўных, потом на вырстатах
ткалы. Тогды выходыло полотно. Мы ім одывалысь, окрывалысь.

Сіялы жыто. Полэ оралы кіньмы. Жалы сырпом, молотылы цыпом.
Мололы ў жорнах. Просо тоўкы ў ступах.

Свытылы ў хаты лучыною. Газы було вэльмы мало.

Обувалысь у постолы, якіыплылы з лыка. Так мы тогды жылы.

*Г. П. Быцко, 1898 г. н.,
в. Тэўлі Кобрынскага раёна*

Тыпар можна в ліс ходэтэ колэ хоч і кому хон, а колэсь, шоб
пуйтэ в ліс, траба було купэтэ білета. Білет стойів одэн злот і дасытэ
грошый. Эк купытэ батько білета, то каждый дань ходэлэ в ліс по его-
дэ і по грыбэ. А в когó ныма білета і гаёвы зловытэ в лісэ, то забыра
ёгодэ або грыбэ і прогоньтэ з лісу, ша й заплаытш штраф. Во ек
було пры пано́вэ.

*В. М. Грыцук, 1916 г. н.,
в. Брашэвічы Драгічынскага раёна*

Ек ша нэ було колхозув, то жылэ одінолічно. Сіялэ лён. Колó
того лну було мнэго роботэ. Рвалэ ёго, молотэлэ прачом, слалэ, зво-
дылэ, тарлэ рукамэ, трыпалэ, чысалэ на грыбынех і прелэ. Прелэ
всю зэму. Посля ткалэ полотно на кроснах. Навысні полотно тягáлэ
на воду, выбілювалэ. Тоді вжа можна було шэтэ сорочкэ. Вальмэ
марудно було робэтэ одажу.

*Н. Д. Нясцюк, 1914 г. н.,
в. Брашэвічы Драгічынскага раёна*

Тешко було нам жыты. Вэльмы тешко. Однэ тілько, шо рэзвііш
душу, як дэ вісілле чы родыны. Ідэ усэ сыло пуд вокна до тэі хаты, дэ
вісілле. Стають ко́ля хаты і дывляцца. У самым цэнтры сыдытэ мо-

лодый з молодухію. Кóля іх сáма роднé. Самым значным місьцем у вісілли жывэ пырыпыванне. Гэто значыць дарыты падаркы гэтай новій сымні. Усі ожыдають, шо пырып'е батько. Ек богатый батько, то й пырыпывае богато. А ек бідный, то й пырыпываты няма чым, той покатыся тогді у ёго гіркі слёзы. Як бы там ны було, но батько екос сёромно выкручовався.

Люды пырыпывалы хто грошмы, хто полотном гыбóю, а сама блыська родне хто овэчкію, хто тылётom. Як кончылы ужэ йты пырыпываты, то друшко пудыходыв до двырэй і крычев:

— Госты званы, сусіды прошаны! Хто руп, хто два, у нас вотка дішова!

Ішлы тогді пырыпываты тыі, хто запоздав і ны успів разом з усімы.

*А. М. Новік, 1895 г. н.,
в. Галойчыцы Драгічынскага раёна*

ПЕСНІ

Ой, волы моі половэнькіі,
Чогó ны горэтэ?
Ой, літа моі молодэнькіі,
Чого марно йдэтэ?
Ой, зашлы літа
Тай на край світа,
Тай за калыновы мосты.
Ой, вырнітэся, літа моі,
Хоть на рочок у госты.

* * *

Ой, у полы тры тополы,
А трэці дубочок.
Оддай мынэ, мамочко,
Дэ одын сыночок.
Оддай мынэ, мамочко,
Тай до тэі хаты,
Дэ зовыцы, як сэстрыцы,
А свекров, як маты.

ПРЫПЕЎКІ

Гіля, гусы, до водыцы,
Гіля, гусы, до травы!
Як жэ міні ны гулеты,
Колы літа молоды!

Ой, кеп ны ты, дівчынонько,
Кеп ны твоя маты,
Ны стоев бы мій конычок
Цілу нічку кóля хаты.

*А. М. Новік, 1895 г. н.,
в. Галойчыцы Драгічынскага раёна*

Высною і літом у нас вэймы хорошэ. Вёсё кругом зылёнэ. У нас скрісь ростэ дэрво. Колысь тут був ліс. Егó вѣрубалы, болотá осушылы, люды насылылыся, і сыло стало. Е і зары ліс ныдалёко. Тут ростэ бырэзына, хвоіна, гарабыны, госына, вульшына, вырба. Ек зайдыш высною в ліс, то й выходыты ны хочыця. Усё маныть: ландыш, звончкы, огонёк. А пот конэць літа шэ ны вспіе добры розвідняты, ек усі вжэ на ногах. Коші побыруть — і за грыбамі, егодымы. Егоды в нас всякы е: лухачі, ожыны, суныцы, малыны. А госынню і свое вёсё в садо-вы спіе. Добры, ек е дома і вышнына, і сльвка, і еблына, і навывь горіхы дэ в кóго растуць. Зымою е чым літо спомынаы.

*Т. А. Панасюк, 1905 г. н.,
в. Вялікі Лес Драгічынскага раёна*

Було гэта літом сорок пэршого року. Тоўді, як мы почулы, шчо на нас напаў німыц, всі люды ў сылі вэльмы пырылякалыся. Чырыс пару дён почалы збыраты нашых мужыкіў, батькіў і сыніў на войну. Ой, як вашко було на душі і на сэрцы! А проз дніў шісьць у сыло прыйшоў німыц.

В сылі німыц буў тры рокы. Скілько слэз мы пролылы! Зразу нас німыц ны чыпыў, а як в лісы почалы збыратыся партызаны, то німыц почаў нашых людэй забываты, вішаты. Балю, прыйдуть чоловік сем чы госім і кажуть, шчоб яйца давала чы сало. Ну, а як ны дасы сала чы йіец, то поб'ють так, шчо і жывого місця ны останэця. А потом позабывають вёсэ, шчо можна йісты, с хаты і с хлыва і ідуть в другую хату.

А скількі гора пырыжылы мы тоўді, як почалы всіх нашых людэй отпраўляты на Нымэччыну. Люды ны хотілы туда йіхаты, алэ прыйшлося. Многыі ны вырнулыся стіль, а мы з мужыком і дітьмы булы ў самому Бырліны. Там мы і Победу встрілы.

*Т. І. Калодзіч, 1926 г. н.,
в. Пераруб Іванаўскага раёна*

Сым'е в нас була вэлэка. Доброго я нэчóго нэ згадаю. Було так, шо й нэ досэпалэ й нэ доідалэ. Як тіко пудросла я трохэ, оддале мэна замуж. У чоловіка тожэ була вэлэка сым'е. Так шчо було міні нэ ліпш, а гірш. Вродэвся в нас сэн Стэпан. Нэ доглядалэ мэ ёгó, бо нэ было колэ. Тяжко было нам. Якбсь построілэ мэ сяку-таку хату і пэрэ-бралысь тудэ. Хутко вродэлась дочка Ніна, потóm сэн Карп. Розжэ-лэсь мэ трохі, як тут началась вуйна.

*С. І. Луцкы, 1916 г. н.,
в. Арэхава Маларыцкага раёна*

Раній у нас было ны пройты. Болотá кругóm булы: Баб'е болото, за сосою — нывылыкэ болото Скарада. Вёсё лозою поросло, шэй чоріт ріс. А місто такое было, дай ны однэ, шо ідэш, ідэш, ны бачыш, усту-

пыш на ёго, тай ек прорвэцца, то на той світ підыш. Звалы іх у нас плавунэ.

Зарэ пообсужвалы болота, сухо стало. Плавуныв нима.

*П. П. Дзенісюк, 1916 г. н.,
в. Рагозна Жабінкаўскага раёна*

Пумынтаю, кончылася вуйна. Пупрыходылы мужыкі дудому, а наш батько ны вырнувся. Усталыся мэ з матырыю. Трэба было самэм кусэты, ураты і вузэты. Грошы ны было. От, тугдэ я задумала купэты собі ровыра — дэ кулэ свэннем зілля мышок прывызтэ, і то добрэ. Рувывыв тугдэ мало было, а як і був, то стоів доруго. Пумынтаю, скілько я рубэла, шоб купэты туго ровыра. Грыбэ збырала, сушэла, а путом прудавала — всё ныйак ны мугла грошы зубраты. А тут хлопці якраз ровыра прудаваылы, от я в іх і купэла. То шэ в дубавок ду грошы добрый кусок сала удвалела.

Надывлэлася я всякуго гора за свуе жэтте.

*П. В. Данілюк, 1921 г. н.,
в. Алешкавічы Камянецкага раёна*

Грыбуть сіно, спывають. Почынають жеты, спывають:

З-за лісу борового
Чорна хмара выступае,
Чорна хмара выступае,
Дрібный дошчык накрапае:
Ох ты, хмара, хмаронька,
Мыны мою дытыноньку
На чужій сторононьцы.
Бо чужа стороночка
Ны рідна матюнка:
І ны збудыть познэнько,
І ны положить ранэнько.

А кончеють жеты, спывають дожынкы:

Тыпэр у нас дожынкы,
Нап'емося горілкы.
А я жела, ны лыжела,
Тры снопочкі нажела.

*Г. І. Кацко, 1910 г. н.,
в. Журавок Іванаўскага раёна*

Колысь діты разом батькамы жылы, робылы на зымлі. Жылы всі разом. Ныхто ныкуды ны іхав, а жынывышысь, сылылысь на своей батьковшчыны. А тыпэр зувсім друге: подрослы трохы діты і пошлы свою дорогыю — хто учытысь, хто робыты.

ПЕСНЯ

Бурачок, бурачок,
Чырвоная гычка.
Любы мынэ, козачок,
Хоть я нывылычка.
Хоть я нывылычка,
На стопчыку стану.
Я до тэбэ, козачок,
Сэрдыньком прыстану.

*В. А. Лагодзіч, 1917 г. н.,
в. Пяшкова Іванайскага раёна*

СОВЫНЫ ДІТЫ

Літыць шуляк, побачыла ёго сова і пытае:

— Куды ты, шулячок, літыш?

— А от трэба дзітям добычы прынысты,— гаворыт юй шуляк.

— Я тыбэ, кумочку, вэльмы попрошу: ны дыры тулькі моіх дытэй,— просыць сова.

— Добрэ. А якія ш твоі дзіты?

— Моі дзіты хорушчы на весь світ.

Літава, літава шуляк, а паскуднішых, чым совыны дзіты, ны знайшов. Подрава іх і літыць назат. Побачыла гэто сова і давай шуляка докораты і плакаты. А шуляк і ны выноваты, бо вун жэ ны знав, шчо всякуй матыры іі дзіты хорушчы за всіх.

*М. І. Міранюк, 1923 г. н.,
в. Цвярдоўка Пінскага раёна*

Добрэ зарэ жывуць люды в нашым сэлі. Хвайно выглядае і самэ сэло. Хаты вэлькі, а в хатах як хорошэ! В кождуй хаты е телевизор, радыёла, стіральна машына. Много людэй ужэ маюць лёхковыя машыны.

Молодые робляць в софхозы, а старыя получаюць пенсію. Добрыя пенсіі выробляюць в софхозы, да шчэ свое хозяйство. То кабана вкормляць да здадуть; молоко государству здаюць, а много ходять шчэ на роботу в софхос, обробляюць буракі. Як картоплёв накопаюць много, то лышне здаюць. Хто сам нэ можэ сіна заготовыты коровы, то софхос дасць бэсплатно.

А роботы на полі зарэ як лёхко,магаюць машыны. В софхозных коровніках тожэ все механізэрованэ: трахтор подвозыць корма, а там на ленту-транспортёр — і пошло в самый конэц. Дояркам тожэ стало лёхчэй роботы: машыны подоаять, по трубах молоко поступае в холодільнікі. Там так чысто, хорошэ. Много молодых дэвчат робляць дояркамы, дай заробляюць добрэ. Много молодых доглячыков і з нашого сэла, і прыежжых. А вэчэром посля работы можна сходыты в кіно, на танцы. Часто прыежжаюць артэісты. Ох, добрэ і шчаслыво зарэ жыты, коп толькі войны нэ було! Нашчо тая война.

*В. П. Лаўрэнка, 1936 г. н.,
в. Парахонск Пінскага раёна*

КАЗКА

Жыв собі дід з бабою. Булы воны быздзітныі. І договорылыся воны ны вміраты одын без другога, а колы вмірэ одын, то коб другый ліз у труну. Жылы воны, жылы, і вмірла перша баба. Тоды дід сказав, коп труну зробілы бабы такую, щоб у ёй вдвох влізло. Всі люды дывуюцца с того діда, ну алэ зробілы труну шыроку. Повэзлы бабу на моглыцы, а дід йдзе за ёю. Спустылы бабу в яму — і дід лізе, лажыцца коб ёй. Всі люды дывляцца, бы на чудо, а батюшка кажэ: «Хай полэжыць до завтра, ны закопвайтэ». Лэжав дід, лэжав кай бабы, а тут заповноч. Бачыць: лізе на труну зьмія. Влізла і дзітэй почала родыты. Родыла вона всіх ныжывых. Тоды пошла вона і прынесла травянку. Одного помазала — вун ожыв, другога помазала — і той ожыв. І так всіх повыжывляла. Тоды дід ухватыв гэту травянку у зьміі і помазав бабу. Баба й ожыла. Пошлы воныдохаты і сталы знов жыты. І зарэ, мусыць, жывуць.

*А. І. Бруйла, 1912 г. н.,
в. Спорава Бярозайскага раёна*

ДАЖЫНКАВАЯ ПЕСНЯ

Гукну я, гукну по бору,
Подам голосочок додому.
Там моя мацёнка домуе,
Вона мне вэчэру готуе.
Нэ домуй, мацёнка, нэ домуй,
Ты мне вэчэроньку нэ готуй:
Мне твоя вэчэра не міла,
Бо панское жніво ўтоміло.
Ох, я напэрэдзі стояла,
Шырокія загоны займала,
Шырокія загоны займала,
Вэлыкія снопочкі вязала.
У нашого пана дожынкі,
Нэ шкодуй, пану, кобылкі
Да ець по горыэлку на дожынкы.

ОЙ, ПРОПАЛА МОЯ ДОЛЯ

Ой, пропала моя доля, пропала,
На госцінцы ў колеінцы запала.
Ой, гадала мая маці, гадала,
За п'яніцу, нэвдаліцу оддала.
А п'яніца, нэвдаліца ў корчме п'е.
А як прыдзе додомону, мэнэ б'е.
Ой, прывыкай, мое дзіця, прывыкай.
Будэ біці п'янічэнька, то ўтэкай.
Ой, чорць ёго, мая матко, утэчэ,
Пуойме гіцэль, п'янічэнька з-за плечэй,
То вуон мэнэ ў головэньку натовчэ.

*Л. А. Скробат, 1913 г. н.,
в. Сашыца Бярозайскага раёна*

Война прышла в нашэ сэло як шото страшнэе.

Пуомню як зарэ, як воны вваліліся в сэло на мацыклетах, машынах, аш страшно гледзеці. Всего за войну прышлоса перэжыці, але я хочу росказаці про аднэ: як катовалі парцізан.

Зранку по хатах почалі лазіці «бобікі» (гэто мы поліцаёв так называлі) і выгоняці людэй на двуор. Мы думалі: конэц вжэ, нэ вэрнэм-са жывымі. А то ш прыгналі на кляштор, бачымо: тры шыбеніцы стоіт, і коло іх круцяцца поліцаі. Бачымо: вэдут трох хлуопчэнятков, молодые все, годов по восімнаццэць. Привэлі, поставілі, а на шыю ім повесілі некіе досочкі з нечым напісаным. Я грамотный, алэ ж здалёку розобраці, шо там напісанэ, было цяшко. Потом став говорыці некі чуорный худый немец. Начав обзываці іх всякімі словамі. Крычав, шо зо всімі зробіт тэе, хто будэ помогаці парцізанам.

Два здоровых поліцая подвэлі гэтых хлуопчэнятков до табурэткі. Помню, шо одзін крыкнув, куоп отомсцілі за ёго смэрць немцам.

Повесілі іх, а мы стоялі і гледзелі і помохчы нічым нэ моглі. Потом нас порозгонялі дохаты, а вуоны осталіся вісеці. Але ш рано іх там нэ было. Говорылі, шо парцізаны іх забралі ноччу. А вжэ як нашы наступалі, мы поймалі того поліцая, шо откідав табурэтку, як іх вешалі. Рострэлялі подлюгу.

*І. М. Мароз, 1898 г. н.,
в. Сялец Бярозаўскага раёна*

Даўным-даўно гэты было. Ёйшчэ мая маці мне расказвала, шчо покілішнёму нашэ село як бы по родох розбітэ было. Булі Ліхвані, Оўсее, Карпы, Корміліцэ, Барысы, Клубы, Андрэе, Кошэўскіе, Козакі, Макады, Коўбасы, Стрэльцэ.

І ось жыў чововек молоды, але вельмі розумны, хорошы і здоровы. Прозывалі ёго Ліхван Ліхваненя. Ось гэты Ліхван Ліхваненя да забіў шчыколотком цяля і ўсе чысто подзеліў по родох так, як бы даў ім кожному роду халакцерысьціку.

Стрэльцом даў пляхі, шчо до іх заежджаюць ляхі.

Кормільцом — голова, бо там молодзіца молодца. Мельніком — кішкі завязваць мешкі. Оўсеем — здор, бо ў іх велікі двор. Андрэем — почкі, бо ў іх хорошыя дочкі. Карпом — ныркі, бо ў іх хорошыя сынкі. Казаком — вушы, шчо ў іх нема ні хлеба, ні колотушы. Кошэўскім — рогі, бо не ўступаюцца з дарогі. Моўсеем — морда, бо ў іх натура цвёрда. Борысом — шура, шчо ў іх дурна натура. Погодом — хвост, бо воны ходзяць у цэркоў у пост. Коўбасом — печонкі, шчо воны ходзяць на вечоркі. Ліхваном — серцэ, шчооб ніхто не гледзеў у акенцэ. Клубом — прысы, бо там Еўмен лысы.

А себе оставіў тулобэц, бо вон хлопец молодзец.

*П. А. Пайловіч, 1909 г. н.,
в. Цераблчы Столінскага раёна*

Богато шчо зменіло в нашом селе. Кóлісь дзеўкі ходзілі ў сподніцках полотняных, шчо сáміе вуткуць да нашыюць галёнбў тых чырвонезных да ў лапцях, у кабатóх, сорочкі доўгіе з вóдзікамі торчаць с-пот сподніц, а цепер, моўляла баба Сачыха, у шоўкох, да ў крэп-

лінах, да бісьцерах ходзяць. Вжэ не ведаюць, в чом ходзіць. Онна йдзе ў доўгой по п'яты, друга зусім толькі ў штанох. А ў якіх чобочях йдуць, шчо аж рыпляць на ёй! Цепер вельмі добрэ людзі жывуць.

*К. С. Супрунчык, 1913 г. н.,
в. Цераблічы Столінскага раёна*

Жылі люды тоўдэ нэ так, як тэпэр. Зарэз нэ знаюць, шчо одеты да обуты. А бало була одна сорочка льняна да чэрэвікі, то й натто добрэ было. А ў некаторых навод нэ было ў шчо обутыся, то плелі собе постолы і ходылі ў іх. А тэпэр по п'яты пар обутку маюць, да і то мало. Тэпэр гўлі правяць дэнь у дэнь, а бало спіны нэ розгіналі од роботы. Зымою роботы крохі мэньч было, а ліетом роботы натто богато было. Спіны з ранку до вэчора нэ розгіналі, а хліеба на гот сэроўно нэ хватало. Вэлікім празніком у хаты было, як на снаданне пэклі млінцэ з жытнёй мукі да шчэ і сало шкварылі. А тэпэр подывіса, шчо госпедыня ставіць на стол, чого тут оно нэма! Як кажуть, і хліеп тут е і до хліеба.

*А. Р. Пешка, 1909 г. н.,
в. Гарадная Столінскага раёна*

У нашом сэле буў одзін чоловек. Було гэта после войны. І пошоў вон служыць у армію. Пробуў там годоў мо 6, мо 7, нэ знаю точно, бо тоды по багато служылі. Вэрнуўсадохаты. І так ужэ хварсіць, шчо й чэрэз губу нэ плюнэ. Другіе хлопцы прыходзяць з арміі да ўжэ і бачуць по-своему, а вон усэ по-російскі. Ні одного слова свого нэ скажэ.

Ось, вышоў вон на двор, а там стоялі грабле. Вон подышоў до іх, подзівіўса дай кажэ: «А что это за палка такая интересная здесь стоит?» Дай нэчаяно наступіў на грабле ногою. А грабовэнне палась ёму по лобу! А вон як закрычыць: «Поставілі тут на дорозі гэтые проклятые грабле! Чуць голову нэ розбіў імі».

Ось бачыш, як стукнулі добрэ по лобу дурному, той успомніў, як зовуть гэтую «палку». А то ж бач на ёго, такім ужэ хварсуном зробіўса, шчо куды й твое дзело.

*Н. І. Дроздзік, 1922 г. н.,
в. Бухлічы Столінскага раёна*

Ішоў солдат додому з войска. Заходзіць вэн у одну хату поночоваць. Пусцілі ёго. Вот уранцы ўстаюць усэ і садзяцца сынедаць. А коліся строга было з едою: дзелілі по-рэўному. Нажарыла баба сала, поставіла на стэл. Солдат проголодаўса з дорогі і давай по дзве шкваркі лізаць. Баба дзівілас, дзівілас, дэй кажэ: «А чому ты, салдацік, по дзве шкваркі есі?» А вэн дэй кажэ: «А шчо ж ты, бабо, хоч по тры, шчоб удавіўса?»

Продалі баба з дзедом корову, узялі дзве сотні і схавалі за вобразы. Дознаўся про гэтэ салдат дэй задумаўса, як собе грошы добыць. Узяў вэн дзве копейкі дэй пойшоў просіцца к бабі поночоваць. Пусціла баба з дзедом ёго, а салдат і кажэ: «Бабушка, схавай мое дзве копейкі, коб хто не ўкраў». Засьмеялас баба і кажэ: «Положы, салда-

цік, на вокно». Вот ано баба задрэмле, а салдат: «Бабушка, ці лежаць мое дзве копейкі?» Баба кажэ: «Лежаць, лежаць, спі». Зноў баба дрэмле, а салдат пытае: «Бабушка, ці лежаць мое дзве копейкі?» Надоело бабі, а вона зо сну і кажэ: «Ой, спі да не бэйса, у мане за вобразом дзвесці рублей лежыць, дэй то я не боюс». Аж засмеяўса салдат, узяў грошы, а бабі оставіў на вокне дзве копейкі.

*Л. Ц. Чарнавокая, 1910 г. н.,
в. Дзятлавічы Лунінецкага раёна*

Атразу у сваты йшлі. Як сваталі, плелі лапці і кідалі ў хату маладое. А яна кажа: «Ні шпурай, ні бурай, свае лапці забірай». Гето ўгэ значыць, што ні пойдзе дзеўка замуж за гэтаго хлопца, а як пойдзе, то прыбірае лапці.

Ну, а веселле рабілі — былі прыданые. Цыганы ходзець і ловець куры па селе і паюць:

Сем-сем — да на вечэру,
Восьма — на печэнне,
Дзев'ята — на сьнеданне,
Дзесята — на абеданне.

Пілі, скакалі, ішлі к калодзезю і абліваліса вадою.
Каравай дзеліць друшко — бацько хрышчоны. Прыданые паюць:

Наш друшко на парох лезе,
То у печ, то на печ гледзіць,
Да ці густа капуста,
Ці велікі гаршчок кашы,
Да ці будзе сватам нашым.

*У. С. Лятчэня, 1914 г. н.,
в. Гаўрыльчыцы Лунінецкага раёна*

Лядайко жылося пры панах. Кажды дзень ідзеш к пану на работу. Дзеці удома галодныя плачуць. А прыдзеш увечар дадому — самому есьці німа чаго. Багато дзяцей памірало з голаду. У мяне самое памерло двое дзяцей.

Адзежа была ва ўсіх бедная, хадзілі ў лахмоцях. Зімою абуваліса ў лапці. На ўсё сяло была адна пара ботаў і адна пара чаравікаў для маладых. У гетым абутку хадзілі вянцаца.

Зімою цэлы дзень робіш, а вечарам запальваеш цеску на камінку і садзісся прасьці. Трэба было напасьці багато кужалю. Ткала я, бывало, па 12—15 губак палатна і шыла з яго адзежу. Ды шчэ панатыкаю, бывало, радзюшак, настольнікаў, ручнікоў, мяшкоў.

*Т. М. Карпеня, 1911 г. н.,
в. Дзяніскавічы Ганцавіцкага раёна*

У нас некалі не так было, як цяпер. Бывала цэлы дзень папаробіш на полі, а вечарам маці у хату і калом не зажане. Бярэм кудзелю — і ў адну хату на вячаркі. На прыпячку лучына гарыць, а мы кудзелю прадзем і песьні сьпяваем. А як прыйдуць хлопцы з гармоняй, мы кудзелю пад лаўку, а самыя гуляць ды яшчэ лепай песьні сьпяваць. Найбольш любілі песню

«Ох, ночанька, ох, цемная,
Пара додому йсьці.
А мілы друг валнуецца,
Не хоча правясьці».

Весьяло было. Як заграе гармоня, та й ног пад сабою не чуюш. А у вас цяпер адныя шуры-муры, дажа песьні добрае не па-чуюш.

Але ў нас, дзеткі, час не той быў. Мы толькі рабілі і гулялі, а вам цяпер учыцца трэба.

*М. М. Ярмолік, 1917 г. н.,
в. Магілёўцы Пружанскага раёна*

Неколі шчэ пры Польшчы мэй бацько буў лесніком. Одного разу ішоў вэн по лесі, а посьле рэшыў, шчо лепш пойці чэрэз выжор, бо тудю было бліжэй.

На выжоры земля покрылася ўжэ лёдком. Там жэ стояла копіца сена. Вэн і напавіўся до гэтаго сена. Копіца з одного боку була выскублена. Бацько подышоў до копіцы с того боку, з якого вона була выскублена, подумаў, шчо тут нехто ночоваў. Посьлей вэн штырхнуў у копіцу ногою. С копіцы выскочыў дзік і стаў, вочы вытарашчыўшы. Бацько хоцеў застрэліці руж'ём, але онó раніў. Дзік тогды кінуўся на ёго. Бацько злекаўся і схваціў за вушы, а ногі вэн моцно ўпэр у землю. Там нідалеко буў стары Чаплеюк. Бацько злекаўся до поўсьмерці і крычыць: «Чаплеюк, поможы, стрэляй!» Чаплеюк боіцца бліско пыдыці до дзіка, а здалек боіцца стрэліці, бо заб'е бацька. Але после побачыў, шчо бацько мэцно дзержыць, подышоў бліжэй і стрэліў. Дзік поваліўся. Бацько доўго не мог опэмяняціся. Все прошло добрэ, оно на колені дзік порваў бацьку штаны.

*Т. Р. Куцко, 1915 г. н.,
в. Соміна Івацэвіцкага раёна*

Я у школу ні хадзіла. Мяне бацько вучыў. Ні было даўней школы, только багатые сваіх дзяцей вучылі. Бало, задасьць бацько заданнэ, скажа мне таквеля і таквеля прачытаць, каб навучылася, пакуль ён прыедзя з лесу. А сам у лес, у зарабаткі некія хадзіў. Карчэ даўней капалі ў лесі на смалу і тарпатыну. У кацёл велькі гетых карчоў на-грузяць і падкладваюць пад яго агонь. І бяжыць с катла смала і тарпатына.

Ну, я ўжэ навучусэ чытаць, як харашо ўжо чытаю, задае больш.

І вот патрохо так і навучылася. Трохо ўмею пісаць па-рускі, але вочы мае ўжэ не хочуць бачыць — старая ўжэ.

*Г. Я. Сіліцкая, 1900 г. н.,
в. Лугавая Баранавіцкага раёна*

Некалі у Вялікуй Лётві быў добры пячнік. Я запрасіў гэтага пячніка зрабіць мне печ. Прышоў Рыгор, пачаў рабіць. Зрабіў да коміна, а пасля і комін пачаў выводзіць. Але бачыць Рыгор, што класьці цэглу то ён кладзе, а комін ні расьце. Стаў Рыгор крычаць у комін: «Спасайся, хто жывы у хаці!» Толькі усьпеў ён крыкнуць, як печ рухнула. Вот вам і хвалёны пячнік.

*С. С. Піваш, 1916 г. н.,
в. Федзюкі Ляхавіцкага раёна*

ЗМЕСТ

Прадмова	3
Назвы населеных пунктаў	6
Экспедыцыі і спецыяльныя выезды на Брэстчыну	9
Удзельнікі экспедыцый і выездаў	10
Прынятыя скарачэнні	
Раёны	10
Іншыя скарачэнні	10
Слоўнік	11
З фразеалогіі Брэстчыны	272
Тэксты	282

Справочное издание

ДИАЛЕКТНЫЙ СЛОВАРЬ БРЕСТЧИНЫ

Составители

Алехнович Николай Николаевич
Борисюк Владимир Владимирович
Емельянович Вера Михайловна и др.

Минск, издательство «Наука и техника»
На белорусском языке

Даведачнае выданне

ДЫЯЛЕКТНЫ СЛОУЌІК БРЭСТЧЫНЫ

Складальнікі

Аляхновіч Мікалай Мікалаевіч
Барысюк Уладзімір Уладзіміравіч
Емельяновіч Вера Міхайлаўна і інш.

Рэдактар Н. А. Дашкевіч
Мастак І. Р. Славянін
Мастацкі рэдактар А. А. Шупляцоў
Тэхнічны рэдактар Л. А. Карнеева
Карэктар А. М. Малей

ІБ № 2746

Здадзена ў набор 09.10.87. Падпісана ў друк 26.10.88.
Фармат 84×108¹/₃₂. Папера друк. № 1. Гарнітура лі-
таратурная. Высокі друк з ФПФ. Ум. друк. арк. 15,54.
Ум. фарб.-адб. 15,96. Ул.-выд. арк. 16,57. Тыраж 1750.
Зак. 3716. Цана 1 р. 30 к.

Выдавецтва «Навука і тэхніка» Акадэміі навук БССР і
Дзяржаўнага камітэта БССР па справах выдавецтваў,
паліграфіі і кніжнага гандлю, 220600. Мінск, Ленін-
скі праспект, 68.

Мінская паліграфічная фабрыка «Красная звезда» МВПА
імя Я. Коласа. 220079. Мінск, 1-шы Загарадны зав., 3.

У выдавецтве
«НАВУКА І ТЭХНІКА»

ў 1989 годзе выйдзе ў свет

**«АНАМАСТЫЧНЫ СЛОЎНІК
ТВОРАЎ ЯКУБА КОЛАСА».**

44 арк. Арыенціраваная цана 3 руб.

У слоўніку вычарпальна поўна падаюцца ўсе ўласныя імёны, выкарыстаныя ў творах Я. Коласа, у прыватнасці антрапонімы — уласныя імёны персанажаў твораў і гістарычных асоб; тапонімы — назвы населеных пунктаў, водных басейнаў, узвышшаў і інш.; назвы твораў літаратуры, жывапісу, газет, часопісаў, арганізацый, прадпрыемстваў, устаноў, мерапрыемстваў, форумнаў. Раскрываецца паходжанне ўласных імён, паказваюцца іх стылістычныя функцыі, магчымая матываванасць выбару, асвятляюцца ўласныя імёны ў сувязі з рэальнымі фактамі рэчаіснасці.

Слоўнік можа быць выкарыстан як даведнік літаратуразнаўцамі, мовазнаўцамі, студэнтамі, навучэнцамі пры вывучэнні творчасці народнага пісьменніка.

*Папярэднія заказы трэба накіроўваць па адрасу:
220600. Мінск, Ленінскі праспект, 72.
Магазін «Акадэмікніга».*